

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\W\Woods, B\Woods Barbara - Pod africkým sluncem.pdb

PDB Name: Woods Barbara - Pod africkým...
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 13.10.1937
Modification Date: 13.10.1937
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Název: Pod africkým sluncem
Autor: Barbara Woodová
Nakladatelství: Knižní klub, 1996

Tato kniha pochází z Knihovny digitálních dokumentů.
Slouží pouze pro potřeby těžce zrakově postižených.
Doplňující informace naleznete v příloženém souboru.
* * *

Přeložila Kristýna Kučerová
Copyright © 1988 by Barbara Wood
Translation © by Kristýna Kučerová, 1996
ISBN 80-7176-262-8 (Knižní klub Praha) ISBN 80-85975-16-5 (Alpress. Ostrava)

Tato kniha je věnována mému muži Georgovi, s láskou.

Poděkování

díky si za svou laskavou pomoc zasluhují tyto lidé v Keni:

V Nairobi:

profesor Godfrey Muriuki a jeho žena Margaret, oba z Univerzity v Nairobi; Philip a Ida Karanjovi; Rašida Littová z Universal Safari Tours; Allen a Gachiku Gicherovi; doktor Igo Mann a jeho okouzlivá žena Erica; John Moller, který mě zasvětil do tajemství lovu; Valerie a Hemming Gulbergo-vi, pěstitelé kávy; zaměstnanci Keňského národního archivu, kteří mi usnadnili práci.

V Nyeri:

Stavinder a Jaswaran Sehmiovi, z kterých se stali mí dobří přátelé; pan Che Che z hotelu Outspan; Ireně Mugambi, která se se mnou podělila o svou nedocenitelnou znalost keňských žen.

V Nanyuki:

pan a paní Jacobsonovi; pan Edmond Hoarau, generální ředitel Mount Kenya Safari Club, který nám tak zpříjemnil pobyt; Jane Tatham Warterová a její přítelkyně Elizabeth Ravenhillová; a P. A. G. ("Sandy") Field za povznášející odpoledne vyprávění.

Mě díky dále patří i Terenci a Nicole Gavaghanovým za jejich nedocenitelný výklad, Timu a Rainie Samuelsovým, Marvinovi a Sjanie Holmovým, kteří nás jako první do problému zasvětili a konečně Bobovi a Sue Morganovým ze Sur-vival Ministries, kteří se s námi podělili o svůj domov v Kare, o své životní příběhy a lásku, kteří nám představili své keňské přátele a i v těch nejkritičtějších chvílích nám nabídli svou pomoc.

Abdul Selim, ten nejtrpělivější a nejveselejší řidič v celé východní Africe, zasluhuje mé zvláštní asante sána.

Předmluva

Keňa vznikla vlastně náhodou.

V roce 1894 se Britové snažili dostat do Ugandy, strategického vojenského bodu na horním toku Nilu v srdci Afriky, a proto vybudovali z východního pobřeží Afriky do vnitrozemí k Viktoriinmu jezeru, bránu do Ugandy, šestisetmílovou železnici. Tak se stalo, že vlak projížděl pásem země obydlené jen divokou zvěří a válečnickými kmeny, země, která se mohla zamlouvat pouze neohroženým cestovatelům a misionářům. Po svém dokončení se však ugandská železnice ukázala být danajským darem, který jen požírá peníze, a britská vláda tudíž hledala způsob, jak by si železnice dokázala na sebe vydělat. Brzy se ukázalo, že odpověď se skrývá v podpoře osídlování oblasti kolem trati.

Jako prvním bylo toto "volné" území nabídnuto sionistickým Židům, kteří tehdy hledali trvalý domov. Ti je však, vedeni touhou odejít do Palestiny, odmítli. Byla proto zahájena kampaň na přilákání přistěhovalců z celého Britského impéria. Sepisovaly se smlouvy s domorodými kmeny, jejichž náčelníci o smlouvách nevěděli takřka nic a byli poněkud zmateni, co že tu bílý muž vlastně dělá. Pak vláda začala levně nabízet obrovské plochy "nevyužité" divočiny každému, kdo byl ochoten přicestovat, usadit se tu a svůj pozemek zúrodnovat. Střední vysočina této země, ležící ve značné nadmořské výšce, byla chladná, bujná a úrodná a přitahovala celou řadu Britů z Anglie, Austrálie a z Nového Zélandu, kteří hledali nový domov, místo, kde by začali nový život.

Ačkoli Koloniální úřad neochvějně trval na tom, že tato oblast je jen protektorátem a jednoho dne, až se její původní černí obyvatelé naučí, jak jí vládnout, bude jim navracena zpět, v roce 1905, kdy na dva tisíce bělochů připadaly čtyři miliony Afričanů, britský komisař pro východoafrický protektorát vyhlásil protektorát "zemí bílého muže".

PROLOG

"Doktorka Trevertonová?"

Debora se polekaně probudila. Nad sebou spatřila usměvavou tvář letušky společnosti Pan Am. Pak ucítila otřesy letadla, které jí napověděly, že začínají klesat nad Nairobi. "Ano?" odpověděla dívce a přemáhala doznívající spánek. "Dostali jsme pro vás vzkaz. Čekají vás na letišti."

Debora ani nedýchala. "Děkuji," řekla. Zavřela znovu oči. Byla unavená. Let trval dvacet šest hodin - téměř bez přestávky, jen v přestupem v New Yorku a doplněním paliva v Nigérii. Čekají na ni. Ale kdo?

V kabelce měla dopis, který přišel před týdnem do nemocnice a který ji udivil. Odeslali jej z Misie lady Grace v Keni a žádali ji, aby přijela, protože Mama Wachera umírá a ptá se po ní.

"Proč by ses měla vracet, když nechceš?" ptal se tehdy Jo-nathan. "Zahod' ten dopis. Ignoruj ho."

Debora neodpověděla. Ležela v Jonathanově náručí a nedokázala ze sebe vypravit slovo. Nikdy by nepochopil, proč se musí vrátit do Afriky ani proč se toho zároveň tolik děsí. Důvodem bylo tajemství, jež skrývala i před ním, před svým budoucím mužem.

Když si Debora vyzvedla kufr a prošla celnicí, spatřila za střeženým východem v čekajícím davu muže s tabulkou, na které byl napsáno její jméno. DR. DEBORA TREVER-TONOVÁ.

Chvilí si ho prohlížela. Byl to vysoký, dobře oblečený Afričan. Kikuju, usoudila Debora, muž, kterého misie vyslala, aby ji vyzvedl. Prošla kolem něho a zamávala na jedno taxi z řady u chodníku. Doufala, že tím získá nějaký čas, aby se mohla rozhodnout, zda skutečně všim tím znovu projde, zda se vrátí do misie a střetne se s Mama Wacherou. Řidič z misie prostě ohlásí, že doktorka Trevertonová nepřiletěla, takže ji nebudou očekávat. Ještě ne.

"Kdoye ta Mama Wachera?" ptal se Jonathan, když s De-borou pozorovali mlhu valící se nad Sanfranciským zálivem.

Ale Debora mlčela. Nedokázala mu říct: "Mama Wachera je stará africká šamanka, která před mnoha lety proklela mou rodinu." Jonathan by se asi smál a utahoval by si z ní, že mluví tak vážně.

Jenomže to nebylo všechno. Mama Wachera zapřičinila, že Debora odjela z Keni a že dnes žije v Americe. A vše se točilo kolem tajemství, které před Jonathanem tak pečlivě skrývala. O jedné kapitole ze své minulosti nikdy nepromluví, ani po svatbě.

Taxi se řítilo nocí. Byly dvě hodiny ráno, tma a chladno, rovníkový měsíc vykukoval mezi větvemi trnovníků s plochými korunami. Hvězdy nad hlavou vypadaly jako prach. Debora se ponořila do svých myšlenek. Všechno hezky popořadě, připomínala si. Od okamžiku, kdy dostala dopis žádající, aby přijela, postupovala Debora malými krůčky a pokoušela se nemyslet na to, co ji na konci této cesty čeká.

Ze všeho nejdříve Jonathana požádala, aby převzal její pacienty. Měli společnou chirurgickou praxi a ordinaci.

Obchodními partnery se stali ještě před tím, než se rozhodli pro partnerství manželské. Pak Debora zrušila své přednášky na lékařské fakultě a sehnala za sebe náhradu do předsednictva výroční lékařské konference v Carmelu. Schůzky domluvené na příští měsíc ponechala beze změny, protože do té doby bude už dávno doma.

Nakonec si zařídila na keňském velvyslanectví vízum - byla nyní americkou občankou a neměla už keňský pas - zakoupila tablety proti malárii, nechala se očkovat proti choleře a žluté zimnici a před osmadvaceti hodinami - jako zázrakem - konečně nastoupila na sanfranciském letišti do letadla.

"Hned jak se dostaneš do Nairobi, tak mi zavolej," připomínal Jonathan, když ji pevně objímal u východu k odletu. "A volej mi potom každý den. Brzy se vrať, Deb."

Políbil ji, dlouze a tvrdě, před ostatními cestujícími, což se k němu vůbec nehodilo. Jako kdyby ji tím chtěl přimět k návratu.

Taxi jelo po tmavé, opuštěné dálnici. Velkou rychlostí vyjelo ze zatáčky5 reflektory na okamžik ozářily nápis na tabuli u silnice: VÍTEJTE V NAIROBI, ZELENÉM MĚSTĚ PLNÉM SLUNCE.

Deboře se sevřelo srdce. Ten nápis ji vyburcoval z otupělosti, do které ji ukolébal dlouhý let. Přijela jsem domů, pomyslela si.

Hotel Hilton se vypínal jako zlatavý sloup světla ze spícího města. Taxi dojelo k jasně ozářenému vchodu a africký portýr ve vínovém kabátě a cylindru přispěchal, aby jí otevřel dveře. Když vykročila do chladné únorové noci, řekl: "Vítejte, madam." Debora se přistihla, že mu nedokáže odpovědět.

Najednou se začala rozpomínat. Jako malá doprovázela svou tetu Grace na nákupy do "íairobi. Vždy stávala na chodníku a civěla na taxíky brzdící u vchodů pohádkových hotelů. Vystupovali z nich turisté, úchvatní lidé ze vzdálených končin ověšení fotoaparáty, s novými naškrobenými khaki obleky na safari. Vzrušeně se smáli, obklopeni hromadou zavazadel. Malá Debora je fascinovaně pozorovala, zajímali ji,

10

záviděla jim, přála si patřit do jejich báječného světa. A teď tu stojí, platí taxikáři a kráčí za portýrem po mramorových schodech k naleštěným skleněným dveřím, které před ní otevřel.

Deboře přišlo najednou té mladé dívky líto. Jak se mýlila.

Recepční byli všichni mladí Afričané v elegantních červených uniformách, mluvili dokonalou angličtinou. Debora si všimla, že dívky mají vlasy spletené do nesčetných pevných copánků, navršených do složitých účesů. Patrně se rozhodly své vlasy obětovat. Ve čtyřiceti budou téměř bez vlasů - cena za luxusní keňskou módu.

V recepci doktorku Trevertonovou srdečně přivítali. Usmála se, ale moc nemluvila, její tvář jako by zakrývala nehybná maska. Debora nechtěla, aby znali pravdu, nechtěla se prozradit svým britským přízvukem. Před nimi stála štíhlá žena těsně po třicítce, která v modrých džínách a v moderní košili vypadala velmi americky. Nemohli tušit, že ona

vlastně vůbec není Američanka, že je čistá Keňanka jako oni, která mluví jejich rodným jazykem k nerozeznání od domorodců.

V pokoji ji čekal košík čerstvého ovoce, rozestlaná postel a na polštáři mentolová čokoláda ve stříbřitém obalu. Na hotelové vizitce stálo: "lála salama - spěte sladce."

Portýr jí ukázal postel, minibar a televizi. Debora zalovila v peněžích, které dostala dole ve směnárně, a snažila se upa-matovat, jaký je právě směnný kurs. Podala mu dvacet šilinků a z jeho úsměvu poznala, že je až příliš štědrá. A pak osaměla.

Došla k oknu a vyhlédla ven. Spatřila jen temné obrysy města zahaleného nocí. Bylo тихо, chodníky vylištěné, jen občas projelo pod okny auto. Nairobi - město, se kterým se Debora rozloučila před patnácti lety.

Tenkrát si osmnáctiletá Debora, rozzlobená a vyděšená, přísahala, že se do téhle země už nikdy nevrátí, a k letadlu šla rozhodnuta najít si nový domov, nové místo na slunci. V následujících letech tvrdě pracovala, aby se proměnila a osvobodila od Afriky, kterou měla v krvi. Nakonec se usadila v San Francisku, s Jonathanem. Zde našla útočiště a muže, který ji dokázal být oporou.

Ale pak přišel ten dopis. Jak ji ty jeptišky našly? Jak se dozvěděly, že je v San Francisku, že pracuje právě v této nemocnici? Sestry z misie stálo pátrání určitě spoustu obtíží a peněz. Proč? Protože ta stařena konečně umírá?

Proč chce vidět právě mě? ptala se Debora sama sebe, pohroužená v myšlenkách u okna. Vždycky jsi mě nenáviděla, Mama Wachero, vždycky jsi ke mně cítila zášť, protože jsem Trevertonová.

11

Co já mám společného s tvými posledními chvilkami?

"Naléhavě," stálo se v dopise. "Okamžitě přijďte."

Debora se opřela čelem o chladivé sklo. Vzpomínala na své poslední dny v Keni a na hrozivá slova šamanky. Se vzpomínkami se však vrátila i dávná bolest a slabost, o které si Debora myslela, že se jí jednou provždy zbavila.

Vešla do koupelny a rozsvítila. Napustila vanu horkou vodou, provoněla ji pěnou do koupele značky Nivea, kterou dodával hotel Hilton, a zahleděla se na sebe do zrcadla.

Tohle byla její skutečná tvář, poslední z celé řady tváří, byla s ní spokojená. Před patnácti lety, když přijela poprvé do Ameriky, měla pleť dotmava opálenou, černé vlasy krátce stočené pod ušima a na sobě jednoduché šaty bez rukávů z keňské bavlny a sandály. Nyní měla pleť bledou, po dlouhých letech, kdy se záměrně vyhýbala slunci, a vlasy rovné, sepnuté zlatou sponou a spuštěné na záda. Košile i kalhoty nesly návrhářskou značku, stejně jako drahé sportovní boty. Ze všech sil se snažila vypadat americky, jako běloška.

Protože je přece běloška, připomínala si.

A pak si vzpomněla na Christophera. Poznal by ji?

Po koupeli si Debora zabalila dlouhé mokré vlasy do ručníku a usedla na okraj postele. Zjistila, že se jí nechce spát, vyspala se dost v letadle.

Natáhla se po své tašce, kterou nespustila z očí od okamžiku, kdy opustila San Francisco. Kromě pasu, zpáteční letenky a cestovních šeků v ní měla něco mnohem cennějšího.

Vyndala malý balíček v hnědém papíře převázaný provázkem a položila jej vedle sebe na postel. Rozbalila jej a roztřídila jeho obsah: obálku s vybledlými fotografiemi, svazek dopisů svázaný stuhou a deník.

Chvilí z té hromádky nemohla spustit oči.

Tohle bylo její dědictví, to jediné, s čím odletěla z Afriky, to jediné, co zbylo z kdysi hrdé - a neblaze proslulé - rodiny Trevertonů. Fotografie nepocházela od té doby, kdy je před patnácti lety zalepila do obálky, dopisy nečetla od toho děsivého dne, kdy jí Mama Wachera vmetla do tváře ta hrozná slova, a starý, v kůži vázaný, ohmataný deník, jehož první zápis pocházel z doby před osmašedesáti lety, Debora nikdy neotevřela. Na jeho deskách bylo vytištěné zlatými písmeny jméno TREVERTON.

Jméno, které v Keni účinkovalo jako kouzlo. Debora si všimla výrazu ve tvářích mladých Afričanů dole, když se zapisovala a vyslovila své jméno: krátký, udivený pohled, pak okamžik nevěřícného, okouzleného překvapení, a pak nevyhnutelné rozpaky a napjatý úsměv, který měl zamaskovat nenávisť a odpor vyvěrající z toho ostatního, za čím

12

Trevertonovi stáli. Debora byla na tyhle pohledy zvyklá jako dítě a celkem ji nepřekvapilo, že se zde s nimi setkává i po letech.

Bývaly doby, kdy toto jméno v Keni uctívali. Hotel, v němž se Debora ubytovala, stál blízko široké ulice, bývalé třídy Lorda Trevertona. Dnes je pojmenována po Josephovi Gi-cheru, kikujském mučedníku z boje za nezávislost. V taxíku projela kolem bývalé Trevertonovy střední školy, na které spatřila nový nápis: STŘEDNÍ ŠKOLA MAMA WANJIRU. Jako by se snažili vymazat vzpomínku na nás z tváře světa, pomyslela si.

Ale Debora věděla, že ani sebevětší "pokeňšťování" nedokáže zahladit stopy, které v této zemi Trevertonovi zanechali. Příliš do ní vrostli, stali se součástí její duše, jejího osudu. Misie, kde teď leží umírající Mama Wachera, se jmenuje Misie naší lady Grace. Nazvaly ji tak katolické sestry před mnoha lety, když jim ji Deborina teta odkázala. Předtím to byla jen Gracina misie, pojmenovaná po ženě, která ji založila a jejíž jméno samo znamenalo milost, po Grace Tre-vertonové, proslavené průkopnici veřejné zdravotní péče v Keni.

Doktorka Grace Trevertonová, stejná legenda jako její okázalý bratr hrabě, založila tuto misii před osmašedesáti lety v divočině Centrální provincie. Právě ona vychovala De-boru, jako by byla její skutečnou matkou, a zemřela s hrozivým tajemstvím, uzamčeným ve svém srdci. Debora věděla, že teta Grace prožila mnohé, byla svědkem a součástí triumfu i hanby Trevertonů, viděla Keňu stoupat k výšinám, upadat a znovu se vzmáhat.

Debora natáhla ruku a téměř ustrašeně se dotkla předmětů na posteli. Fotografie - jen stěží se upamatovávala na osoby na obrázku. Christopher, ještě chlapec, zdaleka ne muž. Škoda že takovou fotografii nemám. A dopisy - vybavila si z

nich jen pár zdrcujících řádek. Nakonec deník, všechno, co jí zbylo po tetičce Grace.

Debora ten deník nikdy nečetla. Když Grace zemřela, byla tak zdrcená smutkem, že jej nedokázala otevřít, později se rozhodla odvrátit se od rodiny i od minulosti, jejímž symbolem byla tato kniha. Nyní deník zvedla a držela v dlaních. Měla pocit, jako by z něj sálala energie. Trevertonovi! Na veřejnosti elegantní, nepředstavitelně bohatí příslušníci aristokracie, veselí hráči póla, skutečné ozdoby společnosti, první z osadníků východní Afriky. V soukromí však rodina trýzněná tajemstvím, utrpením ubohého chlapce, který byl její hanbou, senačním soudním procesem, o kterém psaly s palcovými titulky noviny po celém světě, zakázanými láskami

13

a touhami a ještě temnějšími záhadami, o kterých se mluvilo v souvislosti s lidskou obětí a vraždou. A pověrami - Mama Wachera a její kletba.

A Christopher, napadlo Deboru. Můj hezký, milý Chris-topher. Stali jsme se i my obětí osudu Trevertonovy rodiny? Otevřela obálku a vyndala fotografie. Bylo jich sedm. Ta vrchní byla z roku 1963, byla pořízena těsně před tím, než Keňa získala nezávislost a než nastal konec světa, ve kterém žila. Byla to skupinová fotografie ze starého fotoaparátu Box Brownie. Stály tu čtyři děti, podle výšky, Christopher byl největší a nejstarší-jedenáct let. Vedle něj stála Sára, jeho sestřička, stejně stará jako osmiletá Debora uprostřed. Posledním byl Terry Donald, desetiletý robustní chlapec v loveckém khaki obleku.

Debora se upřeně zahleděla na usměvavé tváře a oči se jí zalily slzami. Čtyři bosé, špinavé a šťastné děti, stojící uprostřed stádečka koz a kuřat, které jako by unikly péči dospělých, neuvědomovaly si změnu, která se kolem nich chystá a která oťře jejich světlem. Čtyři děti - dvě africké a dvě bílé - nejlepší přátelé.

Sáro, má nejdražší přítelkyně, přemítala Debora smutně. Vyrůstaly jsme spolu, hrály jsme si společně s panenkami, společně jsme objevovaly chlapce. Sára, černá krasavice, která se s Deborou dělila o své sny. Byly jako sestry, plánovaly si společně budoucnost. Stará šamanka je však rozdělila. Co se stalo se Sárrou? Je stále ještě v Keni?

Debora vzala další fotografii. Byla na ní teta Grace někdy ve třicátých letech - milá, oválná tvář, úsměv, jemné nakul-mované vlasy, které se jí kolem hlavy leskly jako svatozář. Debora nemohla uvěřit, že Grace Trevertonovou kdysi prohlašovali za příliš "mužskou". Tuto obdivuhodnou ženu znali všichni - kromě toho, že založila svou misi, napsala i knihu s názvem Lékařem sám sobě, která byla poprvé vydána před osmapadesáti lety, pravidelně doplňována a přetiskována a dodnes patří k nejužívanějším zdravotnickým příručkám třetího světa.

Na dalším obrázku byl tmavý, hezký muž na poníku při pólu. Valentin, hrabě z Trevertonu. Debořin dědeček, muž, kterého nikdy nepoznala. I z tohoto malého, lehce rozostřeného snímku pochopila, co na něm všichni viděli - byl nápadně přitažlivý, podobný Laurenci Olivierovi. Na zadní straně stálo "červenec 1929, den, kdy jsme obědvali s Jeho královskou výsostí princem z Walesu, Edwardem".

Čtvrtá fotografie byla bez data i bez popisu, ale Debora věděla, kdo na ní je - Rose, hraběnka z Trevertonu. Vypadalo to jako momentka, Rose hleděla do objektivu překvapeně

14

přes rameno. Byl to takřka nadčasový snímek - v jednoduchosti jejich bílých gázových šatů, nedbalém naklonění bílého slunečníku, ve vlasech mladistvě rozpuštěných na ramena, i když jí v té době muselo být už kolem třiceti.

Debora se nemohla odtrhnout od jejich očí, od podivně melancholického pohledu pronásledované oběti, který v člověku vzbuzoval otázku, jaká bolest tuto ženu postihla.

Debora se nemohla odhodlat k pohledu na poslední tři fotografie. Pokoj se začínal plnit duchy, duchy lidí dávno mrtvých i ještě živých. Kde je třeba právě teď Sára? Sára se svými sny a ambicemi! Obdařená uměleckým talentem, který Deboru ohromoval a který jí záviděla. Sára snila o tom, že vytvoří v módě nový "keňský" styl. Snila o slávě a o bohatství a Debora ji překotně opustila právě ve chvíli, kdy neměla pevnou půdu pod nohama.

Sára Wachera Mathenge, pomyslela si Debora. Má sestra...

Pak si vzpomněla na Terryho Donalda, brunátného hezkého chlapce, jehož rod vzešel z prvních dobrodruhů a objevitelů černého kontinentu - poslední z rodu bělochů narozených v Keni, kteří měli savany, džungle a lov v krvi.

A nakonec Christopher.

Debora uložila fotografie zpět do obálky.

Je Christopher stále v Keni? Před patnácti lety ho opustila bez slůvka vysvětlení. Ani mu vlastně neřekla, že odjíždí.

Chtěli se brát, měli se rádi. Ale ona ho opustila, stejně jako Sárrou, a ani se neohlédla.

Debora si najednou uvědomila, že se do Afriky nevrátila kvůli umírající stařeně, ale s nadějí, že znovu najde samu sebe, své přátele.

Všechno bylo najednou jasné. V San Francisku na ni čeká Jonathan. Debora však ve skrytu duše cítila, že ještě váhá zavázat se, učinit poslední a konečný krok k němu a k rodině, ve kterou společně doufali. Nejprve se musí vypořádat s minulostí a uspořádat si svou přítomnost. Jonathan toho o Debořině minulosti a o jejím hledání vlastního já mnoho nevěděl. Nevěděl nic o Christopherovi ani o bolestné pravdě, kterou Debora před lety poznala. Nikdy mu nic neřekla ani o svém objevu, o tom, že před patnácti lety odhalila, že Mama Wachera, ta africká šamanka, je vlastně její babička. Vzala znovu do ruky deník tety Grace. Náhle zatoužila přechyst si jej. Jako by ji jeho stránky přitahovaly magnetem. Zachvěla se při pomýšlení, co vše v něm může objevit, ale možná tam najde i odpověď, klíč ke klidu ve své duši.

Oči se jí zastavily na první straně, na vybledlém inkoustem zapsaném datu: 10. února 1919. Deboru napadlo: Možná tohle byla ta nejkrásnější doba, tehdy byla Keňa mladá a nevin-

15

ná, lidé věděli, za čím se ubírají, jejich touhy byly křišťálově čisté a jejich srdce upřímná. Muži a ženy, kteří sem tenkrát přišli, byli plni odvahy a dobrodružného ducha, nebyli to obyčejní lidé, hnala je touha objevovat, stvořit pro sebe a pro své děti novou zemi.

Jsou částí mé duše, bez ohledu na to, jak jsem se snažila od nich utéct, žijí ve mně. Ale jsou tu i ti druzí, ti, kteří tu obývali půdu svých dávných předků, když přišli bílí cizinci. I oni jsou mou součástí...

16

CAST PRYNI

1919

"Pomozte! Potřebujeme doktora! Je tu někde ve vlaku doktor?"

Grace Trevertonová zaslechla rozruch, otevřela okénko svého kupé, vyklonila se a spatřila příčinu neočekávané zastávky. U kolejí ležel člověk.

"Co se děje?" zeptala se lady Rose, když její švagrová sáhla po své lékařské kabele.

"Je tam raněný."

"Ach bože."

Grace se na okamžik zastavila, než vyšla z vozu. Rose nevypadala dobře. Za poslední hodinu povážlivě pobledla. Urazili sotva osmdesát mil z přístavu Mombasa a do Voi, kde se mají zastavit na večeri, to ještě chvíli potrvá. "Měla bys něco sníst, Rose," řekla Grace a významně pohlédla na Fanny, Rosinu služebnou. "A taky se něčeho napij. Já se jen rychle podívám na toho ubožáka."

"Jsem docela v pořádku," řekla Rose, popadajíc dech. Osušila si čelo navoněným kapesníkem a ruce složila na břicho.

Grace ještě chvíli váhala. Kdyby se něco přihodilo, hlavně s miminkem, nemohla se spolehnout, že to Rose přizná.

Grace pohlédla na Fanny, jako by říkala: Zůstaň u své pant Pak spěšně vyšla z vagónu.

Okamžitě ji pohltilo pouštní slunce a prach. Po týdnech strávených na palubě lodi a po posledních hodinách v těsném vlakovém kupé pocítila Grace slabou závrať z rozlehlého afrického nebe.

Kolem potlučeného muže stála skupinka lidí, mluvících směsicí angličtiny, hindštiny a svahilštiny. "Dovolíte, prosím?" řekla Grace a snažila se protlačit blíž.

"Nechodte tam, slečno. To není pohled pro dámu." Jeden muž se otočil, aby ji zastavil a překvapeně zvedl obočí.

"Možná bych mohla pomoci," řekla a obešla ho. "Jsem lékařka."

Ostatní se k ní překvapeně otočili a všichni ztichli, když poklekla vedle zraněného.

Ještě nikdy neviděli tak podivně oblečenou ženu.

Grace Trevertonová měla na sobě bílou košili s černou kravatou, černé, na míru šité sako, tmavě modrou sukni, kte-

17

rá jí sahala až po kotníky, a - co bylo nejpodivnější - černý sametový třírohý klobouk s širokou krempou. Byla to uniforma důstojníka ženského oddílu Královského námořnictva, kterou tihle muži z kolonie, žijící v divočině bez jakéhokoli styku s Britským impériem, nepoznali.

Udiveně pozorovali, jak bez mrknutí oka a bez jakéhokoli náznaku mdloby zkoumá ošklivé rány na těle toho muže.

Vždyť ten chlap je samá krev, říkali si v duchu, a tahle podivná ženská se chová, jako by nalévala čaj!

Muži začali mručet. Grace jim nevěnovala pozornost, snažila se pomoci domorodci v bezvědomí, oděnému v kůžích a korálcích, který se stal zřejmě obětí lva. Když mu dezinfikovala a obvazovala rány, zaslechla tlumené hlasy mužů kolem sebe a vycítila posun v tónu jejich řeči.

Někteří byli jejím chováním šokováni, ba pohoršeni, jiní se dobře bavili. Hlasy všech však zněly pochybovačně. Žádná skutečná dáma, slýchala Grace už od dob, kdy nastoupila na lékařskou fakultu v Londýně, by se nezapletla do něčeho tak nepříjemného. Chová se naprosto nevhodně! Ovšem tito muži nemohli vědět, že rány ubohého Afričana nejsou ničím v porovnání se zraněními, která Grace ošetřovala na palubě nemocniční lodi při evakuaci Gallipoli.

"Musíme ho naložit do vlaku," řekla, když už pro něj nemohla víc udělat.

Nikdo se nepohnul. Grace zvedla hlavu. "Potřebuje náležité ošetření. Ty rány se musí zašít. Ztratil mnoho krve. Tak proboha, nestůjte tady!"

"Ten už má dost," ozval se čísi hlas.

"Stejně nevíme, kdo to je," řekl další.

"Masaj," pronesl třetí, jako kdyby tím vysvětlil vše. Grace se vztyčila. "Dva z vás ho vezmou a odnesou do vlaku. Ihned!"

Nejistě se pohnuli. Několik mužů se otočilo a odešlo. Zbylí hleděli jeden na druhého. Kdo je, že jim poroučí? Znovu se na ni podívali. Byla ale náramně hezká a opravdu vypadala jako dáma.

Nakonec dva muži zvedli domorodce a uložili ho do brz-dařského vozu. Když se Grace vydala zpět ke svému kupé, zaslechla pochechtávání a povšimla si, že někteří na ni hledí s neskrývaným opovržením.

Ve vagónu však čekal jiný muž, opálený a usměvavý, aby jí pomohl na nemožných schůdcích. "Nic si z toho nedělejte," řekl, když se dotkl okraje jejího klobouku. "Jsou sto let za opicemi."

Grace se vděčně usmála, na okamžik se zastavila na malé plošině a pozorovala ho, jak odchází do vagónu druhé třídy.

18

Vrátila se na své místo a zastihla Rose, jak se ovívá s pohledem upřeným z okna.

Grace se natáhla a dotkla se útlého zápěstí své švagrové. Nahmatala silný a stálý tep. Pak sáhla Rose pod gázové letní šaty na břicho. Se znepokojeným výrazem usedla na své místo. Dítě sestoupilo k pánvi.

"Rose," řekla opatrně, "kdy to miminko pokleslo?"

Lady Rose vzhledla od okna a zamrkala, jako by se vracela zdaleka, z pláně mezi trnovníky a vyschlým křovím. "Když jsi byla venku," řekla.

Grace se snažila zakrýt své náhlé obavy. Rose musí zůstat především v klidu a nesmí se rozrušit. A tahle cesta tomu příliš nepomáhá.

Otevřela láhev minerální vody, naplnila stříbrný pohár a podala jej své švagrové. Rose se napila právě ve chvíli, když sebou vlak trhl a pomalu se rozjížděl, takže trochu vody rozlila. Grace se zatím snažila uvažovat.

Dítě sestoupilo příliš brzy. Více než měsíc před předpokládaným datem porodu. Znamená to, že něco není v pořádku? Za jak dlouho může začít porod? Určitě máme ještě čas! pomyslela si s pochybnostmi o tomto žalostném vláčku s oddělenými kupé. Jakmile se vlak rozjede, nedá se zastavit a pomoci se tu nedovolá.

Grace se zlobila sama na sebe. Neměla Rose tuhle cestu dovolit. Měla trvat na svém. Rose nebyla nikdy moc silná a náročná cesta z Anglie si vybírala svou daň. Jenomže Rose by se stejně nedala odradit. "Chci, aby se můj syn narodil v novém domově," trvala tvrdošíjně a nelogicky na tom bláznivém nápadu. Od té doby, kdy Valentin, její manžel a Gra-cin bratr, začal posílat dopisy přesvědčivě popisující okouzující dům, který postavil ve střední vysočině Britské východní Afriky, byla posedlá myšlenkou, že dítě porodí právě tam. A Valentin ještě oslabil Gracino naléhání, že má Rose s cestou vyčkat až po porodu, když napsal, že na jejich příjezdu trvá, jelikož souhlasí se svou ženou, aby se jejich syn narodil v nové vlasti.

Grace mu napsala rozezlenou odpověď, ale bratr i švagrová jako by zapomněli na zdravý rozum a rozhodli se uskutečnit svůj nereálný sen.

A tak obě ženy opustily Anglii a Bella Hill, rodinné sídlo v Suffolku, a vydaly se s veškerým svým majetkem a šesti sluhy na bezpečné poválečné moře, po kterém dorazily do právě demilitarizovaného, exotického a lákavého protektorátu Britské východní Afriky.

Lady Rose se nahnula dopředu a chvíli se probírala svými růžovými keři. Ačkoli zbylých pět služebných a rodinní psi 19

cestovali ve vagónu druhé třídy, růžové keře doprovázely hraběnku, jako by byly jejími dětmi. Grace je rozmrzele pozorovala; tyhle rostliny byly od jejich odjezdu z Anglie již několikrát příčinou nepohodlí. Pak ale zjihla, když viděla, jakou si o ně její švagrová dělá starost.

Už brzy bude mít dítě, jež se stane smyslem jejího života, pomyslela si Grace. Dítě, po kterém Rose tak zoufale toužila, i když jí specialista v Londýně řekl, že děti mít nemůže. Dítě, které, jak Grace doufala, přiměje jejího bratra, aby se konečně usadil.

Vzdychla a vyhlédla z okna. Valentin neměl nikde stání a tahle nezkracená země mu vyhovovala. Grace chápala, proč ho východní Afrika uchvátila, chápala jeho rozhodnutí ponechat Bella Hill v péči mladšího bratra, vydat se sem a z divočiny stvořit novou říši.

Možná ho tahle země zkrátí, pomyslela si Grace. Jízda vlakem ji pomalu uspávala. Možná se z Valentina stane nový člověk.

Když vlak vjížděl do stanice Voi a cestující se vyřítili k jídelně, snila Grace opět o nemocniční lodi a o Jeremym. Kvůli Rosinu stavu nebylo vhodné, aby večerely s ostatními cestujícími, takže jim večeri přinesli do soukromí vagónu, kde je obsluhoval starší, důvěryhodně vyhlížející Afričan. S pohledem upřeným na jídelnu, jasně osvětlenou v tropické noci, snědla Grace trochu vařeného hovězího a kapusty. Pozorovala muže uvnitř, jak jedí z porcelánu a stříbra u stolů pokrytých bílými ubrusy a obsluhují je číšníci v bílých vestách. Noční vzduch byl prosycen šuměním jejich hovoru a smíchu a kouřem z jejich doutníků. Grace jim záviděla.

Rose usrkla kletu z křišťálové číše a tiše hovořila o svých plánech s novým domem. "Růže zasadím tak, abych je měla pořádkem na očích. A každou středu uspořádám přijímací den, budu zvát všechny příhodné dámy z okolí."

Grace se na svou švagrovou shovívavě usmála. Nebylo nutné brát jí iluze, vždyť sama brzy pozná realitu nového života, až uvidí plantáž a zjistí, že její nejbližší sousedé bydlí míle daleko a že z těch "dam", o kterých mluví, se vyklubou těžce pracující manželky farmářů, které budou mít na odpolední čaje jen málo času.

Její pozornost upoutalo cosi za oknem. Byl to muž, který jí pomáhal na schůdkách vagónu. Kontroloval překládání zásob z vlaku do jakýchsi vozů. Jak si Grace všimla, zásoby se skládaly z pušek a z tábornické výstroje. Takže je to lovec, pomyslela si, a vystupuje tady ve Voi.

Zajímal ji, a tak ho pozorovala dál. Ve svém khaki obleku

20

a sluneční helmě vypadal báječně. Když se najednou obrátil a střetl se s jejím pohledem, srdce ji poskočilo. Usmál se, vyšvihl se na koně, zasalutoval a odjel.

Grace ho sledovala, jak mizí ve trne a uvědomila si, že takhle vždycky dopadlo její setkání s muži - a vždy tak dopadne. Buď je uváděla do rozpaků, jako odpoledne, když nevěděli, jak se mají v její přítomnosti chovat, nebo v nich vyvolávala jakousi nevysvětlitelnou zlobu. V nejlepším případě se jí dostávalo komplimentů, jako od tohoto lovce, který ji považoval za rovnocennou mužům, a tudíž hodnu toho, aby se k ní choval jako ke kamarádovi.

Grace si vybavovala muže na nemocniční lodi, ty zraněné, které jim na palubu přivázeli každý den. Jak se k ní zpočátku báječně chovali, flirtovali s ní, protože ji považovali za zdravotní sestru. A jak se pak jejich postoj překotně změnil, když zjistili, že je lékařka a důstojnice k tomu: ten náhlý rozdíl a bezmezný respekt, ta neviditelná bariéra, kterou neuměla překročit.

Toho dne, kdy před devíti lety vstoupila na lékařskou fakultu, poučila ji starší kolegyně, doktorka Smytheová: "Brzy zjistíš, že tvůj nový titul pro tebe znamená pozhledání i prokletí. Mnozí lékaři na tebe budou mít vztek, protože vnikneš do jejich žárlivě strážného bratrstva. Mnozí pacienti si budou myslet, že nejsi schopná praktikovat medicínu. Nebudeš žít normálním společenským životem, protože nezapadneš do žádné z přijatelných ženských rolí. Několik mužů tě postaví na piedestal a učiní z tebe cosi nedosažitelného. Jiní te budou považovat za kuriozitu, za monstrum. Někteří z tebe budou mít strach, jiní legraci. Vstoupíš do mužského světa, aniž bys byla přijata za plnoprávného člena a dostane se ti jen zlomku jeho privilegií."

Alice Smytheová byla svobodná ještě ve svých šedesáti letech. Měla pravdu. Grace Trevertonové bylo nyní

devětadvacet a pořád byla starou pannou.

Opřela se o sedadlo a zavřela oči.

Tohle byla ta "cena", před kterou ji kdysi varovali, když doma oznámila svůj záměr studovat medicínu. Otec, starý hrabě, ji odmítl žít, bratři se smáli a předpovídali jí, že ztratí veškerou svou ženskost. Část jejich proroctví se vyplnila. Opravdu musela hodně obětovat. Teď už měla jen chabé vyhlídky na manželství i na děti. Je jí skoro třicet, a přestože strávila dva roky na moři mezi tisíci vojáky, byla stále ještě panna.

Ale ne všichni muži jsou jako její bratři nebo ti hrubci v jídelně. Byl tu ten lovec, který si jí všiml, a předtím se Grace v Egyptě, kde sídlila za války její posádka, setkala s důstoj-

21

niky, kultivovanými gentlemany, kteří respektovali její hodnost na výložkách a titul MUDr. před jejím jménem.

A byl tu i Jeremy.

Po pravdě řečeno, předpověď doktorky Smytheové připadala Grace mylná, když jí Jeremy navlékal na levou ruku zá-srubní prsten. Ale její sen se rozplynul, když byla loď napadena torpédem a Jeremy zmizel ve studené, temné vodě Středozemního moře.

Nádoby od večere už bylo uklizeno a obě ženy čekaly na nástupišti, dokud jim neustelou lůžka. Stály u kolejí ve svěžím nočním vzduchu, kochaly se překrásným pohledem na hvězdy. Grace podpírala svou švagrovou pod paží. Nad horou Kilimandžáro vyjde každou chvíli měsíc v úplňku.

Anglie jí teď připadala nekonečně vzdálená, skoro jako by nikdy neexistovala. Je to tak dávno, co vyrazili ze Southamp-tonu. Tri týdny trvala cesta na východ, každým dnem ubývalo známých obrazů, nořili se stále hlouběji do neznáma. Nyní po válce Grace připadal Port Said podivně. Pomalu se sem začínali vracet turisté. Na palubu nastoupili venkované se svými cetkami a "zaručenými" starožitnostmi, prodavači tu kolovali s jídlem a silným egyptským vínem. Pak přišel Suez-ský průplav, obklopený drsnou suchou pouští, a Port Sudan s velkolepými karavanami velbloudů a Arabů v burnusech. Z Adenu, černé oázy v divočině, je pamí lokomotiva vezla podél exotického somálského pobřeží k rozpálenému Indickému oceánu, kde oblohu ozářil karminově zlatý západ slunce. A nakonec Mombasa, pobřeží Britské východní Afriky s vybělenými domy, kokosovými palmami, mangovníky, oslnivými květinovými keři a s Araby, kteří člověku prodali, na co si jen vzpomněl. Kam se poděla mlha Suffolku, vznešené staré kameny Bella Hill, alžbětinské hostince u venkovských cest? Patřily do jiného světa, do jiného času.

Grace pozorovala muže popíjející brandy a kouřící doutníky na verandě jídelny, kde čekali, až jim připraví lůžka a vlak se znovu vydá na cestu. Jaké sny je přivedly do této divoké a panenské země? Kteří z nich přežijí, kteří podlehnou? Co na ně čeká na konci této cesty? Ještě skoro celý den musí strávit na kolejích, než dojedou do Nairobi. Odtud bude hraběnka Trevertonová se svým doprovodem putovat ještě mnoho dní volským povozem po polní cestě na sever k Nyeri.

Grace se zachvěla při pomýšlení, že na konci té drsné cesty může splnit svůj sen, sen, o který se dělila s Jeremym během té kruté krátké doby, která jim byla dopřána. Právě Jeremy jí vnukl nádhernou vizi přístavu naděje a milosrdenství uprostřed divočiny. Po válce chtěl odjet do Afriky a hlásat

22

pohanům slovo Boží. Měli tu pracovat společně, Jeremy by léčil duše a Grace těla. Noci na lodní palubě trávili hovory o své misii, kterou vybudují v Britské východní Africe, a teď je ten okamžik na dosah ruky. Grace svou nemocnici postaví, kvůli Jeremymu, ona vnese jeho krásné světlo do africké temnoty.

"Ach bože," řekla lady Rose a opřela se o svou švagrovou. "Budu si muset asi lehnout."

Při pohledu na ni se Grace vylekala; Rosina tvář byla bílá jako její mušelínové šaty. "Rose? Máš bolesti?"

"Ne..."

Grace se najednou nemohla rozhodnout. Pokračovat v cestě, nebo zůstat tady? Tohle nádraží v poušti není právě vhodným místem pro ženu, která může každou chvíli rodit, ale do Nairobi zbývá ještě den cesty.

Dopřej nám čas, Pane, modlila se Grace, když spolu s Fan-ny ukládala Rose na lůžko. Nedopusť, aby se to stalo zde. Nemám žádný chloroform, žádnou vodu.

Na Rosině tváři nebylo ani známky po strachu, měla zasněný výraz člověka putujícího po dalekých končinách. "Jsou mé růže v pořádku?" řekla jenom.

Grace počkala, až její švagrová usne, pak si svlékla svůj námořnický kostýmek, vykartáčovala ho a pověsila. Mnohé lékařky byly obviňovány z přejímání mužských vlastností a to, že Grace nosila uniformu i po svém propuštění z námořnictva, budilo nesmyslné podezření. Grace byla prostě jen praktická žena. Kostým byl z dobré látky, nárameníky už z rukávů odpárala, takže nebyl důvod, proč by jej nemohla ještě pár let nosit.

"Naše malá námořnice," říkával jí Valentin. Přestože jejich otec bojoval v Krymské válce a přestože se Valentin přihlásil do boje proti Němcům ve východní Africe, kde sloužil jako plukovník, Gracín vstup k námořnictvu se setkal s velkým odporem. Jenže Grace šla s trevertonovskou paličatostí za hlasem svého svědomí. Stejně jako nyní, rozhodnutá naplnit sen, který se zrodil na válečné lodi ve Středozemním moři.

Valentinovi se její plán vybudovat v buši nemocnici nelíbil, měl v sobě hluboce zakořeněný odpor k misionářům jako takovým a dal své sestře jasně najevo, že jí s tímto bláznivým nápadem nehodlá ani v nejmenším pomoci. Ale Grace jeho pomoc nepotřebovala, měla nějaké peníze ze svého dědictví, mírnou finanční podporu od církve v Suffolku a především spoustu elánu, víc než kterýkoli muž.

Z hrdla lady Rose se vydral vzdech. Grace se prudce otočila. Její křehká švagrová těžce oddychovala s rukama položenými na břiše.

23

"Jsi v pořádku?" zeptala se Grace.

Rose se usmála: "Je nám dobře."

Grace jí oplátila povzbudivý úsměv, aby zakryla vlastní strach. Tolik mil, tolik dm mají ještě před sebou - a ten nejhorší úsek cesty je teprve čeká!

"Kope?" zeptala se a Rose přikývla.

Bylo rozhodnuto, že miminko se bude jmenovat Arthur po mladším bratrovi, který padl v prvním roce války ve Francii. Ctihodný Arthur Currie Treverton, jeden z prvních odvážných chlapců, kteří se přidali k armádě hned, jak Británie vstoupila do války.

Ozvalo se zapískání a vlak se pohnul. Grace hleděla z okna a pozorovala s ulehčením vzdalující se nádražní světlá. Kolem se rozhostila noc. Vlak supěl pustou a holou krajinou po dávných otrokářských cestách k Viktoriinému jezeru. I když se psal rok 1919, nebyli zas tak vzdáleni dobám arabských karavan, kdy se tudy Afričané v řetězech se svým údělem pla-hočili k otrokářským lodím na pobřeží. Střežení této cesty, které mělo zabránit nelegálnímu zotročování, bylo součástí britské propagandy ospravedlňující existenci železnice, která stála tolik peněz a přitom jako by vlastně nikam nevedla. Jak kolem oken létaly od kol zlaté jiskry, Grace si představovala tábory otroků rozložené pod hvězdami a vzdechy zmatených vězňů v okovech. Jak asi těm nevinným Afričanům bylo, když je odvěkli na ohavných lodích a nutili sloužit pánům na druhém konci světa?

Znovu se přesvědčila, že jsou okna pevně zavřená. Slýchala historky o lvech-lidožroutech, kteří vytahovali své oběti z oken vlaků. Byla to divoká a necivilizovaná země, v noci ještě zrádnější než ve dne. Ještě nikdy se necítila tak izolovaná, tak zranitelná. Vozy první třídy mezi sebou nebyly propojené - byly jako šňůrka malých krabiček harašicích nocí. Cestující neměli možnost poznat své sousedy z vedlejšího vagónu. Vlak se nedal zastavit. Grace se modlila, aby dojeli do Nairobi včas.

Pokoušela se odpočívat, ale oči měla stále upřené na spící Rose a přemýšlela, co udělá zítra. Zůstaneme v Nairobi, rozhodla se. Pojedeme dál, až se dítě narodí.

Valentin bude samozřejmě netrpělivý, protože zastávka v Nairobi může znamenat až tříměsíční zpoždění. Brzy má nastat období dešťů a pak bude cestování do Centrální provincie nemožné. Ale Grace si s bratrem poradí. Oběma jim přece záleží na tom, aby se jeho žena zařídila ve velkém domě, který postavil, ale kvůli bezpečnosti matky i dítěte budou muset ještě chvíli počkat.

Grace věděla, že nedokáže usnout, a tak se rozhodla, že začne psát svůj nový deník. Dostala jej od jednoho profesora

na lékařské fakultě; byl svázaný v marocké kůži a jeho stránky měly zlatou ořízku. Čekala s psaním až do tohoto okamžiku - čekala na první den svého nového života.

Stačila však jen na první stranu nadepsat: 10. února 1919. Vtom Rose vykřikla.

Začínala rodit.

Měla na svého bratra nesmírný vztek.

Nad kopci se jako supi hrozivě snášely černé mraky. Dvě ženy se šesti služebníky a čtrnácti Afričany se prodíraly nebezpečnou polní cestou v pěti vozech naložených až po okraj jejich veškerým majetkem. Jak je proti náhlé průtrži mračen ochrání plátěné potahy? Co řekne Valentin, až uvidí zničený autobusonovský koberec a promáčené obrazy z Bella Hill? Jak utěší Rose, až zjistí, že krajkový ubrus a hedvábné košile zničil déšť? Bylo nesmyslné tahat celou tuhle hromadu zbytečnosti do divočiny! Valentin musel přijít o rozum.

Grace pohlédla na svou švagrovou, která byla zabalená do kožichu a nepřítomně zírala dopředu, jako by vyhlížela konec jejich cesty.

Byla ještě pořád velice slabá a bledá. Ale odmítla v Nairo-bi zůstat, zvláště když dostala vzkaz od Valentina, aby pokračovala v cestě. Grace se snažila trvat na svém, ale druhý den ráno už Rose rozdávala anglickému služebnictvu příkazy, aby nakládali vozy. Grace nedokázala svou švagrovou od cesty odradit, takže teď jsou tady, uprostřed divočiny, klestí si cestu skrz mangovníky a banánové palmy, bojují s hmyzem a v noci nemohou ve stanech usnout kvůli řevu lvů a gepardů. A každou chvíli mají přijít silné deště!

Dětský pláč přiměl Grace, aby se otočila a pohlédla do vozu. Paní Pembrová, chůva, vylovila láhev a miminko utišila. Grace svažila čelo. Dítě přežilo jen zázrakem. Když se na prostěradle objevilo to malé tělíčko bez života, myslela si, že je mrtvé. Tep mělo nehmatný a obličejíček modrý. Přesto mu začala dýchat do úst - a ono žilo! Malá, slabá holčička, ale živá a každým dnem silící.

Nyní Grace přemýšlela o mladé ženě po svém boku. Kromě scény, kterou Rose ztropila v hotelu Norfolk, když trvala na tom, aby pokračovali do Nyeri, nepromluvila od porodu ani slovo. Ne, opravila se Grace v duchu, byla ještě jedna výjimka - když na otázku, jak se bude dítě jmenovat, Rose jednoduše odvětila: "Mona." Grace nevěděla, co si o tom má

25

řít
myslet, dokud si nevšimla románu, který Rose po cestě četla. Mona bylo jméno hlavní hrdinky.

Grace neměla na vybranou, musela tak dítě pojmenovat, protože její bratr nepočítal s tím, že by se narodilo děvče. Ve své marnivosti a jednostranné posedlosti založit dynastii si Valentin nikdy ani ve snu nepřipustil, že by nestvořil syna. Grace nechala dítě pokřtít a poslala svému bratrovi zprávu.

Jeho odpověď zněla: "Okamžitě přijďte. Všechno je připraveno."

Již deset dní, od té doby, co opustili Nairobi, lady Rose zarytá mlčela. Její velké tmavé oči s horečnatým výrazem zůstávaly upřeny na cestu a malé bílé ruce měla schované pod hermelínovou kožešinou. Seděla nakloněná dopředu, jako by vůz sama řídila, jako by poháněla býky. Když na ni někdo promluvil, neodpovídala, když jí dali dítě do náruče, dívala se na ně prázdným pohledem. Kromě touhy spatřit nový dům ji zajímaly pouze její růžové keře, které měla za sebou ve voze.

Je to jen důsledek traumatu po porodu, říkala si Grace. A šok z tolika změn najednou. Jakmile bude v novém domově, udělá se jí lépe.

Než se před třemi roky setkala na oslavě svých sedmnáctých narozenin s Valentinem, žila Rose v ústraní. Ani po zásnubách s mladým hrabětem jí nebylo dopřáno příliš společenského života; tři měsíce po jejich prvním setkání se za něho provdala a přestěhovala se do domu v Bella Hill, který ji obklopoval svým tudorovským stínem.

Pro všechny bylo záhadou, proč si Valentin vybral právě nesmělou, zasněnou Rose, když mohl volit takřka ze všech dobře postavených dívek v Anglii. Valentin byl elegantní, hezký a bohatý a nedávno zdědil hraběcí titul. Ano, Rose byla krásná, svou křehkost připomínala tragické dívky, o kterých psal své básně Poe - ale jako by žila v jiném světě a Grace se obávala, že se k někomu tak silnému, jako je Valentin, nehodí.

Přesto si ji vybral a ona okamžitě souhlasila. A do temných, majestátních pokojů v Bella Hill s sebou přinesla svůj žár. Grace se už nemohla dočkat, až uvidí, co její bratr za těch dvanáct měsíců dokázal. Lidé o něm mluvili skepticky, tvrdili, že si vzal příliš velké sousto. Ale ona věděla, že je schopen neuvěřitelných věcí.

Valentin Treverton byl vášnivý muž s neklidnou povahou. Měl takovou chuť do života, že ho Anglie - podle jeho vlastních slov - dusila. Toužil po panenském světě, který by si při-

26

svojil, kde by byl sám zákonem, kde by nevládly žádné tradice a předsudky, které by mu diktovaly, co má dělat.

Valentin oslnil každého, koho potkal. Chodíval dlouhými kroky a zdravil s doširoka rozevřenými rukama, jako by se chystal každého obejmout. Jeho smích byl hluboký, upřímný a spontánní. A byl tak hezký, že okouzloval i muže. Ale Grace znala i jeho odvrácenou tvář: jeho nálady, jeho bezmeznou domýšlivost a přesvědčení, že mu nikdo nesahá ani po kotníky. Vůbec nepochybovala, že tuto divočinu udusá podrážkami svých bot.

S prvními dešťovými kapkami se všechny páry očí zvedly k nebi. Afričané na sebe začali okamžitě křičet jazykem Ki-kujů a divoče rozkládali rukama. Grace nepotřebovala rozumět jejich řeči, aby pochopila, o čem mluví. Spustí-li se prudký dešť, vzmění se tahle cesta v nepříjemný močál.

"Če Če!u zavolala na kikujského předáka.

Došel k jejímu vozu. "Ano, memsaab?"

"Jak je to ještě daleko?"

Pokrčil rameny a vztyčil pět prstů.

Grace po něm hodila netrpělivým pohledem. Co tím myslí? Pět mil? Pět hodin? Nebo snad, bože chraň, pět dní?"

Vzhlédla vzhůru k obloze. Mraky byly nízko, černé jako uhlí. Banánové listy ohýbal zlověstný vítr. "Musíme si pospíšet, Če Če," řekla. "Nemůžeme jet rychleji?" Připadlo jí, že se první vůz táhne jako šnek, že dva muži s puškami, kteří měli dávat pozor na divokou zvěř, usnuli a že domorodci oblečení do kozích kůží s oštěpy v rukou si vykračují jako na procházce.

Předák přikývl, vydal se k přednímu vozu a udílel vozkovi kikujské příkazy. Ale vůz se rychleji nepohnul.

Grace překonala nutkání seskočit a vlastnoručně býky popohnat. Litovala, že neuposlechla rady muže, kterého potkala v hotelu Blue Posts v Thice. Vysvětloval jí, že jméno jejího předáka Če Če znamená v jazyce Kikuů "pomalý" a že ho tak patrně nepojmenovali náhodou. Jenomže Grace nechtěla najímat uprostřed cesty jiného předáka, a proto je teď tady, mezi městem Nyeri a sídlem svého bratra, v blízkosti se bouří.

Ohlédla se a uviděla, že paní Pembrová se s dítětem v náručí a s žalostně vyhlížející Rosinou komornou Fanny moudře schovala pod plátěnou stříšku svého vozu. Všichni muži kráčeli vedle povozů a v rukou nesli pušky, i starý ma-jordomus Fitzpatrick, který s nimi přijel z Bella Hill a nyní vypadal v khaki obleku a ve sluneční helmě značně neklidně a jaksi nepatřičně.

Kdyby Grace nebyla tak plná úzkosti a rozzlobená, musela by se snad nad tím komickým průvodem rozesmát.

27

Znovu pohlédla na svou švagrovou a překvapil ji chabý úsměv na bledých rtech. Na co asi myslí?

Lady Rose se zaobírala myšlenkami na svatyni, která na ni čeká na konci téhle hrůzostrašné cesty: Bella Two - Bella dvě, dům, který pro ni postavil Valentin. Před pěti měsíci jí napsal:

Naše sídlo leží v údolí čtyřicet mil širokém, mezi Aberdary a horou Keňa, jen třicet mil na jih od rovníku. Jsme ve výšce pět tisíc stop nad mořem a na pozemku máme hlubokou travnatou roklinu, v níž se valí vířící řeka Chania. Dům je jedinečný. Sam jsem ho navrhl a je to něco úplně nového, stvořeného pro novou zemi. Rozhodl jsem se ho pojmenovat Bella Two - Bella dvě, anebo Bella Too - také Bella, můžeš si vybrat. Je to dům, jak má být, s knihovnou, hudebním salonkem a dětským pokojem pro našeho syna.

Valentin nemusel víc dodávat, Rose si dokázala nový dům okamžitě představit, dům, který bude Ye/Y, nebude už místem, kde si připadala jako vetřelec, kde si obklopovaly ponuré portréty trevertonovských předků. V tomto domě bude konečně jedinou paní a klíče od něho jí budou viset u pasu.

Od chvíle, kdy se před čtyřmi týdny dítě narodilo, nemyslela Rose na nic jiného než na nový dům. Zjistila totiž, že když se hodně soustředí a veškerou svou energii zaměří na Bella Two, nebude muset myslet na to "ostatní".

Sníla teď o hodinách, které stráví dozorem nad rozvěšovaním závěsů, rozestavováním židlí a stolů, aranžováním květin. A co je nejdůležitější, Rose se postará, aby byla dodržována řádná etiketa pro její přijímací dny: bude se leštit čajová souprava, kterou dostala její babička od vévodkyně z Bedfordu, napečou se koláčky a piškotové dorty, stluče se hustá smetana, naučí personál, jak správně připravovat tenké sendviče a jak krájet okurku. A jen Rose bude mít klíče od skříňky s čajem a pokaždé pečlivě odměří Earl Grey a Oolong.

Není důvod, aby se z člověka stal divoch jen proto, že je v Africe, říkala si. Dekorům se musí zachovat za každou cenu. Rose věděla, že její švagrová nesouhlasí, jak to nazvala, se "směšnou sbírkou zavazadel", která s sebou vezli, ale Grace nechápe její společenské povinnosti, protože ona nebude paní plantáže o pěti tisících akrech ani hraběnkou z

Trevertonu, která je zodpovědná za vytvoření vysoké úrovně životního stylu. Grace do Afriky přijela se dvěma kufry - v jednom oblečení a knihy, v druhém lékařské zásoby.

28

Rose se teď v myšlenkách toulala po pokojích nového domu, které jí Valentin popsal, s naleštěnými dřevěnými a kamennými sloupy, trámovými stropy, krby velkými jako divadelní jeviště. Viděla hudební salonek, kde bude hrát na velký klavír, který teď cestuje v posledním voze - nohy museli odmontovat a pošlou je z Londýna s další zásilkou. Viděla pokoj s kulečnickem a savonnenským kobercem, jaký používá královská rodina, a v prvním voze byl dokonce pečlivě zabalený křišťálový lustr do jídelny.

Když se ale Rose ve svých představách dostala ke dveřím ložnice, rychle vystřízlivěla.

Grace, sedící vedle ní ve voze, si nevšimla, jak Rose najednou ztuhla a úsměv jí zmizel ze rtů. Nevěděla nic o bušícím srdci a nově probuzené úzkosti. Rose si to všechno nechávala pro sebe, protože o tom se nikdo nesmí dozvědět. Vzpomněla si na Valentina a zachvěla se. Rose už předem věděla, jak bude reagovat na dítě. Bude předstírat, že se nic nestalo, jako by se malá Mona ani nenarodila. Podívá se na Rose tím svým chtivým pohledem a pak si začne znovu dělat nároky na její tělo.

Před rokem, když jí řekli, že je těhotná, byla bez sebe štěstím. Slušnost vyžadovala, aby se Valentin okamžitě odstěhoval do oddělené ložnice, a tak se Rose sedm měsíců těšila z přepychu svobody. Kdyby to byl chlapec, Valentin by byl spokojen. Ale teď obnoví své úsilí zplodit dědice. Rose se při té myšlence zachvěla.

Přišla k Valentinovi jako panna a o věcech mezi mužem a ženou nevěděla zhola nic. Svatební noc ji šokovala a pak se v ní usadil odpor. Dospělo to až tak daleko, že ležela napjatě v posteli, sotva dýchala a čekala, až se ozvou jeho kroky. Zjevoval se vždy pod pláštěm tmy a zmocňoval se jí jako zvíře. Rose se časem naučila odpoutat se od toho, co se dělo. Když vycítila, že nastává jedna z jeho nocí, vypila před ulehnutím laudánium, a když si Valentin odbýval své, uchýlila se do vlastních představ. Nikdy o tom nemluvili, ani v těch rozhodujících chvílích, ale Rose kdysi napadlo, že by se snad mohla svěřit Grace. Pak si to ale rozmyslela, když si uvědomila, že ačkoli je její švagrová lékařkou, není ještě vdaná, a tudíž nebude o těchto věcech také nic vědět. Nechala to být a řekla si, že tak je to asi u všech manželských párů.

Vepředu se cosi dělo, muži na začátku kolony vzrušeně křičeli a Če Če přibíhal - poprvé v životě, nepochybovala Grace - aby jim oznámil, že dojeli k řece Chania.

Srdce jí poskočilo. Chania! Nejzazší hranice území Kikujů. Na druhé straně je plantáž jejího bratra!

29

Všichni teď spěchali, dokonce i zvířata, jako kdyby cítila, že jsou na konci své dlouhé pouti. Muži tlačili a tahali vozy přes řeku, jejíž hladina byla v posledních dnech období sucha nízká, a pak do travnatého svahu, který označoval začátek Valentinova pozemku.

Rose ožila. Stiskla ruku své švagrové a usmála se. Grace pocítila obrovskou úlevu. Konečně! Po týdnech na moři, ve vlcích a vozech, po týdnech přespávání ve stanech, kde je užírali komáři, leží jejich cíl již jen za tímhle svahem. Pořádný dům, skutečná lůžka, anglická jídla... A co víc - konec všemu toulání a cestování. Tady je místo, kde chtěli s Jeremym začít svůj společný život. Možná že není mrtvý, ozvala se jiskřička naděje, a jednou ji tu najde.

Když se objevila na kmene kaštanu přibitá tabulka s nápisem TREVERTONOVA PLANTÁŽ, všem bylo náhle do zpěvu. I starý vážný majordomus Fitzpatrick vyhazoval do vzduchu svou sluneční helmu.

Dítě se rozplakalo, vozy skřípěly a prudec se nakláněly, Afričané poplácávali zvířata a poháněli je kupředu.

Vystoupili na svah a uvítal je ohromující výhled: velkolepá hora Keňa se tyčila v mlžné koruně. Přesně tak, jak to Valentin popisoval. A tam, jihozápadním směrem, na kraji vykáceného lesa, na mírném kopci, který vévodil výhledu na horu a údolí...

Všichni ztichli. Studený vítr svištěl ze zasněžených vrcholků, pronikal pod sukně a klobouky a v tichu hlasitě rozhoupával plátěné stříšky vozů. Všichni zírali před sebe a jediným zvukem v tom tichu byl pláč malé Mony. Grace nevěřícně zamrkala. A Rose zašeptala: "Ale... tady nic není! Žádný dům, žádné budovy... vůbec nic..."

"Vítejte!"

Všichni se otočili k příjíždějícímu Valentinovi. Byl bez helmy a na sobě měl hesenské vysoké boty, jezdecké kalhoty, bílou košili s vyhrnutými rukávy a rozepnutými horními knoflíky. Jako kdyby nebyl chladný den, pomyslela si rozmrzele Grace. Jako kdyby nezačínalo pršet.

"Tak jste přijeli!" volal, když seskakoval z koně a vykročil ke své ženě. Popadl Rose do náruče a prudec ji políbil na ústa. "Vítej doma, miláčku."

Otočil se ke Grace a rozpráhl ruce. "Á, tady máme naši malou paní doktorku!" Ale když ji chtěl obejmout, Grace ho odstrčila.

30

"Valentine," řekla přísně, "kde je ten dům?"

"No přece tady. Ty ho nevidíš?" Mávl rukou směrem ke kopci, na kterém byly nedávno vykáceny stromy a vymýceno křoví. "Nebo tam alespoň bude. Tak pojd'te, vypadáte jako zmoklé slepice."

"Ono ale opravdu prší, Vale, jsme unavení a hladoví. Chceš mi říct, že ten dům ještě nestojí?"

"Věci se v Africe hýbou pomalu, děvče. Brzy to poznáš. Dole u řeky máme stanový tábor."

"Valentine, nemůžeš od nás přece očekávat, že..."

"Tak," řekl a vzal ji za paži, "dovol, abych ti představil našeho nejbližšího souseda. Hraje moc dobře pólo. Má handicap šest. Grace, sir James Donald. Jamesi, moje sestra Grace Trevertonová."

Přijel s Valentinem a byl oblečený do hrubých kalhot a safari košile, na hlavě měl sluneční helmu. Když sesedal z koně, Grace si všimla, že trošku kulhá.

Sir James k ní vykročil a usmíval se, byl to nesmělý, téměř rozpačitý úsměv. Grace usoudila, že tento muž není o moc starší než ona, jednatřicet, možná dvaatřicet let. Překvapil ji, když jí podal ruku; to by dáme žádný anglický gentleman nikdy neudělal. Pak promluvil příjemným hlasem: "Val mi říkal, že jste lékařka." Grace nejistě přisvědčila. "To je vážně ohromné. Tady doktorky zoufale potřebujeme," pokračoval. A Grace si najednou všimla, jak je hezký. Chvilí stáli tiše, pohled upřený jeden na druhého, ruce stále spojené. Pak se ozval Valentin: "Pojďte, provedu vás po naší nové usedlosti."

Grace pozorovala, jak se sir James vrací ke svému koni. Byl vysoký a štíhlý, nesl se zpříma, téměř prkenně, jako by tím chtěl vyrovnat své kulhání.

Lady Rose stála vzadu u vozu s výrazem ztraceného dítěte. Když na ni manžel zavolal, řekla váhavě: "Valentine, drahoušku, nechceš se podívat na miminko?"

Jeho tvář se mihl stín, pak řekl až příliš vesele: "Pojď rychle! Pojď se podívat na svůj nový domov!"

Paní Pembrová následovala Rose do vozu s poníkem a usadila se mezi oběma ženami. Grace odtáhla plenu z Mo-nina obličejíčku a všimla si, že dítě je podivně klidné.

Vůz projel pod vedením jednoho z Valentinových Afričanů lesem a vyvezl je do mírného kopce. Když Grace sestoupila na červenou půdu, znovu se zeptala, proč dům ještě nestojí. "Měl jsem tu málo lidí na práci, a tak jsem si musel stanovit pořadí. Před obdobím dešťů bylo důležitější rozsádit semenáčky než stavět dům. Vlastně školka pro semenáčky byla to první, co se tu udělalo. Jakmile bude na

31

polích všechno zasazeno, začnou mí lidé pracovat na domě."

"Proč jsi nám psal, že je dům hotový?"

"Protože jsem chtěl mít svou ženu u sebe. Kdybych jí řekl, že bude muset žít ještě rok ve stanu, nepřijela by."

Když došli na hřeben kopce, zůstala Grace stát jako zkamenělá. Les byl pryč a před ní se otevřela velkolepá vyhlídka. Po týdnech, kdy si proráželi cestu hustými křovisky, jí pohled na volnou oblohu skoro vyrazil dech. Měla pocit, jako by plachtila vzduchem. V údolí, které se pod ní svažovalo k úpatí hory Keňa, nebylo po stromech a kapradí ani stopy. Valentin si prohrábl husté černé vlasy. "Tak co tomu říkáš, děvče? Dovedeš si to představit? Kam oko dohlédne, akry a akry hustého zeleného kávovníku s bílými květy, jako kdyby tu prošel svatební průvod. A třpytivé, červené plody, které jen čekají, až je někdo utrhne."

Grace byla ohromena. V téhle divočině, kde dávají lišky dobrou noc, dokázal její bratr malý zázrak. Les najednou mizel a vystřídal ho čerstvě zoraná půda, zbrázděná dlouhými a pravidelnými řadami děr, které se táhly až k mlhavému konci údolí a podél nichž se rozprostíraly banánové listy. Překvapivě velké díry, pomyslela si Grace, vešel by se tam muž až po kolena.

"Bude tu šest set kávových keřů na akr," vysvětloval Valentin pyšně. "A je to pět tisíc akrů, Grace! Za tři čtyři roky budeme mít první sklizeň pod střechem. Ty banánové listy tam jsou kvůli stínu - kávovník potřebuje stín, víš. Vysadil jsem také dovezené palisandry, které budou stát u hranice celého pozemku." Mávl rukou. "Za pár let budou mít levandu-lové květy. Dovedeš si to představit? Tohle bude vyhlídka z přední části domu."

"A támhle," pokračoval Valentin a ukázal na rozlehlou rovinu dole u řeky, "je školka pro semenáčky. Z řeky tam vede zavlažovací brázda. Vidiš, ti chlapíci tam teď vykopávají slabé semenáčky. Právě v tom tkví tajemství dobré úrody, Grace. Hodně lidí dělá tu chybu, že slabé semenáčky nechá ještě další rok, myslí si, že se tím posílí, jenomže trik je v tom, že je musíš vykopat a zasadit nové semínko. Svět o tom ještě neví, Grace, ale jednou bude po nairobské kávě velká poptávka a všechno půjde z Trevertonovy plantáže."

"Jak to, že toho víš o pěstování kávy tolik, Vale?"

"Otcové v misii, kde jsem nakupoval semena, mi hodně pomohli. A v Nairobi je pár slušných chlapíků, kteří rádi poradí. Hodně mě naučila i Karen."

"Karen?"

32

"Baronka von Blixen. Má kávovníkovou plantáž u Ngon-gu. My tady používáme odrůdu s bronzovými špičkami. Nejlepší arabská semena na světě, Grace. Zasadil jsem je před rokem, když jsem se vrátil z Německé východní Afriky." Zvedl oči k perlové šedé obloze. "Jakmile začnou deště, roz-sadíme semenáčky."

Grace fascinovaně zírala na pluk afrických žen oblečených do světle hnědých kůží, s dětmi na zádech, jak se s narovnanými nohama sklánějí na poli a holými rukama pěchují hlínu v dírách. "Proč tu pracují hlavně ženy a děti, Vale? Jak to, že je tak málo mužů?"

"Ti chlapíci tam dole jsou jediní, kterým se chce pracovat. Zbytek určitě sedí někde u řeky pod stromem a pije pivo. Je zatraceně těžké je dostat do práce. Musíš je mít pořád na očích. Jakmile se otočím, už jsou někde v buši. Víš, podle ki-kujské tradice dělají všechny zemědělské práce ženy. Starat se o úrodu je pod mužskou důstojnost. Muži byli válečníci, bojovali."

"Ještě bojují?"

"To jsme zastavili. Kikujové a Masajové pořád válčili, přepadávali si navzájem vesnice, kradli dobytek a ženy. Vzali jsme jim oštěpy a štíty, takže teď jednoduše nedělají nic."

"Nemůžete je donutit pracovat?"

"No, vlastně můžeme."

O zákoně o práci domorodců slyšela Grace ještě v Anglii - tehdy jej napadal ve Sněmovně lordů canterburský arcibiskup a prohlašoval jej za moderní otroctví. Kikujští muži, kdysi válečníci, nyní povaleči, museli pracovat na farmách bílých osadníků, protože, jak se říkalo, alespoň budou mít co dělat a jejich kmeny dostanou na oplátku jídlo,

oblečení a lékařskou péči.

"Válka s Německem nás skoro odrovnala, Grace. Britská východní Afrika se řítí k bankrotu, pokud nenajdeme způsob, jak zajistit výnosy. A těch se dá dosáhnout jen zemědělstvím a vývozem. Bílí farmáři to vlastníma rukama nezvládnou, takže musíme pracovat všichni společně - domorodci i Evropané - a všichni z toho budeme mít užitek. A já se budu bít o to, aby to v téhle zemi fungovalo, Grace. Nepřijel jsem, abych prohrál. My všichni, já, sir James a nám podobní, my všichni zatraceně bojujeme, abychom vyvedli východní Afriku ze čtvrtého do novověku. A tyhle lidi táhneme s sebou, a když musíme, tak holt kopeme a křičíme."

Zahleděla se na vymýcená pole, na stovky řad čekajících na své semenáčky a řekla: "Je tu víc domorodců, než jsem čekala. Po jednání na pozemkovém úřadě jsem myslela, že jsme koupili prázdnou půdu."

33

"To jsme koupili."

"Tak odkud pak pocházejí všechny ty ženy a děti?"

"Žijí za řekou." Valentin ukázal rukou a Grace se otočila. Na protějším břehu spatřila skrz cedry a olivovníky mýtiny, malá políčka domorodců a kulaté chýše z palmového listí se zeleninovými zahrádkami. "Ale," mluvil dál Valentin, "i to je naše půda. Patří nám ještě velký kus tím směrem."

"Na tvé půdě žijí lidé?"

"Jsou to usídlenci. Tenhle systém vymyslel Koloniální úřad. Afričani mohou mít své samby - tak říkají farmám - na naší půdě, a za to pro nás pracují. Staráme se o ně, urovnáváme jejich spory, vodíme jim lékaře, když potřebují, dáváme jim jídlo a oblečení a oni obdělávají naši půdu."

"To vypadá jako feudalismus."

"Když se to tak vezme, nic jiného to vlastně není."

"Ale..." Grace svařila obočí. "Nebyli tu ještě před tím, než jsi ten pozemek koupil?"

"Nikdo jim nic neukradl, pokud máš na mysli tohle. Koruna udělala jejich vůdci nabídku, kterou nemohl odmítnout. Stal se tak náčelníkem - Kikujové nemají náčelníky - a dostalo se mu nejrůznějších pravomocí. Na oplátku prodal půdu za pár korálků a měděný drát. Je to všechno legální. Otiskl svůj palec na kupní smlouvu."

"Myslíš, že věděl, co dělá?"

"Nezkoušej to na mě s nějakým 'šlechetným divochem', děvče. Tihle lidé jsou jako děti. Nikdy předtím neviděli kolo. Nosili polena na hlavách. Obstaral jsem nějaké trakaře a vysvětlil jim, že jsou na polena. Druhý den jsem je viděl - polena sice měli na trakařích, ale trakaře na hlavách. Nemají vůbec představu o majetku, o tom, co mohou s půdou dělat. Přišla by vniveč. Někdo musel zasáhnout a něco s tím provést. Kdyby to neudělali Britové, udělali by to Němci nebo Arabové. Lepší, když se o ty lidi postaráme my než hunští nebo mohamedánští otrokáři."

Kráčel od ní směrem k hoře Keňa, ruce v bok, jako kdyby se chystal na horu zavolat. "Ano," řekl smrtelně vážně, "já s tou zemí něco udělám." Valentinovy černé oči zářily, vítr mu čuchal vlasy a pronikal pod košili. Měl divoký, odvážný pohled, jako by vyzýval Afriku na souboj. Grace cítila bratrovu nespoutanost, stěží kontrolovatelnou energii, posedlost, téměř šílenství, které bude nutné neustále tlumit. Jako by ho poháněla podivná síla, která ho vyhnala z nudné, předpisy svázané Anglie do tohoto nezkroceného černého kontinentu bez zákona. Přijel, aby jej dobyl, aby zanechal svou stopu v tomto primitivním ráji.

34

"Teď už tomu rozumíš, vid', Grace?" volal do větru. "Teď už chápeš, proč jsem tu zůstal? Proč jsem se nemohl vrátit do Anglie, když mě propustili z armády?"

Sevřel ruce v pěst.

Valentina potěšilo, že Grace mluvila o "feudalismu". Lord Treverton, skutečný hrabě na svém panství, které stvořil, ne jako na Bella Hill, kde úslužní venkované s klobouky v ruce žili na obyčejných farmách a k velkému domu vzhlíželi jako k vánočnímu stromku. Suffolk ho odpuzoval svou únavnou tradicí, v níž bylo vše dávno dané a stále stejné, která nepustila lidskou fantazii dál než za odpolední čaj. Když Valentin přijel do Britské východní Afriky, aby bojoval s Němci, jako by náraz ožil. Rozhlížel se kolem sebe a pochopil, co musí udělat, kam patří. Naplňoval se jeho osud, byl stržen svým posláním. Jako kdyby Afrika, dřímající, těžkopádný obr, čekala na probuzení a pobídku k produktivnímu životu právě od něho a jemu podobných.

Valentin se zatřásl ve větru, nikoli chladem, ale uchvácen svou představou. Zvedl své tmavé oči k zatažené obloze a v duchu tasil šavli. Měl pocit, že jede na válečném koni vstříc celé armádě. Cítil na sobě brnění a za sebou tisíce. Bojovná krev se v něm rozvířila, v hlavě mu zněl odvěký halasný ryk trevertonovských předků. Dobud', podrob'...

Valentin se prudce otočil a pohlédl na Grace, jako by zapomněl, že tu je. Pak se jeho tvář rozzářila úsměvem. "Pojd', ukážu ti tvůj kousíček Afriky," řekl.

Od vrcholku kopce vedla lesem ke svahu nad řekou vyšlapaná stezka. Valentin vedl svou sestru k travnatému okraji, jen pár metrů od místa, kde vykládali vozy, a ukázal dolů k rovnému břehu. "Tam je tvůj pozemek," řekl a rukou přejížděl po imaginární hranici. "Začíná támhle za těmi gu-movníky a táhne se až dolů k řece. Třicet akrů jen pro tebe a Boha."

Grace se zahleděla na cedry, zářivě kvetoucí hledíky, lila a žluté orchideje. Byl to ráj. A byl její.

Konečně jsem tu, Jeremy, šeptal tajný hlas jejího srdce. Místo, o kterém jsme snili. Postavím to přesně tak, jak jsme plánovali, a nikdy to tu neopustím, protože, je-li to vůle Boží a ty jsi naživu, možná mě tu jednoho dne najdeš.

"Tam dole je to taky tvoje, Vale?" zeptala se a ukázala asi sto stop pod sebe.

"Ano. Počkej, až uslyšíš, jaké s tím místem mám plány!"

"Ale... tam někdo žije." Grace napočítala sedm chýší stojících kolem fíkovníku.

"Odstěhují se. Je to rodina náčelníka Mathenge. Jeho tři ženy a babička. Vlastně na tenhle břeh řeky ani nepatří. Víš,

35

celá tato oblast byla vytvořena jako pásmo mezi Masaji a Ki-kuji, abychom je donutili přestat válčit. Je to vlastně území nikoho. Ani jeden kmen tam nemá přístup."

"A běloši ano?"

"Samozřejmě. No a ti dole - zdá se, že před několika lety vypukla za řekou, tam, kde žije kmen, nějaká epidemie. Tahle skupina se odtrhla a přišla sem, aby unikla před zlým duchem nebo něčím takovým. Mathenge mi slíbil, že je odvede zpátky za řeku."

Valentin se otočil a pohlédl na Rose. Stála zády k němu na svahu jako socha uprostřed vymýcené půdy, jako by tiše čekala, až kolem ní vyroste její dům. Vydal se k ní.

"Valentin mi říkal, že tohle je váš pozemek."

Grace vzhledla. Vedle ní stál sir James. Sundal si sluneční helmu a jeho tmavohnědé hlasy poletovaly ve větru, leskly se dešťovými kapkami. "Ano," řekla. "Postavím tam nemocnici."

"A přinesete pohanům slovo Boží?"

Usmála se. "Pečujte o tělo, sire Jamesi, a duch bude následovat."

"Jen Jamesi, prosím. Jsme v Africe."

Ano, pomyslela si. Afrika. Kde si panové potřásají rukama s dámami a hrabě tu chodí s rozepnutou košilí.

"Zvolila jste si těžkou cestu," ozval se sir James těsně vedle ní s pohledem upřeným dolů na divokou roklí. "Tyhle lidi vybijí malárie a chřipka, frambézie, paraziti a hromada nemocí, které ani neumíme pojmenovat."

"Udělám, co bude v mých silách. Přivezla jsem si lékařské knihy a spoustu zásob."

"Musím vás varovat, mají vlastní šamany, kteří nevidí rádi, když se jim do řemesla pletou wazungu."

"Wazungu?"

"Běloši. Například ta rodina tam dole u fíkovníku. Je to rodina velice mocné šamanky, která vlastně vede kmen žijící za řekou."

"Myslela jsem, že mají náčelníka."

"To mají, ale skutečnou moc má babička jeho ženy, Wa-chera."

"Děkuji za informaci." Grace pohlédla na jeho přitažlivou tvář. "Val mi o vás psal. Váš ranč je prý odsud osm mil na sever. Věřím, že budeme přáteli."

"O tom nepochybuji."

Od řeky najednou zavál vítr a srazil Grace z hlavy sluneční helmu. Sir James ji zachytil. Když ji Grace podával, povšiml si zlatého záblesku na její levé ruce. "Váš bratr mi neřikal, že jste zasnoubená."

36

Pohlédla na prostý prstýnek, který jí dal Jeremy tu noc, kdy do lodi narazilo torpédo. Vylovili ji z mrazivé vody a vyléčili z krátkého zápalu plic ve vojenské nemocnici v Káhiře. Oznámili jí, že poručík Jeremy Manning je na seznamu pohřešovaných.

Nikdy se nevzdala naděje, že ho jednoho dne najde. Jejich láska na lodní palubě byla krátká, ale hluboká. Byla to láska, kterou vyvolala válka a která směštnávala roky do minut. Odmítala věřit, že je mrtev. Nikdo, ani Valentin, ani Rose, nevěděl o vzkazech, které po celý loňský rok pro Jeremyho I nechávala. Nejdříve v Egyptě, kde svěřila svůj dopis Koloniálnímu úřadu, pak v Itálii, Francii a po celé Anglii. Když přijela do Afriky, nechala zprávu o své cestě v Port Saidu, Sue-zu i v Mombase, a nakonec v hotelu Norfolk v Nairobi. Zanechávala za sebou dopisy jako chlebové kuličky v naději, že Jeremy byl zachráněn, žije a hledá ji...

"Můj snoubenec se za války ztratil na moři," řekla tiše.

James si všiml, jak se jí podivně chvějí ruce, když se pokouší prsten zakrýt, ochránit, a překonal nutkání nabídnout jí utěšující rámě. "Má sestra je lékařka," říkával mu Valentin. "Ale není tak mužská, jak doktorky bývají." James teď nemohl uvěřit svým očím. Tahle jemná žena s milými a něžnými rysy a s roztomilým úsměvem přece nemohla psát svému bratrovi tak dlouhé a odvážné dopisy. Své plány s nemocnicí popisovala Grace tak směle, že ji měl téměř za Amazonku. Sice dost dobře nevěděl, co může očekávat, ale určitě to nebyla tahle přitažlivá mladá žena s okouzlujícíma očima.

Nahoře na kopci kráčel lord Treverton ke své ženě bičován větrem a se zpytavým pohledem ve tváři. Proč mu k čertu neodpovídá?

"Rose?" zvolal znovu, hlasitěji.

Hleděla upřeně směrem k neobvyklému shluku gumovníků na spodním svahu kopce. Nehodily se k okolnímu porostu kaštanů a cedrů, tvořily jakousi mýtinu v jejich srdci, ostrůvek bezpečí.

Tento nový svět naháněl Rose strach. Byl tak divoký, tak primitivní. Kde jsou ty dámy, které ji budou navštěvovat?

Kde jsou ostatní domy? Valentin jí psal, že Donaldův ranč je jen osm mil daleko. Rose si představovala venkovskou cestu a příjemné nedělní projížďky. Ale tady není žádná cesta, jen zablácená pěšinka zařezávající se do země nahých divochů a nebezpečné zvěře. Rose se Afričanů bála. Nikdy předtím se nesetkala s člověkem jiné barvy kůže. Ve vlaku se vyhýbala usměvavým stevardům, v Nairobi přenechávala komunikaci s domorodým personálem své švagrově.

37

Přesto chtěla být v téhle nové zemi nějak užitečná. Zoufale si přála, aby na ni byl Valentin hrdý. Nenáviděla se za svou křehkost, za neschopnost vrhnout se do života jako Grace. Za války Rose nesměle navrhla, že by se přidala ke sborům dobrovolných ošetřovatelek a starala se o raněné vojáky. Jenže Valentin o tom nechtěl ani slyšet. Alespoň tedy ve svém pokoji smotávala obvazy a pletla šály pro muže v zákopech.

Na černý kontinent přijela s nadějí, že ji africký pobyt zocelí, že obtíže života usedlíků vybudují v její křehké slupce pevné jádro. Kdysi si myslela, že sňatek s Valentinem zacelí její slabší místa, ale spíš to vypadalo, že vedle jeho oslnivé slávy bledne. A tehdy ji napadlo - pionýrská žena. Znělo to tak hezky, jako zvuk litinového zvonu. Za těmito slovy se

skrývala žena, která přináší civilizaci do buše, žena, která vytváří pravidla a určuje cestu. Své naděje vkládala Rose i do mateřství, i to znělo tak pevně, tak důležitě. Britská východní Afrika z ní udělá odolnou ženu a lidé ji přestanou přehlížet. "Rose?" ozval se Valentin pár kroků od ní.

Valentine, tolik tě miluji! Tolik bych si přála, abys na mne mohl být hrdý. Mrzí mě, že to není chlapec.

"Miláčku? Jsi v pořádku?"

Brzy se znovu začne pokoušet o syna. Při tomto pomyšlení se Rose roztrásla. Jejich vzájemná láska byla tak krásná, proč ji musel Valentin kazit tou nechutnou postelovou záležitostí? "Ty gumovníky," zamumlala. "Nekácej je prosím, můj nejdražší."

"Proč ne?"

"Vypadají... tak zvláště."

"Dobrá. Jsou tvoje."

Pozorně si ji prohlížel. Byla tak bledá a pohublá, až se zdálo, že ji vítr každou chvíli odnese. Pak si vzpomněl, co musela prožít ve vlaku. "Miláčku," řekl a přistoupil blíž, aby ji zaštitil svým tělem, "ještě nejsi úplně v pořádku. Musíš nabrat sílu. Počkej, až uvidíš tábor. Máme opravdického kuchaře a na večeri se vždycky převlékáme. A ten dům bude nádherný, uvidíš. Hned, jak rozsádíme semenáčky, začneme stavět."

Položil jí ruku na rameno a cítil, jak ztuhla.

Taky pomyslel si rozmrzele. Začíná to znovu. Ty noci, kdy byl v posteli sám, šílený touhou po vlastní ženě, kdy si ji bral, ale zavíral oči před výrazem její tváře. Rose pak ležela jako poraněná laň, mlčky ho obviňovala svým znásilněným tělem a doháněla ho k nezaslouženým pocitům viny. Myslel si, že se to časem srovná, že se Rose naučí těšit se z jejich milování, ale namísto toho se jí očividně protivilo pokaždé víc a Valentin neměl ani zdání, co by s tím měl dělat.

38

"Pojď, miláčku," řekl. "Přidáme se k ostatním."

Rose došla nejprve k paní Pembrockové a vzala si od ní děťátko. Zachumlala Monu mezi hermelínový rukávník a měkkou kožšinu svého kabátu a následovala svého muže do travnatého svahu, kde stáli ostatní v družném hovoru.

Pod sebou spatřila skupinku chýší na širokém, rovném břehu řeky. Malá holčička tam obhospodařovala stádečko koz, těhotná žena dojila krávu, další ženy připravovaly zeleninovou zahrádku k sadbě. Nádherný výjev, pomyslela si Rose.

"Nikdy neuhodneš, co chceš s tímhle kusem půdy udělat," řekl Valentin. "Bude tam hřiště na pólo."

"Ach, Vale," smála se Grace. "Ty nebudeš šťastný, dokud z Afriky neuděláš druhou Anglii!"

"Je tam na hřiště dost místa?" ptal se James.

"Ty chýše budou muset samozřejmě zmizet a bude potřeba vykopat ten fíkovník."

Ztichli a naslouchali slabému dešti, který začal bubnovat do listů kolem nich. Všichni si představovali velkou kávovníkovou plantáž, která zaplní údolí, a nemocnici, kterou dole u řeky vybuduje Grace. Rose se svým děťátkem v teple a suchu hermelínového pláště upírala zrak na domorodou vesnici.

Z jedné chýše vyšla postava, mladá žena oblečená v kůži, s velkými náhrdelníky z korálek kolem krku. Přešla kolem chýší a Rose si všimla, že v popruhu na zádech nese dítě. Afričanka se najednou zastavila, jako by na sobě ucítila její pohled, a zvedla hlavu. Z vysokého svahu na ni shlíželo zjevení v bílém.

Obě ženy na sebe hleděly dlouho, celou věčnost.

Když mladá žena vešla do chýše, řekla uctivě: "Ne nie Wachera," "To jsem já, Wachera," a podala své babičce tykev plnou třtinového piva.

Stará žena nejprve skropila špinavou podlahu několika kapkami pro předky, napila se a řekla: "Dnes ti budu vyprávět o časech, kdy světu vládly ženy a muži byli našimi otroky."

Seděly v bledém světle, které procházelo otevřenými dveřmi kulaté chýše z hlíny a kravského trusu bez oken, a naslouchaly bušení deště do střechy z papyrusových listů. Podle kikujské tradice starší Wachera předávala dědictví svých předků nejstarší dceři svého syna; a trvalo to již mnoho dní. Učení začalo hodinami o magii a léčení - babička byla kme-

39

novou šamankou a porodní bábou a starala se také o uctívání předků a střežila historii kmene. Jednoho dne se šamankou stane i tato dívka, mladá manželka, která nosí na zádech své první dítě.

Zatímco v chýši naplněné kouřem naslouchala slovům své babičky, slovům, jež se neměnila po celé generace, přemáhala mladá Wachera svou rostoucí netrpělivost. Chtěla se na něco zeptat, ale přerušovat starší bylo zcela nemyslitelné. Chtěla se zeptat na toho bílého ducha, který se jí zjevil na kopci.

Hlas staré ženy byl zastřený věkem, hovořila, jako by pěla oslavnou píseň, její tělo se kolébalo, až se jí po obou stranách oholené hlavy rozhoupaly dlouhé náušnice z korálek. Chvílemi se nakláněla dopředu, aby zamíchala polévku klokotající na ohni. "Dnes říkáme svým manželům podle kikujského zvyku „naši pánové“,“ povídala své vnučce.

"Vlastní nás, jsme jejich majetkem, s nímž si mohou dělat, co se jim zamane. Ale nikdy nezapomínej, dcero mého syna, že naši lidé si říkají Děti Mumbi, První ženy, a že se devět kikujských kmenů jmenuje po devíti dcerách Mumbi. To nám má připomínat, že my ženy jsme kdysi byly mocné a že byly doby zahalené mlhou, kdy jsme vládly my a muži se nás báli."

Mladá žena pozorně poslouchala a vrývala si každé slovo do paměti, její ruce přitom však rychle a zručně pracovaly na novém košíku. Její manžel Mathenge jí přinesl kůru z keře mogio, ale pak rychle odešel, protože pro muže bylo tabu zapojit se do pletení košů.

Mladá Wachera byla na svého muže pyšná. Byl jedním z nových "náčelníků", které nedávno jmenovali bílí muži.

Ki-kujové neměli náčelníky - jednotlivé kmény vedly rady starších - ale wazungu z nějakého důvodu, který Wachera nedokázala pochopit, viděli potřebu jmenovat jednotlivé ki-kujské náčelníky. Mathenge byl vybrán, protože býval

slavným válečníkem a bojoval v mnoha bitvách s Masaji. Ovšem ještě před tím, než bílý muž řekl, že Kikujové a Masajové už bojovat nesmějí.

"V dávných dobách," ozýval se starý hlas, "vládly ženy Dětem Mumbi a jednoho dne začali muži žárlit. Sešli se tajně v lese, aby se dohodli, jak svrhnout nadvládu žen. Věděli, že jejich ženy jsou chytré a nedají se jen tak lehce přemoci. Pak si muži vzpomněli, že je období, kdy jsou ženy zranitelné - když čekají děti. Uvědomili si, že jejich vzpoura může být úspěšná, jen když k ní dojde ve chvíli, kdy bude většina žen těhotných."

Mladá Wachera tohle povídání slyšela již mnohokrát. Muži se spikli a všechny ženy kmene přivedli do jiného stavu, 40

aby pak o měsíce později, když mnoho z jejich sester z želek a dcer bylo již v pokročilém stupni těhotenství, 2 li svůj útok. Triumfálně svrhli staré matriarchální a ustanovili se pány podmaněných žen.

Pokud bylo srdce staré ženy zahořklé nad touto potu historií, nikdy to nedala znát, dodržovala zákony svého ne: kikujské ženy byly vychovávány k poddajnosti a p< nosti, nikdy si nestěžovaly.

Právě díky výchově mladá Wachera nikdy nepochyb o správnosti rozhodnutí svého manžela pracovat s bílým žem ani o odhodlání bratrů utéci s oštěpy a štíty na . a hledat práci na dobytčích sambách bílého muže. M? kám Kikujů, kteří odešli pracovat pro bílé, nyní ve v< samozřejmě všichni záviděli, protože jejich manžele < nosili pytle mouky a cukru a nádherné šaty, kterým se

10 Amerikáni. Právě díky náčelníku Mathenge byly ob< chery bohaté, měly víc koz než kterákoli jiná žena kmene.

Nyní, když se z jejího manžela stal "předák" na sami lého muže, Wachere se po něm moc stýskalo. Zamilov do Mathenge Kabiru kvůli jeho hře na píšťalu. V dob< dozrávalo proso a muselo se chránit před ptáky, mlad ži chodili po poli a hrávali na bambusové píšťaly. Math na Kikuje díky svým masajským předkům neobyčejně ký a hezký, procházel vesnicemi ve své šuká a s dloí spletenými vlasy a obšťastňoval lidi svými melodiemi však píšťala ztichla, protože ho volaly povinnosti u t muže.

"Už je čas," řekla babička a znovu zamíchala bai ir polévku, "aby sis vyslechla příběh o jedné z našich v \ žen, velké Mama Wairimu, kterou bílí muži zajali d l tví."

Kikujové neměli písmo, a proto byla jejich historie vána mluveným slovem. Od raného věku se každé dítě nazpaměť jména všech svých předků. Mladá Wachen dějiny své rodiny až k První ženě. "Nejstarší generace! novala Ndemi," říkala, "protože to byli lidé vzpurní

11 války, jejich potomci se jmenovali Mathathi, proti v jeskyních, jejich potomci se jmenovali Maina, proto covali za zvuků kikujských písní, po nich přišla ge Mwangi, která se tak jmenovala proto, že se toulali...' se nepočítaly, měly popisná jména, takže když babička že Lady Wairimu žila v Murima wa Ngai, "třaslavé 1 nebeského původu", Wachera věděla, že má tehle zařadit do doby před pěti generacemi, kdy vypukla ep malárie.

Udiveně a bez dechu naslouchala hrdinskému výčtu, jak Wairimu, kterou ukradli manželovi a v řetězech odveklí k "velkému vodnímu poli, na kterém pluly obrovské chýše", uprchlá bílým otrokářům a našla si cestu zpět do země Ki-kujů, jak se po cestě potýkala se lvy a přežívala na vařených banánových výhoncích. Právě Wairimu poprvé vyprávěla Dětem Mumbi o lidech s kůží bílou jako turín. Od té doby slovo muthungu, jehož význam byl "podivný a nevysvětlitelný", začalo označovat i "bílého muže". Mladá Wachera si pamatovala, kdy poprvé spatřila mzungu. Byla to přede dvěma sklizněmi, byla v té době těhotná. Do vesnice tenkrát přišel běloch, ženy se v hrůze rozprchly a Wachera se přihnala do chýše své babičky. Ale Mathenge se nebál. Vystoupil vpřed a na pozdrav plivl na zem. Zatímco ženy pozorovaly dění ze svých úkrytů, ti dva muži vedli podivný obchod - Mathenge dostal korálky a Amerikáni a pak otiskl svůj palec na něco, co vypadalo jako velký bílý list. Později u ohně a třtinového piva řekl Wachere a druhým dvěma ženám, které vlastnil, cosi o "prodeji pozemku" a "listině", kterou označil svým palcem. Bílí muži Wacheru mátlí. Od prvního setkání je viděla ještě několikrát - káceli les na kopci nad řekou - ale dnes přijeli další, a to ji překvapilo. Pak spatřila to zjevení v bílém shlízející na ni dolů a teď, naslouchajíc končícímu vyprávění o Wairimu, začala Wachera přemítat, jestli to nakonec namísto ducha nebyla bílá žena.

Když příběh skončil, řekla: "Ee-oh"> "hurá", ale starší Wachera ji zarazila smutnými slovy: "Bohužel Wairimu chytili podruhé a odvedli na vodní pole, které se táhne až na konec světa. Nikdy se do země Kikujů nevrátila."

Dívka byla jako očiřovaná. Jaké to asi bylo pro ubohou Wairimu? Jaký podivný osud ji čekal za velkou vodou?

Wachera ucítila, jak se dítě na zádech zavrtělo, odložila košík, který pletla, a natáhla se po něm, aby je sundala dolů ke svému prsu. Jmenoval se Kabiru. Podle tradice Kikujů žily duše předků dál v dětech, a proto se prvorozený syn vždy jmenoval po svém dědovi. Stejně tak se babička i vnučka jmenovaly Wachera. To jméno znamenalo "ta, která navštěvuje lidi" a předávalo se z generace na generaci od první Wa-chery, která navštěvovala členy kmene jako šamanka.

Babička se usmála, když pozorovala mladou maminku kojit. Věděla, že předci mají radost z této mladé kikujské ženy, která nyní přebírá tajemství a nashromážděnou moudrost svého kmene, protože je rychlá, chytrá a uctívá. Syn starší Wachery vychoval svou dceru dobře: byla vzorem kikujské manželky, udržovala chýši svého muže v čistotě,

42

starala se o bohatou zahradu, byla vždy veselá a nikdy nemluvila bez vyzvání. Všichni měli příjemnou Wacheru rádi, matky ji dávaly svým dcerám za vzor. Povídalo se, že v šestnácti letech se mladá Wachera při obrízce, již přihlížely všechny ženy z kmene, pod nožem ani nezachvěla. Nikoho tedy nepřekvapilo, když se hezký a udatný Mathenge Kabi-ru obrátil na starší Wacheru se žádostí její vnučku koupit. Zaplatil za ni šedesát koz, cenu, o které se dodnes mezi lidmi povídalo.

Stařenino srdce se dmulo pýchou. Mladá Wachera téměř okamžitě otěhotněla. Určitě ještě porodí hodně dětí, v nichž budou navždy žít její předkové. Smutek panoval v kikujských rodinách s méně než čtyřmi dětmi, kde někteří z babiček či dědů nedosáhnou nesmrtelnosti.

Starší Wachera se ponořila do tichého rozjímání. Do střechy pleskal déšť, vzduch v chýšiv houstl pachem vlhké půdy, vařených banánů, kouře a koz. Ženy jakoby mimo čas tvořily obraz stejný jako jejich předkové. Kikujové se řídili tradicemi, zvyky a zákony, které stanovil Ngai, jejich bůh žijící na hoře Keňa, a jakákoli změna pro ně byla nepředstavitelná. Pod bosýma nohama měla starší Wachera svatou tykev. Byla vysvěcena, vysušena a naplněna zázračnými amulety v čase tak dávnm, že už nikdo nevěděl, který z předků tak učinil. Tykev byla symbolem Wacheriny moci, s ní předvíдалa budoucnost, léčila nemocná těla a hovořila s předky. Jednoho dne předá tykev mladší Wachere a její moc tak bude žít dál, stejně jako babička bude žít ve své vnučce.

Pršelo a myšlenky starší Wachery se zatoulaly k ostatním členům kmene na druhém břehu řeky.

Před čtyřiceti sklizněmi padla na Děti Mumbi ukrutná kletba. Nejprve uhořelo sucho, pak přišel hlad a po něm se mezi lidem Kikujů i Masajů přehnal nemoc, která zabíjela jednoho ze tří. Tehdy starší Wachera žila se svým mužem a jeho dalšími dvěma ženami za řekou ve velké osadě. Nedokázala uchránit kmen před nemocí, ale předkové k ní promluví a řekli jí, že může zachránit svou malou rodinu, když se přestěhuje na druhý břeh řeky, kde je půda požehnána bohem Ngai a kde nejsou žádní zlí duchové nemoci.

Ostatní vesničané si tropili posměšky z bláznovství takového stěhování. V množství tkví jejich bezpečnost, tvrdili. V té době však již Wachera byla vdovou, neboť nemoc povolala k předkům i jejího muže, a tak se otočila zády k vesnici, již bůh proklel, a ostatní manželky svého muže i s dětmi odvedla na novou půdu. Tam našla mugumo, svatý fikovník, a věděla, že její vidění bylo správné. Zatímco všechny ostatní kmény v zemi na tento rok vzpomínaly jako na rok Ngaa 43

Nere, rok velkého hladu (a běloši hovořili o epidemii neštovic v roce 1898), ti, kteří přežili ve staré vesnici, a jejich potomci mluvili o roce, kdy se Mama Wachera odstěhovala za řeku.

Teď na ně myslela. Byla tam její sestra, ubohá bezdětná Thaata, jejíž jméno znamenalo "neplodná" a jež žila z výroby hrnců. Pak Nahairo, jejíž čas se blíží. Ačkoli kikujské ženy nevěřily na přípravu k porodu, protože to přinášelo smůlu a znamenalo by to i ztrátu času, kdyby dítě nepřežilo, měla Wachera svůj porodní nůž již nabroušený a připravený. V poslední době šamanka hodně přemýšlela o Kassovi, svém bratru, který patřil ke starším kmene. Dozvěděla se, že utekl na sever k hoře Keňa a získal práci na dobytčí sambě bílého muže. Kassa byl teď honákem krav a Wachera z toho měla těžkou hlavu. Cítila, že Dětem Mumbi hrozí nějaká neblahá proměna. Něco se již změnilo, ale jen neurčitě, takřka nepostřehnutelně. Jistě, život kmene pokračoval stejně jako v dobách předků. Snad jen pár žen nosilo své děti v amerikáni a starý Kamau, který přijal boha bílého muže, se nyní jmenoval Šalamoun. Ale jinak se staré zvyky stále přísně dodržovaly.

Wachera se zahleděla do své duše.

Důkazy proměny viděla přímo ve své malé rodině. Mat-henge měl být válečníkem, ale protože bílý muž Kikujům zakázal nosit oštěpy, nepodnikal už nájezdy na Masaje. Wachera s nostalgií vzpomínala na dávné časy, kdy Masajové útočili na zemi Kikujů kvůli dobytku a ženám. Některé z žen ani neprotestovaly, protože masajští válečníci měli pověst vynikajících milenců...

Wacheru zabolelo srdce. Ona věděla o příchodu bílého muže už předtím, než vstoupil na kikujskou půdu.

Bylo to před mnoha sklizněmi, mladá Wachera ještě nebyla na světě. Starší Wacheru ve spánku navštívil Ngai, Bůh jasu, a vzal ji s sebou do svého království na vrcholku hory, aby jí ukázal, co se stane. Když to odhalila svému kmeni, byli šokováni a poděšení, protože Wachera mluvila o lidech, kteří přijedou z velké vody, jejich kůže bude mít barvu světlých žab a jejich šaty budou připomínat křídla motýlů. Tihle mut-hungu budou mít oštěpy, z kterých srší oheň, a po zemi budou jezdit v obrovských železných stonožkách.

Byla svolána mimořádná rada starších, která měla zvážít Wacherino proroctví. Rozhodla, že Děti Mumbi nebudou s novými příchozími válčit, ale budou se k nim chovat zdvořile a nedůvěřivě je studovat.

Brzy bílí muži skutečně přišli a Děti Mumbi poznaly, že jsou mírumilovní, že nechtějí nikomu ublížit, pouze by rádi

44

I

prošli zemí Kikujů. Mnozí z kmene věřili, že wazungu hledají trvalý domov a že za několik sklizní ze země Kikujů odejdou a nikdy o nich nikdo neuslyší.

Wachera uklidňovala své ustarané srdce příslovím, které říkalo: "Svět je jako úl. Všichni vcházíme stejnými dveřmi, ale žijeme v různých celách."

Úder hromu vytrhl obě ženy ze zamyšlení. Nezvedly hlavy, ani nepohlédly k otevřeným dveřím, protože dívat se na pracujícího boha bylo tabu. Starší žena jen zamíchala polévku a mladší vrátila děťátko do popruhu na svých zádech. Když se hrom ztišil, mladší Wachera vyhlédla do deště na chýši svého muže, vzdálenou od chýše její babičky na dva vrhy oštěpem, a znovu ji zachvátila ta hrozná bolest. Byla to touha jako neodbytný hlad: ulehnout v jeho náručí, cítit teplo jeho válečnického těla, nalézt útěchu v jeho hlubokém smíchu. Ale pro muže bylo tabu ležet se svou ženou, dokud kojí, takže Wachera bude muset být trpělivá. Zvedla svůj košík a začala znovu plést, hlavu měla plnou plánů se svým políčkem kukuřice, myšlenek na déšť, představ o své budoucnosti, kdy jednoho dne bude přesně takhle sedět v chýši a předávat moudrost vlastní vnučce.

Myšlenky na budoucnost ji paradoxně přivedly zpět do přítomnosti, jako kdyby tu byla nějaká mystická spojitost, a Wachera se přistihla, že znovu přemýšlí o bílé ženě na kopci.

Když Grace uslyšela šepot, měla za to, že začalo znovu pršet.

Výbalovala a ukládala věci ve svém stanu, zatímco muži si v jídelně dávali skleničku před večeří. Soumrak již dávno pohasl a snesla se noc. Grace se připravovala k večeři, námořnickou uniformu již měla na sobě a na okamžik se zahleděla na válečný kříž za statečnost v sametovém pouzdře, vyznamenání, které jí bylo uděleno za udatnost ve válce. Ubohá náhražka za Jeremyho život, napadlo ji.

Za stěnami svého stanu zaslechla zasyčení a domnívající se, že se znovu spustil déšť, vešla do plátěných dveří a vyhlédla ven. Nepršelo, jen hustě mrholilo. Rozhlížela se po táboře, viděla strašidelné tvary stanů v kruhových světlech luceren a naslouchala. Se západem slunce les ožil ptačími trylky, cvrčky, kuňkáním rosniček. Pak si uvědomila, že to, co pokládala za déšť, byl ve skutečnosti něčí pláč. Ozýval se z vedlejšího stanu.

45

Oblékla si těžký námořnický plášť a pospíchala podél prken, která tu byla předem nachystána na bahno. Zastavila se u stanu své švagrové. "Rose? Jsi v pořádku?"

Našla ji sedící u toaletního stolku, předkloněnou s hlavou v dlaních.

"Co se děje, Rose? Proč pláčeš?"

Rose se vzpřímila a oťřela si oči krajovým kapesníkem. "Je to všechno tak strašné, Grace. Ty tábory - když jsme vystoupili z vlaku v Thice, myslela jsem si, že už je tomu všemu konec. Tolik jsem se těšila na opravdový dům." Grace se rozhlédla po Rosině stanu. Byl zařízen mnohem elegantněji než její, nad toaletním stolem viselo zrcadlo v pozlaceném rámu a na posteli byly saténové polštáře. Ani prostěradla nebyla obyčejně bílá, ale v odstínech starorůžové a kovově modré - v barvách rodu Trevertonů. Grace nepochybovala, že jejího bratra stálo spoustu námahy, aby svou ženu potěšil.

Pak si uvědomila, že Rosina osobní komorná tu není. "Kde je Fanny?"

"Ve svém stanu. Říká, že se chce vrátit do Anglie! Grace," Rose začala šeptat, "prosím, řekni mu, ať odejde."

Grace se ohlédla po Afričanovi, který stál u dveří a držel v ruce láhev na vodu a lněný ručník. Měl na sobě dlouhé bílé kanzu, které mu sahaly až k bosým nohám, a na hlavě turecký fez. "Co je s ním, Rose?"

"Děsí mě."

Muž promluvil: "Jmenuji se Joseph, memsaab. Jsem křesťan."

"Nechtě nás o samotě, prosím," řekla Grace.

"Bwana Lordy mi říkal, abych se staral o memsaab."

"Já to lordu Trevertonovi vysvětlím. Můžete jít, Josephu."

Když osaměly, Rose se otočila ke své švagrové se žado-nivým pohledem a zašeptala: "Grace, musíš pro mě něco udělat."

Grace si pozorně prohlížela Rosin obličej. Tváře bílé jako slonová kost měla nyní narůžovělé a rty se jí třásly. Z hře-bínku uniklo pár pramenů vlasů barvy měsíčního svitu, které teď rámovaly Rosinu tvář. "Co chceš, abych udělala?" zeptala se Grace.

"Je to... Valentin. Víš, já nemůžu -já nejsem připravená -" Rose se odvrátila a zašmátřela po svém stříbrném kartáči.

"Ty jsi doktorka, Grace. Tebe poslechne. Řekni mu, že po děťátku je ještě moc brzy..."

Grace mlčela. Nevěděla, co říct.

"Pomoz mi, Grace. Já to nesnesu. Ještě ne. Nejprve si musím zvyknout na -" rozpráhla ruce, Johle všechno!"

46

"V pořádku. Promluví s ním. Nedělej si s tím starosti, Rose. Teď pojď. Čekají na nás."

Když vstoupily ze studené noci do jídelního stanu, obě strnuly překvapením.

"Valentine!" řekla Grace, "Jak jsi propánakrále tohle dokázal?"

"Bylo to trochu riskantní, děvče, s válkou a tím vším. Někdy se hodí být neslušně bohatý!" řekl a kráčel přes stan, v černém smokingu a naškrobené bílé košili. Lord Treverton políbil svou sestru na tvář a přivítal svou ženu se zářivým úsměvem na rtech. "Tak co, miláčku, co na to říkáš?"

Rose přejížděla očima po chippendaleských židlích, ubrusu z belgické krajky, stříbrných svícnech a porcelánových soupravách. Z gramofonu se ozýval waltz, sklenky na šampaňské se třpytily ve světle lamp, vzduch byl provoněn divokým jasmínem. "Ach, Valentine," vydechla, "je to úžasné"

"Dovol, abych ti představil našeho hosta," řekl a pohodil hlavou k muži stojícímu mezi nimi. Byl to oblastní komisař Briggs, tělnatý šedesátiletý muž v nažehlené khaki uniformě a vyleštěném důstojnickém pásku. Valentin rozlil aperitiv a všichni si připili na Britskou východní Afriku.

"Doufala jsem, že poznám vaši ženu, sire Jamesi," řekla Grace, když vedle něj usedala ke stolu. V dokonale stříženém bílém smokingu vypadal velice přitažlivě. "Lucille by tu moc ráda byla. Bělošku neviděla už celé měsíce. Ale obávám se, že v jejím stavu je pro ni cesta z ranče nemožná. Během několika týdnů čekáme naše třetí dítě."

"Tedy," ozval se komisař Briggs, usedaje naproti ke stolu, "na vás je tak krásný pohled, dámy. Všichni běloši v tomhle okrese se budou předhánět, aby se na vás mohli jen podívat."

Lady Rose se zasmála a pohodila hlavou. Čelenka z napodobeniny drahých kamenů se jí třpytila v hlavě, jediné pero povívalo vzduchem. Valentinova manželka měla na sobě nejnovější poválečnou módu, štíhlou linii - úzké šaty s dlouhými šňůrami perel a odvážně hlubokým čtvercovým výstřihem.

Večeři o osmi chodech podával tichý Afričan v dlouhém bílém kanzu, který se zjevil se stříbrnými tácy ze zadní části stanu. "Není tak dobré, jak jsem chtěl," poznamenal Valentin o nalévaném šampaňském. "Kvůli válce je tady v protektorátu všeho hrozný nedostatek."

Komisař Briggs se pustil do polévky, jako by to bylo jeho poslední jídlo v životě. "Zatracení Němci! Honili nás jako psi lišku. Farny hníjí, úroda se neskylá, nemáme žádné léky"

47

a železnici vyhazují do povětří. Ztratili jsme padesát tisíc mužů, doktorko Trevertonová. Špatně nebylo jen u vás v Evropě, víte."

"Já jsem nebyla za války v Evropě, pane Briggsi," řekla Grace tiše. "Sloužila jsem na nemocniční lodi ve Středomoří."

Všichni naráz ztichli, jen z lesa se v chladném oparu ozývaly nějaké zvuky. Pak promluvil sir James: "Můžeme jen

doufat, že přijdou deště. Jsme v krizi, nemůžeme si k tomu všemu dovolit ještě hladomor."

"Ale já myslela, že přišlo," řekla Rose.

"To myslíte to odpolední mrholení?" odvětil komisař Briggs. "To bylo jako kapka v moři. Pokud tohle bylo všechno, tak se můžeme s našimi farmami rozloučit. Když ve východní Africe řekneme déšť, lady Rose, tak myslíme déšť"

"Víte," pokračoval sir James, "tady nejsou roční období, jen období dešťů a sucha. V Evropě se seje a pak se sklízí. V Britské východní Africe zasadíte, ale sklízit nemusíte."

"Vy o téhle zemi hodně víte, sire Jamesi. Jste tu dlouho?"

"Narodil jsem se tu. V Mombase na pobřeží. Moje matka byla misionářka, můj otec tak trochu dobrodruh. Byli rozdílní jako noc a den a z jejich námluv se tu stala legenda."

Grace na něho pohlédla. Sir James měl úchvatný profil, velký rovný nos a hranaté propadlé tváře. "To zní romanticky," řekla.

"Můj otec byl cestovatel. V Súdánu se seznámil se Stan-leyem a byl v Londýně při pohřbu Davida Livingstona. A nakazil se něčím z nich obou. Přijel do Afriky se snem otevřít černý kontinent světu."

"A podařilo se mu to?"

Sir James se natáhl pro svou sklenku šampaňského. "Určitým způsobem ano. Byl jedním z prvních bělochů, kteří do téhle země vkročili. Bylo to před více než třiceti lety. Když ho domorodci spatřili, v hrůze utíkali. Nikdy neviděli člověka s jinou barvou kůže."

"Jak to váš otec překonal?"

"Byl chytrý. V roce 1902 jel na safari do téhle oblasti a místní Kikujové mu zastoupili cestu s tím, že dál jet nemůže, pokud s sebou nenese déšť. Odpověděl jim přes tlumočníka, že to považuje za slušnou cenu, a odešel zpátky do tábora. Déšť přišel a mému otci se za to dostalo veškerých poct."

Grace se rozesmála. "Jezdil jste s ním na takové cesty?"

"Jako chlapec ne. Měl moc práce s hledáním nesmrtelnosti, než aby se otravoval s dítětem. Můj otec tvrdil, že jako první objevil Great Rift Valley, ale věhlasu se dostalo někomu ji-

48

nému. Snil o tom, že se po něm bude jmenovat něco významného, ale sláva se mu vždycky vyhýbala. A tak se z něho stal lovec a tehdy jsem s ním začal jezdit na safari."

"Sire Jamesi, vždycky mě zajímalo, proč se tomu říká 'safari'? Co to znamená?" zeptala se Rose.

"Je to svahilské slovo pro cestu."

Když se podávaly gazelí kotlety, Grace se přistihla, že myslí na muže vedle sebe. Sir James v ní vzbuzoval zvědavost, představoval něco záhadného a vzrušujícího. "Byl jste někdy mimo východní Afriku, sire Jamesi?"

Znovu se na ni nesměle usmál, jako kdyby si nebyl sám sebou jist. "Říkejte mi Jamesi, prosím," řekl a Grace si vzpomněla na jeden z Valentínových dopisů, v němž jí psal, že James Donald, který má dobytčí ranč na sever směrem k Nanyuki, získal rytířský titul za své činy ve válce.

"Jednou jsem byl v Anglii," říkal. "V roce 1904, bylo mi tehdy šestnáct. Můj otec zemřel a já jsem měl žít u strýce v Londýně. Zůstal jsem tam šest let, ale pak jsem se musel vrátit. Anglie pro mě byla příliš spoutaná, příliš bezpečná a příliš předvídatelná."

"A je zatraceně dobře, že se vrátil," řekl Briggs, vytíraje talíř chlebem. "Právě díky tomu, jak dobře zná buš a domorodce, se ze sira Jamese stal za války proti Němcům tak nepostradatelný člověk."

"Žádné válečné historky, prosím," řekl najednou Valentin.

Ale Briggs pokračoval: "Historky o tom, jak muž zachrání život druhému muži, stojí za vyprávění." Grace si vybavila další z bratrových dopisů: "Rozhodl jsem se koupit pozemek blízko Jamesova ranče. To je ten chlápek, kterého jsem poznal za války."

Grace nevěděla nic o válečném působení svého bratra ve východní Africe. Přijel sem jako důstojník s generálem Smutsem, zamiloval se do téhle země a rozhodl se tu usadit. Najednou vycítila trapnost tohoto okamžiku a uvědomila si, že přátelství mezi Valentinem a sirem Jamesem muselo ve svém vývoji projít i epizodou udatnosti a obětí. Jelikož o tom ani jeden nemluvil, nezbývalo jí než přemítat o bratrově nevysvětlitelné rozmrzelosti nad tímto rozhovorem. Bylo to proto, že nechtěl, aby se mu připomínal jeho ohromný dluh vůči siru Jamesovi?

"Takže vy jste lékařka, slečno Trevertonová," ozval se komisař Briggs. "Tady budete mít plné ruce práce, to vám povídám. Váš bratr nám vyprávěl, že tu chcete založit jakousi misi. Zdá se mi, že takových věcí máme v našem okrese už dost. Nikdy jsem nedokázal pochopit, proč jsou všichni celí žhaví ty černé huby vzdělávat."

49

Grace se ledově usmála a otočila se k siru Jamesovi. "Připadá mi, že se s domorodci v téhle oblasti dobře znáte. Snad byste mi mohl poradit, jak získat jejich důvěru."

Valentin odpověděl za přítele: "Nikdo nezná Kikuje jako James. Jeho otec se stal pokrevním bratrem náčelníka kmene Koinangeho. Musel být svědkem nějakých tajných obřadů. Říkali mu Bwana Mkubwa, což znamená 'velký šéf'."

Přezdívku mají dokonce i pro Jamese."

"Jakou?"

"Říkají mu Murungaru. To znamená 'rovný'. Bezpochyby pro jeho vzhled a charakter." Valentin dal znamení sluhovi, aby odnesl talíře. "Takže domorodci znají jeho stejně, jako on zná/e."

"Jsou tady v okolí přátelští?"

"Nemáme s nimi potíže," řekl sir James. "Kikujové bývali velmi bojovní, ale my Britové jsme to zastavili."

"Támhle ty oštěpy," ukázal Valentin na stěnu, "mi daroval Mathenge, místní náčelník. Je to teď můj předák."

"A jsou opravdu zpacifikováni?"

Sir James naklonil hlavu. "To nedokážu říct. Navenek se zdá, že přijímají naši nadvládu. Ale nikdo se nikdy nedozví, co si takový Afričan myslí. Když sem přišli lidé jako můj otec, domorodé kmeny žily v době kamenné. Neměli abecedu, neznali kolo, jen primitivní farmaření, žili prostě tak jako jejich předkové po celá staletí. Kupodivu tihle lidé nikdy neobjevili svítilnu, ani ten nejjednodušší typ, který používali staří Egypťané. Teď se je misionáři snaží vehnat do dvacátého století. Afričané se najednou učí číst a psát, nosit boty, jíst nožem a vidličkou. Očekává se od nich, že se budou chovat jako Britové, kteří mají za sebou dva tisíce let vývoje. Kdo ví, co z toho vzejde? Možná za padesát let budeme litovat, že jsme Afričany podrobili tak překotnému učení. Možná jednoho dne miliony vzdělaných Afričanů odmítnou nadvládu několika bělochů a dojde k hrozně válce se spoustou prolité krve."

Sir James se odmlčel a pomalu otáčel svou sklenkou na krajkovém ubruse. Pak tišeji dodal: "Anebo k tomu dojde ještě dříve."

Všichni upírali zrak na otáčející se sklenku, jejíž broušení se třpytilo ve světle svíčky a v níž se přelévало světle žluté šampaňské. Pak řekl Valentin úsečně: "To se nikdy nestane!" a zamával rukou na znamení, že se má podávat dezert. Přinesli talíře s ovocem a sýrem. Oblastní komisař Briggs se do nich pustil jako první a poznamenal: "Jsou to podivní lidé, tyhle černé huby. Mají jiný pojem o bolesti a o smrti než my. Nic je nevyvede z míry. Od narození je učí nedávat

50

najevo slabost. A jak zatraceně klidně všechno přijímají. Nemoc, smrt, hladomor - všechno je shauri ya mungu, vůle boží."

"Oni věří v jednoho boha?" zeptala se Grace sira Jamese.

"Kikujové jsou velice zbožní lidé. Uctívají Ngai, stvořitele světa. Žije na hoře Keňa a zas tak moc se neliší od některých verzí Jehovy."

"Rouhání," mumlal Valentin.

Sir James se usmál. "Kikujové nejsou polyteističtí. Aby se stali křesťany, nemusejí se mnoha věcí vzdávat a mnoho věcí získají. Proto jsou misionáři tak úspěšní."

"Kikujové vypadají jako jednoduší lidé."

"To právě vůbec nejsou. V tom se hodně bělochů mylí. Kikujové jsou složití ve svém myšlení, ve skladbě své společnosti. Trvalo by celé hodiny, kdybych vám měl vyjmenovat všechna jejich tabu."

"Tak se neobtěžuj," řekl Valentin a natáhl se pro třetí láhev šampaňského. Oči mu hořely a často se zastavovaly na lady Rose.

"Jamesi, dnes odpoledne jste mi vyprávěl o místní šaman-ce. Wacheře. Ona je náčelnice?" ptala se Grace.

"Dobrý bože ne. Kikujské ženy nejsou vůdci. Téměř ani nejsou považovány za lidi. Jsou vlastnictvím mužů. Otcové je prodávají a manželé si je kupují. Kikujské slovo pro manžela vlastně znamená 'majitel'. A slovo pro muže, murume, znamená 'mocný', 'předmět velké ceny', 'pán', zatímco kikujské slovo pro ženu, muka, znamená 'podrobená osoba', 'zbytečný pláč' a 'zmatený'. Muka je také 'zbabělec' a 'předmět bez ceny'."

"To je hrozné."

"Pozor," vmísil se Valentin, "moje sestra se z nich pokusí udělat sufražetky."

"Kikujské ženy svůj úděl za hrozný nepovažují," řekl James. "Pro ně je ctí sloužit mužům."

"Dobrá lecke, děvče," řekl Valentin, "neuškodí ti se trochu poučit." Položil ruce na stůl. "Tak, doufám, že nám dámy odpustí, když si vypijeme kávu tady. Obávám se, že tu nemáme místo, kam by se pánové uchýlili se svými doutníky."

"Ale drahý," řekla lady Rose, "nebudeš přece kouřit."

Stiskl jí ruku. "Nejsme divoši, lásko. V Africe musí být člověk připraven přinášet oběti. Zřekneme se doutníků."

Ze svého místa na protější straně stolu Grace viděla, jak Rose zareagovala na Valentinův dotek. Viděla její rozšířené zorničky, zčervenálé tváře. Když se Valentin začal odtahovat, Rose položila svou ruku na jeho a v očích se jí zračila touha. "Miláčku," řekla bez dechu pod vlivem šampaňského, "mys-

51

liš, že bychom se mohli vrátit do Nyeri a zůstat tam v tom lákavém hotýlku?"

"U bílého nosorožce? Ani za nic, lásko. Stěny tam jsou tak tenké, že slyšíš, jak se chlápku ve vedlejším pokoji v hlavě honí myšlenky."

"Ale kdybys věděl, oč raději bych byla tam, než se postaví Bella Two."

"To nejde, má drahá. Na tyhle opice se musí pořád dávat pozor, jinak nebudou pracovat. Jakmile se otočím, utečou do lesa na pivo."

Pochybovačný pohled vyprchal lady Rose z očí, když přinesli stříbrný samovar na kávu a rozdali šálky z kostního porcelánu. Pochvalně se usmála na afrického sluhu, který měl bílé rukavice a oslovoval ji memsaab. Stůl byl bez poskvrnky, u šálků byly správné lžičky a z gramofonu zněl Debussy. Z šampaňského se Rose točila hlava. Varovali ji před nadmořskou výškou, ale ona zapomněla a vypila příliš mnoho sklenek. Ale bylo jí to jedno. Vychutnávala teplo, které cítila uvnitř, to slastné vzrušení ve svém těle. Svůj strach z ložnice si v této chvíli nedokázala ani představit. Doufala, že Valentin dnes přijde k ní do stanu.

Její manžel právě mluvil: "Víte, že slovo káva pochází z arabského qahweh, což původně znamenalo 'vino'?" Sir James se mezitím otočil ke Grace s otázkou: "Kdy přijedete k nám na ranč? Lucille se už nemůže dočkat, až vás pozná."

"Kdy se vám to hodí, Jamesi. Já se hned pustím do práce, musím u řeky postavit svůj dům."

"Uvidíme, jak vydrží počasí. Snad bych pro vás mohl přijet příští týden."

"Ráda budu u porodu, když někoho pošlete."

"Tím si můžete být jistá!" Dlouze, zkoumavě se na Grace zadíval a pak pokračoval: "Kéž bych nemusel s odjezdem spěchat hned, jak se rozední. Setkání s někým novým je tady vždy takový svátek. Ale pár krav mi dělá starosti, nemůžu přijít na to, co jim je."

"Tady není veterinář?"

"V Nairobi, ale neviděl jsem ho celé týdny. Má na starosti obrovské území. Budu muset do Nairobi poslat krevní vzorky na mikroskopický rozbor."

"Mikroskop jsem přivezla s sebou, jestli vám pomůže."

Sir James na ni zíral. "Vy máte mikroskop? No páni!" Vzal ji za ruku. "Vy jste skutečný dar z nebes. Mohu si ho na pár dní půjčit?"

"Samozřejmě," řekla a pohlédla na silnou opálenou ruku, která držela její a zakrývala Jeremyho prsten.

52

Nocí se rozlehlo zavytí a rozeznělo les do kakofonie jekotu a skučení. "Co to k čertu bylo?" zvolal Valentin a vyskočil. Při dalším hrozivém zavytí společnost v jídelním stanu náraz vystřízlivěla. Valentin vyběhl ven, hned za ním Briggs a James. Obě ženy zůstaly u stolu a naslouchaly štěkotu psů, křiku Afričanů a slabému dětskému pláči.

"Mona!" řekla Grace, vstala a vykročila ze stanu. Vyhledla ven a zjistila, že se něco děje na opačné straně tábora, od níž byly odděleny Mona i její chůva.

Grace upírala přivřené oči do mlhy. Všude pobíhali muži, zapalovali lucerny. A ti psi -jejich vztekly štěkot pronikal až do morku kostí.

"Co se děje?" zeptala se Rose stojící za ní.

"Já nevím..." Pak zahlédla Valentina, jak kráčí ke svému stanu se zlověstným výrazem ve tváři. Vešel dovnitř a hned se objevil s bičem v ruce.

"Valentine," zavolala.

Nevěnoval jí pozornost.

Grace se snažila v mlze rozeznat, co se děje. Psi byli rozdivočení, neutišily je ani ostré povely. A mezi tím vším se ozýval hluboký silný hlas lorda Trevertona rozdávající příkazy.

Vykročila ze stanu. Hlasy mužů skomíraly a nakonec bylo slyšet jen kňučení psů. Pohnula se kupředu, v mlze se chvěla, od úst jí stoupala pára. Pak uslyšela prasknutí do vzduchu, jakoby výstřel z pušky, a pochopila, že to bylo švihnutí biče.

Ted' již spěchala, aniž si uvědomovala, že ji lady Rose následuje. Když došla ke stanu se zásobami, zastavila se.

Muži - Afričané v khaki šortkách, sluhové v kanzu a tři běloši - stáli v kruhu a v jejich středu byl ke stromu přivázán kikujský chlapec se zády odhalenými dopadajícímu biči, jenž mu na těle zanechával rudé pruhy. Ale chlapec se ani nepohnul, nevydal ani hlásku. Grace měla hrůzou vytřeštěné oči.

Valentinova tvář byla jako z kamene a ruka s bičem se znovu zvedla. Viděla, jak jeho ramenní svaly napínají látku košile. Svlékl si sako, záda měl mokrá mrholením a potem. Bič znovu udeřil plnou silou. Chlapec objal strom, nehybný -jako by byl vytesán z jeho černého dřeva. Valentin se rozkročil, zvedl paži a jeho tmavé oči na okamžik ozářil záblesk lucerny. V jeho pohledu byla podivná vášeň, síla, která Grace děsila.

Když bič dopadl, vykřikla.

Nevšímal šiji.

Kiboko se znovu zvedl a dopadl, zanechávaje další rudý šrám.

53

Vyrazila kupředu. "Valentine! Přestaň!" Když ho chytila za paži, setřásl ji. Sir James ji uchopil za ruku a ona se k němu obrátila. "Jak to můžete trpět?"

Odpověděl jí Briggs: "Ten chlapec měl dávat pozor na psy. Ale opil se a usnul. Dostal se tam leopard a zadávil jednoho z honičů."

"Ale.... byl to jen pes\

"O to nejde. Mohl třeba hlídat vás nebo chůvu s dítětem. Co pak? Musí dostat za vyučenou. Bez kázně bychom to tady mohli zabalit a vrátit se do Anglie."

Vzduchem prosvištělo poslední švihnutí a Valentin smotal bič. Vzal si od sira Jamese sako a řekl sestře: "To se musí, Grace. Když nebudeme mít zákon a pořádek, všichni v téhle bohem zapomenuté zemi zahyneme. A pokud to nedokážeš přijmout, tak nemáš v Africe co dělat."

Odcházel, k chlapci přiběhl sluha s lahví vody a kusem látky a kruh se rozešel. "Brutalita a krutost nejsou nutné," řekla Grace.

Sir James jí odpověděl: "To je jediný jazyk, kterému rozumějí. Tihle lidé mají dobrotu za slabost a slabostí pohrdají. Váš bratr se zachoval tvrdě, mužně, a právě proto si ho budou vážit."

Grace se rozezněle otočila a ke svému překvapení spatřila v mlze u stanu se zásobami jakousi postavu. Lady Rose stála jako přikovaná, vytřeštěné oči jí vystupovaly z bledé tváře. "Vrať se dovnitř, Rose," řekla Grace a vzala ji za paži.

"Chvěješ se."

Teplo šampaňského bylo to tam. Obličej se jí změnil v chladnou slonovou kost. "Nezapomeň na svůj slib, Grace," šeptala Rose. "Nesmí se mě dotknout. Valentin se ke mně nesmí ani přiblížit..."

Čím Děti Mumbi rozezly boha Ngai? Pán jasu jim odpíral deště, kikujská země byla vyprahlá a brzy jistě přijde hladomor, který s sebou přinese zlé duchy nemoci.

Jelikož dny byly i na toto roční období neobyčejně horké, mladá Wachera se při práci v lese potila. Nepracovala tu sama. Na jeden hod oštěpem od ní se při sběru léčivých bylin a kořinek skláněla i starší Wachera, jejíž tělo ověšené stovkami korálových náhrdelníků, měděných náramků a kroužků kotnicích cinkalo při každém pohybu.

Ženy sbíraly lantanové listy a hlohovou kůru. Listy se používaly na zástavu krvácení, kůra na žaludeční bolesti. Wa-

54

chera naučila svou vnučku, kde tyto léčivé rostliny hledat, jak je sbírat a připravovat a jak je podávat. Od dob jejich

předků se nic nezměnilo, i tenkrát chodily šamanky takto do lesů, hledaly a sbíraly tytéž byliny. Babička učila mladší Wachera, že země je Velká matka a že z ní pochází všechno dobré: jídlo, voda, léky, dokonce i měď, která jim zdobí těla. Matku je třeba uctívat, a proto při práci obě ženy zařikaly zemi posvátnými popěvkami.

Navenek vypadala Wachera klidně. Byla to urostlá starší Afričanka, skromně zahalená do jemné kozi kůže. Vyholená hlava jí zářila v horkém slunci, hbité hnědé prsty se rychle pohybovaly mezi listy a větvičkami, třídily, odhazovaly, otrhávaly, a moudré staré oči ihned rozpoznávaly dobrou medicínu od špatné. Posvátné popěvky zněly jako píseň, jako bezmyšlenkovitě broukání, podle něhož by se mohlo náhodnému pozorovateli zdát, že se ta žena o nic nestará, že na nic nemyslí.

Ale ve skutečnosti se myšlenky staré Wachery ubíraly složitými cestami, zkoumaly a probíraly problémy, stejně jako se její prsty probíraly rostlinami: jak vyléčit neplodnost Ga-chiku, který recept použít na nápoj lásky pro Wanjoro, jak se připravit na blížící se obřady iniciace dívek kmene, jak provést ceremonie pro přivolání deště. V dobrých časech lidé z jejího kmene vzdávali Pánu jasu díky a vysílali k němu své modlitby, ve zlých dobách pak prošlapávali cestičku k chýši šamanky.

Dnes ráno si přišla Nyagudhii, hrnčička kmene, stěžovat, že jí nádoby z nevysvětlitelného důvodu pukají. Wachera přinesla svůj prorocký vak a hodila ženě k nohám věstecké hůlky. Vyčetla z nich, že bylo porušeno tabu, jelikož na místo, kde Nyagudhii tvarovala své nádoby, vstoupil muž. Hrnčičství bylo výhradně ženskou prací, protože První žena se jmenovala Mumbi, což znamená "ta, která dělá hrnce". Od začátku do konce se kopáním jílu, tvarováním a sušením, pálením a výměnou nádob zabývaly pouze ženy. Kikujské zákony mužům zakazovaly dotýkat se čehokoli, co souviselo s touto prací a účastnit se kterékoli fáze výroby hrnců. Záhadné praskání nových Nyagudhiiných nádob mohlo znamenat jen to, že muž, buď záměrně, nebo nevědomky, vkročil na půdu, která byla tabu. Nyní budou muset u svatého fikovníku obětovat kozu a místo na výrobu nádob rituálně očistit.

Nejvíce však Wacherinu mysl tížilo sucho. Co je způsobilo? Jak usmířit boha Ngai a přivolat deště?

Pohlédla na skrovnou sbírku ve svém košíku: několik křehkých listů, tráva suchá jako troud. Medicína z nich bu-

55

de slabá a zemi Kikujů znovu postihne nemoc. Půda pod jejíma bosýma nohama byla vyprahlá a prašná. Velká matka umírá žízni. Kukuřičná políčka vesničanů chřadla a vysychala, uskladněné obilí se měnilo v prach, větve ztrácely listy a žalostně se klonily k zemi. Wachera pomyslela na svah nad řekou, kde se bez ustání pracovalo. Velké kovové přišery kácely stromy a vytrhávaly pařezy, volí tahali obrovské kovové čelisti, které zraňovaly zemi, bílý muž na svém koni hrozil bičem synům Mumbi, kteří se lopotili na poli pod nebem bez deště jako ženy! Wachera slyšela své předky plakat. A vtom ji napadlo: co když je na našem lidu thahu

Thahu značilo "špatnost" nebo "hříšnost". Byla to kletba, která pošpinila zemi i vzduch, thahu mohlo způsobit, že člověk onemocněl a zemřel, mohlo zničit úrodu, z krav a ovcí učinit jalovice a ženám přinést zlé sny. Les byl vždy sídlem přízraků a duchů a Děti Mumbi dobře věděly, že musí dávat pozor, kam šlapou, aby neurazily skřítku stromu nebo ducha řeky. Všichni věděli, že ďáblové se drží černého pláště noci a že dobrý bůh Ngai jezdí na křídlech jitra. Kouzla byla všude, v každém listu i větvi, v křiku snovače, v oparu, který halil boha jasu. Tento druhý, neviděný svět měl své vlastní zákony a tresty a Děti Mumbi je bedlivě ctily. Nikdo z nich nesklidil ze země poslední hlízu, nevybral studnu do poslední kapky, nikdy zlovolně nezlomil větev ani neobrátil kámen. A když se proti říši duchů provinil, omluvil se a jal se duchy usmířovat obětí. Byl-li však člověk neopatrný a dopustil se urážky, za níž se neomluvil, zrodilo se thahu a jeho metla padala na Děti Mumbi.

Co však bylo příčinou této "špatnosti"?

Kikujové dobře věděli, že thahu je tou nejmocnější silou na zemi a přivolat kletbu na člena kmene bylo horší než spáchat vraždu. Lidé, kteří přivolali thahu, byli upalováni zaživa na hranici, a ti, kteří se stali jeho obětí, měli jen pramalou naději na pomoc. Starší Wachera kdysi viděla zešleť členy své vlastní rodiny, když muž, který záviděl jejímu strýci velké stádo koz, na něj uvalil thahu. Sama byla tehdy ještě dítě a přihlížela celému rituálu, když se čaroděj pokoušel kletbu zrušit. Marně. Thahu bylo silnější než lidská medicína; jakmile byla kletba jednou přivolána, jen těžko se dala zlomit, a proto Děti Mumbi nebraly kletby na lehkou váhu.

Ženy skončily s bylinami, nasbíraly dřevo, svázaly suché větve do obrovských otepí, přehodily si je na záda a připevnily pásem kolem čela. Náklad byl tak těžký, že je obě zlomil v kříži a sklonil jim hlavy k zemi. Starší žena šla první a vyvažovala své břímě sedmdesátiletou praxí. Plahočily se praš-

56

nou stezkou zpět k vesnici, vzdálené na mnoho hodů oštěpem - bílý muž by řekl pět mil.

Cestou myslela mladší Wachera na svého manžela. Přijde dnes Mathenge do vesnice? Naposledy ho viděla, když rodila jeho třetí ženu. Podle kikujských zákonů nesměl manžel dítě spatřit, dokud nedaroval své ženě kozu. Mathenge tehdy přišel ve svém jediném kusu červené látky uvázaném přes rameno, vysoký a štíhlý. Už nenosil oštěp, protože zákon bílého muže to nyní válečníkům zakazoval, nosil namísto něj hůl, díky níž vypadal velmi důležitě. Při své každodenní práci - když nosila vodu ze vzdálených kapes ve vyschlé řece a sklízela na svém políčku drobné cibule a povadlé kukuřičné klasy, když dojila kozy a vydělávala kůže, když zametala chýši a spravovala střechu - sledovala Wachera svého muže na protějším svahu. Často sedával ve stínu stromu a hovořil s ostatními kikujskými muži, někdy ho slyšela, jak se směje s tím bělochem. A když přišel domů, sedával ve své mládenecké chýši, kam ženy neměly přístup, a obšťastňoval své bratry a bratrance vyprávěním o nové sambě nzungu.

Wacherina zvědavost vůči cizincům rostla. Několikrát přerušila práci a pozorovala podivnou mzungu, která stavěla u řeky jakousi záhadnou věc. Byly to jen čtyři sloupky se střechou z palmových listů. A ta bílá žena nosila tak podivné roucho. Ani kousek těla nevystavila vzduchu a slunci, byla omotaná jako dítě v popruhu a volnou černou sukni vláčela prachem. Nepraktické oblečení na tak horké počasí, pomyslela si kikujská žena.

Mzunga dávala příkazy mužům, kteří pro ni pracovali. Byli to členové Wacheřina kmene, muži, kteří bývali kdysi válečníky, ale teď stavěli chýši té bílé ženě a oslovovali ji Mem-saab Daktari, "paní doktor".

Wachera přemýšlela, do které věkové skupiny asi daktari patří. Ona sama patřila do skupiny nazývané kithingitha, protože byla uvedena do kmene rok před Opuchlou nemocí, již běloši říkají chřipka a která se podle nich objevila v roce 1910. Jelikož vypadaly asi stejně staře, Wacheru zajímalo, zda byla daktari obřezána ve stejném roce. A pokud ano, dělalo to z nich pokrevní sestry?

Memsaab byla pro Wacheru hádankou. Určitě byla jednou z žen toho bílého muže, a přitom neměla děti. Všichni ve vesnici mluvili o tom, jak musí být Bwana Lordy bohatý, když buduje tak velkou sambu a má přinejmenším sedm manželů. Kikujovč nevěděli, že započítali sestru lorda Trecvertona, osobní služebnou jeho ženy, Moninu chůvu, dvě panské, švadlenu a kuchařku, které všechny přijely z Anglie. Tolik man-

57

želek, tvrdili Afričané, ale jen jedno toto, jedno dítě. A ani jedna z těch žen nemá břicho. Jsou snad neplodné? Proč je neprodá zpět jejich otcům? Taková neužitečná stvoření. Určitě tu musí být nějaká zlá moc. Bwana Lordy by si měl najít jiného čaroděje.

Jedna věc však na novém bwanovi mátlu Wacheru ještě víc. Věděla, že mezi dvěma kmeny wazungu byla velká válka a že trvala osm sklizní. Bwana Lordy se z války vrátil, aby postavil své látkové chýše a kovovými příšerami kácel les. A teď přijely jeho ženy, určité některé z nich zaval v nájezdech při té válce. Ale... kde má dobytek? Co je to za válečníka, když se z války vrací bez dobytka svého nepřítele?

Nakonec Wachera odvedla své myšlenky od bílého muže a znovu pomyslela na svého manžela.

Jak ho donutí, aby se k ní vrátil? I když byla sklizeň ubohá a kozy vyhublé, Wachera by mu připravila slavnost. Dala by mu poslední zbytek svého dobrého piva, nestěžovala by si, byla by poddajná. Jen kdyby Mathenge přišel! Uvažovala, že by požádala babičku o nápoj lásky, který by mu tajně dala vypít, ale věděla, že starší žena má na starosti důležitější věci.

U svatého fíkovníku se měla konat dešťová oběť.

Wachera si dobře pamatovala, kdy naposledy tento obřad proběhl, protože byla tehdy vybrána, aby se ho účastnila. Mohli mu přihlížet jen neposkvrnění a nevinní členové kmene: staří, kteří již přežili své světské touhy a zaobírali se jen duchovnem, ženy, které již nemohly rodit děti, a nebyly tudíž v zajetí chtíče, a děti do osmi let, protože měly čistá srdce a nepoutal je hřích.

Obřad se konal u paty velkého fíkovníku, který byl srdcem malé Wacheřiny vesničky. Byl to velmi starý strom a jistě byl požehnaný, vždyť zachránil rodinu před nemocí a hladem toho roku, kdy se Wachera odstěhovala za řeku. Mladá Wachera nepochybovala, že až se bude tentokrát konat dešťový obřad, předkové žijící v uctívaném fíkovníku sešlou déšť.

Ženy dorazily k řece a pokračovaly po jejím zrádném dnu ke své vesnici na severním břehu. Když vyšly mezi stromy, starší Wachera vykřikla. Ohromná železná příšera s mužem na zádech právě shazovala chýši třetí manželky.

Starší Wachera křičela na muže sedícího na příšeře, Ma-saje v khaki šortkách, který starou ženu přehlížel, ale na mladší shlížel se zájmem. Když železná stvůra prskla, zarachotila a drtila chýši pod svými nohami, babička se jí postavila do cesty, až musel masajský řidič to zvíře zastavit a ztišit jeho řev.

"Co to děláš?" dožadovala se.

58

Nejprve odpověděl v řeči Masajů, pak svahilsky a nakonec anglicky, ani jednomu z těch jazyků však ženy nerozuměly. Pak řekl: "Mathenge," a ukázal nahoru na svah.

Tam stál vysoký krásný válečník a díval se dolů. Po jeho boku, s pohledem upřeným k nim, stál bílý bwana.

"Pokud Memsaab Daktari dovolí," řekl kikujský předák, "čtvercový dům nosí smůlu. V jeho rozích budou žít zlí duchové. Jen kruhový dům je bezpečný."

Grace pohlédla na mýtinu, kde konečně po sedmi měsících začala stavba jejího domku, a trpělivě řekla: "To je v pořádku, Samueli. Mně se víc líbí čtvercový dům."

Odcházel a potřásl hlavou. Přestože byl Samuel Wahiro křtěným Kikujem a jedním z mála, kdo nosil evropské oblečení a mluvil anglicky, způsoby bílého muže ho zcela mátl.

Grace ho vyprovázela pohledem a myslela na to, jakými jsou tihle konvertovaní Afričané chodícími paradoxy. Navenek vypadají civilizovaně, ale jejich mysl i duše stále tonou hluboko v kikujských predsudcích.

Hleděla na holé základy svého domku a projel jí záchvěv vzrušení. Ještě v březnu, když se zabydlovala ve svém stanu ve Valentinově táboře, by ji ani nenapadlo, že potrvá tak dlouho, než bude mít vlastní dům. Ale všechno jako by se spiklo proti ní: sucho, kvůli kterému se museli všichni dělníci věnovat Valentinovým kávovníkovým polím, časté kikujské oslavy s pivem, které odváděly dělníky na celé dny, a když se pak vrátili k práci, šlo jim to k zbláznění pomalu - vůbec ne jako v Anglii. Ale nakonec její malá klinika přece jen stála - čtyři sloupy se střešou z palmových listů a malá čtvercová hliněná chýše pro pacienty, které by tu chtěla nechat na pozorování - a mohlo se začít s prací na domě.

Načrtla jednoduchý plán, kterým se dělníci měli řídit, a každé ráno přicházela ze stanového tábora, aby se ujistila, že opravdu začali s prací. Dřívější klid kolem řeky byl nyní narušován neustálým lomozem sekery, kladiva a pily - tesali trámy, kladli základy, vyráběli dveře. Nahoře na kopci již stálo jedno poschodí Bella Two a dělníci teď pracovali téměř ve dne v noci na druhém podlaží. Obe pracovní skupiny lomozily tak, až si Grace řekla, zda nezačaly soutěžit, která bude hlučnější.

Právě se chystala do Nairobi, kde se měla setkat s hlavním úředním lékařem, aby se s nim poradila, jak začít Afričany

59

vzdělávat ve výživě a hygieně. Před sedmi měsíci, když přijela společně s Rose a dětátkem, chodívala Grace s

tlumočníkem za místními obyvateli. To, co objevila - chabé zdraví, zvyk spát v jedné místnosti s kozami, neuvěřitelné množství much -, ji šokovalo a zdrtilo. Grace přijela do Britské východní Afriky s kufrem plným léků, obvazů, nití, ale uvědomila si, že jí tváří v tvář hrozivé podvýživě, endemickým chorobám a obecně děsivým podmínkám života domorodců nejsou k žádnému užitku.

Tady, rozhodla se, je její místo; svou práci musí začít mezi Kikuji, ne na klinice se svým dřívkem do krku a teploměrem, ale na usedlostech a kolem ohnišť. Afričané musí pochopit, že příčinou jejich nemoci a utrpení je jejich způsob života, žádní zlí duchové.

Ačkoli jí před časem hlavní úřední lékař napsal, že chybějí vyškolení lidé, které by jí mohl poslat, a že je v téhle oblasti zcela sama, chystala se Grace nyní do Nairobi, aby se pokusila najít pomoc.

Zaslechla hukot motoru a spatřila špinavý přívěs za nákladním vozem sira Jamese. Vzadu jeli čtyři Afričané - ti vysekávají pro vůz cestu, manévrují jím skrz močály a přes překážky a hlídají jej v ulicích Nairobi, kde neplatí žádné zákony. S trochou štěstí by mohli do Nairobi vzdáleného devadesát mil dorazit ještě před západem slunce.

Když se Grace šplhala do kabiny vedle sira Jamese, všimla si, že na kraji nové mýtiny stojí mladá africká žena a upřeně ji pozoruje - byla to vnučka staré šamanky.

Koně se řítily přes kopec ve zběsilém trysku, kopyta duněla, jezdci nadskakovali vysoko do vzduchu a mistrně zvládali otěže a třmeny. Lord Treverton byl skoro v čele - elegantní postava v šarlatovém saku Saville Row, bílých jezdeckých kamaších a černém cylindru. Měl pocit, jako by jel přes střechu světa. Ráno bylo chladné a štiplavé, rosa ležela jako jiskřící pokrývka na zažloutlé trávě. Tep se mu zrychlil, byl naživu. Cítil se nepremožitelný.

Generál Norich-Hastings, pán honu, jel v čele za smečkou čtyřiceti psů, hned vedle něj jel psovod, Kikuju jménem Kipanya oblečený do červené košile a černé sametové čapky, bosé nohy zasunuty ve třmenech. Kipanya, vyškolený Norich-Hastingsem v odvěkém "hurá", které k lovu neodmyslitelně patřilo, ovládal psy svým hlasem a měděným rohem. Tri sháněči drželi psy pohromadě. Byli to také Afričané v honosných červenobílých uniformách honu a jeli naboso. Za nimi jeli hosté generála Norich-Hastingse - "výkvět" Britské východní Afriky - přes pláně Athi za Nairobi,

60

jako by byli na anglickém venkově. Ano, tento hon byl tradiční do všech detailů, měl své podkoní, jezdce, psovody teriérů, stopaře, jen s tím rozdílem, že nehonili lišku, ale šakala.

Začali za svítání. Sešli se na trávníku před domem generála Norich-Hastingse, kde se podával horký čaj a koláčky. Na povel pána honu se honící psi vyřítili ven za kořisti, zavyli, když ucítili šakala, a Norich-Hastings zakřičel tradiční: "liška!". Smetánka společnosti Britské východní Afriky vyrazila tryskem za nimi, někteří proklínali tu jednu láhev šampaňského navíc z předešlé noci, ale všichni se těšili vynikající náladě a neotřesitelné jistotě o své nadřazenosti veškerému tvorstvu.

Valentin jel na Excaliburovi, svém dovezeném arabském hřebci. Vedle něho byl Jeho excelence guvernér, kterého následoval hrabě Dusčinský, polský emigrant. Rose na honu nebyla, vlastně tentokrát do Nairobi vůbec nepřišla, přála si zůstat doma, kde, jak tvrdila, unikne úmornému zářijovému horku. Valentin tolik chtěl, aby jela s ním, ale netrval na tom. Ani v Anglii neměla Rose ráda hony, vždycky jí bylo líto ubohé lišky. Svou nevšední láskou ke zvířatům začínala Rose nyní zahrnovat i osamělá lesní mláďata damanů a opic, z kterých si dělala domácí mazlíčky.

Koně a poníci se hnali přes pláň. Vzrušení z honu dosáhlo vrcholu, prvek nebezpečí zesílil. Zrovna minulou neděli zahnali psi na strom vztekklého leoparda a pán honu, který vždy nosil revolver, ho musel zastřelit. Ačkoli tady se nemuselo jezdit přes žádné zrádné suffolkské živé ploty a potoky, africké hony na lišku byly vždy plné nebezpečí. Loni v květnu klopýtl kůň plukovníka Maysheda v díře po divočákovi a svého jezdce vyhodil dopředu přes hlavu, kde ubohý plukovník našel smrt.

Schylovalo se k deváté hodině, slunce vycházelo a páliło nad žlutou, sežehnutou plání. Nedostatek vláh přeměnil protektorát v poušť, bohem zapomenutou zemi vybělených koster, hladového dobytky a povadlého obilí. Ale hon byl dobrý, společnost veselá a vtipná a na konci ji čekala skvělá snídaně.

Z ničeho nic se psi zastavili a vrátili. Když se koně přiblížili, vzepjali se a ržali mezi smečkou zmatených psů, spatřili jezdce velkého pštrosa, který se vynořil ze suchého buše. Roztáhl křídla a běžel směrem ke psům, kteří se se štekotem stáhli. Kipanya a generál se je pokoušeli zvládnout, ale pštros podnikající hrozivé výpady smečku zastrašil.

"Podívejte!" vykřikla lady Bolsonová. Z buše se vykoléba-lo hejno malých pštrosů. Manžel lady Ann, vikomt, sáhl do

61

kapsy a vytáhl malý fotoaparát Kodak, kterým rychle pořídil snímek.

O chvíli později se objevila pštrosice. Oba rodiče sehnali dohromady svá mláďata a rodinka odběhla, zanechávajíc za sebou smečku zmatených psů a smějících se jezdců. Bylo po honu.

Na verandě domu velké sisalové plantáže generála Norich-Hastingse byly prostřeny stoly, porcelán a křišťál i bílé ubrusy zářily vyčerpaným, ale šťastným jezdčům jako maják. Norich-Hastingsův africký personál stál pod dohledem lady Margaret připraven v dlouhých bílých kanzu se šarlatovými šerpami kolem pasu. Když hosté stoupali po schodech na verandu, utírali si zpocená čela a smáli se nad příhodou se pštrosy, sluhové okamžitě začali odtahovat židle, podávat ubrousky a nalévat čaj. Pak přinesli z domu jídlo - stříbrné podnosy naložené plátky papaje a banánů, mísy s horkou ovesnou kaší, talíře smažených vajec a křupavé slaniny - a společnost se dala do živého hovoru.

"Minulý týden na mě zaútočil buvol," ozval se hromový hlas kapitána Drapera z Královského afrického střeleckého pluku. "Jeden z mých wakambských chlapíků mi řekl, že to znamená, že má moje žena milence. Tak jsem mu odpověděl, že musí být zatraceně nebezpečně jezdit na safari v týdně, kdy jsou v Nairobi dostihy, protože v tu dobu je celá země určitě plná rozzuřených buvolů!"

Všichni u jeho stolu se hlasitě smáli, zatímco vedle probíhal o něco střízlivější rozhovor. "Tehle nátlak, aby Asiati dostali volební právo... A ta jejich zatracená drzost žádat právo usazovat se na vysočině... Tenhle protektorát je dcerou

Koruny, a ne asijskou vnučkou. Mají Indii. Jestli se jim nelíbí, jak to tady chodí, ať se tam vrátí. Podle mého je Britská východní Afrika přesně tohle: místo, kde musí převážet britské ideály, civilizace, tradice a způsob života. Vysočina musí zůstat bílá!"

Valentin poslouchal jen napůl. Zrychlený tep z bláznivé jízdy se ne a ne zklidnit, téměř nevydržel sedět v klidu. Nemohl se dočkat, až vyrazí na zpáteční devadesátimilovou cestu domů, až překvapí Rose. Dělníci z Indie, kteří sem přijeli v roce 1896 na stavbu ugandské železnice a po jejím dokončení tu zůstali a založili si obchůdky či pracovali na úřadech, hraběte nezajímal. Asiáté nyní tlačili na vládu Jeho Veličenstva, aby jim udělila stejné volební právo jako bělochům a dovolila jim usadit se na vysočině, prvotřídní půdě východní Afriky, která se táhla od Nairobi daleko za pozemky Trevertonů. Hrstka Evropanů se jim v tom snažila zabránit.

62

"Jediným řešením je trvat na udělení statutu kolonie," řekl mladík v měkkém širokém plstěném klobouku s krempou otočenou nahoru a připíchnutou důstojnickým odznakem. "Lord Delamere má pravdu. Kdybychom se stali kolonií, pak bychom byli formálně připojeni k Británii, což by poskytlo Koruně pravomoc nakládat s půdou, jak by se jí zachtělo. Jako protektorát jsme prakticky sirotci. Ale jako kolonii by nám museli naslouchat."

Valentin se natáhl pro marmeládu a bohatě si ji rozetřel na svůj toast. Na stole bylo čerstvé máslo, smetana a sýr, dokonce nairobská káva a čaj Darjeeling! V Anglii byly v plném proudu poválečné příděly, zde v protektorátu se ceny vyšplhaly velmi vysoko, dovážené zboží bylo vzácné a průměrný farmář bojoval ze dne na den o holé přežití. Ale sisalová plantáž generála Norich-Hastingse si vedla dobře, takže si důstojník na penzi mohl dovolit své stoly štědře zaplnit.

Valentin si přál, aby sir James přijel s ním. Pár dní volna a slušné jídlo by mu jen prospělo. Život na Kilima Simba, Donaldově farmě, byl těžký a fádní. Lucille, starající se o dva chlapce a nedávno narozené děvčátko, dřela od svítání do setmění, dělala vlastní kvasnice, vařila džemy na prodej pro pár rupií na přilepšenou, spravovala šaty, které byly podle Valentina na vyhození, zatímco její manžel trávil dny v sedle, objížděl své velké stádo, bojoval s tenčícími se zásobami vody, dohlížel na žlaby pro dobytek, neustále v pohotovosti kvůli chorobě přenášené klíšťaty, a ujišťoval se, zda jeho dělníci pracují a nevytrácejí se na pivo. Sir James nebyl podle měřítek lorda Trevertona bohatý, ale byl to ten nejčestnější a nejpracovitější člověk, jakého Valentin kdy poznal. Kdyby si smrt Jamese při té strašné nehodě u hranic s Německou východní Afrikou vzala - a vojenský chirurg tehdy tvrdil, že to přežil jen zázrakem - kdyby James zemřel, byla by to pro východní Afriku velká ztráta. Rytiřský titul byl Jamesi Donaldovi odměnou za udatnost, která nemá obdoby, ale Valentinovi zdaleka nepřipadal jako odměna dostatečná.

"Tenhle chlápek byl kapitánem Eldoretova kriketového mužstva, víte," ozval se Norich-Hastingsův hlas, "a hrál se jednodenní turnaj proti Kisumu. Vyhrál nadhoz, vybral si pátku a šel na otevření směny. A běhal tam ještě při odpoledním čaji."

Valentin poslouchal vyprávění a smál se spolu s ostatními. Měl báječnou náladu, protože na odpoledne měl domluvenou schůzku u doktora Hare v Nairobi. Lékař ochotně souhlasil, že otevře svou ordinaci pro soukromou konzultaci, přestože byla neděle, a Valentin si byl jist, že tenhle člověk najde řešení Rosina problému.

63

Nabral si porci "dábelských" ledvinek a míchaných vajec, zpola poslouchal hovor o pěstování kávy, který se vedl u jeho stolu, a připomínal si, že za napětí v sexuálních vztazích s Rose může on sám.

Koneckonců, řekl si, pro dámu její jemnosti a výchovy asi není nijak lehké vzdát se pohodlí a společenského postavení kvůli stanovému táboru v buši! Na rozdíl od Grace, která všechny těžkosti Afriky brala jako výzvu, Rose se této zemi skrz naskrz bála. A nebyly tu žádné dámy jejího druhu, které by jí mohly nabídnout podporu. Lucille Donaldova měla na Rosin společenský život jen málo času a kromě toho byly tyto dvě ženy rozdílné jako den a noc. Rose se nestarala o hyeny v kurníku ani jak doma uvařit lepidlo z buvolích kopyt. A Lucille zase nevěnovala nejmenší pozornost poslední módě a stylu, nezajímal ji délky sukní ani to, kam jede královská rodina na prázdniny.

Rose byla téměř neustále sama, protože Valentin musel celé dny trávit na plantáži a dávat pozor, zda je o choulostivé mladé kávovníkové stromky dobře postaráno, a protože Grace měla plné ruce práce s tím, jak dostat domorodé Afričany na svou kliniku. Zdálo se však, že si Rose celkem dobře zvykla. Vlastně samotou dokonce vítá, uvědomil si Valentin, když se smál další veselé historce.

"Mám pět set akrů kávovníku," říkal muž z Limuru, "ale protože neprší, boby jsou malé, seschlé a kávovník vypadá zatraceně špatně." Obrátil se na Valentina: "Jakou vy máte úrodu?"

"Vlastně docela dobrou."

Nikoho u stolu to nepřekvapilo. Velké štěstí a trvalá prosperita mladého hraběte byly pověstné po celé východní Africe. Zdálo se, že se mu pod rukama vše mění ve zlato.

"Slyšel jsem, že jste přehradil Chaniu."

"Ano. Ještě v březnu, když to vypadalo, že deště nepřijdou. Vykopal jsem brázdu, která mi zavlažuje pole."

"To muselo ty negry překvapit, když viděli, jak si pohráváte s řekou. Víte, oni vůbec nemyslí dopředu, o zítřku nemají ani ponětí. Nikdy nevypěstují víc, než mohou sníst, nikdy si nedělají starosti s tím, co si počnou, až uhoří sucho. Je to pro ně všechno shauri ya mungu"

"Zatracené černé huby," vmísil se do hovoru muž s doru-da opálenou tváří a hustou světlou bradkou. "Ani za nic je nemůžu dostat do práce. Dřepí na svých černých zadcích a čekají, že jim člověk dá ameríkání, cukr a olej, a ani je nenapadne, že si to musí zasloužit prací."

"Můžete vyhnat opice z džungle," řekl muž z Limuru, "ale džungli z opic nevyženete."

64

Valentin si míchal čaj a pokradmu se podíval na hodinky. Pod stolem neklidně podupával dlouhýma nohama.

"Líbil se vám hon, Vaše lordstvo?"⁴

Vzhlédl k usměvavé tváři lady Margaret. Připomínala mu psa pekinéze, jen měla větší temperament. "A jakpak se má vaše okouzlující paní hraběnka?" dodala, než mohl odpovědět. "Rádi bychom vídali lady Rose v Nairobi častěji." Ano, uvědomoval si Valentin, právě při těch několika příležitostech, kdy zajela do Nairobi, Rose jako by celá ožila. Byl to ten velký ples v Muthaiga klubu, pořádaný na počest švédského krále, a ta pompézní ceremonie sázení květů před vládní budovou, na niž Rose věnovala kytici svých vzácných růží. V Nairobi bývala veselá a živá, byla středem obdivu a pozornosti a Valentin věděl, že nebýt dlouhé cesty z Centrální provincie ve vozech a rozbíjení tábora každý večer, Rose by sem určitě jezdila častěji.

"Musíte jí poděkovat za ten čaj," pokračovala lady Margaret, "podle mne je to vzrušující směs."

Rose si přivezla z Anglie zvláštní soukromou směs mysor-ského a cejlonského čaje, které byly v rodině už celé generace. Když jí došly zásoby, tak - namísto aby si poslala pro novou dávku ke svému londýnskému dodavateli - si našla v Nairobi firmu, jejíž místní čaj pěstovaný v chladnějších oblastech u Viktoriina jezera nahradil čaj cejlonský a směs jím získala jedinečnou příjemnou chuť. Zmínila se o tom při své poslední návštěvě v Nairobi, na recepci u příležitosti králových narozenin, a lady Margaret projevila zájem, takže jí nyní Rose balíček svého čaje poslala.

"Nevadilo by hraběnce," zeptala se generálova manželka, "kdybych si objednala tu směs i pro sebe? Myslím, že už úplně přestanu používat značku Lady Londonderry."

Už se chystal odpovědět, ale ona horlivě pokračovala: "Mám na oplátku pro lady Rose dáreček. Konečně jsem dostala belgické bavlnky na vyšívání. Poslala jsem si pro ně skoro před rokem! A mám v nich tu nejjemnější zelenou, která se bude nádherně hodit do jejího gobelínu."

V dubnu chtěl Valentin udělat Rose radost a dopřát jí oddechu od stanového tábora, a tak ji vzal na safari do kopců u hory Keňa. Snažil se, aby cestování bylo co nejšetnější a zavěsil mezi dvě tyče houpací síť, v níž ji Afričané nesli.

Rose se tehdy zamilovala do dešťového pralesa. Tak se jí dala unést, že se na plantáž vrátila s obrazem dokonale zaneseným v paměti. Okamžitě ve své cedrové skříni našla dlouhý pruh irského plátna, vybalila z kufru jehly a přizí a pustila se do gobelínu, který měl předčít veškerá očekávání. Byl teprve v zárodku, ale již nyní bylo znát, s jakou zručností se jí daří přenést obraz

65

dešťového pralesa na plátno: bohaté stíny zelené vyplněné jasně oranžovými, žlutými a modrými divokými květinami, dlouhé provazcovité popínavé šlahouny visící z provlhlých po-kroucených stromů, smaragdový mech, obrovské kapradí a rozlehlé palmy, dokonce i nízko sedící opar kolem hory byl naznačen jemným hedvábím perlově modré barvy, po straně pak Rose nechávala místo pro leoparda se zlatýma očima.

Takhle trávil svůj čas. Kromě vyšívání gobelínu nic jiného nedělala. Sedávala na malé mýtině uprostřed eukalyptů, chráněna před tropickým sluncem besídkou, kterou pro ni Valentin postavil, ve společnosti ochočených opiček a papoušků a paní Pembrokeové s malou Monou.

"Můžeme vám nabídnout nocleh, lorde Trevertone?" zeptala se lady Margaret. Jelikož sousedé žili tak daleko od sebe a hotely téměř neexistovaly, vyčerpávající cestování po Britské východní Africe vytvořilo zvyk, že lidé ochotně poskytovali na noc přístřeší nejen svým hostům a přátelům, ale i cizincům.

Jenomže Valentin měl nespěch. V Nairobi musí zařídit ještě dvě věci - doktora Hare a "překvapení" pro Rose - a pak se vydá na sever, domů.

8

"Jedna možná příčina zdrženlivosti vaší manželky by tu byla, Vaše lordstvo. Lékařský termín je dyspareunia. Znamená to -" doktor Hare potukával svým perem o desku stolu, "hm... že žena trpí při sexuálním styku bolestí. Má lady Rose bolesti?"

Valentin hleděl na lékaře rozpačitě. Bolesti? To ho nenapadlo. Je to možné? Proto uhýbala jeho objetí? Opravdu cítila bolest? Valentin se opřel, netečný k nádhernému nedělnímu slunci, které pronikalo oknem a osvětlovalo těsnou ordinaci doktora Hare. Grace mu neřekla nic o tom, že by Rose měla bolesti. Mluvila delikátně, zmínila se jen o těžkém porodu, nepohodlném vagóně vlaku, o nedostatku řádného vybavení.

Valentin pocítil náhlý záchvěv naděje. Mohla by tohle být odpověď? Mohlo by to být tak prosté? Že se Rose bojí bolesti? Protože kdyby tomu tak bylo, kdyby to byl jen fyzický problém, a nikoli problém jejich vztahu, čehož se obával, tak se dá určitě najít řešení!

"A co je příčinou těch bolestí, doktore?"

Lékař sraštil čelo. "To bych mohl určit, teprve až bych vaši ženu prohlédl."

66

Valentin si to bude muset promyslet. Přijít k tomuto muži nebylo snadné pro něj, jak by mohl vystavit Rose prohlídce cizího člověka? Valentin zvolil doktora Hare, protože těch pár lékařů ve východní Africe patřilo do "fochu" a hrozilo velké riziko, že se to roznese. Hare tu byl nový, právě přijel z Ameriky a ještě neměl komu povídat.

"Před sedmi měsíci porodila dítě," řekl Valentin. Nechtěl si připustit, že Rosina zdrženlivost začala již dávno před Mo-niným narozením, neuvědomoval si, že se chytá stěbla.

"I to by mohl být důvod," řekl lékař se zrakem upřeným na tvář mladého hraběte. Viděl v ní jasně starost a strach. Za dvacet let své lékařské praxe si doktor Hare odbyl podobných soukromých konzultací celou řadu. Vždycky to bylo stejné, jako v učebnici - manželka, která nereaguje na sexuální pokusy nebo se jim dokonce brání, a manžel uvržený do bahna sebekritiky a pochybností o své mužnosti.

Žvásty, dralo se doktorovi z úst. Tyhle dnešní ženské! Se všemi jejich řečmi o antikoncepci a volebním právem. Proč se tak umanutě snaží popřít ten jediný účel, který na zemi mají - rodit děti. Nadělají kvůli tomu tolik povyku, vždyť právě pro tohle byly stvořeny!

"Můžete pro ni něco udělat?" ptal se Valentin a modlil se, aby odpověď byla jednoduchá.

Doktor začal něco škrábat do bloku. Nejraději by hraběti pověděl, co by udělal on, kdyby to byla jeho žena: uplatnil by své zákonné právo manžela a její protesty ignoroval. Namísto toho však doktor Hare řekl: "Předepíšu jí slabý bromid. To ji uvolní. Ve většině případů bývá příčina napětí v, hm, pánvi. Obvykle celý problém vyřeší jedna dvě dávky."

Vytrhl stránku a podal ji Valentinovi.

Valentin vyšel z prkenné budovy se střešou z vlnitého plechu, zastavil se, aby si zaclonil oči před jasným rovníkovým sluncem, a zhluboka se nadechl. Chtělo se mu radostí výskat.

Vpíjel se do jedinečného světla východní Afriky, které mu před očima zostřovalo obrysy, detaily i barvy. V Nairobi-bi, ležícím pět tisíc stop nad mořem, byl vzduch čistý jako křišťál, nekazil ho kouř z továren a těch pár automobilů, které jezdily po nairobských špinavých ulicích, nestálo ani za zmínku.

Když Valentin poprvé přijel se svým 25. plukem Královských střelců, aby bojoval s Němci dole u hranic, ohromilo ho právě světlo. Uvědomil si, že není jen jasné, ale také lehké, že nic neváží. Jasnost, říkal si, musí mít jako každý předmět svou hustotu. Sluneční svit v Anglii například padal pod kouřem, vodními párami, mlhou a slaným vzduchem z moře,

za-

67

to v Britské východní Africe byl neposkvrněný, vzplývavý, nehmotný a tvarům i povrchům dodával téměř nadpřirozenou křehkost. I ty nejobyčejnější předměty tu získávaly určitou vznešenost. Prošedivělí staří zlatokopové na svých kostnatých oslech, zaprášení černí Afričané lenošící za poledne i prozaické staré dřevěné a plechové budovy ošlehané větrem a pokryté špinou - to všechno jako by se koupalo v záhadné záři.

Valentin Treverton miloval Nairobi. Jakmile ho jednou oslepilo světlo tohoto nezralého města plného slunce, věděl, že by už nemohl žít v Anglii.

Nairobi však neuchvacovalo pouze svým světlem. Bylo to živé, dýchající, pulsující město, které, jak si byl Valentin jistý, čeká skvělou budoucnost. Ačkoli po skončení války byly královské pluky posílány domů, nová vlna čerstvé populace se teď valila ke břehům východní Afriky - bývalí vojáci hrnouce se na vysočinu, kde jim Koruna přidělovala pozemky v rámci nového programu osídlování, Búrové z jižní Afriky ve svých zastřešených vozech tažených mezký, podnikavci s vyhýbavými očima a jejich protějšky, příživníci pátrající po snadném způsobu, jak zbohatnout, Indové v turbanech se svými snědými manželkami a procesím dětí za sebou, bílí osadníci, kteří sem přijeli začít nový život, nafoukaní mladí úředníci v čistých nažehlených khaki uniformách s velkými korkovými přilbami, na které si dopředu připínali blýskavé odznaky a zadní krempy měli dlouhé a široké jako vydrň ocas - a konečně Afričané - vážní, s nic neříkajícím pohledem, kteří neměli krom sezení v prachu nic na práci, Afričané, kteří tu byli dávno před tím, než ty ostatní vůbec napadlo sem jet.

Nairobi bylo divoké místo, kde skoro každý muž nosil pušku, kde neustále vypukaly požáry, kde se přeplněné a špinavé indické bazary stávaly hnízdem epidemií. Bylo to drsné město přečpané volskými povozy, jezdci na koních, rikši, kde se jen tu a tam objevil automobil. A bylo to jediné místo, kam Valentin, hrabě z Trevertonu opravdu patřil. Z kapsy vytáhl viržinko, zapálil si a s myšlenkou na to, kde v neděli najde otevřenou duka la dawa, lékárnu, pozoroval safari kolonu řadící se na ulici. Byla to kolona ze starých časů, jakou dnes pomalu začaly nahrazovat automobily a jaká zřejmě brzy z východní Afriky zmizí docela. Stovky domorodců právě přijímaly své náklady. Do hodiny kolona vypochoduje z Nairobi jako černá stonožka, na konci profesionální bílý lovec a jeho potíci se milionářští zákazníci.

Nosiči měli své náklady na hlavách, protože nést je na zádech by bylo ponižující, tak nosily věci ženy. Náklad měl omezenou vá-

68

hu: šedesát liber. Dokonce i pro osla existovala omezení, mohl nést sto dvacet liber. Jen pro africkou ženu byla váha nákladu neomezená.

Valentin se otočil a vydal se dolů po ulici k hotelu Král Edward. Myslel na to, jak je to ohromné, když si člověk vzpomene, že před patnácti lety tu nebylo nic, jen stany a močál. A před tím jen nevýznamná řeka a pár roztroušených Masa-jů. Nairobi se narodilo jen pár let potom co Valentin a byl si jist, že budou stárnout společně.

Miranda Westová odložila lžici, otřela si ruce o zástěru, popošla k oknu a vyhlédla ven. Lord Treverton řekl, že se tu dnes před návratem na svou plantáž zastaví.

Připravovala v kuchyni svého hotýlku nedělní odpolední čaj, událost, která jí zabrala téměř celé odpoledne, protože si dávala skutečně záležet. Miranda Westová se těšila dobré pověsti dokonce až v Ugandě a mnoho osadníků vážilo dalekou cestu volím povozem, jen aby mohli posedět u jednoho z jejich stolků. Dnes bude mít zase plno, bude servírovat na verandě a určitě i venku na ulici. Jestli hrabě nepřijde brzy, nebude mít příležitost s ním být o samotě. A Miranda Westová žila jen pro to.

Sny a ambice východní Afriky byly tak četné jako přistěhovalci, kteří je sem přiváželi. Každý měl svůj plán. Vydělat peníze farmařením, dolováním, vydělat na slonové kosti, poskytováním zvláštních služeb ostatním, vždy však šlo pouze o to, jak vydělat peníze. Škála a vynalézavost plánů nebrala konce. Tak třeba irská dvojčata Paddy a Sean rychle zbohatla na chovu pštrosů, aby uspokojila v Anglii a Americe poptávku po ozdobných chocholech. Jenomže pak přišly do módy automobily, do nichž ženy nemohly velké klobouky s peřím nosit, nahradily je těsně přiléhavými čapkami, a Paddy se Seanem museli své bezcenné ptáky pustit zpátky do divočiny. Pak tu byl Ralph Sneed, který se jako páv vychloubal jménem, které vydělá na mandlích pěstovaných v Rift Valley. Poslední cent svých úspor utratil za nákup a sadbu mandlovníků, jen aby zjistil, že jelikož v Africe nejsou roční období, stromy mu kvetou celý rok a nikdy nenasadí na plody. Stal se terčem posměchu a bez peněz odjel do jižní Afriky. A konečně Mirandin vlastní neschopný manžel, Jack West, kterého naposledy viděli, jak se spacím pytle, náhradním šatstvem a lahví chininu vyráží k Viktoriině jezeru, kde, jak říkal, bude hledat kostry hrochů, drtit je na moučku a hnojivo pak prodávat farmářům s

fenomenálním ziskem. To bylo před šesti lety a od té doby Jacka nikdo nespátřil.

69

Každý v Nairobi měl svůj plán. Miranda Westová vydělávala na stesku lidí po domově.

V roce 1913 Miranda Pembertonová odpověděla na inzerát v manchesterských novinách. Gentleman sídlící momentálně v Britské východní Africe hledal dobře postavenou ženu za účelem sňatku a pomoci při nejrůznějších "podnicích finančně slibné podstaty". Miranda, která prošla vším od kuchařky až po služebnou v anglickém Lancashiru, okamžitě odepsala na luxusním papíře který ukradla svému zaměstnavateli. Ubrala si pět let a třikrát znásobila částku svého bankovního konta. Inzerent, zlatokop jménem Jack West, si vybral její dopis ze šedesáti a poslal jí peníze na cestu. Čekal na ni v přístavu Mombasa, kde se po prvním šoku -byl menší a mladší než ona - rozhodli, že se stejně vezmou a půjdou "do toho".

Ale podnik se nevydařil. Miranda se zděsila při pohledu na tu chátru v Nairobi a na stan, ve kterém měla podle očekávání svého nového manžela žít, a Jack se cítil podveden, když vybalila své malé úspory. Pár měsíců se protloukali, snažili se vydělávat na živobytí nákupem výrobků od domorodců a jejich prodejem bohatým skupinkách vydávajícím se na safari, až jednu noc Jack zmizel i se zbytkem peněz a Mirandinými falešnými nefritovými náušnicemi. Naštěstí se Miranda doslechla o Skotovi jménem Kinney, který potřeboval Evropanku "k ruce" do svého penzionu u nádraží, a přestože tím "k ruce" myslel, že bude dělat všechnu práci, měla alespoň střechu nad hlavou a deset rupií měsíčně. Mirandinou výhodou byla její bílá plet', kvůli které ji Kinney najal. Sloužil klientele přistěhovalců ze středních vrstev, kteří se u něho ubytovali, když hledali nové doly nebo čekali na doklady na své farmy od pozemkového úřadu. Manželky těchto hostů dávaly před africkými služebními přednost bělošce, a když se ukázalo, že umí péct koláčky a anglické piškoty s ovocem a šlehačkou, za které steskem po domově stížení osadníci platili vysokou cenu, stala se Miranda nepostradatelnou.

Ve městě, kde byly ženy v menšině, kde většina mužů byla svobodných a kde po nově přichozí ženě - bez ohledu na to, zda byla mladá či stará, hezká či ošklivá - každý chňapnul, se z Mirandy stala určitá zvláštnost. Byla vdaná, ale manžela tu neměla, a ačkoli se chovala přátelsky a ráda si nechala objednat sklenku whisky, ba dokonce zašprýmovala, časté návrhy Kinneyho hostů jemně odmítala.

Nakonec si Kinney Mirandu oblíbil a postupně jí stále více a více přenechával řízení penzionu. Kde viděla plýtvání, zarazila je, vyrovnávala napjatý rozpočet, šetřila tam, kde si

70

toho zákazníci nevšimli a troufala si zdvojnásobit cenu za pokoj s tvrzením, že běloši zaplatí za anglickou čistotu. Brzy se ukázalo, že měla pravdu. Hodnota domu stoupla.

Vypukla válka. Kinney se přidal k východoafrickým horským střelcům a rychle se nechal zabít. Ke svému údivu Miranda zjistila, že jelikož neměl rodinu ani přátele, odkázal dům jí. Půjčila si v bance a začala dům předělávat na opravdový hotel. Z Anglie už sem začaly proudit početné jednotky a z Nairobi se stal vojenský tábor. Vojáci se hrnuli do Mirandina hotelu, kterému dala dost pompézní jméno Král Edward, aby hltali její koláčky a vzpomínali na domov. Válka přišla a odešla a ona neměla o svém muži žádné zprávy. A tak svou vychytralou a prospěchářskou hlavičkou zhodnotila situaci: přesně věděla, co musí udělat, aby přežila.

Žena potřebuje, aby se o ni někdo staral, ale Mirandu už manželství nezajímalo. PřecJ časem spatřila hezkého lorda Trevertona v uniformě Královských střelců a rozhodla se, že on bude jejím příštím cílepi. Neměla v úmyslu po zbytek života otročit v tomhle hotelu, potit se v kuchyni, snažit se vyhovět vrtolchům nedůtklivých manželek osadníků, které přijížděly do protektorátu přesvědčeny o své nadřazenosti. Miranda lapí hraběte a nechá o sebe pečovat.

V Anglii, kde byly společenské vrstvy jednou provždy dány a brány mezi nimi se na každé úrovni neprodyšně uzavíraly, by něco takového bylo nemyslitelné. Ale v Britské východní Africe se žebřík naskytl každému, kdo měl pevné nervy a odhodlání šplhat. Nejprve si Miranda zvolila vhodnou masku. Slovo "vdova" přímo čišelo úctyhodností. Mohla si ten titul nasadit jako klobouk a nosit ho, aniž se jí kdokoli na cokoli ptal. V Nairobi bylo přece#olik falešných původů - plukovník Waldheim - německý mlékař, který nikdy na vojně nebyl, profesor Fredericks - ředitel místní školy bez jediného univerzitního titulu. Vdova Westová byla jen neškodnou maškarádou. Lidé si sami udělovali tituly v okanziku, kdy v Mombase, v přístavu, kde všichni hledači nových životů shazovali staré identity a třídní omezení, vstoupili na souš. A tak se z Mirandy Westové, kdysi služebné ze začouzeného Manchesteru, nyní stala ctihodná vdova, jejíž manžel zahynul na březích Viktoriina jezera. S vypočítavostí upřenou na lorda Trevertona a v naději, že se Jack West už nikdy neobjeví, chránila své jméno před společenskou rubrikou novin EAST AFRICAN STANDARD a vyhýbala se mužským postelím. Nyní viděla hraběte vcházet do indické lékárny naproti přes ulici. V hrdle jí vyschlo. Lord Treverton byl ten nejkrásnější muž, jakého kdy viděla. Byl pravým opakem všech farmářů a kovbojů ve zmačkaných khaki oblecích a sluncě-

71

nich helmách; ve svých dobře strížených jezdeckých kalhotách, bílé hedvábné košili a v klobouku s pásem leopardí kůže vypadal jako mladý bůh.

Miranda měla naspěch. Slíbila mu várku devonshirských sušenek, které teprve před chvílí strčila do trouby mezi plechy s hnědozlatavými cornwallskými žemlemi a sladkými preclíky, které už byly světle hnědé a mohly se vyndat. Věděla, že sušenky jsou pro lady Rose. Valentin Treverton nikdy neodjížděl z Nairobi bez sladkostí pro svou ženu. Hraběnka si potrpěla i na makrónky, které již chladly na polici.

Miranda se vrátila ke krému, který začala připravovat již včera, aby přes noc vychladl, a lžičkou seškrábala škraloup. Krém mu s sebou nedá, devadesátimilovou cestu by nepřechkal. Připravila ho v naději, že se hrabě na pár minut zastaví a ochutná její rumové perníčky s krémem. Láska prochází..., říkala si v duchu.

Do hezky a vkusně zařízené jídelny s bílými ubrusy a malou čajovou konvičkou na každém stolku se pomalu začali

trousit zákazníci. Právě takových maličností si její krajané cenili - správné dávky sirupu na dvoupatrovém dortu a cukrového poprašku na piškotech. Proslýchalo se, že Miranda Westová vařila pro slavnou markýzu, vyhlášenou labužnici. Byla to lež, ale výsledek byl stejný. Ať už se učila u francouzského šlechtického šéfkuchaře nebo z receptů vystříhaných z londýnských Times, její umění v oboru anglického pečiva bylo téměř dokonalé. K tomu všemu měla jídelnu vždy vzorně čistou, čehož si všichni vážili nejvíce. To by dosvědčila každá memsaab, která musela honit svou africkou služebnou. Miranda přikryla smetanu a pospíchala k vedlejšímu stolku, kde kuchtík okrajoval kůrku ze sendvičů na jeden prst silných. Rychle pohlédla z okna a uviděla Valentina, jak právě vychází z lékárny a do kapsy si zastrkuje malou obálku. Sem přijde každou chvíli. Shodila zástěru a po schodech utíkala nahoru do svého pokoje, kde si rozechvělými rukama upravila vlasy.

Valentin se zastavil a rozhlédl se po ulici. Před indickou dukou se sušeným jídlem nakládali jeho Afričané zásoby na osly a chystali se na cestu na sever. Ke hřbetu posledního zvířete připevnili velký balík, v němž byly nohy k Rosině klavíru, které nakonec poslední lodí z Anglie přece jen dorazily. To bude jeho první překvapení. Tím druhým bude krabice vynikajícího pečiva Mirandy Westové, o kterém Rose tvrdila, že je stejně dobré jako v hotelu Ascot. Třetí překvapení, kvůli kterému se Valentinovi chtělo ihned nasednout na Ex-calibura a rozjet se tryskem domů, se skrývalo v obálce v je-

72

ho kapse. Čajová lžička bílého prášku ve večerní čokoládě lady Rose by měla všechno spravit, tvrdil doktor Hare. U svých oslů Valentin zahlédl zaparkovaný nákladní vůz. Byl to jeden z těch nových chevroletů, které se tak těžko dostávaly do protektorátu, a patřil siru Jamesovi. Byl sotva dva měsíce starý, přesto už ojetý a omlácený. Nevýhodou automobilů v Britské východní Africe bylo, že nevydržely dlouho, výhodou pak, že byly imunní vůči mouchám tse-tse, kul-havce i slintavce. Sir James byl na svůj nový přírůstek hrdý a Valentin si z něj proto rád utahoval.

Z indické duky právě vycházela Grace. Valentina nepřekvapilo, že tu svou sestru vidí, s Donaldovými, zejména se sirem Jamesem, trávil stále více času. Jedním z důvodů byl její mikroskop; Grace se o něj s Jamesem ochotně dělila, protože jen tak se mu dařilo určit onemocnění dobytka. Dalším důvodem bylo, že se Grace spřátelila s Lucille Donaldovou. Obě byly členkami Východoafrické ženské ligy a zapojovaly se do různých činností, například dodávání pytlů kukuřice hladovějícím Afričanům. Valentin věděl, proč je Grace dnes v Nairobi, měla se sejít s hlavním úředním lékařem a znovu se dožadovat přidělení druhého úředního lékaře do oblasti Nyeri. Grace měla prsty ve všem možném, účastnila se kampaní za volební právo žen v Britské východní Africe, přidala se k lordu Delamerovi v jeho petici určené vládě Jeho Veličenstva, aby protektorátu přirkl statut kolonie, pořádala sbírky jídla a šatstva mezi osadníky, kteří sami byli téměř zničeni suchem a upadajícím hospodářstvím - pro Afričany, kteří na tom byli ještě hůře. Valentin neměl vůbec ponětí, že má tak podnikavou, tak schopnou sestru. V posledních měsících ji začal vidět v novém světle a vlastně ji i obdivoval. Ptal se sám sebe, kde Grace k takové nátuře přišla? Vzpomínal na matku, hraběnku Mildred, jejíž ohromné poprsí vyrovnával stejně obrovský honzík na sukni. Pohybovala se po Bella Hill jako parní lokomotiva. Byla vládnoucí silou rodiny a její smrt naplnila starobylé stěny nesmírnou prázdnotou. Grace je po matce, uvědomil si teď Valentin - ale měl přítom na mysli, že se vlastně podobá jemu. A to ho docela těšilo.

Valentinovi připadalo velmi zvláštní vidět Grace takhle oblečenou, v kostýmu, který si sama navrhla: khaki sukně, nenápadně přecházející v kalhoty se širokými nohavicemi, jež se skvěle hodily pro jízdu na koni, vypasovaná bílá blůzka a sluneční helma, širší než její ramena, ovínutá dlouhým bílým závojem, který se jí vzadu snášel až k pasu.

Nechtělo se mu věřit, že tato žena byla před jedenácti lety plachou dív-

73

kou, kterou právě uvedli do londýnské společnosti, když ji její teta, hraběnka z Longfordu a královská dvorní dáma, představila u dvora. V dlouhých bílých šatech s vlečkou byla Grace tehdy vznešená jako skutečná dáma a plaše přijímala rámě mladého důstojníka královské stráže, který galantně nadzvedl konec její vlečky špičkou svého meče. O dva roky později už na lékařské fakultě pitvala mrtvoly!

Grace byla v Nairobi k vidění tak často, až člověku připadalo, že se tu snad narodila. Osmidenní cesta z plantáže ji vůbec neodrazovala, buš a táborový život brala jako domorodec. S ubytováním podél špinavé cesty z Nyeri do Nairobi neměla potíže. Obvykle cestovala se dvěma Ki-kuji a třemi mulami a na noc zastavovala na osamělých farmách. Všude ji vítali s otevřenou náručí, protože byla doktorka a vždycky s sebou měla svůj lékařský kufřík. Minulý měsíc se zastavila na farmě míle vzdálené od cesty a musela na kuchyňském stole operovat akutní zánět slepého střeva.

Jediná věc, která Valentina u sestry mátlá, byla její zdánlivá lhostejnost k mužům. Myslel na to i nyní, když pozoroval dobře vypadajícího důstojníka z Královských afrických střelců v nažehlené tunice s blýskavými knoflíky a vycházkovou hůlkou pod paží, který se zastavil, aby ji pozdravil. Grace byla vždy zdvořilá a přátelská, ale od jakéhokoli dalšího sblížení odrazovala. Jediný muž, se kterým se skutečně spřátelila, byl sir James.

Nairobský dodavatel čaje na jméno Treverton celkem slušně vydělával. Když se rozeslo, že lady Rose si připravuje zvláštní směs a že ji poskytuje i lady Margaret Norich-Has-tingsové, ti, kteří si takový luxus mohli dovolit, dali své objednávky. Stejně jako byl populární Earl Grey pojmenován po soukromé směsi sira Johna Greye v roce 1720, stejně populárním se nyní v protektorátu stával čaj Hraběnky Trever-tonové. Malý, pěkně vymalovaný nápis na okně hotelu Král Edward inzeroval, že i zde se tato značka podává.

Ve dveřích do jídelny smekl Valentin klobouk. Všechny hlavy se k němu otočily. Podnik Mirandy Westové navštěvovali úctyhodní osadníci středních vrstev. Bylo tu zvláštní oddělení pro děti, kde se podávaly banány a sendviče s krémem, a dlouhý stůl vyhrazený svobodným farmářům, kteří sem chodili na sádlové placky a slané koláče se slaninou a vejci. Aristokracie však chodila do klubu Muthaiga nebo do hotelu Norfolk.

"Vaše lordstvo," řekla Miranda a přívětivě mu vyšla v ústřety. Měla na sobě své nejlepší šaty a pod krkem připnutou větvičku šefíku. "Jak se vám dnes daří?"

74

"Jako bych dobyl celý svět, Mirando! Nejraději bych vám vykoupil všechny zásoby, tak dobrou mám náladu!" Očima se ho nemohla nabažit. Lord Treverton jako by nikdy neudržel své vlasy učesané, černá kadeř mu padala přes obočí a dodávala mu neodolatelného kouzla. "Mám dneska trochu krému, Vaše lordstvo, kdybyste chtěl -" "Nemám dnes čas, Mirando. Víte, jak to chodí. Jsem pryč už přes týden a skoro týden mi bude trvat, než se vrátím. Kdo se postará, aby mi lidé pracovali, když jsem pryč? Bezpochyby mi dva dny potrvá, než je pochyťm v lese." Miranda se snažila nedat najevo své zklamání. Byla realistická. Nedělala si žádné iluze, věděla, že když se na ni lord Treverton podívá, nevidí nic než placenou služebnou, kterou ve skutečnosti byla. Jenomže Miranda měla svůj plán. Celá východní Afrika věděla, že manželství hraběte není z nejlepších, šeptalo se, že jeho žena mu není schopna porodit syna, po kterém lord Treverton zoufale touží. Miranda Westová se rozhodla, že ona mu syna dá. On se za to o ni bude starat po zbytek jejího života.

Hrabě byl tak nenucený, vůbec mu nevadilo zajít do kuchyně. Nepotřeboval se předvádět, nehrál si na snoba, byl šlechtic do morku kostí a gentleman každým coulem. Takový muž by si určitě vydržoval milenkou ve velkém stylu, pomyslela si Miranda, když před ním procházela jídelnou s hlavou vztyčenou jako vévodkyně, zatímco ji její zákazníci překvapeně pozorovali. Potřebovala s ním strávit jen jedinou noc a dá mu syna. V Anglii byla přece spousta takových lordů, co měli milenkou a nemanželské děti; Treverton nebude jiný, říkala si neochvějně Miranda.

"Dejte mi vědět, až budete otvírat dům," řekla, když mu podávala krabice s dorty a cukrovím. "Upeču pro tu příležitost svůj nejlepší tmavý cornwallský dort."

"Doufám, že v prosinci. Chlapi už dělají na druhém patře a terasa je už vydlážděná."

"V prosinci!" řekla, "nikdy jste nejedl lepší vánoční dort, než dělám já. S marcipánovým krémem a ledovou polevou!"

Miranda se otočila ke stolu, kde chladlo cukroví, vzala několik hrstí trojúhelníků, zabalila je do papíru a podala Valentinovi. "Ty jsou pro vaši holčičku. Mona, že ano?"

"Budu na vás s tou slavnostní večeří myslet, Mirando. Chci z toho udělat společenskou událost. První večer ve velkém domě. Bude tam nejméně tři sta hostů, tak už abyste začala s pečením!"

"Napišu na dort jméno vašeho nového domu."

"Bella Two," řekl. "T-W-O. Našel jsem jednoho svahilského-chlapíka v Mombase, vytesá pro mě kámen s nápisem nad bránu. Slíbil, že ho do vánoc dodá."

75

Nakonec Valentin přece jen ochutnal rumový perníček s krémem a pak si dal ještě dva. Měl Mirandu Westovou rád a sám sebe se ptal, proč se znovu nevdala. Nedostatkem příležitostí to nebylo. Věkem také ne; pokud byla v ostatním světě žena po třicítce považována za staropanenskou, v Britské východní Africe to bylo takřka výhodou, byla to "protřelá" žena, která už člověku neuteče s pláčem zpátky do Anglie. A vzhledem to také nemohlo být, byla hezká, usoudil Valentin, jako zahradní květina, se svými rezavými vlasy a přitažlivou kulatou tvářičkou, kterou rovníkové slunce ani v nejmenším nezkažilo. A byla to ta nejlepší kuchařka ve východní Africe. Nějaký šťastlivec ji brzy uloví, o tom vůbec nepochyboval.

Nakonec odešel z hotelu Král Edward celý netrpělivý, aby se už vydal na cestu domů. Když nasedal na svého arabského hřebce, Miranda Westová ho pozorovala z okna.

Gepard se přihrbil se sklopenými ušima a bezstarostně mrskal ocasem ze strany na stranu. Podíval se svými zlatými očima nahoru na okno a v šedomodrém svítání uviděl zvednutou okenici a povívající záclony. Uvnitř v bezpečné temnotě domku tvrdě spala Grace Trevertonová.

Hluchoce zavrčel. Svaly měl napjaté k prasknutí. Vyskočil na parapet, okamžik na něm poseděl a pak se vznesl přes něj, aby tiše přistál na druhé straně. Tam se divoká kočka zastavila, nasála vzduch a zaposlouchala se do pravidelného oddechování ženy na lůžku. Ocas se šelmě komíhal dopředu dozadu, dopředu dozadu. V černé noci, která se v místnosti držela, ačkoli venku se již obloha začínala rozjasňovat, rozeznávalo zvíře čtvercové tvary stolů a židlí. Jeho nozdry bezpečně rozlišily směsici pachů: zvířecí kůže na podlaze, jídlo v kovových krabicích, člověk na lůžku. Obrovitá kočka čekala, pozorovala, naslouchala. Pod žlutou kožešinou s černými skvrnami se jí napjaly pružné šlachy. Malá gepardi hlava se rozšiřovala v silný krk, krátká hříva padala dolů mezi ušima a sledovala křivku zad mezi ostře řezanými rameny a boky. Byla to mladá samice. A měla hlad.

Najednou se gepard odrazil. Letěl vzduchem v dokonalém oblouku a se zavrčením dopadl na lůžko.

Gracc vykřikla.

vAch, Šebo!" objala kočku kolem krku.

Seba svou paní několikrát olízla, pak seskočila na podlahu a předemím se dožadovala snídaň.

76

"Ještě přece není čas na vstávání," vzdychla Grace. "Zdál se mi sen..." Zůstala ležet na zádech a znepokojeně upírala zrak do stropu z palmových listů. Byl to erotický sen a byl o siru Jamesovi.

Nebylo to poprvé, co se o něm Grace zdálo, ale poprvé to byl sen tak zneklidňující. A tak skutečný. Když si nyní vybavovala živě všechny podrobnosti - milovali se v táboře bez stanů, pod hvězdami - cítila, jak její tělo reaguje. To ji vyděsilo, zradila Jeremyho, jehož památku musí udržet naživu, zradila Lucille, ženu sira Jamese, se kterou se spřátelila. Obrazy ze snu ji naplňovaly úzkostí, ale ještě víc ji znepokojovaly pocity po probuzení: touha, nepopsatelná žádost. Nesmím, pomyslela si a donutila se usednout a vyhlédnout do chladného rána. Tohle nemohu připustit. Je to přítel, nic víc.

Grace se umyla podomácku vyrobeným mýdlem, opatrně, aby nevycákala příliš vody z debe, čtyřgalonového sudu, v němž byl kdysi uskladněn parafin, a pečlivě se oblékla. Před časem Valentin přehradil řeku a vytvořil tak malou nádrž, kterou spolu s Kikuiji používali v době sucha. Ale i tyhle zásoby se tenčily. Jestli brzy nepřijdou deště...

Zpočátku Grace mátl, že na rovníku mohou být tak nízké teploty. Zatímco v Nairobi bylo horko, jen devadesát mil na sever se musel člověk už teple oblékat. Sir James jí vysvětlil, že to způsobuje nadmořská výška, okolní hory s vrcholky pokrytými sněhem a dešťové pralesy. Centrální provincie byla vlhčí a chladnější než kterákoli jiná část protektorátu, v "létě" tu bývaly silné mlhy a v průběhu dvou období dešťů pršelo každý den. Alespoň to všichni říkali. Grace ještě opravdový déšť nezažila, východní Afriku neustále mořilo sucho. Udivilo ji i to, že den byl stále stejně dlouhý. V zimě se dny nezkracovaly, v létě neprodlužovaly, po celý rok se den neměnil: dvanáct hodin světla, dvanáct hodin tmy. Oblékla si čisté šaty. Život v divočině byl jedna nekonečná bitva za osobní čistotu a hezký vzhled. Zejména při nedostatku vody. Mnoho žen jako by tento boj již dávno vzdalo. Objevovaly se v Nairobi ve zplhlých šatech, kdysi snad bílých, nyní zešedlých, a ve slunečních helmách pokrytých rudým prachem. Grace svou helmu čistila každý den, blůzky pečlivě prala a žehlila. Byl to obřad, který jí pokaždé zabral téměř celý večer, ale nehodlala slevit ze své úrovně. Výsledkem bylo, že se lišila od davu, protože k závisti všech ostatních vypadala čerstvě a upraveně, jako by byla na čaji v Devonu.

Přitom času nazbyt na podobné činnosti neměla. Kvůli obrovskému nedostatku zboží v protektorátu začala Grace, stejně jako ostatní ženy, vyrábět řadu věcí podomácku. Od

77

Lucille Donaldové se naučila dělat ve starých nádobách od čatní domácí máslo, svíčky z mufloniho luku pomocí pum-pičky na kolo, od Kikujů zase bramborový kvásek. Podnikavá Lucille jí dokonce ukázala, jak schraňovat staré čajové lístky a používat je na leštění skla a dřeva. Tyto práce vyžadovaly čas a musela je stihnout v době, kdy zrovna nezalévala či neplela svou zeleninovou zahrádku, neodháněla ze svého pozemku hyeny a antilopy, nesnažila se vtlouct do svého sluhu Maria smysl pro britskou čistotu nebo se zrovna nepla-hočila do kikujských vesnic v naději, že si získá důvěru a přátelství Afričanů. Grace se také snažila vyšetřit čas na své osobní záležitosti: psaní deníku, čtení půl roku starých výtisků Times, pravidelné posílání dopisů přátelům v Anglii, Misijní společnosti v Suffolku, vládě. Teprve zde si Grace uvědomila, že tím nejcecnějším, co ji lékařská fakulta naučila, byla schopnost dělat několik věcí najednou.

Den se probouzel k životu ptačím zpěvem. Svítání naplnili svými trylky drozdi a červenky, vycházející slunce vítali skřivani i slavici, zvědavá kukačka s nachovou náprsenkou seděla na své větvi a cvrlikala své "ku-ku-ku" pořád dokolečka. Právě kvůli nim svůj dům Grace pojmenovala Domek ptačích písní.

Místo pro dům vybírala stejně pečlivě, jako dělala ve svém životě všechno. Věděla, že na nízko položeném místě hrozí malárie, a naopak na vysoko položený pozemek by se musela nosit do kopce voda z řeky, a proto si Grace zvolila na kraji svých třiceti akrů, které byly z velké většiny stále pokryty hustým lesem, místo, kde se široký a plochý říční břeh zvedal do téměř nepostřehnutelného svahu. Byla to pevná půda, dobře se odvodňovala a byl z ní snadný přístup k Chanii. Tam si postavila bungalov, který vypadal jako kříženec africké chýše a suffolkského domu. Byl dlouhý a nízký, měl střechu z palmových listů a kolem dokola verandu. Před ním byl malý trávník ohraničený sedmikráskami, mákem a šalvějí. Uvnitř měla pár kousků nábytku, které si přivezla z Anglie, hezký starý prádelník, postel s nebesy, kuchyňský stůl a dvě morri-sovské židle, které postavila před ohromný kamenný krb. Podlahu z udusané hlíny postříkala dezinfekcí, aby odradila termity a blechy, a pokryla ji zebrími a antilopími kůžemi. Na stěně nad krbem visela kožešina leoparda, kterého zastřelil Valentin - měl zato, že mu šelma dává lovecké psy.

"Židle" kolem jídelního stolu, kde teď u snídaň četla knihu kikujské mluvnice, byly vlastně krabice od stěhování. A za ní stála lékařská skříň s policemi vyloženými pečlivě popsanými plechovkami, láhvemi a krabicemi, z nichž však zatím mohla použít jen pár.

78

Byl to klidný život - svým způsobem až k zbláznění klidný. Grace nepřijela do východní Afriky, aby své dny trávila pečením chleba nebo vařením mýdla. Byla tu, aby uzdravovala, učila, zažehla světlo v temnotě doby kamenné. Ale aby mohla léčit, potřebovala pacienty, aby mohla učit, potřebovala žáky, aby mohla prosvětlit temnotu, potřebovala olej do svítilny.

Proč se domorodci drzí stranou?

"Jsou ochotni pracovat pro mého bratra," říkávala siru Ja-mesovi, "proč nepřijdou na mou kliniku?"

"Valentin je bwana," vysvětloval James. "To je postavení, kterému rozumějí. Získal si jejich úctu tím, že je bije. Ale víte, Grace, pro Kikuje nejste žena, které by si mohli vážit. Nemáte muže, nemáte děti. K čemu jste tedy v jejich očích dobrá?"

"Chodí ale do misie v Nyeri."

"Aby získali nová jména. Afričané vidí, že moc v téhle zemi spočívá v rukou lidí, kteří mají jména jako George nebo Joseph. Zjistili, že taková jména mohou dostat za to, že půjdou ke křesťanům a nechají se pokřtít. Domorodci stojí fronty na jména mzungu, protože jsou tak nedočkaví, už aby byli bělochům rovni. Ale vy, Grace, nekážete ani nekřtíte. Nemáte na střeše kříž a nedáváte jim nová jména. Nevidí důvod, proč by k vám měli chodit."

To měla být Jeremyho práce, kázání a křty. On a Grace měli být tým: kazatel a lékař. Grace si uvědomila, že bez Jeremyho je ztracená.

"Dám vám svou nejlepší radu," řekl jí James. "Získejte si náčelníka Mathenge. Jakmile zvítězí nad ním, ostatní se přidají."

Mathenge! Muž sotva o jeden vývojový stupeň výš než divoká zvěř z pralesa! Válečník, který pohlíží na měnící se svět pohrdavě ze stínu a pozoruje, jak si jeho ženy lámou záda na horkém slunci. "Kdyby se mi podařilo přemoci náčelníka Mathenge," řekla tehdy Grace, "tak bych snad dokázala přivolat i déšť!"

James se tenkrát smál, opálená kůže kolem očí se mu stahovala do vrásek. Má krásný hlas, pomyslela si Grace.

Ušlechtilý a jemný, jako by zazníval z jeviště, kde hraje Shakespeara.

James...

Šebu dostala od něj. Našel ji při lovu geparda, který mu zabíjel dobytek. Svou kulkou udělal z mládeže sirotka a přinesl je Grace jako domácího mazlíčka.

Mrkla na stránku kikujské mluvnické, kterou měla studovat, a uvědomila si, že se její mysl znovu toulá. Cožpak musí všechny její myšlenky skončit u Jamese? ptala se sama sebe. Cožpak to takhle zůstane navždy? S Jeremym to bylo tak ji-

79

ne. Setkali se na operačním sále nemocniční lodi a zamilovali se do sebe téměř na první pohled. Válka jim nedovolila žádné táhlé romány nebo dvoření. O Jeremym nesnila. Zamilovali se do sebe hned a za pár dní si už dělali plány na společný život.

Ale koneckonců, ptala se Grace sama sebe, jak dobře Je-remyho znala? Na palubě lodi mluvili a mluvili, ale o čem? Ve snaze upamatovat se Grace svažila čelo. I jeho rysy se jí z paměti ztrácely. Zato u sira Jamese si dokázala vybavit každé slovo, které pronesl, jasně před sebou viděla jeho přitažlivou tvář. A věděla o něm mnohem víc než kdy o Jeremym Manningovi.

Kilima Simba, ranč Donaldových vzdálený osm mil na sever, navštívila poprvé v květnu, když rodila Lucillino děvčátko, Gretchen. Sir James pro Grace přijel ve dvojkolce tažené somálským poníkem a měl s sebou oba své chlapce, Ralpha i Geoffreya. Toho rána Grace objevila, že nedaleko za Trevertonovou plantáží končí nyerský les a že se pomalu rozestupuje v široké pásy savany, které se prostíraly jako pšeničné moře až k úpatí hory Keňa. Nekonečné pláně barvy lví srsti byly posety stromy se širokými listy a stále zelenými keři, vzduch byl suchý a prašný, obloha temnější, modřejší. Prašná cesta vedla okolo malých stád dobytka, která střežili mladí domorodci opření o dlouhé hole s vlasy spletenými do stovek pevně utažených copánků. Měli na sobě šuká, kusy látky zavázané na jednom rameni, a propíchnuté uši jim dolů tahaly dřevěné válečky. Nad hlavou kroužili sokoli a supi, kovově modrá oblaka se kupila kolem vrcholů staré nenasytné hory, která odmítala seslat déšť. A nade vším vládlo ticho...

Grace často pohlížela na muže vedle sebe, jehož bič svištěl nad ušima poníka. James byl štíhlý a drsně přitažlivý, pleť měl stále opálenou. Byl odlit ze stejného materiálu jako pionýři australského vnitrozemí nebo amerického západu, stejně africký jako válečníci opírající se o své hole, ale navíc oplýval vlídností, která byla válečnickým srdcím domorodců neznámá.

Kilima Simba, vysvětloval jí, znamená "Lví vrchu, simba jako lev a kilima jako kopec. Byl to svahilský místní název, jakých se ve východní Africe vyskytovalo mnoho; tím nejznámějším bylo jméno nejvyšší hory kontinentu "Kopec Njarou.

Donaldův ranč byl ještě izolovanější než Bella Two, která se nacházela alespoň v blízkosti malých předsunutých domků města Nyeri. Stál uprostřed žluté savany - osm tisíc akrů vyprahlé trávy a půdy bez vody, s velkým stádem kříženého

80

ayrshirského a boranského dobytka, třemi stovkami dovezených merinských ovcí a osamělým domem uprostřed.

Lucillin hlad po společnosti jiné bělošky vycítila Grace v okamžiku, kdy sestoupila z dvojkolky. V otevřených dveřích stála Lucille - vlastně lady Donaldova, vždyť její manžel dostal rytířský titul - a mezi jednotlivými stahy si tiskla ruce k břichu.

Sir James chodil celé odpoledne sem a tam, dohlížel na plnění nesčetných úkolů na ranči, zatímco se Grace starala o Lucille. Čtyřletý Ralph a sedmiletý Geoffrey si hráli v zahradě se psy a později se s křikem přihnali do domu, aby zhltili večeri sestávající z konzervy šunky, kukuřičného chleba a zavařeného želé. Pak přišel James, umyl se a převlékl a zůstal u lůžka své ženy, dokud se o půlnoci nenarodila Gretchen. V okamžiku, kdy miminko vklouzlo do jejích nastavených rukou, si Grace pomyslela: budou s Monou nejlepší přítelkyně.

Lucille usnula se zavínutou Gretchen v náručí, Grace s Jamesem se usadili v útulném obývacím pokoji, kde borový kmen v krbu prohříval studenou noc. Hovořili tu noc o mnoha věcech, o zpožděných deštích, o vratké ekonomice protektorátu, o problémech s domorodci; on se jí vyptával na lékařskou fakultu, na válku, na její plány ve východní Africe a pak zase mluvil o svém dětství v Mombase, o safari, které podnikal se svým otcem do neprozkoumaných oblastí, o šoku, když musel v šestnácti letech odejet do Anglie a o bolestné touze po návratu, která ho stravovala jako nemoc.

Intimita ohně a chlad noci s africkou nehybností za okenicemi vzbudily v Grace touhu zeptat se ho na příčinu jeho kulhání, na zranění z války a na to, jak zachránil jejímu bratrovi život. Ale pak si vzpomněla na noc, kdy se potopila její loď, na hodiny, které strávila ve vodě vydaná napospas vlnám, kdy v temnotě slyšela křičet tonoucí muže o pomoc, a uvědomila si, že stejně jako by ona nedokázala s nikým mluvit o téhle epizodě, tak by si patrně i sir James raději ponechal tuto kapitolu svého života pro sebe.

Přesto jí to nešlo z hlavy - jakým hrozným údělem asi museli s Valentinem projít u tanganických hranic. Grace nepřítomně zírala na svou knihu, na ranní slunce, které se odráželo na bílých stránkách. Koláčky, jež měla k snídani, vychladly, svůj denní přiděl kikujské mluvnické se nenaučila. To se jí vůbec nepodobalo, Grace Trevertonová nikdy nenechávala své myšlenky toulat. Jedině s kázní se člověk prokouše lékařskou fakultou, jen s ní žena uspěje v mužském světě. A nyní je zde, v nezkroceném koutě Afriky, doufá, že se spřátelí s válečnickým kmenem, který teprve včera odložil své oštěpy, a místo

81

aby se soustředila na životně důležité věci, které ji obklopují, sní tady s otevřenýma očima o muže, který pro ni nikdy nemůže být ničím jiným než přítelem.

Právě se dostala ke druhé třídě kikujských podstatných jmen. "Lev," vysvětlovala mluvnické, "je zařazen do třídy, kam by vlastně neměl patřit - do třídy hned pod lidskými bytostmi, ale nad ostatními zvířaty. Důvodem je obava Kikujů, že

kdyby je lev slyšel o sobě mluvit jako o příslušníku třetí třídy, kam ve skutečnosti patří, urazil by se a zabil člověka, který si tím dovolil naznačit jeho méněcennost."

Grace vzdychla a prolistovala několik stran. Jaký je to paradoxní jazyk! Krajně složitý, když přišlo na slovesné časy -vždyť měl asi pět přítomných, několik budoucích a záhadných minulých, které vůbec neodpovídaly anglickým ekvivalentům-, a přitom překonávající jiné jazyky v jednoduchosti. Měl jen tři slova pro označení barev: světlá, tmavá a čerVENohnědá. Chtěl-li někdo říci, že je něco modré, mělo to "barvu nebe". Číslo podléhalo takové magii a předsudkům, že nebylo divu, proč Jamesovi honáci nedokáží spočítat svoje krávy. Jelikož pro Kikuje bylo tabu pracovat déle než šest dní za sebou, uvalili by na sebe thahu, kdyby měli pracovat i sedmý, tradiční den odpočinku. V sedmém měsíci těhotenství prý také bylo nejpravděpodobnější, že žena potratí. Číslo sedm nahánělo Kikujům hrůzu. Nikdy nezaseli jen sedm semen, buď šest, nebo osm, nikdy se nezastavili po sedmi krocích, udělali ještě jeden. Ani samo slovo sedm nikdy ne-vypustili z úst. Přesně jak jí říkal James: nejlepším způsobem, jak pochopit psychiku Kikujů, je naučit se jejich jazyk.

Znovu James.

Grace zavřela knihu a vstala. Než vyšla z domku, na okamžik se zastavila před zrcadlem.

Pro svou kalhotovou sukni se y protektorátu setkala s mnoha uštěpačnými poznámkami. Ženská v kalhotách! Některé ženy však pochopily praktičnost rozdělené sukně a objednávaly si ji. Grace si v zrcadle prohlížela svou tvář. Rysy měla pravidelné, plet' si chránila před sluncem, vlasy měla husté a upravené. Co asi Jamcse napadá, pomyslela si, když se na ni podívá?

Nakonec si připnula na límeček tyrkysovou brož, kterou dostala od americké lékařky Samantha Hargravové.

Doktorka Hargravová se v Americe proslavila svým bojem proti výsadnímu postavení mužů v medicíně. Kdysi navštívila válečné oběti v londýnské vojenské nemocnici, kde se setkala s Grace, která se tu zotavovala ze svého utrpení na moři. Dlouho spolu hovořily; zkušená sedmapadesátiletá doktorka a čerstvá absolventka lékařské fakulty, kterou

82

ukončila teprve před třemi lety. Než bktorka Hargravová odjela, odepjala svůj přívěsek - tyrkysový kámen velikosti citrónového plátku, a darovala jej Grace. Prý nosí štěstí. Kámen byl sytě modrý, až prý bude štěstí vybráno, začne blednout, a bude třeba jej dát někomu dalšímu.

Ke středu kamene se sbíhaly dvě zvláštní žilky, které připomínaly dva hady plazící se na strom, obecný symbol medicíny, anebo ženu s otevřenou náručí. V okamžiku, kdy Grace ucítila jeho chlad ve své dlani, bleskla jí před očima představa, jako kdyby se dívala očima jiné ženy a spatřila před' lodí a v dále město s mramorovými dómy a sloupy. Grace napadlo, zda se jí na okamžik nedotkla duše té ženy z dávných časů.

Vyšla na verandu a dala se unést osvěžujícím úsvitem. Každé ráno měla pocit, že vstává blíže k slunci. Blíže k bohu, řekli by někteří lidé. V tomto štiplavém říjnovém jitru byl vzduch čistý a vlhký a sliboval déšť. Skrz kafrovníky a vysoké cedry Grace viděla horu Keňa, na níž sídlil starodávný bůh Kikujů. Stále si lakotně šetřil svůj déšť, černé mraky stahoval hamižně k sobě. Pokaždé, když se takový mrak odtrhl a letěl po obloze, vypadalo to, že začne pršet, ale pak se mrak rozpustil, zmizel. Pokaždé se zrodila naděje, Afričané i Evropané obraceli své dychtivé tváře k obloze, sjednocení jedinou zoufalou myšlenkou: déšť.

Dlouhé období dešťů, které mělo přijít loni v březnu, nikdy nezačalo. Nyní se všichni modlili alespoň za krátké deště, které by měly nastat příští měsíc. Grace hleděla na hrbolatou horu, jako kdyby to opravdu byl popudlivý stařec, který vzdo-rovitě odpírá své požehnání. Tam stál její nepřítel, hora Keňa. Symbol všech nemocí a nevědomosti protektorátu. Ta hora udržuje svůj národ v poverčivém poddanství a Grace věděla, že aby mohla zachránit lidi, bude muset bojovat s horou.

Zatímco čekala na Maria, kochala se pohledem na svou malou sambu. Nad hlavou jí v korunách stromů štěbetali sno-vači, přilepení na větvích jako tlusté citrony, špačci barvy tmavomodré perlorodky si pohrávali s jiným druhem malých snovačů, šedých jako myš s nachovými hlavičkami a zobáky. Vzduchem sladce voněl jasmín a kouř z afrických ohnišť. Nahoře na kopci stále pracovali na velkém domě. Slyšela, jak do ticha lomoží kladiva a dláta.

Přitáhla si plášť k tělu a pohledem zjistila, že tu něco nehraje. Ty čtyři židle na verandě - zase na nich chyběly polštářky! Bezpochyby si je vzali do práce Šebini kamarádi. V noci sem chodili mladí gepardi a rozverně si hráli, stahovali prádlo ze šňůry, odnášeli polštáře z verandy. Rohožka zmizela už před několika týdny a později ji našli na stromě.

83

Chtěl-li si člověk udržet svou úroveň, vyžadoval život v Domku ptačích písni neustálou bdělost. Grace si velmi dobře uvědomovala, jak snadné by bylo se vzdát a odhodit pravidla civilizace, nechat zvířatům dům napospas, přenechat palmovou střechu termitům, nechat své šaty změnit v cáry, nečesat si vlasy, odřít si večerní koupele. Vždyť to tak někteří osadníci na samotách dělali. Grace věděla, že od doby kamenné ji dělí jen smeták nebo vidlička.

Z domu vyšel Mario. Nesl horký hrnec, pytel zrní a na rameni se mu pohupoval svazek cibule. Byl to mladý chytrý Ki-kuju, který získal vzdělání u italských otců v katolické misii, tam konvertoval ke křesťanství a podle rozšířeného zvyku dostal jméno po knězi, který ho křtil. Když dospěl a prošel slavnostní obřizkou, která z něj udělala muže, vydal se hledat práci u bělochů, stejně jako mnoho dalších Afričanů, kteří už neměli svou skupinu válečníků, do které by se mohli zařadit. Dobytčí ranče bývaly obvykle jejich první zastávkou, neboť pasení dobytka bylo dávnou a úctyhodnou mužskou prací. James neměl o pomocníky k dobytku nikdy nouzi. Zato práci na farmách - sadbě i sklizni - se domorodci vyhýbali, protože to byla ženská, a tudíž ponižující dřina. Mario se nemohl připojit k dělníkům stavějícím Valentinův dům, protože pocházel z jiného rodu, a tak si ho najala Grace. Nemohla platit moc, jen dvě rupie měsíčně, ale měl dobré jídlo a spal v kulaté chýši za domem.

Tento mladý Kikuju se jménem římského kněze mluvil anglicky s italským přízvukem a nosil khaki šortky a košili stejnou jako domorodí odvedenci ke Královským africkým střelcům. "Připraven, Mensaab Dakteri," řekl a ukazoval jí hrnec.

Celou noc v něm na ohni bublala dušená zelenina s kukuřičnou moukou. Nebylo v něm maso, protože Kikujové divokou zvěř nejedí a Grace si nemohla dovolit zaříznout kozu. Nemohla tam dát ani kuřata, protože těch by se muži netkli; kuřata mohly jíst jen kikujské ženy. Jednu věc však Grace včera večer do hrnce hodila - rezavou podkovu, tradiční preventivní prostředek proti anémii.

Vesničany začala krmít před měsícem, kdy jim došlo zrní a zeleninová políčka uvadla. Nyní hladověli jen proto, že se na horší časy nikdy nepřipravují. Kikujové pěstují jen tolik, kolik mohou sníst nebo použít pro výměnu. Věří, že zítřek se o sebe nějak postará. Ze stejného důvodu by je nikdy nenapadlo přehradit řeku, jako to udělal Valentin, aby si zajistili dodávky vody v období sucha, a dokonce ani teď, když byla nádrž k dispozici, se nepokoušeli přijít na nějaký účinný způsob, jak vodu dopravit na své usychající samby. Každé ráno se kikujské ženy a dívky plahočily k umělému jezeru, plnily

84

své tykve a nosily vodu zpět do vesnice, těla skloněná až k zemi. Vykopat brázdu a tím se zbavit této každodenní dřiny by znamenalo změnu a změna byla tabu.

Grace s chlapcem opustili verandu a pustili se po cestičce od domu. Napravo tekla řeka, nalevo se rozprostírala travnatá pláň, nyní zcela zakrytá lesem. Z cesty byla na kopci vidět i střecha domu Bella Two.

Od příjezdu Grace a Rose do Afriky uplynulo osm měsíců a Valentin byl posedlý myšlenkou dokončit dům do vánoc. Honil své Afričany ve dne v noci, obcházel po staveništi se svým bičem, hulákal a kopal do každého, koho načapal sedět. Dokončit Bella Two včas pro okázalou oslavu, která měla být oficiálním otevřením domu, se stalo středem jeho života. Dalo se čekat, že to bude stát za to. Až do toho slavnostního večera, až do chvíle, kdy se sjede dvě stě hostů z celého protektorátu, kteří usednou k pohádkové hostině, budou všichni bydlet v táboře. Bude se hrát a tančit a pak, až se všichni hosté pohodlně zabydlí v provizorních chýších a stanech kolem pozemku, Valentin poprvé doprovodí svou ženu po schodech do jejich nové ložnice.

Na jižní hranici Graciných třiceti akrů byla mýlina, kde žil Mathenge se svou rodinou a kterou nyní Valentin měnil na hřiště pro pólo. Náčelník přikázal svým manželkám, aby se vrátily za řeku ke zbytku kmene, ale dvě ženy ho neposlechly: starší Wachera, ctěná babička jeho manželky, a mladší Wachera, která se u staré šamanky učila. Ze sedmi původních chýší tam dvě stályi nadále.

Před pár týdnů byla Grace svědkem podivného střetu mezi mladým Mathenge a babičkou jeho manželky. Starší Wachera slušně sdělila náčelníkovi, že někdo bourá jejich chýše, a on jí uctivě vysvětlil proč a řekl jí, aby se přidala i ostatním na druhém břehu řeky. Babička mu tiše, téměř plaše připomenula, že je to místo svaté, protože na něm roste starý fi-kovník, a mladý válečník ji skromně a zdvořile požádal, aby uposlechla jeho přání.

Byl to prapodivný rozhovor. Zjevně se tu dostaly do křížku dva nejváženější členové kmene. U Kikujů byli staří tak ctěni, že bylo tabu i jen vyslovit jejich jména, zejména šlo-li o šamanku, která hovořila za předky. Jenomže mladé válečníky, a to především jednoho, který byl nyní náčelníkem a skoro už mzungu, bylo také třeba uposlechnout. Výsledkem bylo, že ani jeden neustoupil. Wachera se vrátila do své chýše a tvrdila, že v ní zůstane navždy, Mathenge zůstal hrdě stát s kamennou tváří.

Valentin však přísahal, že své plány uskuteční a že, bude-li to nutné, nechá stařenu násilím odnést.

85

Grace a Mario se prodírali ševelicím bambusem, aby se dostali na stezku vedoucí k vesnici za řekou, když je zarazil pohled na náhle se objevivšího Mathenge. Neviděl je, rázným krokem směřoval k plantáži.

Grace zadržela dech. Tady kráčel její protivník, muž, nad kterým musí zvítězit, na kterém záleží, zda v Africe uspěje či nikoli. Muž, který jí naháněl strach.

Mathenge byl velmi vysoký, měl široká kulatá ramena a překvapivě úzký pas a boky. Byl oblečený v šuká vyrobené z ameríkání a uvázané přes jedno rameno, takže při chůzi se mu odhalovaly štíhlé boky a tvarované hýždě. Vlasy měl upravené masajským způsobem, ve dvou sadách copánků, předním a zadním, připlácnutých rudým okrem. Takový účes se tvořil hodiny a jasně vypovídal o mladíkově marnivosti. I v jeho tváři se zračila holá domýšlivost. Po masajských předcích zdědil Mathenge vysoké lícní kosti a úzký nos, drze vysunutou čelist. Choval se povzneseně a tvářil se pohrdavě jako člověk, který si nedělá hlavu s všedními záležitostmi života.

Grace ho pozorovala, jak kolem nich prochází plynulým krokem, jak pružně a vznešeně pohupuje pažemi, a uvědomila si, že zadržuje dech.

Kikujové neměli rádi rovné stezky, cítili se bezpečněji na klikatých cestičkách. Podobně fungovalo i jejich myšlení. Nikdy neřekli nic přímo, mluvili v narážkách, chodili kolem horké kaše a nechali člověka, aby si sám udělal závěr. Stejně jako se báli strohé mluvy, jako by to byl otrávený šíp, vyhýbali se každé rovné cestě, a proto teď Grace s Maricem museli do vesnice kráčet po klikaté pěšině.

Vedle souběžně se starou zvířecí stezkou a čerstvé stopy divočáka a oryxů naznačovaly, že tudy zvěř chodí pít k Valentinově nádrži. Sucho donutilo mnohá divoká zvířata srdnatě vycházet z lesů, i teď se mezi rákosím a bambusy objevili noví ptáci: chocholatí jeřábi, čápi a egyptské husy. Mario tvrdil, že v noci slyšel v buši dupot nosorožce.

Grace se prodírala mezi jalovcovými a mimózovými keři, nad hlavou jí poletovali červenožlutí papoušci a ona měla pocit, že kráčí po zemi, jež má duši, jež pulsuje tak, jak to v Suf-folku nikdy nepocítila. Tato krajina dýchala, země vydávala živé teplo, rostliny jako by šeptaly a nakláněly se k ní. Vzduch byl prosycen pocitem naděje, očekávání...

Přístup k vesnici byl ukryt mezi stromy a liánami, což mělo oklamat zlé duchy a zabránit jim ve vstupu. Hned vedle se rozprostírala mýlina asi s třiceti kruhovými chýšemi, uplácanými z kravského trusu, se střechami z palmových listů. Ze

špičatých střech stoupaly modré spirály kouře, které do-

86

kazovaly, že se tu bydlí: ohniště musí hořet ve dne v noci, pokud oheň zhasl, bylo to zlé znamení a chýše se musela zničit. Byla to obyčejná, prostá vesnička a jelikož Kikujové neměli žádné umění ani architekturu, netesali ornamenty ani sochy. I přes chudou sklizeň a španělskou chřipku, které kmen oslabily, připomínala vesnice svým ruchem mraveniště. Všichni pracovali. Od nejmenších děvčátek, která se starala

0 kozy, až po vdané ženy, které drtily hrsti prosa, a babičky sedící s nohama nataženými a pletoucí košíky. Na první pohled bylo zřejmě všeobecně platné pravidlo, že kikujskou ženu nikdy neuvidíte v nečinnosti. Ženy v kožených zástěrách ztuhlých špinou a tukem, s rukama zvonícíma korálky a mědi, barvily kozí kožky, míchaly ubohé jídlo a vyráběly bez pomoci hrnčířského kruhu primitivní nádoby vypalované na slunci. S výjimkou několika mladých žen s kudrnatými vlasy prozrazujícími, že ještě nejsou vdané, byly hlavy všech ostatních žen do hladká vyholené a leskly se jako hnědé biliárové koule.

Ve vesnici nebyl ani jeden muž. Bud pracovali pro Valentina na protějším svahu, nebo ve stínu stromů popíjeli pivo. Kdysi sir James řekl Grace: "Ženy jsou dřiči, muži povaleči."

Jakmile si několik dětí Grace všimlo, nechaly všeho a váhavě se k ní přiblížily. U Kikujů bylo znamením dobrého postavení, když se kolem člověka rojila hejna much, protože mouchy se drží tam, kde jsou kozy. Čím více much, tím více koz, a tím větší bohatství a vyšší postavení v kmeni. Odhánět mouchy bylo proto hrozným porušením etikety. Na tu však teď Grace nedbala. Když uviděla přicházet ty maličké s tvářičkami pokrytými mouchami, máchla rukou a mouchy odehnala.

Než se začalo rozdávat jídlo, musela se dodržet společenská pravidla. Všechny ženy se na Grace nesměle usmály a čekaly, dokud nepředstoupí starší Wachera. Její posvátné staré tělo bylo skoro celé pokryté řadami ulit kauri a korálků. Kráčela hrdě a s úsměvem, který odkrýval mezery po řezácích, jež jí v mládí vytrhli na znamení krásy. Podala Grace tykev obsahující nazelenalou směs kyselého mléka a špenátu. Grace ji vypila, přestože věděla, že rodina nemá nazbyt - odmítnutí by však znamenalo urážku. Wachera řekla: "Mwa/ga", dlouhé protáhlé kikujské slovo, které znamenalo "Vše je dobré, přijď nebo odejdi v míru", pozdrav, kterým začínala

1 končila jakákoli konverzace Kikujů. Šamanka mluvila klidně a vznešeně, vždyť byla nejstarší a nejváženější ženou vesnice. Nedívala se přímo na Grace, protože to by bylo nezdvořilé.

87

Rozhovor se pak kroutil a točil jako stezka do vesnice, tu nárazka na sucho, tu na hladomor, a Grace se jím prodírala za občasně Mariovy pomoci. Nemohla začít hned o přineseném jídle, protože to bylo nezpůsobné. Snažila se ovládnout svou netrpělivost. Ty děti umírají hladu: ruce a nohy jako hůlčičky a nafouknutá břicha obrácená k hrnci jako květy otáčející se za sluncem.

Nakonec Wachera naznačila, že mohou zvednout poklici a že jí nebude vadit, pokud nějaké jídlo opustí hrnec. Ani pak se však děti nehaly dopředu. Přišly matky, schovávaly si hlavy do dlaní a chichotaly se, protože nebyly zvyklé na přítomnost bělochů. Dbaly ovšem na to, aby rozdávání proběhlo spravedlivě a zdvořile. Nikdo z dospělých si nevzal, dokud se nenajedly děti. Pak Grace a Mario předali Wachere pytel zrní. Když stařena přijala šedesátilibrový vak a přehodila si jej lehce na záda, vrhla po Mariovi pohled plný opovržení, že pytel přinesl do vesnice sám.

Tak byla Grace slavnostně uvítána a mohla se volně pohybovat po vesnici. Nejprve zašla do chýší žen, které navštěvovala jako své pacientky. Mnoho pro ně však udělat nemohla, měly španělskou chřipku, na kterou nebyl lék. Mohla s nimi jen promluvit, zkontrolovat jejich základní životní projevy a dohlédnout, aby o ně bylo postaráno. Chýše byly plné kouře a tmy, dusný vzduch čpěl pachem kozí moči, protože na noc se kozy vždy braly dovnitř, a všude byla hejna much. Grace poklekla u každé ženy, provedla částečnou prohlídku a mumlala povzbudivá slova. Oči jí slzely ze štiplavého vzduchu a ze zoufalství nad vlastní bezmocí. Kdyby jen tyhle ženy přišly na její kliniku. Uložila by je do čistých postelí, srazila jim horečku a krmila by je výživnou stravou.

Jedna žena ležela před svou chýší, což znamenalo, že umírá. Grace vedle ní poklekla a pohládila ji po suchém čele. Vysvobození nebylo daleko, hodinu, dvě. Ale jak to poznali? Kikujům byla předtucha smrti podivně vlastní. Pokaždé věděli, kdy přijde, a mohli umírajícího člověka vynést ven. Zemřít v chýši bylo tabu a dotknout se mrtvého těla by přineslo thahu, takže umírající byli odnášeni ještě zaživa. Kiku-jové své mrtvé nepohřbívali, nechávali je venku na pospas hyenám.

Grace měla dost rozumu, než aby se pokoušela té ženě pomoci. Jen jednou chtěla zasáhnout a vyvolala v kmeni takové pozdvižení, že do vesnice nesměla mnoho dní. "Alespoň ji přeneseme do stínu," řekla., Ale Maria drželo zpátky kmenové tabu.

"Mario!" zašeptala. "Vezmi ji za nohy, já ji vezmu za ruce. Položíme ji támhle pod strom."

Ani se nepohnul.

"K čertu, Mario. Rozpomeň se na pána Ježíše a příběh o milosrdném Samaritánu."

V jeho tmavé tváři se zračila nerozhodnost. Nakonec si připomněl, že to jsou jen nízcí Kikujové, kteří se ještě nestali křesťany, a tudíž jsou hodni opovržení, a okázale jim - a zejména staré šamance - dal najevo, že se jich nebojí: sám ženu uchopil a odnesl ji do stínu.

Před další chýší našla Grace mladou matku, jak saje hlavičku svého dítěte. Protože miminko nedostávalo dostatek tekutin, jeho mozek se scvrkl a "měkké místo", fontanela, zapadlo. Mladá maminka dobře věděla, že je to zlé znamení, ale její úsilí o nápravu nebylo k ničemu.

"Řekni jí, že to dítě potřebuje vodu," obrátila se Grace na Maria. "Řekni, ať mu dává víc mléka, víc tekutin."

Přelozil to, mladá maminka se usmála a přikývla na znamení, že chápe, a znovu přisála ústa na hlavičku kojence.

Grace se narovнала a rozhlédla se po vesnici. Hrnec byl prázdný, všichni se vrátili ke své práci. Zrním, které přinesla,

právě začali krmit kozy. Těmito zvířaty Kikujové měřili své bohatství a výsady. Žena se třiceti kozami se mohla posmívat ženě, která jich měla pět. Starší Wachera, povídalo se, měla víc než dvě stě koz, což z ní dělalo takřka královnu. Jenže to zní bylo pro lidi, ne pro kozy!

"Jako Angličané," mumlala Grace, "raději se budou starat o zlato, než by si zachránili vlastní život."

"Memsaab?"

"Podíváme se teď na Gachiku. Už to na ni musí každou chvíli přijít."

Ale než se Grace mohla vydat k vedlejší chýši, něčí hlas zavolal její jméno.

Otočila se. Byl to sir James.

10

James Donald musel sejmut svůj široký plstěný klobouk a sklonit se, aby prošel pod stromy, které tvořily vstup do vesnice. "Dobrý den," zavolal na Grace a zamával obálkami, které držel v ruce.

Srdce jí poskočilo. Sen se vrátil. Tábor pod hvězdami, jeho pevné tělo vedle ní, jeho ústa -

"Pošta," řekl a usmál se. "Napadlo mě, že vám ji přinesu."

Měl na sobě khaki drelové šortky, pevné boty s ponožkami až ke kolenům a bavlněnou košili, nahoře rozepnutou tak, že odhalovala opálenou hrud'. "Věděl jsem, kde vás najdu," řekl.

89

Grace cítila, jak jí zčervenaly tváře, a jen doufala, že ji stíní lem její sluneční helmy a on si ničeho nevšiml. Za ním šla Lucille v zaprášeném klobouku se sklopenou střechou a pruhem zebří kůže a s plátěným vakem přes rameno. Grace měla dojem, že se Lucille zamračila, ale nebyla si jistá. Výraz nelibosti? Nebo snad nesouhlasu? Ale pak se na její tváři objevil úsměv a Lucille řekla: "Dobrý den, Grace. Něco jsem ti přinesla."

James jí podával poštu a přitom z ní nespouštěl oči. Vždycky to bylo stejné: rychlé listování obálkami, horlivé nedočkavé ruce, oči plné naděje, a pak zklamání pohled, dopisy skládané a zapomenuté v jejích prstech. Jako kdyby se na něco těšila, pomyslel si. Snad na dopis. Od koho?

"Jak to jde, Grace?" zeptal se tiše.

Rozhlédla se po vesnici. Veškerá práce utichla, ženy je upřeně pozorovaly. Vstoupil mezi ně muž. "Nevím, co mám dělat, Jamesi," řekla. "Mám pocit, že to k ničemu nevede. Dovolí mi sem chodit, smím je prohlédnout, když přinesu jídlo, ale nevezmou si žádné moje léky, nedovolí mi léčit. Pro ně je lékem ten ohavný jed, co vaří Wachera."

James se pokradmu podíval přes vesnici na tu obdivuhodnou stařenu, která na něj hleděla s neproniknutelným výrazem ve tváři. "Je mocná," řekl. "Tu nikdy nepřemůžete. Musíte přesvědčit náčelníka Mathenge."

Grace se Jamesovi nesvěřila, že se modlí, aby se s mladým náčelníkem nemusela nikdy střetnout tváří v tvář. Namísto toho řekla: "Misie dostávají od vlády tři sta liber ročně, když se zaváží pracovat s domorodci. Okresní úřední lékař však stále tvrdí, že já si je nezasloužím, protože mám kliniku prázdnou. Jednou mne doprovodil do téhle vesnice, ale zrovna tu probíhal nějaký obřad, a pni mě nepustili. Neudělalo to na něho dobrý dojem. Řekl, že se musím víc snažit, abych těch tři sta liber dostala. Jamesi, já ty peníze potřebuji."

Grace měla hlavu plnou starostí. Dědictví se zmenšovalo. Brzy se bude muset spoléhat jen na peníze od Misijské společnosti v Suffolku.

"Kéž bych vám mohl pomoci," řekl James. "Jenže dnes se všichni protloukají na bankovní půjčku, i my."

Usmála se. "Já něco vymyslím. To jste přijel osm mil, jen abyste mi přivezl poštu?"

"Vrátil jsem vám mikroskop. Nechal jsem vám ho doma."

"Pomohl vám?"

Zachmuřil se a byl tak ještě hezčí než jindy. "Svým způsobem ano. Potvrdil mé nejhorší obavy. Je to východní horečka. Nemocné kusy jsem izoloval a teď koupu zbytek stáda."

90

A k tomu všemu vyschla další zatracená studna. "Pohlédl jsem obloze. Jestli tentokrát nezačne pršet, tak to můžeme všichni zabalit."

Na okamžik se zaposlouchali do cinkajících kozích zvonců. Pak se ozvala Lucille: "Přinesla jsem ti dárek, Grace."

"To jsi neměla," řekla Grace, ale vzápětí umlkla, berouc do rukou knihu.

"Je to kikujský překlad Bible. Může se ti hodit."

Grace hleděla na černou koženou vazbu a zlatá písmena. "Děkuji," řekla nejistě. "Ale nevím, zda mi to pomůže."

"Hlásej slovo Boží, Grace. Jen tak si tyhle lidi získáš."

"Mathenge nechce mít s křesťanstvím nic společného. Kazatele do vesnice nepustí."

Vtom poklidně ráno proťal výkřik. Grace se prudce otočila. Křik se ozýval z Gachičiny chýše. Rozběhla se a hned za ní James s Lucille. Mario se držel zpátky, protože do porodní chýše měli muži přístup zakázán.

Grace došla k lůžku mladé ženy, a jakmile její oči přivykly temnotě chýše, spatřila velké břicho zkroucené ve stazích. "Je to v pořádku," konejšila Grace Gachiku v řeči Kikujů. "Tvoje miminko už chce na svět."

Vyšla z chýše a ptala se po muciarithia, porodní bábě, již zde byla Wachera. Ale šamanka se ani nepohnula.

"Gachiku bude rodit," zvolala Grace. "Potřebuje vaši pomoc! Mario, vysvětli jí to."

Než však promluvil, Wachera ho zvednutím ruky umlčela. Její opovržení vůči tomuto mladíkovi, který nebyl válečníkem a opustil Pána jasu kvůli křesťanskému bohu, jí bránilo s ním ztratit jediné slovo. Obrátila se na sira Jamese, o němž věděla, že hovoří jejich jazykem, a kterého si vážila: "S tím dítětem jsou potíže. Nejde ven. Už tři dny má Gachiku bolesti, ale dítě ne a ne se narodit. Je thahu. Předkové rozhodli, že se to dítě narodit nesmí."

Když James přeložil, Grace řekla: "To nemyslíte vážně! Přece nenecháte Gachiku umřít!"

Wachera promluvila a James vysvětloval: "Říká, že to je vůle boží."

"Ale to je příšerné! Musíme něco udělat."

"Ano, samozřejmě. Jenže je v tom háček. Jakmile jednou duchové předků rozhodli, že někdo musí zemřít, je jedním z nejhorších porušení tabu jím vzdorovat. Oni věří, že Gachiku je prokletá, a kikujskou kletbu nic nezlomí."

"Já se nebojím žádné kletby. Mario, utíkej zpátky do domu a popadni mé sterilní porodnické nástroje."

Váhal.

"Tak běž!"

91

li

Mladík pohlédl na sira Jamese, který mu řekl: "Dělej, co ti povídá, chlapče."

"Ano, bwana."

"A éter," volala za ním. "A vezmi z mé postele náhradní prostěradla."

Grace se vrátila do chýše. Její prohlídky ve vesnici byly dosud jen zběžné: ruka na čele, změření tepu. Kikujské ženy byly stydlivé a uhýbaly před zrakem cizinců. Ale protože Ga-chiku byla ve stavu, kdy nedokázala protestovat, mohla Grace položit ruce na vypouklé břicho a zjistit polohu dítěte. Plod byl v transversální poloze, což znamenalo, že leží napříč přes porodní průchod. Musí je dostat ven, a to rychle, takže bude muset dítě nahmátnout a rukou otočit. Grace nadzdvihla Gachiku koženou zástěru. Zhrozeně vytřeštila oči.

Dosedla na paty a měla pocit, že se chýše kolem ní kymácí. Pak vyskočila a vyběhla ven.

"Bože," šeptala, když ji James uchopil za paži, aby ji uklidnil.

"Co se děje?"

"Nikdy jsem nic takového neviděla! Gachiku je... znetvořená."

K jejímu údivu James řekl: "Ano, ale to není vrozená vada."

"Co tím myslíte?"

"Vy o tom nevíte? Uvádění do kmene."

"Uvádění do kmene -"

"Procházejí tím mladí lidé, když dosáhnou plnoletosti. Chlapci jsou obřezáni a dívky -"

Hleděla na něj s hrůzou v očích. "Tohle jí udělali?"

"Takovou operaci projdou v dospívání všechny ženy. Jsou tak přijaty do kmene. Je to také zkouška odvahy a odolnosti vůči bolesti. Dívka, která se pohne nebo vykřikne, je prokleta a vyhnána z kmene."

Grace si přitiskla ruku na čelo. Pak ucítila na paži Jamesův pevný stisk a ovládla se. "Není divu, že nemůže porodit. To přece ani nejde, s tím..."

"Mnoho kikujských žen kvůli tomuto zmrzačení při porodu umírá. Misionáři se snaží ten zvyk vymýtit, jenomže Afričané to dělají už stovky let."

"Budu muset něco udělat, abych jí pomohla, Jamesi. A nemám moc času. Vy a Lucille, pomůžete mi?"

"Co můžete dělat?"

"Císařský řez. Budu ji operovat a vyndám to dítě dutinou břišní."

Pustil její ruku.

"Říkal jste, že mi pomůžete."

92

II

"Naše zasahování má své meze, Grace. Celý kmen se na vás vrhne, když se pokusíte o něco tak drastického."

"Já to zkusím."

"Já ti pomůžu, Grace," ozvala se Lucille a shodila plátěný vak z ramen.

"Děláte ohromnou chybu," řekl James.

"Ať mi někdo najde jejího manžela. Získám jeho svolení. Pak mě snad neukřižují."

James k ní rozzlobeně přistoupil. "Neplet' se do toho, Grace!"

"Zatraceně, nebudu tu jen tak stát a dívat se, jak umírá!"

"Dobře, ale jen za předpokladu, že vám to její manžel povolí. Jestli se pokusíte o tu operaci a Gachiku zemře, on vás zabije, Grace. A já vás ujišťuji, že úřady nebudou moci udělat nic, aby vás zachránily."

"Ale když nic neudělám, ona určitě zemře."

"A nikdo vám to nebude dávat za vinu. Nechtě ji být a oni vás nechají v klidu odejít. Jinak si nikdy nezískáte jejich důvěru a kliniku budete mít prázdnou."

Probodla ho pohledem. "Prosím, zeptejte se, kdo je její manžel. Promluvím s ním. Přesvědčím ho. Jamesi, zeptejte se, komu Gachiku patří."

Zeptal se Wachery, a když dostal odpověď, Grace ani nepotřebovala překlad. Gachiku byla druhou manželkou náčelníka kmene.

Mathenge.

Grace chtěla Gachiku přenést na svou kliniku, kde měla pořádný operační stůl a dobré světlo, ale Wachera by nedovolila s mladou ženou pohnout. Času nebylo nazbyt, proto se Grace rozhodla, že se o zákrok pokusí v chýši. Zkušenosti z války jí teď přišly vhod. Operovala na lodi, kterou bombardovali, kde světla jen blikala a kde jí asistoval válečný zpravodaj, který měl ještě ke všemu mořskou nemoc.

James stál před chýší, zatímco Grace s Lucille pracovaly uvnitř. Prostřednictvím záhadného telegrafu buše se ženy z okolních vesnic doslechly o tom, co se děje, a začaly se hromadně sbíhat. Doslechl se o tom i Mathenge, který nyní vstupoval mezi stromy.

Shromáždění žen a dětí se rozestoupilo před mladým náčelníkem jako moře a opět se za ním uzavřelo. Kráčel pomalu,

beze spěchu a na tváři měl lhostejný výraz. Ale James byl připraven na nejhorší. Mathenge nepatřil k těm mírumilovným Kikujům, kteří chodili do misijní školy.

Pozdravili se obvyklým složitým rituálem, zmínili se o předcích a úrodě, jako dva přátelé zabíjející čas. Z chýše se

93

ozývaly Gachičiny pravidelné vzdechy a výkřiky, ale Mat-henge nedal v nejmenším najevo, že by si toho všímál. Nakonec se posadil do prachu a vyzval Jamese, aby udělal totéž. Ženy stále pozorovaly, jak se jejich náčelník a bílý bwa-na postupně dostávají k věci.

"Sedíš před chýší mé ženy," řekl Mathenge.

"Je to tak," odpověděl James jazykem Kikujů. Mezi lopatkami mu stékal pot.

"Někdo je uvnitř v chýši se ženou, která mi patří."

Jdi k čertu, pomyslel si James. Víš zatraceně dobře, co se v té chýši děje.

"Matka matky první manželky říká, že předkové uvalili na druhou ženu thahu. Možná to Memsaab Daktari neví."

James sebral do dlaně hrst prachu a nechal jej padat mezi prsty. Chovat se nenucené bylo v této chvíli životně důležité. Mathenge nabízel Grace cestu k ústupu způsobem, který by jim oběma dovolil zachovat si tvář, jenomže James věděl, že ona odmítne.

Seděli mlčky, ticho kolem nerušil ani cinkot kozích zvonců. Slunce páliło víc a víc. Ženy na ně upíraly oči. Mathenge seděl jako socha, James cítil, jak mu v uších buší vlastní tep.

Lucille je v té chýši...

"Je to má oblíbená manželka," řekl Mathenge.

James překvapeně zvedl oči a na okamžik se setkal s pohledem smělého válečníka. Pak Mathenge odvrátil zrak, zřejmě v rozpacích, že se dal přistihnout při citovém pohnutí, a tiše řekl: "Trápí mě, že je na Gachiku thahu."

Jamesovi svítl záblesk naděje. "Mohla by se Wachera ve vůli předků mýlit?" odvážil se říci. "Možná že to není thahu."

Ale Mathenge potřásl hlavou. I s ohledem na lásku k druhému manželce, kterou choval ve svém srdci, byl strach ze ša-manky silnější. "Memsaab Daktari toho musí nechat."

Ježíši Kriste, pomyslel si James. A on chce, abych to udělal já! "Já nemám moc ji zastavit."

Náčelník po něm hodil pohledem plným opovržení. "Bwa-na nevládne svým ženám?"

"Já memsaab nevlastním. Patří Bwana Lordy."

Mathenge o tom uvažoval. Pak se otočil, vyštěkl do davu nějaký příkaz a něčí bosé nohy se rozeběhly ven z vesnice.

Jamesovi řekl: "Mé druhé ženy se nikdo nesmí dotknout. Má na sobě thahu."

"Kikujské thahu nemůže Memsaab Daktari ublížit."

"Thahu ublíží každému, bwana. Ty to víš. Kikujské thahu memsaab zničí."

James těžce polkl. Mathenge přikázal sehnat válečníky, kteří pracovali na domě lorda Trevertona. Napětí rostlo, až

94

je James téměř cítil ve vzduchu praskat. Sám sebe se ptal, zda Grace opravdu vyvolá konflikt.

Najednou Mathenge vstal. Ženy poodstoupily. James se také zvedl a jelikož byl stejně vysoký jako náčelník, hleděli teď jeden druhému do očí. "Přisáhám při bohu Ngai, Mathenge, že memsaab se jen snaží zachránit život své ženě a dítěti. Když ji vykážeš, Gachiku zemře."

"Předkové řekli, že musí zemřít. Ale když zemře rukou memsaab, nebude to důstojná smrt a já budu žádat odplatu."

"A když bude Gachiku žít?"

"Nebude žít."

"Medicína memsaab je velmi silná. Možná silnější než medicína Wachery."

Mathenge přivřel oči. Obešel Jamese a vešel do chýše. Všichni ho pozorovali se zatajeným dechem, dokonce i v chýši vše podivně ztichlo. James se zamračil. Neslyšel ani Grace, ani Lucille. Gachiku také nevydala ani hlásku. Co se stalo?

Konečně náčelník vyšel a řekl davu: "Žena, která mi patří, je mrtvá."

"Cože!" James se otočil a vstoupil do chýše. Pohled, který se mu naskytl, mu téměř vyrazil dech. Lucille seděla u Gachičiny hlavy a nad její spící tvář přidržovala éterový kužel. Grace klečela vedle mladé ženy. Již provedla řez, prostěradla byla nasáklá krví.

"Stojte nám ve světle," řekla Grace a James o krok ustoupil.

Krev už v životě viděl, díval se na armádní chirurgy za války, dokonce byl u porodu, ale na tohle připraven nebyl.

Graciny ruce při práci jen poletovaly. Gumové rukavice šustily, jak brala nástroje, po použití je odhazovala, popadala ručníky, houbičky, řezala a šila. Vzduch v chýši byl horký, hustý a těžký éterovými výpary. Lucille klidně upravovala anestetickou masku na Gachičině obličej, zatímco Grace v propoceně blůzce soustředěně pracovala. Připadalo mu to jako celé hodiny, ale byla to rychlá operace. Musela být. Jakmile se dítě octlo v Lucilliných rukou, bylo třeba zastavit krvácení a udržet Gachiku naživu. James fascinovaně pozoroval, jak obě ženy rychle pracují, jako kdyby to společně dělaly už stokrát. Hlavy měly skloněné nad mladou ženou, ruce jim těkaly, opatrovaly, obnovovaly celek. Když byl hotov poslední steh a Lucille plácala Gachiku po tváři, aby ji probírala, James si uvědomil, že stojí přimáčknut k hliněné zdi a že ho bolí záda.

Grace se konečně otočila a pohlédla na něj. V očích měla slzy, jejichž příčinu neznal. "Jamesi," zašeptala a on se sklonil, aby jí pomohl vstát.

95

Iéhi

"Bude žít?"

Grace přikývla a opřela se o něj. Trásla se v jeho náručí, plet' jí byla cítit jódem a lyzolem. Pak se ovládla a vyšla ven do slunečního svitu. Přihlížející hrůzou cosi mumlali - tabu ze všech nejhorší, má na šatech cizí krev!

"Máš dceru," řekla Grace náčelníku Mathenge, "a tvoje žena žije."

Odvrátil se.

"Poslouchej mě!" zakřičela.

Prudce se k ní obrátil. "Lžeš!"

"Jdi dovnitř a přesvědč se sám."

Očima zabloudil k chýši a pak zpět ke Gracině tváři. Všechna zdvořilost zmizela, vzorné způsoby byly tytam. Těhle vlezlé mzunga musí ukázat svou nadřazenost. Nic ta ženská nepotřebuje tolik jako manžela, který by ji pořádně zbil. Shlížel na Grace, která mu sahala sotva k ramenům a již jeho síla naháněla strach. Ve dnech velkých nájezdů unesl jeho otec mnoho masajských žen a podrobil si je způsobem, kterým by i Mathenge rád zlomil tuto memsaab.

Před jeho pohledem neuhnula, což ho dopálilo.

Uvnitř v chýši Lucille omývala dítě a balila je do malé přikrývky. Když se vydala ke dveřím, James ji zastavil.

"Proč bychom ji neukázali otci? Až ji Mathenge uvidí -"

"Zabije ji. Musíme počkat, až přijde do chýše sám. Tak to Kikujové dělají."

Lucille odnesla dítě ke spící Gachiku a položila jí je na prsa.

Když James s Lucille vyšli z chýše, uviděli, jak do vesnice právě přicházejí muži, z nichž mnozí ještě měli v rukou kladiva a pily.

James cítil, jak ho píchá vzadu na krku. "Prokristapána," zašeptal, "musíme to nějak oznámit okresní policii."

V davu to vřelo a ti, co stáli nejbliž, ustoupili, aby mohla do kruhu vejít Wachera. Pomalu postupovala kupředu, nenávidný pohled upřený na Grace. "Ta chýše je prokletá!" zvolala. "Byla poskvrněna a musí se spálit."

"Cože?" nevěřila Grace. "Přece nechcete -"

"Je tady thahia! Přineste oheň!" Manželovi své vnučky řekla: "Musíš spálit tu chýši s mrtvými těly své manželky a dítěte. Pak musíš zabít tyhle dvě memsaab, které porušily tabu."

"Počkejte," zakřičel James a popošel vpřed. "Ta žena a dítě nejsou mrtvy. Běžte a přesvědčte se, Wachero. Uvidíte, že nelžu."

"Jak by mohly být naživu? To dítě nechťelo ven. Vlastníma rukama jsem to cítila."

"Já jsem to dítě vyndala," řekla Grace.

"Nikdo nemá takovou moc."

96

"Medicína bílého muže ano. Poslouchej!"

Všichni se otočili k chýši, z níž se ozývalo kňourání. Pláč novorozeněte.

"Ale Gachiku byla mrtvá!" řekl Mathenge. "Viděl jsem to na vlastní oči. Břicho měla celé rozřezané!"

"Nebyla mrtvá, jen spala. Běž a podívej se. Probudí se. Tvá oblíbená manželka, Mathenge!"

Nemohl se rozhodnout. "Nemáš takovou moc, abys dokázala vrátit život mrtvým."

Ale Grace řekla: "Mám a udělala jsem to."

"Ani Ngai nemá takovou moc," řekl o poznání opatrněji. Potom promluvila Lucille zvonivým hlasem: "Náš Bůh má takovou moc! Náš Pán zemřel a vstal z mrtvých!"

Mathenge o tom uvažoval s podezřívavým pohledem v očích. Pak se otočil k Mariovi. "Ty uctíváš bílého boha, ropucho. Je pravda, co říká? Dokáže křísit mrtvé?"

"Učili mě to otcové z misie."

Mathenge se obrátil k Grace. "Dokaž to."

"Jdi do chýše a uvidíš to na vlastní oči."

Ale mladý náčelník se nedá napálit. Věděl, že vstoupí-li do chýše, dá tím najevo, že připouští nadřazenost medicíny bílého muže nad svou vlastní. "Někoho zabijeme," řekl, "a ty ho vzkřísíš."

Před očima vzrušených diváků pokynul Mathenge Mariovi, aby vystoupil, a když se mladík nehýbal, dva muži ho popadli a hodili na zem.

"Zabte ho," přikázal Mathenge.

Jeden z nich zvedl kladivo a Grace zakřičela: "Dost! Já to udělám."

"Ty?"

"O mé medicíně pochybuješ. Já jsem uvedla Gachiku do spánku silného jako smrt a já jsem jí znovu dala život. Chceš důkaz mé moci, Mathenge."

Jejich oči se na okamžik střetly. Pak přikývl a Grace se vrátila do chýše pro kužel a láhev éteru.

Mario se třásl hrůzou a strachy třeštil oči. "Neboj se," řekla Grace anglicky a usmála se, aby ho uklidnila. "Budeš jenom spát a já tě pak probudím."

"Mám strach, Memsaab Daktari."

Lucille promluvila: "Důvěřuj Pánu, Mario. On tě neopustí." Jako dodatečnou posilu mu vložila do rukou kikujsky psanou Bibli; uléhal a tiskl ji k sobě.

Na vesnici se sneslo podivné ticho. Grace poklekla u Mariovy hlavy, odzátkovala láhev, položila mu přes nos a ústa kužel a pomalu lila. Když se zvedly štiplavé výpary, všichni v hrůze ustoupili o krok zpět.

97

Pozorovali, jak se Mariovi zavírají oči, tělo se uvolňuje a kniha mu padá z rukou. Nakonec se Grace posadila a řekla: "Spí. Stejně jako spala Gachiku."

Mathenge prohlížel ležící tělo. Pak vydal příkaz, aby přinesli hořící uhlík. Než ho mohla Grace zastavit, Mathenge přitiskl žhavý uhlík Mariovi na krk a držel ho tam, dokud se maso nezačalo pálit. Mladík se nepohnul.

Dav začal mručet a Mathenge požádal o nůž.

"Ne," řekla Grace. "To stačí. Máš svůj důkaz. Necítí bolest. Spí spánkem, který je hlubší než spánek noci."

"Teď ho vzbud'," řekl náčelník.

Grace se kousla do rtu. Její třesoucí se ruce nekontrolovaly dávku éteru s nezbytnou přesností. Ukáplo pár kapek navíc...

"Proč se nebudí?"

"Vzbudí se," řekla.

Uplynulo několik minut, Mario se nehýbal.

"Nevidím, že by se mu vracel život."

"Vrátí se mu." Grace se naklonila a přiložila ucho k Mariově hrudi. Srdce bilo pomalu a slabě. Dala mu opravdu příliš mnoho? Snesou z nějakého neznámého důvodu Afričané jen menší dávky?

Mathenge si řekl o pochodeň a Wachera se vítězoslavně usmála.

"Počkejte," řekl James. "Chvilí to trvá. Musí nejprve procestovat svět duchů, než se vrátí do našeho světa."

Mathenge o tom chvíli přemýšlel. Když přinesli jasně planoucí pochodeň, vzal ji do pravé ruky a svíral ji připravenou k činu.

Mario se stále nehýbal.

James poklekl vedle Grace. "Bude v pořádku?" zeptal se tiše anglicky.

"Já nevím. Možná jsou tihle lidé na anestezii příliš citliví."

"Hned ho vzbud'!" ozval se Mathenge přísně.

Grace plácala chlapce po tvářích a volala na něho jménem.

"Varujte se medicíny bílého muže!" zvolala Wachera a odměnou jí bylo souhlasné brčení přihlížejících.

Z chýše se ozval dětský pláč, a když se Mathenge tím směrem otočil, šamanka řekla: "Je to lest. Je to křik zlého ducha, který tě chce vlákat do tahu. Tvé dítě je mrtvé, můj synu."

"Jeho dítě žije!"

"A co ten chlapec u tvých nohou?"

Grace pohlédla Mariovi do tváře. Probud' se, prosím, pro-bud se, žadonila v duchu. Otevři oči. Ukaž jim, jakou máme moc.

"Mario," řekla nahlas, "probud' se!"

98

James vzal chlapce za ramena a zatřásl jím. Oči zůstávaly zavřené.

"Bože," šeptala Grace, "co jsem to udělala?"

"Prober se, Mario," řekl James a prudce ho udeřil po tváři. "Probud' se! Už ses prospal dost!"

Mathenge se znechuceně odvrátil a kráčel k chýši s pochodní nad hlavou.

Grace prudce vyskočila. "Ne," zaječela. "Tvá žena žije! Jdi a podívej se!"

"Lhala jsi. Tvá medicína nemá žádnou moc. Předkové na nás uvalili tahu"

Grace jednala bez rozmyšlení. Ruka jí vystřelila a pochodeň vyletěla vzduchem směrem od chýše. Mathenge na ni ohromeně zíral. Aby žena udeřila muže, náčelníka...

"Memsaab Daktari," ozval se slabý hlas.

Všechny oči se stočily k Mariovi. Hlavou kroutil ze strany na stranu.

"To je ono, hochu," řekl James a stále s ním jemně třásl. "Tak se probud'. Ukaž těm lidem, že my nelžeme."

Mariovy oči se doširoka otevřely. Upřel je na náčelníka. Pak se najednou překulil a zvracel do prachu.

"Vidiš," volala Grace, "nelhala jsem! Moje medicína je silnější než tvoje."

Mladý náčelník těkal pohledem z Grace na šamanku a zpátky na Grace. Poprvé se v jeho hezkých rysech zračila nejistota.

Konečně se vydal ke dveřím chýše, avšak Wachera se vrhla kupředu a zastoupila mu cestu. "Neposlouchej wazungu, můj synu. Bude to znamenat tahu"

"Jestli jejich bůh dokáže tohle, tak má dcera žije a není tu žádné tahu"

Wachera pomalu narovnala své staré tělo, důstojně se vzpřímila a ustoupila mu z cesty. Mathenge vešel do chýše.

Všichni ho pozorovali a čekali.

Konečně mladý náčelník vyšel a v náručí mu leželo nahé tělíčko jeho právě narozené dcery. "Ona žije!" volal a zvedal ji do výšky. "A moje žena také žije! Vrátila se ze země mrtvých!"

Dav začal jásat.

Mathenge přistoupil ke Grace a do tváře se mu vrátil pyšný výraz. Podal jí dítě, sehnul se a zvedl ze země zaprášenou Bibli. Potěžkal ji a řekl: "Budeš mě učit o svém bohu."

A starší Wachera, šamanka, se stáhla do stínu chýše.

99

11

Dům byl hotov.

Rose právě vyšla poslední steh tohoto dopoledne a nedokázala skrýt své vzrušení. Dnes je krásný den, protože zítra se nastěhuje do nového domu!

S broukáním složila vyšívací rám a podala jej africké dívce, která jej nosila. Chůva paní Pembroková usadila dese-tíměsíční Monu do kočárku a přikryla ji dečkou. Do skupinky patřili ještě dva afričtí chlapci; jeden nosil koš s jidlem a slunečník memsaab, druhý se staral o opičku a dva papoušky. Rose si nesla taštičku s bavlnkami a vedla je zpět do tábora.

Mýtina byla plná hudby: suché a křehké eukalyptové větve šustily, vítr šeptal ve vysokém křoví a ptáci poletující

vysoko v listoví jako záblesky zářivých barev křičeli, zpívali, štěbetali. Rose obvykle skrytou mýtinu chráněnou lesem, kde pro ni Valentin postavil hezkou malou bílou besídku, opouštěla nerada, ale dnes jí to nevadilo. Nemohla se dočkat, až začne s posledními přípravami na stěhování.

Valentin tolik miloval slavnosti. Dům byl hotov již týden - nábytek na svém místě, záclony pověšené, koberce položené a prosincový vzduch osvěžovala vůně čerstvě vymalovaných stěn. Ale on trval na formálním otevření. Celý týden služebnictvo - usměvaví Afričané v bílých kanzu a šarlatových kabátcích - nacvičovalo, jak se řadit po obou stranách schodů vedoucích k hlavním dveřím. Rozvine se na nich rudý koberec! Nejprve vejde Rose s květinami v ruce a s Valentinem po boku, pak Grace a Donaldovi a všichni hosté se shromáždí na kruhovém vjezdu, odkud je budou pozorovat a aplaudovat jim.

Rose se chvěla nedočkavostí. Předě dvěma týdny jí z pařížského salonu Doeullet přišly večerní šaty - nejnovější móda, kterou nosí sama královna. Vůbec nepochybovala, že dvěma stovkám jejich hostů vypadnou oči z důlků, až ji uvidí přijíždět ve vyzdobené dvojkolce tažené poníkem a stoupat po schodech.

Interiér domu ještě neviděla a z myšlenky na to, jak do něj poprvé vstoupí, se jí točila hlava. Právě proto se do Valentina zamilovala, když se jí dvořil. Měl takový cit pro dramatick-nost, tak nádherný smysl pro překvapení, a dokázal podobné věci mistrně zorganizovat.

Rose se ohlédla a přes rameno řekla chůvě: "Tak pojdte, paní Pembroková. Táhnete se jako turecký med." "Omlouvám se, Vaše lordstvo," odpověděla starší žena a usilovně manévrovala kočárkem po polní cestě.

100

Bez ohledu na nadhazování a drncání seděla Mona tiše a své velké oči upírala na okolní les. Byla to tichá holčička, k úlevě paní Pembrokové se nikdy nevztekala a ve volánko-vých šatičkách a čapce jí to moc slušelo. A je tak inteligentní, pomyslela si chůva. Mona už dávala dohromady slova a začínala bez pomoci chodit. V deseti měsících! Ale její rodiče tomu moc pozornosti nevěnovali. Když už si lady Rose své dcerky všimla, hrávala si s Monou dětinsky, jako s panenkou. A Jeho lordstvo - nu, z toho, jak se choval, by nikdo nepoznal, že je v rodině dítě.

Tolik věcí je potřeba dokončit. Ačkoli Rosiny největší kufrы byly již v domě, ještě musí zabalit své osobní věci: toaletní potřeby, kosmetiku, noční košile. A samozřejmě musí zasadit růže. A nechat si udělat nový účes. Grace jí nabídla, že ji učeše podle obrázku v jednom americkém časopise. Bude to ten nový šokující styl s nakulmovanými vlnami.

"Tak si přece pospěšte, paní Pembroková," řekla znovu. Rose měla na sobě světle růžové gázové šaty s hlubokým kulatým výstřihem a velkým volánovým límcem, který kolem ní poletoval. Vlasy barvy měsíčního svitu, které si již brzy nechá ostříhat nakrátko a nakadeřit, měla stažené na temeni, odkud jí unikalo několik pramínků. Ve slunečních paprscích vypadala Rose jako průhledná a pomíjivá lesní víla.

Když takhle podivná skupinka vyšla z lesa na vymýcený svah nad vyschlou řekou, spatřila pod sebou Domek ptačích písni, primitivní kliniku, ke které nyní vedla prošlapaná cestička, a mýtinu s jedinou chýší a starým fikovníkem.

Rose zavolala a zamávala rukou na svou švagrovou, ale Grace ji neslyšela. Pod palmovou střešou její kliniky se čtyřmi sloupky se tísnil dav: těhotné ženy a nemocní kojenci, muži s bolavými zuby. Od té pozoruhodné operace ve vesnici před dvěma měsíci se Gracina pověst rozletěla po zemi Ki-kujů jako stepní požár. Každé ráno se nyní budila, aby spatřila čekající Afričany. Lucille Donaldova k ní jezdila třikrát týdně a učila děti Bibli.

Všechno šlo tak nádherně! Rose měla pocit, jako by se nohama ani nedotýkala země. Tentam byl šok z března, kdy přijela a spatřila ten žalostný obrázek. I když deště vůbec nepřišly a i když si všichni stěžovali na zoufalý stav hospodářství, Rose neměla důvod být nešťastná.

Při stoupání zvolnila krok. Nemohla věřit svým očím. Už zase - ta stařena se svou vnučkou. Zase stavějí svou chýši! Pokolikáté už? Počtvrté? Valentin nechal všechny ostatní chýše strhnout a rodina náčelníka Mathenge se odstěhovala za řeku. Jen šamanka se svou mladou žačkou tvrdohlavě zů-

101

stávaly a znovu stavěly svou chýši pokaždé, kdykoli ji traktor zbořil. Pro Rose to bylo záhadou.

Vzpomněla si, jak obě ženy přišly naposledy do tábora. Stařena šla první s hlavou vysoko vztyčenou jako císařovna vdova, vyšňořená ve svých korálkách, mědi a škeblích. Za ní kráčela mladší žena s malých chlapcem v náručí. Jak byly ty dvě zdvořilé! Ukláněly se, plaše se usmívaly, mluvily tak tiše, že je téměř nebylo slyšet. Gracin sluha Mario překládal: nechtějí nikoho urazit, chtějí jen upozornit bwana, že z nějakého důvodu se jejich chýše stále bortí a ony by chtěly, aby stála, protože tam žijí a musejí tam zůstat, jelikož je jejich svatou povinností sloužit předkům, kteří přebývají ve fikovníku.

Byla to jejich čtvrtá návštěva! Trpělivost a vytrvalost těchto dvou kikujských žen na Rose udělala dojem. Pokaždé přišly pokorně, přinášely dary - kozy a korálky, ujišťovaly Valentina, že nikoho neobviňují a že nechtějí potíže, chtějí jen připomenout duchům větru, že chýše stojí na svaté půdě, a neměl by tedy dovolit, aby se bortila.

Tyto dvě kikujské ženy byly pro Rose skutečnou hádankou. Byly si velice podobné, jen stařena byla menší a tmavší, jako všechny kikujské ženy ke stáru. Měly v sobě zvláštní důstojnost, i ten chlapec v matčině náručí byl zdvořile tichý, jako kdyby vycítil vážnost situace. Valentin jim sdělil, že ta půda je jeho, koupil ji zákonně od náčelníka Mathenge a poslal je pryč s vaky zrna a cenným pytlek cukru.

Ted' jsou tam zase. Když se Rose podívala dolů, spatřila starou šamanku a její vnučku, jak se lopotí, trpělivě a tiše stavějí chýši. Napadlo ji, zda vědí, že Valentin přikázal fikovník zítra vykořenit, aby mohl otevřít své hřiště na pólo. Dál po proudu řeky, za stanovým táborem stál symbol Valentinova neotřesitelného optimismu. Byl to zbrusu nový loupáč semen kávovníku ze střední Ameriky. Použije ho, až bude mít pod střešou první sklizeň kávy, nejdřív za dva tři roky, ale loupáč byl připraven, čekal na okamžik, až svlékne měkké červené slupky z prvních plodů a uvolní z nich kávové boby.

Paní Pembroková uložila Monu ke spánku do dětského stanu a Rose se vydala k provi/ornímu skleníku nasbírat řízky

květin, které si přivezla z Anglie.

Nejenže přežily, ale nyní znovu rozkvetly, i po náročném převozu ze Suffolku do vyprahlého srdce Afriky. Teď je naloží na trakař a povede kikujského zahradníka po cestě k domu.

V místě, kde se hlavní vjezd setkával s polní cestou, byla velká impozantní brána s kamenným obloukem, na němž byl vytesán erb Trevertonů a název plantáže.

102

Rose se usmála při vzpomínce na výraz Valentinovy tváře, když minulý měsíc kámen přivezli. Svahilský kameník v Mombase na nápis pracoval pilně a s láskou, písmena byla jedno jako druhé, v rozích s dodatečnými ozdůbkami. Bylo to umělecké dílo a určitě mělo mnohem větší hodnotu, než kolik Valentin zaplatil. Mělo jen jednu chybu: jméno bylo napsáno špatně.

"Bella Two" objednal Valentin na památku Bella Hill, domu svých předků v Anglii. Ještě dodával: "Ne T-O-O jako také, nezapomeňte, ale Bella Two jako druhý dům. Rozumíte?"

Ten muž ho ujišťoval, že rozumí dokonale, pak se dal do čtyřměsíční práce a udělal to špatně.

Ten výraz na Valentinově tváři... A pak se všichni rozesmáli. Sir James rychle zachraňoval situaci: "Velmi chytré, Vale. Jak jsi na to přišel?"

Na kameni bylo už navěky vytesáno BELLATU. Jak sir James rychle vysvětloval, ve svahilštině to znamenalo "úplně a zcela Bella".

Valentin nechal dlouhý vjezd osadit obrovskými poinset-tiemi, takže příjezd k domu vypadal velmi okázale. Keře svažovaly tenčící se zásoby cenné vody, aby rozkvetly na slavnostním otevření. Z každé větve vyrážely ohnivé jazyky pestíků a pokrývaly vyprahlou zemi jako šarlatový koberec. Tudy zítra přijedou jejich hosté, až jim ukáží jejich dočasná obydlí ve stanech a provizorních chýších, které nechal Valentin postavit na blízké louce. Stála tam vesnička, malé čisté městečko z chýší, které zmizí, jakmile hosté odjedou, ale které bude před tím několik dní žít večírky, smíchem, honem na lišku a nekonečnými proudy šampaňského. Takhle se to v protektorátu dělalo, vždyť hosté museli na podobné události cestovat zdaleka společně se svým služebnictvem a zvířaty.

Rose překonala pokušení pokradmu se podívat do domu. Stejně Valentin se svým smyslem pro dramatický efekt nechal všechny závěsy stažené, takže Bellatu zůstávala zapečetěným tajemstvím. Ani jí neukázal barvu, kterou bude dům vymalován.

Zvenku vypadal velkolepě, tolik se lišil od těžkopádných anglických sídel.

Bellatu byl dvoupatrový kamenný dům se štítem, s hlubokou verandou kolem dokola a měl příchůť tropického luxusu a pohodlného života. Tento nový styl se zrodil právě pro východní Afriku a byl předzvěstí nové éry. Vysoké prosklené dveře z jídelny v zadní části se otevíraly na víceúrovňovou vydlážděnou terasu. Květinové záhonky byly nedávno osá-

103

zeny kvetoucími rostlinami a Rose věděla, že to muselo Valentina v tomhle suchu stát hotové jmění. Ale sem ona své růže nezasadí, ty přijdou před dům.

V červnu byla v Nairobi slavnost, na niž lady Rose slavnostně městu darovala pár svých růžových keřů. Hrál tam orchestr a na závěr byl banket s bujarou oslavou.

Mezi růžemi tehdy vztyčili pamětní desku:

ROSA GALLICA OFFICINALIS

Tyto růže, které pocházejí ze zahrady

Bella Hill v Suffolku v Anglii,

jsou prvními, které tam byly vysazeny

po válce růží, kdy Jindřich Tudor v roce 1485

daroval půdu svému věrnému vojákovi odměnou

za jeho udatný boj na straně Lancasterů.

K počtě svého krále nový hrabě z Trevet's Town

vysadil na svém panství rudé růže,

symbol rodu Lancasterů.

Lady Rose, hraběnka z Trevertonu, přivezla

tyto odnože do Britské východní Afriky

v únoru 1919.

Právě při takových příležitostech - při slavnostech a ceremoniích, kdy se podávalo správné jídlo, sledoval správný protokol a kolem byli správní lidé, rozkvétala Rose jako její růže. Celá se otvírala a jen zářila. Cítila, jak ožívá, zamilovaná a milovaná.

Valentin pozval na slavnost v jejich novém domě jen tu nejlepší společnost Britské východní Afriky. Někteří přijedou dokonce až z Ugandy, Súdánu, z pobřeží, dokonce z Tanganiky, která nyní po vítězství nad Němci také patřila Británii. Budou tu královští důstojníci ve slušivých uniformách svých pluků s dámami zavěšenými do jejich paží, šlechtici, lidé nesmírného bohatství a vlivu i lidé bez něho, ale o nic méně fascinující: bílí lovci obestření legendami, bratři, kteří objevovali Kongo, slavný spisovatel a dvě filmové herečky. Bude to událost roku, možná desetiletí a Rose, která konečně našla své místo v téhle podivné zemi, tomu všemu bude kralovat.

Pospíchala. Odhrnovala půdu holými prsty. Dům, říkala si v duchu. Konečně pořádný dům! Už žádné stany, žádný hmyz a ještěrky. Opravdová postel v opravdové ložnici. Jedna pro Rose, jedna pro Valentina. Valentin vyhověl v posledních měsících jejímu přání a ty nepřijemné záležitosti byly zapomenuty. K jejímu lůžku se ani nepřiblížil a pravděpodobně to nebude dělat ani v budoucnu.

Zasadila první růžový keř.

104

Traktor se rozjel směrem k fíkovníku.

"Pokácejte ten zatracený strom," řekl bwana, "a pak se zbavíme i těch dotěrných ženských."

Dva silní Afričané již nařízili pilou starý kmen stromu, traktor jej nadzvedne a pak vyrvе pařez. Bwana Lordy chtěl, aby to bylo hotovo dnes odpoledne. Wazungu ve svých vozech, automobilech i na koních již přijížděli a on chtěl mít hřiště pro pólo připravené.

Duch řeky se zlobil. Proto musela mladá Wachera se svou babičkou chodit pro vodu tak daleko. Vstávaly před úsvitem a nořily se do neznámého lesa. Musely ujit mnoho hodů oštěpem, než se dostaly ke svahům hory, kde ještě teklo několik (potůčků). Teď byly na území divoké zvěře. Dvě kikujské ženy jtu byly hosty a nechtěly urazit duchy zvířat ve skalách a stro-Smech daleko od domova, proto si při chůzi zpívaly a nechápaly za sebou dary, kukuřičnou mouku a pivo.

Duch řeky se zlobil kvůli té zdi, kterou bwana postavil přes jeho hrdlo; ta ho dusila, zastavovala vodu, nutila ji, aby se l dmula a rostla do jezera tam, kde nikdy žádné jezero nebylo. I Bwana říkal, že se tak stará o lidi v době sucha. Zatímco ostatní kmeny umírají žízní, rodina náčelníka Mathenge má vodu. Ale to není správné, říkala šamanka své žačce. Děti Mumbi nesmějí urážet duchy přírody jen proto, aby uspokojily své sobecké potřeby. Řeka se dusí, a proto je na zemi Ki-I kujú thahu.

Nesly velké nádoby z vydlabaných tykví a trpělivě seděly, l dokud se všechny pomalu nenaplnily. Mladá Wachera myslela na svého muže a byla čím dál tím smutnější.

Po narození Gachičiny dcery odešel Mathenge po cestě do misie bílého muže a tam naslouchal příběhům o zázračném muži jménem Ježíš, který zemřel a vstal z mrtvých a stejný návrat k životu sliboval každému, kdo ho bude uctívat. V misi náčelníka očarovali. Spatřil tam věc, které říkali "kolo", a chtěl jedno pro sebe. Jezdil v "automobilu" a propadl jeho kouzlu. Dostal amulety zvané "mince" a zjistil, že jsou mnohem cennější než kozy. Ukázali mu, jak "mluvit" symboly namalovanými na papíře, a řekli mu, že v tomto umění spočívá veškerá moc na světě. Ve vesnici bílého muže se mu zatočila hlava, když viděl moc mzungu, jeho pušky, boty, plechovky s jídlem. Ke své rodině u řeky se Mathenge vrátil jako docela jiný člověk.

"Bílý muž má lepší zvyky, ženo moje," řekl mladé Wachc-ře tu noc, kdy odešel navždy. Mathenge přišel do její chýše v šatech bílého muže, protože otcové z misie mu řekli, že nahota Ježíše odpuzuje. "Tohle je nový věk. Svět se mění. Ngai 105

na své hoře je mrtvý, je tu nový bůh. Mají Děti Mumbi zahynout jen proto, že nového boha neuctívají a neučí se jeho zvykům? Vzpomeň si na přísloví, které říká, že hezká dívka projde kolem dveří chudáka bez povšimnutí. Chceš, aby ostatní kmeny světa prošly bez povšimnutí kolem dveří Kikujů?"

Wachera naslouchala v úctyhodném mlčení; nezostudí se před svým mužem, své slzy vypláče později. Malý Kabiru, jejich syn, se batolil kolem a neuvědomoval si, že je tu vyřčeno velké sbohem.

"Byl jsem učiněn náčelníkem, ženo moje, a je mou povinností postarat se o náš lid. Vzpomeň si na přísloví, které říká, že dobytek s kulhavým vůdcem nikdy nedojde k dobré travnaté pastvě. Já se naučím čtení bílého muže a budu obětovat bohu Ježíšovi. Misijsní otcové mi ukázali obraz zlého boha, kterému říkají Satan, a jeho kůže má barvu kůže Kikujů.

Ukázali mi, že černá je zlo, a já nechci být zlo. Omyli mě čelo a nazvali mě Šalamounem, to je mé nové jméno. Jsem teď jako bílý muž, jsem mu roven. A můj syn, který se jmenuje Kabiru po mém dědovi, půjde do misie, kde ho omyjí a dají mu nové jméno, tak bude i on roven bílému muži."

Mathenge odešel na šest západů slunce a pak se vrátil i s dítětem. "Jmenuje se nyní David a je to křesťan. Bílý muž s ním bude nakládat jako s bratrem."

Pak Mathenge řekl: "Bůh Ježíš říká, že hřeším, když mám víc než jednu manželku. Ty ses mi postavila na odpor, ženo moje, když ses nepřestchovala na druhou stranu řeky, jak jsem poručil. Proto už nejsi mou ženou. Já budu žít jako křesťan s Gachiku a Njeri, svou dcerou, kterou Ježíš vzkřísil k životu. A až přijde můj čas zemřít, i já vstanu z mrtvých, jak slibuje Ježíš."

Poté si Wachera přitiskla Kabiru k prsům a naříkala, jako by Mathenge zemřel. Největší pohromou pro kikujskou ženu bylo, když ji manžel zapudil, protože tím byla vyhnána z kmene a neměla už žádnou rodinu. Wachera plakala nejen kvůli ztrátě svého milovaného, ale i pro prázdnotu svého lůna v letech, která přijdou. Přitiskla si k sobě Kabiru a stkala, omývala ho svými slzami, jako by chtěla smýt křest bílého muže, ale nakonec, jelikož to bylo přání muže, jehož zoufale milovala, začala svému synkovi říkat David. Když popáté strhli její chýši, nestavěla ji, přestěhovala se do chýše své babičky, kde všichni tři žili vzájemnou láskou a útěchou.

Tykve byly plné, byl čas se vrátit. Protože mladá Wachera nesla navíc ještě Davida, který ji seděl na boku, vzala babička více tykví a její náklad byl těžší než to, co bílý muž měřil na devadesát liber. Ohnuty v pase, s tvářemi skloněnými k ze-

106

mi a do čela zarytými koženými řemeny, které držely těžké nádoby na místě, se tiše plahočily přes neznámý les zpět do chýše vedle Valentinovy nádrže.

Podvečerní vzduch byl prosycen kouřem z hranice, na níž muži pálili zbytky obrovského pařezu fíkovníku. Do klidu řeky lomozily řetězy a motory traktoru.

Wachera s babičkou vyšly z lesa právě ve chvíli, kdy se ze země pod sprškou prachu zvedaly staré kořeny jako prsty protestující ruky. Obe ženy se zastavily a udiveně zíraly. Několik mužů odtahovalo pařez a zasypávalo jámu, která po něm zbyla. Z mohutného kmene a z širokých rozložitých větví posvátného stromu zbyly jen hromady čerstvě naštipaných polen.

Starší Wachera pomalu sňala ze zad nádoby z tykvi. "Dcero," řekla, "odved' mne nyní do lesa. Přišel můj čas zemřít." Mladá Wachera vytřeštila oči. "Jsi nemocná, babičko?"

Šamanka promluvila tiše, ale v hlase se jí ozývala taková nava a stáří, jaké vnučka nikdy předtím neslyšela. "Domov ašich předků byl zničen. Posvátná půda je poskvrněna. Je tu elké thahu. Můj čas na tomto světě vypršel. Odved' mne, vnučko."

Paže, kterou vztáhla, byla klidná. Wachera odložila tykve na zem, přehodila si Davida na druhý bok a vzala stařenu za ruku. Otočily se zády ke Kikujům v šatech bílého muže, kteří štipali a pálili posvátný strom, a vrátily se do lesa.

Kráčely tiše, jen malý David, kterému bylo čtrnáct měsíců a ještě nechápal neštěstí, jež je postihlo, vrnčel a broukal. Přestože se s tím mladá Wachera nechtěla smířit, věděla, že její babička skutečně umírá. Kikujové nepohrbovali své mrtvé, nechávali jejich těla sežrat hyenám. Nikdo nesměl zemřít v chýši, protože tak by byla chýše nečistá a musela by se spálit; mrtvého těla se nikdo nesměl dotknout, to bylo tabu. Své nemocné a umírající nosili nebo vodili umírat o samotě, aby na vesnici nepřivolali thahu.

Došly na pusté místo. Babička usedla na prašnou zem pokrytou větvičkami a suchým listím. Poprvé se pohybovala jako stařena. Mladá Wachera žasla, jak náraz její babička zestárla. Ještě před chvílkou pod tíhou tykvi byla šamanka čiperná a čilá téměř jako její o padesát let mladší vnučka, nyní jí však unavené klouby vrzaly, ruce a nohy měla ztuhlé. Starší Wachera seděla na zemi a natáhla nohy před sebe. "Brzy mě odvede Pán jasu," řekla tiše. "A já se vrátím k našim prvním rodičům, Kikuju a Mumbi."

Mladá Wachera položila Davida na zem, usedla naproti stařeně a čekala. Stalo se něco hrozného, něco, co mladá že-
107

na chápala jen matně, něco, čemu nerozuměla, ale věřila, že to jednoho dne pochopí.

"V zemi Kikujů vládne smutek," řekla nakonec starší Wachera a namáhavě vydechla. "Přišel čas, kdy mizí staré zvyky. Teď vím, že jsem se narodila, abych viděla zánik Kikujů. Děti Mumbi se otočí zády k bohu Ngai, ke svým předkům, k zákonům svého kmene. Budou toužit po tom, aby byly jako bílý muž. Staré zvyky zemřou a budou zapomenuty."

"Mathenge se k tobě nikdy nevrátí, dcero. Bílý muž ho očaroval. Ale muž, kterému jsi kdysi patřila, nebude ve svém novém životě šťasten, protože jedno přísloví říká, že ten, kdo nabrousí nůž, se o něj pořeže. Jeho vina to však není, protože jiné přísloví říká, že srdce člověka žije tím, co je mu blízké."

Wachera ztichla. Slunce se začalo plížit z lesa a zanechávalo za sebou dlouhé stíny jako hady plazící se ke dvěma ki-kujským ženám.

"Ty víš, dcero, že žijeme v našich potomcích. Muž musí mít hodně žen a dětí, aby naši předkové mohli žít navěky. Ale bílý muž nás učí, že je to špatné. Už nyní kikujští muži opouštějí své ženy. Nebude dost dětí, do kterých by vstoupily duše zemřelých prarodičů a duchové našich předků se budou toulat po zemi bez domova. Brzy nebudou žádné fíkovníky a nezbude nikdo, aby hovořil s našimi otci a matkami. Budou ztraceni."

Třesoucí se rukou šamanka sejmula ze zápěstí náramek - byl vyroben ze sloních řas, a proto se v něm skrývalo silné kouzlo. Podala jej své vnučce. Když znovu promluvila, měla hlas slabší a dech nepravdělnější. Jako by z jejích starých kostí unikal život stejně rychle, jako odcházel z kořenů umírajícího fíkovníku. "Nyní složíš přísahu země, vnučko. A pak odejdeš."

Les temněl a stával se nebezpečným. Kikujové nikdy nechodili v noci za jeho hranice, protože v něm číhala hrozba divoké zvěře a zlých duchů. Ale mladá žena chtěla setrvat se svou babičkou, dokud si pro ni nepřijde smrt.

"Nedovolím, aby si tě vzaly živou," řekla pevně a myslela tím hyeny, které se již přiblížily a nedaleko vyly.

Starší Wachera potřásla hlavou. "Nevadí mi, že si udělají z mého těla hostinu, když budu ještě naživu. Hyeny musíme ctít, musíme si jich vážit, dcero. Nebudu křičet. Musíš jít, ale nejprve přísahu."

Wachera byla vyděšená. Písaha země byla nejsilnějším obřadem kikujské magie, vážala duši člověka jeho slovem. Porušení takové přísahy znamenalo okamžitou a strašlivou smrt.

"Teď mi slíbiš, vnučko, při zemi, která je tvou Velkou matkou, že budeš chránit staré zvyky a uchováš je navždy." Sta-
108

řena nabrala hrst půdy do své ruky a vztáhla ji před sebe. Udělala nad hlinou pár mystických znaků, zavřela oči a řekla: "Jednoho dne se Děti Mumbi obrátí proti bílému muži a vyženou ho ze země Kikujů. Až ten čas přijde, budou se chtít vrátit ke starým zvykům svých otců. Ale kdo tu bude, aby je učil?"

vJá," zašeptala mladá Wachera.

Šamanka nasypala hlinu do dlaní své vnučky. "Přísahěj při zemi, naši Velké matce, že uchováš zvyky svého kmene a že budeš vždy hovořit s předky."

Wachera pozvedla ruce k ústům a přitiskla jazyk k hlině. Polkla a řekla: "Přísahám."

"Také přísahěj, Wachero, že budeš šamankou našeho lidu a budeš provozovat obřady a kouzla našich matek."

Wachera polkla další sousto hlíny a přísahala.

"A slib mi, má dcero..." Stařena těžce dýchala. Tělo jako by se jí před očima vnučky zmenšovalo a zcvrkávalo. "Slib mi, že se pomstíš tomu bílému muži na kopci."

Wachera přísahala, přislíbila pomstu mzungu a dívala se, jak její babička umírá.

12

Wachera kráčela nočním lesem beze strachu, protože věděla, že duch její babičky jde vedle ní. Šla rázným krokem, oči slepé vůči stínovým tvarům hlav a svahům kolem sebe, uši hluché k řevu hyen hodujících na lidském mase. Prorážela si cestu stromy a keři s Davidem objímajícím její pevné mladé tělo a s každým krokem ji naplňovala odvaha a odhodlání, jako by se jí babiččina síla vlévala do žil. S každým stromem, který mýjela, mizela nesmělost a pokora, s každým překročením kamenem a každou přelomenou větvičkou se ztrácela mladická bázeň a nejistota. Na své cestě Wachera rostla jak na duchu, tak na těle. Ukládala si do paměti každé slovo, jež vyslovila starší Wachera - bude si je pamatovat

do konce svého života.

Nakonec vyšla z lesa na mýtinu, kde kdysi stával posvátný fíkovník a kde nyní měsíc osvětloval osamělou chýši. Držíc své dítě, to jediné, co kdy bude mít, stočila nová šamanka kmene oči k velkému domu na kopci.

"Skoro jako korunovace, vidíte?"

Tato slova pronesl Jeho excelence guvernér, který stál díky svému výsadnímu postavení v protektorátu nejbližší hlavnímu schodišti nového domu. Vzrušení bylo v nočním vzdu-

109

chu téměř hmatatelné. Pochodně plály podél zalomeného vjezdu až dolů k polní cestě, po níž stále přijížděli opozdílci. Shromáždění hosté nedočkavě šeptali, vzrušení podívanou, kterou jim Treverton připravil. Číše s vínem jiskřily v měsíčním světle, průzračný gin se rozléval do vysokých sklenic. Všichni dychtivě očekávali příjezd hraběte a hraběnky, po němž si budou moci zblízka prohlédnout velkolepý nový dům, dobře se najíst a pořádně se pobavit.

"Slyšel jsem, že mají všude žárovky. Treverton tu zapojil nějaký generátor, je to první elektřina v provincii."

"Zítřka se prý má hrát pólo," ozval se další hlas. Patřil Har-dymu Acresovi, řediteli největší banky v Nairobi, u níž byli téměř všichni přítomní zadlužení.

"Když vydrží počasí," dodal muž stojící vedle něho. Tváře se zvedly k noční obloze, kde zářil měsíc a hvězdy. Mnozí si říkali, že vzduch je dnes v noci neobyčejně vlhký. A nezavanul právě slabý vánek? Stačil by pořádný vítr a mraky by se snesly z hory Keňa a přinesly by... déšť.

"Podívejte," ozval se další hlas, "už jedou."

Valentin Treverton pochopil, že člověku v Britské východní Africe snadno projde, zamění-li vkus za okázalost, protože ta patří ke kouzlu života v protektorátu. Jako všichni ostatní byl i Treverton ovlivněn rovníkovým sluncem, styl se mu stával pompou a jeho smysl pro nádheru hraničil s parodií. Všichni to přijímali a milovali. Takže když od řeky vyjel vůz tažený poníky s arabskými střapci a zvonečky, dvojkolka ověšená pentlemi a květinami s africkým vozem v plné tre-vertonovské livree s erbem na kabátci a zeleným sametovým cylindrem, nezbylo hostům než tleskat. Osadníci východní Afriky milovali dobrou podívanou.

Rozumělo se samo sebou, že pravidla jsou v této zemi jiná a často vznikala až zde. Víkendy trávené lovem, pitím a střelbou na terč pomáhaly lidem zapomenout na to, že úroda vadne na polích, že Afričané umírají hladem a chorobami a že tu hrozí až příliš skutečné nebezpečí neúspěchu a nevyhnutelnosti všeho nechat a vrátit se do Anglie.

Zaplat'pánbůh za lorda Trevertona, běželo teď hlavou každému. Byl skvělý a určitě dnes večer splní jejich očekávání. Jeho hosté ho zbožňovali.

Lady Rose vypadala ohromně, vystupující z dvojkolky s kyticí bělostných lilií v rukou. Kde ty Treverton v tomhle suchu sehnal? A její vlasy! Ženy se již dávaly slyšet, že si ostříhají své staromódní gibsonovské účesy a začnou nosit skandální evropské nakulmované vlny, které se naráz díky lady Rose staly přijatelnými. Dlouhé, perlami zdobené šaty za ní vlály. Usmívala se a pokyvovala, když vystupovala po schodech,

110

vlasy jí zářily jako naleštěná platina ve svitu loučí. Hrdý a důstojný Valentin kráčet po jejím boku; byl to bezesporu nejhezčí muž večera. Hned za nimi šla doktorka Grace Trever-tonová, oblečená poněkud konzervativněji než její švagrová. Vedle ní paní Pembrová s desetiměsíční Monou v náručí a jako poslední kráčeli sir James a lady Lucille Donaldovi, nejlepší přátelé a nejčestnější hosté Trevertonů.

Dveře otevřeli dva usměvaví sluhyvé a Valentin poprvé uvedl svou ženu do nového domova.

Všechno bylo do posledního detailu báječné; přesně jak si to představovala - a snad ještě báječnější! Valentin všude přichystal malá překvapení: starožitný přiborník s jejím Spode-ovým porcelánem, který téměř rok čekal v krabici, nádherné pendlovky po dědečkovi odbíjející čas v předpokojí, portrét jejich rodičů, pro nějž tajně poslal a který nyní visel v jídelně. A to největší, nejlepší překvapení: uprostřed obývacího pokoje vánoční stromek z aberdarského lesa plný zapálených svíček, blýskavých nitek a ozdob z perníku. Pod ním ležely hromádky umělého sněhu.

Rose byla nadšena. Otočila se k němu a řekla: "Valentine, nejdrazší," a vklouzla mu do náruče. Když se políbili, začali všichni provolávat slávu, až na kikujské sluhy, v jejichž kmenech nebylo líbání zvykem, a kteří tudíž nemohli pochopit, proč se mensaab a bwana dotýkají ústy.

Miranda Westová, která přijela z Nairobi předchozího dne a již od svítání pracovala v kuchyni, dohlížela na správné servírování svého mistrovského díla. Jelikož se dvě stě hostů nemohlo posadit najednou, banket se podával stylem švédských stolů, hosty obsluhovali Afričané v bílých rukavicích a šarlatových zanzibarských vestách vyšíváných zlatem, oblečených na dlouhých bílých kanzu. Mirandin koláč ze smažených brambor se podával s pečenou gazelou, duhovým pstruhem z Valentinovy vysychající nádrže, krocenem pečeným v medu a šunkou z Rift Valley. Ke vdolečkům bylo maslo a zavařenina, Mirandin nakládaný losos zdobil domácí chléb, a dokonce i punče byly jejím dílem. V mísách z broušeného skla s naběračkami a příhodnými sklenicemi se tu nabízely ty nejznámější osvěžující nápoje z červeného vína. V davu, stíženém steskem po domově, vzbudilo jídlo nadšení i melancholické povzdechy, připomnělo jim starou dobrou Anglii a vše, co opustili pro tento nový nejistý život. Byli tu i hudebníci s houslemi a harmonikou a hráli vánoční koledy. Bellatu zářila nocí na osamělém kopci jako království, které ožívá jednou za sto let. Na míle daleko naslouchali domorodci záhadným zvukům smíchu a hudby wazungu, schouleni ve strachu ze tmy v tmavých zakouřených chýších spolu se

111

svými dětmi a kozami. Na nedalekém horském svahu zatroubil slon, jako kdyby chtěl rozjařeně společnosti připomenout, kde že to vlastně jsou.

Hosté se vyvalili na verandu, na trávníky a pár z nich se dokonce proplížilo nahoru a tajně okukovali ložnice. Valentin byl Rose stále po boku. Tvořili okouzující pár, přenášeli kouzlo a požehnání na každého, s kým se setkali.

Treverta-novo štěstí v protektorátu se v uplynulém roce stalo legendou; zatímco všem úroda suchem hynula, jeho semenáčky byly zelené a silné. Měl dokonce i nějaký záhadný recept na jednání s Afričany, kteří mu byli věrní, nikdy neutíkali ani se v práci nepoflakovali. Lidé se nahrnuli kolem hraběte a jeho krásné ženy v naději, že se něco z toho kouzla odloupne.

Grace unikla na terasu, postavila se k nízké zídce a hleděla na řeku Chaniu.

"Myslím, že se váš bratr překonává," řekl sir James, který se k ní přidal. "O dnešním večeru se bude povídat ještě dlouhá léta."

Zasmála se a usrkla šampaňského.

"Jak si vůbec může Valentin tohle dovolit?" zeptal se James.

Grace neodpověděla. Věděla, že její bratr hodně čerpá z výnosů nájemného na Bella Hill, a modlila se, aby mu jeho zdravý úsudek napověděl, kdy má přestat. Suffolkské panství nebylo bezednou studnou peněz.

Kolem prošli tři muži, jejichž bílé smokingy připomínaly v měsíčním svitu strašidla. "Když jsem na safari," říkal jeden z nich, "nejraději spím pod širákem. Obloha je dobrá střecha, pokud ovšem nezatéká."

James pozvedl svou sklenici brandy a usmál se na Grace. Tonula v tom úsměvu, ve vráskách kolem jeho očí.

Jeden z těch tří, kteří právě mizeli za zídou, řekl tahavě: "Slyšel jsem, že na cestě k Rudolfovu jezeru je příšerně velký slon." A utichající rozhovor se přenesl na lov slonů.

James se zamyslel. Do tváře se mu vloudil nepřítomný pohled, sklenka mu zůstala u rtů, aniž se jí dotkl.

"Stalo se něco?" zeptala se Grace.

"Jen jsem si vzpomněl..." postavil sklenku na okraj mramorové zahradní nádržky pro ptáky. "Můj otec také jezdil na lov slonoviny. Když jsem byl dost velký, bral mě na safari s sebou. Vzpomínám si na cestu k Rudolfovu jezeru, bylo mi právě šestnáct."

James hovořil, aniž na ni pohlédl, a hlas mu zvažněl. "Bylo to v roce 1904. Stopovali jsme starého samce, kterého otec první ranou zranil. Byl jsem v táboře, otec šel dál a našel ho. Ten slon ho napadl, a než stačil otec podruhé vystřelit, puška

112

se mu zasekla. Otočil se a utíkal, ten obrovský slon se hnál za ním. Nosič pušek, který pro mě přiběhl, mi pak vyprávěl, že otec jen tak tak uskočil, slon už byl těsně u něho. Otočil se kolem dokola, vrátil se a snažil se mého otce nabrat na kly. Než jsem se tam dostal, otci se podařilo vlézt slonovi pod bradu, takže kly se k němu nedostaly, ale to zvíře ho drtilo koleny. Vystřílel jsem několik zásobníků a tu bestii skolil, ale můj otec byl už mrtvý. Byla to dlouhá cesta zpátky, několik stovek mil, jen já a domorodí nosiči. Celou cestu jsem byl bez sebe strachem, jak to povím matce. Když jsem dojel do Mom-basy, dozvěděl jsem se, že zemřela na malárii.

Podíval se na Grace, výraz měl laskavý. "Tehdy jsem odjel do Anglie k příbuzným. Když jsem se vrátil do Britské východní Afriky, bylo mi dvaadvacet a byl jsem ženatý. Koupil jsem pozemek na Kilima Simba a dovezl ayrshirské krávy, abych je zkřížil s místními boranskými býky. Od té doby nemám na lov žaludek."

Chvilí ji pozoroval a pak řekl: "Vy jste tu opravdu šťastná, vidíte, Grace?"

"Ano."

"To jsem rád. Lidé, kteří východní Afriku nemilují, nemají právo tu být. Je to jediný svět, který znám. Narodil jsem se tu a také tady zemřu. Tihle ostatní -" mávl rukou k halasnému domu - "kteří sem jezdí jen rychle zbohatnout, kteří tuhle zemi a domorodce vykořisťují - to jsou zločinci. Kdo k této zemi necítí lásku, měl by jet domů."

"Tohle je teď můj domov," řekla Grace tiše.

James se usmál a tiše zarecitoval: "V té velké zemi prosluněných plání, kde zloba v kostech nezebe, svou ruku vložím do přítelových dlaní a spolu smíru dojdeme."

Odmlčel se a už už se chystal pokračovat, když se za nimi ozvalo: "Tady jste!"

Otočili se a uviděli Jamesovu manželku, jak vychází skleněnými dveřmi.

Znovu, již poněkolikáté za posledních deset měsíců měla Grace pocit, že zachytila v Lucillině tváři náznak nelibosti, snad dokonce bolesti. Pokaždé jej rychle vystřídal úsměv, stejně jako nyní: "Obávám se, že ten hluk tam uvnitř už trochu přesahuje meze," řekla. "Začali tancovat skotskou skočnou!"

James se zasmál. "Dokážete si představit ty rozjařence, jak budou ráno vstávat na pólo?"

"Můj bratr se o to postará. Trénuje se svými poniky už měsíc. Měl by to být pořádný zápas. Vsadil jste si, Jamesi?"

"Obávám se," řekla Lucille, "že tu na ten zápas už nebudeme. Odjíždíme hned brzy ráno."

113

"Odjíždíte?"

"Lucille chce jet do metodistické misie v Karatině na vánoční mši."

"Ale sem přijede otec Mario z katolické misie! Na trávníku před domem bude pěkná mše."

Úsměv na Lucillině tváři ztvrdl. "Já nechci chodit na římskokatolické mše. Stačí, že se do Karatiny dostanu jen čtyřikrát do roka. Víš, Grace, měla bys být rozumná a napsat vaší Misijní společnosti, aby ti poslali pastora místo těch ošetřovatelek, o které jsi žádala."

"Ale já ošetřovatelky potřebuji, Lucille. Zoufale. Za nic na světě nedokážu Kikuje přesvědčit, aby sáhli na nemocného člověka."

"Jdeš na to špatně. Pastor by dostal z těch pohanů jejich odporné zvyky a udělal z nich křesťany. Pak bys měla veškerou pomoc, kterou potřebuješ."

Grace na ni beze slova hleděla.

James řekl: "Poslouchajte! Hrají Tichou noc."

Hodovníci se utišili, smích ustal a noc naplnily tóny houslí. Za okamžik spočinul dům i jeho okolí v tichu a vánoční

chvalozpěv se vznesl k chladným rovníkovým hvězdám, tak daleko od domova. Jen pár šedých mraků se jakoby zvědavě odpoutalo ze sevření hory Keňa a plulo po obloze.

Grace stála mezi Jamesem a Lucille a jejich zrak se upíral na zářivě osvětlené pokoje Bellatu a na tu velkou, různorodou rodinu, již spojila jediná známá píseň. Začaly se přidávat další hlasy, některé harmoničtější, jiné méně. Afričtí sluhové stáli stranou se soustředěným výrazem. Ještě před chvílí nezkratní wazungu byli teď samá uctivost a ve smutných očích se jim zračila nostalgie.

Miranda Westová vyšla z kuchyně. V obývacím pokoji za vánočním stromkem viděla stát lorda Trevertona; svým ba-rytonem vedl sbor. Miranda myslela na nový rok 1920 a příslib, který jí skýtá. Hraběte může získat jen jedním způsobem - musí mu dát to, po čem nejvíce touží: syna.

Valentin myslel shodou okolností na totéž, ale v poněkud jiných souvislostech. Při Tiché noci držel Rose za ruku a v duchu si říkal, že po selhání bromidu doktora Hare mu taktika, kterou vymyslel na dnešní noc, musí vyjít. Prášek ve večerní čokoládě Rose vždy jen uspal, jenomže to on nechtěl. Chtěl, aby mu Rose svým tělem odpovídala, aby se s ním milovala. Určitě to je ten život ve stanech, říkal si, tím se všechno zkazilo. A k tomu ten Rosin smysl pro jemnost a slušnost... Dnes ji však poprvé vyvede nahoru do jejich ložnice, kde začnou pod nebesy starožitné trevertonovské postele ten pravý společný manželský život.

114

Lucille, stojící na terase vedle svého muže, cítila vlhkost nočního vzduchu a celým srdcem se snažila vyzpívat ze své duše hořkost a zlobu. Lady Donaldova žila v protektorátu již desátý rok, byla farmářovou manželkou a oddanou matkou, ve svém srdci však chovala strašlivé tajemství: nenáviděla Britskou východní Afriku a proklínala den, kdy opustila Anglii.

"Memsaab!" ozval se naléhavý šepot za zídou. "Mem-saab!"

Grace se otočila a ve tmě uviděla vyděšeného Maria s vytřeštěnými očima.

"Pojďte rychle, memsaab! Stalo se něco zlého!"

"Kde? Co se stalo?"

"Náčelník Mathenge. Pojďte rychle."

Grace si vyměnila s Jamesem rychlý pohled. Pak James řekl Lucille: "Zůstaň tady, miláčku. Já půjdu s Grace."

Následovali Maria po klikaté cestě od domu, kolem lesa a podél říčního břehu. Vedl je k Domku ptačích písní.

"Co se stalo, Mario?" ptala se Grace, když zabočili za dům. "Kde je náčelník Mathenge?"

"Je vzadu, memsaab."

Grace s Jamesem zašli za roh, prošli brankou malé zeleninové zahrádky a v úžasu se zastavili. Ve tmě rozeznali mezi kukuřicí a fazolemi natažené tělo. "Přines mi pochodeň, Mario," řekla Grace a rozeběhla se k náčelníkovi.

Mathenge ležel na zádech a vypadal, že spí. Když se však Grace pokusila nahmatat puls, necítila nic. Kůži měl chladnou. James klečící naproti k ní zvedl oči. "Co je? Co se mu stalo?"

"Já nevím..." Očima zkoumala jeho tělo. Neviděla žádné rány, žádnou krev. Ale byla dost velká tma. Měsíc nyní kryly černé mraky.

Když se Mario vrátil se svítilnou, Grace ji stočila k náčelníkově tváři. Ruka jí ztuhla.

"Můj bože," řekl sir James.

Grace nespouštěla oči z té krásné spící tváře, zpola zakryté éterovým kuzelem. Přiblížila svítilnu k jeho tělu a v jeho pravé ruce našla prázdnou éterovou láhev.

"Můj bože," zašeptal znovu James. "Jak se to stalo? Kdo to udělal?"

Grace tuhla krev v žilách, když hleděla na náčelníkovy oči, zavřené ve věčném spánku. Neměl na sobě žádné znaky násilí, šaty měl uhlazené a vlasy učesané ve stylu masaj-ských válečníků mu ležely úhledně spletené na čele. Vypadal, jako by vstoupil do zahrady, aby tam ulehl ke klidnému spánku.

115

"Nemyslím, že by mu to někdo udělal," řekla Grace pomalu. "Udělal si to sám."

"To není možné. Kikujové nepáchají sebevraždy."

Zvedla k němu usazené oči. "On to nemyslel jako sebevraždu. Nechtěl zemřít. Myslel, že se probudí jako Mario -"

"Bože," mumlal James nevěřičně, "chtěl poznat tajemství moci bílého muže!"

"Jsou vánoce," vzlykla, "narození jeho nového boha. On věřil -" rozplakala se.

James k ní došel, pomohl jí vstát a vzal ji do náruče. Plakala na jeho rameni a z hory Keňa se valily další a další mraky, plnily oblohu, zakrývaly hvězdy a noc se stávala hlubší a temnější.

"Je to moje vina. Je to moje vina!"

James ji k sobě přitiskl. "Není to vaše vina, Grace. Vy ne-nesete odpovědnost za prostoduchost Afriky."

Ještě chvíli plakala, pak se odtáhla a setřela si slzy z tváří. U jejích nohou leželo tělo krásného, kdysi hrdého náčelníka, jemuž bílý muž vzal oštěp. Třásla se v úkrytu Jamesovy náruči a hleděla na tmavý, žalostný obrys na zemi a uvědomila si, že se právě stalo něco nesmírně závažného. Dětskou smrtí náčelníka Mathenge odešel poslední opravdový africký válečník. A ještě něco...

"Myslíte, že z toho budou problémy?" zeptala se, když kráčeli zpět k domu.

James si to nemyslel. Nebyla to žádná špinavá hra, nic nezavdávalo příčinu mstě vůči jinému kmeni. Mathenge bude tiše pohřben a na jeho místo bude jmenován nový náčelník.

Došli do domu a našli tam Hardyho Acrese, dobře živěného bankéře, převlečeného za Mikuláše, jak z velkého pytle rozdává dárky. Grace se prodrala davem ke svému bratrovi, který tam seděl jako král přihlížející rozdávání milodarů. Každý dárek byl zabalený a označený jmenovkou: parfém, krajkový kapesníček či stříbrný hřeben pro dámy, lovecký nůž, hedvábná kravata či peněženka z krokodýlí kůže pro pány.

Zezadu k němu přistoupila a zašeptala mu do ucha.

"Teď ne, děvče," řekl vesele.

"Valentine, ty jsi mě neslyšel. Říkám, že se stala nehoda."

"Ty jsi doktor, postarej se o to."

Několik komických dáreků kolovalo z ruky do ruky a vyvolávalo výbuchy smíchu. Pak ale hřmot, mnohem hlučnější než smích, všechny utišil a přitáhl jejich pohledy. Nad hlavami jim uhodil hrom.

"No tohle," začal pan Acres, "nemyslíte, že..."

"Vale," využila Grace klidu, "musíš jít se mnou. Náčelník Mathenge -"

116

"Kde je ten chlap? Přece jsem ho zval, vždyť víš."

"Bože," řekl sir James, "zval jsi i jeho ženu?"

Grace pohlédla jako všichni ostatní ke vchodovým dveřím. Místnost naplnilo udivené ticho, dvě stě párů očí nevěřicně zíralo.

Wachera stála jako socha pod křišťálovým lustrem u vchodu a s pohledem upřeným na moře bílých tváří vypadala jako zjevení - exotická postava před mahagonovým věšákem na klobouky a mosazným stojanem na deštníky. Wachera byla oblečená pro zvláštní příležitost.

Pevné štíhlé tělo jí zakrývaly kožené šaty a zástěry. Řady korálkových náhrdelníků jí padaly na hrud' a ramena, zvedaly se jí kolem krku, jako by jí podpíraly hlavu. Z uší jí visely velké kruhy s korálky, a to jak z ušních lalůčků, tak i z vrchu a ze stran boltečů. Ruce až po lokty a nohy až po kolena zářily korálkovými a měděnými náramky a koženými pásky po-šitými ulitami kauri. Šňůry koráleků jí přetínaly čelo, měděné kruhy obepínaly vyholenou lebku, mezi očima jí visel jediný kožený pásek se třemi korálky, který končil na můstku jejího nosu. Její oči, široké a šikmé nad vystoupilými lícními kostmi, hleděly přivřeně na udivený dav.

Valentin se pomalu vzpamatoval ze šoku, vstal a řekl: "Co tady k čertu dělá ona?"

Wachera postoupila o krok dopředu a dav se rozestoupil. V tu chvíli Grace spatřila malého Davida, syna náčelníka Mathenge, který neměl kromě jediného náhrdelníku na sobě nic, jak svírá matčinu ruku.

Valentin mávl na sluhy, aby ji odvedli, ale ti se ani nepohnuli. Bez ohledu na křesťanská jména, bez ohledu na dobrou angličtinu, bez ohledu na rukavice bílého muže, jež měli na ruku, byli Kikujové a ze šamanky měli strach.

"Co chceš?" zeptal se nakonec Valentin.

Wachera k němu došla, pár kroků před ním se zastavila a upřeně ho pozorovala.

Jejich oči se střetly a lord Valentin pomalu usedl.

Tohle v žádném případě není ta pokorná a ústupná dívka, která ponížene chodila do tábora, klaněla se a nabízela dary!

Valentin přivřel oči a rozhlédl se. Kde je ta stařena?

Wachera promluvila a nebyl to poníženeý šepot, který naplnil místnost, byl to hlas hrdého a vzdorného ducha. Wachera hovořila jazykem Kikujů, jemuž rozumělo jen pár přítomných, takže sir James překládal.

"Pošpinil jsi posvátnou půdu," řekla šamanka. "Zničil jsi domov našich předků. Dopustil ses špatnosti proti Pánu jasu. Budeš potrestán."

Valentin byl ohromen. "O čem to k čertu mluví?"

117

Wachera pokračovala: "Volám ducha větru." Sňala ze svého pásku posvěcenou prorockou tykev, která obsahovala kouzelné amulety, jež nasbírali bezejmenní předkové před mnoha staletími. Zatřásla jí a chřestění se rozlehlo domem.

"Předkové uvalují tahu na toto hříšné místo!" Otočila se a zachřestila do každého rohu se slovy: "Tady přebývají zlí duchové. I tady. I tady." Pozvedla tykev nad hlavu. "I pod tvou střechou. Dokud se tato zem nevrátí Dětem Mumbi, poznáš jen nemoc, bídu a chudobu - po všechny dny svého života. Dokud se tato zem nevrátí Dětem Mumbi, bude tento nečistý dům navštěvovat chameleón."

"Chameleón!" řekl Valentin a netrpělivě se ošíval ve své židli. Jestli ji neodvedou sluhové, tak to k čertu udělá sám.

James řekl: "Chameleón je pro Kikuje symbolem toho nejhoršího neštěstí. Tím, že zve do tvého domu chameleóna, ti přeje -"

"Dokud se tato zem nevrátí Dětem Mumbi," pokračovala smrtelně vážným hlasem, "tvé děti budou pít rosu."

"A co má, k sakru, znamenat zase tohle?"

"To je kikujské rčení. Pít rosu znamená zmizet."

"Dobrá," řekl Valentin a povstal. "Už toho je dost. Vypadni z mého domu."

"Thahu!" křičela Wachera. "Proklínám tebe i tvé potomky až do chvíle, kdy se tato zem vrátí Dětem Mumbi!"

"Řekl jsem: vypadni!" Rozhlédl se. "Kde je k ďasu ten Mathenge? Myslel jsem, že tihle lidi dokáží své ženy udržet na uzdě! Hej, vy tam!" ukázal na dva Afričany. "Ukažte té ženské cestu ven." Ale oni stáli strachy jako přimrazení. Zítra už budou na hony daleko od tohoto domu, na němž lpí tahu.

"Dobrá," řval Valentin. Došel k Wachere a natáhl k ní ruku. V tu chvíli otřásl domem ohlušující úder hromu. A pak přišel tichý šepot deště.

"Hej," zvolal jeden z hostů, "prší!"

Dav se rozprehl k oknům a dveřím. Spčehali ven do lijáku, tváře a ruce zvedali k nádhernému dešti, objímali se a smáli bez sebe radostí.

Děšť bubnoval do střechy, mlátil do oken a hromplnil žíznlivé údolí.

"Skvěle!" řekl Valentin vítězoslavně. Stál Wachere tváří v tvář s nohama rozkročenýma a rukama v bok. "Jestli tohle je tvoje kletba, pak ji vítám." Pohodil hlavou a rozesmál se. Pak se otočil na patách, vzal Rose za ruku a vedl ji přes pokoj k promočenému davu na verandě.

Na místě setrvali jen Grace, sir James a Mona ve vysoké židličky. Wachera zůstala stát, dlouze a zamyšleně je pozoroval, pak se otočila k odchodu a rukou pevně svírala Davida.

"Počkej," řekla Grace. "Musím ti něco říct. Jde o náčelníka Mathenge."

Wachera se zastavila a upřela na Grace jedovatý pohled. "Můj manžel je mrtvý," řekla jazykem Kikujů, a přestože nedodala a ty jsi ho zabila, dalo se jí to vyčíst z očí.

Zítřka nebude žádné pólo ani lov na lišku, na louce, kde stály stany hostů, bude do rána po kolena bláta, cestování do vzdálených domů a farem bude takřka nemožné a krajně nepohodlné. Ale nikomu to nevadilo. Déšť, za který se tak dlouho modlili, konečně přišel, černé valící se mraky neměly konce a přelo tak prudce a vytrvale, že všichni věděli, že úroda a investice budou zachráněny.

Grace se vrátila do Domku ptačích písní a zjistila, že divá zvěř již odtáhla mrtvé tělo. Smutně si řekla, že tak by si to Mathenge asi přál. Nyní spala v posteli se Sebou, velkou chrápající gepardicí, která se jí tiskla k zadům. Sir James a Lucille se pohodlně uložili v jednom z pokojů pro hosty ve velkém domě, stejně jako guvernér a lord a lady Delamero-vi, zatímco zbylé dvě stovky hostů se sice nepohodlně, zato šťastně smířovaly s vlhkými chýšemi a stany, do nichž zatékalo. Jen jediná osoba nebyla s vývojem večera spokojená. Lady Rose zmateně seděla u svého toaletního stolku a kartáčovala si čerstvě ostříhané vlasy.

Po mírném skotačení v dešti popřáli s Valentinem svým hostům dobrou noc a odebrali se do druhého poschodí, kde na ně čekala horká koupel. Mile ji překvapilo, jak hezky Valentin zařídil horní polovinu domu, vany s kohoutky se studenou a teplou vodou, instalace ve stěnách pokrytých keramickými dlaždicemi, turecké koberce na cedrových podlahách, obrazy a fotografie na stěnách. Ze všeho bylo cítit teplo domova, zejména nyní, když venku řádila bouře. A přesto...

Rose cítila podivný neklid. Valentin si zpíval v koupelně. Ukázal jí tuhle ložnici a řekl, že hned přijde. Rose tu našla vybalené své kufry, šaty rozvěšené, toaletní potřeby a kosmetiku rozloženou na stolku. Musí to být její ložnice. Ale která je potom Valentinova?

Vyšel z koupelny v hedvábném pyžamu s monogramem av županu, černé vlasy měl vlhké a na čele se mu kroutily.

"Šťastné a veselé vánoce, miláčku," řekl a postavil se za ni. "Bavila ses dobře?"

Pohlédla na jeho obraz v zrcadle. Přes svůj saténový župánek cítila teplo jeho těla. Byl tak hezký, tak dokonalý. Dnes, než půjdu spát, dovolím mu, aby mě objal. "Bylo to nádherné,"

119

né, Valentine. Ještě lepší, než jaké jsem si to představovala. Ale ten déšť zkazil to ostatní. Tak jsem se těšila na zítřejší oběd venku na trávníku. Paní Westová měla podávat opravdovou velkou svačinu s čajem o páté."

Lehce jí položil ruce na ramena. "Ten déšť jsme moc potřebovali, miláčku. Teď Jamesovi nepojde dobytek, nám neuschne káva a pan Acres nebude muset prohlásit za propadlou skoro každou hypotéku v protektorátu."

Valentin ji obešel a poklekl jí k nohám. "Mám pro tebe dárek," řekl.

Oči se jí rozzářily. To šampaňské, ta nadmořská výška...

Podal jí malou krabičku zabalenou do vánočního papíru. Rose ji rozbalila a při pohledu na nefritový náhrdelník se smaragdy vykřikla. "Vyráběli ho ve čtyřech světadílech," řekl. "Líbí se ti?"

Objala ho kolem krku. "Valentine, nejdražší! Je překrásný! Ale já jsem ještě tvůj dárek nezabalila. Chtěla jsem ti ho dát až ráno."

"To počká." Objal ji kolem pasu. "Šťastná?"

Zabořila mu tvář do krku. "Nikdy jsem nebyla šťastnější. Ten dům je dokonalý, Valentine. Děkuji ti."

Chtělo se mu křičet radostí. Vyvíjelo se to přesně tak, jak plánoval. Celé ty měsíce těžké práce, honění domorodců bičem, dlouhých únavných cest do Nairobi, touhy po své ženě, nekonečné žádosti...

Ústy hledal její rty.

Jemně a cudně ji políbil a Rose mu klidně spočívala v náruči. Když se však polibek stával vášnivějším a jeho rty se začaly hýbat, odtáhla se a zasmála: "To byl tedy den, miláčku. Jsem tak unavená."

"Tak to si půjdeme lehnout."

Stáhl přehoz z postele s nebesy, složil šál u svých nohou a sehnul se, aby zul Rose pantoflíčky. Seděla na kraji postele a lenivě vzdechla. Jak je možné, divila se, že našla přesně takového muže, o jakém snila už jako malá holčička, a provdala se za něho? Byl tak galantní, takový gentleman, jako rytíř ve zbroji -

Svlékl si župan a přehodil jej přes židli. "Co to děláš, miláčku?" zeptala se.

"Já vím, že mívám ve zvyku si po dlouhém dni ještě chvíli posedět," řekl, když obcházel postel a stahoval přehoz z druhé strany, "ale dnes udělám výjimku."

Seděla s příkrývkou až u brady. Neměla ani ponětí o jeho zvycích dlouho vysedávat, za posledních deset měsíců se večer téměř nevidali. Zajímalo ji, proč si lehá do její postele!

120

"Jsem opravdu unavená," řekla opatrně. "Nechtěl bys jít raději do své ložnice?"

Zasmál se. "Miláčku, tohle je moje ložnice."

Vytřeštila oči.

Valentin stál u její postele a shlížel na ni. "Když jsme byli ve stanech, bylo rozumné bydlet odděleně. Ale teď už jsme ve svém vlastním domě, miláčku. A jsme manželé."

"Ach," vydechla.

"Bude to v pořádku," řekl něžně. "Uvidíš. Jen si musíme na sebe zase zvyknout. Jako v Bella Hill."

Bella Hill! Rose se zabořila do polštáře. V Bella Hill ji zneužíval a ponižoval a ona ho za to nenáviděla. Ale těch deset

měsíců ve východní Africe to všechno zlepšilo. Přece nechce - Grace mu to přece vysvětlila -

"Co se děje?" zeptal se. Vztáhl ruku, aby se jí dotkl, a Rose ucukla. Z hory se přihnal hrom a uhodil jim nad hlavou.

"Myslela jsem, že budeš mít vlastní pokoj."

Nyní spatřil na její tváři strach, viděl, jak jí tuhne tělo. Znovu uhodil hrom a dům se otřásl. Prokristapána, pomyslel si Valentin, znovu ne! Už ne!

"Rose, budeš se muset smířit s tím, že jsem tvůj manžel, ne milující bratranec nebo bratr. Mám právo s tebou spát."

Roztrásla se. Oči se jí zvětšily, byl v nich strach jako v očích gazely, kterou se právě chystá zastřelit. Viděl ten pohled na mnoha safari - nezaslouží si ho ve vlastní posteli.

"Zatraceně, Rose," řekl a popadl ji za ruku.

"Ne!" vykřikla.

"Rose, co propána -"

"Ne! Prosím..." Oči se jí zalily slzami.

"Proboha!"

"Nech mě na pokoji!"

Udeřil blesk a osvětlil pokoj. Rose byla bílá jako stěna, její kůže mu pod rukama stydla. Pak znovu zahřmělo, tentokrát blíž. Vzduch byl nabitý elektřinou, jako by bouře vtrhla i do ložnice. Valentin cítil, jak v něm roste vztek a vášeň.

"Já už tohle snášet nebudu," křičel. "Už je to deset měsíců, co se narodilo to dítě. Nic ti není."

Vyškubla se a pokusila se utéct, ale Valentin ji stáhl zpátky na postel. Jednou rukou jí přitlačil zápěstí, druhou zuřivě trhal župánek. Satén se svezl z její bílé pokožky a Rose znovu vykřikla.

"Jen tak dál," zavrčel. "Ať to ti naši zatracení přítelíčkové všichni vědí. Myslíš, že mi na tom záleží?" Vzpínala se pod ním, snažila se uniknout, podařilo se jí uvolnit jednu ruku a škrábala ho do krku. "Chci jen, co mi patří," řekl. "A když mi to nedáš, vezmu si to sám."

121

Oblohu nad horou Keňa protínal blesk a vrhal jasné, pronikavé světlo na hrbolatý vrcholek pyšného domova boha Ngai. Stěny a základy Bellatu se třásly, stromy v lese i vysoké eukalypty na Rosině malé mýtině se divoce ohýbaly. Bouře se snesla na trevertonovskou plantáž jako trest, odnášela půdu, topila mladé semenáčky kávovníku, vyháněla novou řeku do zuřivě povodně, která protrhla přehradu a rozlila se ze břehů.

Wachera, kikujská šamanka, seděla v chýši, která bude jejím domovem příštích sedm desetiletí, a hleděla na dům bílého muže na kopci. V jednom okně v druhém poschodí zhasla světla.

122

CAST DRUHA

1920

13

"Tak!" řekla Audrey Foxová a zkontrolovala mýdlo v hrnci, aby zjistila, zda již vychladlo a vyschlo. "Jsme teď legitimní! Už žádný protektorát, ale kolonie! Stejně, říkat tomu Keňa se mi dvakrát nelíbí. V řeči domorodého kmene to znamená pštros, vidíte? Nepojmenovali snad i tu horu Keňa, protože jim připomínala pštrosa? Britská východní Afrika se mi líbila mnohem víc. A kromě toho, znělo to britsky, a my přece jsme Britové. Keňa je africké jméno."

Mary Jane Simpsonová, která držela na ruce svého neposedného synka, zatímco mu Grace prohlížela ucho, sdílela sentiment své přítelkyně a pak najednou zaječela: "Lawren-ci! Říkám ti to naposledy, nech tu kočku na pokoji!"

Byli v kuchyni Lucille Donaldové v Kilima Simba - pět žen a kupa hulákajících dětí. Zatímco paní Foxová usedla a začala do koulí tvarovat mýdlo, které vařila celé dopoledne z mufloniho tuku a popela z banánových listů, Cissy Priceo-vá kontrolovala plenky dvou batolat v ohrádce. Mona byla suchá, ale Gretchen mokrá. Cissy uvolnila kousek místa na zaplněném kuchyňském stole, položila Gretchen a začala ji přebalovat. I když byl chladný červnový den, v kuchyni bylo horko a tváře všech pěti žen hořely.

"To bude stačit," řekla Grace, když namáčela smotek vaty do oleje a vtačovala jej chlapci do ucha. "A dávej pozor, kam ti strká hlavu, Mary Jane. Tahle země je pro uši pohroma."

Natáhla se pro další děcko a neubránila se rychlému pohledu z kuchyňského okna. Sir James ještě nevyšel ze stodoly. Dnes ráno jí řekl, že pro ni má překvapení, něco zvláštního, co jí chce ukázat, a požádal ji, aby se před odjezdem domů chvíli zdržela. Potom však přišel honák se zprávou, že jedna kráva má potíže při telení, a James vyběhl ven a zanechal Grace s hlavou plnou otázek. Jaké překvapení?

"To, že jsme kolonie, nám bude jenom k užitku," řekla Lucille. Hnětla chlebové těsto a rozdělávala je do plechových forem. Dnes večer budou všichni její hosté odjíždět s čerstvě upečeným bochníkem. Ona, stejně jako všechny ostatní, na oplátku dostane trochu domácího mýdla Audrey Foxové a nějakou vlnu, co přivezla Mary Jane Simpsonová ze své ov-

123

čí farmy výměnou za chléb, mýdlo a lékařské služby. Grace přijela se svým doktorským kufríkem.

Další na řadě byl malý Roland Fox, který měl v prstech u nohou sametky.

"Dřív," říkala Lucille, když zkoušela teplotu trouby, "býval domácím doktorem kuchyňský sluha. Nezbylo nám než se na něj obracet s každou nehodou. Na vyndávání sametek byl odborník,"

"To bych radši uměla," tvrdila mladá Cissy, která dorazila do oblasti Nanyuki teprve před měsícem a už si přála, aby byla zpátky v Anglii. Stejně jako v případě druhých dvou žen, s nimiž dnes přijela na Donaldovu farmu, i její manžel dostal bezplatně půdu v rámci programu osídlování země vojáky. Veden představami a sny přivezl svou rodinu v krytém voze, a teď se děl a lopotil, bojoval o holé přežití na své ubohé farmě. Tahle setkání v domě jedné z nich, tak typická pro život v Keni, byla těmto ženám jediným zdrojem zábavy, jedinou společností a možností vyměňovat si

zboží, kterého měly nadbytek, za to, které potřebovaly.

Cissy skončila s přebalováním Gretchen a vrátila ji do ohrádky, kde si obě děvčátka, jedno šestnácti a druhé třináct-tíměsíční, tiše hrála. "Co děláte, když dojde ke skutečné nehodě?"

"Modlíme se," řekla Lucille a vsunula plechy s chlebem do trouby.

Grace se skláněla Rolandovi nad nohou a hovořila téměř nevěnovala pozornost. Připadalo jí, že všechny mluví naráz, děti výskaly a křičely a po celém domě nadělaly rámusu, jako když střílí z děla. Byl to bláznec a Grace zoufale potřebovala přemýšlet.

Celé dopoledne se jí hlavou honily problémy.

Tento poslední červnový týden byl plný oslav a zábavy na počest nového statutu Keni jakožto královské kolonie.

Valentin a Rose, patřící ke smetánce, byli v Nairobi, v centru událostí, které vyvrcholily odhalením bronzové sochy krále Jiřího V, již Valentin kolonii věnoval. Byl to týden ve znamení dostihů, honů na lišku, večírků a proslovů.

V Nairobi se Valentin se svou ženou ubytoval v hotelu Norfolk, jediném místě, kde bydlel každý, kdo byl někdo.

Měli však oddělené pokoje. Na vysvětlení si vzali na pomoc malou lež: Rose trpí v noci záchvaty astmatu a nechce rušit spánek svého manžela. Všichni tu historku přijali s mrknutím a pokývnutím hlavy. Tajemství bylo ve východní Africe díky telegrafu buše věcí zlohou nemožnou. Když Rose po vánočním večírku v Bellatu zjistila, že je těhotná, zpráva se donesla během týdne až do Tanganiky. A když o tři

124

měsíce později potratila, nikomu nezůstalo utajeno ani to, že to byl opravdu chlapec. Od té doby se šířily pověsti, že hrabě a hraběnka mají z důvodů, o kterých se jen šeptá, oddělené ložnice.

"Řekni mu, Grace," prosila ji Rose stále ještě upoutaná na lůžko po potratu, "řekni Valentinovi, že už se mě nikdy nesmí dotknout." Tuto prosbu Grace již jednou slyšela, ale tentokrát byla Rose překvapivě otevřená a upřímná. "Z celé té povinnosti se mi dělá na nic. Teď už vím, proč tomu říkájí pánova ložnice. Jen děkuj bohu, že nejsi vdaná, Grace."

Co mohla Grace odpovědět? Že její pocity jsou úplně opačné? Že ona po intimním styku milenců touží? Že si představuje, jak spí se sirem Jamesem? Rose by to nikdy nepochopila.

Když obvazovala Rolandovi prst, znovu rychle vyhlédla z okna.

"Jak ti to jde na klinice, Grace?" ptala se Audrey Foxová.

Grace poslala Rolanda za ostatními s napomenutím, že ode dneška musí pořád nosit boty, a začala si balit věci. Dnešní návštěva nebyla tak náročná jako jindy: jen láhev aspirinu na Cissiny menstruační křeče, rychlý pohled do krku dvanáctiletého Henryho, v němž ho nebolelo kvůli nemoci, ale z ustavičného řvání, mast na Lucilliny rozpraskané ruce, pravidelná prohlídka těhotné Mary Jane a těch pár drobností u dětí. Skončila. Měla by se sbalit a odjet domů. Ale James ji prosil, aby počkala. Překvapení, říkal.

"Na klinice to jde dobře, díky," řekla a namočila své nástroje.

Grace se občas sama sebe ptala, zda si někdy ostatní ženy všimly její uzavřenosti; nikdy se jejich hovoru o ženských intimitách neúčastnila. Seděly v kuchyni, hovořily o menstruaci a dětech, o ložnicových problémech a manželských tajnostech, podivných snech, předtuchách a intuicích, pily společně čaj, mluvily o počasí, porovnávaly spalničky a černý kašel a relativní vývoj svých dětí. Grace se jen zřídka vyjadřovala jinak než jako lékařka. Nikdy nemluvila o svém životě ani pocitech. Možná to od ní ani neočekávaly, možná na ni pohlížely spíš jako na lékařku a poradce než jako na ženu. Anebo to bylo prostě tím, že nemá manžela ani děti.

Já bych vám mohla vyprávět, pomyslela si, když otírala své nástroje a ukládala je zpět do kufříku. Mohla bych vám povídat o vojácích na válečné lodi a jejich zpovědích, o návrzích, které mi dělali, o tom korektním důstojníkovi, co mi klepal v noci na dveře. Mohla bych vám povídat o svých snech a potřebách a o osamělosti. A o té lásce, co ve mně roste jako nechtěné dítě- lásce k muži, kterého nikdy nemůžu mít.

125

Ale byl její cit k Jamesi Donaldovi opravdu láskou? Tuto hádanku se Grace snažila rozluštit ve dne v noci. Ta touha po jeho dotyku, jeho neustálá přítomnost v jejích myšlenkách, ať dělala cokoli, to, jak jí srdce poskočilo pokaždé, když se neočekávaně objevil - byla tohle láska? Anebo jen důsledek její osamělosti, přirozené touhy, která zůstala neuspokojena? Kdyby tomu tak bylo, kdyby byla jen další zklamanou starou pannou, pak by přece vítala pozornost mužů, kteří jí dávali jasně najevo svůj zájem. Někteří byli okouzující, do některých by se mohla i zamilovat. Přesto dokázala myslet jen na Jamese.

Chvilí přemýšlela o prstenu na své levé ruce. Všechny ženy si ho všimly, ale Grace se nikdy necítila povinná cokoli vysvětlovat. Ať si lámou hlavu, říkala si. Alespoň je ten prsten důkazem, že mě kdysi nějaký mužský chtěl.

Grace nyní upírala zrak na svou ruku. Zatočila se jí hlava. Odkud pramenil tenhle dojem, že nosí ten prsten jako prapor, jako něco, čím se předvádí před lidmi, kteří ji litují. Proto ho ještě nosím?

"Jak se daří hraběti na plantáži, Grace?" zeptala se Mary Jane Simpsonová, jejíž manžel měl továrnu na výrobu slaniny. Anebo ten prsten nosím - Grace si pravou rukou zakryla levou a zavřela oči. Nosím ten prsten jako brnění, jako ochranu proti skutečnosti, že na mě James nikdy nebude pohlížet jako na něco víc než přítelkyni?

"Grace?"

Zvedla hlavu. Obličej Mary Jane byl těhotenstvím opuchlý, její mateřská halena byla vybledlá, protože ji nosila i se šesti předchozími dětmi. Grace k ní na okamžik pocítila nevysvětlitelnou nelibost.

"Plantáž je v pořádku," řekla.

"Slyšela jsem, že mu ten vánoční déšť zničil skoro celou úrodu."

"Ano, ale Valentin koupil nové semenáčky a hned je zasadil. Po pravdě řečeno, plantáži se daří lépe, než se čekalo."

"To mě překvapuje," ozvala se Lucille, která právě přikládala dřevo do pece, "když si vezmeš kletbu, co ta šamanka uvalila na Bellatu."

"Ale Lucille," řekla Cissy, "přece tomu nevěříš, nebo snad ano?"

Ale Lucille odměřeně řekla: "Ta ženská je vyslancem Satana. Zapamatujte si moje slova."

Grace si vybavila kruhovou chýši stojící na jižním konci hřiště. Po celých devět měsíců od chvíle, kdy Valentin poprvé poručil chýše zbouřit a rodina Mathenge se odstěhovala za řeku, vedla mladá šamanka ohromující boj. Když po vá-

126

noční slavnosti v Bellatu znovu postavila chýši, Valentin se obrátil na úřady. Generál Briggs a dva domorodí vojáci odvedli Wachera na druhý břeh řeky a chýši spálili. Příštího rána byla zpátky a znovu stavěla. Vztekly Valentin nechal kolem celého hřiště vztyčit vysoký drátěný plot, kterým vdovu od svého pozemku odřízl. Nakonec se rozhodl ji ignorovat, jelikož bylo pod jeho úroveň hrát si na kočku a myš s africkou šamankou.

Grace ovšem Wachera Mathenge neignorovala. Ačkoli popularita její malé kliniky rostla, Wachera nepřestávala léčit svými kouzly; podle Grace čarodějnictvím. Třebaže díky tomu, že náčelník Mathenge bílou doktorku přijal, přicházeli někteří domorodci se svými neduhy za Grace, většina jich tvrdohlavě vyhledávala šamanku. Grace se bála, že dokud bude Wachera moci praktikovat to, čemu Grace říkala mum-bo jumbo, Afričané zůstanou v nevědomosti a temnotě. Začala jednat s úřady o možnosti postavit domorodou medicínu oficiálně mimo zákon.

Zadní dveře se s rachotem otevřely a v kuchyni se objevili dva rozčuchaní chlapci. "Je to nová jalovička, mami!" křičeli a špinavými rukama chňapali po koláčích se zavařeninou na chladnoucím plechu.

"Chovejte se slušně," řekla Lucille. "Podívejte, kdo tu je."

"Dobrý den, teto Grace," pozdravili osmiletý Geoffrey a pětiletý Ralph s pusou plnou koláčů. Sebejistě prošli mezi ženami a plenkami, pak vypískli a vyřítili se z domu. "Jsou to divoši," řekla Lucille. "Oddechnu si, až je budeme moci poslat do evropské školy v Nairobi. Někdy mi dělají starosti. Nemohu na ně pořádně dohlížet. Všechno to nestihnou." "Jsou to jenom kluci," řekla Cissy.

Lucille se svezla do židle a bíle pomoučenou rukou si z tváře odhodila pramen vlasů. "James je pryč už před svítáním a přijde domů, když už chlapci spí. Já mám přes den ruce plné Gretchen a plenek a domácnosti. Nemůžu tu pěstovat zeleninu, ve studni je moc sody a pozemní voda je dobrá leda pro dobytek, ne pro rostliny. Tak musím jezdit vozem na nejbližší trh, kde mě odírají z kůže."

Všechny seděly tiše; ostatní tři vdané ženy slyšely v jejich slovech své vlastní příběhy. Pak Lucille tiše řekla: "Víte, co jsem dělala v Anglii?"

Naklonily se k ní. Lidé tu jen zřídka hovořili o své minulosti, o tom, co dělali, než přijeli do Afriky. Jako kdyby před Keňou život neexistoval. "Měla jsem malý krámk ve War-ringtonu." Hlas jí zjemněl, výraz měla roztoužený. "Prodávala jsem stuhý a nitě. Na velké bohatství to nebylo, ale bylo to pohodlné a úctyhodné živobytí. Nahoře jsem měla pokoj,

127

bydlela jsem tam s matkou. A chodila jsem s chlapcem, co prodával v železářství. Žili jsme si klidně a spokojeně, každou neděli kostel, víkár k nám chodil na čaj a Tom hrál karty o jednu guineu."

Grace její vyprávění už slyšela - jak se Lucillin život změnil, když do jejího obchodu vešel James Donald. Zamilovala se do něho až po uši, všeho nechala a odjela s ním do Afriky. Kdykoli o tom Lucille mluvila, Grace slyšela v jejím hlase náznak lítosti.

Zdalipak to James ví, říkala si Grace. Když si teď pozorně prohlížela Lucille, její pokleslá ramena a ochablá zápěstí, ptala se sama sebe, zda si všiml, jak unaveně jeho žena v poslední době vypadá.

"I tak, u pokračovala Lucille, když vstávala ze židle a vracela se k horké plotně, "farmářský život je ctnostný a křesťanský. A náš dobrý Pán nám žehná."

Tato poslední slova připomněla Grace další problém - dopis, co měla v kapse.

Přišel jninulý týden z Misijní společnosti v Suffolku a sdělovali jí v něm, že přerušují veškerou peněžní podporu její kliniky až do doby, než proběhne řádná inspekce její misie.

Zadní dveře se znovu otevřely, tentokrát vešel sir James. Sňal svůj plstěný klobouk se širokou krempou, sklepal bláto z bot a řekl: "Dobrý den, dámy." Oči se zastavil na Grace a ústa se mu roztáhla do širokého úsměvu. "Vy jste tu ještě. Doufám, že jste neodjela. Chci vám něco ukázat."

Studený vítr ji osvěžil, když vyšla ven a zhluboka se nadechla. Za několika stromy chránícími stavení se až k vzdáleným modrým horám rozprostírala rozsáhlá savana, která se nyní po dlouhých deštích zelenala. Dobytek se pásal na obrovských plochách čerstvé trávy, farmářští dělníci si propěvovali při práci mezi píci. Obloha byla oslnivě modrá s chuchvalci bílých oblak kolem hrbolatého vrcholku hory Keňa. Grace cítila, jak se její duše vznáší k bledému slunci. Krácela Jamesovi po boku a přála si, aby tomu tak bylo po všechny dny jejího života. "Hoši ohlásili narození nového telátka," řekla.

"Byla to jedna z našich dojníc. Ty obvykle potřebují při telení značnou pomoc. V tomhle případě se první objevily nohy, ale mně se podařilo je otočit a úspěšně jsme porodili. Díky bohu mám toho nejlepšího hlavního honáka v protektorátu."

"Vy jste neslyšel? Jsme už kolonie."

Zasmál se. "Ano, zapomněl jsem. Chvilí mi bude trvat, než to dohoním. Pořád si myslím, že králem je Edward."

Kráčeli přes rušnou farmu směrem k mlékárně a honáci Grace halasně zdravili. Všichni ji znali, byla na Kilima Sim-

128

ba známou tvář. Některým z nich ošetřovala rány, když přijížděla navštívit Lucille nebo když vezla Jamesovi mikroskop. Donaldova farma byla hlučným a rušným místem; nalevo proháněli hovězí dobytek nádržkou, napravo se řadily krávy před vchodem do dojících ráků. Telata skotačila v malých výbězích, na ploše vyhrazené pro krmení se vykládalo seno, tři Afričané se potýkali s jankovatým guernseyským býkem. Kilima Simba byl jeden z největších dobytčích ranů v Keni, zásoboval masem a mlékem velkou část východní Afriky. A přesto se James Donald jako mnoho ostatních

farmářů neobešel bez bankovní půjčky.

"Dávejte pozor, kam šlapete," řekl a vzal ji za loket.

"Co mi to chcete ukázat?"

"Uvidíte!"

"Vy jste mi ale záhadný."

"Je to překvapení. Pracoval jsem na tom dost dlouho. Nechtěl jsem vám o tom říkat, dokud to nebude celé hotové.

Myslím, že vás to potěší."

Zašli za roh mlékárny, kde právě do Jamesova nákladního chevroletu nakládali konve s mlékem určené pro Nyeri a Ka-ratinu. "Je to tady," řekl a otevřel dveře do mlékárny. "Klouže to. Buďte opatrná."

Uvnitř malé kamenné budovy přestavěné na mlékárnu bylo chladno. Dlouhé zdi kryla střecha z vlnitého plechu, dvěma okny sem pronikalo sluneční světlo a čerstvý vzduch, špinavou podlahu pokrýval starý koberec. Grace stála uprostřed prostoru třikrát tři metry a nemohla ze sebe dostat slova.

"Překvapil jsem vás?" zeptal se James.

"Ano..."

Dvě stěny byly od podlahy ke stropu plné polic, u třetí stál pracovní stůl. Každé místočko zaplňovaly plechovky a krabice, láhve a knihy. Stůl připomínal chemický pult se stojany testovacích trubic, laboratorního nádobí, sklenic s chemikáliemi a přímo uprostřed se leskl nový mikroskop.

"Co tomu říkáte?" zeptal se James. Místnost nebyla o moc větší než šatna, takže se jí téměř dotýkal.

Grace pohlédla stranou. "Mám z toho radost."

"Chvilí mi to trvalo," řekl a rukou přejížděl po hladkém povrchu stolu, dotýkal se těch několika kousků laboratorního vybavení, jako by to byly svaté relikvie. "Bylo to hotové peklo, než mi tohle všechno přivezli. Věřte nebo ne, většina toho je z Ugandy. Ve vědeckém výzkumu jsou tam hodně před námi."

"Je to báječné," řekla tiše a myslela přitom na uplynulých čtrnácti měsících, kdy ji James vzkazoval, že si potřebuje půjčit mikroskop, kdy Grace všeho nechala, sedla na koně a jela do

129

Kilima Simba, a tam již čekal on se širokým úsměvem a nekonečnými díky. Pak spolu trávili hodinu sklonění nad vzorky, diagnostikovali další nemoc, která mořila jeho dobytek, a pak další hodinu, tu nejhezčí, proseděli s brandy v ruce před praskajícím krbem. Grace těmito návštěvami žila.

"Svět je stále modernější, Grace," pokračoval. "Dny sta-romódního dobytčího ranče jsou tytam. Dneska se musí stáda řídit pomocí mikroskopů a podkožních injekcí. A já si nemohl donekonečna půjčovat ten váš u

"Mně to nevadilo."

"Já vím. Byla jste báječná. Ale teď mám svou vlastní laboratoř a už vás nebudu obtěžovat."

Grace mlčela. Stála k němu zády a oknem pozorovala, jak pár honáků značkuje uši právě očkovaných krav. James byl tak blízko, že cítila teplo jeho těla.

"Grace," ozval se jeho tichý hlas, "děje se něco?"

"Ne," řekla až příliš rychle. Potom dodala: "No, vlastně děje."

"Copak je to?"

"Nic, co bych nezvládla."

Položil jí ruce na ramena a otočil ji tváří k sobě. S výjimkou těch krátkých chvil, kdy plakala v jeho náručí s tělem ubohého Mathenge u nohou a v Gachičině porodní chýši po císařském řezu, nebyla Grace nikdy Jamesovi tak blízko.

"Vy jste velice uzavřený člověk, vidíte?" řekl s něžným úsměvem. "Nikdy nikomu neříkáte o svých problémech.

Myslíte, že vám to prospívá?"

"Všechno povídám svému deníku. Jednou, až tu nebudu, si to přečte nějaký cizí člověk a bude z toho pěkně popletený."

"Povězte mi, co vás trápí, Grace."

"Máte svých starostí dost."

"Takže vy nepotřebujete přátele?"

Ruce měl stále na jejích ramenou, chtěla, aby tam zůstaly navždy. "No dobrá," řekla a sáhla do kapsy své sukně. "Víte, jak jsem psala té společnosti u nás doma, aby mi poslali vyškolený personál. Je to ta organizace, co mi posílá každý měsíc nějaké peníze, které získává z příspěvků několika farností kolem Bella Hill. Tohle s třemi sty librami, co dostávám každý rok od státu, a mým vlastním příjmem z dědictví zatím drželo kliniku nad vodou. Jenomže můj příjem z panství se snížil, protože otec ne příliš dobře investoval. Zrovna jsem si říkala, jak to udělám, když přišel ten dopis."

James si jej přečetl a zamračil se. "Nepošlou vám další peníze, dokud nepřijedou a neprovedou inspekci vaší kliniky? K čertu proč? To si myslí, že je podvádíte?"

Grace se otočila, vytáhla od stolu židli a sedla si. "V tomhle okrese je několik misionářů, kteří si stěžují, že svou misii

130

nevedu dobře. Nemám pastora, nepořádám mše. Neobracím domorodce na víru. Mám dojem, že někdo z nich o tom napsal té společnosti dopis a teď sem přijede výprava, aby zjistila, zda si zasloužím jejich dobročinnost. Jamesi, jestli mi společnost zruší svou podporu, vláda to pochopí tak, že nevedu právoplatnou misii a vezme mi i těch tři sta liber. Pak ztratím všechno."

"To se nestane."

"Jak to víte? Kdybyste jen slyšel ty hádky, co vedu s těmi svatouškovskými domýšlivci! Počítají svůj úspěch na spasené dušičky! Tvrdí, že nestačí, když budu Afričany léčit a učit je hygieně a zdravotvědě, musím zároveň kázat evangelium! Byli pořádně vyděšení, když jsem jim řekla, že odmítám odsoudit kikujského boha a že si myslím, že Ngai je

jenom jiné slovo pro Boha všemohoucího."

James na ni pohlédl. Oči jí zářily, tváře zčervenaly. Světle hnědé vlasy nedávno ostříhané v novém stylu bubikopf vyčnívaly zpod sluneční helmy. Musel se usmát. "Opravdu jste je vyděsila, Grace?"

Střetla se s jeho úsměvem a potřásla hlavou. "A jak, zatracení!" řekla a už nedokázala přemáhat smích. "A moc se mi to líbilo!"

Smáli se společně a Grace s údivem zjistila, že se cítí mnohem lépe. "Jsem ráda, že máte vlastní laboratoř, Jamesi," řekla nakonec a myslela to upřímně. "Dokážete tady zázraky. Určitě po vás pojmenují nějakou novou bakterii."

"To snad raději ne!" Vztáhl k ní ruku a ona ji přijala. "Kromě toho," dodal o poznání tišeji, "počítám s tím, že sem přijedete a ukážete mi, jak se s tím vším zachází."

"Pokud tu ještě budu."

Když vyšli z kůlny a vstoupili do chladné tmy mlékárny, James řekl: "Budete tady, Grace. A všechno bude v pořádku. Máte v Keni hodně přátel."

"Strašně nerada chodím po žebrotě."

"Nemůžete požádat o pomoc Vala?"

"Nikdy. On je ten poslední člověk na světě, komu bych přiznala bezmocnost. Měla bych to do smrti na talíři."

"Jste velice nezávislá, vidíte, Grace? Nejraději si všechno uděláte sama. A nikoho nepotřebujete. Anebo alespoň chcete, aby si to o vás ostatní mysleli. Pozor, je tu voda -"

Grace znenadání uklouzla po mokrému betonu a ztratila rovnováhu. James ji zachytil. Na krátký okamžik se objali, James ji pevně sevřel v náručí. Pak ji pustil a znovu se rozesmáli.

Později však, když Lucillyn přítelkyně nakládaly do vozů děti a věci, které si vzájemně povyměňovaly, stál James na

131

konci vjezdu a dlouho pozoroval Grace odjíždějící na koni dolů po opuštěné cestě k Nyeri, lékařský kufřík připevněný k sedlu, se zapadajícím sluncem v zádech.

Myslel na tu druhou věc, co jí chtěl ukázat, a byl nyní rád, že si to rozmyslel. Bylo to staré vydání Times. Staré podle data, ale nové tady v Keni, kde byly noviny ze zámoří k vidění jen zřídka a když, tak přicházely s mnohatýdenním zpožděním. Tenhle výtisk již četly mnohé oči stížené steskem po domově a z Kilima Simba půjde na další ranče v oblasti Nany-uki a nakonec až do Aberdarských hor k osadníkům v Rift. James vyndal ze zadní kapsy jednu stránku, kterou si ponechal. Bylo zcela nepřipustné noviny vystříhat, jakkoli je mr-začít; nepsané pravidlo nařizovalo za každou cenu udržet Times nepoškozené, až do okamžiku, kdy se po posledním přečtení rozpadnou. Avšak u této strany, seznamu soukromé inzerce, James cítil, že je jeho povinností skrýt ji před cizíma očima, že ho k tomu zavazuje čest.

Důvodem byl malý inzerát uprostřed posledního sloupce. V malém okénku s textem stálo: Je remy Manningu, najdeš mě v oblasti Nyeri, v Keni, ve východní Africe. Grace Trevertonová

James stál u brány a díval se za Grace ještě dlouho poté, co zmizela a začalo se stmívat.

14

Valentin se zasmál a hodil karty na stůl. Pak sebral výhru, vydal se k hotelové verandě a pohodil peníze rik-šům seřazeným na ulici. Vrátil se do baru hotelu Norfolk, kde mu poklepávali na záda a gratulovali. Treverton objednal všem pití, včetně šampaňského pro hosty v jídelně. Byla to jeho poslední noc v Nairobi po týdnu oslav nové kolonie, zítra se s Rose vydá na tichou cestu zpět do Bellatu.

Rose už spala ve vlastním hotelovém pokoji. "Astma Jejího lordstva," zněla výmluva. Pod širokým úsměvem na Valentinově tváři se však skrývala bolest, kterou žádný z jeho přátel nemohl vidět - bolest z toho, že se ho štítí žena, již miloval, zármutek, který neotupí ani sebevětší množství alkoholu.

Přesto se o to Valentin snažil. Ke stolu stále nosili další sklenice s ginem a účet narůstal. Lord Treverton se těšil po celé východní Africe výborné pověsti. Jeho bohatství nemělo konce. A kromě toho, utrácení mu dělalo dobře. Tím, že dával peníze druhým, zaháněl pocit vlastní neschopnosti.

132

pití snášel Valentin dobře. Nikdy se nepotácel ani nepadal, nikdy mu nebylo špatně ani se nepřestával ovládat. S každou skleničkou byl jen veselejší a velkorysejší. O půl hodiny později kráčet ulicí směrem k podniku Mirandy Westové a zdravil každého, koho potkal, rozdával rupie černošským dětem a snažil se přijít na to, co hezkého by mohl pro Mirandu udělat.

V posledních měsících se ukázala jako opravdová přítelkyně. Miranda byla první, komu řekl o Rosině potratu. Pokaždé naslouchala, nikdy nesoudila ani neradila, vlastně téměř nemluvila. Byl si jist, že Miranda je jediný člověk ve východní Africe s tímto požehnaným darem. A líbily se mu na ní i další vlastnosti. Nikdy ho o nic nežádala jako všichni ostatní. Nabízel jí peníze, aby si mohla koupit nový nábytek do haly, a ona řekla, že ho nepotřebuje. Nabídl jí, že se přimluví u pozemkového úřadu kvůli koupi pozemku vedle jejího hotelu, a ona řekla ne, děkuji. Byla to žena, která dokáže stát na vlastních nohou a neběhá za ostatními a neškenrá o pomoc. Miranda se v tomto ohledu hodně podobala Grace. Také se mu na ní líbilo, že s ním ne flirtovala, nebyla upejpa-vá, nehrála žádné z těch obvyklých ženských her. Miranda byla čestná a přímá a neměla čas na to nezávazné sexuální laškování, s kterým se Valentin setkával na každé sešlosti. Byl přesvědčen, že jí nejde o to dostat se mu do postele a na rozdíl od většiny ostatních žen nikdy nečekala na kompliment ani na pozornost. S Mirandou Westovou mu bylo příjemně, byla prostá a jednoduchá a on jí chtěl dnes večer před svým odjezdem z Nairobi vyjádřit své díky.

Ve skromně osvětlené hale nebylo ani živáčka, jídelna byla zavřená a tmavá. Na schodech našel zametajícího Afričana, který řekl: "Zavolám vám memsaab, bwana."

"Ne, neobtěžuj se. Já ji překvapím."

Miranda však nebyla překvapená ani v nejmenším. Pozorovala Valentina z okna svého bytu. Její oči znaly hraběte tak

dobře, že dokázaly rozpoznat nepostřehnutelnou změnu jeho kroku, která znamenala alkohol. Tak... Valentin k ní jde opilý.

"Lord Treverton!" řekla, když otevřela dveře. "To je příjemné překvapení."

"Doufám, že neruším."

"Vůbec ne. Pojdte dál. Mohu vám nabídnout něco k pití?"

"To byl ale týden, Mirando!" řekl a nenuceně se svalil na pohodlnou židli, i když ji v jejím soukromém bytě navštěvoval jen zřídka. Vzal si sklenici whisky a vyprázdnil ji jedním hltém. "Kéž by železnice vedla až k Nyeri. Nesnáším to dlouhé cestování domů." Protože to bude trvat osm dní, každý ve-

133

čer budou rozbíjet tábor, vypřahat voly a Rosino obviňující mlčení ho bude dovádět k šílenství.

"Jednou povede, lorde Trevertone," řekla a dolila mu po okraj. Valentin natáhl své dlouhé nohy před sebe, položil si je na stoličku a zíral do své sklenice. Prosadit tu železnici bylo hotové peklo. Hospodářství kolonie se začalo sbírat, prosperita vykukovala za rohem, ale i přes jeho vliv v legislativní radě a styky s ministrem pro kolonie konečná stanice tvrdošíjně zůstávala v Thice. A Valentin potřeboval, aby k němu na plantáž jezdil vlak!

V lednu, v krátké přestávce mezi obdobím dešťů, nechal za spoustu peněz vytrhat vyplavené semenáčky a nahradit je novými. Pak přišly březnové deště a do čtrnácti dnů nasadily rostlinky na květy, nádherné bílé květy s vůní pomerančovníku. Ještě tři čtyři roky potrvá, než bude první sklizeň kávy pod střechou, ale stejnou dobu by mohla trvat i stavba železnice. Vlak by jeho bobům zaručil ty nejlepší ceny a rozvoz. Bez železnice se Valentin bude muset spoléhat na vozy, a tak se na nairobský trh dostane poslední, kdy už bude všechna konkurenční káva skoupena.

"Doufala jsem, že se dnes večer zastavíte," řekla Miranda a popošla k mahagonovému stolku pokrytému ubrouskem, bezcennými starožitnostmi a fotografiemi královské rodiny. "Dala jsem vám něco stranou." Vrátila se s ozdobnou dortovou plechovkou. "Rumový perník pro lady Trevertonovou."

Valentin pohlédl na falešnou wedgwoodovskou plechovku a pomyslel na všechnu tu péči, již věnovala dortu v ní, a říkal si, jak si pro všechno na světě Miranda dokázala najít ve svém nabitém programu čas na takovou laskavost. Náhle ho zasáhl přívál citu. Vdova Westová je hodná ženská. Její manžel je určitě mrtvý, takovou ženu by přece nikdo nemohl opustit.

Seděla na židli naproti němu s rukama složenými v klíně.

"Máte jiný účes," řekl.

"Už tři měsíce! Je to ta nová móda."

Zasmušil se. Všechny ženy v Keni si teď stříhaly vlasy, protože to udělala lady Rose. Sáty nyní zvýrazňovaly přirozené tvary a zkracovaly se. Běložky konečně získaly v kolonii volební právo a ještě ke všemu začínaly kouřit. "Nová žena!"

Kvůli tomu se vedla válka s Němci?

Valentin cítil, jak se mu kazí nálada. Ačkoli jen zřídka nechal ochabnout svůj přirozený optimismus, nikdy si nedopřál rozmazlování sebelibosti a za celou dobu strávenou ve východní Africe jen jedinkrát pocítil skutečné zoufalství - tehdy v noci, kdy tak nešťastně záutočil na Rose - nyní ustoupil lord Treverton před návalem melancholie. Polkl svou whisky a řekl: "K čemu ten svět spěje, Mirando?"

134

Soucítě se usmála. Miranda slyšela v jeho hlase povědomý tón, viděla, jak se mu do očí vkrádá pohled, který znávala z tváří mnoha osamělých mužů. Dolila mu sklenici.

"Co ženy vlastně chtějí, Mirando? Můžete mi to říct?"

"Já vím jen, co chci já, lorde Trevertone. Každá žena chce něco jiného."

"Já chci syna," řekl tiše. "To jediné jsem vždy opravdu chtěl. Mám velký obludný dům a pět tisíc akrů, a nemám to komu předat. Potřebuji dědice. Ale moje žena... doktoři říkají, že už nemůže mít děti..."

Miranda věděla, že je to lež. Podle telegrafu buše problém nebyl v tom, že by lady Rose nemohla - spíše nechtěla.

Najednou se na ni Valentin podíval a řekl: "Vy potřebujete muže, Mirando. Neměla byste být sama."

"S hotelem je pořád spousta práce. Je tu personál, jsou tu hosté. Nejsem nikdy sama."

"Myslím v noci, Mirando. Když je všechno v hotelu hotovo a když jsou všichni vaši hosté zachumlaní v postelích.

Cožpak vám v takových chvílích muž nechybí?"

Sklopila oči. "Někdy."

"Jste předmětem mnoha spekulací, Mirando."

"Vážně?"

"Ve východní Africe není muž, který by mohl tvrdit, že vás důvěrně zná."

"A já to tak chci zachovat."

"Proč? Protože jste vdaná?"

"Ach ne, Jack je mrtvý. Tím jsem si jistá."

"Tak proč? Bůh ví, že byste si mohla vybírat."

"Musím chránit svou pověst. Víte, samotná ženská si nemůže dovolit spát s každým."

"Já nemyslel spát s každým" řekl tiše. "Myslel jsem... jen jednoho muže."

"Koho bych si měla vybrat? Mám hotel, který docela slušně vydělává. Jak najdu chlapa, co nepůjde jen po penězích?"

"V Keni jsou i muži, kteří nepotřebují vaše peníze."

"To je pravda. Ale mně se žádný nelíbí. Než se někomu vzdám, musím k němu něco cítit."

Zamyšleně ji pozoroval černými očima. Je jako Rose, pomyslel si. Není jí sice podobná vzhledem ani chováním, ale stejně jako ona si chrání svou ctnost.

Toto náhlé poznání probudilo ve Valentinovi tělesnou žádost. A whisky začínala působit. Myšlenky se mu popletly, v

pokoji bylo najednou horko. A ta bolest, kterou v sobě nosil půl roku, se začala rozplývat.

"Ale někdo tuje, kdo vás zajímá, vidíte?" zeptal se jemně.

Váhala.

135

"Kdo je to?"

Miranda před jeho pohledem neuhnula. Byla tak blízko, tak blízko...

„/e někdo takový, Mirando?"

Přikývla.

"Kdo?"

"To přece víte," zašeptala.

Vstal a naklonil se k ní. "Chci to slyšet, Mirando. Chci, abys vyslovila jméno muže, s kterým bys šla do postele."

Zatočila se jí hlava. Tvář jí hořela. Zašeptala: "Moc dobře víte, kdo to je. Vy sám -"

Valentin se k ní sklonil, postavil ji a přitiskl svá ústa k jejím rtům. "Neříkej mi ne, Mirando," řekl tvrdě. Líbal ji na ústa, na krk. Rozepnul jí blůzku a líbal ji na hrdlo. Když sjel rukama k jejím prsům, zašeptal: "Neodmítej mě, Mirando!"

A Miranda, vzdávajíc se jeho objetí, zašeptala: "Ne, Valentine, neodmítnu."

15

Připadám si jako veverka v kole (psala Grace do svého deníku). Léčím stále stejné nemoci, pořád dokola, často u stejných lidí. Chodí za mnou s horečkami, nachlazením a chřipkou, se střevními parazity, s tetanem, malárií, trichofy-cií a rány, které se nikdy nezahojí. Mé jednoduché léky s hořkými solemi a chininem považují za zázrak, ale to mi nestačí.

Musím je učit, jak mají změnit svůj způsob života. Ty hrozné nevětrané chýše, kde spí s kozami, pijí vodu, kterou se myjí a v níž koupou svá zvířata. A ty ubohé děti, spálené od otevřených ohnišť. Chodí za mnou, já jim dávám léky a oni se vracejí k tomu nehygienickému životu do svých špinavých domovů, aby další týden znovu přišli - stejní lidé se stejnými neduhy. Možná, že jich několik na neléčené choroby nakonec i zemřelo. A já je nemohu za žádnou cenu donutit, aby pochopili, že nestačí chodit si pro léky, když onemocní, že musí ze všeho nejdříve změnit svůj způsob života a tak vymýtit příčiny nemocí.

Grace odložila pero a masírovala si krční páteř. Seděla u jídelního stolu a psala ve světle syčivé petrolejky. Venku se něžná africká noc objímala s řekou. Vůně divokého jasmínu plnila vzduch a v dáli žalostně houkala osamělá sova. Byla sama ve svém domku. Mario byl ve vesnici na tanečním obřadu a Šeba se vydala na noční lov. Grace hleděla do stínů, které se zabydly v rozích, a myslela na spoustu oprav, které musí udělat, na obvazy, které musí smotat, na dopisy,

136

kteří tak dlouho dluží svým přátelům v Anglii. Jenomže je už deset hodin. Byla na nohou od svítání a za chvíli bude muset znovu vstávat a začít další dlouhý den. Znovu se chopila pera a psala:

Zoufale potřebuji pomoc. Potřebuji učitele. Nemohu léčit podvýživu a parazity Afričanů, když nezmění svůj život. Sama jsem téměř bezmocná, nedokážu se dostat ke všem. Mu-sím zůstat zde a starat se o ty, kteří přijdou na mou kliniku.

Kdyby tu tak nebyla ta šamanka! Wachera je mou kletbou. Je největší překážkou mého pokroku. Obhajuje dodržování starých zvyků a způsobů. Lidé se jí bojí a váží si jí, udělají všechno, co řekne. A teprve když jim její medicína nepomůže, přijdou za mnou. Jenomže k ní jdou vždy první. Cesta k její chýši je proslapaná. Chodí si k ní pro nápoje lásky, pro amulety proti nemoci. Wachera pro Kikuje pořádá staré náboženské obřady a oni věří, že je přímo spojena s bohem a předky. Dokud bude moci praktikovat své pověřivé nesmysly, já mezi domorodci kupředu nepokročím.

Kéž by Valentinovi přálo štěstí a podařilo se mu ji přestěhovat za řeku. Kéž by byl vytrval! Avšak ona se stále vrací na to místo u řeky a Val to už vzdal, myslí si, že mu to za ty starosti nestojí. Vcelku si zvykl na tu chýši u jižního brankoviště hřiště, ale pro mne je ta chýše výsměchem a trvalou připomínkou vlastní bezmoci!

Žádala jsem Lucille Donaldovou, aby se vrátila. Se svou výukou Bible přestala už v lednu, protože prý deště zničily stezku a cestování z Kilima Simba je nesnesitelné. Cesta vyschla a ona se stejně nevrátila. Tvrdí, že má moc práce na své farmě a nemůže si dovolit jezdit tak daleko, jen aby se pokoušela vykládat Bibli těm pár dětem, které náhodou přijdou. Kromě toho, Bible stejně není to, co ty děti potřebují. Říkala jsem to Lucille- že je potřeba je učit užitečnější věci - číst a psát, vykládat jim o zdravotědě a bezpečnosti - a v dubnu jsme se kvůli tomu pohádaly. Lucille se od té doby neukázala. Zřejmě jsem se jí dotkla mnohem víc, než jsem si myslela, když jsem jí tehdy řekla, že na mé misi bude náboženství vždy až na druhém místě!

Možná že i to se však bude muset změnit. Z Anglie dorazí příští týden delegace od společnosti a já na ně musím být připravená. Nedám si vzít, co jsem vybudovala. Nedovolím, aby mne donutili vzdát se svého snu. Mám plán, který by mohl vyjít. Jenomže právě proto potřebuji od Lucille pomoc...

Grace zavřela deník, vrátila jej do zásuvky a došla k hlavním dveřím. Než je otevřela, přehodila si přes ramena šál. Kolem jediné parafinové svítilny, která visela z trámu, pole-

137

tovali lišajové a královští motýli. Zprava se z lesa ozývaly rytmy afrických bubnů, nalevo v Bellatu bylo slyšet klavír - Rose zase hrála, snažila se vyplnit ticho svých stěn.

Grace hleděla do tmy.

Na cestičce k jejímu domu se cosi pohnulo.

Natáhla se pro pušku, která visela připravená v předsiňce, a snažila se rozkoukat ve tmě, aby zjistila, co to je.

Teď už rozeznávala lidskou postavu. Člověk. A kulhá. James!

"Dobrý večer," zavolal, "vidím, že jste ještě vzhůru."

Grace si přitáhla šál k hrudi. Nikdy k ní ještě v noci nepřišel.

"Nezdržím vás dlouho," řekl, když vystupoval po schodech. "Vím, že je pozdě, ale jsem na cestě domů z okresního úřadu v Nyeri a napadlo mě, že se tu zastavím a popovídám si s Valentinem. Ale on je zase na safari, tak jsem se podíval přes kopec, jestli nejste náhodou vzhůru a uviděl jsem světlo. Tak," vytáhl párek koroptví, "ty jsou pro vás."

"Děkuji. Pojd'te přece dál."

Když James, vysoký a po cestě zaprášený, vešel do jejího malého obývacího pokoje, Grace najednou překvapilo, jak její domek působí drobně a žensky.

"Dáte si šálek čaje?"

Chvilí váhal, a když Grace rozsvítila další lampy, postřehla, že James není ve své kůži. Dala na sporák čajník a do porcelánové konvičky nasypala tri lžičky čaje. "Je to Brooke Bond's, nová značka hraběnky Trevertonové. Velmi drahá, ale Rose mi ho dává zadarmo. Sedněte si, prosím."

"Určitě vás nezdržuji?"

Usedla na druhou židli, složila ruce a všimla si, že s Jame-sem skutečně není něco v pořádku, jako by ho něco trápilo.

"Ještě jsem nechtěla jít spát," řekla. "Musím udělat milion věcí. Vaše návštěva okresního úřadu byla oficiální?"

"Ano. Dostal jsem echo, že pár chlápků ze severní hranice k nám pašuje dobytek z oblasti, kde je karanténa. Roznesou dobytčí mor jako divoký oheň, jestli je nechytíme. A celé moje stádo půjde k čertu! No, hlídky už jsou venku. Myslím, že je chytí. Abych nezapomněl," zvedl kožený sedlový vak. "Od manželky oblastního komisaře. Prý za ten vytržený zub."

Grace prohrábla vak jako dítě o vánocích. "Pánbůh jí požehnej!" zvolala, když vytahovala plechovku sušenek, švestkový pudink a sklenice zavařeného zázvoru, marmelády a medu.

Všechno uložila, podala mu vak a znovu zaznamenala neklid v jeho tváři. "Jamesi, stalo se něco?"

138

Zahleděl se do chladného, tmavého krbu a chvíli přemýšlel. Pak řekl: "Pár mých chlapů dostalo úplavici a mně došel všechnen tresčí olej. Myslel jsem..."

Vstala a došla ke své lékařské skřínce. Vrátila se s lahví a postavila ji na stůl mezi dvě morrisovské židle. "Víte přece, že vám s radostí dám cokoli, co mám, Jamesi."

"Děkuji vám," řekl a znovu ztichl.

Chvilí seděli mlčky zaposloucháni do zvuků noci a Grace přemýšlela, proč asi opravdu přijel. Nakonec James promluvil:

"Jak to jde na klinice?"

"Zvládáme to. Ale je tu ten problém s učením. Napsala jsem už tolik dopisů, kde jsem žádala o ošetřovatelky a učitele, kteří by pracovali ve vesnicích. Místo nich mi přijede inspekční delegace. Ale víte, Jamesi," řekla a naklonila se k němu, "mám plán. Napadlo mě, jestli by mi Lucille nepomohla, až tu budou ti lidé ze společnosti. Až si to tu budou prohlížet, mohla by mít hodinu s dětmi, příběhy z Bible nebo tak něco. Určitě by to pomohlo. Co myslíte? Mám ji požádat?"

Zpřímá se na ni podíval a Grace znala odpověď, ještě než ji vyslovil. "Lucille vám nepomůže."

"Proč ne?"

"To ona napsala stížnost na Misiijní společnost."

Grace na něho překvapeně pohlédla.

James odvrátil oči. "Zjistil jsem to dnes ráno. Řekla mi to."

Noc byla náhle přímo u nich, jako by se pokoušela oknem nakouknout do domku. U verandy zaševelily keře oleandru a pak se ozvalo nervózní mručení hyen hledajících potravu. Konečně zapiskal čajník a Grace došla k plotně. Nalila polovinu horké vody do konvice, odložila čajník a vrátila se do obývacího pokoje.

"Proč, Jamesi?" zašeptala. "Pročto udělala?"

"Obávám se, že opravdu nevím. Šokovalo mě to stejně jako vás. Nedokážu vysvětlit, co se s Lucille vlastně stalo."

Hleděl na Grace s nešťastným výrazem ve tváři. "Když jsme se vzali a já ji před deseti lety přivezl do východní Afriky, vypadalo to, že je zdejší životem nadšená. Ale víte, ona a její matka si byly velice blízké. Otec jí zemřel, když byla ještě dítě, a nemá žádné sourozence. Když jsem ji poznal, žila s matkou nad malým obchůdkem; byly si navzájem velice oddány. Měl jsem divný pocit, když jsme odjížděli. Lucille se s matkou rozešla ve zlém. Paní Rogersová nechtěla, aby se její dcera stala manželkou osadníka."

James sáhl do kapsy pro dýmku. Obřadně ji naplnil a zapálil, pak pokračoval: "A tak jsme se dohodli, že nejlepší bude přivést sem Lucillinu matku, jakmile se usadíme. Východní Afrika je dobrým místem pro zasloužený odpočinek,

139

pokud má člověk pořádný dům a pohodlné živobytí. Začali jsme spořít a plánovat. Paní Rogersová s námi měla žít na Ki-lima Simba. Myslím, že jen díky tomuto snu byl pro Lucille ten šok z nového života snesitelný. A zpočátku to byl šok. Když spatřila ranč, proplakala celé dny. Pak si však začala psát s matkou, posílala jí brožurky o protektorátu a její matce se ten nápad zalíbil. Letos za námi měla přijet."

"Co se stalo?"

"Zemřela, najednou a neočekávaně. Bylo jí teprve padesát. Lucille z toho byla celá pryč. Je to dva roky, a protože tehdy zuřila válka, nebylo ani pomyšlení, aby jela domů na pohřeb. Myslím, že právě tehdy se začala měnit."

"Měnit? Jak?"

"Nepostřehnutelně, tak, že to vidím až teď, zpětně. Vytáhla starou rodinnou Bibli a začala v ní po večerech číst. Pak se zapletla s metodisty v Karatině. Jakmile se doslechla, že sem má přijet Valentinova sestra a zakládat tu misi, byla radostí bez sebe."

"Chápu," řekla Grace, když vstávala a vracela se do kuchyně. Nalila čaj a podala mu šálek. "Řekla vám, co té společnosti napsala?"

"Ne." James si zamýšleně míchal čaj a pozoroval lžičku točící se kolem dokola. "Teď si myslím, že jsem udělal chybu,

když jsem přivezl Lucille do východní Afriky. Bylo jí teprve devatenáct, mně dvaadvacet. A byla velmi romantická. Když jsme konečně dorazili na Kilima Simba, nedokázala ze sebe zklamáním vypravit ani slovo."

"Mnoho lidí je šokováno, když poprvé vidí svou novou zemi."

"Měl jsem mít rozum. Já se tu narodil, vyrostl tady. Měl jsem vědět, jak se zdejší život liší od toho, na který byla zvyklá." James odložil šálek a postavil se ke krbu. Jeho obvyklé klidné chování nyní rušila prudká gesta a stěží skrývané napětí. "Grace, kdybyste věděla, jak hrozný z toho mám pocit."

"A já myslela, že mě Lucille má ráda," řekla tiše.

"Ale ona vás má ráda." Pak dodal tišeji: "Oba vás máme rádi."

Grace se neodvažovala na něho pohlédnout; nemůže si dovolit podlehnout jeho hlasu, jeho mužné přítomnosti naplňující dům. Najednou ji zachvátil vztek a smutek zároveň, mátlá ji zrada přítelkyně. "Co si počnu, až ta inspekce přijede?"

"Rád bych vám pomohl."

Zavrtěla hlavou. "Obávám se, že tu není nic, co byste mohl udělat. Byla to chyba chtít je oklamat. Ti lidé v Suffolku přispívají na to, co považují za křesťanskou misi. Mají právo vědět, kam jdou jejich peníze." Vstala a pohodila rameny.

"Budu prostě muset přijít na nějaký způsob, jak je uchlácho-

140

lit, anebo je přesvědčit o hodnotě toho, oč tu usiluji. V nejhorším případě mi nezbude než vymyslet, jak se obejít bez nich. Nevím."

James k ní přistoupil, podíval se jí do očí a spoutal ji silou svého pohledu. "Grace, řekněte mi, že to nijak neublíží našemu přátelství."

Hrdlo se jí stáhlo: "Nic na světě mu nemůže ublížit, Jamesi."

"Budete k nám pořád jezdit na ranč, vidíte?"

Grace zaváhala.

Otočil se a udeřil pěsti do dlaně. "Jak to, že se věci tak zamotají? Myslel jsem, zeje šťastná. Vypadala šťastná." S tělem napjatým chodil sem a tam po malém pokoji. "Na farmě jí to tak jde a s dětmi to umí. Za celých deset let si nikdy nestěžovala." Naráz se zastavil a pohlédl na Grace s bolestí ve tváři. "Lucille je hodná ženská a já nevím, co bych si bez ní počal. Ale... dnes ráno jsem byl bez sebe, když mi řekla o tom dopise. Křičel jsem. Říkal jsem ošklivé věci. Nemyslel jsem to tak, ale v tu chvíli jsem měl v hlavě jen jedno -" Ztišil hlas. "Grace, vy jste to nejlepší, co tuto zem potkalo, co potkalo mě. Myslel jsem jen na to, že pokud Lucille nějak zkazila naše přátelství..."

V palmových listech nad jejich hlavami šramotili mravenci, po stěnách a trámech se plazily ještěrky. Dům byl živý stejně jako zahrada a les venku. Ti dva v domku naslouchali chóru života, který je obklopoval, ztraceni na okamžik v očích toho druhého, chyceni v pasti blízkosti svých těl a důvěrnosti té chvíle. Pak James promluvil: "Je pozdě. Měla byste jít spát, Grace."

"Přece teď nepojedete domů! Není to bezpečné."

"Rose mi nabídla nocleh nahoře v domě."

Grace chtěla zvolat: zůstaň tady se mnou, ale namísto toho vzala z háčku svítlnu, podala mu ji a tiše řekla: "V noci je cesta odsud k domu nebezpečná, Jamesi. Dávejte na sebe pozor."

Otevřela dveře a vyprovodila ho na verandu. Nasadil si svůj klobouk se širokou krempou, otočil se a pohlédl na ni očima skrytými ve stínu. "Jednu věc vám slibuji, Grace. Udělám všechno, co je v mé moci, abych vám pomohl."

16

Peony seděla s hlavou v dlaních a útlá skloněná ramena se jí otřásala vzlyky. "Nevím, co mám dělat!" naříkala. "Já se snad zabiju!"

"Ale jdi," řekla Miranda a podala dívce sklenici brandy. "Tu máš. Vypij to a přestaň brečet. Takhle nic nevyřešíš."

141

J

Služebná zvedla opuchlou tvář. "Vyřešit! Jak se tohle dá vyřešit?"

"Nějaký způsob by se našel."

Oči se dívce rozšířily. "Ach ne, madam," vydechla. "7b bych nikdy neudělala."

Miranda seděla za svým stolem a ukazováčkem bubnovala na zelený piják. To je tedy den! Nejprve krádež v kuchyni a ten zmatek kolem, než se přišlo na to, který z chlapců to dělá. Pak přišel jeden host s horečkou a všechny ostatní zpanikařil. A teď tohle.

Peony, Mirandina anglická služebná, byla bledá mladá dívka, která přijela na poslední lodi se snoubencem, ten však v Mombase zemřel na malárii. Miranda ji najala a přiměla pracovat. Peony si vedla v posledních osmi měsících dobře a pilně šetřila na zpáteční cestu do Anglie.

"Jak je to dlouho?" zeptala se Miranda.

"Asi dva měsíce."

"A otec? Ví o tom?"

Peony vypadala zbědovaná. "Nic neví, madam. Je už dávno pryč. Já - já ani neznám jeho jméno."

Miranda znechuceně pohodila hlavou. Tyhle holky! Některé jsou jako králíci, přijedou do Keni, vůbec se neupepja-jí a při pohledu na tolik chlapů skoro šílí. Manželka jednoho osadníka v oblasti Limuru si z potratů udělala lukrativní živnost.

Miranda vstala a přistoupila k oknu. Připadalo jí, že pokaždé, když vyhlédne ven, je Nairobi rušnější. Bylo to jen zdání, anebo se vždy, když se otočila k oknu zády, objevilo pět nových automobilů a stovka nových mužských hledajících dobrodružství? Začínala Keňu nenávidět.

Valentin se od té jediné noci, kterou strávili spolu, neukázal.

Přes cestu jel vůz plný holandských farmářů. Celý den budou nakupovat, prodávat, sbírat poštu a pak se vrátí ke svým bídným poličkám, kde lišky dávají dobrou noc. Bože, pomyslela si Miranda. Čím to je, že vypadají tak hrdě? Co je tak ctihodného na orání hlíny, na níž kromě malárie a spavé nemoci nic neroste?

Nedostala od Valentina ani vzkaz. Brzy ráno vylezl z její postele a vrátil se se svou ženou na sever, na svou plantáž. Od té doby se nezastavil. A v Nairobi byl. Miranda ho viděla.

Když se Peony znovu rozplakala, hořkost v Mirandě ještě vzrostla. Jak je život někdy zřůdný! Tady sedí hysterická holka, protože přišla do jiného stavu při aféře na jednu noc s bezejmenným chlapcem, a tady Miranda, která si tak zoufale přeje otěhotnět a nemůže.

142

Hleděla dolů na ulici. Jedna/ burských manželek byla těhotná a nijak to neskrývala. Časy se mění. Domácí vězení a utajované těhotenství jsou věci minulosti. Válka odhodila staré konvence a módu oblékání. Teď už byly mateřské šaty a ženy pyšně vystavovaly svá břicha.

Až na mě, pomyslela si Miranda a s odporem pozorovala tu mladou burskou ženu. Já bych takhle měla chodit po ulici. Však ono by se brzy rozeslo, že nosí dítě hraběte, ten by jí zařídil nějaké pěkné místo, možná i dům v Parklands, kde by si mohla žít jako císařovna. Hotel by někomu svěřila a zisk by ukládala do banky. Ale pro uskutečnění tohoto snu potřebovala dítě a k tomu by musela ještě jednou dostat Valentina do své postele.

Miranda pohodila rameny. Nemá to smysl. Valentin se nevrátí. To by poznal i blázen. Byl opilý, a když vystřízlivěl a uvědomil si, co udělal, litoval toho.

"Já nechci žádnou takovou operaci," naříkala Peony. "Já jsem byla vychovaná jako katolička."

Miranda se s pohrdavým pohledem otočila. "Na to jsi měla myslet, než ses poddala své slabosti. Když se toho nechceš zbavit, znamená to, že si to chceš nechat?"

Peony vytřeštila oči. "Ne, ne, madam! Co bych si s tím malým počala? Vždyť já toho chlapa ani nemilovala. Nic pro mě neznamená. Já to dítě nechci. Ale nemohla bych... to zabít."

"Tak co chceš dělat?"

Peony mačkala v ruce lem zástěry. "Myslela jsem, že by je třeba někdo adoptoval."

Miranda na ni udiveně pohlédla.

V té velké lenošce vypadala Peony tak slabě a dojemně, jak jí křivky kostnatých ramen obepínala látka levných šatů.

Ale je zdravá, říkala si v duchu Miranda. To dítě by bylo taky.

Miranda přivřela oči, v hlavě se jí rodil nápad. "Říkáš, že on o tom neví?"

"Ach ne, madam. A já už ho nikdá neuvidím, abych mu to řekla."

"Víš o tom ještě někdo?"

Peony beze slova zavrtěla hlavou.

Miranda se usmála. "Tak já ti pomůžu."

"Ach, děkuju vám -"

"Ale musíš mi slíbit, že to zůstane tajemstvím. Uděláme to takhle..."

Rose mu napsala vzkaz: makronky paní Westové, jednu uncí. A bristolský dort, prosím.

Dorozumívali se už jen takhle, buď přes chůvu, paní Pem-brokovou, nebo si psali vzkazy. Tenhle našel ve své šatně,

143

když se připravoval na cestu do Nairobi. Rose už byla venku, samozřejmě na své eukalyptové mytíně.

Valentin měl nutkání předstírat, že vzkaz nenašel anebo že paní Westová už s pečením přestala, ale věděl, že tyhle lži ho nespasí. Nezachoval se čestně. Ať je to sebenepříjemnější, nemohl se Mirandě donekonečna vyhýbat, musel se s ní setkat a všechno urovnat.

Miranda vyšla z kuchyně s otevřeným náručím a k Valentinově údivu ho vřele pozdravila.

"Měl jste hodně práce, lorde Trevertone," řekla a mávla na jednoho z chlapců, kteří připravovali stolky na čaj. "Dvě piva," poručila svahilsky a obrátila se k Valentinovi. "Určitě jste byl v jednom kole - plení, mulčování a prořezávání pěti tisíc akrů kávovníku. Od ostatních pěstitelů neslychám nic jiného."

Valentin se rozhlédl a napadlo ho, že jídelna bývá dost rušným místem. Nyní, mezi obědem a svačinou, byla však opuštěná. A personál si tiše hleděl svého na druhém konci místnosti. "Omlouvám se, že jsem se nezastavil, Mirando. Jen jsem skutečně nevěděl, co bych vám měl říct."

"To je v pořádku," řekla jemně. "Opravdu."

"Já tohle běžně nedělám. Cítím se jako hulvát. Nechtěl jsem, aby se to stalo. Hodně jsem toho v Norfolku vypil, víte."

"Samozřejmě. Já to chápu."

"To je dobře." Položil ruce na stůl a pocítil nezměrnou úlevu. "Musím říct, Mirando, že jste prima ženská!"

Zasmála se. "A co jste si myslel, že udělám? Já přece nejsem žádná holčička, co právě vystoupila z lodi. A věřím ve vaši diskretnost. Koneckonců, musím myslet na svou pověst."

"Máte mé čestné slovo."

"A také na vaši pověst."

"Ach ano."

"Zejména nyní."

"Nyní?"

Přinesli pivo. Miranda naplnila skleněné džbánky a počkala, až chlapec odejde do kuchyně. Pak pokračovala: "Je to shoda okolností, že jste se tu dnes zastavil, lorde Trevertone. Už jsem vás chtěla začít hledat."

Opatrně se na ni podíval. "Skutečně?"

Usrkla piva. "Ach, ten kluk přinesl studené. Začala jsem číst piva chladit, kvůli Američanům. Pijí ho studené, představte si."

"Mirando, proč jste mě chtěla hledat? Přece víte, že to, co se stalo tehdy v noci, se nemůže opakovat."

144

"Ani jsem to nečekala. Ale jsem ráda, že jste dneska zaskočil, protože vám musím něco říct."

"A copak je to?"

"Jsem těhotná."

"Cože?"

Ve dveřích kuchyně se objevil číšník. Miranda mu naznačila, aby zmizel. "Lorde Trevertone, prosím. Musíme být diskrétní."

"Jste těhotná," opakoval.

"Ano."

"Víte to jistě?"

"Ano," vzdychla.

"A proč mi to říkáte?"

"Protože je to vaše dítě."

"Moje?"

"A či by mělo být?"

Nevěřicně na ni hleděl. "Bože," vypravil ze sebe a vstal. Udělal pár kroků a otočil se. "Co s tím budete dělat?"

"Dělat? Proč? Samozřejmě, že si to nechám."

"V Limuru je nějaká žena. Některá paní Batesová -"

Miranda zakroutila hlavou. "To bych nemohla udělat. Vy snad ano? Kdybyste věděl, že to je vaše vlastní dítě? A je docela možné, že to bude chlapec. V mé rodině se rodí hodně chlapců."

Odmělčela se, aby mu dala čas tu novinku strávit. Pak řekla: "Nic od vás nežádám. Nejsem taková. O to dítě se postarám, vychovám je sama. Nikdo se nedozví, že otcem jste vy. Jen jsem si myslela, že byste měl vědět."

Valentin na ni pohlédl se zmařeným a zamyšleným výrazem. Oplatila mu přímým, nevinným pohledem.

Pak pomyslel na svého otce, starého hraběte. Kdysi se šeptalo o nějaké ženě v Londýně a o jejím malém chlapci.

Valentinův otec jim zařídil byt na Bedford Square.

Chlapec. Syn...

Vrátil se ke stolu a posadil se. "Omlouvám se, Mirando," řekl upřímně a vážně. "Tohle jsem nechtěl."

"Ani já ne. Ale stalo se. Roky jsem chránila svou pověst. A teď je to všechno na nic kvůli jedné chvíli slabosti."

"Byla to moje chyba."

"Na to jsou potřeba dva."

"Samozřejmě, že vám pomohu."

"Nežádám o to."

"Bez tak..." Valentinovy myšlenky běžely jako o závod. Představoval si členy svého klubu, ty významné postranní pohledy, které si vyměňují, jakmile vstoupí do místnosti, rozhovor, který v tom momentě ustane. Valentin věděl, že celá

145

kolonie mluví o něm a o Rose, dohaduje se o jejich manželských problémech. Hrabě z Trevertonu nedokáže zplodit dědice.

"Kdy se to má narodit?"

"V březnu."

"Výborně," řekl a vyndal z kapsy roličku bankovek. "Tohle je pro začátek."

17

Pro příjezd do Keni si snad člověk nemůže vybrat horší dobu než těsně před obdobím dešťů: tráva je suchá, pole prázdná a celá země vypadá uvadlá a bohem zapomenutá.

Jako budu já, pomyslela si Grace, když si dnes nedám pozor.

Delegace dorazila již včera. Ubytovali se v hotelu Bílý nosorožec v Nyeri a brzy přijedou do Domku ptačích písní provést svou inspekci. James, který se cítil za celou situaci odpovědný, nabídl Grace pomoc, ale ona odmítla, cítila, že se musí delegaci postavit sama.

Za časného vlahého rána kráčela pěšinkou ke své klinice. Noční mlha se stále ještě točila nad zemí, rosa se třpytila na listech jako skleněné květy. Grace spatřila vysoko ve stromech v ranním slunci zářící šarlatový ocas rajskeho lejska. Přes cestu jí přeletěl skořicový včelojed. Vzduch byl plný písní a švitoření a na druhé straně řeky se nízko v korunách stromů držel kouř z kikujských ohnišť.

Gracina misie se skládala ze tří staveb: z ambulantní kliniky, kterou tvořila střecha z palmových listů a čtyři sloupky, ze školy - kmenů rozestavených jako lavice před olivovníkem, k němuž byla přibita tabule, a z hliněné chýše pro vážně nemocné či zraněné pacienty. Tichý a ukázněný dav na ni již čekal: ženy s dětmi na zádech, starci sedící v prachu a hrající nekonečnou hru s oblázky.

Delegaci tří mužů a dvou žen zahlédla Grace přicházet po cestě z plantáže už zabraná do práce.

Jelikož se navzájem neznali, nastalo představování. Skupinu vedl reverend Sanky v doprovodu své manželky Idy. Zpočátku se nikdo na nic neptal; všichni ji mlčky pozorovali, jak za Mariovy asistence ošetřuje Afričany, kteří předstupovali jeden po druhém. Byly tu obvyklé případy popálených dětí, jimž rány vyčistila hypermanganem a čistě ovázala a pak posílala zpět domů se vzkazem pro matky, jak nebezpečná jsou otevřená ohniště v chýších. Objevil se muž se strumou, vážným případem elefantiázy, avšak Grace mu nemohla pomoci

146

a poslala ho do katolické nemocnice v Nyeri. Po něm následoval další, který si před třemi dny pořezal ruku, nenechal si ji ihned ošetřit, a ošklivě se mu zanítla. Mnozí z pacientů znovu přicházeli s nemocemi, s nimiž ji navštívili již dříve, někteří dokonce vícekrát. Jejich příčinou byly nehygienické podmínky života, a ačkoli Grace stále opakovala stejná varování o udržování čistoty v chýších, pěstování koz venku, o pravidelném mytí těla, nošení sandálů, odhánění much z obličeje, její rady byly jen zřídka brány vážně.

Pan Sanky a jeho přátelé mlčky pozorovali dění a psali si poznámky do malých sešitů. Prošli se kolem, prohlédli vybavení na stole - laryngoskop, reflexní kladívko, podkožní in-jekční stříkačku, dřívka do krku, lékařské kleště a skalpely, četli nápisy na lahvičkách, nakoukli jí do záznamů a poslouchali.

Jeden stařec s ranami po celém těle začal splašeně vyvádět, když Grace sáhla po injekční stříkačce. Mario překládal:

"Říká, že injekci už dostal, memsaab. Včera, v katolické misii."

"Aha," řekla a nabrala jdo stříkačky tekutinu z láhve nadepsané Neosalvarsan. "Říká, že dostal přesně tuhle injekci?"

"Říká, že ano, memsaab."

"Zeptej se ho, zda dostal také injekci proti mrakovité infekci."

Muži si vyměnili pár slov a pak Mario řekl: "Taky ji dostal, memsaab."

"Výborně. Drž ho, Mario."

Stařec nadále protestoval a Grace ho píchla do ruky.

"Tedy," začal pan Sanky, když stařec s hlasitými námitkami odcházel, "co to mělo znamenat?"

Grace mu odpovídala a prohlížela přitom ústa další ženě. "Ten muž měl frambézii. Potřeboval dostat neosalvarsano-vou injekci."

"Ale říkal vám, že už jednu dostal."

"Tihle lidé mají smrtelnou hrůzu z injekcí, pane Sanky," řekla Grace a natáhla se pro kleště. "Vždycky lžou a tvrdí, že tu injekci už dostali."

"Ale jak můžete vědět, že právě on také lhal?" ptal se pan Sanky a pozoroval, jak Grace trhá kikujské ženě zkažený zub.

"Protože tvrdil, že dostal i injekci proti mrakovité infekci. Nic takového neexistuje."

"Vy jste si to vymyslela?"

"Mario, prosím tě, řekni té ženě, ať si tímhle vypláchne a vyplivne to." Grace si umyla ruce v umývadle s mýdlovou vodou a řekla: "Je to jeden ze způsobů, jak zjistíte, zda vám

147

říkají pravdu. Kdyby mi řekl, že injekci proti mrakovité infekci nedostal, pak bych mohla předpokládat, že o Neosal-varsanu mluví pravdu. Někteří z nich mě už horlivě přesvědčovali, že dostali čokoládovou injekci."

Duchovní si vyměnil pohled se svou ženou.

Další člen delegace řekl: "Právě jste té ženě dala její vytržený zub. Proč?"

"Musela jsem. Jinak by si myslela, že ho proti ní použiji v černé magii."

"Doktorko Trevertonová," ozvala se další žena ze skupiny, "proč je váš morfín červený? Morfín nebývá červený.

Vlastně -" ukázala na nádobky s léky na stole - "toto všechno by měly být bezbarvé roztoky, a přesto jsou různobarevné. Proč?"

Grace vzala od matky dítě a začala mu ošetřovat popáleninu na noze. "Přišla jsem na to, že tito lidé považují všechny bezbarvé tekutiny za vodu a myslí si tedy, že nemohou účinkovat. Teprve když jsem přidala barviva, uvěřili v jejich moc. To je totéž jako s hořkými léky, těm také více věří. V tomto ohledu se Afričané vůbec neliší od Angličanů, kteří chodí k lékaři na Harley Street."

"Doktorko Trevertonová, jste schopna léčit všechny nemoci, se kterými k vám přijdou?"

"Většinu. Spoléhám na pravidlo: vazelinu k vnějšímu a chinin k vnitřnímu užití. To mi u většiny případů pomůže.

Zbytek posílám do katolické nemocnice."

Všech pět si vyměnilo významný pohled a pan Sanky řekl: "Měla byste pro nás chvíli čas, doktorko Trevertonová?"

"Samozřejmě." Podala ovázané dítě jeho matce a znovu ji nabádala, aby na ně dávala u ohniště pozor, přestože věděla, že se její varování opět mine účinkem. Pak si umyla ruce a řekla Mariovi, aby dohlédl na těch pár čekajících a hlídal zloděje.

"Ti lidé u vás kradou, doktorko Trevertonová?" ptal se pan Sanky cestou dolů k řece. Skupina si vyžádala návštěvu blízké vesnice.

"Ano, kradou."

"Vypadá to, že nemají žádnou morálku."

"Naopak, Kikujové jsou lidé s vysokou morálkou danou vlastními pevnými zákony a tresty. Jen je prostě nenapadne, že by bylo něco špatného na tom ukradnout bělochovi pár věcí."

Pan Sanky krácel vedle Grace a řekl: "Dosud jsme byli při vaší péči o domorodce svědky samých lží, uskoků a pověr -a to z vaší strany, slečno doktorko."

"Je to jediný způsob, jak s nimi komunikovat. Jinak by nepochopili."

148

"Kdo tam bydlí?" zeptala se Ida Sankyová. Ukazovala na osamělou chýši na hranici Valentinova hřiště pro pólo.

"Patří to místní šamance jménem Wachera."

"Myslela jsem, že čarodějní léčitelé byli konečně postaveni mimo zákon."

"To byli. Wachera by dostala pokutu nebo by šla do vězení, kdyby ji chytili při praktikování kmenové medicíny. Lidé k ní chodí tajně."

"Pakliže o takové tajné praxi víte, doktorko Trevertonová, doufám, že jste to oznámila úřadům."

Grace se zastavila na břehu řeky, přes níž vedl k vesnici dřevěný most, který postavil Valentin. "Oznámila, paní Sankyová. Věřte mi. Snažila jsem se zastavit to, co dělá ta žena. Ona je největší překážkou v mém úsilí Afričany vzdělávat."

"Nemůžete s ní promluvit? Vysvětlit jí to?"

"Wachera se mnou nechce mít nic společného."

"Ta žena přece musí chápat, že naše způsoby jsou lepší!"

"Naopak. Wachera čeká, až to tady Britové zabálí a odjedou z Keni."

"Trochu jsem toho přečetl," řekl mladík ze skupiny. "Je pravda, že jejich ženy spí s přáteli svých mužů?"

"Je to velmi starý kmenový zvyk a je hluboce zakořeněný v jejich složitém systému věkových skupin. Děje se to otevřeně, rozhodnutí je na té které ženě a její manžel s tím musí souhlasit."

"Jinými slovy smilstvo."

Grace se obrátila na duchovního. "Ne, žádné smilstvo. Sexuální mravy Kikujů se od našich velmi liší. Například v jejich jazyce neexistuje slovo pro znásilnění. Jejich přístup k sexu nám může připadat promiskuitní, ale oni mají velice přísná tabu -"

"Doktorko Trevertonová," řekl pan Sanky, "vaše záliba v těchto lidech je nám více než zřejmá a nejsme necitliví k tomu, čeho se tu snažíte dosáhnout. Máme ovšem pocit, že na to jdete špatně."

"Jak to?"

"Tam na klinice jste při ošetřování svých pacientů ani jednou nepromluvila o Pánu. Vůbec jste nevysvětlovala, že vaše moc pochází od Něho, nesnažila jste se přivést tyto lidi k Ježíši, ačkoli jste měla příležitosti více než dost."

"Já nejsem kazatel, pane Sanky."

"Přesně tak. A to je váš hlavní problém. Zanedbáváte jejich duchovní potřeby, takže Afričané pokračují ve svých zvycích zla. Tak například ta operace, kdy jsou dívky chirurgicky mrzačeny. Čím jste vy, doktorko Trevertonová, přispěla k úsilí naší misie tuto praxi v Keni vykořenit?"

149

"Abych mohla léčit nemoci těchto lidí, pane Sanky, musím si získat jejich důvěru a přátelství. Když jim začnu kázat a zatracovat jejich kmenové tradice, budou se držet od mé kliniky co nejdál. Katolická misie přišla o mnoho svých afrických přívrženců jen proto, že kněží pokáceli jejich posvátné fi-ko vniky."

"Přece nebudete omlouvat uctívání stromů."

"Ne, ale -"

"Víte, doktorko Trevertonová," řekl starší člen skupiny, "hlavním účelem lékařské misie je evangelium. Chtěli jsme tu mít kliniku ne proto, aby léčila zdejšími obyvatelům těla, ale aby je přivedla k Ježíši."

"Říkala jsem vám, že nejsem kazatel."

"Pak nějakého potřebujete."

"Ano, za každou cenu mi pošlete kazatele," řekla, "ale také mi pošlete ošetřovatelky a asistenty!"

"Vypadá to, že si dobře poradíte i sama, slečno doktorko," řekl pan Sanky. "Proč potřebujete tolik asistentů?"

"Abych mohla Afričany učit, jak si mají pomoci sami."

"Sami?" řekl duchovní.

Grace mluvila rychle a zaujatě. "Mým skutečným cílem je naučit Afričany, aby se o sebe dokázali postarat sami. Kdybych mohla mít ve vesnici pár lidí, kteří by Kikujům ukázali zdravější způsob života, pak by se výrazně snížil počet mých pacientů. Kdybych mohla učit ostatní Kikuje tak, jako jsem učila Maria základům první pomoci a léčby -"

"Mluvíte o autonomii pro domorodce."

"Ano."

"A jak je pak přivedeme k Ježíši? Kdyby se o sebe dokázali Afričané postarat sami, neměli by důvod chodit ke křesťanským lékařům a evangelizace by byla zcela nemožná."

Grace upřeně hleděla na skupinku pěti lidí, kteří se sem ve svých ke krku upnutých košilích, sakách a kravatách a s ženami sešněrovanými v korzetech vůbec nehodili. Vypadali, jako by se chystali na odpoledne ve Wimbledonu, a ne na cestu africkým busem. Najednou si vzpomněla na Jeremyho. Vybavoval se jí nyní jeden z jejich večerních rozhovorů na lodní palubě: "Nejdříve postavíme dům pro pacienty, miláčku," říkal. "Ambulantní pacienti se zvládají těžko, ale těm, co musí ležet v posteli, nezbyvá než poslouchat, takže jsou mnohem vnímavější k duchovnímu učení."

Bylo to zvláštní. Nikdy předtím nepřemýšlela o tom, jak Jeremy zdůrazňuje obrácení na víru v jejich misii. Čím více o tom nyní uvažovala, tím více si dokázala Jeremyho představit v téhle skupince.

150

Myslela na měsíční příspěvek z Misijní společnosti v Suf-folku, na peníze, které tato delegace představovala. Těchto pět lidí bylo její poslední spásou - ovšem její metody je očividně nepotěšily. K Valentinovi škemrat o pomoc nepůjde, zvláště ne teď, když se Miranda Westová promenuje po Nairobi v mateřských šatech a celá východní Afrika si šušká o tom, čím je to dítě. Grace neměla nejmenší chuť dát se podporovat svým bratrem tak jako jeho milenka.

"Kazatele bych s radostí přijala, pane Sanky," řekla tiše. "Jeho pomoc bude více než vítaná."

Duchovní se usmál. "Cítíme s vámi a víme, čím tady musíte procházet, slečno doktorko. Určitě to pro vás není snadné. A jelikož jste zde poslední rok a půl byla naprosto odříznutá, není divu, že se vaše práce vydala špatným směrem. Napadá mě jeden muž, který právě pracuje v Ugandě. Reverend Thomas Masters. Ten to dá do pořádku. Ať mu vaši lidé ihned postaví dům a já vám ho sem pošlu příštím vlakem."

"Přiveze s sebou i lékařský personál?"

"Pan Masters nejprve zhodnotí lékařské potřeby."

"A neměla bych to hodnocení provést yd?"

"Pan Masters bude mít od nynějška vaši misi na starost, slečno doktorko. Veškerá rozhodnutí budou na něm."

Grace pohlédla na pana Sankyho. "Na starost! Ale... tohle je moje misie."

"Postavená za naše peníze, slečno doktorko. Je na čase, abychom dozor nad ní vzali do vlastních rukou." Pan Sanky se rozhlédl po divoké řece, nespoutaném lese, vršcích palmových střešních vykukujících zpoza stromů - a viděl ideální půdu pro reverenda TKomase Masterse, tvrdého a hrůzu nahánějícího muže neotřesitelné spravedlnosti, který přinutil Satana k ústupu již ve čtyřech afrických zemích.

18

Deště ustaly před třemi dny a Nairobi jako by přes noc rozkvetlo novými barvami. Miranda Westová kráčela ulicí k hotelu Král Edward a mýjela stěny pokryté rudými, oranžovými a růžovými buganviliemi, soukromé zahrady plné právě vykvetlých pelargonií, hvozdíků a fuchsii. Stromy lemující blátivé ulice Nairobi se oděly do červených květů Nandi, levandulových palisandrových pupat, bílých kvítků myrty. Byly vánoce a okolní svět napojený krátkými listopadovými dešti kypěl novým životem. I plné tělo Mi-randy Westové, která za chůze vesele mávala na kolemjdou-

151

cí, bylo oslavou zrození. Byla v šestém měsíci těhotenství a nevynechala jediný den, aby to nedala patřičně najevo. V hotelu se zastavila v kuchyni, aby vyzvedla podnos s polévkou a sendviči, vyšla ke svému bytu, kde si vyndala zpod šatů polštář a odložila jej stranou. Oblékla si župan, přesvědčila se, že ji nikdo nepozoruje, a vyšla po skrytém schodišti na půdu.

Peony seděla na posteli a četla časopis.

"Jak se nám dnes daří?" zeptala se Miranda a položila podnos.

Pokoj byl vyzdoben květovanou tapetou, kobercem, záclonami, nábytkem a několika zbytečnostmi - knihami, gramofonem, houpacím křeslem - tak, jak Peony žádala. Mi-randa se vši silou snažila, aby byl útulný, ale ani to nezamaskovalo skutečnost, že to je vězení, a Peony už toho všeho měla dost.

"Za dva dny jsou vánoce," řekla, "a já tu trčím a o všechno přicházím."

"O nic nepřijdeš. Přinesu ti husu a vánoční pudink. A mám pro tebe dárek."

Peony se podívala na podnos se sendviči a řekla: "Cože? Zase šunková pasta?"

"Zákazníci mi platí za šunkovou pastu spoustu peněz."

"Radši bych s marmeládou."

Miranda potlačila své podráždění. Věděla, že pro dívku není snadné být dvacet čtyři hodin denně zavřená a kromě Mi-randy nespátřit živou duši. Ale bude to stát za to, připomínala právě Peony. "Ještě tři měsíce, děvenko, a budeš na cestě do Anglie s kapsou plnou peněz."

Peony vypadala rozmrzle. "Víte jistě, že ty lidi do toho půjdou? Ty, co chtějí adoptovat to dítě?"

"Slibuji."

"Jak to, že se na mě nepřišli ani podívat? Řekla bych, že by si měli matku prohlídnout."

"Říkala jsem ti, že chtějí, aby jejich totožnost zůstala tajemstvím."

"No dobře, jen aby dotáhli ten obchod do konce."

Miranda se posadila na hranu postele a hladila dívku po ruce. "Nemusíš se ničeho bát. Hned jak jim odnesu dítě, dostaneš svůj lístek na loď do Anglie."

"A těch pět set liber."

"V hotovosti. Tak, podíváme se, jak se nám dnes daří?"

Peony se svezla po posteli, aby ležela rovně, a řekla: "Proč pořád říkáte 'my'?"

"Tak to přece říkají ošetřovatelky. A cožpak já nejsem tvoje ošetřovatelka?"

152

I

Peony se na ni podezřívavě podívala. "Ale k porodu přivedete opravdického doktora, vidíte?"

"Už jsem ti to říkala. Ti manželé dokonce o jednom vědí. Pošlu pro něj hned, jak ti začnou bolesti. Tak, pověz mi, jak se cítíš."

Bylo to stejné každý den: Miranda přišla, změřila Peony břicho, prohmatala ho a ptala se na věci jako: "Máš chuť k jídlu? Bolí tě něco? Jak to miminko cítíš?" Miranda se právě podívala na centimetr a poznala, že bude muset svůj polštář zvětšit.

"Už ti po ránu není špatně?"

"Už pět dní ne. Myslím, že to přešlo."

Peony bylo prvních pět měsíců hrozně špatně, nic v žaludku neudržela a věčně se skláněla nad umývadlem. Miranda tedy odmítala v těchto týdnech snídaně a obědy a stěžovala si každému, kdo ji byl ochoten poslouchat, že trpí ranní nevolností.

"Ale bolí mě teď záda," řekla Peony.

"Kde?"

"Tady. A pořád chodím na záchod."

Miranda se usmála. To si zapamatuje. "Spíš dobře?"

"Docela. Nemohla byste sehnat nějakou rybu? Mám ohromnou chuť na rybu."

"Jakou?"

Peony pokrčila rameny. "Prostě rybu. Když člověk čeká dítě, má různé chutě. Já normálně ryby nemůžu ani vidět"

Miranda vstala z postele a řekla: "Dostaneš tu nejlepší rybu, co se dá za peníze koupit. Ještě něco?"

"Chtěla bych nějaký časopis, co není půl roku starý!"

"Teď žádáš zázraky. Uvidíme, co se dá dělat."

"Tohle se mi nelíbí, víte. Ani trochu se mi to nelíbí. Zblázním se, jestli se nedostanu ven."

Miranda stála u dveří s rukou na klice. "Víš, že to není možné."

"Jen na procházku! Copak budoucí matky nemaj mít pohyb?"

"Ti manželé nechťj, aby tě někdo viděl."

"A kdo by co věděl? Prosim, madam. Nechtě mě jít ven aspoň na chvilku. Já nic neprovedu, slibuju."

"Peony, tohle jsme probraly už v srpnu. Souhlasila jsi, že budeš dodržovat všechny podmínky, které oni stanoví. Jestli se hneš na krok z tohoto pokoje, budeš se muset postarat sama o sebe, těhotná a bez peněz. Je to jasné?"

Peony si hrála s pramenem svých vlasů.

Miranda se usmála a vlídně řekla: "Až bude po všem, všechno se ti tisíckrát vrátí. Uvidíš. Jen tady musíš klidně sedět."

153

Dívka se konečně natáhla pro sendvič, kousla si a řekla: "Dobře, nikam nepudu." Miranda vyšla z pokoje a otočila klíčem v zámku.

"Ranní nevolnost mě už přešla, ale mám neuvěřitelnou chuť na ryby!" psala Miranda v dopise své sestře do Londýna.

"Bolí mě záda a často chodím na toaletu, ale už jen tři měsíce a pak si budu pohodlně žít. Lord Treverton mi staví ten nejkrásnější dům v Parklands. Odstěhuji se tam, hned jak se dítě narodí. Přijedeš a budeš bydlet s námi. Budeme se mít tak dobře!"

Miranda odložila pero, složila list papíru a vsunula jej do obálky spolu s fotografií, na které byla v mateřských šatech.

Bylo pozdě. Začala přemýšlet o tom, zda si má či nemá zvětšit polštář. Najednou uslyšela za dveřmi nějaký zvuk.

Zůstala jako přimrazená. Její byt byl nad kuchyní nad soukromým schodištěm, oddělený od hotelu i hostů. Podívala se na hodinky. Byla půlnoc.

Poslouchala. Za dveřmi se něco dělo.

Peony! Nějak si odemkla a teď se plíží ven!

Miranda vyskočila, rozeběhla se ke dveřím a trhnutím je otevřela, aby dívku překvapila a zadržela, než ji někdo uvidí.

Zůstala však stát, jako když ji opafí.

"Nazdar, miláčku," řekl Jack West.

Ucouvla.

"Vypadáš, jako bys viděla strašidlo. To nepoznáš ani vlastního manžela?"

"Jacku!" zašeptala. "Myslela jsem, že jsi mrtvý."

"Jo, tak nějak jsem to chtěl. To mě ani nepozveš dál?"

Podsaditý muž prošel kolem ní. Měl rezavé vlasy, vousy až k hrudi a na sobě propocenou khaki košili. Rozhlédl se po bytě. "Hezky sis to zařídila, Mirando. Opravdu moc hezky."

Rychle zavřela dveře. "Co tady děláš?"

Otočil se a zvedl husté rezavé obočí. "Co tady dělám? Já jsem přece tvůj manžel, miláčku. Nemám právo tady bejt?"

"Ne. Ne potom, co jsi mě opustil."

"Opustil! Povádal jsem ti, že jedu k Viktoriinu jezeru na hrochy."

"To bylo před sedmi lety. Vůbec jsi o sobě nedal vědět."

"Tak teď dávám. Nenabídneš mi skleničku?"

Miranda se snažila uvažovat. Myšlenky se jí honily v hlavě jedna přes druhou: to děvče schované nahoře, polštář s tka-lounem, lord Treverton. Nalila Jackovi whisky a řekla: "Kde jsi byl celou tu dobu?"

Usadil se do stejného křesla, v němž před šesti měsíci seděl hrabě, a položil své špinavé boty na stoličku. "Všude

154

možně. Hroši se nepovedli, ale něco jsem vydělal na válce, stopoval jsem pro Němce a špehoval Brity. Pak jsem trochu pytláčil na slonovinu v Súdánu."

"Proč ses vrátil do Nairobi?"

"Protože jsem se doslechl, že v Nyanze je zlato, a chci z něho taky něco mít."

Miranda mluvila opatrně. "Takže tady nezůstaneš?"

"Ne, pokud se tam opravdu dá nějaké zlato najít!" Hodil do sebe whisky na jeden lok a natáhl ruku se sklenicí, aby mu dolila. "U Viktoriina jezera našli ve vápenci zlaté žíly. Povídá se, že je to jako tyzlatonosné celky v Rhodesii. Víš, co dneska zlato vynese? Čtyři libry za unci!"

"Tak proč jsi tady a ne tam!"

Vyprázdnil druhou sklenici a nechal si nalít třetí. "Potře-buju vybavení. Bude stačit tak pět pořádných mezků a pár věrných černých hub. A nářadí. Kvůli tomu jsem v Nairobi." Jack West dopil třetí whisky, tváře mu zčervenaly a začal se zamyšleně probírat svými vousy. "Ale to víš, peníze na to na všechno nemám. A když se doslechnu, že moje vlastní žena má ve městě výnosnej hotel, hm..."

Miranda se prudce otočila a došla k malému trezoru za svou postelí. "Kolik potřebuješ?" zeptala se.

"No tak," řekl a vstal, "kam pospícháš? Takhle v noci přece nemůžu ven. Obchodní stránka téhle malé návštěvy může počkat do rána."

Miranda ochladla. Obrátila se a řekla: "Jacku, my už nejsme manželé."

"Ale samozřejmě že jsme!" Díval se na ni. "A přísahám bohu, že za tu dobu, co jsem tu nebyl, se z tebe stala pěkná ženská."

Couvala před ním. Snažila se uvažovat. Její plány, tak křehké, tak nejisté... Jack by mohl všechno zkazit. "Kdy odjíždíš do Nyanzy?" zeptala se.

"Zítra. Hned jak dám dohromady věci. Jenže teď mám myšlenky na jiný dobývání!"

Miranda stála bez hnutí a dovolila mu, aby se k ní přiblížil. Zlatokopectví v Keni může trvat roky, to věděla. Jakmile

bude Jack pryč z města, požádá o řádný rozvod, jak už to měla udělat dávno. Nikdo nemusí vědět, že se vrátil ani že se s ním viděla, ani že je vůbec na živu. Ona ho uchlácholí a pošle na cestu...

Byl dost blízko, aby cítila pach whisky v jeho dechu, a když k ní vztáhl ruce, nebránila se. Připustila, aby se jí dotkl. Myslela na to, co je v sázce. Zavřela oči.

155

19

Grace byla zoufalá.

Šest dní už v Nairobi pátrala po zdrojích finanční pomoci, ale moc toho nesehnala. Ačkoli Východoafrická ženská liga přislíbila podporu a příspěvek jí slíbilo i několik dalších lidí včetně guvernéra, většina sdílela názor, že jako sestra jednoho z nejbohatších mužů ve východní Africe Grace jejich pomoc nepotřebuje. Stačilo se podívat na okázalý dům, který Valentin nechal postavit pro svou milenkou a nemanželské dítě, a bylo zřejmé, že si může dovolit postarat se podobně i o svou sestru. Kdyby tak věděli! Grace za Valentinem už byla a on ji odmítl.

Nebylo pro ni snadné se na něho obrátit. Měla na něj zlost kvůli té záležitosti s Mirandou. Ubohá Rose - ačkoli žila izolovaně, přesto se to doslechla a jednou v noci přišla do Domku ptačích písní na pokraji hysterie. Říkala, že je to její vina, že není Valentinovi dobrou ženou, že mu dokázala porodit jen děvče anebo potratit. Grace dala své švagrové nějaká se-dativa a odvedla ji zpět do domu, kde se Valentin nezdržoval, protože byl v Nairobi u té ženské.

Grace vzhledla k zatažené obloze. Byl březen, dlouhé deště už měly vypuknout. Věděla, že se musí vydat zpátky na sever, dokud se cesty nepromění v bažiny a jezera. Nejprve však musí najít způsob, jak získat zpět svou misi.

Z reverenda Thomase Masterse z Ugandy se vyklubal odporný člověk.

Okamžitě se pustil do spásy duší a zpovídání negramotných Afričanů; svěcená voda při křtech tekla proudem. Dával jim jména wazungu a sliboval jim posmrtný život jen za to, že řekli pár slov v jazyce, kterému nerozuměli. Afričané k němu chodili, protože toužili po kouzlu a moci jmen bílého muže, a vesnice se naráz hemžila samým Thomasem, Johnem a Rachel. Napodobovali slova jeho modliteb a mysleli si, že se začínají bělochům podobat.

Duchovní převzal i správu peněz od Misijní společnosti a od Grace chtěl, aby písemně žádala o veškeré dodávky.

Musela mu vyúčtovat každý centimetr obvazu, každý steh. A když měl pocit, že moc plýtvá, musela vyjít s menším přidělem.

Přes svůj cvikr na dlouhém nose reverend Thomas Masters zavaloval Grace Trevertonovou nekonečnou kritikou, zejména v záležitosti s Wacherou. Tvrdil, že nechápe, proč Grace ten problém nevyřešila už dávno. "Nestačí ji jen ignorovat," říkával, "přiveďte ji k Ježíšovi. Jakmile vstoupí na pravou cestu, vzdá se svého čarodějnictví a ostatní ji budou následovat."

156

Přesto Grace, s vidinou finanční podpory od Misijní společnosti, snášela vše až do toho večera, kdy ji pan Masters začal vyslyšet ohledně jejího vztahu s Jamesem Donaldem -ženatým mužem.

James ji stále navštěvoval, přijížděl pozdě odpoledne s krocanem, máslem a sýrem ze své mlékárny. Sedával u Grace v družném hovoru ještě dlouho po setmění. Jednou přišel duchovní ke dveřím, aby s Grace o něčem promluvil, a když uviděl sira Jamese v jejím obývacím pokoji, zůstal stát jako při-mrazený. Pak přišla přednáška o chování a odpovědnosti života křesťanky, o tom, jak má jít Afričanům příkladem, a Grace mu řekla, aby si hleděl svého. Věděla, že o tom dostane Misijní společnost zprávu.

Tehdy se rozhodla požádat o pomoc Valentina.

Našla ho na severní části plantáže, na Excaliburovi s bičem v ruce, jak dozírá na mulčování a pletí semenáčků. Měly přijít dlouhé deště a on závodil s časem. Zatímco k němu Grace mluvila, nespouštěl oči z dělníků, každou chvíli křičel příkazy, přerušoval ji, byl zkrátka roztěkaný. Ve tváři se mu zračily bezesné noci a posedlost stvořit nejbohatší plantáž v Keni hořela v jeho pohledu. "Tak ven s tím, Grace," řekl jí netrpělivě, "deště můžou přijít každým dnem. Bereš mi drahocenný čas."

Když mu řekla, oč jde, odpověděl: "Dal jsem ti dva roky, Grace. A je to tu. Jsi v Keni právě dva roky. A selhala jsi."

"Neselhala jsem. Jenom potřebuji pomoc."

"Přisahala jsi při všem možném, že mě nepotřebuješ. Slibovala jsi, že mě nikdy nebudeš obtěžovat svými záležitostmi.

Wahiro!" zvolal, "přines sem ještě hnojivo. A řekni jim, ať ho tentokrát rozhází pořádně."

"Valentine -"

"Léčit ty lidi, to je jedna věc, Grace. To mi nevadí. Ale učit je, vzdělávat je, to už je něco jiného. Kde bych byl, kdyby se tihle chlapíci najednou rozhodli, že si to budou řídit sami? Dej jim vzdělání a budou to tu chtít všechno převzít. A pak to můžeme zabalit a vrátit se do Anglie. To chceš?"

Grace se třásla vzteky. Chtěla ho ranit tou věcí s Mirandou a dítětem, připomenout mu ubohou Rose a malou Monu, která za dva roky života nepoznala lásku, ukázat mu, jak si ničí život, ale věděla, že by to vedlo jen k ošklivé scéně, jež by od ní jejího bratra ještě více vzdálila. Rozhodla se tedy riskovat cestu do Nairobi, přestože si byla vědoma blížících se dešťů, které z cest udělají nepoužitelné, ba dokonce nebezpečné místo. Nejednou vůz nebo automobil zmizel v náhle rozbahněném močálu a řidiče ani cestující nikdo nenašel. Přátelé v Nai^obi byli její poslední nadějí. Musí se reverenda Thomase Masterse zbavit.

157

Ale ani přátelé ji nemohli nabídnout dostatečnou pomoc. Poslední záchranou tedy byla bankovní půjčka, ačkoli neměla ani zdání, jak ji splatí.

Pozorovala supící automobil a přešla špinavou ulici k bance Hardyho Acrese.

Miranda se sklonila nad keramickou mísou a zvracela.

Svírala okraje stolu a tělo se jí třásl, po chvíli se vyčerpaně zhroutila do křesla. Oči upírala nepřítomně do okna, za

nímž se spustil lehký déšť a omýval tabulky. Necítila nic - ani radost, že začaly deště, přinášející Keni další rok prosperity, ani zoufalství z myšlenky na ten nepořádek, které bahno způsobí v jejím hotelu. Nemyslela vůbec na nic. Její nejhorší obavy se totiž potvrdily.

Byla těhotná.

První podezření se jí zmocnilo už v únoru, kdy si uvědomila, že nedostala menstruaci. Držela se bláhové naděje, která se tenčila a slábla každou ranní nevolností, až do dnešního dne, kdy veškeré pochyby i veškerá naděje zmizely. Po týdnech vyslýchání Peony věděla Miranda dost, aby dokázala určit vlastní stav.

Odvrátila svůj bezduchý pohled od okna a ulpěla zrakem nejprve na pomačkaném dopise na stole. Byl to vzkaz od Jac-kova zlatokopeckého společníka, ve kterém Mirandu informoval o střetnutí s raněným nosorožcem, při němž její manžel zemřel. Pak se jí oči svezly na směšný polštářek na posteli, povlak vycpaný hadry do velikosti břicha v devátém měsíci těhotenství. A nakonec se Miranda podívala ke stropu, protože tam nahoře, na půdě, byla Peony, které do porodu zbývá jen několik hodin... Miranda neměla na vybranou; bude muset zajet do Limuru k paní Batesové. Její špinavá práce byla v Keni veřejným tajemstvím. Miranda by dokázala jmenovat nejméně tři ženy, kterým paní Batesová ve své kuchyni odpomohla od následků jejich omylů. Ale byl tu problém - kdy to provést. Ta žena v Limuru nepřeruší těhotenství po čtvrtém měsíci a Miranda už ve čtvrtém byla. Bude se tam muset vypravit brzy. Jenomže kdy? Peony měla slehnout každý den. Miranda ji tu nemůže nechat. Lhala dívce, že doktor čeká na zavolání. Miranda plánovala, že dítě přivede na svět sama. Ze všeho nejdůležitější bylo udržet všechno v tajnosti. Vezme dítě, zahodí svůj polštář a posadí Peony na první vlak směřující k pobřeží.

Ale nyní tu byla tahle nová komplikace.

Podívala se na hodinky. Blížila se doba odpolední svačiny a ona se na Peony od rána nepodívala.

158

Usilovně hledala odpověď na své otázky. Kdy se má vydat k paní Batesové? Co když se Peony plete a dítě se narodí až za dva tři týdny? Miranda bude mít dítě lorda Trevertona a přitom bude těhotná!

Pohlédla na podnos připravený pro Peony. Ležel na něm časopis plný romantických příběhů a klepů o amerických filmových hvězdách. Na poslední stránce byly inzeráty na věci, "bez kterých se neobejdete". Uváděly čísla poštovních příhrádek, požadované zálohy v hotovosti a slibovaly rychlé a diskrétní dodání "dámských regulátorů", které zaručeně fungují.

Miranda unaveně vstala a vzala podnos.

O porodu nevěděla nic, ale řekla si, že to nemůže být tak složité - je to přece jednoduchý, přirozený proces. Našla knihu Porod doma, která se však ukázala být k ničemu, protože vyšla před dvaceti lety, na přelomu století, a byla tak diskrétní, že obsahovala pouze rady typu "nejprve kolem maminky rozložíme paraván". Miranda se rozhodla důvěřovat svému instinktu. V Peonině nočním stolku byla hromada čistě vypraných prostěradel a ručníků, mýdlo a láhev převařené vody, umývadlo a utěrky se zavíracími špendlíky. Pokud půjde všechno dobře, říkala si Miranda, když otevírala dveře na půdu, dítě bude za jeden dva dny na světě, Peony posadí bezpečně na vlak a sama pojede rychle na farmu paní Batesové.

Když vešla do půdního pokojíku, vykřikla a upustila podnos.

Chvatně za sebou zamkla dveře, rozeběhla se k Peonině posteli a chytila dívku za zápěstí. Nejprve nemohla nahmatat puls. Pak ho ucítila, slabý, ale byl tam.

"Peony?" vydechla. "Peony?"

Smrtelně bledá tvář dívky se ani nepohnula. Miranda spatřila krev vsakující se do matrace, stékající Peony po šatech a nohách, a snažila se zachovat klid. Dívka stále žila. Miranda z ní strhla šaty, rozestřela pod ní čisté prostěradlo a snažila se zastavit krvácení.

Co se stalo?

Miranda se roztřásla. Neměla nejmenší ponětí, co má dělat. Sáhla dívce na břicho. Dítě žilo, hýbalo se. Pak spatřila stah a další krev.

Miranda vyskočila, vyběhla z půdy, řítla se dolů po schodech a vtrhla do kuchyně, kde se k ní jeden z chlapců otočil s vyděšenými očima. "Daktari" řekla a tahala ho stranou. Ostatní v kuchyni přestali pracovat a mlčky ji pozorovali.

"Rychle!"

"Daktari Hare?"

"Jakéhokoli doktora! Pospěš si! Řekni mu, že je to otázka života a smrti."

159

Kancelář pana Acrese byla pouhou sítěnou klecí vzadu v budově malé banky, která se sama o sobě skládala z nevelkého prostranství, přepážky s mříží a jedním okénkem pokladníka, kde právě mladý Hind počítal peníze.

"Doktorko Trevertonová!" řekl pan Acres, vstal a potáhl si vestu. "Já jsem vás vůbec neměl v úmyslu nutit, abyste sem jezdila v tomhle počasí. Mohlo to počkat až po období dešťů."

"Prosím?"

"Jste tady přece kvůli mému vzkazu?"

"Jakému vzkazu?"

"No tak tomu říkám náhoda." Nabídl jí židli a usadil se za stolem. "Posílal jsem vám na okresní úřad v Nyeri vzkaz a žádal je, aby vám to vyřídili. Jde o váš bankovní účet."

Zmateně na něho pohlédla. "Jaký bankovní účet?"

Prolistoval několik papírů na stole, odkašlal si a vytáhl účetní knihu. "Na vaše jméno byl otevřen účet, doktorko Trevertonová." Naklonil se k ní a otevřel knihu. "Tady je to. Vidíte? Zde je uložená částka, pět set liber. Můžete z účtu čerpat, kdykoli budete chtít, za předpokladu, že nepřekročíte tuto sumu v průběhu dvanácti měsíců."

Grace se podívala na úhledné sloupce a řádku, na níž stálo její jméno. "Já to nechápu."

"No totiž, myslel jsem si, že to pro vás bude překvapení. Víte, ten účet otevřela osoba, která na něj bude každý rok ukládat pět set liber a vy jich můžete využít, jak uznáte za vhodné."

Nevěřicně si ho měřila. "Já tomu nerozumím. Jaká osoba?"

"Bohužel tuto informaci vám nemohu podat, slečno doktorko. Totožnost vašeho dobrodince vám musí zůstat utajena."

Grace na něho pohlédla. Do vlnité železné střechy malé banky bušil déšť a ozýval se i uvnitř. Někde zatékalo. Ihned se objevil mladý Asiat a postavil na podlahu kbelík.

"Pane Acresi, já nevím, co vám na to mám říci."

"To chápu. Pět set liber je hodně peněz."

"A vy mi nemůžete říct, kdo to byl?"

"Anonymita je jednou z podmínek. Kdyby se tato informace nějak prozradila, ta osoba účet zruší. Ani vám nemohu sdělit, zda ty peníze pocházejí z Keni, nebo odjinud."

Grace nespouštěla pohled ze stránky v účetní knize, kde bylo její jméno a vedle ta pozoruhodná čísla. Z Keni nebo odjinud. Propána kdo?

A pak se jí v hlavě ozval hlas: Já vám to nějak vynahradím, Grace. Řekl jí to sir James tu noc, kdy jí pověděl o Lucillině dopisu Misijní společnosti. Slibuji vám, že vám to vynahradím.

160

"Ale on si to nemůže dovolit."

Pan Acres se podíval přes obroučky svých brýlí. "Říkala jste něco, slečno doktorko?"

Zavrtěla hlavou. Samozřejmě, že by chtěl, aby účet byl anonymní, a samozřejmě, že ona to bude respektovat. Jakmile pošle pana Masterse pryč prvním vlakem do Mombasy, rozjede se na Kilima Simba a podělí se s Jamesem o tu dobrou zprávu.

"Mensaab Daktari! Mensaab Daktari!" křičel promoklý kuchtík, který právě vběhl do banky.

Hardy Acres vyskočil. "Co to má znamenat?"

Asijský pokladník se snažil zašpiněného chlapce chytit, ale minul. "Daktari," řekl chlapec, když bez dechu doběhl ke Grace. "Mensaab vás hned potřebuje. Říká, že je to otázka života a smrti. Haraka haraka!"

"Co se stalo?"

"Pojďte. Něco zlého."

"Kdo tě poslal?"

"Mensaab Westi!"

Grace si vyměnila s bankéřem pohled. Pak řekla: "Pověz paní Westové, že se nejprve musím zastavit pro svou lékařskou brašnu. Bydlím ve Vládní ulici u Millfordů."

Když Grace konečně přispěchala na půdu, odhodila svůj pršiplášť a deštník, našla položenou Mirandu vedle postele, v níž leželo tělo na první pohled připomínající mrtvolu. Za těch pár okamžiků, než zavřela dveře a přešla pokoj, zaznamenaly Graciny trénované oči dva podstatné detaily: ta dívka na posteli rodila a vdova Westová už najednou nebyla těhotná.

Grace usedla na kraj postele, sáhla do své brašny a vytáhla stetoskop. "Co se stalo?" zeptala se, když poslouchala Peony na hrudníku a pak na břiše.

"Ráno jí začaly bolesti -"

"Teď je večer. Proč jste nezavolala lékaře dřív?"

Zkoprnělá Miranda mlčela.

Grace po ní hodila rozezlený pohled a pokračovala v prohlídce.

Zjistila, že situace už nemůže být horší: placenta se trhala a ta nebohá dívka byla na pokraji vykrvácení. Na nemocnici nebo chirurgický zákrok bylo už pozdě a Grace bude mít štěstí, když se jí podaří zachránit dítě. I o ně bude muset bojovat.

"To děvče už nezachráníme," řekla a rychle se připravovala na vyjmutí dítěte. "Ale možná zachráním dítě." Pohlédla na Mirandu. "To jste přece chtěla, ne? Tohle dítě?"

161

Miranda polkla a přikývla.

Valentine! pomyslela si Grace, když chvatně vybalovala své sterilní nástroje. Ty blázne!

Připozdívalo se a noc temněla. Stíny dvou žen se odrážely na stěnách a pohybovaly se v záři lampy s cylindrem. Za okny stále pršelo a Nairobi se halilo do hrobového ticha. Grace pracovala rychle se svými nástroji, prostěradly a ručníky. Musela si poradit s pupeční šňůrou, která se dítěti omotala kolem krku, a s krvácením nekonečným jako déšť.

Miranda ji pomáhala, seděla tam s hlavami u sebe a dělaly všechno samy, protože Peony jim už pomoci nemohla.

Dívka zemřela těsně před tím, než dítě poprvé zaplakalo. "Je to chlapec," řekla Grace a Miranda omdlela.

20

Oblastní komisař Briggs se očividně necítil dobře. "Je to, hm, velice neobvyklé, Vaše lordstvo," řekl a očima uhýbal před Valentinovým pohledem. "Velmi záhadný případ."

Seděli na verandě Bellatu ozářené sluncem v krátké přestávce mezi lijáky a popíjeli ranní čaj. Mraky se již znovu sbíhaly, aby pěti tisícům akrů Trevertonova kávovníku nadělily další pozeňnanou dávku vláhy.

"Zdá se, hm, že se to stalo před čtyřmi dny," řekl Briggs. "Jeden z kuchtíků říká, že ho paní Westová poslala pro lékaře."

Ta dívka se jmenovala Peony Jamesová, přijela z Anglie asi před patnácti měsíci a pracovala v hotelu paní Westové jako služebná. Vaše sestra potvrdila, co se té noci udalo. Podala policii zprávu druhého dne ráno."

Valentin seděl s kamenným výrazem ve tváři a na šálek ve svých rukou dočista zapomněl.

Komisař se ošival na židli a v duchu si přál, aby na něho tahle špinavá záležitost nebyla připadla. "Takže, hm, jak jsem říkal, automobil paní Westové našli na cestě do Limuru, nedaleko Batesovy farmy. Doktorka Trevertonová říká, že o tom nic neví. Ve své zprávě uvádí, že odjela okamžitě poté, co porodila dítě té Jamesovic holky. Zdá se, že paní Westová jela do Limuru ještě té noci, kdy služebná zemřela. Účel té cesty neznáme."

Briggs letmo pohlédl na Valentina, zírajícího nepřítomně před sebe, a pokračoval: "Mela s sebou dítě, pravděpodobně to, které rodila vaše sestra na půdě. Když paní Westovou našli, měla je stále v náručí, utonuli v bahně. Vypadá to, že automobil uvízl a paní Westová se pokoušela dojít zbytek cesty v dešti pěšky, ale nezvládla to."

162

Valentin se zahleděl přes větve zelených keřů kávovníku pokrytých bílými kvítky. Za nimi se v dálce tyčila velkolepá hora Keňa zahalená tajemstvím.

"Ale, hm, nejpodivnější na tom je," pokračoval Briggs, "že, hm... to dítě, které měla s sebou, bylo z poloviny černé.

Úřední lékař došel k závěru, že ta dívka musela mít intimní styk s Afričanem."

Valentin ani nemrkl. Vypadal jako zhypnotizovaný.

"Je tu ještě jedna věc, Vaše lordstvo. Úřední lékař také uvedl, že v době své smrti byla paní Westová těhotná... asi ve třetím měsíci."

Valentin se konečně na oblastního komisaře podíval. "Proč mi to všechno vykládáte? Paní Westová mě vůbec nezajímá."

Briggs ho okamžik pozoroval, pak uhnul pohledem a do tváře se mu vehnala krev. Natáhl se pro klobouk a vycházkovou hůl, povstal, začal něco mumlat, pak rychle sešel po schodech a ubíral se pryč.

Pršelo sotva týden, a přesto kaštiny již oplývaly růžovými květy a aloe mezi kamením kvetly v jasných rudých trsech. Skřivan přezpíval stupnice a žluna mu odpovídala svou flétnovou písní.

Rose si pobrukovala spolu s nimi. Seděla ve stínu besídky a vyšívala svůj gobelín. Ve světle růžové vestě, hnědé vlněné sukně a v zeleném šátku vypadala, jako by i ji stvořil déšť. Nebyla na mýtině sama. Paní Pembroková si prohlížela s Monou knížku, u piknikového ubrusu sedělo africké děvčátko připravené podávat horké koláče a čokoládu a tři neviditelní Kikujové stáli na stráži mezi eukalyptovými stromy. Byli tu i Rosini domácí mazlíčkové. Kočkodan s černým obličejem se jí kroutil v klíně a nedaleko byla i Dafné, osiřelý lesoň, kterého Rose zachránila, když byl malý jako kotě.

Na pevném rámu bylo nataženo bílé plátno, které se stalo středem Rosina života. Zatím na ně vyšila obrysy, jakýsi nitěný náčrt. Na jedné straně se začínala objevovat hora Keňa

- její hrbolatý vrchol s oblaky vyvedený perlovkou, svahy budou pokryty perskou přízí a florentinskou bavlnkou a velký dešťový prales s liánami a hustými křovisky začínal ožít ve francouzských uzlicích. Rose to všechno viděla v představách

- úplné, dýchající, živé. Zbýval jen jediný prostor, se kterým si nevěděla rady: těsně vedle středu mezi dvěma zkroutenými stromy. Vše ostatní bylo vyvážené, každé místo mělo svoje téma a každé téma mělo své místo. Až na tu jedinou záhadnou prázdnou plochu. Ať se snažila sebevíc, nic se tam

163

nehodilo. Bylo to jediné místo v Rosině gobelínu, které se nedalo zaplnit.

Když si paní Pembroková diskrétně odkašlala, Rose zvedla oči a ke svému obrovskému překvapení spatřila z mokřých stromů vycházet Valentina.

Vyšel po schodech besídky, z ramen si sklepal kapky deště a řekl: "Rád bych byl se svou ženou o samotě, jestli dovolíte."

Nikdo se nepohnul. Rose na něho zaraženě pohlédla ve snaze odhadnout jeho náladu. Pak kývla na chůvu, která s sebou odvedla Monu a africké děvčátko.

Když osaměli, Valentin poklekl vedle Rose na jedno koleno. "Neruším tě?" zeptal se jemně.

"Nikdy jsi tu ještě nebyl, Valentine."

Zahleděl se na plátno. Vytečkované obrysy v nejrůznějších barvách příze mu nedávaly smysl. I přesto je pochválil. Pak se zeptal: "Jsi tu šťastná, Rose?"

Obličej měl na stejné úrovni s jejím a ona si všimla, jak něžné má oči. "Ano," zašeptala, "jsem tu velice šťastná, Valentine."

"Víš přece, že mi nikdy o nic jiného nešlo. Vždy jsem jen chtěl, abys byla šťastná."

"Myslím, že ano."

"Tu noc po vánoční oslavě, Rose, to, co jsem ti udělal -"

Zakryla mu ústa svými prsty. "O tom nesmíme mluvit. Už nikdy."

"Rose, já si s tebou potřebuji promluvit."

Přikývla. "Slyšela jsem o paní Westové, Valentine. A bylo mi to líto."

Něhu v jeho očích nahradila bolest. Vztáhl ruce a stiskl opěradlo její židle. "Já tě miluji, Rose," řekl pevně. "Věříš mi?"

"Ano, Valentine."

"Je asi pozdě čekat, že mě také budeš milovat, ale -"

"Já tě opravdu miluji, Valentine."

Hleděl do jejich světle modrých očí a poznal, že mluví pravdu. "Musím mít syna," řekl tiše. "To musíš pochopit.

Potřebuji syna, který zdědí to, co buduji."

"Cožpak to nemůže zdědit Mona?"

"Samozřejmě že ne, miláčku. To přece víš."

"Chceš, abych ti dala syna," řekla.

"Ano."

"To mě děsí, Valentine."

"Neublížím ti, Rose. Nedovolím, aby se ti stalo něco zlého. Já nemám jinou možnost." Sklonil hlavu. "Jestli to pro mě uděláš, dám ti slib. Dej mi syna, Rose, a já se k tobě už nikdy nepřiblížím."

164

Chladnou, štíhlou rukou mu přejela po tváři. Oči se jí zaplnily slzami. Valentin se k ní vrátil. Byl znovu její, mohla ho milovat. "Pak to udělám," řekla.

12. srpna 1922 se narodil Arthur Currie Treverton. Rose svůj díl dohody splnila. A Valentin plnil svůj.

165

ČÁST TŘETÍ

1929

|

21

Mona se již rozhodla, že uteče. Zbývalo jen najít tu správnou chvíli.

Vážnými očima pozorovala dav na pařížských ulicích. Její limuzína si prodírala cestu k nádraží; viděla, jak se chodci otáčejí, aby se podívali na vznešené procesí nablýskaných vozů. Mona jela se svou matkou v prvním voze, za nimi pak Sati, Monina indická chůva, s osobní sekretářkou lady Rose a malou africkou holčičkou jménem Njeri. Následovala další dvě auta s početnými Rosinými kufry a balíčky, nashromážděnými během jejich nákupní cesty, a s dvěma hraběčnými služebníky. Nablýskané černé luxusní vozy se záclonkami, ukrývajícími cestující uvnitř, vytvářely na cestě k náměstí Svornosti velkolepou podívanou.

Monu bolelo srdce. Za osm týdnů v Paříži, strávených povětšinou v hotelu Jiří V., protože hluk a davy lidí ve městě Rose rozrušovaly, nedokázala svou matku od cesty do Suf-folku odradit. Teď mířili k nádraží, kde nastoupí do lodního vlaku, který je odveze do Anglie. Tam pak Monu všichni opustí.

Jak ohavné je to město se svými groteskními budovami a nahatými sochami, podivnými mosty rozpínajícími se nad studenou plochou řekou! První pohled na Paříž Moau vyděsil. Nikdy neviděla tolik lidí, neslyšela takový rámus. A oblohu mezi vrcholky střech téměř nebylo vidět. Připomnělo jí to úly kmene Wakamba. V Paříži každý někam pospíchal. Lidé se hnali po chodnících a za zvednutými límci schovávali své zčervenálé obličeje. Pobíhali po cementových chodnících, přes asfaltové silnice ke kamenným stěnám. Nikde žádná divočina, všechno mělo pevný řád. Z oken a dveří se linul jazz a nespoutané vyhlížejí americké "žabky" vysedávaly v pouličních kavárnkách a dávaly na odív své cigarety a kouřové hedvábné punčochy. Mona chtěla domů, zpátky do Bellatu a misie tety Grace. Chtěla znovu volně běhat, setřást tyhle příšerné šaty, které jí matka koupila v místě, kterému říkala salon. Toužila po setkání se svými přáteli - Gretchen Donaldovou a Ralphem, kterému bylo čtrnáct, byl moc hezký a Mona do něho byla blázen.

Proč, proč musela odjet z Keni?

166

"Mami," začala nesměle.

Rose ani nevzhlédla od románu Francise Scotta Fitzgeralda, který právě četla. "Ano, drahá?"

"Nemohli bychom to alespoň trochu odložit? Jen než budu starší?"

Rose se lehce zasmála. "Bude se ti v internátní škole líbit, drahoušku. Mne se tam líbilo."4

"Ale proč musím chodit do školy v Anglii? Proč nemůžu do internátní školy v Nairobi?"

"Už jsem ti to vysvětlila, drahoušku. Škola v Nairobi pro tebe není dost dobrá. Jsi dcerou hraběte, a musí se ti proto dostat řádného vzdělání, které přísluší tvému postavení."

"Ale Gretchen a Ralph tam chodí!"

Rose odložila knihu a usmála se na dceru. Ubohé dítě! V deseti letech se od ní asi nedá očekávat, že pochopí. "Z tebe jednou vyroste dáma, Mono. Z Gretchen Donaldové farmářská žena. A ioje rozdíl."

"Ale já nechci být dáma! Já chci žít na Bellatu a pěstovat kávu!" Moně se chtělo plakat. Zнала skutečný důvod, proč ji odvázejí do Anglie. Protože ji rodiče nemilují. "Slibuju, že budu ode dneška hodná, mami! Budu poslouchat a budu dávat pozor při hodinách a nebudu tatínka už nikdy zlobit!"

Rose na ni překvapeně pohlédla. "Ale Mono, drahoušku, co to plácáš? Internátní škola není za trest. Měla by ses tam těšit."

Zvedla ruku a Moně se na okamžik zdálo, že ji chce matka pohladit. Ale Rose si jen srovnala závoj před očima. Kniha se znovu zvedla a matka se jí opět vzdálila.

Mona popotáhla. Nevzpomínala si, že by ji rodiče kdy pohládili či pochovali. Kam jí paměť sahala, vždy se o ni staraly chůvy. A stále nové: buď se zakrátko vracely do Anglie, nebo si v Keni našly muže. Pak přišly guvernanky - dlouhá řada mladých žen, které izolovaná Bellatu brzy začala nudit. Proto se nakonec Rose vzdala a najala Sati, Moninu první indickou chůvu - ayah. Indické a africké chůvy se v Keni stávaly běžnou praxí, protože Angličanky se daly jen stěží udržet. Trevertonovi odolávali jako jedni z posledních; nyní byla Moninou stálou společnicí mladá dívka z Bombaje, která nosila pestrobarevná sárí a voněla těžkými kořeněnými parfémy. Byl to jediný člověk, který kdy Moně prokázal fyzickou něhu.

Když přijeli na nádraží, lidé se zastavovali a prohlíželi si tu záhadnou elegantní dámu vystupující z limuzíny. Těchto osm týdnů v Paříži bylo pro Rose po více než deseti letech prvním kontaktem se světem módy, poslední styl však přejala bez váhání. Černý plstěný klobouk naražený hluboko na hlavu za-

167

krývající čelo a obočí a odhalující oči až příliš nalíčené řasenkou dodával Rose provokativní tajemnosti. Měla na sobě černý chanelovský plášť s vystupujícím liščím límcem, v kterém ukrývala bradu. Neuvěřitelně připomínala Pólu Negri,

populární vamp ze stříbrného plátna.

Mona věděla, že její matku všichni pokládají za filmovou hvězdu; v pařížských obchodech žádali kolenjdoucí lady Rose o autogram. Nyní stála vedle matky a sledovala překládání kufrů a balíků do vozíku na zavazadla a cítila se nepříjemně nápadná. Když z druhé limuzíny vystoupila Sati s Njeri, francouzským davem projela vlna šepotu. Ačkoli byla devítiletá Njeri oblečená v módních šatech se sníženým pasem a v páskových střevících, vyvolávala svou oholenou hlavou a kikujskými smyčkami z korálků v uších senzaci. Rosiny služebné, obě Afričanky v černých uniformách, a její osobní sekretářka, slečna Sheridanová, v těsném klobouku a zvednutém límcí zakrývajícím její tvář, vytvořily kolem své paní ochrannou zeď. Společně cupitaly za vozíkem a nemohly se dočkat, až budou ve vlaku. Před nástupem došlo k menšímu zmatku. Na nástupiště se nahrnul dav lidí, kteří se tu loučili, objímali a líbali. Monu uvěznily kožichy a pohltila rychlá francouzština, a tak se přitiskla ke své matce, zatímco se slečna Sheridanová vydala hledat na pomoc průvodčího.

Když Mona uviděla, jak se Njeri, také vyděšená nádražním davem, tiskne k lady Rose, dostala na tu africkou holku obrovský vztek. Njeri poprvé upoutala Rosinu pozornost jednoho dne loňského roku. Váhavě přišla na eukalyptovou mýtinu, zůstala bez hnutí stát plaše jako gazela a pozorovala memsaab sedící v besídce. Mona s dětskou žárlivostí pokukovala, jak její matka, kterou ta nesmělá dívka v hadrech dojala stejně jako ztracená zvířátka, přilákala makronkou Njeri do besídky. Druhého dne se děvčátko vrátilo - se svým bratříčkem! Mona pozorovala, jak je matka hostí sladkostmi, a její žárlivost přerostla ve vztek.

David, jedenáctiletý syn šamanky Wachery, se pak už nevrátil, zato Njeri přicházela každý den. Tato dívka, která prahla po pozornosti a která měla očividně memsaab v posvátné úctě, Rose očarovala a ta jí dovolila zůstat.

Když Rose začala plánovat cestu do Evropy, požádala Mo-ninu tetu Grace, aby od Gachiku získala svolení a Njeri mohla jet s nimi - "jako společnost pro Monu", tvrdila. Ale Mona znala pravdu: Karen von Blixenová způsobila v Evropě senzaci, když měla na svých cestách v doprovodu malého afrického chlapce; lady Rose chtěla udělat totéž.

168

Mona, již se od matky dostávalo jen málo pozornosti, ve třelkyni Njeri zoufale nenáviděla. Vlastně nenáviděla všechny africké děti, kterým se věnovala tetu Grace v misijní škole a které se díky své chudobě stávaly častými příjemci Rosiných milodarů obnošeného šatstva. Nejvíce ze všech se jí však protivil Njerin bratr David, arogantní kluk, který jí jednou u řeky nestydatě tvrdil, že podle jeho matky patří tato půda jemu a že jednou budou muset všichni běloši z Keni odejít.

Právě proto nemůže Mona odjet na akademii do Anglie. Musí se vrátit do Keni, aby ukázala Davidovi Mathenge, že ta půda je její.

Takže jakmile se naskytne první vhodná příležitost, uteče.

Vozy se sunuly po štěrkovém vjezdu k velkolepému sídlu, před nímž stála řada sloužících; lokajové v livrech, služebné v uniformách i starý majordomus Fitzpatrick, který z Keni utekl po tříměsíčním pobytu již v roce 1919. Březnový vítr povíval sukněmi jako vlajkami a dvacetičlenný personál si dychtivě a mlčky prohlížel nově příchozí. V životě neviděli Afričany a ještě k tomu ta snědá kráska v citrónově žlutém hedvábí, která vypadala jako z Pohádek tisíce a jedné noci. Na chuť Sati sídlo neudělalo žádný dojem - britské domy již viděla -, ale dvě kikujské služebné s oholenými hlavami, které se ve svých botách a uniformách cítily všelijak, hleděly na tříposchodový dům s věžičkami, hláskami a stovkami oken s otevřenou pusou.

"Má drahá Rose!" řekl Harold, který právě scházel ze schodů. Vzal ji za ruce v rukavičkách a hleděl jí do očí, jež mezi závojem a límcem téměř nebylo vidět. "Jsi to ty, Rose?"

Harold ztloustl. Svému staršímu bratru Valentinovi, který si ve svých čtyřiceti udržoval atletickou štíhlost a na spáncích měl jen pár šedých vlasů, se téměř nepodobal. "Celou Afriku jsi s sebou přece vozit nemusela!" zažertoval nuceně. Pak řekl: "Tak pojďte. Edith se vás už nemůže dočkat."

Elegantní hotel Jiří V. v Paříži ohromil Monu svou velkou halou a lustry. Ale tenhle dům... Byl jako palác! Bez dechu vstoupila do tmavé haly lemované středověkým brněním, starodávnými gobelíny na stěnách, temnými rodinnými portréty lidí, kteří jsou již dávno mrtví. Bcllatu byla v porovnání s tímhle sídlem ubohým domkem, a ona věděla, že kdyby se její otec před jedenácti lety nezamíloval do východní Afriky, byl by toto její domov. Edith Trevertonová byla v kreslír-ně spolu s další ženou a dvěma dívkami. Privítala svou švagrovou s přehnaným nadšením, představila svou společnici jako lady Ester a jednu z dívek jako její dceru, ctěnou Mela-

169

nii van Allenovou. Druhá dívka byla její vlastní dcera Charlotte, Monina sestřenice.

"Rose, tak ráda tě po všech těch letech zase vidím!" tvrdila Edith a políbila vzduch u Rosiny tváře. "Všichni jsme si mysleli, že se s Valentinem vrátíte první lodí do Anglie! Jak ten život v džungli snášíš?"

Mona se nejistě posadila na brokátovou židli a pokradmu pozorovala ty dvě dívky, o něco starší než ona a velmi stylově oblečené v šatech se sníženým pasem podle poslední módy. Tetu Edith na ni moc velký dojem neudělala, ani strýc Harold; vždyť vůbec nevypadal jako její otec nebo tetu Grace.

Dospělí hovořili a děti zdvořile mlčely; Charlotte s Mela-níi vznešeně držely své šálky a talířky. Brzy se měla Mona dozvědět, že praxi získaly ve Farnsworthově akademii, ve škole, kam zítra nastoupí i ona. "Charlotte ti to tam ukáže," řekla Edith. "Je jí třináct a samozřejmě tam má své přátele. Ale jste sestřenice."

Charlotte si vyměnila se svou přítelkyní tajemný, pobavený pohled a Moně se chtělo zmizet v čalounění židle.

"Víš, Rose," řekl Harold a se svráštěným čelem si měřil africkou holčičku, která postávala u dveří. "Nečekal jsem, že s sebou přivezeš černouška. Co si s ní počneme?"

"Spí před dveřmi Monina pokoje."

Edith se podívala na svého muže. "Snad by bylo nejlepší, kdybychom ji dali ke služebnictvu. Tvůj dopis byl tak

obecný, Rose, že jsme vůbec nevěděli, co máme čekat."

Rozhovor dospělých byl stále nudnější - o tom, kdo zemřel, kdo se odstěhoval, kdo se vdal a oženil a kdo měl děti. Všechny novinky ze Suffolku byly zabalené do řeči, která Monu nezajímala a ani jí nerozuměla. Charlotte a Melanie si začaly špitat a tiše se chichotat a Mona se dívala z okna a přemýšlela o tom, zda v Keni již začaly dlouhé deště. Ke své hrůze se dozvěděla, že večer budou oddělené - matka se strýcem Haroldem, tetou Edith a lady Ester, ona s těmi dvěma třináctiletými holkami. "Ale, mami," protestovala Mona, když se zařizovala ve velké, studené a vlhké ložnici, "my přece vždycky jíme společně. Proč musím jít v dětském pokoji?"

Rose skládala Moniny věci a duchem byla někde jinde. "Protože takhle se to tady dělá, Mono. Takhle je to správné" "Já jsem si myslela, že správně jsme to dělali v Bellatu."

Rose vzdychla a na tváři se jí mihl ustaraný výraz. "Obávám se, že jsme za ta léta nechali jít věci vlastní cestou. Prostě jsem si toho nevšimla. A proto, Mono, budeš chodit do Farnsworthovy akademie. Až z ní vyjdeš, bude z tebe vytříbená mladá dáma."

170

Monu zachvátilo zoufalství. "Kdy to bude?"

"Až ti bude osmnáct."

"Ale to je strašně dlouho! Zahynu, když tak dlouho nebudu v Keni!"

"Nesmysl. Budeš domů jezdit na prázdniny. A brzy si tu mezi těmi roztomilými děvčaty ve škole najdeš přítelkyně."

Mona se rozplakala. Rose k ní přistoupila, usedla vedle ní na postel a řekla: "No tak, Mono. Nebudeš se přece trápit kvůli hloupostem!" Jemně pohladila dceru po rameni a Mona si připadala jako ve snu. Matčin parfém ji obklopil a ona zatoužila po objetí lidského těla. "Poslouchej, broučku," řekla Rose tiše, "až přijedu domů, znovu se pustím do gobelínu. Poradíš mi, co mám vyšívat na tom prázdném místě? Za deset let mě nenapadlo, co by se tam mohlo hodit. Nechám to na tobě. Co ty na to?"

Mona spolkla slzy a odtáhla se od matky. Nemělo to význam. Neexistoval způsob, jak by rodiče přiměla, aby pochopili bolest v jejím srdci, úzkost z toho, že ji posílají pryč, jistotu, že není milována a že oni se jí vlastně s radostí zbaví.

Kdybych tak byla hezká nebo chytrá, pomyslela si, určitě by mě milovali.

A kdybych třeba zničehonic zmizela, uvědomili by si, jak moc se jim stýská.

"Jaké to je, žít mezi nahatými divochy?" ptala se Melanie van Allenova, elegantní dívka s ofinou a mikádem a výrazem očí, který si koledoval o potíže.

"Nejsou nahatí," řekla Mona a věnovala se jídlu na talíři.

Všechny tři seděly u stolu v pokoji, kterému se říkalo dětský, a obsluhoval je lokaj. Njeri seděla u malého stolku v rohu a tiše jedla.

"Jednou jsem četla," ozvala se Charlotte, "že jsou to kanibalové a nevěří v Boha."

"Oni věří v Boha," odpověděla Mona.

"Ano, ale až teď, když z nich udělali křesťany."

"To si s ní opravdu hraješ?" ptala se Melanie s prstem naměřeným na africké děvčátko u druhého stolu.

"Ne. Je tady jako moje společnice."

"To nemáš žádné bílé přátele?"

"Mám. Gretchen Donaldovou. A Geoffreyho a Ralpha, její bratry. Žijí na dobytčím ranči, který se jmenuje Kilima Simba."

Charlotte pošeptala něco Melanii a obě se rozchichotaly.

"Ralph je moc hezký!" pokračovala Mona a vysunula bradu. Melanie se nahnula přes stůl a oči jí zářily. "Střílíš lvy a tygry?"

171

"Můj otec je střílí. Ale v Africe tygři nejsou."

"Samozřejmě že jsou! Moc toho o své zemi nevíš, co?"

Mona přestala poslouchat a její mysl našla úlevu v představě Bellatu. Viděla zlatý sluneční svit a květiny, viděla Art-hura, svého bratříčka se stále odřenými koleny, siluetu svého otce na koni na pozadí modré oblohy. Slyšela volání veselých hráčů póla zezdola od řeky a cítila vůni pečeného býka, který se zabíjel na Nový rok a rozdělával Afričanům pracujícím na plantáži. Mona cítila na svých holých pažích slunce, pod nohama rudou půdu, horský vítr, který si pohrával s jejími vlasy. Cítila chuť Šalamounových koláčků z prosa a třtinového piva Mama Gachiku. Myšlenky se jí honily ve směsi angličtiny, svahilštiny a jazyka Kikujů. Toužila po tom, aby nemusela sedět u tohoto podivného jídelního stolu, ale v domku tety Grace, kde by svinovala obvazy a ostříla jehly. Myslela na Ralpha Donalda, Gretcheninu odvážného a elegantního bratra, který běhal divoce jako antilopa a ohromoval ji svými příběhy z buše.

"Musím říct, že tvoje způsoby jsou otřesné."

Mona pohlédla na Charlotte.

"Mluvila jsem k tobě. Jsi hluchá?" Charlotte se otočila k Melanii a ztřípeně řekla. "Je to moje sestřenice, a tak se ode mě očekává, že ji provedu po škole! Co si o ní pomyslí? A o mně?"

Melanie se rozesmála. "Trudy Greystonová se chtěla vsadit, že tvoje sestřenice bude mít sukni z trávy a v nose kost."

Moně se roztřásla brada. "Keňa není taková."

"Tak jaká je? Bydlíš v chýši?"

"Máme velký dům."

"Bellatu," řekla Charlotte. "Co má tohle jméno znamenat?"

"To znamená -" Mona svažila čelo. To jméno bylo nějak spojeno s tímhle domem, Bella Hill. Věděla, že to má nějakou souvislost. Muselo to mít něco společného s tím, že tohle nádherné sídlo patřilo víc jí než Charlotte, že její teta a strýc

tu jsou jen hosty, správci. Rose to jednou říkala. Ale pro Monu to bylo všechno moc složité.

"No," řekla Charlotte s mučednickým povzdechem, "však ty se už v akademii naučíš způsobům. Oni se o to postarají!"

Mona našla spící Njeri na skládacím lůžku před svými dveřmi a šeptem ji budila: "Vstávej! Utíkáme odsud!"

Njeri si třela oči. "Co se děje, Mensaab Mdogo?" vyslovila ospale oslovení, na němž trvala Rose. Znamenalo "malá paní".

"Vstávej! Utíkáme pryč."

172

Mona měla na sobě svůj jezdecký oblek, červený sametový kabátek a bílé kamaše. Zdálo se jí, že se to pro útěk hodí lépe než šaty. V ruce držela pár věcí svázaných do polštářového povlaku: hřeben a kartáč, žinku, poloprázdný sáček s bonbony a pár kusů oblečení.

"Kam půjdeme, Mensaab Mdogo?" ptala se roztřesená Njeri, vstávajíc z lůžka.

"Prostě pryč. Dlouho nás nesmějí najít. Musí si myslet, že jsem mrtvá. A až mě najdou, už je nikdy ani nenapadne, aby mě posílali pryč z Keni."

"Ale já nechci utíkat."

"Uděláš, co ti řeknu. Slyšela jsi, jak ti říkal strýček? Černoušek! Víš, co to znamená?"

Njeri zavrtěla hlavou.

"Znamená to hloupá. A ty přece nechceš být hloupá, vid'?"

"Ale já nechci utíkat!"

"Buď zticha a pojď se mnou. Nejprve se zastavíme v kuchyni a vezmeme si nějaké hovězí konzervy a kukuřičnou mouku. Budeme dlouho pryč a jídlo budeme potřebovat."

Njeri ji nešťastně následovala dolů do tmavé haly, polomrtvá hrůzou ze stínů a zvláštních placatých lidí na zdech.

Mona nesla lucernu, která osvětlovala pruh koberce před nimi. Jejich kroky nebylo na silném vlněném koberci slyšet, dům spal v nočním tichu.

Na konci haly světlo rychle přejelo přes něco, co Monu upoutalo. Zastavila se a zírala na portrét, svítlnu blízko u povědomé tváře.

"Cože?" vydechla. "To je teta Grace! Vypadá tak krásně!"

Njeri zmateně zvedla hlavu. Pozнала Mensaab Daktari.

"Ale co to má za legrační šaty?" pokračovala Mona. Pak si uvědomila, že to vůbec není její teta, ale žena, která se jí hodně podobá.

Mona pohnula světlem od portrétu a pokračovala v chůzi, aniž věděla dvě věci: že tvář na obraze patřila její babičce Mildred, kterou nikdy nepoznala - matce Grace, Valentina a Harolda -, a že rysy této ženy neuvěřitelně připomínají její vlastní tvář. Když zašly za roh, najednou se zastavila a Njeri do ní narazila. "Někdo jde," sykla Mona. Rychle se vrátily a schovaly se do přístěnku.

Zuby jim drkotaly strachem a zimou a vykulenýma očima pozorovaly mohutnou postavu v noční košili blížící se k zavřeným dveřím. Byl to strýc Harold. Zaklepal, vešel a zavřel za sebou dveře.

Když se z pokoje ozvaly hlasy, připlížila se Mona ke dveřím a přitiskla na ně ucho. Pozнала hlas svého strýce a posléze i své matky.

173

"Omlouvám se, že tě tak pozdě ruším, Rose," říkal Harold, "ale chci ti říct něco velmi důležitého a do zítřka to nemůže počkat. Půjdu hned k věci, Rose. Musíš Valentinovi říct, aby přestal s tím rozhazováním."

"O čem to mluvíš?"

"Neodpověděl na žádný z mých dopisů. Ten příští bude už od rodinného právníka, to mu můžeš vyřídit. Rose? Mohla bys laskavě odložit to vyšívání a podívat se na mě?"

Chvilí bylo slyšet jen mumlání a pak strýc Harold vybuchl: "Tímhle Valentinovým tempem z Bella Hill za chvíli nic nezbude! Prodává pozemky napravo nalevo. Panství je sotva poloviční, než bylo před deseti lety."

"Ale on Bella Hill vlastní, Harolde," ozval se Rosin tichý hlas. "Může s ním dělat, co si zamane. Koneckonců, tohle není tvůj dům."

"Rose, já oceňuji, že nám tu bratr dovoluje žít. Ale nemohu se jen zpozvzdálí dívat, jak přivádí náš domov a rodinné dědictví na mizinu. Musíš mu říct, aby přestal tolik utrácet."

"Ach, Harolde, máš bujnou fantazii."

"Rose, ta vaše kávovníková plantáž funguje se ztrátou. Je to tak od samého začátku."

Mona slyšela, jak se její matka rozesmála. "To je směšné! Každý týden pořádáme večírky, máme hosty. Vůbec nejsme chudí, Harolde!"

Ozvalo se podrážděné zabručení. "A ještě něco," pokračoval, "tady. Přečti si to. Je to dopis od Grace. Chce, abyste se hned vrátili domů. Jde o tvého syna."

"Chudáček Arthur. Je takový nemotora. Víš, pořád padá, bouchá se do hlavy, odírá si lokty. Valentin je z toho vzteklý."

"Rose, tohle je vážné. Přečti si ten dopis."

"Harolde, jsem velice unavená."

"A ještě jedna věc. Rose. Zítřa nemůžeš Monu zapsat do Farnsworthovy akademie."

"A to proč?"

"Protože takový výdaj si Valentin nemůže dovolit. Nepřipustím, aby prodal další kus Bella Hill jen proto, aby mohl svou dceru poslat do drahé školy."

"Samozřejmě, že si můžeme dovolit poslat Monu do Farnsworthovy akademie!"

"Rose, ty žiješ v pošetilém ráji. To ti Valentin nic neřekl o vašich finančních záležitostech? Ta plantáž běží na bankovní

půjčku a z prodeje na Bella Hill! Je jen otázkou času, kdy se to celé zhroutí!"

"Mona na tu akademii půjde. Nic víc ti neřeknu."

"Obávám se, že ne, Rose. Aby mohla do té školy chodit, musí být tady v Anglii někdo, kdo za ni bude odpovídat. Je 174

to jedna z podmínek. A já беру zpět svou nabídku, že se tímto poručníkem stanu. Musíš si s sebou Monu odvézt první lodí zpátky do Keni. Pokud jde o mne, je tahle záležitost uzavřená."

"Tak najdu někoho jiného, kdo se o ni postará."

"Koho? Nemáš tu už žádné jiné přibuzenstvo, Rose. Buď přece rozumná. Nech to dítě v Keni, kde jí můžeš být nablízku. Neteř lady Ashburyové chodí do evropské školy v Nai-robi a ta škola má velmi dobré jméno. Uvidíš, Rose. Bude to tak nejlepší."

Dívky za dveřmi na sebe pohlédly. Mona se opřela o dveře a usmála se.

Pojede domů.

22

"Daktari! Daktari!"

Grace zvedla hlavu a spatřila přibíhajícího Maria. Řítil se po schodech nové kliniky s palmovou střechou, prorážel si cestu davem pacientů čekajících na verandě a vpadl dovnitř. "Mensaab Daktari," volal bez dechu, "pojdte, rychle!" Za společně strávená léta Grace jen zřídka vídala Maria tak rozrušeného. "Co se stalo?" ptala se, podávajíc prohlížené děcko sestře.

"Moje sestra. Ona umírala"

Grace popadla svůj lékařský kufřík a sluneční helmu a pospíchala za Mariem po schodech verandy a kolem šesti budov se střechami z palmových listů. Probíhali mezi prádelními šňůrami, kde se sušily matrace a prostěradla z lůžek pro nemocné, kolem kozích a ovčích chlívků, mezi chýšemi pro zaměstnance, až k plotu ohrazujícímu misi Grace Trevertónové. A dál přes Valentinovo hřiště na pólo, kolem Wachefiny chýše, přes dřevěný most a nahoru po protilehlém svahu, kde ženy sklízely zralé boby a překvapeně pozorovaly, jak kolem prolétla mensaab v rozevláté bílé sukni a se známým černým kufříkem v ruce.

Mario vedl svou paní po úzké stezce mezi kukuřičnými poli, kde jim kukuřičné palice sahaly až nad hlavu, přes políčka sladkých brambor a dýní rostoucích nad zemí v zamotaných hustých koberecích listů, přes jednu vesnici, přes druhou, až Grace nemohla popadnout dech a v boku ji píchalo.

Nakonec došli k Mariově vesnici, uhnížděné mezi kopci nad řekou Chania, která se skládala z několika kruhových hliněných chýší s kuželovitými papyrusovými střechami, z nichž stoupaly spirály modrého kouře. Když vstoupili do 175

1

vesnice, Grace si všimla, že nikdo nepracuje. Lidé stáli kolem a ve vzduchu viselo podivné ticho. Protlačila se mezi nimi a ke svému překvapení spatřila kněze katolické misie, mladého otce Guida, který cosi doloval z balíčku připevněného na kole.

"Co se stalo, otče?" zeptala se, když došla blíž.

Pod širokou křempou klobouku měla jeho tvář rozezlý výraz. Černou sutanu měl zaprášenou a propocenou. Také přijel ve spěchu. "Další tajná iniciace, doktorko," řekl. A pak Grace uviděla, co vytahuje ze svého balíčku: věci, které se používají k poslednímu pomazání.

"Dobrý bože," zašeptala a následovala ho.

Několik starších jim zastoupilo cestu k chýši, matky a tety mávaly rukama a křičely na wazungu, ať se do toho nepletou.

"Kdo je tam s ní?" ptala se Grace otce Guida.

"Wachera Mathenge, ta šamanka."

"Jak jste se o tom dozvěděl?"

"Od Maria. Tahle vesnice je takřka celá katolická. Ta dívka se jmenuje Tereza, chodí do naší školy. Kwenda! řekl kněz zachmuřeným ženám. "Musíte mě nechat vstoupit! Tereza patří Pánu."

Grace pozorovala zarputilé výrazy mužů a žen, zákona poslušných Kikujů, kteří se běžně podrobovali kněžskému úřadu. Ale tohle běžná situace nebyla.

Misionáři se již dlouho pokoušeli vymýtit obřízku dívek, ke které patřilo chirurgické odstranění klitoris. V Keni byla tato praxe oficiálně prohlášena za nezákonnou a všem, kdo budou přistiženi při tomto rituálu, hrozila pokuta či vězení. Zdálo se, že se s iniciacemi přestalo. Ale ve skutečnosti se jen přesunuly do utajené polohy. Grace věděla, že se tyto divošské obřady konají na tajných místech, o kterých nemá místní policie ani ponětí.

"Dovolte mi, abych se na ni podívala," řekla Grace v jazyce Kikujů. "Možná jí dokážu pomoci."

"Thahu!" vykřikla stařena, pravděpodobně Terezina babička.

Grace cítila, jak se otec Guido po jejím boku nervózně pohnul. Všichni obyvatelé vesnice stáli kolem nich v uzavřeném kruhu, ve vzduchu se vznášelo napětí a nepřátelství. "Kdy se konalo uvedení do kmene?" zeptala se tiše kněze.

"Nevím, doktorko Trevertónová. Vím jen, že to bylo dvanáct dívek a že Tereza umírá na zanícení rány."

Grace naléhala na starší: "Musíte nás nechat vstoupit!"

Bylo to marné. Bez ohledu na své vzdělání a přijatou křesťanskou víru byli tito lidé stále pevně spjati se starými zvyky. Chodili každou neděli do kostela na misii otce Guida

176

a pak se uchýlili do lesa, kde prováděli starodávné barbarské obřady.

"Mám zavolat oblastního komisaře?" řekla Grace. "Všichni půjdete do vězení! Odvede vám všechny kozy a srovná

vaše chýše se zemí! To chcete?"

Starší se nehýbali. Spojenými pažemi zahradili dveře chýše.

"To, co jste udělali, je špatné!" volal otec Guido. "Dopustili jste se ohavnosti před zraky Boha!"

Nakonec promluvil jeden ze starších: "Cožpak nám Bible neříká, že i pán Ježíš byl obřezán?"

"Samozřejmě, že ano. Ale nikde se v ní neříká, že by byla obřezána jeho požehnaná matka Marie."

Několik párů očí zamrkalo. Jedna starší žena se ohlédlá přes rameno.

"Což jsme vás neučili, že staré zvyky jsou špatné? Což jste se nedali obejmout láskou Ježíše Krista a neslibili dodržovat jeho zákony?" Otec Guido ukázal třesoucím se prstem k obloze. Nad hlavami domorodců se rozléhal jeho hlas. "Za to, co jste učinili, budete vyhnáni z nebe. Za své odporné hříchy se budete smažit v pekelném ohni černého Satana."

Grace viděla, jak se kamenné tváře začínají měnit. Pak Mario vykročil vpřed a rychle se jazykem Kikujů dohadoval se svými příbuznými, aby nechali svatého muže a memsaab vstoupit do Tereziny chýše.

Chvilí bylo ticho, kikujští starší a dva běloši na sebe upřeně hleděli, pak stařena ustoupila stranou.

Otec Guido vstoupil spolu s Grace do chýše, kde našli Terezu na lůžku z čerstvého listí; přítmi naplňoval bzukot much a štiplavý pach rituálních bylin. Vedle dívky klečela Wachera.

Otec Guido poklekl naproti, otevřel svou malou brašnu a vyňal hedvábnou štolu a svěcenou vodu - potřeby pro udělení posledního pomazání. Grace začala dívku vyšetřovat.

Rána byla ošetřena rituálním způsobem, který se předával z generace na generaci. Do antiseptického oleje byly ponořeny zvláštní listy, které měla Tereza uvázány mezi nohama. Nedávno jí je patrně speciálně určená "ošetřovatelka" měnila; ta pak staré listy tajně zakope na tabu místo, kam ani náhodou nezabloudí žádný muž. Grace věděla i to, že Terezu krmili zvláštními posvátnými jídly, která se podávají na banánových listech.

Celý postup iniciace dívek byl posvátný a nedotknutelný. Jeho svědky se dosud stalo jen několik bělochů a pro Kikuje to bylo něco tak svatého a smysluplného jako pro katolíky I mše u oltáře. Byl to však krutý a nelidský obřad, který byl příčinou obrovské bolesti a utrpení, velké ztráty krve a deformace, jež znamenala pro ženu problémy v pozdějším životě

177

a ztěžovala jí porod. Grace se v boji za zákaz tohoto obřadu přidala k misionářům.

I ve slabém světle, které do chýše pronikalo, si Grace všimla, že Mariova sestra byla velice hezká. Bylo jí asi šestnáct, měla jemné rysy a působila dojemně nevinně. Měla otevřené oči. Grace je jemně zavřela, protože dívka byla mrtvá. Zatímco otec Guido tiše odříkával modlitby posledního obřadu, Grace sklonila hlavu a cítila, jak jí po tváři stékají slzy. Nemodlila se. Zatínala zuby zoufalstvím a vztekem. Tereza byla již čtvrtou dívkou, kterou Grace viděla umírat na otravu krve po iniciačním obřadu prováděném nožem operující šamanky. A slyšela i o jiných dívkách, jež umíraly v důsledku infekcí, které se daly vyléčit, kdyby byl včas přivolán evropský lékař.

Grace zvedla hlavu a střetla se s Wacheriným pohledem.

Na okamžik se vzduch v chýši nabil energií dvou protivnic - Wachery a Grace -, které se střetly mezi hliněnými zdmi.

Grace promluvila v jazyce Kikujů. "Já se postarám, aby byla učiněna přítrž tvým ohavným obřadům. Znáš tu tvou černou magii, slyšela jsem o ní od svých pacientů. Tolerovala jsem tě už dost dlouho. To dítě zemřelo kvůli tobě a takovým, jako jsi ty."

Grace se třásla vzteky a šamanka na ni hleděla s neproniknutelným výrazem. Wachera byla stále krásná, vysoká a štíhlá, s vyholenou hlavou, řadami korálků a měděných náramků pokrývajících její dlouhé paže, pružné tělo zahalené do jemné kůže. Mezi Kikuji obrácenými na víru byla Wachera jakýmsi přežitkem, existovala jako duch z dávné minulosti předků. Hleděla na Grace Trevertanovou opovážlivě a hrdě. Pak vstala a odešla z chýše.

Grace se vrátila na misi a našla Valentinu, jak chodí sem a tam před budovou kliniky. Když rozeznamenala, co má v ruce, a u schodů verandy spatřila malého chlapce skrčeného hrůzou, pochopila, proč její bratr přišel.

"Podívej se na to!u křičel Valentin a hodil po ní předmětem, který držel v ruce. Ten ji uhodil do hrudi a spadl na zem.

Zvedla jej a zjistila, že je to jedna z Moniných panenek. "Zase jsem ho přistihl, jak si s tím hraje!"

"Ach, Valentine," vzdychla, "je mu teprve sedm." Přesla kolem bratra a usedla vedle Arthura, který, jak si hned všimla, dostal další rodičovský výprask.

"Já nedovolím, abyste z něj udělali padavku. Ty a Rose děláte z mého syna zženštilce!"

Grace objala Arthura, který se rozplakal. "Chudinko malá," mumlala a hladila ho po vlasech.

178

"Zatraceně, Grace! Poslouchej mě!"

Vzhlédla k němu. "Ne, ty poslouchej mě, Valentine Tre-vertone! Právě jsem viděla dítě, které bylo opravdu postižené a nebudu poslouchat tvůj křik kvůli něčemu tak směšnému. Další dívka zemřela na následky iniciace a já jsem ji nedokázala zachránit. Co s těmi obřady uděláš, Valentine? Jsou to tvoji lidé. Neměl bys to přehlížet!"

"Co je mi po tom, co dělá horda černochů? Já se starám jen o svého syna. A nedovolím, aby si hrál s panenkami!"

"Ne," řekla pomalu, "ty se opravdu nestaráš, co Afričané dělají. A víc než o svého syna se staráš sám o sebe."

Zrudnul, zamračeně se otočil a odešel.

Uvnitř chladné budovy s palmovou střechou, jež byla její klinikou, Grace utěšovala Arthura. Měl modřiny na krku a na ramenou.

"Dobrý den," ozval se tichý hlas a otevřené dveře zaplnila silueta.

Grace zvedla hlavu. Srdce jí poskočilo. "Jamesi. Vy už jste doma."

"Přijel jsem včera v noci a hned jsem se vydal k vám - ale, co se to tady stalo?"

"Zase Valentin."

James vešel a pozdravil chlapce: "Ahoj, Arthure."

"Ahoj, strýčku Jamesi."

"Můj bratr si myslí, že může zastrašováním ze svého syna vychovat muže," řekla Grace tiše a vši silou se snažila skrýt zlost ve svém hlase, aby chlapce nepolekala. "Ale já to bití zarazím, jestli budu muset... Budeš v pořádku, Arthure. Nic zlého se ti nestalo."

"Napsala jste o tom Rose?"

"Měla by přijet každým dnem. Její dopis nebyl příliš podrobný, však ji znáte."

"Takže Mona je ve škole v Anglii?"

"Ano. V té akademii, kam chodila i Rose."

"Bude se vám po Moně stýskat, vidíte?"

"Ano, hrozně."

Grace políbila synovce na čelo a postavila ho na podlahu; chlapce, který byl na svůj věk příliš malý a který zdědil snivou povahu své matky. "Tak běž, zlatíčko," řekla Grace něžně. "Jdi si hrát."

"Kam mám jít?" zeptal se a v jeho modrých očích se zračil zmatek.

"A kam bys chtěl jít, Arthure?"

Okamžik předstíral, že přemýšlí. Pak řekl: "Mohl bych se jít podívat na miminka?"

Usmála se a po cestě ho hladila po hlavě. Valentin Arthu-

179

rovi zakázal chodit do Graciny porodní chýše, ale ona se rozhodla příkazů svého bratra nedbat.

"Jamesi," řekla, když vyšli z kliniky. "Je to tak nádherné překvapení, že vás zase vidím!"

Vykročili, Grace hleděla, jak sluneční svit rozzařuje kaštanové paprsky v Jamesových tmavě hnědých vlasech, a pocítila ten známý příval lásky a bolesti, které ji nikdy neopouštěly. Pokaždé měla při jeho odjezdu pocit, že kousek z ní samé jede s ním. Když se vracel, byla zase celá.

"Chyběl jste mi," řekla.

Kráčeli po cestě k domu, přešli kolem budov, které nechala dostavět. Jednou z nich byl malý prostor pro rodičky, kde Arthur trávil většinu svého času pozorováním novorozeňat.

Vyšli na verandu domku a Grace promluvila: "Jaké jsou zprávy z Ugandy?"

"Stejně jako vždycky. Spává nemoc, malárie. Obávám se, že nic nového. A vy, Grace? Jak vám to na misi v těch posledních čtyřech měsících šlo?"

Vešla do domu a vrátila se se dvěma sklenicemi limonády. Jednu podala Jamesovi a řekla: "Byl jste pryč pět měsíců."

Máme nový kurník a novou tabuli ve třídě."

Rozesmál se. "Tak ať žijou kuřata a vzdělání," řekl a napili se.

James pozoroval Grace přes okraj své sklenice. Vypadala jako vždy svěže a upraveně. I přes nároky, které na ni kladlo řízení misijní školy a kliniky, nosila Grace vždy čistou bílou blůzku a sukni, krátké vlasy stále pečlivě učešané. A je snad ještě hezčí, než když ji viděl naposledy, pomyslel si.

"Trápí vás něco, Grace?"

"Konala se další iniciace. Mariova sestra zemřela." Seděla smutně v proutěném křesle. "Musím být na tyhle lidi přísnější, Jamesi. Musím si dupnout a donutit je, aby pochopili, že jim staré zvyky jen škodí. Žijeme ve dvacátém století. Moderní medicína dosahuje vrcholu, jaký v historii nemá obdoby. Dokážeme dnes zázraky. Ale oni přesto, když jsou vyděšení, běží za svým kmenovým léčitelem."

"V tradičním léčitelství není všechno tak špatné, Grace."

"Ale ano, je. Není to nic než čarodějnictví. Kdo ví, co ta ženská do těch svých lektvarů dává!" Grace mávla rukou k Valentinovu hřišti a chýši na jeho konci.

Wacheřina chýše byla po všech těch letech natolik samozřejmou součástí scenérie, že se nad ní už nikdo nepozastavoval. Podobné chýše byly rozesety u mnoha bělošských farem - Afričané v malých společenstvích opustili rezervace, aby mohli pracovat pro bílého muže a žít na jeho pozemku jako nájemci. Wacheřina přítomnost na konci hřiště proto

180

dnes již nebyla žádnou raritou. Grace věděla, že mladá ša-manka vede podivný, utajený život, tiše si hledí své starodávné práce jako stín na okraji lidského vidění. Jenže Grace také věděla, co Wachera dělá. Pacienti jí to řekli. Vdova po náčelníku Mathenge vedla své lidi do boje s duchy, kdykoli uhodila epidemie, dohlížela na obřady sázení před dešti, přiváděla na svět děti a připravovala magické ta-lismany pro jejich bezpečí, vařila nápoje lásky, hovořila s duchy mrtvých a předpovídala budoucnost. Grace měla podezření, že je to právě ona, kdo svírá nůž při obřadech uvádění dívek do kmene.

"Myslím," řekla Grace tiše, "že oblastní komisař na to jde špatně. Tyhle zvyky nezmizí jen proto, že je prohlásí za nezákonné. Mimo zákon musíme postavit ty, kteří se těch brutalit dopouštějí. Musíme odstranit Wachera a jí podobné a pak staré zvyky samy zahynou."

"Jak byste se jí chtěla zbavit? Valentin to zkoušel, a bez úspěchu."

"Já nevím. Pojedu do Nairobi a pokusím se více sjednotit úsilí všech misí. Afričané musí konečně pochopit, že tradiční léčitelství je špatné a že musí chodit k bílým lékařům."

James vyndal dýmku a zapálil si. "Obávám se, že s vámi nemohu souhlasit, Grace. Trvám na tom, že mnohé z tradičního léčitelství dokáže i pomoci. Vzpomínáte, jak se mi mezi chlapy rozmohla úplavice a já jsem už neměl žádné hořké soli ani ricinový olej? Právě starý kikujský reveňový lék je zachránil."

Zavrtěla hlavou. "Tenkrát jsme vůbec nebrali výtěry, Ja-mesi. Nedělali jsme žádné mikroskopické rozборы. Nevíte jistě, zda to byla úplavice nebo jen nějaké měňavky."

"Všechno se nemusí diagnostikovat moderní medicínou, Grace. Víte, zaujatost bývá špatný rádce."

"Nemluvil byste tak, kdybyste dnes odpoledne videi tu ubohou dívku."

Najednou kolem chýše-učebny proběhla skupinka rozesmátých chlapců. Když se ohlédlí a spatřili na verandě Grace, okamžitě se zklidnili a smích byl tentam. "Jambo, Mem-saab Daktari," volali a pochodovali jako malí černí vojáci.

"Dobré nebe," řekla si a vstala ze židle. "Co to zase provedli?" Na konci dlouhé školní budovy našla na zemi ležet malou dívku, celou zablácenou. "Wanjiru," zvolala Grace a vydala se k ní.

Pomohla devítiletému děvčátku na nohy a oprášila mu šaty. Pak řekla: "No tak, Wanjiru. Ublížili ti moc?"

Dívka neměla daleko k pláči, ale zadržela slzy a zavrtěla hlavou.

181

"Chtěla bys jít domů?"

Zavrtěla hlavou ještě silněji.

"Dobrá. Běž a najdi Memsaab Pammi a pověz jí, že můžeš dostat cukrátko."

Děvčátko zamumlalo nesměle asante sána, otočilo se a utíkalo ke vchodu do školy, kde si v přestávce mezi hodinami slečna Pamela dopřávala čaj.

"Patří k vašim žákům?" zeptal se James cestou zpět k Domku ptačích písni. "Nevěděl jsem, že máte i studentky."

"Je to moje první děvče. Ale obávám se, že to nemá vůbec lehké. Víte přece, jak jsem bojovala, abych do své školy dostala i dívky. Před třemi měsíci přivedla jedna žena z vesnice z horního toku řeky svou dceru a zapsala ji do školy."

"Ta musela mít kuráž."

"To ano! Je to vdova s devíti dětmi. Nemá právě na růžích ustláno a pro Wanjiru by chtěla něco lepšího. Ještě nikdy jsem se nesetkala s Afričankou, která by se na to dívala takhle. Já jsem samozřejmě nadšena, že tu to děvčátko mám, ale hoší si z ní nemilosrdně utahují. Posmívají se jí, že se nikdy nevdá a že bude thahu, protože dělá mužské věci. Ona sem přesto chodí každý den, pokaždé odhodlanější. A dobře se učí, což ty chlapce podle mého také dráždí."

Došli k verandě a Grace řekla: "Něco se musí s postavením afrických žen udělat, Jamesi. Představte si, že jsme tu před dvěma měsíci měli invazi kobylek a muži za to vinili zenyl Tvrdili, že je to trest Boží za jejich krátké sukně."

Obrátila se k němu. "Jamesi, já jsem vážila náklad, který tady ženy nosí. Bylo to až sto osmdesát liber! A porodnost je tak vysoká. Žena s osmi, deseti dětmi je tu naprostou samozřejmostí; k tomu se ještě dře na poli, protože manžel jí odešel za prací k bělochům. Dnes se mladí Afričané vzdělávají a nechtějí už dál zůstat na farmách. Chtějí pracovat ve městech. Jezdí domů na návštěvu, přivedou své ženy do jiného stavu a zase zmizí. Přitom vzdělávání manželek a dcer je jim proti mysli."

Afričané, kteří pracovali na Gracině misii, již nenosili kůže a šuká, ale košile a kalhoty a evropské šaty. Namísto vyholených hlav měli všichni krátce zastřižené vlasy. Někteří se stále ještě v uších houपालy dřevěné válečky a ruce jim zdobily měděné náramky s korálky, ale jedinou ozdobu většiny z nich byl řetízek s malým křížkem.

James se na ni díval, na její tvář, po deseti letech dohněda opálenou, s vráskami kolem očí a odhodlaně vystrčenou bradou. Byla to tvář, kterou si často představoval a která ho navštěvovala ve snu. "Můžeme se projít, Grace?"

Grace se zastavila u zadní strany dřevěného přístřešku, aby zkontrolovala řady filtrů vody, které se připravovaly

182

pro rozdání vesničanům. Každý filtr se skládal ze dvou jílových nádob, menší seděla v hrdle větší. Ukazovala Jamesovi, jak fungují. "Horní nádoba obsahuje vrstvu čistého písku, vrstvu čistých oblázků a nakonec vrstvu rozbité cihly. Voda se lije přes tuhle nádobu a odkapává skrz všechny tři vrstvy do spodní nádoby, čistí se a odstraňují se z ní všechny nečistoty, hlavně vlasovci medinští. Snažím se dát filtr do každé chýše a přesvědčit je, jak je čistota vody životně důležitá."

"To by byla velice cenná rada do vaší knihy," řekl James.

Grace se zasmála. James ji nutil, aby napsala zdravotnickou příručku pro vesnické zemědělce. "Kde bych vzala čas na psaní knihy?"

Procházeli kolem prádelních šňůr, na kterých se sušily matrace. Byly vyrobeny z ameríkání a vycpány usušenými kukuřičnými svazky. Stejně jako filtry byly Graciným vynálezem.

Stoupali stezkou k hřebenu, odkud se před nimi otevřel výhled jako z malířova štětce. Pět tisíc akrů pokrytých řadami bujných zelených kávovníkových keřů, obtěžkaných zralými plody. Krajina nebyla plochá, ale zvedala se a klesala ve vlnách a vrších jako jemně zvlněné moře, temnou zeleň přerušovaly pruhy rudé půdy a vysoké kmeny palisandrů s nachovými květy. Byl květen a dlouhé deště skončily. Ženy a děti se pohybovaly podél řad, sbíraly plody a plnily své vaky. Na okraji pole na ně čekaly nákladní vozy, jimiž muži přepravovali plody k sušičkám a čističkám dolů k řece. Hora Keňa střežila vzdálenou hranici nekonečného výhledu, ostrá a tmavá na pozadí jasné oblohy, a její zasněžené vrcholky zářily ve slunci. Přímou naproti hoře přes údolí stála Bellatu, tyčící se k nebesům nad dokonalými zelenými travníky a terasovitými zahradami.

U vjezdu bylo zaparkováno několik lesklých automobilů. Grace poznala vůz generála Norich-Hastingse. Kromě dvou starých Valentinových oldsmobilů patřily všechny ostatní jeho dnešním hostům.

Bellatu nebyla nikdy tichá. Nyní již auta nebyla v Keni žádnou vzácností a cesty, i když stále prašné a za dešťů neprů-jezdné, vedly až k plantáži. Železnici prodloužili do města Nyeri, takže z Nairobi to sem byl sotva den cesty. Valentinův dům se stal společenským centrem Keni, stále se tu konaly večírky, hony na lišku či zápasy póla, které přitahovaly vý-chodoafrické zbohatlíky na kávovníkovou plantáž. Bellatu začínala být opředena legendami. Těm, kteří na skvostný dům pohlédli jen z dále, připadalo, že lidé uvnitř zůstanou navždy mladí a krásní; nonšalantně popíjejí šampaňské a přijí-

183

mají návštěvy vážených a zámožných aristokratů. Dvacátá léta byla pro tohoto urozeného keňského osadníka desetiletím rozmachu; Trevertonova káva se nyní rozvážela do celého světa a těšila se velké poptávce. Gracin bratr vládl jako král - a nikdy nebyl sám.

Grace upřeně hleděla na dům a poslouchala hudbu a smích, které k ní přinášel vítr.

Nenáviděla Valentina za to, co prováděl Arthurovi, pokoušeje se ho týráním změnit v muže. Chlapec byl nejednou pořádně bit jen proto, že si hrál s panenkami své sestry. Valentin tvrdil, že jeho nemotornost a věčné padání jsou jen způsobem, kterým si chlapec vynucuje pozornost. Grace se však obávala, že je to důsledek nervových obtíží. Prosila svého bratra, aby poslal Arthura ke specialistům, ale Valentin jí odsekl, ať si hledí svého. Jeho syn není slabý ani postižený a jakýkoli příznak slabosti nebo zženštilosti z něho vytluče.

Kdy se Valentin tak změnil? ptala se sama sebe. Přicházelo to postupně, od té hrozné záležitosti s Mirandou Westo-vou. A pak po narození Arthura. Celá Keňa věděla, že si Valentin v Nairobi vydrží africkou milenkou - v domě, který nechal postavit pro Mirandu. Byla to krásná žena z kmene Meru, nosila drahé šaty a jezdila vlastním vozem. James krácel vedle Grace, boty mu vrzaly na rudé půdě a před sluncem přivíral oči. Dívala se na jeho pevné štíhlé tělo. James utrl proužek eukalyptové kůry a zamyšleně ji cupoval. V poslední době začal kvůli Lucille, která si vypěstovala vášně pro Ugandu, podnikat časté cesty do této země afrického vnitrozemí. Jeho nepřítomnost vyčerpávala Grace více než dlouhé dny naplněné tvrdou prací. Bolestně ho postrádala. Když byl tolik mil daleko, v tak nebezpečném území, ztrácela chuť k jídlu, v noci se neklidně obracela na lůžku a házela sebou ze spaní. Byl-li doma, v Ki-lima Simba, byla klidná, věděla, že je zde, jen pár mil od ní. Stále se mohla těšit na jeho neočekávané návštěvy. V posledních třech letech žila jen díky nim, dávaly jí energii probíjet se zklamáním a neúspěchy. Vyšla z kliniky a on tam stál, zaprášený a upocený z dlouhé cesty, obvykle s nějakým dárkem - něčím z mlékárny, úlovkem do hrnce. Chvilí se zdržel, usedli spolu na verandě a tiše si povídali jako dva staří přátelé, kterými také byli. Dělili se o svá trápení, nabízeli radu a pomoc, smáli se anebo jen beze slov pozorovali, jak se africký den mění v noc; tak blízko sebe, a přesto se jejich těla nikdy nedotkla. Pak odjížděl a Grace uléhala do své postele s takovou touhou, že se někdy ani nedočkala spánku.

184

"Grace," říkal jí nyní, "musím vám něco povědět." Pohlédla na něho.

"Rozhodli jsme se s Lucille, že se přestěhujeme do Ugan-dy a budeme tam žít. Natrvalo."4

23

Grace nevěřila vlastním uším. Pak rychle odvrátila pohled.

"Je mi to líto," řekl. "Rozhodli jsme se teprve při téhle poslední cestě."

"Kdy pojedete?"

"Jakmile zařídím stěhování našich věcí. Lucille tam tentokrát zůstala. Je v Entebbe, dává do pořádku náš nový dům."

Grace od něho poodešla na pár kroků a chytila se euka-lyptu, aby se uklidnila. Jeho stín jako by ji pohltil, den najednou potemněl, jako kdyby slunce zakryly mraky.

"A co ranč a děti?" řekla konečně.

"Ranč nechám na starost Svenu Thorsenovi. Je u mě dva roky a dokáže ho řídit sám. Geoffrey zůstane v Kilima Sim-ba. Je mu sedmáct a má práci na ranči rád. Ale Ralph a Gretchen pojedou s námi."

"Co budete v Ugandě dělat?"

"Lucille tam vstoupila do skotské misie. Chce se té práci plně oddat."

"A vy?"

"Nabídlí mi administrativní místo v Entebbe."

Otočila se a pohlédla na něho. Na muže, jemuž za dlouhá léta drsného života venku zhnědly ruce a tělo ztvrdlo svaly, svítilo slunce. "Vy budete pracovat v kanceláři?" řekla.

"Je mi jednačtyřicet, Grace, a nemládnu. Lucille si myslí, že bych měl zpomalit. A na ranči už mě nepotřebují tak jako dříve. Všechno tam běží prakticky samo, a běží to dobře. Sven na všechno dohlédne."

Grace věděla, že si Donaldovi vedou finančně dobře, že dny půjček a protloukání jsou již dávno pryč. Takže ji ani nepřekvapilo, když jí loni Hardy Acres oznámil zvýšení každoročního vkladu na jejím účtě.

"Bude se mi po vás stýskat."

"Mně po vás taky." Došel k ní, postavil se těsně před ní a shlížel na ni pronikavým pohledem. "Nebylo to snadné rozhodnutí, Grace. Ale vy víte, jak tady Lucille byla nešťastná."

"Vím."

"V Ugandě je z ní docela jiná žena. Je tam skutečně šťastná a já jí to nedokážu odepřít."

185

"Ne."

Na její smysly zaútočil pach jeho těla, hrubá tkanina jeho kabátce, zvuk jeho hlasu, který zároveň velel, žertoval i laskal, jeho zaplavující blízkost. James tu pro ni vždy byl, když ne jako mileneček, pak jako někdo, koho mohla milovat; byl její tajnou vášní, která byla lepší než vašeň žádná. Díky snům o něm byly její noci méně osamělé, její lůžko méně prázdné. Jeho tichá spolehlivá síla jí pomáhala ve dnech zoufalství a neúspěchu. Radostně s ní sdílel i její triumfy. Grace vždy věděla, že k fyzickému milování, po kterém bolestně toužila, nemůže nikdy dojít, ale byly tu příležitostné doteky, prsty na její paži - a pod stromy, kde se skrývali před deštěm, i objetí na rozloučenou, vždycky na Silvestra.

Grace již dávno svlékla zasnubní prsten Jeremyho Man-ninga, uložila si do srdce Jamese Donalda a chovala ho tam jako tajného spřízněnce své duše. Ale nyní se otvíraly děsivé dveře a on jimi odcházel. Grace si poprvé uvědomila svůj věk. Najednou jí roky začaly připadat důležité. Příští rok jí bude čtyřicet.

"Bude se mi po vás stýskat," zopakovala.

"Přijedu se zítra rozloučit."

Zítřka} pomyslela si. Začal jí docházet skutečný význam osamělosti. Viděla, jak se před ní rozprostírají noci - jako šňůra opuštěných malých nádraží, kde není žádné světlo, žádný život. Viděla samu sebe cudně a upjatě sedět na verandě, upírat zrak do tmy za misií, již vystavěla, přes hřiště až tam, kde stojí malá chýše, v níž u svého hrnce sedí druhá osamělá žena - Wachera - a míchá a míchá.

Grace se vrátila do přítomnosti. "Rozlučme se nyní, Jame-si. Nevím, co bych vám zítra řekla."

Položil jí ruce na paže. Pevně ji stiskl. Sklonil hlavu, aby ji políbil.

"Tetičko Grace! Tetičko Grace!"

Otočili se. Od brány, kde s otevřenými dveřmi stálo jedno z Trevertonových aut, se k nim po vjezdové cestě hnala malá postavička, samá ruka samá noha. Byl to šotek s nemožným účesem a podivnými šaty imitujícími dospělé, který proletěl vzduchem a rukama sevřel Grace kolem pasu. "Ach, tetičko!" ječela Mona. "Tolik se mi stýskalo!"

Přišlo to tak rychle, radost na smutek. Grace padla na kolena a přitiskla k sobě svou neteř v zoufalém objetí. Dívkenka začala hned vyprávět o lodích a vlacích, o Francii a otřesných sestřenicích a pak řekla: "Neplač, tetičko Grace. Už jsem zpátky a z Keni už nikdy neodjedu."

186

"Mono," řekla Grace pevně, "co tady děláš? Co se stalo s akademií?"

"Strýc Harold povídal, že tam nemůžu chodit! Tetičko Grace, nestalo se ti nic? Proč pláčeš?"

"Jsem jenom šťastná, že tě vidím, miláčku. Podívejme se na ni. Skutečná mladá dáma."

"Bylo mi devět, když jsem odjela, a teď je mi deset a čtvrt. Anglie byla strašná, tetičko Grace. Jsem tak ráda, že jsem zpátky."

Grace spatřila přicházet Rose, vstala a vyšla své švagrové v ústřety. "Vítej doma, Rose," řekla.

"Je nádherné být zpátky," řekla Rose a vzala Grace pod paži. Kráčely ke svahu a dívaly se na zvířenou řeku. Břehy byly hustě zelené a přetékal divokými květy nejrůznějších barev. "Jak se mi po tomhle místě stýskalo! A tolik se těším, až se vrátím ke svému gobelínu."

Otupělá Grace se pohybovala jako herečka po padesáté zkoušce a pozorovala, jak z auta nesměle vystupuje malá Njeri. Děvčátko za chvíli stálo u Rose, jako by se něčeho bálo. Grace se na ně zadívala s návalem něhy; Njeri přece byla dítě, které vyjmula z Gachičina lůna. "Njeri," řekla a sklonila se, "nechceš jít domů za maminkou?"

Devítileté děvčátko ustoupilo a zatřáslo hlavou.

"Obávám se, že se na mne velice upnula," zasmála se Rose a hladila dívku po hlavě. "Vid', Njeri? Měla jsi vidět, jaký rozruch dělala v Evropě. A tolik mi pomáhá. Celé hodiny ji baví česat mi vlasy. Domů může jít později. Teď tu chce zůstat a pomoci mi vybrat novou přízi."

Mona je pozorovala. Spolkla žárlivost a bolest a chytila tetu za ruku.

Grace nespouštěla oči z Rose. Všechno to bylo tak neskutečné. Rose, která se vrací po osmi měsících domů a chová se, jako by přijela na čaj! Jak to, že se neptá na Arthura? Na Valentína? A proč přijela Mona s ní, místo aby zůstala v akademii?

Hlava se jí zatočila. Na tohle všechno nebyla připravená - jejich návrat domů a Jamesův odjezd.

"Tetičko Grace," řekla Mona a tahala ji za ruku, "to pláčeš kvůli mně?"

Pohlédla dolů na svou neteř a řekla: "Jsem šťastná, protože jsi doma, a také jsem smutná, protože strýček James odjíždí. Budou žít s tetou Lucille v Ugandě."

Mona pohlédla na Jamese a vykulila oči. "Gretchen s Ralphem jedou taky?"

"Bohužel ano," odpověděl.

V tom se rozesmutnila i Mona a do očí jí vstoupily slzy.

187

i

Grace poklekla a vzala Moninu tvář do dlaní. "Neboj se Mono," řekla jemně, "stále máme jedna druhou." V duchu si pomyslela: Možná ti nezbude než žít se mnou. Je to všech-no tak podivné. Tvoje matka jako by byla ještě vzdálenější, ještě neskutečnější než kdy dřív. Já budu tvou matkou. Mono, a ty budeš dcerou, kterou mé tělo nikdy nosit nebude. Chybí ti láska, drahé dítě, stejně jako mně. Potřebujeme jedna druhou.

"Kde je Valentin?" zeptala se náhle Rose.

"Povídám vám, Trevertone, musíme donutit Londýn, aby nás vyslechl!" Generál Norich-Hastings odložil sklenici a krácel k oknu s tabulkami z olovnatého skla, skrz které se otvíral velkolepý výhled na horu Keňa. "Potřebujeme, aby tam jeden z nás odjel a naši věc osobně předložil vládě Jeho veličenstva."

"Hugh má pravdu," ozval se Hardy Acres z pohodlného hlubokého ušáku.

Valentin seděl za svým stolem na zhoupnuté židli a nohy měl opřené o stůl. Točil sklenicí v ruce a pozoroval, jak se whisky přelévá dokola.

Čtvrtý muž ve Valentinově pracovně, Malcolm Jennings, byl rančerem v Rift Valley, patřilo mu víc než sto tisíc nejlepších akrů Centrální provincie, a měl tudíž na koloniální politice osobní zájem. Ještě nepromluvil, nyní se k tomu však chystal: "Jižní Afrika to má dobře vymyšlené. Měli bychom následovat jejího příkladu formou bílé unie. Řekněme Ugan-da, Keňa a Tanganika. Možná i severní Rhodesie. Musíme ve východní Africe prosadit politiku dominance bělochů, připomenout těm černým hubám, kdo tu opravdu vládne."

"Po čertech mě mrzí, že tohle otiskli," řekl Acres a odhodil na podlahu výtisk keňských novin. Jeho přátelé věděli, o čem mluví: dokument, který nedávno v Londýně zveřejnil lord Passfield, nový ministr pro kolonie. Odvolával v něm svou podporu požadavkům bílých osadníků v Keni a tvrdil, že "britským cílem je ustavit v kolonii vládu zastupující voliče ze všech vrstev obyvatelstva". Dále dodal, že toho nelze dosáhnout v zemi, kde má volební právo méně než jedno procento obyvatel.

"Jestli si černé huby přečtou tohle," řekl Acres, "začnou potíže."

"Potíže již začaly," řekl generál chmurně. "Passfield zakázal guvernérovi omezit schůze Kikujské centrální asociace. Zatraceně, vždyť je tím vyzývá k revoluci! Dnes chtějí přiděly půdy na vysočině. Než se otočíme, budou černé huby žádat povolení k pěstování kávy!"

188

Tri muži se s očekáváním dívali na svého hostitele. Valentin jako by je však ani neposlouchal. Tmavýma očima mrzutě zíral na fotografii ve stříbrném rámečku na svém stole.

Myslel na Arthura. Neměl ho uhodit tak prudce, jenže chlapec ho občas doháněl k zuřivosti. Kde to dítě vzalo tak prapodivné názory? Je tu květen a Arthur se ani nedotkl vánočních dárků, které mu Valentin dal: sadu vojáček s miniaturními děly, pušku, lovecký nůž.

Zvedl fotografii a upřeně se na ni zadíval. Srdce mu pukalo při pohledu na Arthurův nevinný cherubínský obličejíček, sladoučký úsměv, khaki šortky, které jako by mu stále padaly z boků. Můj synu, volala Valentinova trýzněná mysl. Jsi všechno, pro co žiji. Pro koho jsem postavil tento dům? Nikdy jsem ti nechtěl ublížit. Chci jen, aby z tebe vyrostl muž.

"Trevertone?" oslovil ho Hardy Acres.

Všechno ti vynahradím, můj synu. Mrzíme, že jsem tě uhodil. Slibuji, že už to neudělám..

"Valentine," ozval se Malcolm Jennings. "Kde se touláš?"

Zvedl oči. "Prosím?" Odložil fotografii, vstal a došel k vozíku s whisky. "Z povstání si hlavu nedělám. Mí chlapi stojí jen o jedno - sednout si pod strom a pít pivo."

"Tak to jste slepý, Trevertone," řekl Jennings.

Valentin nevěnoval té drzé poznámce pozornost. Myšlenkami byl stále u Arthura, právě se sám sebe ptal, zda je na čase, aby vzal chlapce na jeho první lovecké safari.

"Přišli jsme, abychom vyslechli váš názor na věc," řekl generál Norich-Hastings. "Proberte to s námi, Valentine."

"Mí chlapi se nikdy neměli tak dobře," odvětil roztržitě. "Dávám jim tolik ameríkání a bicyklů, kolik chtějí. Jsou mírní jako beránci. A zůstanou takoví, dokud s nimi budu dobře nakládat."

Ostatní muži na sebe pohlédli. Promluvil generál: "Valentine, probudte se! Některé z těch černých hub již začínají reptat, že vysočina patří po právu jim a že se jí nikdy dobrovolně nevzdali."

Valentin si dolil sklenici, zamyšleně na ni hleděl, pak se napil a otočil se ke svým společníkům. "Koho jste chtěli poslat do Londýna?"

"Mysleli jsme, že vy byste se hodil, Valentine."

"Já!"

"Koneckonců, jste členem Sněmovny lordů. Vaše jméno není bez jistého vlivu. A jste dobrý řečník. Budou vám naslouchat."

Valentin si třel bradu. Myšlenka na návrat do Anglie se mu pranic nezamlouvala. Naposledy tam byl při výstavě v roce 1924, kdy představoval nairobskou kávu, nyní zvanou keňská

189

káva. A v jednom svém dopise ze Suffolku Rose popisovala Anglii jako stále studenou, vlhkou a nehostinnou.

"Nuže? Co tomu říkáte?"

"Snad..." Mohl by s sebou vzít Arthura. Odvézt chlapce z feminizujícího vlivu Rose a Grace.

"Nemáme moc času. Situace je každým dnem vážnější. Máme-li se udržet na své půdě, budeme potřebovat podporu vlády Jeho veličenstva."

"Podívejte," vmísil se Hardy Acres a povstal, "není to vaše auto? To, které jste poslal na nádraží?"

Valentin došel k oknu a vyhlédl ven. Cadillac se sunul po vjezdové cestě a kromě afrického řidiče v něm nikdo nebyl. Vyšel na verandu a zaclonil si oči před sluncem. Přes pět tisíc akrů bujných kávovníkových keřů se hnal ostrý vítr a rozcuchal mu vlasy. Přesně na tomto místě stál před deseti lety a svěřoval se Rose a Grace se svým snem. Obrázek, který se před ním rozprostíral nyní, byl přesně tou vizí, kterou měl toho dne před očima.

"Kde je mensaab?" zeptal se řidiče.

"Odešla s Mensaab Daktari, bwana," odpověděl muž a ukázal ke svahu.

"Hej vy tam! Vítejte doma!" volal a kloboukem mával na Rose a Grace.

Rose mu také zamávala a pak řekla své švagrově: "Ten hlupák Harold. Co mu to jen vlezlo do hlavy!"

"Co tím myslíš?"

"Podívej se na Bellatu! Samozřejmě, že máme peníze!"

Zmatená Grace pozorovala Rose, jak vznešeně sestupuje cestou k místu, kde ji Valentin přivítal polibkem na tvář.

"Stýskalo se mi," řekli oba zároveň.

Pak se zespu, ze dveří porodnické chýše vyřítla maličká postavička a hnala se přímo k nim. "Mami!" volal Arthur a mrskal baculatýma nožičkami.

Valentin pohlédl dolů. "Cotam děláš!" zakřičel hlasem, který se rozezněl až za řeku. "Říkal jsem ti, že tam už nemáš chodit!"

Arthur se při pohledu na otce, ženoucího se dolů po svahu, zarazil. "Ty jsi mě schválně neposlechl!" řekl Valentin, když k němu doběhl. Vzal Arthura za límec a zatřásl jím.

Shora z kopce je pozorovala Grace s Jamesem. Když Grace uviděla, jak se Arthur najednou hroutí k zemi, kope nohama a zmítá se v křeči, vykřikla a rozběhla se stezkou dolů.

Než k nim doběhli James a Rose, Grace se podařilo Art-hurovi strčit mezi zaťaté zuby klacek. S vyřeštěným očima

190

se kroutil a převaloval na zemi a z hrdla se mu draly podivné zvuky. K dospělým oněmělým hrůzou tiše došla Mona.

Skončilo to tak rychle, jak to začalo. Grace začala zvedat bezvládné tělíčko do náruče, ale Valentin zakročil. Přitiskl si chlapce k hrudi a následoval svou sestru na kliniku, kde Grace Arthura pečlivě prohlédla.

Nakonec řekla: "Epilepsie." Valentin jen vykřikl: "Ne!"

"Říkala jsem ti už dávno, abys toho chlapce odvezl ke specialistovi," pokračovala Grace. "Nyní už budeš muset něco dělat!"

"S mým synem nic není!"

"Zatraceně, Valentine, je! A když ho tam nevezmeš ty, pak to udělám já!"

Pohlédl na svou sestru, jejich zarputilost se střetla, srdce jim bušila, pak Valentin neznatelně svěsil ramena. "V Evropě jsou specialisté," řekla Grace mírněji, "lidé, kteří tento stav zkoumají."

"Myslíš duševní chorobu."

"Epilepsie nemá s duševní chorobou nic společného. Nemá vůbec nic společného s mentálními schopnostmi. Za epilepsii se nikdo nemusí stydět. Měl ji Julius Caesar. A také Alexandr Veliký."

Valentin se nenávidně podíval na Rose. "To musí být ze strany tvé rodiny," řekl tónem, který je všechny šokoval. Pak vzal ochablé tělo svého syna do náruče a přitáhl je k sobě. Přitiskl ústa k chomáči grapefruitově žlutých vlásků mokrých potem. Arthur vypadal tak malý, tak křehký. Můj syn. Jediný syn, kterého kdy budu mít. Když se Rose natáhla po chlapci, Valentin ustoupil a vyštěkl: "Nedotýkej se ho."

Pak se obrátil ke Grace: "Vezmu ho do Anglie. Zavedu ho ke všem specialistům v Londýně. Pojedu do Evropy, budu-li muset. Utratím poslední penny -" Hlas se mu zlomil.

Pozorovali ho, jak odchází po schodech verandy a stezkou nahoru k domu nese Arthura, jemuž se paže i nohy kývaly jako panáčkovi. Rose se dala jinou cestou - tou, která vedla k lesu na eukalyptovou mýtinu. Šla tak rychle, že vypadala, jako když se vznáší. Malá Njeri za ní hopsala jako kotě, zatímco Mona postávala ve stínu na verandě a nevěděla, co má dělat. Pak se vydala směrem, kterým odešla její matka.

Venku na slunci si Grace odhodila vlasy z tváře a zhluboka se nadechla. Rozhlédla se po malém shluku budov, které tvořily její misi. James se postavil vedle ní. "Budete v pořádku?"

"Ano."

Vzal ji za ruku a pevně ji stiskl. "Chvilí se zdrím, Grace. Než Valentin odjede s chlapcem do Anglie."

191

Ale ona se k němu obrátila a řekla: "Ne, Jamesi. Vy už sem nepatříte. Váš život leží daleko na západě, tam, kde na vás čekají Lucille a vaše děti. Potřebují vás víc než my."

"Chci, abyste na jednu věc nikdy nezapomněla, Grace," řekl tiše, "kdykoli mě budete potřebovat, stačí jen dát mi vědět a já přijedu. Slíbíte mi to?"

Stála tváří k zapadajícímu slunci a přikývla. "Rozlučme se nyní, Jamesi. Vy se musíte vydat na cestu. Do Ugandy je daleko."

24

"Celá tato země, vše, co vidíš kolem sebe a ještě mnohem víc, můj synu, patří Dětem Mumbi a nikomu jinému."

David seděl a naslouchal své matce, která k němu promlouvala, zatímco připravovala večeři. Dva velké sladké brambory zabalené do banánových listů měkly nad parou, zrnka prosa pukala ve vařící vodě a houstla v kaši. Ačkoli mnohé ženy z vesnice za řekou přejímaly evropský zvyk tří jídel denně, Wachera se stále držela staré tradice jednoho vydatného hlavního jídla pozdě odpoledne.

"Wazungu podvedli Děti Mumbi," říkala, "a přiměli je vzdát se vlastní půdy. Bílý muž nechápal naše zvyky. Viděl les, v němž nebyly žádné chýše, a tak si jej vzal, protože tam, jak říkal, nikdo nežije. Nevěděl, že tam žijí naši předkové, nepochopil, že by se ten les mohl jednou vykácet pro chýše dětí našich dětí. Bílý muž nemyslí na minulost ani na budoucnost, vidí jen to, co je dnes."

David zbožně pohlédl na svou matku. Byla tou nejkrásnější ženou, jakou kdy viděl. Nyní, když dospíval k prahu mužnosti a brzy projde obřízkou uvádějící muže do kmene, začínal si uvědomovat, jak se na ni muži i ženy dívají. Pohled mužů býval hladový, David věděl, že muži po jeho matce touží a že se jí často dostává nabídek k sňatku. Ženy na ni hleděly se závisí - tajně obdivovaly Wacherin svobodný život, kterému nevládl žádný muž. A všichni na šamanku pohlíželi s bázní a úctou.

Ačkoli neměla manžela a porodila pouze jedno dítě - za jiných okolností by to byl důvod k lítosti -, byla Wachera všemi ctěna, protože zachovávala staré zvyky. Po celá léta vídal David do této chýše přicházet významné osoby. Jeho dětství bylo dlouhou kronikou návštěv náčelníků a starších, kteří chodili k jeho matce pro radu, procesí žen, které přinášely svá tajemství a platily za talismany a nápoje lásky, a mužů na-

192

bízejících své mužství. Malá chýše, kterou Wachera sdílela s Davidem, slyšela pláč i radost Děti Mumbi vycházející z mnoha úst za mnoha měsíčních úplňků. David byl na svou matku pyšný. Zemřel by pro ni.

Ale mnoha věcem nerozuměl. Bylo mu jedenáct let a nemohl se dočkat dospělosti a moudrosti, kterou mu přinese.

Chtěl, aby matka mluvila rychleji, aby mu řekla více, aby osvětlila temné záhady, které trápily jeho mladou duši.

David stál na tíživém předělu. Takřka celou bytostí byl ještě dítětem, a tak málo mužem. Ta dětská část toužila po mužnosti a bála se, že nikdy nepříjde. V jeho nitru se však skrývala ještě další, kikujská část, která závistivě a toužebně hleděla na bohatství bílého muže - jeho bicykly, telegrafy, pušky. David Kabiru Mathenge toužil tyto věci vlastnit, ovládat jejich sílu, být přijat do toho elitního sboru. Otec ho dal již dávno pokřtít. Nyní patřil David Pánu Ježíšovi, alespoň to tvrdili wazungu. Přesto se nestal jejich skutečným bratrem, jak mu slibovali, nikdy jim nebyl roven. A proto k nim cítil odpor.

"Neměj wazungu rád," říkala mu často matka. "Neprokazuj jim úctu. Neuznávej jejich zákony. Neber je však ani na

lehkou váhu, můj synu, zapamatuj si přísloví, které říká, že moudrý člověk čelí buvolu s obezřetností."

"Budeme jíst," řekla nakonec Wachera a na banánové listy naložila dušené proso. "Odříkáš mi všechny předky až k Prvním rodičům. Pak půjdeme do lesa, kde se bude konat tajné setkání. K Dětem Mumbi přijde promluvit velký člověk. Ty budeš naslouchat, Davide Kabiru, a vryješ si jeho slova do paměti, tak jako sis zapamatoval jména svých předků." Wanjiru zůstala ve škole déle, aby pomohla učitelce, Mem-saab Pammi. Nedělala to z lásky k memsaab ani z pocitu povinnosti vůči škole, devítiletá dívka si vždy hledala výmluvy, aby se vyhnula chlapcům, kteří chodili stejnou stezkou do vesnice a po cestě si ji nemilosrdně dobírali.

Nebála se jich, Wanjiru se nebála ničeho kromě chameleóna, z něhož měli hrůzu všichni Kikujové. Ale její matka těžce pracovala, aby si vydobyla úctu a Wanjiřiny roztrhané nebo zablácené šaty bývaly doma příčinou velkého smutku. Wanjiru dokončila svou práci, řekla memsaab kwa heri, na shledanou, a odešla ze třídy. Slunce zapadalo. Bude si muset pospíšet, chce-li dojít domů před setměním. Když procházela branou s nápisem MISIE GRACE TREVERTONOVÉ, na okamžik zaváhala. Rozestřelo se před ní ploché pole bujné trávy, které ji mátlo svou zbytečností. Nepásla se tam žádná zvířata, nepěstovalo žádné obilí. Přesto se o ně starali -a-

193

hradníci a dohlíželi na ně bwana, který nosil bič. Jednou Wan-jiru spatřila koně prohánějící se tryskem nahoru a dolů po poli, na nichž seděli bílí muži a mávali velkými holemi, a memsaab v bílých kloboucích a lehkých šatech křičely, jako by měly za muže válečníky.

Ale nyní Wanjiru nemyslela na hřiště póla, přemýšlela o chýši na jeho konci, kde žili dva lidé, které právě v šeru viděla dojídat večeři.

Wanjiru věděla, kdo jsou ti dva. Její matka chodívala do šamančiny chýše, když jí onemocněly děti. A jednou dokonce vdova legendárního náčelníka Mathenge přišla do vesnice, v níž Wanjiru žila, aby jim vyprávěla o předcích; tehdy to rodina oslavila velkým množstvím piva. Wachera malou dívku fascinovala. I když wazungu zakázali ša-mance provozovat její dávné umění, ona se jim postavila a svou vzpourou si u všech členů kmene zjedнала úctu. O chlapci, který teprve nedávno začal chodit do školy Memsaab Daktari, věděla, že se jmenuje David Kabiru. Matka ho tam poslala, aby se naučil zvykům bílého muže, chlubil se, a připravil se na den, kdy Děti Mumbi prohlásí kikujskou půdu opět za svou.

Wanjiru zjistila, že se matka a syn chystají do lesa. Slyšela Wacheru, jak k Davidovi promlouvá vážným hlasem.

Dívka v jejich chování vycítila cosi důležitého, její zvědavost rostla a ona se rozhodla, že je bude následovat.

Šli dlouho po cestě plné zlých duchů a zlatavých očí mrkajících v buši. Wanjiru kráčela nepozorovaně těsně za nimi, a ačkoli jí dětský rozum říkal, že se o ni doma budou bát, nedokázala odolat kouzlu záhadné matky a jejího syna.

Nakonec šamanka zavedla chlapce na mýtinu, kde Wanjiru překvapilo množství tiše sedících mužů. Poznala mezi nimi i několik obyvatel své vesnice. Většinou byli oblečení v šuká a v přikrývkách, v rukou drželi tyče namísto oštěpů.

Někteří měli na sobě evropské šaty, protože pracovali v misi. Dívka se plížila busem a pozorovala je.

Na shromáždění nebyly žádné ženy, ale zdálo se, že nikomu nevadí přítomnost šamanky. Naopak, okamžitě jí uvolnili místo a podali tykev se třtinovým pivem. Jako by byla mužem!, pomyslela si Wanjiru a doširoka rozevřela oči.

Přicházeli další a další, zničehonic se tiše zjevovali ze tmy. Nezapálili oheň, mýtinu osvětloval jen měsíc; byl úplněk -doba, kdy se dějí významné věci. Muži seděli na zemi, na kamenech, na spadlých kmenech stromů, podávali si pivo, někteří žvýkali listy miraa, aby se udrželi ve střehu, jiní se dělili o láhev colobah. Wanjiru věděla, co je to za nápoj, kikujští muži si ho velice cenili, protože to byla kořalka bílého muže,

194

kteřou Afričané nesměli vlastnit, proto se jí říkalo slovem označujícím rasovou segregaci - "color bar".

Wanjiru sledovala muže sedící s typickou africkou trpělivostí. Nikdo nenosil hodinky, nikdo se nestaral o běh času.

Wanjiru však nevěděla, že sem přišli ze zvědavosti, protože se od úst k ústům rozletěla zpráva, že sem má dnes večer přijít muž jménem Johnstone. Měl hovořit o Kikujské centrální asociaci. Právě proto se mezi stromy skrývali muži na stráž. A každý účastník tohoto setkání přísahal, že tajemství zachová. Mělo je to zbavit případných vládních udavačů. Účel jejich dnešního shromáždění byl totiž nezákonný.

V té chvíli narušil ticho lesa podivný zvuk. Znělo to jako kručení sloního břicha, nejprve vzdáleně, pak to sílilo, až několik mužů vyskočilo na nohy a připravilo se k útěku. Ale byl to jen anglický motocykl, na kterém přijížděl muž jménem Johnstone.

Muži, kteří ho již slyšeli řečnit, utišili skupinu a představili ho jako Johnstona Kamau. Vysoký, urostlý Kikuju se silným hlasem a pichlavým pohledem měl na sobě kmenový ornamentální pás zvaný mucibi wa kinyata. Vstoupil doprostřed kruhu.

Muži napjatě naslouchali jeho řečnění o osudu Afričanů,

0 potřebě sjednotit se, o nutnosti vzdělávat se. Naslouchala

1 Wachera a její syn, naslouchala i malá Wanjiru.

"Ve starém řádu africké společnosti," říkal Johnstone Kamau, "se vším zlem, které je s ním prý spojeno, byl muž mužem a jako takový měl svá práva a svobodu konat svou vůli a myšlenky tak, jak to vyhovovalo jemu i jeho spolubojovníkům. Dnes je však Afričan bez ohledu na to, jaké má v životě postavení, jako kůň, který jde tam, kam zatáhne uzda jezdců... Afričan může postoupit do vyšší vrstvy, jen když bude moci svobodně vyjádřit svou vůli, když se bude moci ekonomicky, politicky a sociálně organizovat a podílet se na vládě své země."

Když skončil, rozhostilo se ticho. Rozhlédl se po tvářích svých posluchačů, na okamžik se zastavil pohledem na krásné mladé šamance ve starodávném šatu. Pak řekl: "Zde můžeme mluvit svobodně."

Muž jménem Murigp z vesnice, kde žila Wanjiru, odvětil: "Co nám to povídáš? Ze máme vyhnat bílého muže ze země Kikujů?"

"Já nemluvim o revoluci, ale o rovnosti, můj bratře. Kdo tady z nás má pocit, že je roven svému bílému pánu?" Promluvil jiný muž, Timothy Minjire: "Wazungu nám tolik dali! Než přišli, žili jsme v hřichu a v temnotě. Nyní máme Ježíše. Jsme v očích okolního světa součástí nové doby."

195

Několik mužů souhlasně přikývlo.

"Ale za co jste tyhle věci vyměnili?" řekl Johnstone. "Dali jsme jim svou zemi a oni nám dali Boha. Je tohle spravedlivý obchod?"

"Bwana je k nám dobrý," řekl Murigo. "Naše děti jsou nyní zdravější, můj syn se učí číst a psát, mé ženy mají k vaření spoustu oleje a cukru. Než přišel bwana, nic z toho jsme neměli."

"Ale byli jsme muži. Můžete to nyní o sobě říct?"

Muži v kruhu na sebe pohlédli. Jeden starší vstal, velitelsky si změřil mladého Kamau a odešel do tmy. Několik dalších vyskočilo a následovalo jej. Ti, kteří zůstali, hleděli na cizince s podezřívavostí v očích. "Jsou nás miliony a jich jen tisíce," vybuchl Johnstone. "Přesto nám vládnou!"

"Cožpak i Kikujům nevládne hrstka starších?" oponoval mu jeden muž.

Johnstone ho probodl pohledem. "Cožpak tisíc hyen vládne milionu slonů?" Z kapsy vytáhl noviny a zamával jimi jako kyjem. "Čtěte!" zvolal. "Přečtěte si vlastní slova bílého muže. On připouští, že jedno procento obyvatel této země rozhoduje o všech zákonech a že tito lidé sem přišli jako cizinci, jejichž předkové spočívají v dalekých zemích."

Shromáždění zašumělo.

"Vzali nám naše oštěpy a válečné pásy!" křičel. "Udělali z našich mužů ženy. A nyní chtějí zakázat posvátné uvádění do kmene pro naše dívky, učí je číst a psát, aby mohli z našich žen udělat muže. Wazungu obracejí zemi Kikujů naruby! Pomalu ničí Děti Mumbi! A vy jdete jako ovce, líbáte ruce, které svírají dýku! Vzpomeňte si na přísloví, které říká, že nad tím, kdo říká 'udělám to', vždy zvítězí ten, kdo může říci 'udělal jsem to'."

Kráčel kruhem, až došel k jednomu ze starších, sedícímu na zemi. Stařec měl na sobě přikrývku a v ruce hůl, na krku mu visela malá kovová nádobka. "Mzee," řekl Johnstone tišším, uctivějším hlasem, "co je to za náhrdelník, který nosíš?"

Muž si ho ostražitě měřil. "Ty víš, co to je. Sám takový nosíš."

"Ano!" zvolal Johnstone. "Je to kipande, značka, kterou nás wazungu nutí nosit. Ale protože většina z vás nenosí šaty s kapsami jako já, musíte svou značku nosit na krku, jako psil"

Všichni ztuhlí. Skupinou projelo zachvění, když se oči mzee setkaly s pohledem buřiče. Po chvíli ctihodný starší povstal a řekl tichým, smrtelně vážným hlasem: "Bílý muž přišel a vyvedl nás z temnoty. Ukázal nám větší svět, o kterém jsme nic nevěděli. Přinesl nám medicínu a Boha, silnice a kni-

196

hy. Přinesl nám lepší zvyky. Tohle kipande, které nosím, říká ostatním, kdo jsem. Já se za ně nestydím. A tebe nemusím poslouchat."

Vznešeně se otočil a odešel z mýtiny, jako by opouštěl trůnní sál. Také ostatní starší povstali a odkráčeli spolu s ním. Ale mladší muži zůstali a právě na ně se nyní Johnstone obrátil. "Sedm let uplynulo od masakru našich lidí v Nairobi, když zatýkali Harryho Thuku. Thuku je stále ve vězení za svou činnost v uhuru, hnutí za nezávislost. Sto padesát našich mužů a žen, kteří byli beze zbraně, postříleli na ulici jako zvěř. Budeme i dále tohle trpět?"

Pohlédl do očí všem mužům v kruhu, na každého upěl pohled a držel jej vlastním magnetismem, dokud oni svůj zrak neodvrátili. "Tohle vám povím," řekl Johnstone Kamau s tichou silou, "pokud kdokoli z vás pracuje pro bílého muže, pak není Afričan. Slyšíte mě?"

"Eyh," řeklo několik mladíků. Ano.

"Cožpak naše mužnost nestojí za víc než za cukr a olej?"

"Eyh," ozvali se o něco hlasitěji.

"Budeme i nadále jezdit ve vlaku třetí třídou, zatímco bílý muž jezdí první? Budeme se smířovat s ponížením, že musíme žádat o propustku, když chceme cestovat z jedné vesnice do druhé? Budeme trpět jejich předpisy, které nám zakazují kouřit v přítomnosti bílého muže, které nám přikazují před bělochem smeknout, které nás nutí stát, když on prochází kolem? Anebo budeme žít jako lidé?"

"Eyh!" křičeli.

Wanjiru cítila, jak se její srdce prudce rozbušilo. Tento muž, Johnstone Kamau, oplýval osobním kouzlem a hovořil uhrančivým hlasem. Z toho, co říkal, chápala jen málo, ale síla jeho řeči jí vířila krev. Doširoka otevřenýma očima bez mrknutí sledovala, jak vstávají další muži, kteří nesouhlasí s radikalismem a obávají se policie, a odcházejí pryč. Viděla nervózní, vzrušené pohledy i nejisté poposedání mužů v kruhu. Někteří ho mručením podporovali, jiní mlčeli. Byl pro ni zosobněním hole rozhrabávající řěřavé uhliky. Staré mrtvé uhlí padlo stranou, vlažné zůstalo slabě žhnoucí na okraji, ale horké, nové, rudé a planoucí uhliky sálaly ve středu ohniště. To byli ti mladí, které Wanjiru viděla, mladí v khaki šortkách, kteří se naučili číst a psát, ale neměli v kapse ani vindru. Byli to nespokojení mladí muži, v nichž horký dech Johnstona Kamau zažehl plamen.

Ke svému překvapení Wanjiru spatřila, jak šamanka pomalu vstává a přistupuje k mladému muži. Skupina ztichla. Došla k němu a prohodila pár zdvořilých slov. Pak Wachera, vdova po legendárním Mathenge, řekla: "Mám vidinu, synu

197

Mumbi. Předkové mi ukázali tvou budoucnost. Povedeš náš lid zpět ke starým zvykům. Osvobodíš nás od jha wazungu. Nahlédla jsem do tvých zítřků a viděla jsem, co se stane: Ty budeš pochodní Keni, ty budeš Kenya taa."

Johnstone zatékal očima, výraz jeho tváře se na okamžik změnil. Pak se usmál, přikývl a pozoroval ji, jak odchází.

Wachera se vrátila ke svému synovi, vzala ho za ruku a řekla: "Tuto noc a tohoto muže si budeš pamatovat, Davide."

Wanjiru to slyšela. I ona si bude pamatovat.

25

Uhodil hrom. Vnitřek Domku ptačích písní na okamžik ozářil bílý paprsek blesku. Grace zvedla Rosin dopis.

Má drahá Grace,

počasí je tu příšerně odporné a já už šílím z toho, jak jsem stále uvázaná v domě. Bella Hill je tak ponuré místo! Když je Valentin doma (mnoho času tráví v Londýně, kde v parlamentu řeční jménem keňských bělochů), tak se s Haroldem vztekle hádají, že z toho div nepřijdu o rozum.

Vyšla jsem nádherný kousek svého gobelínu! V jednom vesnickém obchodě jsem objevila ten nejkrásnější odstín červeně. Vyšiji s ním plátky svých ibišků. Už jsem ti psala, že jsem se rozhodla dát do svého gobelínu ibišky? Nevím, zda na svazích hory Keňa rostou, ale nějak se mi tam hodí. A co bys řekla, kdybych pro oblohu použila uherský steh? Nebylo by to moc složité? Stále nevím, co udělat s tím prázdným místem. Za nic na světě je nemohu zaplnit. Hora vychází pěkně, některé stromy už jsou hotové i s kůrou. Teď se pustím do toho leoparda vykukujícího z kapradí. Ten mi určitě zabere další rok, možná dva! Ale co propána jenom dám na to prázdné místo?

Abych odpověděla na tvé poslední dva dopisy: o Arthurově stavu ještě nic nevím. Nemusíš mi spílat, Grace. To, že se o něm nezmiňuji, ještě neznamená, že mi na něm nezáleží. Jeden specialista z Harley Street měl tu drzost Valentinovi říci, aby vzal Arthura k nějakému freudistovi! Měla jsi vidět ten poprask!

Proč musí být listopad v Anglii vždycky tak chmurný? Už začaly v Keni deště? Modlím se o ně. Mé růže a delfinie budou potřebovat vláhu. Dnes ráno jsem dostala dopis od Lucille Donaldové z Ugandy. Píše jen o své dobročinné práci.

198

Vypadá to, že se domů na vánoce přece jen nevrátíme. I kdybychom z Anglie hned odjeli, loď to trvá šest týdnů. Mé srdce je však v Keni, s vámi se všemi.

Líbá Rose

Grace vzdychla a odložila dopis. Byl napsán na jemném trevertonovském růžovomodrém dopisním papíře se lvem a gryfovým erbem v pravém rohu. Rose zaplnila svým ozdobným rukopisem celý list, aniž by -jako obvykle - cokoli sdělovala, pomyslela si Grace. Z hory Keňa udeřil další hrom a Grace vzhledla ke střeše z palmových listů. Vitr chřestil suchým papyrem a jako druhý hlas doprovázel praskot ohně. Grace tu byla sama - až na Maria, který spal ve svém altánku, a Monu v postýlce v nedávno přistavěném pokoji. Po odjezdu Valentina a Rose do Anglie se velký dům uzavřel. Grace se vyhýbala myšlenkám na prázdnou Bellatu. Jen jí připomínala prázdnotu její vlastní duše.

Nalila si druhý šálek čaje a naslouchala větru. Má přece Monu. Bez ní, říkala si Grace, by ji osamělost přemohla. Odvedla své myšlenky od stínů, které ji obklopovaly, a pokoušela se soustředit na problémy, jež si žádaly neodkladného řešení. Byla to ta záležitost s očkovací látkou proti neštovicím - dorazila z Anglie znehodnocená kvůli špatné přepravě, takže očkování bylo jen zbytečnou ceremonií. Pak tu byl ten "plenkový projekt", se kterým měla potíže: chtěla posílat ošetřovatelky do buše, aby ukazovaly africkým ženám, jak dávat dětem plenky, a vysvětlovaly jim, jak je to důležité. Stále ji trápily popáleniny dětí, které padaly do otevřených ohnišť, a dehydrovaná tělčka kojenců, kteří včas nedostali dostatek tekutin. Navíc musela kontrolovat filtrační nádoby na vodu ve všech chýších, aby se ujistila, že je domorodci skutečně používají. Znovu se rozmáhala úplavice, z parazitů se stával stále závažnější problém, podvýživa rostla spolu s pokračující populační explozí, novorozeňata umírala na tetanus kvůli nehygienickým podmínkám při porodu - seznam se zdál být nekonečný.

Grace se neustále potýkala se stejnými překážkami: nedostatek vzdělanosti Afričanů a přetrvávající místní upřednostňování kmenových léčitelů. Věděla, že první překážku může překonat díky školám, knihám a učitelům, s tou druhou to bylo složitější. Bez ohledu na úsilí misie odvrátit Afričany od místních šamanů fungovalo tradiční léčitelství nelegálně dál. Mnohokrát, když Grace nemohla v noci spát a vycházela na verandu, aby se nadýchala čerstvého vzduchu, za měsíčního svitu viděla, jak do Wacheřiny chýše pokradmu vcházejí nejrůznější postavy.

199

Tam byl její nepřítel. Wacheru musí zastavit.

Odložila Rosin dopis stranou a natáhla se po dalším, který dostala od Jamese. Znovu zahřmělo, tentokrát mnohem blíž. Věděla, že je jen otázkou času, než se rozpoutá bouře. Sama sebe se ptala, zda ji Mona prospí. James psal:

Máme tu v Ugandě stejné problémy jako vy. Vesnice jsou příliš daleko od sebe a příliš hluboko v džungli, aby mohli lékaři na každého dohlédnout. Tihle lidé umírají z těch nejnesmyslnějších příčin! Průjmy, dehydratace, podvýživa, infekce - všem těmto chorobám by se dalo předejít nebo je léčit, jen kdyby existoval způsob, jak Afričany vzdělávat v základní zdravotědě. Tolikrát jsem byl ve vesnici, Grace, a viděl to zbytečné utrpení a pomyslel si: kdyby tak existovala nějaká kniha, kterou by mohli laici jako Lucille a já, anebo dokonce sami domorodci, používat! Vy jste člověk, který takovou knihu může napsat, Grace. Modlíme se, že tak jednoho dne učiníte.

Oči jí zvlhly, odložila dopis. Kniha, která nahradí lékaře. S jednoduchým vysvětlením a s nákresey. Tak nějak si to James představoval. Grace dlouho upírala zrak do plamenů, uvažovala o jeho snu a poslouchala, jak se blíží bouře.

"Ty se blesku vůbec nebojíš, vid?" ptala se Mona.

David zachovával stoickou tvář. Kéž by se tak mohl rozběhnout zpátky do chýše, kde spala jeho matka. Ale to by vypadal jako zbabělec a on přece musí dceři bwana ukázat, že se nebojí.

To ona ho k tomu donutila.

Setkali se toho odpoledne dole u řeky. Mona mu troufale oznámila svůj trvalý návrat do Keni a David odvětil, že se tu beztak dlouho neoheje. Pak se hádali, či tato země vlastně je, David se zaštiťoval svou matkou, Mona svým otcem. A hádka přerostla ve výzvu: sejdou se o půlnoci na místě, které je tabu. Kdo bude odvážnější, je právoplatným vlastníkem půdy.

A tak se nyní David uprostřed noci tiskl ke stěně operační chýše, aby Moně dokázal svou odvahu. Studený vítr mu

pronikal pod tenkou košili, oblohu roztínaly blesky a osvětlovaly těžké černé mraky, které přinášely déšť. Jako všichni Ki-kujové ani on neměl bouři rád. Věděl, že tohle není obyčejný déšť. Nebe takto rozezleně bouřilo jen zřídka. Děti Mumbi se v takových chvílích ptaly, zda něčím nerozzlobily Boha - ne boha Ježíše mzungu, kterému v neděli zpívali písně a kterého uctívali v klidných dobách, ale boha Ngai, starého boha

200

Kikujů, ke kterému se uchylovali, když je zachvátil jejich prastarý strach.

Vítr bičoval Moniny krátké černé vlasy. Khaki kombinéza, překrývající blůzku s dlouhým rukávem, se kolem ní nafukovala. Do postele si lehla oblečená a teta Grace nic nezpозorovala, protože když ji přišla políbit na dobrou noc, Mona si přitáhla pokrývku až k bradě.

"Tak se podíváme, jak statečný jsi válečník. O co, že tam nepůjdeš!" řekla a ukázala na dveře operační chýše.

Byla to malá stavba, jen o málo větší než chýše, ve které David žil se svou matkou. Neměla verandu, jen otvor s dřevěnými dveřmi, které nyní David dlaněmi odstrkoval. Dveře se od něho se skřípěním odsunuly a blesk ozářil dřevěnou podlahu, skříňky, elektrická světla na trámech a hrubý operační stůl.

Grace se v této budově snažila udržet maximální čistotu, na rozdíl od ostatních chýší s palmovou střechou zde nebyl žádný hmyz ani škůdci. Operovala tady pacienty, které neposlala do velké nemocnice v Nairobi: menší operace a akutní případy. David toto místo, na které dělníci z misie pohlíželi s velkou úctou, protože Memsaab Daktari tu konala velmi mocnou magii, zevnitř ještě nikdy neviděl. Určitě je to tabu, neměl by tam chodit! "Tak běž," šeptala Mona těsně za ním. "Bojíš se, vid'?"

David polkl. V ústech mu vyschlo, tep se zrychloval. Země se otřásala pod novými údery hromu. Blesk osvětloval misií v rychlých, strašidelných scénách. Stromy podél obvodu se zběsile kývaly, z hory Keňa se ozýval hřmotný hluk, jako kdyby Ngai vztekla dýchal.

Davidovi tuhla hrůzou krev v žilách.

"Tak běž!" křičela Mona a vítr jí bral slova od úst a odnášel je pryč. "Nebo jsi zbabělec?"

S rukama zaťatýma v pěst zavřel David oči a udělal krok vpřed.

"Běž dál-až dovnitř!"

Chýše se otřásla, hrom se střetl s větrem a kroužil kolem nich. Ze střechy odlétlo několik palmových listů. Prach se zvedal v oblacích a zaslepoval dětem oči. Po černé obloze se plazily ohnivé jazyky. Nedaleko v lese uhořel blesk do stromu, a ten začal hořet.

Mona Davida postrčila. Upadl dopředu na ruce a na kolena. Znovu do něho vrazila, vítr se přihnul hned za ní a vehnal ji do chýše. Dveře se s bouchnutím zavřely.

Děti vykřikly.

Steny chýše se třáslly, jak si vítr prorážel cestu třtinou a papyrem. David s Monou zvedli oči.

201

Střecha hořela.

Rozeběhli se ke dveřím a snažili se je otevřít, ale byly pevně zaklíněné. Byli v pasti.

Grace ucítila kouř, odložila deník a popošla k oknu.

Tri chýše hořely.

"Proboha, 44 zašeptala. "Mario! Mario!" Vyletěla ze dveří, seběhla ze schodů a utíkala k přístěnku, odkud už vycházel chlapec a zapínal si šortky.

Začali se objevovat i misijní dělníci, ospale mžourali a rozbíhali se k hořícím chýším. Když se Mario vydal k operační chýši, Grace na něj zavolala: "Ne! Nástroje tam nech. Zachraň pacienty!"

Zamířili k dlouhé budově, kde leželi nemocní, a spatřili dvě ošetřovatelky, které již vyváděly pacienty ven. Stěny hořely, plameny olizovaly střechu.

Vítr nesl jiskry z chýše na chýši a po chvíli oheň zachvátil všechny budovy. Plameny šlehaly až k nebesům, dělníci se potýkali s nosítky, zápasili s vozíky a nábytkem. Grace se pokoušela udržet i v tom chaosu přehled, přeskříkovala dunění větru a ohně. Ale v davu zavládla panika. Muži vbíhali do hořících chýší a zůstávali v pasti, když se snažili zachránit stoly a židle. Kyslíkové nádoby vybuchovaly, sklo se tříštilo v pekelném rachotu. Lidé pobíhali sem a tam, mávali rukama, křičeli, Grace je chytala, dávala příkazy, snažila se řídit bezpečnou evakuaci pacientů.

"Memsaab," křičel Mario a tahal ji za noční košili. "Podívejte!"

Otočila se. Její dům hořel.

Mona!

"Mario, kde je Mona? Viděl jsi ji?"

Rozeběhl se k domku, ale výbuch plamenů v blízké chýši jej odhodil zpět. Grace ho zvedla a táhla do bezpečí. Pak utíkala k domu a volala Monino jméno. Když míjela operační chýši, která již napůl hořela, zdálo se jí, že zaslechla nějaký křik. Běžela ke dveřím a přitiskla k nim ucho. Trhlinami pronikal ven kouř. Střecha byla v jednom plameni. Uslyšela slabě volající dětské hlasy.

"Mono!" Grace se pokoušela otevřít dveře.

Přibíhali muži s banánovými listy. Utloukali plameny na stěnách. Někdo začal házet hlínu. Grace tlačila do dveří vší silou, pak ji jeden Afričan odtáhl a vrazil do nich vlastním tělem.

Chýše se začínala hroutit. Výkřiky dětí utichly.

202

Brzy zachvátil všechna stavení jeden pekelný oheň a Afričané začali ustrašeně ustupovat.

Grace ječela a bušila do dveří. Padaly na ni uhlíky a jiskry. Žár ji pálił do obličeje a spaloval plíce. "Mono," křičela. Nakonec dveře povolily a vyvalil se kouř. Grace si zakryla obličej, padla na kolena a vlezla dovnitř. Strop se začínal

bortit. Nahmatala nohu, chytila ji a vší silou zatáhla. Vytáhla Davidovo tělo právě ve chvíli, kdy spadl kus hořícího papyru. Uhodil Grace do hlavy. Táhla Davida, dokud nebyl mimo nebezpečí. Pak se znovu rozběhla dovnitř, aby žáru a kouři vyrvala Monu.

Vtom se spustil déšť.

Rozléval se z vydutých mraků a splachoval peklo na zemi. Plameny slábly, vzduch naplnilo pronikavé syčení. Hromy a blesky se vzdalovaly, déšť houstl a nakonec se proměnil v padající řeku.

Grace se pachtěla v bahně, klopýtala o svou noční košili. Před chvílí planoucí palmové listy nyní zvlhly a ztěžkly. Plazila se parou a doutnajícím papyrem, klouzala a sjížděla, hledala Monu.

Afričané se stáhli a pak zmizeli před potopou.

Grace našla Monu zaklíněnou pod skříňkou na nástroje, která na ni spadla. Než mohla dítě zachytit, střecha se zhroutila pod silou bouře a děvčátko zavalila. Grace hrabala jako šílená, rvala nasáklé palmové listy, až jí krvácely ruce. Mona ležela bez hnutí, jednu bledou paži zkroucenou v nepřírozeném úhlu.

Děšť se na Grace snášel svou trestající silou, lepil jí vlasy k obličejí. Snažila se skříňku nadzvednout, ale nedokázala to. Volala o pomoc, vítr jí vhněl déšť do úst. Viděla sotva půl metru před sebe. Déšť před ní vytvořil neproniknutelnou zeď. A zuhelnatělou podlahu chýše měnil v mžiku v jezero. Před chvílí Mona málem uhořela, nyní se utopí, jestli ji Grace včas nedostane ven!

"Pomoc!" křičela. "Pomozte někdo! Mario!"

Zoufale se rozhlédla. Všude bylo pusto a prázdno, černé ostatky chýší a nemocničního nábytku syčely pod nápory deště. "Pomoc!" zaječela. "Kde jsou všichni?"

Pak uviděla, jak se z pramenů deště vynořuje postava. Pomalu se blížila směrem k ní.

"Pomoz mi, prosím," vzlykala Grace. "Moje malá holčička tam leží. Možná ještě žije."

Wachera na ni hleděla s kamenným výrazem.

"Zatraceně!" volala Grace. "Nestůj tam jen tak! Pomoz mi zvednout tu skříňku!"

Šamanka pronesla jediné slovo: "Thahu."

203

"To není žádné mizerné thahu!" křičela Grace a rukama se zlámanými nehty tahala skříňku. "Je to bouře, nic víc! Pomoz mi!"

Wachera se ani nepohnula. Stála v lijáku, kožené šaty promáčené, po vyholené hlavě jí stékal déšť.

Grace vyskočila na nohy. "Zatraceně!" zaječela. "Pomoz mizachránit to děvčátko!"

Šamančiny oči sjely k nehybné ruce, která trčela zpod skříňky. Kolem Monina těla bez života stoupala voda.

"Já zachránila tvého syna!" křičela Grace.

Wachera otočila hlavu. Když spatřila Davida, který v blátě přicházel k vědomí, výraz její tváře se změnil. Pohlédla z chlapce na bílou ženu, pak dolů ke skřínce. Beze slova se sehnula a chytila ji za jeden konec. Grace popadla druhý a společně, lapající námahou po dechu, odvalily těžký kus nábytku z dětského tělíčka.

Grace padla na kolena a jemně Monu otočila. Z otřesně bílého obličejíčku stírala vlasy a bláto a opakovala: "Mono? Mono, miláčku? Slyšíš mě?"

Hmatala dítěti po krku, až našla tep. Přiložila tvář k šeda-vým rtům a ucítila slabý dech. Žije. Ale jen taktak.

Snažila se uvažovat. Posadila se s neteří v náručí a rozhlédla po misi. Kde všichni jsou?

Wachera, jako by četla její myšlenky, řekla: "Všichni tě opustili. Bojí se thahu. Bojí se trestu boha Ngai."

Grace jí nevěnovala pozornost. Přitiskla si bezvládné tělíčko k sobě a zběsile se rozhlížela po nějakém přístřeší. Všechny chýše byly zničeny, její domek vypálený a na to, co zbylo, sesílal vítr potoky deště. V hlavě se jí všechno pletlo, nedokázala jasně uvažovat. Seděla v bahně a snažila se uchránit Moninu tvář před deštěm.

Mé nástroje, mé léky, mé obvazy...

Všechno je pryč.

Pak pomyslela na Bellatu. Ložnice a suché postele. Tam určitě budou v koupelně nějaké léky, obvazy se dají udělat z prostěradel.

Grace se pokusila vstát. Z rány na hlavě se jí udělalo mdlo. Do pravého oka se jí hrnula krev. Jen se dostat do domu.

Ale ta cesta - bude neprůchodná!

Přes déšť viděla, jak její nákladní ford zapadá po podvozek do bahna. Z cesty do Nyeri už musí být jeden velký močál.

Věděla, že se po ní nikdo nedostane.

Monu tiskla pevně k sobě a opět se pokusila vstát. Uklouzla a upadla. Pak si všimla ošklivé rány na dívčině noze.

Snažila se Moně nahmatat tep.

Já ji ztrácím!

204

Napotřetí se Grace udržela na nohou. Klopýtala deštěm k cestě, která vedla nahoru do svahu. Bezvládná Mona jí v náručí těžkla, rozbouřený svět kolem ní se kymácel, zem jako by jí ujížděla pod nohama.

Grace se rozplakala. Plahočila se bahnem, které jí sahalo ke kolenům, nohy se jí motaly do lemu noční košile, déšť jí strhával zpět, Mona byla těžší a těžší. Musí se dostat do domu, nebo tu opuštěné utonou v bahně.

A pak se k ní natáhly dvě černé, deštěm svítící ruce a Grace ucítila, jak se zbavuje svého břemene. Wachera vzala lehce Monu a otočila se. Grace ji provázela očima.

Viděla, jak matka s chlapcem v patách kráčí směrem k hřišti. "Počkejte," šeptala Grace. Hlava se jí zatočila. Dlaní si přejela po čele, a když ji odtáhla, spatřila na ní krev.

Prochladlá, promočená a zkřehlá Grace vrávorala přes trosky za africkou ženou, která kráčela ke své chýši.

26

Grace otevřela oči.

Moc toho neviděla, jen zakouřený vnitřek africké chýše. Pokusila se pohnout. Bolel ji každý kloub, každíčký sval v těle. Mysl měla zamlženou, nedokázala se upamatovat, kde je, co se stalo.

Ležela klidně a naslouchala, jak déšť buší do palmové střechy. Rozeznávala pachy v chýši. Byly zároveň známé i cizí. Někdo mluvil. Zpíval? Znovu se pokusila pohnout. Chýše se kolem ní zatočila. Udělalo se jí zle.

Jsem zraněná. Musím pomalu.

Kousek po kousku se jí v hlavě začínalo rozjasňovat a myšlenky získávaly ostřejší podobu. Déšť. Byla bouře. A oheň... Mona!

Grace se prudce posadila. Chýše se zakymácela. Ve tmě viděla lesk horkých kamenů nad ohništěm a siluety tří lidí - jednoho sedícího, dvou ležících. Oči pomalu přivykaly tmě a Grace rozeznala Wacheračin obličej, jehož měděné rysy prozrazovaly hluboké soustředění. Pak tam byl David, který spal na lůžku z banánových listů, přikrytý kozími kůžemi. Na druhé straně chýše ležela Mona, bílá jako smrt.

Grace otevřela ústa. Rty měla suché, jazyk se jí lepil k patru a jen stěží dokázala promluvit. "Mona..."

Ale šamanka zvedla ruku a řekla: "Nejsi v pořádku. Máš zlou ránu. Lehni si." u

"Musím vidět Monu."

"Postarala jsem se o ni. Žije. Teď spí."

205

"Ale... ona krvácela."

Wachera vstala ze svého místa u ohniště a došla k děvčátku. Nadzvedla přikrývku z kozí kůže a ukázala na poraněnou nohu.

Grace oněměla překvapením. Mona měla stehno očištěné, na ráně koženým provázkem připevněný obvaz z trávy a listů.

"Ta rána se musela zašít..." řekla Grace, hlava se jí točila.

Wachera se natáhla ke kruhové stěně, kde Grace uviděla viset řadu vydlabaných tykví a kožených váčků. Wachera vzala jeden z nich, vysypala si cosi do dlaně a natáhla ruku ke Grace. V tmavé ruce ležely kovové jehly nejrůznější velikosti, vlákna z ovčích šlach a tříslových nití. "Rána je zavřená," řekla Wachera. Pak vrátila předměty do váčku a váček na věšák.

Grace ji pozorovala očima, které odmítaly zaostřit. Obraz mladé šamanky byl rozmazaný, jako by před ní ustupovala dlouhým tunelem. Grace opět uslyšela zpívající hlas a uvědomila si, že je to ona sama. Proč zpívá? Ne, nezpívá... sténá. Upadla zpět na lůžko z banánových listů. Jako by v těle neměla ani špetku síly. Mí pacienti, pomyslela si. Kde všichni jsou? Mario. V hlavě jí bušilo. Položila si ruku na spánek a ucítila na něm jakési listí.

Zavřela oči a ztratila vědomí.

Wachera se usadila vedle děvčátka a začala odvazovat listy. Prohlížela ránu a přitom mumlala magická zaklínadla. Rána byla ošklivě začervenalá a napuchlá, což znamenalo, že do těla vstoupili zlí duchové. Vzala z váčku na svém opasku pár listů, vložila si je do úst, chvíli je žvýkala a pak přiložila na čerstvou jizvu sešitou tříslovou nití. Když bylo nové suché listí na místě, Wachera prohlédla popáleninu na dívčích zádech. V tykvi bylo šťávy z aloe tak ještě na jedno ošetření, pak bude muset poslat Davida pro další. Kde vlastně je?

Pohlédla ke dveřím. Stále pršelo. Liják nepřestával od chvíle, kdy se spustil, celý svět jako by zešedl a zmizel pod přivalem vody.

Wachera holčičku přikryla teplou kozí kůžkou a otočila se k memsaab, která byla stále v bezvědomí. Pozorně si ji prohlížela. Ještě nikdy nebyla tak blízko bílé ženy, nikdy se žádné nedotkla. Zvědavě pozorovala bezbarvou kůži, hnědé vlasy slabounké jako kukuřičné chmýří, vzala do ruky její dlaně a podívovala se nad tím, že na nich nejsou mozoly. Tahle mzunga byla jako čerstvě narozené jehně, celá bílá a měkká. Wacheru udivovalo, že takové ženy v zemi Kikujů přežívají. Ano, přežívají a každým dnem přijíždějí další se svými slu-

206

nečními přilbami širšími než jejich ramena a podivnými šaty, které chrání každíčký kousek jejich citlivé kůže.

Co je sem přivádí? Proč tu jsou?

Šamanka seděla vedle spící memsaab a položila ruku na její chladné, suché čelo. Tep života v hrdle memsaab - energie ducha předků - sílil. Byla zdravá. Bude žít. Ale bude zpola slepá. Oko jí Wachera zachránit nedokázala.

Vešel David, setřásl ze sebe déšť a usedl u ohně. Kradmo pohlédl na bílou dívku spící v jeho posteli. Kéž by byla mrtvá.

Wachera hodila do hrnce s vařící vodou na kamenech ohniště nějakou kůru a kořeny, přikázala svému synovi, aby došel dolů k řece a přinesl tři lekníny barvy "koziho jazyka". Ale nesmí se pokoušet přejít řeku k vesnici, varovala ho, protože voda stoupá a její duch by ho popadl a stáhl pod hladinu. Objala Davida, děkujíc bohu Ngai, že ho ušetřil, a vyprovázela ho pohledem, když se znovu vydával do deště.

Vrátila se k přípravě odvaru a zpozorovala, že se memsaab probírala a dívá se na ni.

"Jak je Moně?" zeptala se Grace.

Wachera přikývla na znamení, že je všechno v pořádku.

Grace se pokusila posadit. S překvapením zjistila, že má noční košili čistou a suchou. Pak jí došlo, že ji musela šamanka vykoupat.

Chýše byla tmavá a zakouřená. Denní světlo, pronikající dveřmi, bylo slabé, dešťová opona se ještě nezvedla. Snažila se zorientovat, zmateně mrkala. V tu chvíli si uvědomila, že s jejím zrakem není něco v pořádku.

Wachera četla memsaab myšlenky a řekla: "Uhodilo tě to do hlavy. Tady," dodala a ukázala na spánek.

Grace ucítila na pravé straně čela listový obvaz. Nevzpomínala si, že ji uhodil hořící kus střechy. Pak pohnula pravou rukou před pravým okem - neviděla ji.

"Nemohla jsem ti zachránit zrak," řekla Wachera.

Grace na ni překvapeně pohlédla. "Jak víš, že na tohle oko nevidím?"

"Je to stará moudrost. Když člověka něco udeří do hlavy v tomto místě, ztratí zrak." Natáhla se pro prázdnou tykev, naplnila ji odvarem a podala ji Grace.

"Co je to?"

"Dá ti to sílu. Vypij to."

Grace sklopila oči k horké tekutině. Vůně výparů nebyla nepříjemná, ale ona šamance nedůvěřovala. "Co je to?" dožadovala se znovu.

Wachera neodpověděla. Odvrátila se od memsaab a přistoupila k děvčátku, které se začalo vrtět. Nadzvedla Monu ve svém náručí a k jejím vysušeným rtům přiložila tykev. Mo-
207

na pila s očima zavřenýma, tělo bezvládné. Grace začala protestovat. Chtěla šamanku odstrčit od své neteře a postarat se o ni sama. Ale znovu se jí udělalo špatně. Ulehla a tykev postavila na zem.

Myslela na své oko. Věděla, že úder do spánku může utrhnout sítnici, ze stejného důvodu oslepl admirál Nelson. A nebylo na to léku. Ale jak to mohla ta Afričanka vědět?

Grace se snažila přijít na kloub své podivné slabosti, své neschopnosti vstát z tohoto primitivního lůžka. Musím najít pomoc. Musím poslat zprávu... Myslela na misijní dělníky, na Maria. Bude je muset přivést zpět do misie, znovu vystavět kliniku. Představila si Domek ptačích písní tak, jak jej viděla naposledy, spálený na uhel a troud, tonoucí pod přívaly deště. Všechno v troskách.

Zaposlouchala se do bušení deště. Uspávalo ji. Pozorovala, jak šamanka trpělivě napájí čajem Monu, která byla jen zpola při vědomí. Chýši naplnila pronikavá vůně odvaru. I jeho pouhé výpary jako by měly povzbuzující účinek. Co v tom čaji bylo? Grace se natáhla po tykvi, třesoucí se rukou ji převrhla a černý čaj se rozlil a vsákl do země.

Wachera pracovala pomalu a tiše. Otočila Monu na stranu, znovu prohlédla obvaz a pak ji celou zabalila do kozí kůže. Vrátila se k ohništi, zvedla tykev, kterou Grace převrhla, znovu ji naplnila a usedla vedle memsaab. Tentokrát, když se Grace vši silou pokoušela posadit, objala ji Wachera silnou paží kolem ramen a podepřela. Šamanka přiložila čaj Grace ke rtům a ta se napila.

"Máš bolesti?" ptala se Wachera.

"Ano. V hlavě. Hrozná bolest..."

V tu chvíli vešel David. Odložil tři lekníny a stáhl se ke stěně, usedl se zkříženýma nohama a pozoroval Wachera. Ta odešla od memsaab a ujala se květin. Oddělila kořeny a listy, vhodila okvětní lístky do odměrky horké vody a vařící tekutinu míchala. Grace bezmocně ležela a pozorovala jednoduchý postup přípravy lektvaru. V hlavě jí dunělo. Znovu se jí udělalo špatně.

Když nový odvar vychladl, Wachera se vrátila ke Grace, pomohla jí usednout a pozvedla ji tykev ke rtům. Ale Grace odtáhla hlavu. "Lekníny?" řekla slabě. "To nemohu pít."

"Je to na bolesti v hlavě."

"Ale... může to být jed."

"Není to jed."

Grace zvedla oči a pohlédla do tmavé tváře vzdálené jen několik centimetrů. Wacheriny oči zářily jako hnědé oblázky z říčního dna. Vypadaly bezedné. Grace pohlédla na narůžovo-vělý čaj. Pak se napila.

208

"Jak se cítíš?" zeptala se Wachera po chvíli, když začala na ohništi připravovat kaši z prosa.

"Cítím se lépe," odpověděla Grace a byla to pravda. Bolest hlavy polevovala a do těla se jí vracela síla.

Dokázala se nyní soustředit, urovnat si myšlenky. Hleděla na chlapce sedícího zamračeně u stěny a přemítala, co asi dělali s Monou v operační chýši. Pak se zeptala Wachery, zda je možné nějak ostatním předat zprávu, kde jsou.

Wachera míchala proso a korálkové náramky na pažích o sebe klapaly. "Děšť je velmi zlý. Můj chlapec nemůže jít. Já nemohu jít. Až přestane pršet, zkusíme to."

Grace si představovala, jak to asi venku, za těmito hliněnými zdmi vypadá. Věděla, co taková bouře dokáže. Rozvířená řeka určitě vystoupila ze břehů, veškeré cesty a stezky se brzy změní v potoky bahna a lidé zůstanou uvězněni právě tam, kde byli před bouří. Z těch, kteří měli tu smůlu, že je bouře zastihla na cestě, někteří jistě utonuli.

Když dostala tykev s kaší z prosa, uvědomila si, že má hlad a s chutí se dala do jídla. Wachera nejprve nakrmila Monu, která jako by se potácěla v polospánku, a pak si sama vzala trochu kaše. David spolykal svou porci a stočil se ke spánku zády k ostatním v chýši.

Grace se probudila jako první. Hleděla na vnitřní stranu střechy, zaposlouchala se do vytrvalého bušení deště, pak pomalu usedla.

Wachera ještě spala, ležela na boku vedle Davida, obepínala ho svým tělem a objímala paží. Grace přemohla nával závratí a sesunula se z listového lůžka. Došla k Moně a okamžitě ji začala kontrolovat dech a puls.

Polekaně ustoupila. Mona byla v jednom ohni.

Odvázala obvaz na Monině stehně a ohromeně hleděla na řadu čistých stehů. Rána byla zarudlá, ale nemokvala. Pak prohlédla spáleninu na divčiny zádech. Zůstane jí jizva, ale díky Wacherinu rychlému zásahu nebylo po infekci ani stopy.

Horečka má tedy jinou příčinu. Může to být cokoli, studený déšť, šamančiny záhadné lektvary, bodnutí hmyzu, kterého byla chýše plná.

Mona potřebuje něco, co by horečku srazilo, a to rychle. Bez teploměru nedokázala Grace určit přesnou výši teploty, ale věděla, že horkost dětského tělípka je nebezpečná. Vstala a došla ke dveřím. Rose má určitě doma v koupelně

aspirin. Ale liják stál mezi Wacheřinou chýší a svahelem jako pevná zeď a Grace věděla, že cesta k Bellatu již neexistuje. Zasllechla nějaký zvuk, otočila se a spatřila, jak se mladá Afričanka probouzí a šmátrá po koženém váčku. Wachera si

209
zřejmě nevšimla, že memsaab místo v posteli stojí ve dveřích; soustředěně začala z váčku tahat kořeny a drtit je mezi dvěma kameny. Pak zamíchala prášek do tykve s chladnou dešťovou vodou a popošla k Mone. Když pozvedla tykev k jejím rtům, Grace promluvila: "Dost!"

Wachera jí nevěnovala pozornost.

Monina oční víčka se rozechvěla, ústa se jí otevřela a trocha šťávy se dostala dovnitř.

Grace přiskočila k Wacheře a chytila tykev. "Co jí to dáváš?"

"Akácii," řekla šamanka a použila přitom kikujské označení stromu. "Ta jí vytáhne horkost z těla."

"Jak můžu vědět, že ji to nezabije? Jak můžu vědět, že právě z těch tvých léků se jí nedělá špatně?"

Wachera otočila svůj chladný, přímý pohled na Grace. Pak vztáhla ruku a pevně uchopila tykev. "Z mých léků tomu dítěti není špatně. Má ve svém těle zlého ducha nemoci."

"Nesmysl. Žádní zlí duchové nejsou."

"Ale jsou."

"Tak mi je ukaž."

"Nejsou vidět."

"A já ti povídám, že nejsou. Mona je nemocná, protože se jí do těla dostal nějaký bacil. Jsou to maličké organismy, kterým říkáme mikroby, z těch je jí špatně."

"Ukaž mi ty mikroby."

"Jsou příliš malí, než aby byli vidět -" Grace zamrkala. Dovolila Wacheře, aby pozvedla tykev, a dívala se, jak Mona v polospánku srká lék.

Když byla tykev prázdná, Wachera rozdrtila další kořeny akácie, rozmíchala je ve studené dešťové vodě a stáhla z Mo-ny koží kůži. Měkkou jelenicí omyla dívčino tělo od hlavy k patě.

Seděly proti sobě tváří v tvář a dělilo je jen ohniště - Grace zabalená před studeným průvanem do koží kůže, Wachera míchající dušené proso. Každou chvíli pohlížela Grace ke dveřím a pozorovala, jak se bratrovo hřiště na pólo mění v jezero. Zrak jí tékal ze spícího Wacheřina syna na Monu, která se v horečce neklidně vrtěla a převracela, a nakonec pohlédla na šamanku.

Ještě nikdy nebyla Wacheře tak blízko, nikdy si ji pořádně neprohlédla. Když na ni nyní upírala zrak, všimla si toho, co ji dříve unikalo: tato kikujská žena byla vlastně krásná, její tělo odolávalo času i těžkému životu a oči jí plnil důstojný výraz. Grace v nich ke svému překvapení spatřila i soucit.

210

Grace pozorovala, jak hbité hnědé ruce přidávají do kaše trochu zeleniny. Měděné náramky se třpytily ve světle plamenů, ušní lalůčky zatížené kruhy z korálků se téměř dotýkaly tmavohnědých ramen. Wachera žila v této chýši sama již devět let, stranila se společnosti a bezpečí vesnice, protože lpěla na kousku zdánlivě bezvýznamné půdy, kde jí jediným společníkem byl malý chlapec. Jak to může vydržet? ptala se Grace v duchu. Wachera byla stále mladá a určitě musí muže svého kmene přitahovat. Jak se mohla vzdát tolika věci kvůli boji, který byl marný a v němž byla naprosto sama?

"Jsi na to sama, Grace." Najednou se jí v paměti rozezněl Valentinův hlas. "Já ti s tou misí nepomohu. Rozhodla ses přijet do Afriky a starat se o hordu domorodců, kteří tě stejně nikdy nepřijmou. Nesouhlasím s tím, co děláš. Ode mne žádnou pomoc nečekej."

Pak se Grace vybavil její malý domek, kde jí jedinou společností byl vlastní stín. Wachera zvedla zrak. Oči se jim setkaly. Grace se třásla a přitáhla si kůži těsněji k tělu. Saman-čin pohled se plnil nevyřčenými otázkami, Grace v něm četla neskrývanou zvědavost, touhu dozvědět se. Uvědomila si, že tento výraz musí být odrazem její vlastní tváře.

Nakonec Wachera tiše promluvila: "Proč jsi přišla?"

"Přišla?"

"Do země Kikujů. Šla jsi sem za svým manželem?"

"Já nemám manžela."

Wachera svraštila obočí. "Ten, co mu říkají Bwana Lordy -"

"To je můj bratr."

"Tak komu patříš?"

"Já nepatřím nikomu."

Wacheru odpověď překvapila. Tohle jí bylo cizí. Mluvily jazykem Kikujů a v něm nebylo slovo pro "starou pannu". V zemi Kikujů byly svobodné pouze velmi mladé dívky, ostatní ženy byly všechny vdané. "Tebe také nikdo nevlastní," řekla Grace.

"To je pravda." Wachera byla zvláštností svého kmene. A nebýt toho, že byla šamankou a vdovou po velkém Mat-henge, kmen by ji dávno odvrhl. Otočila hlavu k Moně a zeptala se: "Je to tvá dcera?"

"Je to dcera ženy mého bratra."

Wachera vykulila oči. "Ty sama děti nemáš?"

Grace zavrtěla hlavou.

Kaše z prosa bublala, průvan chřestil bambusovou kostrou chýše. Mladá Afričanka se uchýlila do vlastní zmatené mysli.

"Já jsem znala tvého manžela," řekla Grace laskavě. "Vážila jsem si ho."

"Zabila jsi ho."

211

"Ne, nezabila."

"Ne svou vlastní rukou," odvětila Wachera a hlas jí ztvrdl. "Nejprve jsi otrávil jeho mysl."

"Já jsem náčelníka Mathenge neodváděla od kikujských zvyků. My wazungu nejsme všichni stejní, ani vy, Kikujové, nejste všichni stejní. Já jsem nesouhlasila s kácením posvátného fíkovníku. Říkala jsem bratrovi, ať ho nechá na pokoji."

Wachera o tom chvíli uvažovala. Pak znovu pohlédla na Monu, která se začínala probouzet, a došla k ní. Obě ženy společně prohlédly popáleninu a ránu na stehně. Wachera začala obě poranění omývat jakousi šťávou z tykve, Grace se zeptala: "Co je to?"

"Je to krev agáve sisalu."

Grace pozorovala, jak dlouhé ebenové prsty rychle a odborně pracují. Na své klinice by musela ránu ošetřit jódem nebo hypermanganem, jinak by došlo k vážné infekci. Šamanka neměla ani jedno z toho, a přece se Moniny rány čistě hojily. Grace se rozhlédla po chýši, pohled jí těkal z tykví a kožených váčků, visících z kruhové stěny, na magické talismany, vlákna bylin a kořenů, na pásy poseté ulitami kauri a korálkové náhrdelníky, které vypadaly, jako by byly stovky let staré. Pokoušela se najít důkazy čarodějnictví, které se tu podle jejích domněnek praktikovalo.

"Mama Wachero," obrátila se k ní Grace zdvořilým kikuj-ským oslovením, "proklela jsi mého bratra a jeho potomky. Proč se nyní staráš o jeho dceru?"

Wachera vzala Monu do náručí a k ústům jí pozvedla tykev s bylinným čajem. "To, co tu dělám, na thahu nic nezmění. Budoucnost tohoto dítěte je velmi zlá. Viděla jsem ji."

Grace pohlédla na Monin bílý obličej, na chvějící se víčka, na bledé rty, které reflexivně pily. Jaká ve skutečnosti je budoucnost této dívky? napadlo Grace. Monini rodiče vlastně žádnými rodiči nebyli, ve velkém kamenném domě bylo pro toto děvčátko jen málo lásky. A Trevertonovo dědictví přejde na Arthura. Co Monu čeká v letech, která přijdou? Pokusila se představit si dospívající dívku, mladou ženu, manželku a matku, ale neviděla nic. Kam půjde Mona do školy, za koho se provdá, kde bude žít, jak si na světě poradí? Grace o tom nikdy dříve nepřemýšlela, tyto myšlenky ji napadly až nyní a trápily ji.

Najednou v hloubi duše cítila, že jí toto dítě patří. Chtěla je odvést od tmavé šamanky zpět do života. Já jsem tě porodila, pomyslela si Grace, když Mona uléhala a znovu upadala do pokojného spánku. Ve vlaku z Mombasy. A obě jsem vás tenkrát málem ztratila. Tvá matka neměla sílu, aby tě přivedla na tento svět: to má vůle ti dala život. Patříš mně.

212

I

"Zachránila jsem dceru ženy tvého bratra," promluvila Wachera tiše, "protože ty jsi zachránila mého syna."

Grace pohlédla na Davida, který stál ve dveřích a zamyšleně se díval do deště. Byl to vysoký, hubený, zahmloubaný chlapec a vše nasvědčovalo tomu, že jednoho dne dospěje ve stejně krásného muže, jako byl jeho otec.

"Neměly bychom být nepřáteli, ty a já," řekla Grace nakonec Wacheře. Samu ji toto odhalení překvapilo.

"Nic jiného být nemůžeme."

"Ale vždyť jsme jedna jako druhá!"

Wachera na ni podezřívavě pohlédla.

"Jsme stejné," pokračovala Grace vášnivě. "Cožpak není přísloví, které říká, že krokodýl i pták se oba klubou z vejce?"

Šamanka upřela na memsaab dlouhý zamyšlený pohled, pak natáhla ruku a odvázala kožený pásek, který jí přidržoval na čele obvaz z listů. Grace ucítila jemný dotek Wacheřiných prstů, a aniž by se na svou hlavu musela dívat, věděla, že se dobře hojí. Pátrala v duchu po slovech, jimiž by vyjádřila, co jí tak najednou a neočekávaně naplnilo srdce.

"Obě sloužíme Dětem Mumbi," mluvila tiše, když Wachera potírala ránu sisalovou šťávou a dávala pozor, aby ani kapka nešťekla Grace do poraněného oka. "Obě sloužíme životu."

"Tohle není tvá země. Tví předkové tu nedlí."

"Ne, ale moje srdce ano."

Podělily se o tykev třtinového piva, tiše si ji předávaly z ruky do ruky, naslouchajíce dešti, a zíraly na houstnoucí kaši. K nekonečnému bubnování deště se nyní přidaly i další zvuky: hýkání oslů, lidský křik, hukot motoru. Pak Grace rozpoznala blížící se Mariův hlas.

Grace chtěla už už vstát, ale Wachera ji zadržela rukou. "Před dvaceti sklizněmi," řekla, "jsi vyndala Gachiku z břicha Njeri. Gachiku byla oblíbená žena mého manžela. Njeri byla radostí jeho života."

Grace vyčkávala.

"Thahu, kterého jsme se báli, nikdy nepřišlo. Njeri, která je sestrou mého syna, vyrostla v dívku a své rodině bude vždy ke cti."

"Memsaab!" pronikl do chýše Mariův hlas. V blátě se ozvalo čvachtání nohou. "Jste tam, memsaab?"

"Wachero," řekla Grace mírně, "nikdy ti nedokážu dost poděkovat za to, co jsi udělala. Zachránila jsi život mé holčičce. Vždy budu tvou dlužnicí."

Jejich oči se naposledy střetly.

"Na shledanou, Memsaab Daktari," řekla Wachera.

213

27

Nákladní chevrolet se hnál po špinavé cestě, odhazoval kameny a šterk a nechával za sebou dlouhý mrak rudého prachu. James Donald svíral volant tak pevně, až mu zběhaly klouby prstů. Hleděl na cestu, aby se i v nejvyšší rychlosti vyhnul jámám a balvanům. Když sjížděl po svahu s hlasitým skřipěním podvozku a hukotem převodovky, ženy na polích se zvedaly od práce a muži, kteří stavěli nové kamenné budovy misie Grace Trevertonové, si zacláněli oči a

prohodili mezi sebou pár slov o tom, že ten wazungu má nějak naspěch.

Nakonec vůz s kodrcáním zastavil uprostřed spršky písku a kamínků, a než motor zhasl, James byl již z kabiny venku a utíkal. Několik Afričanů, kteří ho poznali, na něj volalo a mávalo rukama, ale on je nevnímal. Dlouhé nohy ho nesly přes rušný pozemek až ke schodům na verandu nedávno opraveného Domku ptačích písní. Vyděšený Mario zaslechl jen otázku bez dechu: "Kde je memsaab?", a než stačil dokončit odpověď "Je ve vesnici, bwana", sir James již sbíhal ze schodů a vyrazel k řece.

Jeho vysoké boty hřměly na dřevěném mostě, v horkém slunci byl celý propocený. Nezpomalil ani u vchodu do vesnice. Lidé se otáčeli a užasle zírali na bílého muže, který se najednou vřítel mezi ně a naléhavě se ptal po Memsaab Dak-tari.

Našel ji uprostřed kruhu žen, kterým ukazovala, jak se poskytuje první pomoc a připevňují dlahy při vyvrtnutích a zlomeninách. Když se k ní protlačil, zvedla oči: "Jamesi!"

"Grace, díky bohu, že jsem tě našel!" Popadl ji za ruku.

"Co -"

"Musíš jít se mnou! Je to důležité!" Vytáhl ji z kruhu a utíkal s ní pryč, v ruce pevně svíraje její dlaň.

Grace ztratila svou sluneční helmu a volala: "Jamesi, počkejte!"

Ale on běžel dál a táhl ji s sebou.

"Má lékařská kabelka zůstala ve vesnici," dostala ze sebe bez dechu.

Neodpovídal. Proběhli pod větvemi a pak dál, dolů po lesní stezce.

"Jamesi, co se stalo? Jak to, že jste zpátky v Keni?"

Najednou odbočil z cesty a vrhl se do lesa, stisk jeho ruky nepolevoval. Probíjeli se busem přes hustý podrost, ptáci jim ulétávali z cesty, nad hlavami jim vyčítavě řičely opice. "Jamesi!" zvolala, "řekněte mi -"

Naráz se zastavil, prudce se otočil, stáhl ji do náruče a svými rty našel její ústa.

214

"Grace," šeptal a líbal ji na tvář, na vlasy, krk. "Myslel jsem, že jsem tě ztratil. Říkali, že jsi mrtvá. Říkali, že jsi zahynula při tom požáru. Hned jsem sedl do auta."

Hladově se líbali, Grace ho objímala kolem krku a pevně se k němu tiskla.

"Jel jsem celou cestu z Entebbe," říkal, "když jsem se dostal do Nairobi, řekli mi, že jsi naživu."

"Wachera -"

"Dobrý bože, myslel jsem, že jsem tě ztratil." Zabořil tvář do jejích vlasů a silnými pažemi ji k sobě tiskl tak pevně, že sotva dýchala.

Svezli se na zem v ústraní květin, bambusů a cedrů. Zakryl ji svým pevným tělem a ona viděla skrz větve modré africké nebe. Les kolem nich zběsile kroužil a James šeptal: "Nikdy jsem tě neměl opouštět." A pak již byla všechna slova zbytečná.

Leželi v její posteli a tiše si povídali. Téměř svítalo, brzy se misie probudí k životu zvukem kladiv a dlát, zpěvem dětí ve třídě pod otevřeným nebem. Tentokrát se milovali pomalu, protahovali noc, aby vychutnali každíčku její minutu.

"Byl jsem právě v buši, když ta zpráva přišla," říkal James. Grace ležela v jeho náručí a on ji hladil. "Každou mili celé té dlouhé cesty jsem si říkal, že ti jedu na pohřeb."

"Několik dní po požáru jsem byla u Wachery. Bouře nás úplně odřízla."

"Nikdy tě už neopustím, Grace."

Smutně se usmála a položila ruku na jeho nahou hrud'. I kdyby ji v životě už nic nepotkalo, tato noc jí zůstane. "Ne, Jamesi. Musíš se vrátit. Tvůj život je tam, s Lucille a dětmi. Nemáme na to právo."

"Máme právo naší lásky."

"A jak bychom žili?"

"Vrátím se na Kilima Simba." Ale ve chvíli, kdy ta slova vyřkl, slyšel jejich prázdnotu. S bolestí v srdci ji přitáhl blíž k sobě. "Miluji tě deset let, Grace. Byly doby, kdy i tvá pouhá přítomnost byla pro mne utrpením. Říkal jsem si, že odjezd do Ugandy to ulehčí. Ale od chvíle, co jsme odjeli, jsem na tebe myslel každý den."

"A já myslela na tebe. Nikdy tě nepřestanu milovat, Jamesi. Můj život i má duše patří tobě."

Opřel se o loket a zblízka si ji prohlížel. Ukládal si do paměti každíčký detail její tváře, jejích vlasů na polštáři, křivku klíční kosti. Tento obraz si odnese s sebou do ugandské džungle.

215

"Napišu tu knihu," řekla. "Tu lékařskou příručku pro vesničany. A věnuji ji tobě, Jamesi." Vztáhla ruku a pohladila ho po tváři. Vrásky v jeho tváři byly hlubší a ostřejší, kůže měl ještě opálenější. Věděla, že nikdy nebude hezčí, než je v tomto okamžiku.

James ji políbil a znovu ji k sobě přitáhl, naposledy.

216

CAST CTVRTA

1937

28

David Mathenge se protáhl v časném jitru. Pohlédl na chýši své matky, kde ona ještě spala, a myslel na uga-li, které zbylo z jejich včerejší večere.

Měl hlad. Zdálo se mu, že má nyní stále hlad, že umírá hladu. Přitom vůbec nehladověl po jídle; hladověl po jiných věcech: po svobodě změnit svůj způsob života, po příležitosti podmanit si ohnivou a nedotknutelnou Wanjiru. Ve svých devatenácti letech byl David Kabiru Mathenge mladíkem ohromnou chutí do života. Jeho vysoké pružné tělo přetékalo energií a nepokojem, které stěží dokázal ovládat. S každým svítáním vstával a vycházel ze své mládenecké

chýše, kterou si sám postavil, a připadalo mu, že svět se zase přes 10c o něco sevrkl. I nyní mžoural v opálovém jitrú a byl si jist, že se řeka zmenšila, břehy zúžily. Měl pocit, jako by ho ze všech stran něco svíralo. Chtěl se vyprostit z tohoto dusivého maličkého světa a uniknout do světa většího, kde by mohl dýchat, kde by mohl být mužem. Wanjiru. Téměř nemohl spát, jak na ni myslel, jak pro ni hořel. Jakému podivnému magickému kouzlu to podlehl, že ho tak stravovala sexuální touha? David však věděl, že jeho hlad po Wanjiru není dílem žádné čarodějné moci, že ho vyvolává dívka sama.

Svým vzhledem snad Wanjiru ani nemohla být považována za krasavici. Měla kulatý, vcelku všední obličej, ale její tělo bylo žádoucí; byla vysoká, s velkými vystupujícími prsy pevnými silnými nohama. Davida však rozpaloval její úch, chladný oheň v jejích očích, horkost jejího hlasu, její odpor k poddajnosti a podřízenosti, který dávala najevo i v přítomnosti mužů. Zejména v přítomnosti mužů! Wanjiru lejednou přerušila mírumilovnou politickou schůzi pod fí-covníkem a nahlas a odvážně řečnila, aby muže vyprovokovala k rychlým činům namísto pouhých slov, slov, slov, jimiž tolik pohrdala. Jim se to samozřejmě nelíbilo. Neměli Wanjiru rádi, vyhýbali se jí, protože chodila do školy, uměla číst a psát, a ačkoli by to nikdy nepřipustili, věděla o koloniální politice víc než mnozí z nich. Pro svůj otevřený odpor vůči Britům a neotřesitelný postoj ke zlepšení postavení afrických

217

žen byla vyvrhelem svého kmene. Mnohé mladíky, Davidovy přátele, uváděla do rozpaků. Necítili se v její přítomnosti dobře. Když procházela, nervózně se smáli a pronášeli oplzlé poznámky. Ale kdykoli se Wanjiru objevila, všiml si David čtíče v jejích očích.

Jeho srdci přinášela radost i prokletí. Myšlenky na ni mu působily bolest a zároveň ho tížily. Stále častěji mu mysl bloudila ke starobylému zvyku ngweko, který sice pod tlakem misionářů pomalu vymíral, ale tu a tam se ve vesnicích ještě provozoval. Ngweko znamená v jazyce Kikujů "mazlení" a je to forma rituálního intimního styku mezi mladými lidmi před svatbou. Chlapci a dívky se sejdou na taneční slavnosti, vyberou se partneři a páry se pak rozejdou do chýší. Když jsou sami, mladík si odloží šaty, dívka se svlékne do pasu, ponechá si jen koženou zástěru a tu si pro cudnost uváže mezi nohy. Pak oba ulehnou na lůžko tváří k sobě, propletou si nohy a začnou se něžně mazlit, hladit si hrud' a povídat o milování, dokud neusnou. Ngweko nevrcholí sexuálním stykem, protože ten je tabu, dívka se nesmí dotýkat chlapcova přirození a on nesmí k ní pod zástěru. Kdyby chlapec dívku přivedl do jiného stavu, musel by zaplatit jejímu otci devíti kozami a dívka by musela uspořádat hostinu pro všechny své vrstevníky z kmene. V poslední době trávil David noci na lůžku přemítáním o Wanjiru. V představách k němu neočekávaně přicházela s jídlem a třtinovým pivem do thingira, mládenecké chýše. Podle starého zvyku uléhali tváří v tvář a laskali navzájem svá těla. Jeho představa byla po tolika nocích, kdy ve snu vkládal svůj penis mezi její nohy a tam dosahoval úlevy, aniž by do ní plně pronikl, tak skutečná. Úplné spojení jejich těl pro něho nebylo důležité. Davida by uspokojilo i pouhé oru-gane wa nyondo, "teplo prsou" - kikujský způsob lásky.

Kdyby byla Wanjiru jako každá jiná kikujská dívka, David by zašel za jejím otcem, navrhl cenu a koupil ji. Pak by si ji přivedl sem, postavil ji chýši vedle příbytku své matky a zavítal do jejího lůžka, kdykoli by se mu zachtělo. Ale Wanjiru nebyla jako každá jiná. Prvním problémem bylo její vzdělání. Byla jedinou vzdělanou dívkou, kterou David znal, ačkoli věděl, že v Keni jich stále přibývá. Wanjiru byla proto tabu, nehodila se pro manželství, a kdyby si ji koupil, vyvrhli by ho jeho přátelé ze svého středu. Druhým problémem byla jeho matka - Wachera odmítala Wanjiru, protože sedávala ve škole s chlapci, nosila evropské šaty a v přítomnosti mužů bezostyšně mluvila. Největším Davidovým problémem však bylo, že Wanjiru ani neví o jeho existenci.

218

Z chýše právě vyšla jeho matka, pozdravila ho a s nádobou na vodu odkráčela dolů k řece. Díval se za ní a jeho srdce se dmulo pýchou.

Wachera odolala síle změny a "evropanizaci", a jelikož se postavila zákonům bílého muže, zakazujícím praktikování kmenové medicíny, a navíc žila sama bez manžela, záhadnost a ctihostnost jejího postavení se za ta léta rozrostly tak, že dnes byla mezi Kikuiji živoucí legendou.

Do Davidových myšlenek nečekaně vstoupila Njeri.

Jeho nevlastní sestra se tolik lišila od druhých dvou žen, které patřily do jeho života. Nosila sice stejné šaty jako Wan-jiru, ty, co odložila manželka Bwana Lordy, ale z jejího bojovného ducha v sobě neměla vůbec nic. Bylo jí sedmnáct -jako Wanjiru -, ale na rozdíl od ní byla Njeri dle prastarých zvyků poddajná, nikdy si nestěžovala, ačkoli tyto zvyky nenáviděla, a dávala najevo ponížený obdiv k wazungu.

David věděl, jak si Njeri zoufale přeje být bílá. Opovrhovala svou černou kůží a věřila lžím bílého muže o méněcen-nosti své rasy. Lpěla na Memaab Mkubwa víc než na svém životě, celé dny trávila na eukalyptové mýtině u jejích nohou. Od té cesty do Anglie před osmi lety byla memaab v patách na každém kroku. David se za svou sestru styděl.

Zraňovala jeho srdce způsobem, jakým by se to Wanjiru nikdy nepodařilo. Jednou Njeri přistihl dole u řeky, jak si dře celé tělo pemzou až do krve. Snažila se sedřít svou černou kůži.

Rozednilo se a v korunách stromů se ptáci a opice dělili se světem o své novinky. David vyhnal ze svých myšlenek tři ženy svého života a připomněl si důležitou schůzku, která ho brzy čeká.

Poté, co dostal neočekávanou odpověď na dopis, který poslal do anglických Times, svolal David shromáždění Kikujské aliance mladých, politické organizace, kterou se svými přáteli před dvěma lety založil. Dnešní shromáždění mělo posloužit dvěma cílům: rozdat petici vyzývající vládu, aby Afričanům poskytla v Keni univerzitu, a seznámit přátele s dopisem, který dostal od Jomo Kenyatty.

Toto jméno bylo v Keni stále známější a obklopovala je aura moci. Jomo studoval v Anglii a svými články pravidelně přispíval do Times, které si našly cestu i k rukám horkokrevné kikujské mládeže v Centrální provincii. Ve svých článcích pro Angličany Jomo Kenyatta vysvětloval zvyky svého kmene, objasňoval africké záhady a ze všech sil promlouval k

britské veřejnosti ve jménu nezávislosti černochů. V Anglii se mu dostalo nálepky "agitátor". Pro keňskou mládež se stával symbolem jejího boje.

219

Všichni věděli, že se tento muž kdysi jmenoval Johnstone Kamau, ale důvod, proč si jméno změnil a co vlastně znamená, neznal nikdo. Vedly se o tom nejrůznější spekulace. Jedna z rozšířených teorií tvrdila, že se Kenyatta přejmenoval podle ornamentálního pásu zvaného kinyata, který nosil. David však znal pravý důvod. Nikdy nezapomněl na tu noc, kdy ho matka vzala do lesa, kde mladý Johnstone Kamau řečnil k tajemnému shromáždění. Tehdy tomuto mladíkovi svěřila svou věštbu: že jednou bude "pochodní Keni", Kenya taa.

David si vzpomněl na ono shromáždění a uvědomil si, že v porovnání s těmi, která se dnes konají po celé Keni, jeho význam bledne. Rodilo se národní cítění a sebeuvědomění Afričanů. Jiskra, kterou zažehl Kenyatta té noci před osmi lety, se rozhořela do plamene, k jehož uhašení už Britům nestačily síly. Po celé kolonii narůstalo mezi všemi - od kmene Luo u Viktoriina jezera až po Svahilce na pobřeží - politické vědomí.

David došel se svými přáteli k názoru, že strana Kikuj-ských loajálních patriotů je příliš mírná, a jelikož Kikujská centrální asociace přijímala jen starší, vytvořil Kikujskou alianci mladých. Mládež potřebovala svůj ventil a potřebovala mluvčího. Davida Kabiru si za svého vůdce zvolila ze tří důvodů: nesl jméno Mathenge, které pro každého Kikuju znamenalo sílu, byl vynikajícím řečníkem a své názory se nebál vyjadřovat, a navíc byl mezi svými vrstevníky považován za nejinteligentnějšího a nejvzdělanějšího.

Před čtyřmi lety odešel ze základní školy Grace Treverto-nové do střední školy pro chlapce v Nyeri, již založila Místní domorodá rada, když rodiny odhodlané čelit boji misionářů s ženskou obřízkou a novému předpisu, podle kterého nesměl žádný rituálně do kmene uvedený Afričan navštěvovat misijní školu, vzaly své děti z těchto škol a společně si vybudovaly školu vlastní. Gracinu malou školu opouštěl David jako nejlepší žák. Memsaab Daktari brzy objevila, jak je chlapec chytrý a rychle se učí, věnovala se mu i mimo školu a při různých příležitostech mu dávala knihy. David je dychtivě četl a všechno si ukládal do paměti.

Při nástupu na střední školu byl daleko před ostatními chlapci, takže ředitel vytvořil pro Davida Mathenge zvláštní osnovy, které k úžasu svých bílých učitelů chlapec zvládal neobyčejně úspěšně. Při závěrečných zkouškách měl výsledky lepší než mnozí žáci ve škole Prince z Walesu - nejlepší škole pro evropské chlapce. Získal nejlepší vysvědčení a s netrpělivostí očekával odpověď na svou přihlášku na univerzitu Makerere v Ugandě.

220

V Ugandě chtěl David studovat zemědělství. Matka mu slíbila, že Trevertonova půda bude jednoho dne jeho, a on chtěl být připraven.

Čekání to však nebylo lehké. David se už nemohl dočkat, až bude něco dělat, až pošplhá k vyšším cílům. Ze střední školy si odnášel své cenné vysvědčení a bystrou mysl plnou idejí a hladu po vědění, ale místo, kde by se uplatnil, nenašel. Ta hrstka Afričanů, kteří pracovali v úřadech nebo nosili odznak bílého muže, se ke své práci dostala jen díky "laskavostem" a patolízalství. David Mathenge byl prostě jen další "vzdělaný chlapec". Memsaab Grace mu našla jeho nynější práci - za dvanáct šilinků měsíčně otročil pro jejího bratra jako účetní v dřevěné boudě vedle přístavku na zpracování kávy nahoře u řeky. Sedal u stolu dvanáct hodin denně a zapisoval do účetní knihy. Zaznamenával výrobu kávy a vedl pracovní karty Afričanů. Neměl povoleny žádné přestávky, oběd si nosil s sebou zabalený v banánovém listu a jedl jej při práci, nikdy nepřišel do styku s penězi, a kdykoli vstoupil do kůlny běloch, musel uctivě povstat. Nechtěl tu práci, ale jeho matka ho přesvědčila, aby ji vzal, a připomínala mu kikujské přísloví: "Jen dobře kmený lev si vybírá ze stáda."

David zaslechl hučení motorů nákladních vozů nahoře na svahu. Na jižních akrech se sklízelo a boby se odvážely do kůlny, kde ho celý den ohlušoval řev zpracovatelských strojů. Kikujské ženy a děti ohýbaly hřbety a prsty odřenými od sbírání trhaly rudé bobule ze tří čtvrtin milionu stromků a plnily jimi své vaky.

Zvedl tvář ke světle modré obloze a pomyslel si: toto je moje země.

Jenže David chtěl víc než jen tuto zemi. Chtěl zpět svou mužnost a mužnost svého lidu.

"My nejsme bílému muži rovni!" křičel na poslední politické manifestaci a jeho krásná černá tvář, obraz jeho válečnického otce, se leskla ve svitu pochodně. "V Nairobi máme jen vymezené pruhy, kudy smíme chodit. Bílý muž si řídí město a my nesmíme přejít Říční ulici. Když před bílým mužem nesmekneme klobouk, má právo nás nakopat do zadku. Na obchodech jsou nápisy, Psům a Afričanům vstup zakázán. Nesmíme nosit boty ani kalhoty, musíme se obejít s bosýma nohama a kraťasy jako malí chlapci, protože nám tvrdí, že nesmíme toužit po věcech, které si nemůžeme koupit. Bílí muži si dělají z našich žen milenky a prostitutky, ale když si Afričan potřeše rukou s bílou ženou, a to i z přátelství a s jejím souhlasem, čeká ho vezení! A ani po smrti si nejsme rovni; cožpak nás nepohřbíávají na oddělených hřbitovech?"

221

A pak, právě když to mezi mládeží začalo vřít, když jim rozvířil krev, dopustil se David osudové chyby. "Čas dozrál/" křičel, "aby vedení přešlo z rukou neschopných a zbytečných náčelníků na nás, vzdělané mladé muže!"

Právě v tu chvíli vystoupil náčelník John Muchina, jediný muž v Keni, kterého se David bál, a přerušil manifestaci. David ho nenáviděl. Byl to člověk, který zbohatl kolaborací s imperialistickými vládci. Hrál na obě strany, prostě lidi svého kmene chlácholil několika silnicemi, tu a tam školou, bílým podlézal svým patolízalstvím a na svém místě mezi bílými a černými hrabal jen pro sebe. John Muchina byl ki-kujský starší z oblasti Karatiny, vlastnil devatenáct manželek, pět set hlav skotu, kamenný dům a automobil. Byl to, čemu bílí říkali "hodný negr", a jako náčelník v okrese Nyeri a jeden z nejmočnějších mužů v kolonii měl Muchina pravomoc nechat Davida Mathenge zavřít - vystavit ho výslechům a mučení.

David nebyl bláhový. Když svolával dnešní schůzi KAM, nejprve se ujistil, že náčelník John Muchina bude v té době

v Nairobi, kde má jednání s hlavním domorodým komisařem.

David krácel po prašné půdě do matčiny chýše pro tykev koziho mléka a náhle ho zarazil pohled na dva koně, kteří se znenadání objevili na hřišti Bwana Lordy. Když přiklusali blíž, David poznal jezdce. A byl překvapen. Bwana Geoffrey nebyl na Trevertonově plantáži žádným cizincem, ale Mem-saab Mona chodila do školy v Nairobi. Tri roky ji neviděl a nyní od ní nemohl odtrhnout oči - od dívky, která ho vehnala do operační chýše.

"Přihraj, Mono!" hulákal Geoffrey a mával svou pálkou vysoko ve vzduchu. "Udělej cestu šampiónovi!"

Uháněla před ním a na poslední chvíli strhla koně, čímž vyplašila jeho poníka. Máchla pálkou a odpálila míč. S Geoff-reyem v patách se tryskem rozjela dolů po hřišti k branko-višti na severním konci. Tropili velký hluk a v souboji o míč ničili upravený trávník. Byli nyní na konci hřiště, hned vedle pozemku Grace Trevertonové. Na druhé straně plotu se mezi obrovskými vraty misie vinula nová cesta. Za branou bylo skrz stromy vidět škvárobetonové budovy s kovovou střechou. Pokřiky a svištění odpáleného míče se nesly až ke kamennému bungalovu, kde ve dvou moderních operačních sálech a v oddělení se stem lůžek pro pacienty pracoval Gracin dobře vyškolený zdravotnický personál. Geoffrey nasměroval svého koně zpátky k vlastní brance a Mona pádila /a ním s pálkou připravenou k úderu. Zadýchaně se smáli a pokřikovali na sebe dobře myšlené zlomysl-

222

nosti, přičemž uznávali schopnosti a dovednosti toho druhého. Pětadvacetiletý Geoffrey Donald hrál na trojce a byl nejlepším hráčem svého mužstva. Mona hrála sice ještě na jedničce, ale bylo jí teprve osmnáct a s pólem začala sotva před rokem. Dělal velké pokroky a v ženském pólu si získávala dobré jméno. Tyto tři týdny po maturitě trávila přípravou na velký turnaj, který se měl konat během dostihového týdne v Nairobi.

Dojeli k jižnímu konci hřiště, kde je zpoza plotu pozoroval David Mathenge. Mona se již chystala k téměř čistému zásahu, když Geoffreyho kůň neočekávaně zabočil doleva, překvapil tak jejího araba a ten hlasitě zaržál. Vyděšenou Monu vyhodil ze sedla tak, že dopadla na záda na zem.

Geoffrey byl okamžitě u ní. "Mono!" Vzal ji do náruče. "Mono?"

Víčka se jí chvěla. Před očima se jí všechno míhalo. Pak se , nadechla a zasmála.

"Jsi v-pořádku?"

"Asi... ano. Jen mi vyrazil dech. Nic vážného."

Pomohl jí na nohy. Opřela se o něho a trochu se jí točila hlava. "Určitě?" zeptal se. Když k němu zvedla tvář, aby přikývla, políbil ji.

Nečekala to. Monu ještě nikdy nikdo nelíbal a nikdy by ji ani ve snu nenapadlo, že tím prvním bude právě Geoffrey Donald. Nebránila se. Byl to dlouhý polibek, rukama ji objal a přitáhl k sobě. Ale když se jazykem dotkl jejích sevřených rtů, rychle se odtáhla. "Geoffrey!" řekla se smíchem.

"Já tě miluji, Mono. Vezmi si mě."

"Geoffe-"

"Víš přece, že se to od nás čeká. Naše rodiny už dávno počítají s tím, že se vezmeme." Monu to rozladilo, vykroutila se mu z náručí a sklepávala trávu ze svých jezdeckých kalhot. Ano, věděla o této "dohodě" mezi rodinami, nikdy o tom však příliš neuvažovala. Rodiče jí dávno dali najevo, že nedovolí, aby se provdala "jen tak za někoho". Byla dcerou hraběte, její plný titul zněl lady Mona Trevertonová. Geoffrey Donald přicházel v úvahu jen proto, že byl velmi bohatý a že jeho otec získal ve válce za udatnost rytířský titul. Ale člověk se má přece vdávat z lásky. Co kdyby se Mony alespoň zeptali, co chce ona?

Ale i kdyby se zeptali, Mona by nevěděla, co má odpovědět.

Šest let chodila do dívčí internátní školy v Nairobi. I o prázdninách trávených doma se s chlapci setkávala jen při velkých sešlostech, kdy byla Bellatu plná lidí. Nikdy neměla možnost se s nějakým chlapcem blíže spřátelit ani se strojit na školní večírky. Po celých šest let se příležitostně vidala

223

s Geoffreyem Donaldem, drsným, neuhlazeným lovcem a farmářem, který pracoval na Kilima Simba, když se mu zrovna chtělo, a pak mizel na dlouhé měsíce na safari. Pokaždé se k ní choval slušně, leč lhostejně, viděl v ní bezpochyby jen další nemotornou holku, samá ruka samá noha, která sedávala v ústraní s dezertním talířkem v klíně jako nezvaný host. Jenže loni se všechno změnilo. Geoffrey přišel na oslavu jejích sedmnáctých narozenin, která se však nepořádala proto, aby Monu potěšila. Byla to jen další záminka, aby si mohli její rodiče znovu do Bellatu seztat stovku hostů. Geoffrey se na ni tehdy díval, jako by ji viděl prvně v životě. Ke svému překvapení pak Mona dostala do školy dva dopisy, jeden ze Súdánu, kde Geoffrey obhlížel stáda, druhý z Tanganiky, kde na Serengeti lovil lvy. Od té doby, co se vrátila, se u nich začal Geoffrey pravidelně objevovat - o něco upravenější a nažehlenější než obvykle - a dnes téměř patřil k inventáři plantáže.

Monu to mátló. Nikdo ji ještě nevěnoval tolik pozornosti. Geoffrey vypadal dobře, nebyl sice tak hezký jako sir James, ale přesto velice přitažlivý. Vedl romantický, dobrodružný život, vlastnil prosperující dobytčí ranč a všichni ho zbožňovali. Jenomže Mona ho nemilovala.

"Hej," řekl Geoffrey, "kdo je to?"

Mona se podívala přes brankoviště na Davida Mathenge stojícího mezi dvěma chýšemi za plotem. "Nikdo. Jeden z chlapů mého otce."

"Pěkně zakaboněný chlapík. Ne že by mi vadilo, jak na nás kouká."

"Pojď, Geoffrey. Vrátime se do domu."

Geoffrey se nehýbal. "Vsadím se, že jsme ho tím polibkem pěkně vyvedli z míry. Oni se nelíbají, víš. A nevědí, oč přicházejí."

Mona měla náraz zkaženou náladu. David tam stál ve svitu mlžného rána a jeho obnažená hrud' a dlouhé paže jí

připomínaly těla masajských válečníků, které vídala v Nairobi. Jeho khaki šortky jí najednou, bůhvíproč, připadly jako výsměch - ale komu, jemu či jí, to nevěděla.

"Ukážeme mu to ještě jednou?" ozval se Geoffrey.

Monino "ne" přišlo příliš ryhfe. Hned po něm však následovalo "ano" a ona impulsivně objala Geoffreyho kolem krku.

Nevědíy očí přicházejí, řekl Geoffrey. Mona si neočekávaně vzpomněla na jedno odpoledne v domku své tety před několika týdny. Grace se spřátelila se dvěma archeology bez peněz a snažila se získat prostředky na jejich vykopávky v Keni. Napekla koláče se sirupem a uspořádala odpolední čaj

224

pro Leakyovy. Louis Leaky tehdy velice zasněženě a otevřeně hovořil o Afričanech.

"Pro afrického manžela je potupou," říkal doktor Leaky, "když své ženě nedokáže poskytnout plné sexuální uspokojení. Ještě před svatbou dostane mladík přesné instrukce, co má a co nemá dělat, zatímco nevěstu matka poučí o nejlepších pozicích a všem ostatním, co patří ke vzrušujícímu a radostnému pohlavnímu životu."

Pochybují, že by Davida Mathenge náš polibek vyvedl z míry, pomyslela si Mona. A v utajené hloubi své duše dodala: náš chladný, nudný polibek.

Geoffrey se odtáhl, ale stále ji držel za předloktí těsně u sebe. Pohlédl jí do očí a řekl: "Vezmeš si mě, Mono, vid'?"

Znovu pocítila příval rozladěnosti. Tohle byla jeho představa o milostném vztahu? To náhodné setkání rtů na hřišti póla? Pak ji napadlo: Ale co vlastně chci? Mona nikdy nepocítila sexuální vzrušení, nikdy nebláznila po filmových hvězdách tak jako její spolužačky, nikdy se neoddávala sladkým představám ani nepocítila náboj "jeho doteku". K těmto věcem vždy cítila jen jakousi povznesenost, snad i trochu netrpělivosti, a to ji začínalo znepokojovat.

Vlastně ji to začínalo děsit. Vždyť se tím tolik podobá své matce...

"Co mi řekneš, miláčku?"

"Já... nevím, co říct, Geoffrey." Jeho blízkost jí připadala podivná. Dostávala z ní závrať, ale zároveň jí byla nepříjemná.

Tento zvláštní pocit nevyvolávalo ani tak to, že Geoffrey je muž, byl prostě další lidskou bytostí. Mona nebyla zvyklá na fyzický kontakt s lidmi. Otec ji nikdy neobjímal, matka jen zřídka, takže zbývala jen teta Grace a její bratr Arthur - jediní dva lidé, jejichž těl se kdy Mona dotkla. Nyní se dotýkala Geoffreyho. A nevěděla, jestli se jí to líbí nebo nelíbí.

"Potřebuji čas," řekla a jasně si uvědomovala přítomnost podkoních odvádějících jejich koně, dělníků upravujících vykopnuté trsy trávy na hřišti, jasnící se den, Davida Mathenge, který je pozoroval.

Znenadání pocítila odpor k tomuto chlapci, který se s ní před lety hádal, komu tato půda patří, který si ji opovržlivě měřil, když ležela na lůžku v chýši jeho matky a zotavovala se ze zranění po požáru. Jako by David Mathenge najednou představoval všechny její problémy, byl symbolem příčiny jejího trápení. Kdyby tenkrát k operační chýši nepřišel, Mona by se při požáru nezranila a dnes by neměla ošklivé jizvy, kvůli kterým se nemůže svléknout do plavek a které určitě odpudí každého milence, kterého bude mít. On byl kořenem

225

jejího neštěstí - David Mathenge, který vypadal tak hrdě, i když neměl na světě nic, na co by mohl být pyšný.

Překotně se odtáhla od Geoffreyho, dala si ruce v bok a vykřikla: "Na co koukáš?"

Geoffrey se otočil. "On tam ještě je? Já ho odeženu."

"Ne. Já sama. Je náš." Mona došla až k plotu a řekla: "Chtěl jsi s námi mluvit?"

"Ne," odpověděl tiše David.

"Ne, co?" řekl přicházející Geoffrey. "Trochu úcty, hochu."

"Ne, Memsab Mdogo."

Mona si třela bradu. "A neměl by ses tedy vrátit do práce?"

Oči se jim na okamžik střetly a prostor mezi nimi se zaplnil čímsi chladným a hroživým. "Ano, Memsab Mdogo," řekl po chvíli a ucouvl. "Zatraceně, to je ale drzoun," mumlal Geoffrey. "Určitě s ním budou potíže. Kouká mu to z očí, to ti tedy povím. Promluví s tvým otcem. Neměl by si ho tu držet."

Když kráčeli od plotu, Mona se ohlédla přes rameno a spatřila Davida, jak opět klidně stojí a zírá na ně. Tělem jí projelo chladné chvění. V jeho očích bylo něco...

Vzala Geoffreyho za ruku a pevně ji stiskla.

David se díval, jak odcházejí. Myslel na zemi, po níž kráčely jejich nohy. Toto místo mu matka ukazovala již mnohokrát, kdysi tu stál svatý fikovník. V duchu skládal přísahu předkům: jednoho dne bude právě na tomto místě, po kterém krácejí wazungu, zasazen nový fikovník.

29

Wanjiru neměla zrcadlo. Kdyby ho měla, mohla by se podívat, jak se jí hojí propíchnuté ušní lalůčky.

Některé dívky jejího věku se pod vlivem misionářů, kteří svým kázáním zatracovali jakékoli znetvořování těla, začínaly obracet zády ke starému zvyku propíchování uší. Ale Wanjiru byla na své nové rány pyšná. Byly dědictvím jejich předků a celému světu dokazovaly, že dokáže snášet bolest.

Propíchování uší bylo pro dívky hotovým peklem. V dětství se jim píchaly dvě dírky, ndugira, v citlivé chrupavce horní části ucha. Později v dospívání přibýly větší dolní dírky. Dívka si lehla na zem a šaman nebo šamanka jí probodli uši nabroušenými hůlkami. S těmi pak musela chodit tři týdny, stoicky snášet bolest, téměř nespát, protože s hůlkami v uších se dalo jen těžko ulehnout. Wanjiru hůlky právě vyndali a Wachera Mathenge, šamanka dole od řeky, jí pomazala strupy hojivou masťou. Rány byly stále bolavé, takže na mědě-

226

né náušnice s korálky si ještě chvíli počká. Ve srovnání s mnohem důležitější zkouškou, která ji čeká, byla však toto maličkost. Brzy se bude konat tajná iniciace, první po mnoha letech, a dívky ve věku od dvanácti do osmnácti let se

sjedou z celého okresu, aby byly obřízkou slavnostně přijaty do svého kmene. Mnohatýdenní přípravy obřadu, které dívky dle starého zvyku posilují a dodávají jim odvahy, aby se pod ostrým nože ani nezachvěly, však nepřipadaly v úvahu. Byly zakázány a jejich provádění by úřady upozornilo, co se chystá. Wanjiru se však na svůj velký den připravovala sama. Věděla, že většina dívek se chvěje hrůzou při pomýšlení na to, co je čeká; mnohé z nich budou muset jejich rodiče a bratři k obřízce donutit. Ale Wanjiru se na tento starodávný obřad těšila. Vítala zkoušku bolesti a krvi.

Mysl jí však právě zaměstnávala jiná, naléhavější záležitost. Byla právě na odchodu z chýše, již sdílela se dvěma neprovdanými sestrami a na poslední chvíli schůzi Kikujské aliance mladých a Wanjiru ji nechtěla promeškat.

Ne že by ji snad někdo pozval. Ženy na politická shromáždění nesměly, a když se tam nějaká objevila, tak pouze s jídlem pro svého muže - usedala vpovzdálí a v uctivém tichu naslouchala, jako by byla neviditelná. Wanjiru však chtěla na dnešním shromáždění promluvit.

David Mathenge ji provokoval. Stačilo na něj pomyslet a už na sebe rozzlobeně soukala šaty a vztekla se potýkala s knoflíky.

Byl to trouba, hlupák a kecal. Horkokrevná Wanjiru nedokázala pochopit, jak může být takový chytrý a vzdělaný mladík tak pomalý, tak slepý, tak... slabý. Kdyby ona měla jeho vlivné jméno a vynikající vysvědčení a vydělávala dvanáct šilinků měsíčně - kdyby ona byla mužem - říkala si, dokázala by hory přenášet. Proč, ptala se zlostně sama sebe, když se loučila s matkou lopotící se na jejich malé sambě, muži nepoužívají tu moc, kterou mají? Kdyby takovou moc měly ženy, svět by byl úplně jiný!

Kráčela po stejné cestě, kudy před osmi lety chodívala do školy v misi Grace Trevertonové. Tenkrát na ni byli chlapeční zlí, snažili se ji vyděsit a donutit, aby ze školy odešla. Teprve nyní si uvědomovala, že právě její přítomnost ve třídě je příměří zapochybovat o vlastní nadřazenosti nad děvčaty. Wanjiru byla přesvědčená, že muži si jsou jisti svou nadvládou, jen dokud budou jejich ženy neustále těhotné a negramotné. Vzdělaná nezávislá žena je děsí, utíkají před ní jako stádo, které zvětřilo lva. Wanjiru věděla, že oťrásá jejich mužskou jistotou. Dělal to záměrně, aby je vyprovokovala k činu.

227

Právě to jí vadilo na Davidu Mathenge. Měl plnou pusť řečí, ale nedělal nic. To si skutečně myslel, že někoho obalamutí, když svolá tuhle schůzi právě v době, kdy se ví, že je John Muchina v Nairobi? Samozřejmě: chce se vyhnout zatčení; všichni slyšeli hrůzné historky o tom, co s africkými agitátory ve vězení dělají. Ale Wanjiru si nemohla vážně říci, kdo povstane a pronáší líbivé projevy, jen když je to bezpečné, a pak, když se objeví autorita, tiše ustoupí.

Právě předešla na prašné cestě několik mladíků pasoucích kozy - mladých Kikujů v jejím věku s pruhy látky omotanými kolem těla. Jejich pohled říkal - Wanjiru, to monstrem.

Pohodila hlavou a hrdě kráčela s vypnutou hrudí, hýždě se jí vlnily, bosýma nohama dupala v prachu a sebevědomě pohupovala dlouhými silnými pažemi.

Ve svých sedmnácti letech ani v nejmenším nepochybovala, kdo je a kam v životě směřuje. Za všechno vděčila své matce, která - opuštěná manželkou, s devíti dětmi a chátající sambou - našla odvalu pokusit se změnit budoucnost. Vybrala jednu ze svých dcer - Wanjiru - a učila ji, že nikdy nesmí dopustit, aby ji vlastnil nějaký muž. Když Wanjiru dokončila základní školu u Grace, postarala se matka, aby ji jako jednu z prvních přijali do nové domorodé dívčí školy v Nyeri. Takové školy, v nichž dívky získávaly střední vzdělání, se nyní začínaly objevovat po celé provincii; říkalo se jim kiriri podle části chýše, v níž spaly kikujské dívky. Wanjiru z takové střední školy vyšla a chystala se nastoupit do domorodé obecné nemocnice v Nairobi jako jedna z prvních studentek zbrusu nového programu pro přípravu afrických ošetřovatelek.

Na schůzi se sešel ohromný dav. David si dal na výběru místa záležet - zvolil okraj města Nyeri, kde kdysi stával svatý fikovník. Aby své posluchače ještě více chytil za srdce a podnítil jejich vášně, postavil se na obrovský pařez, který tu nechali katoličtí kněží, když strom porazili. Nebyl tu jediný Kikuju, který by nepochopil a neocenil, co se za tímto gestem skrývá.

Když dorazila Wanjiru, David již řečnil. Protlačila se řadami zaparkovaných kol, nejcenějším majetkem Afričanů, a naslouchala.

"Když sem běloši přišli," říkal právě David, "mysleli jsme si, že je to jen na čas. Naším otcům i mnohým z vás tehdy připadali jako poutníci, kteří hledají domov. Z lítosti jsme jim dovolili zůstat, uvítali jsme je a podělili se s nimi o dary země Kikujů. Je však posedla nenasytost a nyní víme, že tu chtějí zůstat nadobro.

228

Nejprve na nás uvalili daň z chýší, která byla našemu životu cizí. Přijímali jen mince, které jsme neměli, a jediným způsobem, jak tyto záhadné mince získat, bylo pracovat pro bílého muže. Na naší vlastní pádě. Pak zavedli ten ponižující systém kipande a donutili nás nosit kolem krku identifikační tabulky, stejné, jaké větší kolem krku svým psům! A teď se snaží rozbít jednotu našeho kmene tím, že stavějí mimo zákon drahocenné zvyky našich předků - domorodé léčitelství a obřízku dívek.

Když si stěžujeme, bílý muž nám odpoví, že to dělá pro naše dobro, jako kdybychom byli děti! Tvrdí, že nás učí ctít pracovní kázeň, že nás učí výhodám moderního evropského způsobu života. Co nás však naučil? Chovat se sobecky a otočit se zády k rodině a předkům!"

Dav se pohnul a přizvukoval: "Eyeh> eyeh." Wanjiru si všimla, že Davidově vášnivě řeči naslouchají převážně mladíci, zatímco starší muži zahalení do pruhů látky stojí až vzadu, opírajíce se o své dlouhé hole. Aniž by chtěla, nechávala se

Wanjiru strhnout přesvědčivými slovy Davida Mathenge. "Běloši přinesli do země Kikujů svého Boha a kostely a z kazatelen hlásali rovnost. Ale já nevidím, že by Evropané a Afričané pracovali bok po boku. Běloši nestojí o nás, ale o udržení kolonialismu v Africe. Zaměstnávají nás za mizerné platy a u jejich jídla se smíme zdržovat jen jako sluhové. Říkám vám, bratři, jakákoli forma mnohorasové Keni bude jako spojení jezdce a koně. Rozejdou se v okamžiku, kdy kůň donese svého jezdce do vítězného cíle."

Dav souhlasně mručel, hlavy horlivě přikyvovaly.

"Bratři," pokračoval David, "neustále slyšíme protesty Britů proti tomu, co dnes Němci dělají s Židy. Ale já se vás ptám, chovají se v Německu k Židům hůř než na tomto kontinentě k Afričanům?"

"Ne," volali.

"Počkejte!" zvolal jeden starší z okraje shluku. "Nemáš pravdu, Davide Mathenge! Bílý muž nás přivedl k lásce k Pánu Ježíši a za to mu musíme být navěky vděční!"

"A Karel Marx nám říká, že náboženství je opiem lidstva," odpověděl mu David. "Tenhle Pán Ježíš vás oslepil a vzal vám vašeho ducha mužnosti, mzee."

Dav šokované vydechl.

David pokračoval a jeho hlas se nesl přes ohromené hlavy posluchačů. "Dnes kopou běloši zlato u Viktoriina jezera, vozí ho do Evropy a tam je znovu zakopávají! Používají ho na kráslení svých žen. Ale my chceme kráslit svoje ženy -a země, kde zlato leží, patří nám!"

"Ale co s tím máme dělat?" křičeli Davidovi přátelé. "Jak to můžeme změnit? Nemáme proti Britům žádnou moc."

229

"Musíme být jako moskyt, který o sobě dává svým bodá-ním vědět. Musíme stanovit naše požadavky na lepší školy a na univerzitu pro Afričany zde v Keni. Musíme kráčet pomalu, vzdělávat se a dokázat našim koloniálním pánům, že za něco stojíme. Musíme si pamatovat přísloví, které říká, že proutěný koš se plete ode dna -"

"Přísloví!" ozval se hlas ze zadních řad davu. Všechny hlavy se za ním otočily, protože to byl ženský hlas. "Popisovat naše problémy, to ti jde, Davide Mathenge," volala Wanjiru. "Ale řešení nemáš žádné, jen cituješ zbytečná přísloví!" David se zamačkal. Wanjiru měla ten nepříjemný zvyk, že nikdy nebyla tam, kde o ni stáli, ale vždy se objevila tam, kde o její přítomnost nikdo nestál. Potřebuje manžela, říkal si v duchu, ten by ji už udržel na uzdě. Nevěnoval jí pozornost.

"Připravil jsem petici," obrátil se k davu a mával listem papíru, "kde se požaduje, aby nám vláda poskytla v Nairobi univerzitu. Pošlu ji dokola, vy ji podepíšete a pak -"

"A pak si s ní Britové vytřou zadek!"

Všichni se znovu otočili k Wanjiru. Tentokrát si už lokty prorážela cestu dopředu, ohromení muži se před ní rozestupovali. "Podruhé se tě ptám, Mathenge. Jaké řešení nám nabízíš kromě zbytečných přísloví a papírů?"

Pohlédl na ni. "Zvítězíme díky jednotě a slovu."

"Jednotě a síle!" vykřikla.

David cítil, jak se mu začíná vařit krev. Vztek i touha po ní v něm rostly zároveň. Však on by věděl, jak si tuhle dívku podmanit, ale nyní nebyl ten pravý okamžik, ne před tolika cizími lidmi. "Zahájíme pokojný boj za svobodu," řekl.

"Nemůžeme říct pokojný boj, Mathenge. Ta dvě slova si protirečí a navzájem ruší svůj význam."

"Pokojným odporem ukážeme bělochům svou nadřazenost, tak jako to dělá Gándhí v Indii."

Wanjiru si dupla. "Cožpak lev ukazuje svou nadřazenost nad šakalem pokojným odporem?" Obrátila se čelem k davu a zvedla ruce. "Britové nechápou pokojné vyjednávání, protože oni nám naši zemi ukradli silou. Násilí je jediný jazyk, kterému rozumějí."

Lidé se pohnuli jako příboj. Polovina chtěla jednat okamžitě - chopit se holí a oštěpů, druhá polovina se nervózně rozhlížela kolem a hledala udavače a policii. Ironií osudu bylo, že k těm prvním patřili převážně starší, k těm druhým mladíci.

Wanjiru vystoupila na obrovský pařez, postavila se vedle Davida a chytila ho za ruku. Pak mu zasyčela do ucha: "Já jsem byla té noci v lese, kdy jsi poprvé slyšel Jomo Kenyattu! Ty už jsi zapomněl, co říkal? Já ne!"

230

David vytřeštil oči. Ohromeně na ni zíral. Její prsty se mu bolestivě zarývaly do ruky. Tvář měla tak blízko a z očí jí vyšlehl pohled, který mu projel mozkem, jako by prorazil lebku. Teď hned. Chtěl si ji vzít hned.

"Tahle schůze skončila," ozval se hluboký, autoritativní hlas. "Běžte domů, všichni."

Wanjiru s Davidem pohlédli dolů a spatřili, jak se davem se svou postříbřenou hůlkou prodírá náčelník John Muchina. Hned za ním kráčeli askariové a vojáci.

"Slez dolů, Davide Kabiru," nařídil Muchina. "Jdi domů a na ty nesmysly zapomeň."

David hleděl na hrůzu nahánějícího náčelníka. Koutkem oka zpozoroval, že se dav kolem něj začíná rozcházet, uvědomoval si, že jeho přátelé na něho upírají své pohledy plné očekávání, cítil, jak se mu k nahým zadům pevně tiskne svými řadry Wanjiru. Pak promluvil: "Já neporušuji žádný zákon, mzee."

"Už jsem ti říkal, synu, abys nevedl takové řeči. Ty jsi mne neposlechl. Jdi pokojně domů a já na tu záležitost zapomenu."

"Sešli jsme se tu kvůli důležité věci, mzee."

Náčelník mlaskl a zavrtěl hlavou. "Jsi mladý a nepokojný, Davide Kabiru, tak jako byl před lety tvůj otec. Vzpomeň si na přísloví, které říká: Budeš-li při kopání brambor spěchat, rozbiješ velké hlízy a nejlepší kusy necháš v zemi; budeš-li však sklízet pomalu, sklidiš je všechny."

David seskočil a postavil se náčelníkovi tváří v tvář. Tvořili podivný obraz: hezký, šlachovitý mladík jen v khaki šortkách a tlustý šedivý náčelník ve své dlouhé bílé kanzu a s leo-pardí kůží přes jedno rameno.

"Přísloví," řekl David. "Jen ta nám nabízíš?"

Dav ztuhl. Wanjiru stojící na pařezu zadržela dech.

Muchina přivřel oči. "Rekl jsem, abys šel domů, chlapče, než se dostaneš do velikých potíží."

David pomyslel na dívku stojící za ním, na její arogantní černé oči, které ho pozorují. Dodal si odvahy a řekl: "My všichni jsme se dostali do potíží, mzee, s náčelníky, jako jsi ty."

V tom okamžiku jako by celá Afrika utichla, celý světadíl otočil šokovanou tvář k tomuto chlapci, který zpochybnil autoritu náčelníka a s tímto náčelníkem i Britské impérium. Žádné z těch ohromných očí v srpnovém ránu na kraji města Nyeri však neviděly strach Davida Mathenge. Věděl, jaké riziko na sebe bere, slýchal o "nehodách", které se stávaly ve vězení těm, kdo se postavili Johnu Muchinovi. Ale byla tam Wanjiru, pozorovala ho, naslouchala, pochybovala o jeho mužnosti a odvaze. Musel si před ní zachovat tvář, musel se postavit Johnu Muchinovi, jako by byl válečníkem dávných

231

časů probodávajícím svého prvního lva. Nikdo z přítomných nevěděl nic o tom, jak se mu svírá břicho, jak mu hrůza stahuje hrdlo. Viděli jen náhlé a neočekávané zrození nového hrdiny, kterého tolik potřebovali.

John Muchina vřel vzteky. Vteřiny ubíhaly rychle, zvažoval situaci. Tito političtí nováčci byli stále nepříjemnější a stejně jako zámořský agitátor Jomo Kenyatta ohrožovali jeho pohodlnou úmluvu s Brity. Starý John Muchina nenáviděl tuto novou, vzdělanou generaci. Byli inteligentní a bystří, uměli hezky řečnit, zatímco on neuměl ani číst a psát a nikdy nechodil do školy.

"Chceš mi něco říct, chlapče?" zeptal se hlubokým varovným hlasem.

Tisíce uší čekaly na Davidovu odpověď. Wanjiru, která se nad nimi vypínala jako černá Socha svobody, chtěla promluvit, ale dokonce i ona měla dost rozumu, aby v přítomnosti náčelníka mlčela.

David cítil, jak ho polévá studený pot. "Toto ti chci říct," odvětil a snažil se přehlušit tlukot svého srdce. "Říkám, že Britové, kteří jmenovali náčelníky mezi Kikui, to udělali záměrně a neřídili se přítomnou schopností člověka ani touhou pomoci našemu lidu. Říkám, že náčelníci jmenování bělochy nezastupují ve vládě řádně kmenové tradice, že je to věc, která je kikujskému způsobu života cizí, a že jediným zájmem náčelníků je zachovat současný status quo."

Muchina stiskl čelist. "Hovoříš tedy i o svém vlastním otci, náčelníku Mathenge."

"Ano. Jen kvůli jeho hlouposti a hlouposti našich otců teď nemáme žádnou půdu. Neměli právo prodat bílému muži naše dědictví."

Kdyby byl David náčelníka udeřil do tváře, byla by to menší urážka. John Muchina byl více než sto sklizní starý, patřil ke stejnému pokolení jako Davidův otec, a tudíž i on byl z těch, kdo prodali bílému muži tuto zemi za odznak úřadu, který nyní nosil.

"Ten tvůj nestydatý jazyk tě přivede do vězení, chlapče." Muchina ztišil hlas, aby ho kromě Davida nikdo neslyšel:

"Jestli tě dám za mříže, tak už nikdy neuvidíš denní světlo."

David potlačil zachvění. Otočil se tváří k davu a silným hlasem zvolal: "Podívejte se na svého náčelníka, který se snaží zavodit s antilopou a bojovat se lvem!"

Muchina dal povel askariům. Ti začali postupovat vpřed.

Rozpálený David se střetl s ohnivým pohledem Wanjiří-ných očí a zakřičel: "Naši náčelníci jsou jako psi. Štěkají s ostatními a pak dělají nejrůznější kousky, jen aby je jejich britští páni nakrmili!" #

232

Když dva vojáci uchopili Davida za paže, jeho hlas ještě ze-řsilil: "Náčelník Muchina je Jidáš Iškariotský!"

"Zatkněte ho!"

David zápasil s muži, kteří ho drželi. "Poslouchejte!" volal k davu, který byl stále nervóznější a rozhněvanější. Několik mužů se sehnulo pro kámen, starší zvedali své hole a uvědomovali si, jak moc jim připomínají dávné oštěpy. "Proč bychom se měli chtít podobat Evropanům?" křičel David. "Kolik znáte Evropanů, kteří by se chtěli podobat Kikujům?" "Eyeh" souhlasil dav.

Muchina zvedl svou postříbřenou hůlku, zjednal si klid, I a když zavládl pořádek, otevřel ústa, aby promluvil. Namísto toho se však ozvala Davidova slova: "Nezapomínejte, > bratři, že člověk, který nemiluje svou vlast, nemiluje ani svou matku a otce, ani lid své země. A člověk, který nemiluje svou matku, otce ani svůj lid, nemůže milovat Boha!"

Postříbřená hůlka dopadla Davidovi na hlavu. Do ranního ticha zazněl ohavný křaplavý zvuk. Davidovi poskočila hlava dozadu, ale hned se vzpamatoval a upřel svůj nenávidný pohled na náčelníka. Nekonečnou mrazivou minutu hleděli jeden na druhého, pak dal Muchina povel, aby Davida odvedli.

Jenomže v tu chvíli projela davem vlna nepokoje. Vzadu se lidé začali hýbat a zmatek postupoval dopředu, až musel náčelník znovu volat po klidu. Tentokrát dav uposlechl a rozestoupil se, vytvořil ve svém středu cestičku, na jejímž konci stála příčina jejich zmatku.

Byla to Wachera, Davidova matka.

Když ji náčelník spatřil, několik přítomných si povšimlo zaváhání v jeho tupé sebevědomé tváři. Nebylo žádným tajemstvím, že i John Muchina často v noci chodíval do šaman-činy chýše, aby se radil o nejvážnějších kmenových tabu. Tak jako se všichni v okrese báli náčelníka Muchiny, náčelník Muchina se bál Wachery.

David upřel svůj rozmazaný pohled na matku, snažil se zaostřit přes krev, která mu stékala do očí z rány na hlavě. Vypadala téměř neskutečně, jako duch předků, který se znenadání zjevil z oparu. Stála tam v šatech a zástěrách z jemné kůže, s řadami těžkých náramků a náhrdelníků a slavnostním pásem posetým zázračnými talismany. Svou hladce vyholenou hlavu nesla vysoko a zpřímá hleděla na svého syna. Promlouvala k němu pohledem a říkala mu věci, kterým by nikdo jiný neporozuměl.

A on v tom okamžiku pochopil, že ho matka před vězením a jistým mučením nezachrání. "Bílá nespravedlnost bude tou výhní, která z tebe ukuje muže, můj synu," řekla mu kdysi a nyní to její oči opakovaly. "Nejprve musíš trpět,

233

teprve pak budeš mít dostatek síly a odvahy, abys žádal zpět naši zem."

Když si náčelník Muchina uvědomil, že Wachera nezasáhne, vyštlkl povel na askarie a pospíchal se svým vězněm pryč. Nechával za sebou zmatený dav, matku naplněnou láskou, pýchou a bolestí a na obrovském pařezu fíkovníku zapomenutou, proměněnou sedmnáctiletou Wanjiru, která si tiskla ruce k nadrům, pozorovala, jak odvádějí Davida Mathenge, a pochopila nový smysl svého života.

30

Arthur Treverton se začal modlit, aby nedostal opět záchvat.

Dnešní průvod měl být tím největším, jaký se kdy v Keni konal, a on bude jeho nejdůležitějším účastníkem.

Patnáctiletému nedočkavci připadalo, že ve chvíli, kdy slavnostně zahájí týden oslav, na něm budou spočívat zraky celé kolonie. Poprvé v životě má šanci ukázat, že za něco stojí.

Přes hlavní ulici Nairobi byla natažena rudá stuha a Arthur, který pojede na koni v čele průvodu, vyrazí na pokyn tryskem s šavlí vysoko nad hlavou, vrhne se střemhlav ke stuze a před očima stovek diváků ji přetne. Potvrdí tak oficiální přejmenování Centrální ulice na třídu Lorda Trevertona.

Arthur byl nervozitou a vzrušením celý bez sebe. Ochozy po obou stranách ulice mezi hotelem Stanley a poštou se domácími i cizími pohlaváry jen hemžily. Jeho matka, lady Rose, již seděla pod svou stříškou a usmívala se vznešeně jako královna. Vedle ní seděl pod portrétem krále jeho otec. Chlapec věděl, že otec ho bude sledovat kritickým pohledem prostým veškerého citu, pod kterým Arthur vyrostl, kterého se bál a který zároveň zbožňoval.

Mnohem důležitější než udělat radost otci však pro Art-hura bylo, že se dnes ukáže před Alicí Hopkinsovou, která jako majitelka druhého největšího ranče v Keni měla také místo na zastřešeném ochozu.

Alicí Hopkinsové bylo dvaadvacet, nevyznačovala se ani výjimečnou krásou, ani šarmem, ale ve východní Africe byla svým způsobem legendou. Když jí před šesti lety náhle zahynuli oba rodiče, jako šestnáctiletá sama převzala devadesát tisíc akrů ranče. Nikdo tenkrát nevěřil, že tak ohromný pozemek sama zvládne, a spekulovalo se, kdo bude tím šťastlivcem, který jej koupí. K zájemcům patřil i Valentin Treverton. Stejně jako na ostatní i na něho však učinil dojem boj mladičké Alice, která se rozhodla, že si pozemek nechá

234

a udrží jej v chodu jen s pomocí několika loajálních Afričanů a o pět let mladšího bratra Tima. Bez ohledu na nezměrné překážky se jí podařilo zachránit ovce a sisalové rostliny, nezabředla do dluhů, nenahrála do rukou lovců štěstí, kteří se kolem ní stahovali jako supi a ve dvaadvaceti se z ní stala úspěšná a nezávislá mladá žena.

Zaplatila jen jedinou cenou: svou ženskostí.

V khaki kalhotách a doma spícíchnuté košili tu seděla tvrdá a zarputilá Alice Hopkinsová, jejíž ústa se zapomněla smát, a ukrývala svou opálenou tvář za širokou krepku pánského zálesáckého klobouku. Arthur Treverton doufal, že právě na ni udělá dnes odpoledne dojem a získá si její přízeň, protože Alice stála mezi ním a svým sedmnáctiletým bratrem Timem, do kterého byl Arthur zoufale zamilován.

Průvod měl začínat u hotelu Norfolk. Stoly prohýbající se pod šampaňským a jídlem stály mezi stromy a z gramofonu se linula hudba. Alegorické vozy postavili většinou mladí lidé a ti na nich také pojedou; nyní poletovali kolem a na poslední chvíli upravovali své kostýmy a kontrolovali motory automobilů táhnoucích vozy. Jejich smích a vzrušení naplňovaly chladné srpnové ráno.

"Vypadám dobře, Mono?" zeptal se Arthur své sestry a rukama sjel po neposkrvněných jezdeckých kalhotách vypůjčeného loveckého obleku.

"Vypadáš fantasticky!" odpověděla Mona a objala ho.

Je skvělé, že mladý Hardy Acres půjčil Arthurovi svůj lovecký oblek, říkala si v duchu. V okamžiku, kdy si jej Arthur oblékl, jako by vyrostl o deset centimetrů. Modlila se, aby to její bratr dnes úspěšně zvládl. Zahájení průvodu pro něho tolik znamenalo.

Arthur neměl ani ponětí, že stuhu dnes bude přetínat jen Moninou zásluhou. Když se doslechla, že se této pocty dostalo guvernérovu synovci a když viděla, jak tvář jejího bratra při té zprávě potměněla závisí, pustila se do přesvědčování svého otce, že privilegium otevření třídy Lorda Trevertona by koneckonců mělo připadnout někomu z jejich rodiny. Valentin nakonec souhlasil, ani ne tak proto, že by byl zajedno se svou dcerou nebo že by se staral o to, co si ona myslí, to Mona věděla. Pravým důvodem bylo, že dokázala být neuvěřitelně otravná, když si něco zamlula. Věděla, co na otce platí. Když chtěla prosadit svá přání, nehrála na otcovskou lásku, jako to dcery dělávají, protože věděla, že v jejím otci žádná láska není. Prostě jen vytrvala, dokud se nevzdal, aby měl klid.

A nakonec se jí otec přiznal, že ačkoli se mu myšlenka, jak jeho syn jede tryskem po Centrální ulici a mává šavlí, příliš

235

nezamlouvá, připouští, že pro změnu se Arthur alespoň jednou zachová jako muž.

Arthur o tom nic nevěděl. Mona ho chránila před zlou realitou života a před zklamáním, které mu dával najevo otec.

Arthur věděl jen to, že z nějakého důvodu si to guvernér se svým synovcem rozmyslel a k zahájení slavnosti vyzval Tre-vertanova dědice. To bylo před čtyřmi týdny a z Arthura se za tu dobu stal jiný člověk.

"Budu v pořádku," řekl sestře, když mu rovnala límeček, "vid?"

"Budeš báječný."

"A co když dostanu záchvat?"

"Nedostaneš! Vždyť už jsi ho rok neměl. Arthure, budeš skvělý! Jsem na tebe tak pyšná."

Arthur jen zářil. Ani si nevzpomínal, kdy na něho byl někdo pyšný. Možná že nikdy. Zbožňoval svou sestru, jí se vždycky podařilo dodat mu sebedůvěry. Byl tak rád, že již dokončila školu a bydlí zase doma. Tajně doufal, že se neprovdá za Geoffreyho Donalda, protože tak by se odstěhovala na Kilima Simba a on by zůstal v Bellatu zase sám.

"Uděláš pro mě něco?" zeptal se tiše a rozhlédl se kolem sebe, kde se lidé řadili k průvodu.

"To víš, že ano." Mona by pro svého mladšího bratra udělala cokoli. Konec konců, jejich matka si žila vlastním životem na eukalyptové mýtině a otec býval doma jen zřídka, takže na celém světě měli jen jeden druhého. I ona byla ráda, že už je ze školy nadobro doma a shodou okolností také uvažovala o tom, že si nevezme Geoffreyho Donalda. "Co to má být, Arthure?"

Vytáhl z rukávu obálku a vsunul ji Moně do ruky. "Dej to Timovi, prosím."

Zasunula si ji pod živůtek kostýmu ženy z harému. Mona byla jejich prostředníkem. Byla ráda, že má Arthur konečně přítele, a nedbala na to, co si lidé o jejich vztahu šeptali.

"Pusu pro štěstí," řekla a rychle ho políbila na tvář. Chvilí si ho prohlížela, jeho něžnou chlapeckou tvář pod loveckým kloboukem, a hlavou jí prolétlo, jak se teď bude o Arthura starat. Naposledy ho objala a vydala se hledat Tima Hopkinse.

Tématem slavnosti byl příchod bílých osadníků do Afriky. Ačkoli se Britové na keňském pobřeží usadili již před sto lety, za "datum příchodu" byl zvolen rok 1887, kdy v Momba-se vznikly první skutečné osady misionářů. Geoffrey Donald, který měl jet společně s Monou na voze Vasco da Gamy, se těšil výsadnímu postavení právě proto, že mezi těmito misionáři byla jeho babička. Vážnosti požíval i jeho otec sir James,

236

kteří přišel na svět v rodině misionářky a cestovatele sotva rok po založení těchto osad, a patřil tak k prvním bělochům, kteří se v Keni narodili.

Geoffrey, oblečený do alžbětinského kabátce připomínajícího portugalského mořeplavce Vasco da Gamu, obcházel vůz a kontroloval papírové repliky města Malindi a kokosových palm. V duchu si přál, aby tu s ním dnes byl jeho otec.

Průvod byl jen začátkem týdne oslav a bylo by nanejvýš vhodné, aby tu sir James Donald byl a těšil se uznání a poctám, jež mu právoplatně patřily. Jenže v Ugandě vypukla nová epidemie těžké malárie a Geoffreyho rodiče pomáhali v džungli nakaženým domorodcům.

Spokojeně dokončil prohlídku alegorického vozu s myšlenkou, že je nejlepší ze všech a že dokonale dokreslí napodobeninu historického setkání z roku 1498 mezi da Gamou a sultánem Malindi. Přesvědčil se, že je vůz připojen k masivnímu vagónu, který jej potáhne po Vládní ulici, a znovu zapátral v davu po Moně. Spatřil ji na trávníku, kde se zrovna smála s Timem Hopkinsem. Geoffrey stiskl rty. Proč ztrácí čas s Timem Hopkinsem, když není žádným tajemstvím, že Tim má oči jen pro jejího bratra?

Když si ji však pořádně prohlédl v jejím kostýmu, byla rozladěnost tatam.

Pod jasně růžovým hedvábím, které ji zahalovalo od hlavy až k patě, rozeznal orientální sukni z tak průhledného materiálu, že téměř viděl Moniny nohy. Viděl i těsný živůtek, který nosily v Nairobi arabské ženy - olemovaný zlatem a střižený tak, že břicho zůstávalo obnažené. Ačkoli tvář měla Mona stydlivě schovanou za závojem a růžový hedvábný šál jí zakrýval hlavu a tělo tak, že kromě dlaní a nohou nebylo vidět takřka nic, Geoffrey si poněkud šokované uvědomil, že je to neobyčejně odvážný a provokativní kostým.

Tim Hopkins, oblečený do starého safari obleku a viktoriánské sluneční helmy, měl představovat známého objevitele, sira Henryho Mortona Stanleje. Na alegorickém voze vyzdobeném stromy a liánami měl spolu s Hardym Acresem mladším - doktorem Livingstonem - zaujmout historickou pozici připomínající rok 1871, kdy cestovatel našel "ztraceného" doktora.

Geoffrey k nim došel, aby odvedl Monu zpět k jejich alegorickému vozu, a všemožně se přitom snažil vyhnout hovoru s hezkým mladým Timem, v jehož společnosti se necítil ani za mák dobře. Ale bylo to nevyhnutelné. Jakmile se Geoffrey přiblížil, Tim se na něho zářivě usmál a řekl: "Geoffe! Právě jsme mluvili o lidech na pevnosti Jesus."

"Ale? Tak pojď, Mono. Průvod každou chvíli začne."

237

"Podívej se na ně, Geoffe!" řekla a ukázala na vůz, který podpíral repliku pobřežní pevnosti z balzového dřeva. Měl připomínat rok, kdy Portugalci onemocněli morem. Ti, kteří se nyní v kostýmech škrábali na vůz, vypadali, že se svých úloh zhostili skutečně realisticky.

"Po tom včerejším šampaňském jim všem trochu ztěžkly nohy," řekl Tim, "všichni mají kocovinu!"

Geoffrey vzal Monu pod paží. "Tvůj bratr každou chvíli vyrazí. Asi bychom měli vylézt na vůz."

"Ještě není ani na koni," odvětila Mona a s úsměvem, který měl zakrýt její podráždění, se odtáhla. Geoffreyho majet-nickost ji začínala unavovat. "Musím najít tetu Grace. Má moje náušnice, patří ke kostýmu. Nezapomínej, že jsem ženou sultánova náčelníka!" Rychle se otočila a tak, aby Geoffrey nic nezpozoroval, zasunula pod živůtek složený list papíru - zprávu od Tima, kterou předá bratrovi hned po průvodu. "Uvidíme se u vozu, Geoffe!"

Grace seděla na hotelové terase a s ustaraným výrazem hleděla k policejní stanici na Královské cestě.

Něco se tam dělo. Kolem stanice bylo neobvykle živo. Příliš mnoho policistů...

Terasa byla plná lidí - šli se tu ti, na něž nezbyla místa na ochozech a nechtělo se jim sledovat průvod z kraje silnice. Raději se tu pohodlně usadili se svým ginem a čekali, až se dá průvod do pohybu. S očima upřenými na policejní stanici vyslechla Grace krátký rozhovor.

"Povídám, že italská invaze do Etiopie je tím nejlepším, co nás mohlo potkat," ozval se hlas majitele dobytčího ranče, kterého Grace znala. "Vydělávám peníze napravo nalevo, dodávám italské armádě hovězí. Zeptejte se Geoffreyho Donalda. Jeho ranč si tak dobře nevedl celá léta."

"Všem nám to prospělo," řekl jeho společník. "Pokud se ovšem Taliáni nerozhodnou udeřit dole a vpadnout do Keni."

"Žádný strach, Charlie."

"V Evropě se chystá válka. Dej na má slova."

Grace vyděšeně pohlédla na oba muže. Chystá se válka...

"Jestli něco nesnesu," ozval se další hlas z druhého konce verandy, "tak vzdělanou černou hubu, co si sem přijede z Nairobi v obleku a v nápadné kravatě, mluví anglicky jako u soudního dvora a myslí si, že ví všechno nejlip." Grace se vrátila pohledem ke kovové střeše budovy policejní stanice. Uvnitř byl David Mathenge, za mřížemi. Zpráva o jeho zatčení minulý týden ji velice rozrušila, protože věděla, jak moc náčelník Muchina toho chlapce nenávidí a jak se s některými "zvláštními" vězni v žaláři zachází. Měla Wa-cheřina syna ráda, sledovala, jak roste a dospívá v milého,

238

vzdělaného mladíka. Nikdy si ke Grace nedovolil přátelské chování, ale panoval mezi nimi zvláštní, opatrný vzájemný respekt. Pokaždé, když ho viděla, nemohla si nevzpomenout na první Štědrý večer v Bellatu, téměř před devatenácti roky, a na tragickou smrt náčelníka Mathenge.

Je tolik podobný svému otci, pomyslela si.

Před stanicí vyjel nákladní vůz a uniformovaní muži s puškami vylezli na korbu. Rozjel se dolů po cestě. Grace se srdce stáhlo úzkostí.

Má snad dnes k něčemu dojít?

V hlavních dveřích policejní stanice se objevil důstojník, upravil si čepici a ještě dával rozkazy někomu uvnitř. Když pak kráčel ulicí kolem ní, zavolala na něho.

"Dobré ráno, doktorko Trevertonová," pozdravil a došel k ní.

"Můžete mi říct, co se děje, poručíku?"

"Děje?"

"Vaši lidé jsou dnes po ránu nějak neobvykle čilí. Určitě to nebude kvůli průvodu."

Usmál se. "Ach, kvůli tomu si nemusíte dělat starosti, doktorko. Jen taková menší patálie s domorodci. Zjistíme to."

"Jaká patálie?"

"Dostali jsme zprávu, že za Nairobi se koná shromáždění Kikujů. Prý se scházejí odevšud. Někteří až ze severu z Nye-ri a Nanyuki. Jedeme tam, abychom je měli na očích."

Grace ztuhla. Kikujové až z Nyeri. "Co to podle vás znamená?"

"Kdo ví? Ale ujišťuji vás, že si s tím nemusíte dělat starosti, doktorko. Postaráme se, aby nijak nenarušili průvod. Přeji vám hezký den."

Dívala se za ním a nemohla se zbavit pocitu, že pod úsměvem a uvolněným chováním skrýval značné znepokojení.

"Tady jsi!" dolehlo k ní zezadu.

Grace se otočila a spatřila přibíhat svou neteř v oblaku růžového hedvábí a s rozesmátými očima nad závojem, který jí halil tvář. Neuniklo jí ani, jak se k Moně okamžitě stočily hlavy všech přítomných mužů.

"Měla by ses dostat k hotelu Stanley, tetičko Grace. Průvod už každou chvilku začne."

Grace se podívala na hodinky. Přijela sem, do hotelu Norfolk, s Monou a Arthurem, aby jim pomohla s kostýmy a s alegorickými vozy. Na ochozu měla rezervované místo a bylo na čase, aby projela autem zadními uličkami a dostala se na své místo, než bude Arthur přetínat stuhu přes třídu Lorda Trevertona.

"Co se děje, teto Grace? Vypadáš tak zasmušile. Jestli si děláš starosti o Arthura, tak si je nedělej! Je to takový dra-

239

houšek. Měla bys ho vidět na koni! A ten oblek mu tak zázračně dodal sebedůvěru! Už se nemůžu dočkat, jak se bude dnes večer tvářit, až uvidí překvapení, které pro něj mám."

"A copak je to?" ptala se roztěkaně Grace.

"Přece si vzpomínáš, ta puška na slony!"

"Ach ano. Ale já jsem teď nemyslela na Arthura." Grace přemýšlela o neobvyklé policejní aktivitě, o shromáždění Kikujů za městem a uvědomila si, že nemůže být jen shodou okolností, že se takové shromáždění koná právě v den velkého průvodu. Afričané něco plánovali... "Myslela jsem na Davida Mathenge," řekla, "v tom hrozném vězení."

Monin úsměv na okamžik zmizel. Pohlédla na policejní stanici, na chvíli se zamračila, ale hned zase zvedla koutky. "Jak se ti líbí můj kostým?" zeptala se a zatočila se dokolečka.

Grace se nuceně pousmála. Monino oblečení považovala za příliš odvážné. Koneckonců, píše se rok 7937, připomněla si, a dnešní mladí lidé jsou tak jiní než za jejího mládí. Kromě toho Mona pro svou úlohu v průvodu zrovna velký výběr neměla. Pro ženy se historické postavy z keňských dějin hledaly velmi těžce - pokud se nechtěly jako Sukie Camerono-vá přestrojit za muže. V africké historii bylo mužů víc než dost, od sultánů přes cestovatele a obchodníky až k lovcům, ale bílé ženy tu po celá staletí nebyly žádné. Proto se Mona a její přítelkyně musely smířit s tak ubohými úlohami, jako byly ženy z harému a manželky slavných mužů.

Průvodu se neúčastnil ani jediný Afričan a neměly být představovány žádné domorodé historické postavy.

"Tak pojd'," řekla Grace rychle a otočila se zády k policejní stanici i své silící obavě. "Musíme tě vrátit zpátky do harému, než Vasco da Ua^a dostane záchvat."

Arthura, který se ve stejném okamžiku chystal vsednout na koně, trápilo totéž - záchvat.

Neměl žádný už více než rok, obvyčejné bromidy a sedativa tety Grace byly zázračnou zátkou na jeho nevléčitelnou nemoc. Přesto nad Arthurem Trevrrtonem ve dne v noci visela hrozba záchvatu jako sekyra zavěšená na niti. Nikdy nevěděl, kdy přijde, jaká bude jeho příčina, kde upadne a před kým se zostudí. Právě proto nikdy nechodil do školy, nemohl nikam sám cestovat, nesměl nosit pušku a nikdy by ho nevzali na vojnu - o tom všem jen snil.

Soukromí učitelé mu ani tak nevadili, spíš ho mrzelo, že přichází o dětská kamarádství, že nepatří do žádného klubu ani ragbyového týmu. Nevadila mu ošetřovatelka, která na něho dávala pozor při loveckých safari, ale to, že mu otec odmítl svěřit pušku. A pokud šlo o armádu - tam se Arthurova

240

neschopnost projevovala naprosto jednoznačně. Co je to za hraběcího syna, ptával se chlapec sám sebe, když nenosí

barvy žádné školy, nemá žádné trofeje, nemá ani bizoní rohy, ani sloní kly, které by sám uřezal, nikdy nedostane válečné vyznamenání? Jednoho dne se Arthur stane lordem Treverta-nem a již nyní věděl, že se bude cítit jako podvodník.

Stejně se cítil právě teď ve vypůjčeném obleku. Nikdy takový nebude mít, nikdy neuvidí žádnou vojenskou akci -i když všichni říkají, že v Evropě bude brzy zase válka - on nikdy nedostane šanci, aby ukázal světu, že se v jeho epileptickém těle skrývá opravdový muž.

Kvůli tomu všemu Arthur nenáviděl svou fyzickou slabost a byl celý život nešťastný. Až do chvíle, kdy potkal Tima Hopkinse.

Stalo se to loni, při dostihovém týdnu. Arthur přijel do Nairobi se svým otcem a Geoffreyem Donaldem, který měl koně v každém dostihu, a narazil na Tima ve stanu s občerstvením. Tam se nejistě a rozpačitě rodilo přátelství mezi čtrnácti- a šestnáctiletým chlapcem. Oba byli bolestně nesmělí a nevyklí běžné konverzaci s cizími lidmi. Ale pak po čaji a koláčcích objevili tu nejužasnější věc: měli tolik společného.

Po smrti rodičů, z jejichž vraždy byl obviněn opilý černoch z kmene Wakamba, vzala jedenáctiletého Tima jeho tvrdohlavá sestra Alice ze školy a s myšlenkou na záchranu farmy ho zapřáhla do práce. V následujících pěti letech se Timovi dostalo sporadického vzdělání od různých učitelů, nemohl vstoupit do žádného klubu ani sportovního týmu, nikdy nejezdil na lovecká safari jen pro trofeje a nyní byl kvůli plicní slabosti zaviněné těžkou prací v dětství zbaven branné povinnosti.

Arthur a Tim okamžitě vycítili, že jsou si podobní, jeden k druhému pojali důvěru a ihned se spřátelili. Po celý rok se jim však do cesty stavěla jedna překážka za druhou. Timova sestra Alice svého bratra zuřivě chránila a žárlila na každého, kdo usiloval o jeho lásku a pozornost. Valentin tvrdil, že Tim se jako přítel pro Arthura nehodí, protože je nízkého původu. Chlapci kradli společné chvíle, kdy mohli: při oslavách králových narozenin, při každém dostihovém týdnu v Nairobi, na Silvestra v hotelu Norfolk a naposledy minulý měsíc, když se všichni z Keni vydali k jezeru Naivasha, aby byli svědky přistání první "létací lodě" Imperial Airways z Anglie.

Dokonce si psali dopisy. A právě kvůli jednomu z nich zbil otec Arthura řemenem a zakázal mu mít s Timem Hopkinsem cokoli společného.

241

Právě na to Arthur nyní myslel, když seděl na svém koni, hezký a elegantní v cizích šatech, a čekal na zvuk kostelních zvonů, aby mohl zahájit svou historickou jízdu po Vládní ulici.

Co kdy i budu mít záchvat? Co když před Timem upadnu? Bude to pro něho šok? Bude se mě štítit? Měl jsem mu to říct...

Arthur miloval Tima nade vše. Právě proto dostal výprask. Otec našel dopis pro Tima a rozzuřil se nad slovem milovat. Kvůli němu začalo bití, které Arthur snášel, aniž pohnul rukou na svou obranu. Nechápal, co to otec křičí, proč ho obviňuje z čehosi nepřírozeného a používá slova, která Arthur nikdy předtím neslyšel. Přijal výprask bez protestů a plakal pak dlouho do noci, jak ho rudé šrámy na zádech pálily. Snažil se to tenkrát pochopit a i nyní se pokoušel tomu přijít na kloub. Ale jeho myšlenky se stále vracely jen k tomu, co k sobě s Timem cítili - lásku, obdiv, pouto, sílu a útěchu, kterou jeden druhému dávali v tomto nepřátelském, zmateném světě. Byla to jediná věc, která vnesla do osamělého a popleteného života Arthura Treverta konečně štěstí.

Než se vydal na svou dramatickou jízdu k rudé stuze, uvědomil si Arthur, že vedle Timova přátelství pro něho nic neznamena tolik jako uznání jeho otce. Toužil po příležitosti, aby mu mohl dokázat, že je mužem, a ne zženštilcem, jak otec tvrdil. Zoufale si přál, aby mohl dokázat něco mnohem hrdinšějšího než pouhé přetínání stuh.

Z alegorického vozu za sebou zaslechl mumlání, otočil se v sedle a uviděl, jak lidé slézají na zem. Podíval se na hodinky a zjistil, že je pozdě. Při čekání na kostelní zvon se oddával snění a neuvědomil si, že chvíle začátku přišla a uběhla a že se zvony neozvaly.

"Co se děje?" zavolal na Geoffreyho Donalda.

"Já nevím. Něco se asi chystá. Půjdu se podívat."

Arthur viděl svou sestru ležet na vrchol minaretu alegorického vozu. Růžové hedvábí kolem ní povívalo ve slabém vánku a zakrývalo jí oči, když vyhlížela z davu. "Co je tam?" zavolal na ni.

"Nedokážu to rozeznat. Zdá se, že se něco děje dole na ulici. Policie -"

Veselou společnost utišily vzdálené rozzlobené výkřiky. Lidé hleděli jeden na druhého, muži seskakovali z vozů a slézali z nákladňáků. Pak se mezi ně vřítela postava. Všichni poznali kostelníka, který měl rozeznat zvony. "Viděl jsem je!" křičel. "Ze zvonice! Negrové pochodují na Nairobi! Jsou jich tisíce!"

Vypukl zmatek. Lidé se hrnuli z hotelu a Arthur vši silou držel koně. "Mono!" volal, "vidíš něco?"

242

"Ještě ne. Je to daleko -" Ruce jí klesly od čela. "Ach, můj bože!"

"Co se děje?"

"Přicházejí po Královské cestě. Vypadá to, že míří k policejní stanici."

"Co to má znamenat?"

"Nevím. Ale nesou nápisy. Arthure, pomoz mi odsud dolů, prosím tě."

Dojel k malindskému alegorickému vozu, nyní už opuštěnému až na mladou ženu, jež se chvatně spouštěla z věžičky sultánova paláce, nedbajíc, že jí odlétá z tváře závoj. Usadila se na koně za svého bratra a vyjeli do ulice před hotelem Norfolk, kde jim cestu zastoupil kordon policistů s puškami.

Arthur a Mona zůstali stát a ze sedla pozorovali, jak po silnici pomalu a jistě postupuje dav. Když se Afričané přiblížili, Evropané poznali, že kostelník nelhal; byly jich tisíce.

Mona stiskla svého bratra pevněji.

I přes velký počet zachovávali Kikujové klid a pořádek. Pochodovali rozhodně k policejní stanici, několik z nich neslo nápisy PROPUSŤTE DAVIDA MATHENGE a UNIVERZITU PRO AFRIČANY. Monu ohromila zřejmá orga-nizovanost a tichá soudržnost, nikdy ji nenapadlo, že by toho byli Afričané schopni. Pak pochopila: v jejich čele kráčela mladá žena, v níž Mona poznala bývaloužačku základní školy tety Grace.

Obrovská masa Afričanů následující Wanjiru naháněla svým mlčením hrůzu. Běloši je ještě nikdy neviděli takto sjednocené a tento dav pro ně představoval děsivou hrozbu, ze které i policistům v kordonu mrzla krev v žilách. Přestože v davu byly ženy a děti, nikdo z Afričanů neměl zbraň, nikdo nekřičel ani gesty nehrozil, Evropany, kteří stáli proti nim na konci ulice, děsili.

Mona od nich nemohla odtrhnout oči. Jak to dokázali? Jaká záhadná komunikační síť je svolala z celé provincie a shromáždila s jediným cílem? Co je sjednotilo, co je ovládalo? Zírala na mladou ženu v čele postupujícího davu. Kráčela hrdě, v jejím kroku a v pohybu jejích paží byla vzpoura a odvaha. A když zvedla ruku, aby zastavila průvod a zvolala tři slova: "Propusťte Davida Mathenge!", měla v hlase cosi, co nikdy předtím Evropané z úst Afričana neslyšeli.

Váhavost byla takřka hmatatelná. Policie stála připravena, prsty na spouštích, Evropané němě zírali, Afričané čekali. Pak se z dálky ozval hluk: motor automobilu, rychle se blížícího ulicí. Dojel až za řady Evropanů. Arthur odvedl svého koně stranou. Lidé utvořili cestu pro guvernéra a Va-

243

lentina Trevertona. Mona shlédla na procházejícího otce. Jak neohroženě a odvážně krácel kupředu, přímo do jámy lvové.

Guvernéř vystoupil po schodech policejní stanice a zamračeně se zadíval dolů na moře Afričanů pohledem otce napominajícího své děti. "Tak," řekl, "co to má znamenat?"

Wanjiru postoupila dopředu. "Dejte nám Davida Mathenge!" zvolala.

Guvernéř byl šokován. Ten dav vede dívka? "Tak podívejte. Víte, že tohle nemůžete dělat. Jděte domů, všichni."

"Propusťte Davida Mathenge!" opakovala.

Valentin se postavil vedle guvernéra a shlédl na dav. "Myslíte si, že tímhle něčeho dosáhnete? Tím, že ukážete sílu?"

Wanjiru došla těsně pod schody, založila ruce v bok a řekla: "Mluvíme k vám jediným jazykem, kterému rozumíte. Vy neznáte nic než sílu!" Mluvila přesvědčivě, s úsečným britským přízvukem vzdělaných Afričanů. "Takhle hlasují Kiku-jové. My nedáváme tajně kusy papíru do krabic jako vy, kteří se bojíte dát najevo svůj názor. My to děláme otevřeně. Hlasujeme tím, že se ukážeme. A nyní hlasujeme za to, aby byl David Mathenge propuštěn."

"Byl zatčen zákonně a podle práva," řekl guvernéř.

"Nebyl!" Wanjiru vytáhla z kapsy list papíru a mávala jím na oba bělochy. "Tohle dělal David Mathenge, když ho Mu-china zatkl. Je to petice podporující univerzitu pro Afričany v Keni. David Mathenge se choval mírumilovně a podle zákona, když ho Muchina nechal odvést v řetězech. Nemáte právo ho držet!"

Mona naslouchala dívčinu hlasu a cítila, jak se jí zrychluje tep. Viděla v jejím postoji vášeň a pomyslela si: Ona Davida miluje.

Pohlédla přes černé tváře, které naplnily celou ulici a jimž nebylo konce, a pocítila zároveň strach i vzrušení. Naplnil ji pocit, že je svědkem čehosi velmi významného.

"Dejte nám naši univerzitu!" zvolal jeden Kikuju v davu.

Ostatní souhlasně přikyvovali, hluboce a burácivě mručeli a začali nervózně přešlapovat. "Dobrý bože," řekl Arthur tiše své sestře. "Pochybují, že je to děvče dlouho udrží. Moc nechybí, aby se přestali ovládat, a jakmile se jí to vymkne z rukou, dojde ke krveprolití."

Guvernéř pokynul na důstojníka na verandě a něco mu pošeptal. Muž zasalutoval a spěchal pryč.

"Ještě jednou, a to naposledy vám říkám," promluvil guvernéř, "pošlete ke mně deputaci. Zvolte si tři nebo čtyři muže ze svého středu a já vyslechnu vaši stížnost. Nebudu tady stát a poslouchat vaše výhrůžky."

244

"To vy nám vyhrožujete!" křičela Wanjiru. "Svou policií a svými zákony a svými daněmi! Nemáte právo nám zakazovat kmenové tradice. Nemáte právo nám zakazovat uctívání svatých fikovníků ani provádění ženské obřizky! Vyhrožujete, že úplně vymýtíte naše zvyky. Vyhrožujete, že nás vyhladíte jako rasu! Jestli nám nedáte, co chceme, vyhlásíme generální stávkou. Všichni Afričané v Keni usednou a složí ruce do klína. Vy!" mávla svým obviňujícím prstem na Valentina. "Vy se ráno probudíte a řeknete: 'Hochu, přines mi můj čaj!' a žádný čaj nebude!"

Guvernéř spustil paže.

"Běloši přijdou do svých kanceláří," zvonil dál Wanjirin hlas, "ale tam nebudou žádní úředníci, aby pro ně dělali jejich práci. Memsab si zavolá svou africkou služebnou, ale žádná služebná tam nebude."

"Dávám vám minutu, abyste vyklidili silnici!"

"Mono," řekl velice tiše Arthur, "podívej tam nahoru."

Zvedla oči a spatřila vojáky rozestavující se kolem střechy policejní stanice a za zdmi pozemku. Tiše se blížil nákladňák a na jeho korbě stál kulomet.

"Proboha," zašeptala.

"Asi bychom se měli ztratit."

"Arthure, podívej! Tamhle vzadu se něco děje."

Otočil se a uviděl nenápadný, ale podezřelý shon za budovou vězení, kterého si nikdo z Evropanů ani policistů nevšiml.

"Co to podle tebe znamená?" ptala se Mona.

"Řekl bych, že se pokusí dostat Davida Mathenge z vězení." Pak Arthur uviděl ještě něco: Tima Hopkinse ve

stan-leyovském kostýmu, s puškou v ruce, jak si nepozorovaně klesl cestu k zadní části vězení.

Ted' již byla Mona opravdu vystrašená. "Neměli bychom varovat policii?"

"Ne, mohlo by to způsobit strašný masakr. Tim měl dobrý nápad." Arthur zatáhl za uzdu a vedl koně zpět k hotelu Norfolk, kde nechal sestru na terase.

"Co chceš dělat?" zašeptala.

"Ty jdi dovnitř, Mono. Jestli se bude střílet, nechod' ven! Slyšíš mě?"

"Arthure! Zůstaň tady, prosím. Nepleť se do toho."

"Já jdu pomoci Timovi, Mono. Můžeme je zastavit tiše a vyhnout se incidentu."

Upřeně na něho hleděla. "Arthure. Prosím, nechod'!"

Otočil se a odjel.

Dívala se za ním, jak pobízí koně do lehkého klusu, aby na sebe neupoutal pozornost. Najednou vypadal hrozně mladě

245

i staře zároveň. Obličej měl tak něžný a sladký, vůbec ne mužský, ale z výrazu v jeho očích a z tónu přeskakujícího chlapeckého hlasu Mona pochopila, že Arthur v posledních minutách dospěl.

Pozorovala ho, jak objíždí dav Evropanů a pokradmu se proplétá k zadní části vězení. Zároveň naslouchala ohnivému rozhovoru mezi Wanjiru a guvernérem. Mona najednou pochopila. Právě tohle bylo cílem toho děvčete - odvrátit pozornost vojáků, zatímco několik lidí bude osvobozovat Davida.

Vystrašená a plná obav o bratra si Mona přitáhla růžové hedvábní těsněji k tělu, rozhlédla se, aby se ujistila, že ji nikdo nepozoruje, a vydala se cestou, kterou odjel Arthur - k zadní straně vězení.

Zatímco sedmnáctiletá Wanjiru dále ohromovala vlastní lidi stejně jako Evropany svým řečnickým uměním, David Mathenge učinil první krok ke svobodě.

Jelikož se policie soustředila na dění na ulici, bylo pro Davidovy přátele snadné přemoci těch pár strážných, dostat se k jeho cele a osvobodit ho. Provést ho přes dvůr, aniž by je chytili, bylo ovšem složitější. David totiž nemohl chodit.

Mučili ho.

Ne tady, v bělošském vězení, ale na severu v Karatině, v chýši na pozemku náčelníka Muchiny. Rány na chodidlech, které vězeňský lékař ovázal bez jediné otázky, mu bránily v chůzi. Dva chlapci ho vzali pod pažemi a táhli k bráně, kde v bezvědomí leželi čtyři policisté, Afričané ve službách krále Jiřího. Skupinka mladých Kikujů třímajících hole a nože nervózně svírala pěsti na druhé straně brány a pozorovala konec ulice, kde se kolem Wanjiru těsnal černošský dav. Vzduch téměř praskal napětím. Wanjirina slova jim rozněcovala krev. Mladíci nespouštěli oči z bloku cel, čekali na Davida a své přátele. Často také zahlíželi na vojáky na střeše, kteří svými puškami mířili do ulice.

Slyšeli znovu guvernéra křičet, aby se dav rozešel, a hrozit, že dá povel ke střelbě, nevyklidí-li ulici.

Skupinka u brány se znepokojeně pohnula. V rukách cítili zbraně, v žilách horkost. Jejich úkolem bylo dostat Davida Mathenge rychle a nepozorovaně ven a odvést ho do připraveného úkrytu v horách. Ale horkokrevní mladíci začali namísto příkazů mladé dívky naslouchat vlastní rozpálené mysli. Tito mladí Afričané nikdy nepoznali válku, narodili se příliš pozdě na to, aby zažili pýchu a vzrušení válečníka, a teď se najednou postavili bělochům, kteří vzali oštěpy jejich otcům.

246

A právě proto se ve chvíli, když spatřili osamělého mladého bělocha blížícího se do aleje s puškou v ruce, přestali ovládat.

Všechno se seběhlo naráz. Skupina mladíků se vrhla na Tima Hopkinse s holemi a noži, právě když Davida Mathenge prováděli branou. Ve stejném okamžiku se na konci aleje objevil Arthur Treverton, bez koně a s šavlí, již měl přetínat stuhu. Na chvíli zavládl zmatek, který později nikdo z účastníků nedokázal úřadům objasnit. Arthur viděl jen to, jak Tim padá pod údery a kopanci, a jako šílený se vrhl do klubka Afričanů.

David Mathenge zakřičel: "Ne! Přestaňte!" a viděl i druhého bílého chlapce padat k zemi.

Osvobodil se od těch dvou, kteří ho táhli, a klopýtal směrem k zápasícím, kde se pokoušel zadržet své poblázněné přátele, křiče na ně, ať přestanou. Spatřil zvedající se dýku a vzápětí její dopad, natáhl se po ní, ale minul, upadl na kolena vedle Arthurova těla. Šokované přihlížel, jak se dýka za-rývá bílému chlapci do zad. Sáhl po ní a vytáhl ji.

Z konce aleje se ozval výkřik, za nímž se všichni otočili.

Stála tam bílá dívka oblečená jako asijská memsaab, oči doširoka otevřené, a rukama si zakrývala ústa.

Skupina se rozprchla. Dva přelezli zeď, zbytek proletěl kolem Mony a zmizel na ulici v davu. Zírala na dva bílé chlapce ležící na zemi a na Davida Mathenge, který klečel vedle jejího bratra a v rukou měl zakrvácenou dýku.

Jejich oči se setkaly.

Na okamžik se zastavil čas - když David Mathenge a Mo-na Trevertonová hleděli jeden na druhého. Pak se najednou Davidovi přátelé vzpomatovali, vyběhli kupředu a postavili ho na nohy.

Chvilí zůstal stát a upřel na Monu oči naplněné bolestí. Otevřel ústa, ale nedokázal ze sebe vypravit ani slovo. Pak ho přátelé odtáhli a právě ve chvíli, kdy lidé na ulici začali volat policii a rozezněl se poplach, se David rozeběhl, zanechávaje za sebou Monu s tělem jejího bratra.

31

Grace odložila skalpel a natáhla ruku pro hemos-tat. Pohlédla na svou sálovou asistentku. "Rebeko! Svorku, prosím" Žena zvedla překvapeně oči od podnosu s nástroji. S omluvným mumláním položila do Graciny natažené dlaně svorku a rozpačitě odvrátila zrak.

247

Grace se zamračila. Rebeka nebývala obvykle při operaci roztěkaná. Byla jednou z nejlepších instrumentárek nemocnice, pozorná a oddaná, hrdá na to, že je jedinou Afričankou v provincii, která se může pochlubit zručností

chirurgické asistentky. Ale dnes ráno byla Rebeka při práci ve svitu říjnového slunce neobvykle nepozorná. "Další svorku, prosím. Snad si o ni nemusím pokaždé říkat."

"Promiňte, Memsaab Dakari."

"Děje se něco, Rebeko? Chceš vystřídat?"

"Ne, Memsaab Dakari."

Grace se jí zadívala do očí. Rebeka měla tvář skrytou za bílou chirurgickou rouškou, ale její oči se vyhýbaly Gracině pohledu a prozrazovaly značné rozrušení.

Jedním z důvodů, proč si Grace k operacím přibírala tuto kikujskou ženu, byla Rebečina vyrovnaná povaha a schopnost zachovat klid i v té nejnapjatější situaci. Dnes ráno byla však Rebeka rozrušená a Grace pocítila jisté znepokojení.

"Rebeko, hedvábnou nit, prosím," řekla a nastavila ruku, aby dostala to, oč si jindy říkat nemusela. Tohle byla jen běžná hysterektomie. Grace tuto operaci dělala s Rebekou již tolikrát, že většinou vše probíhalo bez jediného slova. Rebeka se nyní Grace přiznala, že hedvábí zapomněla připravit. Gracino překvapení a obavy ještě vzrostly.

"Snad bys měla odejít ze sálu," řekla Grace a pokynula na další africkou sestru. Byla to jen pomocnice, patřila sice do chirurgického týmu, ale u operačního stolu nikdy nestála. "Přines rychle nějaké hedvábné nitě," řekla jí Grace. "A podívej se, jestli může někdo Rebeku vystřídat."

Grace obrátila pozornost zpět k ráně, svorkou spojila žílu, na jejíž sešití potřebovala hedvábnou nit, a nevšimla si, jak si obě sestry vyměnily kradmý znepokojený pohled.

"Rebeko!" řekla Grace, svlékajíc bílou chirurgickou halenu a rukavice. "Chci si s tebou promluvit."

Sestra uklízela operační sál, pohybovala se spěšně a práci odbývala. Náhrada se nenašla, Rebeka musela zůstat po celou dobu operace a dělala příliš mnoho chyb.

"Rebeko?" zopakovala Grace.

"Ano, Memsaab Dakari," ozvala se žena, aniž se otočila.

"Máš potíže doma? Nebo problémy s dětmi?"

Rebeka měla čtyři chlapce a tři děvčátka ve věku od čtrnácti do jednoho roku, manžel ji opustil při posledním těhotenství a odešel do Nairobi. Za dlouhá léta práce v Gracině misii - ode dne, kdy dokončila novou střední školu pro dívky a zaučovala se u Grace, po všechny ty roky strávené na operačním sále - se naučila nesměšovat svůj soukromý život

248

se zaměstnáním. Snad ji odpovědnost osamělé matky už unavuje, pomyslela si Grace.

Avšak Rebeka se otočila tvářící ke Grace a řekla: "Ne, Mem-saab Dakari. Doma je všechno v pořádku."

Grace se zamyslela. Uvědomila si, že to dnes nebylo poprvé, co si Rebeka počínala tak podivně. Vlastně k té změně došlo asi přede dvěma měsíci, v době těch velkých nepokojů v Nairobi. Když o tom teď přemýšlela, došla Grace k závěru, že takhle překvapivě se Rebeka začala chovat právě po tom hrozném odpoledni, které bylo svědkem smrti Arthura Tre-vertona a záhadného útěku Davida Mathenge. Tak tohle dělalo Rebece starosti? Trápilo ji svědomí kvůli lehkomyšlnému činu hrstky jejích lidí?

Rebeka Mbugu byla oddanou křesťankou, která chodila každou neděli do kostela v Nyeri a zapojovala se do mnoha charitativních akcí. Všechny děti dala pokřtít a všechny chodily do misijních škol. Mnohé Kikuje šokovala a zahanbila brutální vražda Arthura Trevertona a zbabělý útěk Davida Mathenge. Po tom dni jako by se jednota kmene zlomila, Wanjiru ztratila svůj vliv, Afričané se tiše vrátili na farmy.

Grace dospěla k závěru, že ten den patrně v Rebece zanechal neobyčejně silnou stopu; snad byla také v protestujícím davu na Královské cestě.

Grace došla až k ní, položila jí ruku na rameno a řekla: "Kdyby sis někdy potřebovala promluvit, Rebeko, nebo kdybys potřebovala pomoc, víš, že mé dveře jsou vždy otevřené."⁴

Grace opustila operační sál a opět jí unikl pohled, který si vyměnily dvě africké ošetřovatelky.

Misie Grace Trevertónové nyní zabírala téměř dvacet akrů a tvořily ji kamenné budovy základní a střední školy, nemocnice, ošetrovny, ubytovny sester a kůlny na údržbu vozidel. Uprostřed tohoto malého městečka stál Gracin impozantní dům. Nacházel se na místě, kde kdysi stával Domek ptačích písní, ale byl mnohem větší a při jeho výstavbě po požáru před osmi lety se hledělo především na to, aby dlouho vydržel.

Grace přešla přes rozlehlý trávník, oddělující budovy, a zamávala na lidi, kteří na ni volali. Najednou uslyšela z jedné třídy dětský zpěv: "Old McDonald ana samba..."

Měla toho tolik k přemýšlení. Byla tu zpráva o nové vak-cině proti žluté zimnici, kterou vyvinuli ve Spojených státech, její vlastní pokusy s chloralem při léčbě tetanu, potřeba najmout laboratorní techniky, její plány rozjet se o vánocích do Francouzské rovníkové Afriky. James Donald se při své loňské cestě do oblasti Gabonu setkal s doktorem Albertem Schweitzerem a předal mu kopii Graciny zdravotnické pří-

249

ručky pro venkovany nazvané Lékařem sám sobě. Doktor Schweitzer napsal Grace pochvalný dopis a pozval ji na svou kliniku v Lambaréné. Právě kvůli všem těmto myšlenkám, které se jí toho jasného říjnového rána honily hlavou, si Grace nevšimla, že něco není v pořádku.

Až na jednu věc: pozemek misie byl neobvykle tichý.

Vyšla po schodech na verandu, kde právě dovezené kalifornské fuchsie vyrážely první listy, a překvapeně se rozhlédla. Obvykle si dávala dopoledne čaj a probírala se poštou a Mario nikdy neopomněl připravit stůl s čajníkem. Stůl byl však prázdný, ani ubrus, ani pošta nebyly na svém místě.

"Mario?" zavolala.

Nikdo neodpovídal.

Vstoupila do těžkého ticha svého prostorného a vznosného obývacího pokoje. "Mario?" zavolala znovu. V domě bylo ticho.

Vešla do kuchyně a zjistila, že čajník není ani na plotýnce. Naplnila jej a položila na hořák, pak se vrátila do obývacího pokoje, kde u okna do zadní zahrádky ležela na velkém psacím stole s ornamenty ranní pošta.

Mario bývá spolehlivý jako východ slunce, kde jen může být, ptala se v duchu Grace a začala se probírat obálkami.

V posledních osmi letech se stalo neměnným zvykem, že jí James Donald psal alespoň jednou měsíčně, ale další dopis stále nepřicházel. Ani v dnešní poště nic nebylo.

Grace však příjemně překvapil šek od jejího londýnského nakladatele spolu s dopisem, v němž jí navrhoval, aby s přihlédnutím k současnému pokroku vědy a medicíny promyslela napsání revidované verze své příručky.

Ranní pošta přinesla ještě jednu dobrou zprávu: dopis z banky informující o tom, že roční vklad na jejím účtě, který se již celá léta neměnil, se právě zdvojnásobil. Dospěla k závěru, že Donaldova farma pod Geoffreyho pečlivým vedením zřejmě dobře prospívá.

Zbylé dopisy odložila na stůl vedle svého deníku a potřeťi zavolala. Ale Mario v domě nebyl.

Vrátila se do kuchyně, aby si připravila čaj, a na stole spatřila noviny - poslední výtisk East African Standard, který přišel teprve dnes ráno a který ještě nečetla. Všimla si titulku na první straně, odložila konvici a vzala noviny ze stolu.

"Ach můj bože," zašeptala. S myšlenkou na Monu složila noviny a spěchala ven.

Vešla do velkého domu zadními dveřmi a překvapilo ji, že našla kuchyň opuštěnou, plotnu studenou. Ve velkolepé jídelně do sklíčujícího ticha věrně tikaly hodiny po dědečkovi.

250

V temném a ponurém obývacím pokoji shlížely hlavy gazel a bizonů na křesla a pohovky, v nichž celé týdny nikdo neseseděl. Naleštěný nábytek a třpytivé stříbro byly jediným důkazem, že tudy kdy prošla lidská bytost.

Grace se zastavila a naslouchala. Bellatu byla tichá a nehostinná jako mauzoleum. Věděla, že Valentin, chorý smutkem ze smrti svého syna, odjel do Tanganiky lovit lvy a že Rose se z té bolestné ztráty léčila jediným způsobem, který znala - v závětví své eukalyptové mýtiny. Ale kde je Mona?

Grace zaslechla nějaký zvuk. Otočila se a zjistila, že obývací pokoj vůbec není opuštěný. Z kožené pohovky se zvedl Geoffrey Donald a řekl: "Dobrý den, teto Grace. Doufám, že jsem tě moc nevystrašil."

"Kde jsou sluhové?"

Pokrčil rameny. "Nemám poněti. Když jsem klepal, nikdo mi nepřišel otevřít. Tak jsem si otevřel sám."

"Kde je Mona?"

"Nahore. Viděl jsem ji v okně. Ale nechce jít dolů, nechce se mnou mluvit."

"Tohle jsi viděl?" Grace mu podala noviny.

Geoffrey svažl obočí. "No tohle! To je dobrá zpráva, vidíte?"

"Doufám, že to tak přijme i Mona. Snad jí to vrátí klid na duši. Půjdu za ní nahoru, Geoffe. Co kdybys postavil vodu a já ji přivedu na čaj?"

Jsou-li mrtví zapomenuti, zemřeli dvakrát.

Kde to jen četla? Nemohla si vzpomenout. Nezáleželo na tom, stejně to byla pravda. A právě proto ona nikdy na svého bratra nezapomene.

Mona seděla u okna v Arthurově ložnici a dívala se ven přes obrovské lány kávovníku ke vzdálené hoře Keňa. V klíně měla báseň, kterou napsal Tim Hopkins a kterou jí dal ráno v den průvodu; bratrovi ji už předat nestihla. Četla ji tolikrát, že ji znala nazpaměť.

"Mono?" ozvala se ve dveřích Grace. Vešla do pokoje, zachvěla se a pomyslela si, jak může její neteř takovou zimu vydržet. Došla blíž a znepokojeně si Monu prohlížela. To děvče zdědilo po otci tmavý, zdravý vzhled, ale v posledních týdnech pobledlo. Keňské opálení, tak běžné pro britské osadníky, vybledlo a nahradila je zarážející bělost, která jen zdůrazňovala černě jejích očí a vlasů. Hodně zhubla, šaty na ní visely.

"Mono?" řekla znovu Grace a posadila se naproti své neteři do velkého křesla u okna. "Geoffrey je dole. Proč se s ním nechceš vidět?"

251

Mona neodpovídala.

Grace vzdychla. Věděla, že Mona zapletla svůj žal do složité pavučiny viny a trestu. Ze smrti svého bratra obviňovala sebe, protože -jak říkala - kdyby byla netrvala na tom, aby přetínal stuhu, byl by v době toho incidentu seděl v bezpečí na tribuně. Obviňovala i Geoffreyho Donalda, který podle ní "nic nedělal", zatímco jejího bratra vraždili. Valentin byl také vinen, protože lépe nezvládl protest Afričanů a umožnil tak Davidovi Mathenge uniknout. Dokonce i lady Rose byla v Monině zmatené mysli vinna tím, že nikdy nebyla Arthu-roví dobrou matkou.

Ze všech nejvíc však ze smrti svého bratra vinila Davida Mathenge.

Grace jí ukázala noviny.

"Je nevinný," řekla Grace, když se Mona začetla. "Ten druhý chlapec, Matthew Munoro, se sám udal policii a přiznal se, že Arthura bodl. Nebyl to David."

Mona četla dlouho. Po chvíli Grace došlo, že vlastně nečte, že jen upřeně zírání na novinovou stránku.

"Zřejmě," vysvětlovala tiše Grace, "kmen vyvinul dost velký tlak na skutečného vraha, aby se přiznal, a očistil tak Davida. Chtějí, aby mohl Wachefin syn vyjít z úkrytu, ale to on neudělá, dokud ho policie stíhá za vraždu. Povídá se, že náčelník Muchina podlehl thahu a vážně onemocněl. Řekla bych, že se ten chlapec Matthew rozhodl raději čelit bělošské spravedlnosti než riskovat Wachefino thahu."

Mona hleděla stranou, oči upírala na moře zelené kávy, které se rozprostíralo až k úpatí kopce. "David Mathenge je

stejně vinen," řekla tiše.

"Ale vždyť ty sama jsi řekla policii, že jsi samotné bodnutí neviděla. Kromě tebe tam byl už jenom Tim, ten byl v bezvědomí a připustil, že si nic nepamatuje. Mono, ten chlapec se přiznal."

"David Mathenge" - pokračovala Mona tiše - "je vinen smrtí mého bratra, protože on utíkal z vězení a kvůli němu Arthura zabili. Možná nadržel dýku, která se zabodla do jeho zad, ale je přesto Arthurovou vraždou vinen. A jednoho dne mi za to David Mathenge zaplatí."

Grace se opřela. Celá tahle věc, připomínající noční můru, Trevertonovu rodinu rozdělila. Mona, pohroužená do močálu smutku a sebeobviňování, Valentin, který utekl, aby si vybil svou zlost a bezmocný vztek na pláních Serengeti, a Rose, která se ještě pečlivěji skryla mezi své vzácné stromy v paradoxní společnosti Njeri, Davidovy nevlastní sestry.

"Mono, pojď prosím dolů a promluv si s Geoffreyem."

252

"Nechci ho vidět."

"A co budeš dělat? Po zbytek svého života neuvidíš lidskou bytost? Smutek pomine. To ti slibuji. Je ti teprve osmnáct. Máš před sebou celý život - manželství, děti."

"Nestojím ani o manželství, ani o děti."

"To teď nemůžeš říct, Mono, drahoušku. Máš tolik času. Věci se mění. Co to bude za život, když se nevdáš?"

"Ty ses taky nevdala."

Grace na ni překvapeně pohlédla.

Pak se Mona se slzami v očích zeptala: "Byla jsi někdy zamilovaná, tetičko Grace?"

"Byla... jednou... už dávno."

"Proč ses za něj neprovdala?"

"My... nemohli jsme. Nebyli jsme volní."

"Povím ti, proč se ptám, teto Grace. Já už vím, že nedokážu milovat. Sedím tady celé hodiny a přemýšlím. A uvědomila jsem si, že já a Arthur nejsme jako ostatní. Teď vidím, že se podobám své matce, že jsem se narodila bez schopnosti milovat. Ona pro Arthura lásku nikdy neměla, teď to vím. Nikdy nás nemilovala. Snažím se představit si svou matku, teto Grace, ale nevidím ji." Moně stékaly po tvářích slzy. "Je pouhý stín. Je to neúplná žena. Stejně jako ona ani já nedokážu nikdy nikoho milovat. A teď, když je Arthur mrtvý, budu v životě úplně sama."

Když se Mona rozplakala, Grace se v hlavě začaly honit vzpomínky: ta hrozivá únorová noc před osmnácti lety, kdy ve vagónu vlaku porodila nedýchající dítě, Monin první smích, její první krůčky, stvoření, které se jako opička vyřítlo z cadillacu a křičelo: "Teto Grace! Jsme doma a já už nikdy nebudu muset do Anglie!" Grace najednou cítila každický den svých sedmačtyřiceti let.

"Mono, poslouchej mě," řekla a vzala dívčinu ruku do svých dlaní. "Ta dýka, která dopadla toho dne, stále zasazuje svoje rány. Bodá tě a vyhání z tebe všechen život a lásku. Nedovol jí, aby tě také zabila, Mono. Ty musíš ven z tohoto pokoje. Zavři ho a dej sbohem duši, která tu žije. Ty patříš do země živých. Arthur by to takhle nechtěl. I do tvého života vstoupí někdo, koho budeš moci milovat, to ti slibuji."

Mona si osušila oči hřbetem ruky. V tmavých břidlicových zorníčkách panovala sklíčenost, její hlas naplnila osamělost.

"Já vím, co mě čeká, tetičko Grace. Teď, když je můj bratr mrtvý, jsem dědičkou Bellatu. Všechno tohle bude jednoho dne moje a já této plantáži zasvětim svůj život. Naučím se ji řídit, naučím se pěstovat kávu, naučím se být nezávislá. Bellatu bude jediný pán, který mi kdy bude vládnout, bude to jediné, co kdy budu milovat."

253

Naráz se Moně v očích rozzářilo světlo, které Grace přivedlo ve vzpomínkách k době před osmnácti lety. Stála s Valentinem na tomto místě, na holém kopci, kde se jednoho dne objeví dům, a naslouchala jeho plánům s touto divočinou. Když hovořil o této půdě, slyšela Grace v jeho hlase odhodlanost, a když jí popisoval svou představu budoucnosti, zářily jeho tmavé oči podivným světlem. A náraz si uvědomila, že je toho znovu svědkem - v jeho dceři.

"To bude osamělý život, Mono," řekla smutně. "Jen ty sama v tomhle velkém domě."

"Nebudu osamělá, teto Grace, protože budu mít spoustu práce."

"A jediný smysl života v kávových keřích?"

"Můj život bude mít smysl."

"A jaký?"

"Postarat se, aby David Mathenge zaplatil za svůj zločin."

"Mono," zašeptala Grace, "nech to být. Ulož svůj žal. Msta nikdy nikoho nezachránila!"

"On se sem jednou vrátí. Vyjde z úkrytu, ať už je kdekoli, a vrátí se sem. A až se vrátí, já se postarám, aby zaplatil za vraždu mého bratra."

Dole bouchly dveře. Domem se rozezněly kroky. Nakonec se z haly ozval Mariův hlas: "Memsaab Daktari!"

"Dobrý bože," řekla Grace a zvedla se. "Tady jsem, Mario."

Vpadl dovnitř. "Memsaab! V lese! Musíte tam jít."

"Co se děje?"

"Uvedení do kmene, memsaab! Veliké! Velice tajné!"

"Kde? Uvedení pro koho?"

"V horách. Tam. Pro dívky, memsaab."

Grace v tu chvíli pochopila důvod podivného chování svých sester, nepřítomnost personálu v Bellatu, podivné ticho po celé misi. Shromažďovali se k obrovské tajné iniciaci, první po tolika letech. Byl to zakázaný obřad ženské obřízky - klitoridektomie - operace, která zabila Mariovu sestru.

"Memsaab," řekl, "ta dívka, Njeri Mathenge -"

Grace kolem něho proběhla do haly.

Mona zůstala u okna a poslouchala, jak se jejich kroky vzdalují. Vyhlédla ven a spatřila Grace se sluhou pospíchat přes trávník k cestičce, která vedla dolů k misi.

O chvíli později z opačného směru vyjelo auto - služební auto. Mona z něj spatřila vystupovat oblastního komisaře, odstoupila od okna a vydala se dolů.

Vešla do obývacího pokoje a Geoffrey okamžitě vstal. "Co se děje?" zeptal se.

254

"Právě přijel policista. Musí to mít něco společného s tím iniciačním obřadem."

Ale oblastní komisař tu byl ze zcela jiného důvodu. Přivezl telegram, který nyní předal Moně. "Je to pro doktorku Tre-vertonovou, ale dole v misi nikdo neví, kde je. Napadlo mě, že byste ji ho mohla předat."

Mona mrkla na žlutou obálku. Když zjistila, že telegram je odeslán z Ugandy, rychle jej otevřela.

Byl od Ralpha, Geoffreyho bratra, a stálo v něm: TETO GRACE. VÁŽNÁ EPIDEMIE MALÁRIE. MATKA JE MRTVÁ. OTEC UMÍRÁ A PTÁ SE PO TOBĚ. IHNED PŘIJEĎ. PŘIVEZ GEOFFREYHO.

"Ach, můj bože," zvolala.

Geoffrey si od ní vzal telegram, a než stačil cokoli říci, Mona již běžela dolů po schodech verandy směrem k řece.

Doběhla ke svahu, spatřila misi, hřiště i Wacheřinu chýši, ale tetu Grace neviděla nikde.

32

Rituální obřad se nazýval irua a skládal se ze tří kroků: odstranění klitoris, zmenšení stydkých pysků a zašití hrdla vulvy.

Jeho účelem bylo zapudit v dívkách tělesnou touhu, zamezit sexuální promiskuitě a znemožnit masturbaci. Odříznutí citlivé části genitálií a zmenšení poševního hrdla na šířku malíčku mělo dívky odradit od sexuálních experimentů před svatbou. Později, když si dívku koupil manžel, podrobila se prohlídce, aby ho ujistila o svém panenství, a pak se provedl řez, který umožňoval styk.

Irua byl jeden z nejstarších a nejuctivnějších obřadů Ki-kujů; znamenal oficiální vstup dívky do kmene a oslavoval chvíli, kdy se stává ženou. Ty, které podstoupily obřad irua, byly kmenem ctěny a váženy, ty, které se mu nepodrobily, bývaly z kmene vyhnány a prohlášeny za tabu.

Své nástroje a léky si Wachera připravovala již mnoho dní.

Od doby, kdy naposledy vykonávala posvátný obřad irua, uplynulo již mnoho sklizní - strach jejího lidu z odvety bílého muže zastavil provádění mnoha významných kikujských rituálů -, a proto ji dnes naplňovala hrdost a čest, že dnes jej vykoná. Předkové byli potěšeni, řekli jí to. Stejně jako jí řekli, kde se skrývá její syn - v zemi, kde spí slunce.

Neřekli jí však, kdy se vrátí domů.

Ale Wachera byla trpělivá. Věřila, že její syn se jednoho dne vrátí do země Kikujů a stane na místě vůdce svého lidu.

255

A toho dne, říkala si Wachera, vznese David svůj nárok na zem, kterou mu ukradl bílý muž, a vyžene bělochy ze země Kikujů.

Cožpak neúčinkovalo její thahu?

Ta hrozná kletba, kterou Wachera vyřkla před mnoha sklizněmi ve velkém kamenném domě bwana, si vyžádala život jeho jediného syna. Šamanka věřila, že zbytek thahu se potvrdí časem, zahubí semeno muže, který strhl posvátný fikovník. Ten den přijde, až bwana a jeho rodina zmizí ze země a nikdo si nevzpomene, že tu kdy žili. Přesto byly plody pomsty jen slabou náplastí na Wacheřinu bolest, kterou ve dne v noci nosila ve své hrudi, bolest ze stesku po jediném synovi, z touhy po něm, obavách o jeho bezpečí a štěstí. Určitou útěchu jí přinášela alespoň jistota, že stejně jako dávní válečníci prodává i David zvláštní zkoušku mužnosti. Ať už si v rukou náčelníka Muchiny či ve vězení bílého muže vytrpěl cokoli, ať ho nyní v zemích západu čekalo sebevětší protivenství, Wachera věděla, že se její syn vrátí jako válečník, skutečný Mathenge.

Přerušila své poslední přípravy a zaposlouchala se do zpěvu dívek, který jí říkal, že přicházejí od řeky, připravené k obřadu.

V tajném úkolu šamance nikdo nepomáhal. Svou posvátnou podstatou obřad irua vyžadoval zvláštní rituální a duchovně čistou pozornost. Břítvu nemohl vést jen tak někdo a ne všichni směli obřadu přihlížet. Dívat se mohly jen ženy, které byly samy obřezány a těšily se v kmene dobrému postavení. Pro muže byl rituál tabu - kdyby se snížili ke špehování, stihl by je přísný trest.

Wachera věděla, že to, co se dnes chystá udělat, je bílými odsuzováno. Proti zákonu to však nebylo; bez ohledu na snahu misionářů dávné obřady vymýtit, oficiálně postavit mimo zákon se jim je dosud nepodařilo. Nacházeli si však jiné cesty, kterými se pokoušeli Děti Mumbi od tradičních zvyků odradit, což se jim do značné míry dařilo. Například nařízení, že do jejich škol nesmějí chodit obřezané děti. Misionářské školy byly nejlepší, a jelikož většina rodičů nechtěla svým dětem odepřít výhody a vzdělání bílého muže, uzavírali s misionáři smutný obchod, vzdávající se svých dávných zvyků, aby dostali drobků, které padaly ze stolů jejich bílých pánů.

Takové pocity vládly v zemi Kikujů až do toho dne, kdy byl zatčen David Mathenge.

Od té doby však díky Wanjiřiným a podobným přesvědčivým vystoupením začínaly Děti Mumbi chápat prázdnotu úmluvy, kterou uzavřely se svými utlačovateli. Dnem velké-

256

I

ho protestu v Nairobi, kdy David unikl a vojáci začali střilet do bezbranného davu, se Kikujům otevřely oči. Jeden po druhém přicházeli k Wacheře a ptali se, co mají dělat. A ona jim říkala: "Vraťte se ke zvykům svých předků, kteří se trápí."

Ačkoli mnozí Kikujové s dnešním obřadem nesouhlasili a odmítali se účastnit, protože uvěřili misionářům, kteří jej nazývali ohavným a barbarským, věrné Děti Mumbi přiváděly do lesa k obřizce své sestry a dcery. Znovu se zaposlouchala do zpěvu.

Zatímco se Wachera v soukromí chýše připravovala k uvádění do kmene, dívky z celého okresu ve věku od devíti do sedmácti let se do pasu koupaly v ledové vodě řeky. Starší ženy kmene držely na břehu stráž, aby dohlédly, že je nesleduje žádný kikujský muž. Dívky se třásly a mrzly ve vodě, která jim měla znecitlivět tělo, protože při operaci se nepoužívalo žádné umrtvení. Zpívaly rituální písně a házely do řeky listy, symboly jejich tonoucího dětského ducha. V mrazivé vodě zůstano tak dlouho, dokud bude tělo pod pasem citlivé, pak se vydají po cestě ke stavení v lese, které bylo připraveno jen k tomuto účelu.

Wachera se před svítáním vykoukala v řece a oholila si hlavu. Nyní si potírala tělo svatými barvami - bílou křídou z hory Keňa a tmavým okrem. Pobrukovala si při tom posvátná zaklínadla umocňující sílu křídou a okru proti zlým duchům. Když byla hotova, znovu zkontrolovala své léčivé listy vypu-zující duchy infekce a směs mléka a hojivých bylin, již postříká čerstvé rány. Sladce vonící listy odložila stranou, bude je potřebovat až na samém konci operace, kdy je uváže dívkám mezi nohy, než budou odneseny do chýše hojení. Nakonec Wachera prohlédla svou železnou břitvu. Byla ostrá a čistá, jak ji to naučila její babička. Jen málo z jejích dívek cítilo při řezu bolest nebo umíralo na otravu krve.

Vzdálený zpěv Wacheru dovedl ke dveřím nově postavené iniciační chýše. Spatřila tety a matky, jak vesele stavějí nad vstupem do provizorního tábora rituální oblouk z banánovníků, třtiny a uctívaných květín. Díky tomuto oblouku, pod kterým směly projít jen dívky chystající se k obřadu, se dalo hovořit s duchy předků. Ostatní ženy kladly na zem čerstvé dobytčí kůže, na nichž budou při operaci dívky sedět. A další připravovaly hostinu pečeného skopového a třtinového piva, která bude následovat po obřadu.

Irua byl jeden z nejvážnějších a nejradostnějších kikuj-ských rituálů. Wacheřino srdce se dmulo pýchou, když viděla, jak její lid opět spojuje staré tradice. Bůh jasu je jistě potěšen! Návrat ke starým zvykům je znamení, že bílý muž již

257

brzy odejde ze země Kikujů. Znamená, že její syn David se již brzy vrátí.

Wachera Mathenge byla najednou poprvé po mnoha letech velice šťastná.

Grace se nemusela Maria ptát, kde dívky jsou. Slyšela jejich zpěv dole u řeky.

Než k nim došla, zastoupili jí cestu muži - otcové a bratři dívek uváděných do kmene -, kteří si podávali tykve s třtinovým pivem. Byli k Memaab Daktari sice zdvořilí, ale nenechali ji projít. Na místě již byl i oblastní komisař, zástupce superintendanta Shannon, který nechal svůj vůz na cestě a prodíral se se dvěma africkými askani buší.

Zároveň s Grace dorazili i dva misionáři z metodistické církve v Nyeri a velice znepokojená skupinka knězích z katolické misie.

"Dobrý den, doktorko Trevertonová," pozdravil zástupce superintendanta Shannon, když k ní docházel. Byl to vysoký, upjatý voják, který řídil svůj klidný okres a věděl, kdy se má držet stranou "domorodých" záležitostí. "Obávám se, že dál nás nepustí," řekl a pokývl ke šťastně opilým otcům a bratrům. "Dívky jsou v řece. Ale půjdou po této cestě. To bude jediná šance je spatřit."

"Kde se má ten obřad konat?"

"Tam nahoře, mezi stromy. Celé týdny to tam káceli."

"Nečekala jsem vás tady. Pokusíte se to zarazit?"

"Já tu nejsem, abych zasahoval, doktorko. Jsem tu, abych udržel klid a dohlédl, aby nám to nepřerostlo v nějakou nepřijemnost." Měl na mysli misionáře, kteří vypadali rozzlobeně a patrně se chystali Afričanům postavit. "Věřte mi," řekl tiše důstojník, "nesouhlasím s tím, co domorodci dělají, o nic víc než vy. Ale nemám pravomoc to zarazit, a i kdybych ji měl, nechtěl bych se o to pokoušet. Těch Afričanů je mnohem víc než mých mužů a jsou pořádně opilí. Rozohnili je nějakí političtí agitátoři. Je stále těžší udržet je pod kontrolou."

"O tomhle jsem neslyšela ani slovo"

"Nikdo z nás. Drželi to pod pokličkou jako velké tajemství. Všechno je to zamotané do té věci Davida Mathenge."

"Máte ponětí, kde je?"

"Jen co se povídá. Někdo říká, že je v Tanganice, jiní, že v Súdánu. Guvernér nemá tolik mužů, aby prohledával celou východní Afriku, a nyní, když se k zabítí vašeho synovce přiznal ten druhý chlapec, tak, upřímně řečeno, doktorko, myslím, že je každému docela jedno, kde David Mathenge je."

"A// scusi, signor," přerušil je bělovlasý kněz, obraceje se k policejnímu důstojníkovi se sklíčeným výrazem ve tváři.

"Musíte tuto odpornou věc zastavit."

258

"Oni neporušují žádný zákon, otče. A já vám radím, abyste se do toho nepletl. Kdybyste se o to pokusil, obávám se, že bych vás musel zadržet."

"To už překračuje všechny meze! My přece nevykonáváme tento bezbožný obřad! Musíte je zastavit. Pomyslete na ty ubohé dívky."

"Otče Vittorio," řekl Shannon s nacvičenou trpělivostí, "víte stejně dobře jako já, že tito lidé mě nebudou poslouchat. A pokusím-li se je zastavit, dojde ke krveprolití. Počkejte do neděle, otče, a pak jim kažte ze své kazatelny."

Starší kněz zlostně pohlédl na policistu a pak se obrátil na Grace: "Signora dottoressa," řekl, "vy přece chcete, aby se tohle zarazilo!"

Ano. Grace to chtěla zarazit. Tak hluboce byla proti obřadu irua, že před šesti lety jela do Ženevy, kde se pod záštitou Fondu na ochranu dětí konala konference o afrických dětech. Grace ještě s několika evropskými delegáty řečnila proti tomuto barbarskému zvyku, tvrdila, že je povinností vlád všech zemí, kde se tento zvyk provádí, prohlásit jej za trestný čin. Klitoridektomie se prováděla nejen v Keni, ale v celé Africe a na Středním východě, stovky kmenů od Beduínů v

Sýrii až po Zuluy v Jižní Africe nutily malá děvčátka protřpět bolestivý a traumatizující rituál, který jim komplikoval další život, zejména pak porod. Grace tehdy vyprávěla účastníkům konference o Gachiku a porodu Nje-ri císařským řezem. Horlivého souhlasu s úplným zrušením posvátného a hluboce zakořeněného sociálního zvyku se od nich však Grace nedočkala; namísto toho se rozhodli pro vzdělávání domorodců, které je prý odvede od těchto zvyků na základě vlastní vůle.

Pokud Grace věděla, v této provincii se obřad inia nekonal celá léta. A jestli mluvil důstojník Shannon pravdu, že masová účast má něco společného s uvězněním Davida Mat-henge, pak dnešní rituál znamenal mnohem víc, než jen prosté shromáždění kmene.

Měl to být políček do tváře bělochů.

"Už jdou," řekl jeden z metodistů.

Byla to jediná chvíle v celém obřadu, kdy mohli ostatní spatřit uváděné dívky. Ty, nahé až na jediný náhrdelník, kráčely po cestě od řeky k mýtině a pomalu pěly jemným hlasem dávné smuteční písně. Dívky kráčely v párech, lokty ohnuté a přitisknuté k žebrům, dlaně zdvižené a sepnuté v pěst s palci sevřenými mezi ukazováčkem a prostředníčkem, aby tak daly najevo svou připravenost snést blížící se bolest.

259

Grace se nemohla překvapením ani pohnout. Nereagovali ani kněží, ani misionáři - protože nebyli připraveni na pohled, který se jim naskytl.

Dívky byly vážné a důstojné, zpívaly v dokonalé harmonii, hlavy čerstvě oholené, nahá těla lesklá vodou z řeky. Neohlížely se ani na jednu stranu cesty, ani za sebe, protože to by znamenalo smůlu, nebraly na vědomí kikujské muže, kteří znenadání vystřízlivěli a stáli v uctivé vzdálenosti, ani Evropany, kteří beze slova zírali. Uváděné dívky kráčely jako v tranzu, hypnotizované svými melodickými popěvkami, jejich stíhlá těla se za chůze pohupovala.

Podle Gracina odhadu jim mohlo být od osmi či devíti do sedmácti let. Tak velký věkový rozdíl nebyval dříve vůbec obvyklý, ale jelikož se v posledních letech obřad irua nekonal, starší se přidaly k mladším. Většinu z nich znala. Byla tam Wanjiru, výřečná bojovnice, která řídila útěk Davida Mathenge z vězení, tři dcery ošetřovatelky Rebeky, byla tam i Njeri, Davidova nevlastní sestra a Rosina společnice.

Grace se nemohla pohnout, nedokázala ze sebe vydat hlásku.

Kdy to zorganizovali? Jak se jim to podařilo udržet v tajnosti? V tom zruďném průvodu muselo být nejméně sto děvčat! Jak to, že o tom jediný běloch nic nevěděl?

Grace se roztřásla zimou. Poprvé za osmáct let strávených ve východní Africe pocítila podivný temný strach. V těch nevinných nahých dívkách bylo cosi děsivého, něco syrového a prastarého. Grace měla pocit, že hledí zpět časem. Jako kdyby se dívala na dívky, které žily před stovkami let a kráčely cestou k dávné zkoušce síly, odvahy a statečnosti. A to jí nahánělo strach.

Když jí dívky zmizely z dohledu, kikujští muži se seřadili a varovně hleděli na Evropany.

"Co kdybyste šli všichni domů," řekl tiše zástupce superintendanta Shannon misionářům. "Tady nemůžete nic dělat." Otec Vittorio, který se vzpamatoval ze šoku, se obrátil na oblastního komisaře: "To tady budete stát, i když víte, co ty ubohé dívky čeká?"

Shannon pohlédl na Afričany, pak se usmál na kněze: "Buďte opatrný, otče. Pozorují nás. A jsou to mužští příbuzní těch děvčat. Učinite-li jeden chybný krok, budu bezmocný a nebudu vás moci před nimi chránit."

Kněz se také podíval na Afričany. Mnohé z nich znal. Jeden byl kostelníkem v jeho kostele, další se staral o jeho kněžské roucho. Byli to muži, kteří pravidelně chodili na mši, kteří klečeli před oltářem při svatém přijímání, kteří nosili své děti ke křtu - nyní však byli očím kněze zcela cizí.

260

Otec Vittorio zamrkal. Osvítlo ho náhlé děsivé poznání: v jejich katolických srdcích stále ještě tepe pohanská Afrika. Zatímco se Evropané dále dohadovali, co budou dělat, a nespouštěli přitom z očí Afričany, kteří zablokovali cestu k mýtině, opustila Grace nepozorovaně skupinku a zašla do buše. Nikdy neslyšela, že by byl kdy běloch svědkem obřadu irua. Ona sama viděla pouze jeho následky: Mariovu mrtvou sestru a rodící Gachiku.

Kráčela po cestě a nakonec uviděla mezi stromy posvátný oblouk ozdobený květinami. Na stráži stálo několik Kikujů. Grace pokračovala mezi stromy a obcházel mýtinu. Nakonec se dostala k hranici, kterou obklopovaly kapské kašany. Vyšplhala se nahoru a zjistila, že má nerušený výhled na mýtinu pod sebou a zůstane přitom skryta.

Se zatajeným dechem pozorovala dění.

Zástupce superintendanta Shannon měl pravdu. Jedna věc byla plést se do porodu, jako to udělala s Gachiku, ale jiná věc je zasahovat do nejposvátnějšího a nejvážnějšího rituálu. Věděla, že tady je bezmocná, nedokáže je zarazit ani ona, ani důstojník se svými askarii. A Kikujové to také věděli. Chystající se irua byl do očí bijící výsměch bělošským úřadům. Od debaklu oné demonstrace při slavnosti, kdy byl tisícový dav před očima bílých pánů pokořen, domorodci hledali - a našli - způsob, jak jim to vrátit.

Toto byla aktivní vzpoura a všichni to věděli.

Dívky již zaplnily mýtinu, kde na ně čekaly jejich matky. Grace věděla o pravidlech obřadu jen málo. Podle tradice měla každá z dívek svou ochránkyni, jinou ženu z kmene, která se stávala jakousi její druhou matkou. Ale tyto dívky nyní kráčely ke svým skutečným matkám. Asi nebylo k dispozici dost žen. Grace si uvědomila, že ačkoli byla tato skupina velká, nepředstavovala celou kikujskou populaci v provincii. Většina se držela bezpečně a moudře stranou.

Dívky došly ke svým matkám, které je očekávaly na dobytčích kůžích. Rozdělily se na skupiny po deseti, ostatní kolem nich vytvořily ochranný kruh. Ze svého místa měla Grace přes jejich hlavy dobrý výhled. Dívky usedly a roztáhly nohy, matky se posadily za ně a vlastníma nohama překryly nohy svých dcer, aby je udržely roztažené a v klidu. Dívky se položily do náruče svých matek, zaklonily hlavy s očima upřenými k obloze. Když byly všechny v této pozici,

prošla mezi nimi starší žena a genitálie jim postříkala nějakou tekutinou, podle Grace to byla ledová voda. Měla ještě více znecitlivět jejich těla a zpomalit krvácení, ale Grace věděla, že účinek bude mizivý. Dívky spočívající v náručí svých matek měly hledět k obloze a nesměly se při obřadu hýbat, vykřiknout, dokonce ani mrknout. Seběmenší pohyb by zostudil nejen je, ale i jejich rodiny.

Grace nepřekvapilo, když ve dveřích chýše spatřila Wa-cheru s tělem pomalovaným černou a bílou barvou. Wanjiru byla první na řadě. Ležela v náručí své matky a Grace viděla, že dívka nemá vůbec strach. Vypadala dokonce hrdě, jako by tuto děsivou zkoušku vítala. A když Wa-cheřina břitva konala svou práci, Wanjiru se ani nepohnula. Grace zavřela oči.

Když se znovu podívala, Wanjiru právě odnášeli ovázanou listy do chýše. Grace pozorovala, jak operují další dívky. Ty menší plakaly. Několik jich křičelo. Jen málo se jich podobalo energické Wanjiru.

Grace měla pocit, jako by se zastavil čas. Ženy zpívaly ve své úchvatné primitivní harmonii, radovaly se s každým novým zmračením, tak jako se za ně kdysi radovaly jejich matky a babičky v neměnném, neporušeném dědictví předků. S každým řezem jako by odlétal kousek evropské civilizace. Slyšela ženy s křesťanskými jmény zpívat písně oslavující Ngai, boha hory Keňa. A cítila, jak jí tuhne v žilách krev.

Když k dobytčím kůžím přišla další skupinka dívek a Grace uviděla, jak mezi Gachičiny nohy uléhá vyděšená Njeri, probudil se v ní náhle život.

Než se Wachera dostala k Njeri, rychle a zručně odoperovala další čtyři dívky. Grace spatřila strach v očích sedmnáctileté dívky, viděla, jak se brání sevření své matky, a vzpomněla si na den, kdy vyňala toto dítě z Gachičina břicha... Zoufale vykřikla: "Přestaňte!" a slezla z balvanu.

Zpěv utichl. Ženy se otočily.

Posvátnost rituálu byla neodpuštělně porušena - v jejich kruhu se objevila žena, která nepatří do jejich kmene, navíc bílá, a tudíž neobřezaná. Gracino vniknutí uvalilo na posvátný obřad inta thahu. Ale ženy byly tak šokovány, že se nezmohly na žádnou reakci. Stáhly se a Grace si razila cestu dovnitř kruhu.

"Počkejte," řekla Grace bez dechu a došla za klečící ša-manku. "Prosím, přestaňte."

Wachera se posadila na paty s břitvou v ruce, na chvíli se zarazila, pak vstala a pohlédla na Grace. Nevypadala překvapeně, když spatřila memsaab mezi svými, jako by toto přerušení vítala. Jako kdyby to nakonec byla příležitost k boji, napadlo Grace.

"Prosím, nedělej to, Wachero," řekla Grace jazykem Ki-kujů. "Prosím, nech to děvče být. Podívej, jak je vyděšená."

"Nezostudí svou rodinu."

262

Grace se obrátila na matku: "Gachiku, cožpak to není tvé nejmilejší dítě? Cožpak to není dcera tvého milovaného Mat-henge? Jak jí to můžeš udělat?"

"Dělám to proto, že ji miluji," řekla Gachiku pevným hlasem a uhnula před pohledem Graciných očí. "A abych uctila svého mrtvého manžela."

"Chceš, aby tvá dcera u porodu trpěla jako ty?"

Gachiku neodpověděla.

"Dej mi tu dívku," řekla Grace Wacheře. "Patří mi. Já jsem jí dala život, když ji všichni ostatní chtěli nechat zemřít. Tvá babička, starší Wachera, by ji nechala zahynout. A náčelník Mathenge také. Já zachránila Njeri! Ale ne pro tohle!"

"Patří Kikujům. A stane se pravou dceru Mumbi."

"Prosím, Wachero! Já tě prosím!"

"Prosiš? Jako má babička kdysi prosila bwanu, tvého bratra, aby nesekal fíkovník?"

"To mě mrzí, Wachero, opravdu mrzí. Ale já nejsem odpovědná za činy svého bratra."

"Kde je můj manžel?" vykřikla Wachera. "Kde je můj syn David? Kde jsou mé nenarozené děti? Kdyby tvůj bratr nepřišel do země Kikujů, měla bych dnes rodinu. Namísto toho jsem sama. Jdi pryč. Ty nepatříš do země Kikujů. Vrať se tam, kde dlí tví předkové!"

Než mohla Grace odpovědět, Wachera poklekla a podrobila Njeri své ohavné zručnosti.

Dívčin křik proťal vzduch, ptáci vzlétli z okolních stromů.

Wachera nalila bylinné mléko na Njeri a připevnila léčivé listy. Pak promluvila: "Nyní je tato dívka pravou dcerou Mumbi."

Grace sklopila zrak. Začala se třást a Njerin pláč jí vehnal do očí slzy. Do konce svého života nikdy nezapomene na výkřik té dívky.

Gachiku pomáhala své dceři do chýše a Grace se obrátila k ženě na vedlejší kůži. "Rebeko," řekla vyrovnaným hlasem, "učila jsem tě chirurgii. Učila jsem te o čistotě a infekci. Víš, že to, co tu dnes děláš, je škodlivé. Víš, že své dcery vystavuješ velkému nebezpečí. Nech je jít. Když je nenecháš, tak už nikdy nebudeš pracovat po mém boku."

Kikujská žena s malým zlatým křížkem kolem krku lhostejně hleděla na bílou ženu.

"A všem vám říkám," zvolala Grace a očima přejížděla všechny přítomné ženy, jednu po druhé, "jestli s tímhle zlem ihned nepřestanete, nebude už pro vás v mé misii místo. Až budete nemocné, nechodte na mou kliniku. Nebude tam pro vás místo."

Dávaly se na ni.

263

"Nebudou tě poslouchat," řekla Wachera, "protože já jsem jim pověděla, že tvá klinika už tam dlouho nebude. Den, kdy bílý muž odejde ze země Kikujů, je blízko. Vracíme se ke starým zvykům a vy budete zapomenuti."

Grace si prohlížela tvář ukrytou pod černobílou malbou, tvář ženy, o níž si myslela, že ji zná, ale která pro ni byla v tuto chvíli cizinkou. V tu chvíli Grace pocítila neblahou předtuchu, chladnou a šedou, která jí projela jako mrak zastiňující slunce. Myslela na těch pár tisíc bělochů, kteří vládnou milionům Afričanů a znovu slyšela hlas důstojníka Shannona: "Je stále těžší udržet je pod kontrolou." Pohlédla na krvi skropené dobytčí kůži a naráz bylo nad slunce jasnější, že zde byl překročen nějaký hrozný, neodvolatelný práh.

S okázalou důstojností, zakrývajícím zlobu a bolest, jež cítila v srdci i v duši, se Grace otočila zády k šamance a odešla z mýtiny. Když došla k posvátnému oblouku předků, zaslechla, jak se za ní Afričanky znovu dávají do harmonického zpěvu.

33

Mona se natáhla a vzala tetu za ruku, ne proto, že by se bála letět letadlem, ale proto, že Grace byla bílá jako stěna. Nebyl to příjemný výlet, jely na pohřeb.

Mona si pozorně prohlížela ostrý profil své tety. Grace vypadala, jako by si přítomnost neteře na vedlejším sedadle vůbec neuvědomovala. Mona si říkala, že to bude tím, že sedí z Graciny "slepé" strany, ze strany poraněného oka. Pokud někdo Grace Trevertonovou neznal a postavil či posadil se po její levé straně, nevěděl, že ho nevidí. Mona stiskla tetinu ochablou ruku a vrátila se pohledem k okénku.

Monoplán Avro letěl nízkou nad hustým pralesem a džunglí. Ze vzduchu, napadlo Monu, vypadala Afrika ještě divočejší a strašnější než ze země, ale byla také mnohem úchvatnější, krásnější a podmanivější. Tento černý kontinent byl jejím domovem, jeho řeky jí tekly v krvi, jeho stromy měly kořeny v jejím těle; narodila se tu, a snad proto milovala Afriku s vášní, která daleko přesahovala cit všech ostatních - zejména lidí, jako byl její otec, kteří byli vetřelci v zemi, již sotva rozuměli. Mona chtěla vyrazit okno a natáhnout ruce, aby mohla tuto zemi obejmout, chtěla zakřičet na stáda pasoucí se na pláních pod sebou, volat na pastevece, kteří se opírali o vysoké hole. Věřila, že své iluze o této zemi nikdy ne-

264

ztratí, že nikdy nezahořkne - její neobyčejná láska k Africe jí to nedovolí.

Znovu pohlédla na svou tetu.

Od chvíle, kdy před třemi dny přišel telegram od Ralpha Donalda, téměř nemluvila. Něco se asi stalo na obřadu irua, myslela si Mona, ale Grace o tom nechtěla mluvit. Řekla jen: "Ztrácela jsem tam čas a James zatím umíral."

A nyní měla strach, že přijede pozdě.

Grace trvala na tom, aby se oblékly do černého. Ani po Arthurovi nenosila Mona smutek, prostě ve svém šatníku neměla nic tmavšího než hnědé šaty. Do rovníkového podnebí byly nejpraktičtější světlé barvy. V Nairobi však našly indickou duhu, která měla na skladě smuteční šaty a malé černé kloboučky s černými závoji.

Mona cítila, jak se letadlo zhouplo, pozorovala plátnem pokrytá křídla, vrtule točící se ve východoafrickém větru.

Minulý jýden při přistání havaroval na cestě do Ugandy poštovní dvoumotorový letoun Hanno. Pomyslela na smrt.

Pomyslela na Arthura v osamělém hrobě na malém hřbitůvku za Bellatu; v prvním hrobě na kousku země, která čeká na dalšího z Trevertonů. Byl mrtvý sotva dva měsíce, ale Moně to připadalo jako dva roky. A teď možná i strýček James, na kterého si Mona stěží vzpomínala.

Geoffrey Donald seděl vzadu v letadle, kde se kabina zužovala a dělil se o pohled z okýnka se dvěma katolickými jeptíškami, jež cestovaly do misie v Entebbe. Geoffrey ztratil matku a v Moně to najednou probudilo soucit, nečekanou něhu, takže nyní, když se letadlo naklonilo a nastoupilo poslední úsek cesty, myslela právě na Geoffreya Donalda.

Grace poslala Ralphovi telegram ohledně jejich přiletu, takže na ně již čekal na přistávací ploše za Entebbe. Na rukávu khaki obleku měl černou pásku.

Bratři se tiše objali, pak se Ralph otočil ke Grace, vyslovující soustrast: "Je mi to moc líto, Ralphe." Nakonec přistoupil k Moně a vzal ji do náruče. "Jsem rád, že jsi přijela," zamumlal. Mona si ho prohlížela a viděla jen unaveně vypadajícího muže, který byl ve srovnání se svým bratrem tak všední. Sama sebe se v duchu ptala, co na něm kdy viděla.

"Tvůj otec -" začala Grace stojící u otevřených dveří Ralph-hova chevroletu.

"Dostává třicet gránů chininu denně, ale jeho stav je stabilizovaný."

Grace sklonila hlavu a zašeptala: "Díky bohu."

"Bylo to příšerné," pokračoval Ralph, "malárie kosila jednoho po druhém." Hlas se mu zlomil.

265

Geoffrey objal bratra kolem ramen.

Ralph si otřel oči. "Hotové šílenství. Prý nějaká podivná epidemie, říkali odborníci z Makerské nemocnice. S matkou to šlo rychle, díky bohu. Skoro nebyla nemocná. A pak se s tím poprala Gretchen. Je teď v pořádku, ale bojím se, že ji nepoznáte."

"Ralphe," řekla Grace jemně a hlas se jí zadrhl, "zavez nás ke svému otci, prosím."

Sir James seděl v posteli a přesvědčoval svou dceru, že další šálek čaje již skutečně nespolyká. Když vešli do místnosti, zarazil se v půli věty a zíral na ně, jako by nemohl uvěřit svým očím.

Geoffrey k němu došel, usedl na hranu postele a otce objal. "Díky, že jste přijeli," obrátila se Gretchen k Moně a Grace.

Mona zůstala jako přimrazená. Ralph ji varoval, že svou dávnou přítelkyni nepozná. Gretchen vypadala o deset let starší. "Přijeli jsme, jak nejrychleji to šlo," řekla Mona, "řekli jsme si, že letadlem tu budeme mnohem dříve než vlakem."

"Máte takovou odvahu. Já bych do letadla nikdy nesesdla."

"Je mi líto, co se stalo s tvou matkou, Gretchen."

Oči její přítelkyně se naplnily slzami. "Ano, alespoň to šlo rychle. Netrpěla."

Pak Geoffrey vstal z postele a Mona pohlédla na svou tetu. Grace jako by se nemohla ani pohnout. Mona tedy přistoupila k lůžku a nesměle řekla: "Dobrý den, strýčku Jame-si. Jsem ráda, že se už cítíš lépe."

"Ano je mi lépe," řekl slabým hlasem, ale usmíval se. "Rád tě vidím, Mono. Vyrostla z tebe krásná mladá dáma." Pak následovalo podivné ticho. James upíral zrak přes celou místnost na Grace. Nakonec rozpřáhl náruč a ona se k němu rozběhla.

Mona se dívala, jak Grace hladce a přirozeně vklouzla do jeho náruče, skryla tvář na jeho rameni a tiše plakala. A jak ji Jamesovy ruce hladily po zádech, po vlasech - on utěšoval ji. A najednou Mona pochopila: tohle byla ta dávná láska, o níž její teta mluvila, muž, za kterého se nemohla provdat.

Grace se odtáhla a prohlížela si Jamesův vyčerpaný obličej. Roky a tvrdé živobytí v Ugandě a nakonec vážná choroba zanechaly v jeho tváři své stopy. Lícni kosti měl ostřejší, ústa tenčí.

"Báli jsme se, že tě ztratíme," řekla.

"Když mi Ralph řekl, že ty, Mona a Geoffrey přijedete, byl to ten nejlepší lék. Právě v tu chvíli jsem se rozhodl, že nikam nepůjdu."

"Lituji, že Lucille..."

266

"Byla tu šťastná, Grace. Udělala tu kus dobré práce a nechala tu po sobě stopu. Mnoho lidí na ni bude s láskou vzpomínat. Když umírala, řekla, že jí to nevadí. Udělala svou práci a šla k Pánu. Jestli je nebe, tak tam už je."

Vzdychl a opřel si hlavu o polštář. Pak řekl: "Ale já jsem s Ugandou skončil, Grace. Chci se vrátit do Keni. Chci jet domů."

Entebbe bylo malé přístavní městečko na severním břehu Viktoriina jezera a bylo správním střediskem Ugandy. Jako každý den číhal mladý Afričan mezi úředními budovami v naději, že zachytí nějaké zprávy z domova. Když uviděl z budovy provinčního komisariátu vycházet čtyři bělochy a v ženách poznal Grace a Monu Trevertonovy, stáhl se David Mathenge do stínu a pozoroval je, jak přecházejí prašnou silnici.

Sladkost pomsty téměř cítil na jazyku.

Kvůli nim a jim podobným musel utéci ze své vlasti, žít v exilu a nechat se honit pro zločin, který nespáchal - byl zo-stuzeným mužem. Ale matka mu slíbila, že ta zem se jednou vrátí Dětem Mumbi a že její thahu uvalené na Trevertonovy se naplní. Běloši jsou nyní pány východní Afriky, ale David Mathenge přísahal, že jimi nebudou navždy. On se do Keni vrátí, až bude připraven, až se naučí, co se musí naučit. A postará se, aby se jeho pomsta naplnila.

267

ČÁST PÁTÁ

1944

34

Rádio hrálo píseň Glenna Millera, Rose si pobrukovala spolu s ním, prohlížela svou skříň a pokoušela se rozhodnout, co si vezme na sebe.

Vyhlédla oknem ložnice, aby se poradila s počasím. Byl nádherný slunečný den postříkaný barvami čerstvě rozkvetlých květů a dnes se chystala přesít divoké gardérie svého gobelínu; rozhodla se pro petrklíčově žluté šaty z mechového krepu.

Sehnat v dnešní době nové šaty bylo zcela nemožné. Ta válka v Evropě přivedla módní průmysl do mrtvého bodu. Styl se neměnil pět let, šaty měly stále vycpaná ramena a délku pod kolena. A co hůř, látka byla v Anglii na příděl a jediná "nová móda", která se za ta léta objevila, se jmenovala "užitkové oblečení". Rose to připadalo celé popletené. Válka udělala z uniformy a montérek poslední módu!

Seděla u svého toaletního stolku, aby jí mohla Njeri vy-kartáčovat vlasy. Poté, co se Rose dala před pětadvaceti lety na slavnostní otevření Bellatu ostříhat, nechala si vlasy znovu narůst, takže jí teď sahaly až k pasu. Stále měly barvu měsíce v úplňku, stále byly mladistvé a zářící; přestože lady Rose Trevertonová právě oslavila své pětáctýřicáté narozeniny, neměla jedinou šedinu.

Rádio zavrčelo, zesláblo a ztichlo docela. Rose se zamračila. Člověk se už dnes nemůže spolehnout vůbec na nic.

Za pár minut sešla dolů do kuchyně a zjistila, že ani zde to není o moc lepší, protože africká služka právě mazala chléb máslem před tím, než ho začala opékat. "A zásoby čaje se také tenčí," zamumlala, když pohlédla do krabice. Dodávky z Nairobi nebyly časté a zřídka kdy úplné. Válka stála tolik úsilí, říkala si lady Rose - potraviny pro keňské pluky a tisíce italských vězňů, kteří přicházeli do kolonie - a tak pro ci-vilisty zůstalo jen málo.

Kdyby tu byl Valentin, bylo by všechno jinak, tím si byla jistá.

Jenomže lord Treverton se před čtyřmi roky, když italská armáda překročila hranice severní Keni, dal ke Královským africkým stělcům. Od té doby byl pryč; nejprve bojoval v tažení do Etiopie, které předznamenalo pád italské armády ve

268

východní Africe, a nyní sloužil jako důstojník rozvědky ve Správě pro okupovaná nepřátelská teritoria, kde hlídal hranici mezi Keňou a Somálskem. Za celou tu dobu byl doma jen jednou.

A nyní ironií osudu, pomyslela si Rose, odměňující čaj Hraběnky Trevertonové do čajníku, poté, co tolik keňských chlapců bojovalo a padlo v té hořké bitvě s Italy a její vlastní manžel téměř umírá na zanícenou ránu, je v táborech po celé Keni zadržováno osmdesát tisíc italských válečných zajatců, které je třeba živit a šatit.

Nesouhlasila s tím a v duchu se ptala, proč je britská vláda všechny nevypakuje zpátky do Itálie.

"Dobré ráno, matko," pozdravila Mona procházející kuchyňskými dveřmi s puškou v ruce. "Nakonec jsme dostali toho leoparda, co nám chodil na prasata. Říkala jsem chlapům, aby ti dali jeho kůži, jakmile ji vyčistí."

Rose se na Monu nespokojeně podívala - z několika důvodů. Za prvé to bylo Monino nevhodné chování: urozená Mona Trevertonová by neměla dupat po buši s puškou a střílet leopardy. Za druhé to byl způsob, jakým Mona trávila svůj čas: za nepřítomnosti otce postupně přebírala vedení plantáže až do té míry, že pracovala uprostřed Afričanů, dokonce spravovala vlastníma rukama stroje! Ale co bylo nejhorší - Mona se vůbec nechovala jako dáma a s tím

nemohla lady Rose ani v nejmenším souhlasit.

Mona nosila kalhoty a vysoké boty, khaki blůzu zastrkanou za pásek. Černé vlasy měla zastřižené na páže a stažené do šátku zavázaného na temeni hlavy. Z místa, kde Rose nyní seděla a pozorovala opékající se chléb, viděla ruce své dcery, která si je myla ve dřezu; prací na farmě jí zhrubly a zhnědly.

"Kde je Tim?" zeptala se Rose a myslela tím mladíka, který kdysi býval Arthurovým přítelem a jehož život Arthur před sedmi lety v aleji zachránil. Na Trevertonově plantáži se z něj stala známá postava.

"Odjel na Kilima Simba pomoci strýčku Jamesovi v pátrání po těch Italech."

"Italech?"

"Povídala jsem ti o tom včera, matko." Mona ochutnala čaj, nalila dva šálky a přidala se k Rose u stolu. "Tři zajatci, kteří uprchli z tábora u Nanyuki. Honí je tam spousta lidí."

"Ale proč? Italové pobíhají na svobodě skoro všude. James jich má několik na práci na ranči a tvá teta Grace má dva v nemocniční kuchyni. Zdá se mi, že mohou chodit, kam se jim zamane."

Mona zvedla hromádku pošty, která ležela netknutě na stole; věděla, že matka ji neprohlížela již několik dní.

269

Mona si byla vědoma postoje, jaký Rose měla k Italům. Byli odpovědní za to, že Valentin nebyl v Bellatu, a byli pro Keňu nákladným břemenem - osmdesát tisíc mužů a každý z nich potřeboval libru masa denně. Proto se stále vybíjí divoká zvěř v lesích, každý den jezdí kolem Bellatu nákladáky plné mrtvých zeber a oryxů. Rose byla z toho masového, bezohledného lovu zlostí bez sebe a vinu dávala právě Italům.

"Tohle jsou zvláštní zajatci," vysvětlovala Mona, když prohlížela obálky. "Důstojníci. Jeden je prý dokonce generál. Drželi je pod zvláštní ostrahou. Povídá se, že na útěku zabili dozorce, takže je kolem toho pěkný randál."

Rose namazala topinku máslem, odřízla kůrku a podala talíř Moně. "Doufám, že jsou Tím s Jamesem opatrní."

"Ano, jistě. Přála bych si, abys dnes nechodila na mýtinu, matko. Pokud chceš mermomocí jít, vezmi si s sebou alespoň pár chlapů."

Rose potřásla hlavou. "Ti uprchlí zajatci by se jen těžko dostali až sem k nám. Spíš bych hádala, že půjdou na sever k Somálsku. Možná je chytí tvůj otec. V každém případě, mne to nezajímá -"

"Matko, kéž bys byla rozumná! Ti muži jsou zoufalí a nebezpeční! Zabili dozorce - zavraždili ho! Byl zmračený! Zůstaň prosím doma, než -"

Rose překotně vstala. "Rozčilila jsi mne, Mono. Opravdu, těmi svými řečmi. Půjdu bez snídaně."

"Matko -"

"Pojď, Njeri."

Njeri Mathenge, která u pultu připravovala oběd z jahod se šlehačkou, studených masových koláčů a měkkého sýra, řekla: "Ano, memsaab", vzala piknikový košík, Rosin slunečník a následovala svou paní k zadním dveřím.

Jakmile byla Rose v zahradě, na čerstvém vzduchu a teplém slunci, cítila se lépe. A čím dále šla po cestě, čím více Bellatu ustupovala, až se nakonec ztratila za stromy, čím hlouběji se ponořovala do poslední nedotknuté části lesa, kam kromě ní a Njeri nikdo nevstupoval, tím více cítila, jak jí ze srdce ustupuje tíha a rozplývá se ve větru.

Mýtina byla téměř stejná jako v den, kdy ji před pětadvaceti lety objevila. Besídku ošlehal vítr, barva oprýskala, ale stromy byly bujné a zelené, květiny zářily barvami, ptáci a hmyz plnili svým zpěvem a bzukotem vzduch provoněný jasmínem. Byl to docela jiný svět, ne ten velký, ošklivý, kde se lidé zabíjeli a kde vyvražďovali nevinnou divokou zvěř. Rose jej nenáviděla, nechtěla na něj myslet..

Gobelín byl připevněn k velkému rámu a dal se zleva doprava svinout. Při práci Rose otáčela jednou tyčí, aby látku

270

vytáhla nahoru a nezašpinila ji. Byl téměř hotový. Gobelín velikosti ubrusu byl pokryt dokonalými stehy jasných vláken a nití. Zbývalo jen prázdné místo uprostřed kapradin a lián džungle - těch několik centimetrů, které jí celá ta léta unikaly. Rose se rozhodla, že tam zobrazí nejspíš slona nebo africkou chýši.

Ale co pak? Práce na gobelínu jí trvala pětadvacet let. Zač-ne-li nyní s novým, bude na něm pracovat do konce svého života. Až zemře, dva gobelíny budou důkazem, že žila.

Na kraji mýtiny stál mezi dvěma ohromnými kaštaný malý skleník. Postavili ho před lety, když Rose vyšívání poněkud unavilo a rozhodla se rozvíjet svůj zájem o flóru. Stěny skleníku byly z kamene, ale střecha byla skleněná. Bylo tam i okno, jehož tabulky za ta léta ztemněly, takže při pohledu dovnitř člověk rozeznal pouze nejasné stíny a shluky barev.

Zde si Rose sázela a pěstovala své drahocenné květiny. Dala si poslat semena a cibulky podle katalogu, experimentovala s křížením, roubovala, řezala a mluvila ke svým rostlinám, jako by to byly její děti. Každý rok získávala stuhu na nairobské výstavě květin, říkalo se, že pěstuje ty nejúžasnější orchideje ve východní Africe.

Ve skleníku mezi stolky delfinií a ibiškových poupat, mezi dvěma nilskými liliemi, jejichž majestátné modré korunky právě rozkvétaly, byly složeny židle, které Rose rozkládala, chtělo-li se jí - jako dnes - pracovat na slunci. Zatímco Nje-ri vztyčovala na trávě vyšívací rám, Rose vešla do skleníku, aby si vynesla židli.

Kráčela úzkou uličkou a nevšimla si na podlaze skvrn čerstvé krve, které vedly ke dveřím.

Mona pozorovala matku opouštějící zahradu za kuchyní a v duchu se ptala, zda má zavolat pár chlapů a poslat je, aby hlídali mýtinu. Pak došla k závěru, že matka má asi pravdu. Neexistoval jediný důvod, proč by se uprchlí váleční zajatci vydali tímto směrem, spíše půjdou na západ přes Aberdary nebo na sever k Etiopii. I James Donald s Timem Hopkinsem soustřeďovali své pátrání na sever od Nanyuki a Mona se modlila, aby byli opatrní. Lovit lidi není totéž jako lovit zvěř, pomyslela si.

Tim se v jejím životě objevil, aby jí nahradil ztraceného bratra. Po Arthurově smrti před sedmi lety hledali Mona a Tim jeden u druhého útěchu a úlevu, hovořili o Arthurovi, udržovali naživu své vzpomínky a lásku k němu. Po čase Tim viděl v Moně Arthura a Mona viděla svého bratra v Timovi. Vytvořilo se mezi nimi něžné přátelství, které schvalovala

dokonce i Timova majetnická sestra Alice, když se ujistila, že je to vztah ryze platonický.

271

Ubohý Tim - na začátku války se zoufale snažil vstoupit do armády, ale kvůli plicím neprošel lékařskou prohlídkou. Odvodový důstojník přesvědčil sklíčeného Tima, že Keni ohromně pomůže, když zůstane na svém ranči v Rift Valley a bude koloniální pluky zásobovat jídlem. V důsledku toho Tim a Alice Hopkinsovi - jako James Donald na Kilima Simba a Mona Trevertonová na Bellatu - na válce bohatli.

Mona se vrátila k poště s myšlenkami na to, co musí dnes všechno zařídít - zmije u dobytčí ohrady, dikobrazi, kteří se dostávali do záhonu brambor, neustálý odpor otcových Afričanů, měli-li plnit její příkazy. Vzala do ruky nejnovější výtisk East Afričan Standard a pohlédla na fotografii na titulní straně.

Grace odjela do Nairobi, aby tam zastupovala rodinu Trevertonů na slavnostní přísaze Eliuda Mathu, prvního Afričana zvoleného do legislativní rady, vládnoucího orgánu Keni. Byla to významná událost, přestože mnozí lidé po léta tvrdili, že se to nikdy nestane - Afričan ve vládě? - a Monina teta tam seděla mezi guvernérem a panem Mathu. Pod fotografií bylo napsáno: "...přítomna byla i doktorka Grace Trevertonová, známá mezi svými lidmi jako Nyathaa."

Nyathaa bylo Gracino africké jméno a znamenalo "Matka všeho dobra a lásky".

Mona srkala čaj a myslela na tetu. Jméno Grace Trevertonové se v Keni stalo legendou a šířilo se po celém světě.

Sedmé vydání její zdravotnické příručky Lékařem sám sobě s prostým a dojemným věnováním "Jamesovi" používali i vojáci na bojišti. Ve svých čtyřiapadesáti letech Grace ani na okamžik nezpomalila. Naopak, jako by nabírala rychlost, byla jako větrná smršť, cestovala po celé východní a střední Africe, rozvázela novou vakcínu proti žluté zimnici darovanou Rockefellerovou nadací, navštěvovala kliniky a nemocnice v buši, ošetřovala raněné vojáky v Nairobi a v poslední době i řečnila ve prospěch své nejnovější kampaně: záchranu keňské divočiny.

Nebylo proto divu, pochopila nyní Mona, že se Grace za Jamese nakonec neprovdala. Mluvili o tom nesčetněkrát, když se před sedmi lety vrátili z Ugandy. Ale nakonec museli oba připustit, že v jejich případě není manželství logické. Měli své vlastní životy a projekty, Grace se nemohla přestěhovat na Kilima Simba ani James na misi, ona tedy jezdila k němu a on k ní. Skoro by se neviděli, uvědomili si, a protože děti u nich nepřipadaly v úvahu, manželství se zdálo téměř nadbytečné.

A tak zůstali dobrými přáteli, trávili spolu volné dny a krátké dovolené na pobřeží. Grace sedávala do své staré

272

fordky a jezdila na den dva na Kilima Simba. Oběma tento způsob vyhovoval a oba byli šťastní.

V hromádce byly tři dopisy za zámoří. První byl od Moni-ny tety Edith z Bella Hill.

Jelikož strýc Harold zahynul na samém začátku války, když německá bomba zasáhla jeho londýnský klub, a jelikož Mo-nina sestřenice Charlotte, školená ošetřovatelka, byla nyní v jižním Pacifiku a bojovala proti Japoncům, teta Edith zůstala v Bella Hill úplně sama - s výjimkou sedmdesáti osmi dětí, které evakovali z Londýna při náletu. Edith psala: Naplňují tyto ponuré staré steny svým smíchem. Všechny je miluji, jako by byly mé vlastní. Měli jsme jen Charlotte a já jsem si vždy přála víc dětí. Nepochybuji, že mnohé z nich jsou sirotci, některé nemají od svých rodičů zprávy od začátku bombardování. Co se s nimi stane po válce? Tenhle ohromný dům bude bez nich tak prázdný.

Ted, když se Charlotte provdala za svého amerického letce, zůstanu tu úplně sama a vůbec se na to netěším. Je tu příliš vzpomínek a duchů. Držet si Bella Hill byla vidy Haroldova myšlenka. Bojoval s Valentinem jednadvacet let, vždyť víš, kvůli tomu, jak Valentin bezhlavě Bella Hill rozprodával, aby mohl platit ztráty na Bellatu. Nyní už mu nic nebrání. Bella Hill je koneckonců tvůj a jeho dům, Rose. Nechtěla by ses vrátit a žít tady? Ať už se rozhodneš jakkoli, já už to mám vymyšlené. Po válce, až se ty děti vrátí do svých rodin, odstěhuji se do Brightonu a budu tam žít se svou sestřenicí Naomi. Uvítala bych od Valentina roční rentu...

Druhý dopis byl od Monina otce. Chvilí zaváhala, pak jej otevřela. Nebyl adresován jí, ale kikujskému předákovi. Věděla, že ten dopis obsahuje příkazy k vedení farmy. A Mona je odmítala. Od svého odjezdu v roce 1941 posílal Valentin pravidelně do Bellatu dopisy, v nichž radil svým africkým předákům, jak mají plantáž řídit. Když mu Mona odepsala a navrhla, že na práci dohlédne, odpověděl rozhodným ne. Monin sen, který se zrodil před sedmi lety - naučit se řídit obrovskou kávovou plantáž -, se nikdy nesplnil. Sebedelší hádky ani snaha o rozumnou debatu s otcem - "A co až umřeš? Kdo pak povede farmu?" - ho nepřesvědčily, aby jí dovolil kráčet ve svých stopách. To mělo být Arthurovo právo.

Mona ukázala předákovi několik prvních písemných příkazů posílaných z Etiopie, kde její otec bojoval - příkazy ohledně prořezávání, mulčování, vrtů a zavodňování. Ale okolnosti se začaly měnit. Keňské pluky žádaly jídlo. A byly tu tisíce italských válečných zajatců, které její otec posílal do

273

táborů, a ti také potřebovali jíst. Vláda žádala, aby farmáři využili svou půdu co možná nejpraktičtěji, což pro Monu znamenalo méně pěstování kávy a více smíšeného farmaření.

Znovu psala otci, vysvětlovala, znovu na ni nedbal a trval na tom, aby dál pěstovala jen kávu. Tak se Mona pustila do vlastního plánu. Ve své studovně otec za ta léta nashromáždil velkou sbírku knih o zemědělství. Mona je četla a studovala, naslouchala radám ostatních farmářů, jezdila do Nairo-bi, zjišťovala, po čem je shánka, a pak se vracela a vydávala nové "příkazy" od otce. První rok sklízela z nově osazených akrů kukuřici a měla s ní velký úspěch.

Pomáhali jí sir James a Tim, kteří s ní procházeli mezi brázdami a tu poukázali na to, tu poradili ono. I její předáci byli dobrými farmáři. Cítili blížící se dešť, věděli, kdy je půda slabá, kdy hrozí kobylinky, jak se bránit armádám červů.

Výsledkem bylo, že svým podvodem dosáhla Mona nad otcem malého vítězství.

Z jeho návratu z války měla hrůzu. Věděla, že dojde ke strašné hádce kvůli tomu, co udělala. Pak on znovu převezme velení a zakáže, aby se mu do něčeho pletla. A Mona věděla, že tohle nesnese. Za poslední čtyři roky poprvé ve svém životě cítila, že je Bellatu jejím skutečným domovem. Nikdy předtím neměla pocit, že sem patří, že je součástí těch pěti

tisíc akrů zelených stromů. Vracela se ze školních prázdnin jako host, spala v místnosti, která mohla být kohokoli, večerela s rodiči, kteří pro ni byli cizími lidmi. Ale nyní-
Bellatu byla její. A ona si ji udrží.

Třetí dopis byl od Geoffreyho.

Mona si nalila druhý šálek čaje, oddalovala chvíli, až dopis otevře, vychutnávala si ji. Těšila se na Geoffreyovy dopisy, v poslední době pro ně žila.

Geoffrey Donald byl v Palestině a dělal tam "policejní" práci. Mnoho o ní psát nemohl, ale Mona si skládala z novinových zpráv obrázků o nebezpečné situaci, v níž se ocitl: v Palestině nacházelo útočiště mnoho evropských Židů prchajících před nacisty, domorodí Arabové se však cítili utlačeni a bránili se. Některé tajné židovské skupiny odpovídaly protiútoky, aby Britům připomněly jejich závazek sionistům. Nebylo to nejbezpečnější místo na světě, ale Mona byla ráda, že je Geoffrey tam, a ne třeba v Barmě, kde keňské pluky utrpěly obrovské ztráty. Nyní psal: Ta válka nemůže trvat navždy, a az skončí, uvidíme, jak se z ní rodí nový svět. Zapamatuj si má slova, Mono. Všechno bude jiné. Bude to moderní doba a já mám v úmyslu se stát její součástí. Mám v hlavě ohromný nápad, něco docela nového, co pod-

274

niknu až se vrátím. Turistika, Mono! Tahle válka otevřela svět Donutí lidi pohybovat se a poznávat nová místa. Probudila v nich zájem o cestování. V minulosti byla turistika jen zábavou bohatých, ale já věřím, že i obyčejný člověk, až se vrátí k obyčejnému životu po bojích v exotických místech, bude chtít vidět víc. A já zanesu Keňu na mapu míst, která za vidění stojí. Dej mi vědět, co si o tom myslíš, víš přece, že si tvého názoru cením.

Tuhle jsem ti koupil nádhernou cetku. Starý A rab ji přinesl do kasáren, chtěl za ni spoustu peněz, ale já to usmlouval. Tvrdí, že je to opravdová starožitnost. Je to kousek starého svitku, bezpochyby ho vyrobil na vlastním dvorku, ale vypadá jako opravdový. Hodil by se jako pěkná ozdoba do Bellatu nad krb. Doufám, že jsi zdravá, Mono. Děkuji ti za čokoládu. Jsi drahoušek.

Pečlivě složila dopis a zasunula jej do kapsy. Ještě si jej několikrát přečte během dne, až bude projíždět plantáží a dohlížet na polní dělníky. V noci pak ulehne na lůžko a bude myslet na Geoffreyho.

Mona nakonec poznala lásku. Slýchala, že se to ve válce stává, že hrozba nebezpečí a smrti lidi sbližuje. Byla tu přece ta stará rodinná historka o tetě Grace a její lodní romanci za první války. Mona se nyní, na odchodu z kuchyně do nového dne, v duchu divila, jak snadno k ní láska přišla. Před sedmi lety, u nemocného sira Jamese v Ugandě, pohlédla na Geoffreyho a ptala se sama sebe, zda ho bude někdy moci milovat tak, jako její teta miluje jeho otce. A rozhodla se, že počká a uvidí. "Neodmítám tě," řekla tehdy Geoffreymu po návratu do Keni, když ji znovu požádal o ruku. "Ale sotva jsem vyšla ze školy. Dovol, abych si na tu myšlenku zvykla." Souhlasil a další dva roky strávili jako "pár": jezdili spolu na večírky, stali se součástí mladé elegantní společnosti. Dokonce se líbali, ale Mona mu nemohla dovolit větší intimnosti a Geoff-rey respektoval její přání a nenaléhal.

A pak vypukla válka a všechno se změnilo. Naráz byl svět vzhůru nohama. Mladí muži v Keni oblékli uniformy a odjížděli do tajuplných konců světa - Geoffrey ke své posádce v Palestině, kde velel "barevnému" pluku. Pak začaly přicházet jeho dopisy a Moně se stýskalo čím dál víc, až z toho vznikla touha - poprvé -, a ona si s velkou úlevou uvědomila, že vůbec není jako matka: neschopna lásky.

Až se Geoffrey nadobro vrátí domů, rozhodla se Mona, řekne mu ano.

Rose se zastavila u dveří skleníku. Všimla si, že zámek je ulomený a leží na zemi. Další vloupání! řekla si poplašeně. Letos už počtvrté!

275

Před válkou se to nikdy nestávalo, když byl Valentin stále nablízku. Ale od té doby, co bwana na tak dlouho odjel, začali někteří domorodci porušovat zákony. Obvykle kradli jen nějaké nástroje - věci, které mohou prodat -, ale jednou vzali i pár cenných květů. Rose znepokojeně vtrhla dovnitř.

Zpoza dveří se vynořila ruka a uchvátila ji. Stáhla ji nazpět, zkroutila paži za zády a těsně u ucha se jí ozval mužský hlas: "Nehýbejte se, signora."

Rose zírala na řady tichých květů a cítila, jak se jejího hrdla dotýká ostrá hrana nože.

35

Rose stála jako přimrazená, nůž na krku a za zády muže, který ji bolestivě svíral. Pohlédla na zpola otevřené dveře a pomyslela na Njeri, která jen pár metrů odsud připravovala vyšívací rám. Otevřela ústa a nůž se jí zabořil do krku.

"Ani slovo," zašeptal.

Zavřela oči.

"Nehýbejte se, signora. Poslouchejte mě."

Poslouchala, čekala. Přerývaně dýchal. Cítila, jak se jeho tělo chvěje. Ruka, která ji svírala paži, byla horká a vlhká.

"Per javore... mi aiuti..." Sevržení povolovalo. "Prosím," šeptal, "pomozte mi..."

Nůž najednou upadl a Rose byla volná. Odskočila a cizinec se sesul na kolena. Nůž zazvonil o kamennou podlahu.

"Prosím," opakoval a s hlavou skloněnou se držel za hrud', "potřebuji..."

Rose na něho němě zírala. Na ruce měla krev -jeho krev.

Pozorovala ho. Zhroutil se na podlahu a zůstal ležet na boku. Oči měl zavřené, tvář zkroucenou bolestí.

"Ascolti," vydechl. "Chiami un prete. Přiveďte mi -"

Rose se opřela o stěnu.

"Prosím," sipal. "Moc vás prosím, přiveďte mi un prete."

Roztrásla se. Na jeho košili spatřila krev a špinavé skvrny od trávy, jak se prodíral busem. Byl bosý, nohy měl pořezané a samou krev. Po tváři mu stékaly potůčky špíny a potu.

"Kněze," řekl, "umírám. Prosím, signora. Přiveďte mi kněze."

Rose se vystrašeně pohnula. Klopýtala přes hliněné květináče, tápala po dveřích. V hlavě jí zazněl Monin hlas: zavraždili dozorce.

A pak spatřila něco, co ji zarazilo.

Rudé pramínky krve prosakující na zádech jeho košile.

276

Hleděla na něho. Byla zmatená, snažila se uvažovat.

"Kdo -" začala, "kdo jste?"

Neodpověděl.

"Jdu pro policii," řekla. Třásla se tolik, že se bála, aby jí nohy nevypověděly službu.

Ale on neodpovídal, nehýbal se.

Nespouštěla oči z krvavých pruhů na jeho košili. Pak opatrně, jako by šla ke zraněnému nebezpečnému zvířeti, popošla o krok směrem k němu. Zastavila se a pozorovala ho. Pak udělala další krok a další, až stála přímo nad ním.

Cizinec ležel zkroucený na boku, oči zavřené a lapal po dechu.

"Vy jste jeden z těch uprchlých vězňů, vidíte?" zeptala se roztřeseně.

Jen ležel a sténal.

Rose sevřela dlaně. "Proč jste chodil sem? Já vám nemohu pomoci!" Oči upírala na pruhy na jeho zádech, krev stále prosakovala přes látku košile.

Naplnila ji hrůza.

"Vy jste nepřítel," řekla. "Jak si dovoluujete žádat mne o pomoc? Dám zprávu mužům, kteří vás hledají. Oni už budou vědět, co s vámi."

Zašeptal jediné slovo: "Kněze..."

"Jste šílený, když si myslíte, že vám pomohu," křičela. "Dobrý bože -" Rose viděla, že má hrozné bolesti. A pomyslela si: on umírá.

Uvědomila si, že už jí nemůže ublížit a že to asi ani neměl v úmyslu a pomalu poklekla a pohlédla na krvavé pruhy na jeho košili. Nevěřila vlastním očím. "Oni vás bičovali..." zašeptala.

Krátce otevřel oči. Byly tmavé a vlahé, připomínaly jí oči zraněné antilopy. Jeho tělo se chvělo. Sténal. "Pomozte mi," šeptal. "Pro lásku boží..." Zavřel oči. Znehybněl.

Rose se kousla do rtu.

A najednou byla na nohou. "Njeri!" zavolala, vycházejíc ze dveří skleníku.

Africká dívka překvapeně zvedla oči.

"Vrať se do domu," řekla Rose bez dechu. "Vezmi tam nějaké mýdlo, vodu a ručníky. Přines to sem."

Njeri vypadala zmatená.

"Rychle!"

"Ano, memsaab."

"A pokrývku," volala za ní Rose a sama pospíchala po cestičce vedoucí z mýtiny.

Cestou po schodech vedoucích k misii pod lesem se Rose pokoušela uvažovat, kde by touhle dobou mohla být její

277

švagrová. Grace by určitě věděla, co s tím člověkem udělat, postarala by se o něho.

Až na šterkovém vjezdu vedoucím ke Gracinu domu, si Rose s hrůzou vzpomněla, že Grace je v Nairobi.

Zastavila se na křižovatce tří polních cest a rozhlédla se kolem sebe. Sepjala ruce. Na paži si všimla šmouhy od krve a vzpomněla si na ošetřovnu, malou budovu ze škvárových bloků, kde se ošetřovala drobná zranění.

Nejistě k ní přistoupila ve strachu, že ji někdo uvidí, a bez nejmenší představy, co udělá, až se dostane dovnitř. Teprve když vyšla po schodech a prošla dveřmi, dostala nápad.

Byl tu ten nový "zázračný" lék, o němž Grace nedávno mluvila, něco, co zastavovalo infekci a zachraňovalo životy i v beznadějných případech, něco, co znamenalo v medicíně revoluci. Ale jak se to jen jmenuje?

Rose si nemohla vzpomenout.

V ošetřovně nikdo nebyl. Její jediná místnost, čistá a třípytíva ve slunečním svitu, čekala na pacienty. Rose se rozhlédla. Ošetřovatelka se každou chvíli vrátí ze snídaň. Musí si pospíšet.

Název toho zázračného léku možná začínal na P Popošla ke skřínce s léky a nahlížela přes skleněná dvířka. Snažila se rozpoznat nápisy na štítcích. Některé jí byly povědomé, většinu neznala. Ale žádný nezačínal na P Všimla si lahvičky s morfinem a rozhodla se ji vzít.

Už už byla na odchodu, když to uviděla: malou krabičku právě dodaného léku. Na krabičce stálo jméno: penicilin.

Gracin zázračný lék.

Rose popadla ještě pár dalších věcí, aniž měla představu, na co je potřebuje, v jakém množství a jak se používají, všechno zabalila do lněného ručníku a rychle opustila ošetřovnu.

Dorazila na mýtinu a našla Njeri sedět v besídce s vědrem vody, lahví mýdla na podlahu, jedním ručníkem, bez pokrývky.

"Mýdlo na ruce, Njeri!" řekla. "Na mytí rukou. A pokrývku s polštářem. Utíkej! A s nikým nemluv."

Rose prudce otevřela dveře skleníku a nahlédla dovnitř. Cizinec se nepohnul. Ležel v rozptýleném světle procházejícím skleněnou střechou a jeho zbité tělo vypadalo mezi barevnými květy a ovocnými stromky v květináčích až nevhodně.

Rose projel silný příval citu, citu, který kdysi znala, a přesto jí byl cizí. Tuhle touhu cítila v minulosti mnohokrát - zachraňovat zraněná či osiřelá zvířata, starat se o ně a žít je. Nikdy to však nepocítila k lidské bytosti. To ji mátl.

Tenhle

278

muž byl nepřítel, její manžel na severu s Italy bojoval. A přesto v tom ubohém zmučeném těle, ležícím mezi jejími květinami, nepřítele neviděla. Pozorovala zajatce nikoli svými očima, ale svým srdcem a její srdce vidělo pouze živou bytost, která potřebuje pomoci.

Poklekla u něho. Byl ještě naživu, ale Rose se bála, že to již dlouho nepotrvá. "Slyšíte mě?" řekla. "Pokusím se vám pomoci, přinesla jsem léky."

Ležel na boku, nereagoval.

Rose vztáhla ruku, zaváhala a pak se dotkla jeho čela. Bylo horké.

Rozhlédla se po skleníku. Na druhé straně jejího pracovního stolu bylo volné místo, dost široké, aby na ně ulehl člověk. Odložila svůj ranec z ošetřovny, došla k němu a chytila ho rukama pod paží.

Ale nedokázala s ním pohnout.

"Prosím," řekla, "musíte mi pomoci, abych s vámi mohla hýbat."

Zasténal.

Zmocnila se jí panika. Ležel přímo pod otevřeným oknem. Na eukalyptovou mýtinu skoro nikdo nechodil, ale kdyby někdo přišel, cizince by měl hned na očích.

V tu chvíli si Rose uvědomila, že ho musí ukrýt. Nepochybovala. Nyní ji ovládaly hlubší, složitější sklony, instinkt chránit poraněnou bytost před jejími pronásledovateli.

Znovu se rozhlédla. U nejbližší stěny stály v mírném slunci vyrovnané její růžové keře a čekaly na roubování. Rose tahala těžké květináče po kamenné podlaze, dokud neuvolnila dost prostoru pro muže. Pak se k němu vrátila, vši silou tlačila a tahala, až se jí ho podařilo přemístit ode dveří.

Nejprve položila na podlahu pokrývku, pak na ni mezi své růže uložila neznámého muže.

Nebylo nic, co by Njeri Mathenge pro svou paní neudělala.

Přestože Njeri na svět přivedla Memsaab Dakteri, která ji vyňala z Gachičina lůna před pětadvaceti lety, a přestože právě Memsaab Dakteri se jí snažila zachránit před tím strašlivým obřadem irua před sedmi lety, byla nevlastní sestra Davida Mathenge nekonečně oddána Memsaab Rose.

Njeri si nevzpomínala na dobu, kdy by netoužila žít ve velkém kamenném domě a být v blízkosti té krásné dámy, která vypadala jako duch slunečního svitu. Od útlých let často utíkala ze samby své matky, aby pozorovala dámu na mýtině. Už tehdy Njeri cítila ve své memsaab zvláštní kouzlo: ovládal ji sladký smutek, chodila s aurou melancholie, kterou kromě neobyčejně vnímavé Njeri nikdo nevnímá.

279

Njeri a lady Rose byly stále spolu. Zpočátku se Njeri plížila z matčiny chýše, aby sedala na mýtině s tou dámou, která se nikdy nepodívala nad nenadálým příchodem malého děvčátka, nýbrž je vždy přijala s úsměvem a nakrmila z proutěného košíku. Tehdy s nimi v besídce bývala i Memsaab Mo-na a učila se tam se svou guvernantkou. Ale pak Mona odjela do školy v Nairobi a Njeri měla dámu jen pro sebe. Když Memsaab Rose vzala Njeri do domu jako svou osobní komornou, platila dívce tři šilinky měsíčně, které Njeri dávala své matce. Njeri nyní žila klidným životem: nosila odložené šaty po memsaab, spala před dveřmi její ložnice ve velkém domě, přinášela jí ranní čaj a celé hodiny trávila česáním vodopádu jejich vlasů.

Njeri nedokázala pochopit, proč její bratr David nebo ta dívka Wanjiru neměli wazungu rádi. Njeri je zbožňovala, zbožňovala jejich bílou kůži a báječné způsoby a myslela na to, jak tmavá a nehostinná musela být země Kikujů před jejich příchodem.

Plahočila se po cestě s příkrývkou, polštářem a kusem jemného levandulového mýdla Yardley a činila tak bez váhání. Nikdy nepochybovala o příkazech nebo činech své memsaab a nikdy by ji to ani nenapadlo.

Ale když procházela dveřmi skleníku, vykřikla a upustila věci, které nesla.

"Pšt!" zasyčela Rose. "Pojď sem a pomoz mi."

Njeri se nedokázala ani pohnout. Stará kikujská tabu ji přikovala ke kamenné podlaze.

"Njeri!"

Dívka zírala s otevřenou pusou na muže, ležícího tváří k zemi na pokrývce, který měl vysvětlečnou košili a odhalená záda. Memsaab se ho dotýkala -jeho těla, jeho krve.

Rose vyskočila, popadla ležící mýdlo a vzala Njeri za loket. "Přestaň civět a pojď mi pomoci! Ten muž je zraněný."

Njeri měla nohy jako ze dřeva, poklekla naproti memsaab, ale nedokázala se donutit, aby se toho člověka dotkla.

Pozorovala, jak Rose jemně omývá zpola zahojené rány na jeho zádech, pozorovala štíhlé bílé ruce, které se nikdy nedotkly ničeho nečistého ani nehezkého, jak nyní smývají špinu a krev, pečlivě osušují rány a potírají je hojivou mastí.

Nakonec se Rose posadila a řekla: "To by mohlo pomoci. Nevím, co mám ještě dělat. Myslím, že má nebezpečně vysokou horečku. Může na ni umřít. Některé z těch ran jsou zanícené a z toho je ta horečka."

Njeri přejela očima po zádech toho muže. Pak spatřila to, co musela vidět i memsaab: mezi ránami byly i staré jizvy.

"Určitě ho mnohokrát trestali, memsaab."

280

Rose si prohlížela lahvičku s penicilínem. Neměla vůbec představu, kolik mu má dát. Příliš málo by bylo samozřejmě k ničemu. Ale dá-li mu příliš mnoho, může ho zabít? Co propánákrále ten penicilín vůbec je?

Ruce se jí tráslly, když naplňovala injekční stříkačku způsobem, jak to vídala u Grace, se dvěma prsty protaženými kovovými kroužky a palcem tahajícím píst. Byl to těžký a nešikovný nástroj, jehla byla nějak moc dlouhá.

Natáhla do stříkačky lék, pohlédla na cizince v bezvědomí a zamumlala: "Kam to mám píchnout?"

Nakonec si řekla, že očkování se vždy dává do paže, očistila malé místo na ramenním svaly a zabodla jehlu.

Nereagoval.

Dobrý bože, modlila se Rose, když jemně stiskla píst, dej, ať je to správné množství.

Posadila se a pozorně si ho prohlížela. Cizinec tvrdě spal -příliš tvrdě, napadlo ji. A pak si všimla, jaký má hezký, jemný profil.

Na krku mu nahmatala tep. Nezdál se jí v pořádku. Jako by jeho srdce bojovalo, každý úder zněl jako zoufalá prosba o pomoc.

Rose natáhla ruku a pohladila černé vlasy, které měl přilepené k čelu. "Chudáčku," řekla jemně, "co jsi udělal, že sis zasloužil takové nelidské zacházení?" v Ztichla a její modré oči se zahleděly na jeho tmavou hlavu. Čas se zastavil, vzduch zvlhl a ztěžkl vůní bohaté půdy a exotických květů. Po obloze přeletěl nějaký pták. Slunce se schovalo za vysoké eukalypty, změkčilo barvy a stíny ve skleníku. Bílá i africká žena nehybně seděly a mezi nimi spal cizinec. Při dlouhé vigílii u spícího muže Rose přepadávaly pocity bezmoci a naprosté zbytečnosti. Leželo před ní natažené tělo ubohého muže, jeho život pomalu skomíral a ona nenáviděla svou slabost a neschopnost cokoli udělat.

Už se téměř stmívalo, když Njeri připomněla své paní, že brzy bude tma. Rose se bála noci a vždycky si dávala pozor, aby byla doma před západem slunce. Nyní však s odchodem váhala.

Položila ruku na hořící tvář a pomyslela si: Asi tu v noci zemřeš, sám, v bolestech a nebude tu nikdo, kdo by tě utěšil. Ale tma ji děsila, takže nakonec skleník opustila. Ujistila se, že je muži teplo a že má pohodlí, a ještě se zastavila u dveří a ohlédla se na dojmavou postavu spící v pološeru.

Vzpomněla si na svůj gobelín. Byl tím jediným, co tu po ní zůstane. Když na to pomyslela, poprvé v životě sama sebou pohrdala.

281

V noci pak Rose nemohla spát.

Do domu vklouzla nepozorovaně a aby se vyhnula setkání s Monou, šla rovnou do své ložnice, kde nyní seděla ve světle lampy a hleděla z okna na temný les.

Nedokázala snést to ticho, zapnula rádio a doufala, že budou hrát nějakou hudbu, ale namísto toho uslyšela pozdní noční zprávy. Rychle ztlumila zvuk a naslouchala tichému zpravodajství: "Dva z italských vězňů, kteří uprchli z tábora v Nanyuki, byli nalezeni. Třetí je stále na svobodě. Jeho totožnost byla zjištěna, je to generál Carlo Nobili, ducá d' Alessandro."

Nyní má jméno.

Rose myslela na to, jak leží v chladném skleníku a pomalu umírá. Probudí se, ptala se v duchu, a prožije poslední minuty svého života v hrůze? Myslela na jeho rány na zádech - staré i nové -, které dostatečně vypovídaly o krutém zacházení v táboře. Není divu, že utekl. Ten zavražděný dozorce si určitě zasloužil zemřít.

Pak si v duchu řekla: Měla jsem pro něho udělat víc. Ale co? Co jsem mohla dělat?

Rozplakala se.

Skryla tvář do dlaní a plakala. Dveře ložnice se otevřely a na koberec dopadl pruh světla z haly. Njeri, která nikdy neviděla svou paní plakat, nakukovala dovnitř s překvapením a strachem ve tváři.

Rose zvedla hlavu a pohlédla na svou služebnou: "Proč jsem tak marná?" vzlykala. "Proč jsem tak marná, tak směšná? Kdokoli jiný by toho chudáka zachránil! Kdyby jen Grace nebyla v Nairobi! Ona by věděla, co má -" Rose upírala zrak na svou služebnou. "Grace!" zvolala. "Samozřejmě!"

Vyskočila ze svého křesla u okna. "Jak to, že me to dřív nenapadlo?" řekla a vyběhla z ložnice.

Njeri následovala svou paní dolů po schodech a našla ji v knihovně - zatuchlé, zřídka používané místnosti, která byla celá z kůže a bronzů a od podlahy ke stropu plná knih.

"Musí to tu být!" řekla Rose a zběsile prohledávala police. "Pomoz mi, Njeri! Je velká a asi takhle tlustá," řekla a prsty ukazovala obrysy neviditelné knihy. "Je vázaná v papíře, ne v kůži. A je - je -" Pohybovala se mezi policemi, rychle pročítala názvy. "Je to zelená kniha, Njeri. Pospěš si."

Popletená africká dívka, která se nikdy nenaučila číst, došla k jedné stěně a pomalu hledala mezi koženými knhami se zlatou ořízkou tu v zeleném papíře. Za sebou slyšela volání své paní: "Ach, vždyť ji tu přece musíme mít! Grace nám určitě jednu dala!"

282

Rose poletovala mezi knhami, stoupala si na špičky, shýbala se, aby prohledala nižší police. Bylo tam tolik knih, tolik...

"Memsaab?" ozvala se Njeri.

Rose se otočila. Uviděla příručku v jejích hnědých rukách a vykřikla: "Ano, to je ona! Gracina kniha! Dones mi ji sem, ke světlu."

Bylo to čtvrté vydání knihy Lékařem sám sobě z roku 1936, stále nedotčené, protože je nikdy nikdo nečetl, zažloutlé a zaprášené. Rose jela prstem po obsahu. "Tady," řekla a ťukala na stránku. "Infekce rány. Horečka. Jak se starat o vážně nemocnou osobu."

Ze zásuvky vytáhla blok a pero a začala psát.

Njeri se trásla strachy, když o chvíli později stála se svou paní na prahu kuchyně a hleděla do tmavé noci. Jako většina Kikujů i ona měla instinktivní strach ze tmy.

Tentokrát měla ruce plné pečlivě složených balíčků připravených podle seznamu z příručky. Rose našla ve skřínce v koupelně teploměr a aspirin, dále vzala cukr, jedlou sodu a sůl z kuchyně, přidala vazelinu, vatou, hodinky s vteřinovou ručičkou, tři termosky převařené vody a dvě svítilny - vše, co doporučovala Gracina příručka.

Rozhlédla se po zahradě a černém lese, u kterého končilo světlo dopadající z kuchyně, a přepadl ji strach. Pak si vzpomněla na generála Nobiliho, který leží na studené kamenné podlaze skleníku, a odvaha se jí vrátila.

"Jdeme," zašeptala a vydala se dolů po schodech.

Ohlédla se. Njeri stála jako přimrazená.

"Řekla jsem, abys šla!"

Dívka se držela těsně za svou paní a spěchala dolů po cestě. "Modli se, ať je ještě naživu, Njeri," šeptala Rose, když se prodíraly mezi stromy. "Modli se, abychom nepřišly pozdě."

Běžely lesem, s neviditelnými duchy a imaginárními zvířaty v patách a do skleníku dorazily roztřesené strachy a zimou. Rose šla přímo ke generálovi a zjistila, že ještě žije.

Njeri držela v rozklepané ruce svítilnu, takže světlo poletovalo po muži v bezvědomí, Rose otevřela příručku na straně s nadpisem "Jak prohlédnout nemocnou osobu" a provedla metodickou prohlídku jeho tělesných funkcí.

Jelikož tep měl slabý a nitkovitý, kůži vlhkou, což byly znaky šoku, Rose ho otočila na bok a podložila mu nohy několika cihlami. Spočítala, že dýchá šestnáctkrát za minutu, a když mu zvedla víčka a posvítla do očí, zjistila, že má zornice stejně velké a reaguje na světlo - což bylo podle Graciny knihy dobré znamení. Ale teplotu měl příliš vysokou.

283

Rose se řídila instrukcemi z knihy, otočila stránku a četla: "Vysoká horečka. Nesnížíme-li okamžitě horečku, může to mít za následek poškození mozku."

Stáhla z něho přikrývku, jak radila kniha, aby noční vzduch chladil jeho tělo, pak nalila do šálku vodu a rozpustila v ní dva aspiriny. Zvedla generálovi hlavu do náručí a přiložila mu šálek k ústům. Nepil. Zkusila to znovu. Musí to vypít, aspirin horečku srazí.

Znovu si vzala na pomoc knihu a všimla si tučně zvýrazněné věty: "Nikdy nepodávejte člověku v bezvědomí nic ústy." Rose postavila šálek stranou a generálovu hlavu položila zpět na polštář. Četla dál. Pod kapitolou "Nebezpečné signály" našla "Den bez tekutin - viz strana 89". Zalistrovala a v nestálém pruhu světla z lucerny v Njerině ruce četla o nebezpečí dehydratace.

Pohlédla na hodinky. Odhadovala, že muž je v bezvědomí asi dvanáct hodin. "Musí dostat tekutiny," mumlala, "nebo umře na odvodnění. Ale co mám dělat? Nemohu mu dát napít. Potřebuje vodu a aspirin, aby mu klesla horečka. Je to bludný kruh!"

Pohlédla na tvář v paprsku světla. V duchu se ptala, kolik mu může být let, odkud asi pochází, zda má rodinu, která se o něho strachuje.

Njeri začaly jektat zuby.

"Vrať se domů, Njeri," řekla Rose. "Já zůstanu s ním."

Ale Njeri zkřížila nohy a usedla na podlahu se svítilnou v klíně.

"Kdybych poslala pro lékaře," pokračovala Rose tiše, "tak ho vrátí do tábora. A když se pokusím o něho postarat sama, možná zemře. Co mám dělat?"

Znovu mu položila ruku na čelo. Zdálo se chladnější a sušší než předtím. Nahmatala tep a cítila, že i když se zpomalil, byl nyní silnější. Vypadalo to, že muž i snadněji dýchá.

"Njeri, podej mi ten košík." Rose namíchala podle receptu v Gracině příručce nápoj proti odvodnění: cukr, sůl a jedlou sodu rozpuštěné v čisté vodě. Ochutnala jej, aby se přesvědčila, že není "slanější než slzy", jak psala Grace, pak ho položila vedle šálku s aspirinem. Jakmile přijde k vědomí, dá mu vypít oba nápoje.

Ale pokud se generál neprobere do svítání, rozhodla se Rose, pak půjde pro pomoc.

Slunce vyšlo nad kamennými stěnami skleníku a vysílalo paprsky svého světla skrz eukalyptové větve. Rose se zavrtila pod svou přikrývkou, celé tělo ji bolelo ze spánku na pod-

284

laze. Posadila se a v mléčném světle se rozhlédla po Njeri. Vypadalo, že teď, když už byl den, služebná odešla.

Rose pohlédla na cizince. Oči měl otevřené. Díval se na ni.

Dlouhý okamžik si hleděli do očí, Rose zabalená ve své dece, generál na boku, hlavu na polštáři otočenou směrem k ní.

Rose se upamatovala na nůž u svého hrdla, bolestivé sevření na paži a opět ji přepadly obavy.

Otevřel ústa. Snažil se mluvit. Ale dokázal ze sebe vydat jen suché hrdelní zvuky.

Rose zvedla nápoj proti odvodnění a přidržela mu šálek u rtů. Nejprve usrkl. Pak jej celý vypil a nechal svou hlavu spadnout na polštář.

"Máte bolesti?" zeptala se jemně.

Přikývl.

Pozvedla k jeho ústům druhý šálek s aspirinem, který byl asi hořký, protože svařtil obličej. Vypil jej však, a když se znovu uložil na polštář, zdálo se, že mnohem snadněji dýchá. "Kdo -" začal.

"Jsem lady Rose Trevertonová. A vím, že vy jste generál Nobili."

Upíral na ni své tmavé tázavé oči. Pak řekl: "Ublížil jsem vám?"

Zavrtěla hlavou. Vlasy, které se jí ve spánku uvolnily ze sponek, jí padly na ramena.

Generál Carlo Nobili na ni užasle hleděl. "Já vím, kdo jste," šeptal. "Jste anděl boží."

Rose se usmála a položila mu ruku na čelo. "Odpočiňte si. Přinesu vám něco k jídlu."

"Ale kde -"

"Jste tu v bezpečí. A mně můžete důvěřovat. Postarám se o vás a dohlédnu, aby se vám už nikdy nic zlého nepříhodovalo."

Generál zavřel oči a uvolnil se.

36

K výbuchu došlo přesně v poledne, kdy se muslimové svolávali k modlitbě. Policejní pevnost na okraji Jeruzaléma utrpěla značné škody a bylo zabito pět britských vojáků.

"To je ten zatracený Menachem Begin," zaslechl David Mathenge svého velitele Geoffreyho Donalda.

A tak začal intenzivní hon na ilegálního teroristu, který vytáhl Davida z kavalce uprostřed noci, donutil nastoupit se
285

svým plukem a ve studené vlhké zářijové noci čekat na rozkazy od kapitána Donalda.

Jen souhrou náhod se David ocitl v Geoffreyho africkém pluku v Palestině. Když se po vypuknutí války dobrovolně připojil k britské armádě, nečekal, že ho převedli jen k posádce, doufal, že bude moci bojovat s hitlerovskými rasistickými nacisty. Neočekával ani, že se ocitne pod velením muže, kterého nenáviděl sedm let.

Ode dne, kdy uprchl z vězení v Nairobi, a po dobu následného exilu v Ugandě v sobě David Mathenge choval zvláštní nenávist ke všem Trevertonům. A jelikož se Geoffrey Donald s touto rodinou přátelil, tedy i k němu - k muži, kterému nyní musel salutovat.

David byl v Palestině \z čtvrtý rok a dobře znal všechny válčící tábory - Araby, Židy, Brity. Teroristickou bombu, která vybuchla v britské policejní pevnosti, měl prý na svědomí Irgun Menachema Begina. Nemohlo to být dílo Haga-nahu, tajné sionistické armády, to David věděl - ti vždy nejprve varovali, aby mohli lidé uniknout. Bojovalo se o to, či zemi toto spravované území vlastně je. Davidu Mathenge, který byl jako všichni Kikujové ke své zemi hluboce připoután a chápal teritoriální vlastnictví, připadalo, že je to kmenový problém.

Byli tu Arabové, kteří zde žili staletí a nyní je ze země jejich předků vytlačovali evropští uprchlíci - Židé prchající před Hitlerem. I Židé prohlašovali právem dědictví po předcích tuto zemi za svou. A mezi nimi Britové, kteří sloužili oběma stranám a dávali sliby, jež pak porušovali. Není divu, říkal si David, že Menachem Begin, který měl již dost Chur-chilla a jeho prázdných slov, neobrátil svou teroristickou taktiku proti Arabům, svému přirozenému nepříteli, ale proti Britům. Proto byla cílem útoku policejní pevnost u Jeruzaléma.

David byl do hloubi duše nešťastný.

Co se stalo? Kde se jeho život pokazil? Před čtyřmi lety, kdy koloniální vláda začala s velkou kampaní odvodů ke Královským africkým střelcům, David Mathenge se jako tisíce dalších mladých Afričanů dobrovolně přihlásil, protože věřil, že Hitler provede invazi do Keni a odvede je v okovech. Mladí Afričané, sotva vyšli ze školy, nezaměstnaní a toužící po činu, byli přesvědčeni, že krácejí do boje s odporným zlem a že budou mít vynikající příležitost bránit svou zem, svobodu, demokracii a svůj způsob života. Oblečení do slušivých nových uniforem a klobouků se zdviženou krempou připevněnou chocholem hrdě maširovali před očima bílých důstojníků a cítili se jako válečníci před

286

bitvou. Opustili svůj domov, aby zjistili, že svět je mnohem větší, než si kdy představovali. David v té době věřil, že vstup do britské armády byl tou nejchytřejší věcí, kterou kdy udělal.

Nyní si uvědomoval, že tomu tak není. To nejlepší, co kdy udělal, bylo, že zůstal v Ugandě poté, co náčelník Mu-china, nemocný a na smrtelném loži - vlivem tahu, které na něj uvalila Wachera, šeptalo se mezi lidmi -, zrušil veškerá obvinění proti Davidovi a prohlásil jeho zatčení za omyl. David byl volný a mohl se vrátit do Keni, ale rozhodl se zůstat v Ugandě a zapsat se na Univerzitu Makerere, kterou o tři roky později dokončil s diplomem v oboru zemědělství.

Naučil se farmařit a řídit plantáž. Nyní byl připraven vzít si od Trevertonů svou půdu zpět.

Jenže kdy to bude? ptal se sám sebe, když odcházel z kasáren s puškou na rameni. Celá léta mu matka slibovala, že se mu jeho zem navrátí. Cožpak neuválila na Trevertonovy tahu? A cožpak Wachera kletba někdy selhala? Jenomže z Davidova pohledu se plnila velmi pomalu. "Treverto-nova kávová plantáž je na tom dobře," psala mu Wanjiru v posledním dopise. "Ta bílá holka Mona ji řídí sama." Kvůli tomu se přece David nepřidal ke Královským africkým střelcům - ne proto, aby ztrácel čas v suché, bohem zapomenuté zemi, kde se lidé rozhodli navzájem vyvraždit. A on měl stát mezi nimi jako terč pro obě strany, protože byl britským vojákem, zatímco Trevertonovi bohatnou z jeho půdy?!

Davida zaplavilo zoufalství.

Cožpak zde, ve vyprahlé Palestině, může něco milovat? V létě bylo vedro k nesnesení a horký vítr pálił člověku plíce, v zimě neustávaly šedé vytrvalé deště a hryzavý chlad, který v Keni nikdy nepocítil. Davidovi pukalo srdce steskem po vlasti. Toužil po jejich lesích, po jasném oparu nad horou Keňa, po písních svého lidu, po jídlech od své matky a po Wanjiřině lásce.

Wanjiru...

Byla pro něj mnohem víc než jen ženou, kterou miloval a s níž se chtěl oženit. Wanjiru mu ztělesňovala všechno, po čem se mu stýskalo. Wanjiru byla Keňa. Toužil po úlevě jejího objetí.

Spatřil velké přepravní nákladáky, které se začínaly řadit a jejichž světla oslnila tábor nepřírozeným jasem, a uvědomil si, že se organizuje hromadné pátrání. Kde to asi bude dnes ráno? ptal se v duchu, kráčeje k jednomu z vozů, a zapředl rozhovor s řidičem.

287

"Petah Tiqva," řekl muž a myslel tím malé městečko nedaleko Tel Avivu.

David přikývl a opřel se o blatník. Správní úřady s oblibou říkaly, že "proklatá Petah Tiqva je hnízdem teroristů". A nemýlily se. Britská rozvědka velmi dobře věděla, že lesy a háje kolem Petah Tiqva skrývají zbraně a vzbouřencům slouží jako tajné cvičiště. Bylo to nebezpečné místo na pátrání a britští vojáci do Petah Tiqva jezdili velmi neradi.

Davidovi připadalo, že v posledních dnech nemá jeho služba jinou náplň: jen hledání nepolapitelného Menachema Be-gina. Když zrovna nehlídal zátarasy na silnicích a neprohližel každé auto jedoucí do Tel Avivu nebo jej opouštějící, pak prohledával hotely, vyslychal chodce na ulici nebo klepal na dveře o půlnoci a tahal lidi z postele. Pátrání po Beginovi nabíralo na síle, Britové téměř šileli, jak chtěli najít tohoto muže, který sabotoval jejich komunikaci a útočil na civilní úřady. A nyní, když David Ben Gurion, vůdce Židovské svobody a Beginův největší rival, vyhlásil Beginovi válku a začal plně spolupracovat při pátrání s Brity, celá Palestina byla vzhůru nohama.

Dokonce byla vypsána odměna: patnáct tisíc dolarů tomu, kdo předá Menachema Begina úřadům.

Musí to být udatný válečník, pomyslel si David Mathenge, když mate celou britskou rozvědku už čtyři roky, podniká tolik úspěšných sabotáží, udržuje si své postavení vůdce ilegální armády Irgun a ani jednou se nenechal chytit. Být stále v pohybu, vždy krok před svými pronásledovateli - na to je třeba chytrého a statečného muže. Britové měli dokonce jen matnou představu, jak vůbec Begin vypadá. Při prohlídkách v domech měl David se svými muži hledat "polského Žida kolem třiceti, který má brýle, manželku a malého syna".

"Doufám, že tentokrát toho parchanta najdou," řekl řidič a zapálil si cigaretu. "Ten prokletý Begin si myslí, že jsme všichni moc dobrý terče pro jeho cvičnou střelbu. A já do Petah Tiqva tak nerad jezdím. Nebude trvat dlouho a padneme tam do léčky. Zapamatuj si, co říkám. Begin tady spustí zatracenou občanskou válku. Arabové budou sedět a chechtat se, zatímco Židi se budou vraždit navzájem a ušetří tak Hitlerovi práci."

David pohlédl na řidiče, muže s brunátným obličejem, jehož řeč dokresloval skotský přízvuk. Jen při takovýchto příležitostech, při nástupu do služby nebo na stráž, se bílí vojáci bavili s muži Davidova pluku. Jinak mezi nimi byla neviditelná bariéra nějakého podivného, nepsaného zákona proti rasovému směšování.

288

Afričany po příjezdu do mandátního území překvapilo zjištění, že mají oddělená kasárna a na mše chodí jinam než zbytek praporu. Doma v Keni se přijímalo, že se Afričané nemíchali s bílými osadníky - prostě to tak vždycky bylo - ale v armádě očekávali demokracii. Konec konců, všichni přece nosili stejné uniformy a sloužili stejné věci. Teprve minulý týden David zjistil, že afričtí vojáci dostávají nižší plat než ostatní.

To ho šokovalo. Pár jeho kamarádů si na tuto nesrovnalost stěžovalo, tvrdili, že voják je voják, černý nebo bílý, a všichni by měli dostávat stejný plat. Ale důstojníci, všichni bílí, připomněli africkým reptalům, že se mají líp než všichni u nich doma a že by měli být vděční za to, že je armáda přijala a že nemusejí dít na farmách jako ženy.

David pozoroval řadící se nákladáky, obrněné vozy a tanky, samopaly a silniční zátarasy. Věděl, že obklíčí celou Petah Tiqva, izolují nic netušící obyvatele a že jejich pluk bude vyslán k pátrání po Beginovi.

Vzpomněl si na incident v Haifě, kde tři vojáci padli do léčky. On sám byl pár kroků za nimi a jen o vlásek unikl smrti. v Čeká na ně Begin přímo v Petah Tiqva? dupal David. Je to válečná lest Irgunu? Skončí jeho dnešní palestinská služba rychle a krvavě?

David nechtěl zemřít. Chtěl domů. Do Keni. K Wanjiru.

Seděl na nárazníku, vytáhl z kapsy dopis a ve světle předního reflektoru se do něj začel. Psala:

Modlíme se, aby přišly deště. Minulý týden jsem měla v nemocnici volno. Jela jsem navštívit tvou matku. Sly jsme spolu do lesa a našly starý fikovník, kde jsme se modlily o dešti.

Tvá matka je v pořádku, Davide. Četla jsem jí tvé dopisy, pořád dokola. Ale ty novinové zprávy o válce v Palestině jí nečtu. Pišou o bombardování, Davide, o pozemních minách, o mučení a vraždách britských vojáků. K čemu tahle válka vůbec je? Proč tam jsi? Kdyby bojovali Masajové a Wakambové, pletli by se Kikujové mezi ně? Ne. Nech Araby a Židy, ať si to spolu vyřídí. Tohle není tvoje válka, Davide. Nechápu, co tam děláš.

David zvedl oči od dopisu a zadíval se na obzor zbarvený oranžovým příslibem svítání. Vychází nyní nad Keňou slunce? ptal se v duchu. Nosí matka právě z řeky vodu? A Wanjiru - převaluje se v posteli a myslí na něho?

Za co bojuji?

289

Vybavila se mu další zvláštní příhoda; stala se také v Haifě a od té doby ho pronásledovala jako noční můra.

Bylo to před půl rokem. David byl na stráž. Při rutinní prohlídce hotelu narazili na muže, který je tak ohromil, že David i jeho kamarád Ochieng z kmene Luů zůstali užasle stát. Ten muž měl na sobě americkou uniformu s hodností kapitána. Jenomže byl černý!

"Promiňte, pane," oslovil Američana David, "je to jen běžná kontrola."

Začali si povídat. Z Davidova přízvuku kapitán usoudil, že je z Anglie. "Z Keni, pane," vysvětlil David. Nakonec sebral odvahu a zeptal se: "Promiňte, pane, ale jak to, že jste kapitánem? V britské armádě nejsou žádní černí důstojníci."

Američan se usmál a řekl: "No, vojáků, je to proto, že mám univerzitní titul."

"To já mám také," řekl David a v tu chvíli byla řada na Američanovi, aby zíral.

Výraz v kapitánově tváři pronásledoval Davida pocelé měsíce, viděl jej všude, ve spánku, v poušti, ve tvářích Židů, které vyslýchal. Neopouštěl ho ani na okamžik. Američan už neřekl ani slovo, ale jeho oči mluvily jasně: hanba...

Ale pro koho - pro mladého vojáka nebo pro něho samého - David mohl jen hádat.

Najednou se všechno začalo hýbat. Muži se řadili, padaly rozkazy. David viděl přijíždět džíp, kapitán Donald povstal, aby promluvil k jednotce. Pronesl známou řeč, jen trochu opeřenou silnějšími slovy. Šlo o tohle: najít Begina za každou cenu, než přijdou další Britové o život.

David šplhal na korbu nákladáku a překládal řeč velícího důstojníka svému kamarádovi Ochiengovi, který mluvil jen svým rodným jazykem kmene Luo a svahilsky. David vysvětloval rozkaz, že mají provést domovní prohlídku ve čtvrti Hassidoff v Petah Tiqva, a myslel na nespravedlnost celé situace.

Tady byl Ochieng, negramotný venkovan od Viktoriina jezera, který sotva rozuměl tomu, co se mu řeklo, avšak přesto slepě plnil rozkazy, který se s radostí prohlížel v uniformě a který se po válce jako dalších osmdesát tisíc Afričanů vrátí do Keni ke svému předchozímu primitivnímu a neměnnému životu. A vedle něho David Mathenge, jeden z mála vzdělaných Afričanů v pluku, jediný s univerzitním titulem, muž plný ambicí, kterému se nedostane ani písmenka uznání za to, že je jiný než Ochieng. Davida to přivedlo zpět k výrazu v očích amerického kapitána. K té bezvýhradné hanbě.

Vůz se rozjel a David hleděl zamyšleně do prázdna. Když ho bílí důstojníci nevidí pro barvu jeho kůže, pak se musí

290

odlišit jinak. Na Beginovu hlavu byla vypsána tučná odměna a vojáka, který teroristu najde a přivede, čekalo

vyznamenání. David Mathenge Menachema Begin najde.

Hasidoff byla dělnická čtvrt' obklopená pomerančovníkovým hájem. Tanky a obrněné vozy okupační armády spolupracující s palestinskou policií obklopile celou oblast, zatímco vojáci chodili nahoru dolů po ulicích a křičeli do amplionů: "Zákaz vycházení! Zůstaňte ve svých domech! Kdokoli vyjde, riskuje život!" Muži seskakovali z náklad'áků, přáli si navzájem "dobrý lov" a průzkum začal. David a Ochi-eng se vydali dolů po ulici k prvnímu domu a arabský pasáček se svým stádem jim mával na cestu.

V několika minutách tu stála řada zatčených, které tlačili do náklad'áků; mnozí ještě ospale mžourali, protože teprve svítalo. Byli to podezřelí, které odvedou na policejní ředitelství k výslechu. Operace probíhala v překvapivém klidu a všichni spolupracovali. Lidé vykukovali z oken, otevírali dveře a ukazovali dokumenty. Ačkoli vojáků bylo méně než obyvatel - z nichž někteří, jak se později ukázalo, byli určitě členy Beginova Irgunu - vojáci měli na rozdíl od nich zbraně.

David vyslyšal, zatímco Ochieng stál se svým samopalem na stráži.

Nebylo snadné hledat muže, o němž se pouze domnívali, že je zde a jehož nikdy nikdo vlastně neviděl. Ale David byl rozhodnut. Na plakátě v kasárnách byla stará Beginova fotografie. Byl vyfocen v uniformě polské armády vedle hezké mladé ženy, své manželky. David si uložil do paměti každý detail toho rozmazaného obrázku. Beginovy vlasy, tvar jeho očí, křivku jeho úst. Stejně tak i té ženy, Alizy Beginové.

Narazil na nervózního mladého Žida, kterého poslal do čekajícího náklad'áku, na několik lidí, kteří neměli doklady v pořádku a na pár protestujících. Věděl, že většina z nich bude do večera propuštěna, aniž by se od nich získaly nějaké informace.

David klepal na dveře, zatímco Ochieng stál s namířenou puškou. Věděli, že za každými dveřmi se může skrývat past, že se mohou otevřít se střelbou.

Snášelo se jít. Davidova úzkost dostoupila vrcholu. Kapitán Geoffrey Donald projížděl ulicemi ve svém džípu, zpovídal své muže, řídil je. Ochieng začal být nervózní. Každou chvíli čekal, že uslyší svištět kulky, hřmět bomby. David zaklepal na dveře skromného domku. Otevřel malý usměvavý muž.

291

"Ruce vzhůru," řekl David. Prohledal muže. Nenašel žádnou zbraň a pokračoval: "Vaše doklady." Muž poslechl.

Israel Halperin - stálo v dokumentech anglicky a hebrejsky, uprchlík z Polska.

"Jaké máte zaměstnání?" zeptal se David.

Muž se usmál, rozpráhl ruce a řekl něco jazykem, kterému David nerozuměl. David ustoupil a řekl: "Budete muset na policejní velitelství." V tom okamžiku se objevil další muž, jako kdyby stál za dveřmi a poslouchal.

Byl vyšší než pan Halperin, měl bradku a dlouhý černý kabát. Řekl, že se jmenuje Epstein a že je rabín. "Můj přítel nemluví anglicky. Snad bych vám mohl překládat?"

David si rabína prohlížel. Nepodobal se fotografii z plakátu. Ochieng ho prohledal, zda nemá zbraň, a David se zeptal:

"Co tento muž dělá?"

"Je to právník. Připravuje se tu v Palestině na zkoušky."

David si prohlédl menšího muže od hlavy k patě. Choval se nesměle a mile se usmíval. "Jak dlouho jste tady v Palestině?" zeptal se ho David.

Pan Halperin odpověděl a rabín to přeložil. "Čtyři roky."

"Davide!" ozval se Ochieng svahilsky. "Za těmi dveřmi se něco hýbe."

David dal příteli znamení, aby to prozkoumal. Ochieng pootvěřel svou puškou druhé dveře, zatímco oba Židé je lhostejně pozorovali. O chvíli později se objevila žena s malým chlapcem v náručí. Ochieng stál s puškou nervózně namířenou přímo na ni.

"Kdo je to?" zeptal se David.

Pan Halperin promluvil a rabín řekl: "Je to jeho žena."

David si ženu prohlédl. Byla mu povědomá. Tep se mu zrychlil. Znovu pohlédl na pana Halperina a zadíval se mu do očí, které přijaly jeho pohled klidně a jistě. Může být tento skromný malý muž tím obávaným Menachemem Beginem? David najednou poznal podobu s obrázkem na plakátě. Obočí, ta ústa...

Z ulice se ozývaly výkřiky a řev motorů. Několik obyvatel protestovalo a zahrnovalo vojáky hlasitými urážkami.

David a pan Halperin se na sebe dlouho dívali. Pak David řekl: "Půjdete se mnou."

"Příteli," ozval se tiše rabín, "co pan Halperin udělal?"

David prohledával dům. Hledal další osoby, důkazy teroristické činnosti, ale viděl jen hory knih. "Vyslechne ho policie."

Pak promluvil pan Halperin, znělo to jako otázka.

Rabín Epstein řekl: "Pan Halperin chce vědět, za co v\ ko voják bojujete."

292

David byl poněkud zaskočen. "Do vozu. Všichni. Ta žena a dítě taky!"

Ale pan Halperin, pokojný a naprosto nevyvedený z míry, znovu promluvil. Hovořil a rabín překládal: "Vy jste Afričan, příteli, patříte k utlačované rase. Vy bojujete za Brity? Proč bojujete za lidi, kteří vás utiskují?"

David zaváhal a drobný mužíček pokračoval tichým, přesvědčivým hlasem. "Víte, co se ve světě děje? Já vám to povím. V mém městě v Polsku bylo nás Židů třicet tisíc. Dnes nás zbylo asi deset. Byl to náš domov, přesto jsme z něj byli vyhnáni. A co se děje s vaším domovem, můj africký mladíku?"

Tmavé oči pana Halperina byly upřeny na Davidovu tvář, pohled měl pronikavý a přesvědčivý. "Co vám slíbili za to, že budete bojovat za Brity, příteli? Indií slíbili za účast ve válce nezávislost. Slíbili tolik i vám, Afričanům?"

David zamrkal. Pohlédl na pana Halperina na Ochienga, který nerozuměl anglicky, a proto jen trpělivě stál s puškou

namířenou na ženu a dítě. David se vrátil k pronikavému pohledu očí pana Halperina. "Jestli vám neslibili nic," pokračoval Halperin prostřednictvím rabína, "tak bojujete pro nic. Před lety vás zkolonizovali, protože jste neměli zbraně, vzdělání, abyste se s Brity mohli měřit. Ale nyní již znáte zbraně, máte vzdělání. Na co čekáte?" David zíral na muže, který mu sahal sotva po ramena. Pan Halperin byl bleďý, vlasy mu ustupovaly, hlas měl tichý. Ale byla v něm zvláštní síla, z níž se David nedokázal vymanit.

"Jsouvěci cennější než život, můj utlačovaný příteli," řekl polský Žid. "A hroznější než smrt. Milujete-li svobodu, musíte nenávidět otroctví. Milujete-li svůj lid, musíte nenávidět ty, co jej utlačují. Ptám se vás, milujete-li svou matku, nebudete nenávidět muže, který ji bude chtít zabít? A nebudete s ním bojovat i za cenu svého života?"

V Davidově mysli se vynořila vzpomínka. Bylo mu opět sedmáct, stál na pařezu fíkovníku a křičel na náčelníka Joh-na Muchinu: "Muž, který nemiluje svou zemi, nemiluje ani svou matku... A muž, který nemiluje svou matku, nemůže milovat ani Boha!"

David byl otřesen. Právě pro tato slova byl vězněn, mučen a hnán do exilu v Ugandě.

Jak mohl zapomenout?

Najednou si bolestně uvědomoval uniformu, kterou nosil, britský samopal, který mu visel přes rameno, a doklady "pana Israela Halperina" ve svých rukou.

"Jděte!" zašeptal Žid mírným hlasem, "vraťte se do své vlasti v míru a nechte nás dělat to, co udělat musíme."

293

"Co to tu máte, vojáku," ozval se zezadu něčí hlas.

David se otočil. V džípu stál jeho velící důstojník, oči skryté za slunečními brýlemi. V ruce měl vycházkovou hůl, nablýskané knoflíky jeho uniformy zářily ve slunci. Byl to Ge-offrey Donald, přítel Trevertonů.

"Nic, pane," řekl David rychle a vrátil panu Halperinovi jeho doklady. "Tady je vše v pořádku." Mávl na Ochienga, který vyběhl z domu. Když se za ním zavíraly dveře, David zaslechl tiché "šalom".

37

Všichni v okrese věděli, že ve skleníku straší.

V noci si u svých ohnišť Kikujové potichu vyprávěli o duchu, který tam žije, děti ve škole mluvily o strašidlech, ženy na trhu si o tom šeptaly. Netrvalo dlouho a tato zpráva se dostala k uším každého Afričana v okolí, takže se brzy nikdo, ani ti, kteří by se dali zlákat zlodějskými choutkami, neodvážil k tabu skleníku na mýtině.

Njeri provedla svůj úkol dobře.

Rose si při odchodu z domu toho krásného prosincového rána zpívala. Jako každé ráno si dávala ohromnou práci se svými vlasy a s oblékáním. Zkoušela nejrůznější parfémy, vybírala ty pravé šperky. Zoufale si přála potěšit Carla, zasloužit si jeho úsměv. A přesně to dělal generál Carlo Nobili každý den již tři měsíce - usmíval se na Rose.

V říjnu se v lese u Meru našly ostatky nějakého bělocha. Považovali je za pozůstatky třetího uprchlého italského válečného zajatce, který našel svůj osud v zubech divoké zvěře. Ostatky byly odeslány do jeho vévodského sídla v Itálii, pátrání skončilo, případ byl uzavřen. Nikdo - ani Grace, ani sir James, ani Mona, ani Tim Hopkins - nevěděl o záhadném nájemníkovi skleníku ani o tom, že Rose přestala vyšívat svůj gobelín už před mnoha týdny a že nyní chodí každý den na mýtinu ze zcela jiného důvodu.

Zastavila se na okraji vjezdu a zaclonila si oči proti slunci.

Mona řídila nákladňák naložený pytli kávových bobů. Rose nedokázala pochopit posedlost své dcery plantáží. Bylo to jako šílenství. Mona byla vůči Bellatu a jejím pěti tisícům akrům stejně majetnická jako Valentin, opravdová dcera svého otce, řekla si Rose. Ale co až válka skončí, ptala se v duchu, a Valentin se vrátí, aby převzal kontrolu nad plantáží?

Rose ucítila zamrazení v duši.

Valentin.

294

Doufala, že se nikdy nevrátí.

Generál byl ve skleníku, nožem prořezával semenáčky del-finií. Zasadil je do truhlíků přede dvěma měsíci; bylo to první, co udělal, když se dostatečně zotavil. Rose se zastavila ve dveřích a pozorovala ho. Stál v lomeném slunečním světle, které sem pronikalo střechou a jako by ho obklopovala jemná průhledná aura. Všechno bylo mlhavé. Temně modré a le-vandulové květy všude kolem vypadaly rozmazaně, světle zelené listy se slévaly se smaragdovými. I z muže ve skleníku se stal někdo jiný, pomyslela si Rose, vysoký a štíhlý se skloněnou tmavou hlavou připomínal bájnou postavu - boha s olivovou pletí procházejícího se v olympské zahradě.

Zvedl hlavu. Stála tiše, ale on její přítomnost vycítil. "Roso," řekl jemně.

Vešla a položila košík se snídání. "Není na rozsazování semenáčků příliš brzy?" zeptala se, když se přiblížila, postavila se vedle něho a pohlédla do truhlíků.

"VKeni ne! Tahle země je fantastická, Roso! Máte tu takové mírné podnebí, žádné zimy, žádné jaro ani podzim. Nic nespí, květiny kvetou celý rok!" Obrátil se na ni svým zářivým úsměvem. "Je to zahradníkův ráj."

Carlo Nobili, zjistila Rose, byl odborníkem na květiny. Na svém vévodském panství v severní Itálii trávil léta pěstováním a experimentováním, křížením, získáváním nových hybridů a tvorbou rozlehlých květinových zahrad, které, jak se chlubil, mu záviděli i ve Vatikánu. Když se zotavoval na lůžku, které vyrobila Njeri ze slámy a z příkrývek, utrousil generál pár poznámek o nádheře Rosiných rostlin, hovořil jako znalec a našli tak společný zájem. V následujících týdnech, jak se jejich zdrženlivé a něžné přátelství rozvíjelo, trávili hodiny hovorem o své zálibě, učili se jeden od druhého, vyprávěli si o experimentech, úspěších a nezdarech. Naučil ji seřezávat begonie, aby déle kvetly, ona mu ukázala, jak pěstovat opalizující modré delfinie, které byly v Keni doma a které našla v lese a vysadila na mýtině.

Nyní se na ni díval, pozoroval, jak rozptýlený sluneční svit ozařuje její světlé vlasy, zjemňuje barvu jejích šatů. Tento

skleník, ukrytý v srdci lesa, připadal vévodovi d'Alessandro kouzelný. Věděl, že pod jeho skleněnou střechou a uprostřed úrodné půdy, v těžké vůni květin a pod velkými, pokyvujícími se listy vede očarováný život. Každý den ho navštěvovala tato krásná čistá žena, žena, které se ještě ani nedotkl a která, jak byl přesvědčen, musela sestoupit z Botticelliho plátna.

"Spala jste dobře, Roso?" zeptal se, stojí těsně u ní.

Zalapala po dechu. "Ano. A vy, signore?"

295

"Vytvořila jste tu pro mne palác." Ukázal rukou do rohu, kde se ze slaměné matrace, věšáku, skládací židle a umývadla se džbánem skládal jeho úkryt. "A musíte mi říkat Carlo."

Rose se začervenala a natáhla se po košíku.

Nedokázala mu říkat křestním jménem a neuměla to vysvětlit. Vévoda se domníval, že po intimě chvil, kdy ho ošetřovala v nemoci, omývala jeho rány, krmila ho jako dítě a pomáhala mu dělat první kroky, by ho opravdu mohla oslovovat Carlo. A přesto, což mu bylo nepochopitelné, nemohla!

Pozoroval, jak se při jeho uzdravování měnila z té jemné, ale neústupné ošetřovatelky, která převzala odpovědnost za jeho život a dělala pro něj vše, v nesmělou, tichou bytost, která jako by od něho chtěla každou chvíli utéci. Vypadalo to, říkal si v duchu, že čím více on nabíral síl, tím více ona slábla. Čím větší měl moc, tím více její mizela. Nyní se mu téměř ani nedívala do očí.

Rozbalila košík, rozložila čistý ubrus a vyndávala teplé koláčky, máslo, sklenici medu a konvici čaje Hraběnky Tre-vertonové. Při jídle Carlo tiše mluvil o svém domově, o panství, na kterém žil sám; manželka mu zemřela před pěti lety při porodu. Mluvil s Rose o zahradničení, o obrazech, hudbě a o knihách. Ani jeden nezačínal o válce, o jeho otřesných zkušenostech v zajateckém táboře. Nikdy se ani slovem nezmínili o tom, co ho na toto místo přivedlo a co ho tu nyní drží.

Každý den četl Carlo v jejích očích nevyslovenou otázku: Proč zůstáváš? Jako kdyby se bála, že jednoho dne zmizí. Stejnou otázku kladl i on sám sobě, ale odpověď nenacházel, snad jen jakýsi pocit, že čím déle zůstává, tím více zůstat musí.

Protože nyní žil pro toto ukradené kouzlo, nádherný kousek času, který vykrojil z hrůzné tkaniny války, jako by minulost a budoucnost neexistovala. Věděl, že již brzy bude muset najít cestu zpět ke své armádě, zpět k neodvratitelné porážce.

Toto ráno trávili hnojením Rosiných orchidejí, zalévali je a natáčeli ze slunečního svitu do stínu. Carlo se při práci ptal:

"Proč je máte v tak malých květináčích, Roso? Myslím, že by se jim lépe dařilo v prostornějších."

Když jí před týdnem položil první otázku, Rose nevěděla, co říci. Neuměla odpovídat na otázky - vždyť ani její afričtí sluhové v domě si k ní nechodili pro příkazy. Byla v úzkých. Ale časem si na Carlovy dotazy zvykla a uvědomila si, že když ona mluví, on poslouchá. Cítila se lépe a dokázala mu

296

začít vysvětlovat. "Tohle jsou jihoafrické orchideje - disa. Daří se jim v malých květináčích, protože se rády tisknou ke stěnám."

Ruce si umyli až odpoledne, když přišla Njeri s čajem, prostřela a zase odešla. Rose a Carlo jedli sendviče a zjistili, že se pomalu stmívá. Po obloze se valily mraky.

Když na skleněnou střechu dopadly první kapky, Rose řekla: "Musím už jít."

Ale Carlo ji najednou vzal za ruku a řekl: "Ne. Nechoďte. Alespoň jednou, Roso, zůstaňte se mnou."

Cítila, jak jí buší srdce. Podívala se na tmavou ruku, která ji držela za zápěstí - jejich první skutečný dotek. Vzrušoval a děsil ji zároveň.

"Vy se mne bojíte, Roso?" zeptal se jemně.

Carlo vstal. Přistoupil k ní blíž. "Zůstaň," zašeptal. "Zůstaň dnes v noci se mnou."

"Ne..."

"Proč ne?" Druhou rukou jí hladil vlasy. "Chceš odejít, Roso?"

Zavřela oči. "Ne."

"Pak zůstaň."

Z jeho blízkosti se jí točila hlava. Vůně stovek květin v teplém vlhkém skleníku se na ni tlačila ze všech stran. Ve vlasech a na zápěstí cítila jeho prsty. Ačkoli byl jejich vztah platonický, myšlenky na Carla Nobiliho naplňovaly každíčkou. Již minutu, ve dne i v noci. Ve dne k němu přistupovala zdrženlivě a stydlivě, v noci snila...

Když na svých ústech ucítila jeho rty, otevřela prudce oči a odtáhla se. Ale on ji pevně svíral: "Řekni mi, že mne nemiluješ, Roso. Řekni mi to."

"Signore, prosím, nechtě mě jít."

"Jmenuji se Carlo. Chci, abys to řekla." Jeho sevření na zápěstí zesílilo. "Miluješ mě? Jestli ne, řekni to a já tě nechám jít."

Zadívala se mu do tmavých očí a byla ztracená. "Ano," zašeptala, "miluji tě."

Pustil ji. Usmál se a něžně vzal její tvář do dlaní. Rose se vzepřela, ale jeho polibek téměř necítila. "Pověz mi, čeho se bojíš, má drahá?" zašeptal. "Jsme tu sami. Nikdo nás neuvidí. Dovol mi se s tebou milovat. Chtěl jsem to od chvíle, kdy jsem poprvé otevřel oči a spatřil božího anděla."

"Ne..."

"Proč ne?"

Budeš mě nenávidět, pomyslela si v duchu, zklamání tě a pak už mne nebudeš milovat. Jako Valentin...

Sklonila hlavu. "Protože... mně se to nelíbí."

297

"Tak to se musím postarat, aby se ti to líbit začalo." Objal ji a vedl k lůžku. Ztuhla a byla připravena klást odpor, ale k jejímu překvapení ji nenutil ulehnout, ale vyzval ji, aby si sedla.

Na skleněnou střechu začalo silně pršet. Carlo zapálil lampu a usedl na lůžko vedle Rose. Objal ji kolem ramen a stáhl dozadu, takže se nyní oba opírali o stěnu. Dlouho jen seděli a naslouchali dešti.

Rose byla zmatená. Část z ní ho chtěla, část ho odmítala. Cítila cosi blízkého touze, ale ta nešla dál než k prostému doteku, polibku. Pak už před ní stála stěna strachu.

Začal ji hladit po vlasech. Políbil ji na čelo. Italsky cosi šeptal. Cítila teplo jeho těla přes hedvábnou košili, kterou měl na sobě, cítila jeho pevné svaly, spoutanou mužskou sílu. Carlo byl dost silný, aby ji donutil, o tom nepochybovala.

Jako to kdysi udělal Valentin. Jestli to udělá, tak to kouzlo bude zlomeno navždy.

Ale v tom, co Carlo dělal, nebylo žádné vynucování. Rose nepocítovala nic z naléhavosti, jakou znala s Valentinem.

Ukryta v teple a žáru skleníku, obklopena džunglí kapradin a lián a tropických květín, s bubnováním deště nad hlavou si začínala připadat malátná. Položila se do Carlova objetí. Vsunul své nohy pod její a položil si její hlavu na rameno.

Bylo to jako sen - jeho něžný hlas, jeho dotek, jeho uklidňující blízkost.

Pak se mu ruka svezla k jejímu stehnu.

"Ne," řekla.

"Prosím," zašeptal. "Dovol, abych se o tebe postaral, má drahá."

Snažila se uvolnit, pustit ho ke svému tělu, ale když jeho ruka začala stoupat výš, propadla panice.

"Roso," řekl, když cítil, jak ztuhla, "podívej se na mne."

"Já -"

"Podívej se na mne."

Zvrátila hlavu. Oči měla jen pár centimetrů od jeho. Ty ji uchvátily a držely, zatímco jeho ruka pokračovala v něžném průzkumu.

"Roztáhni nohy," zašeptal, "jen trochu."

"Ne."

"Otevři se mi, Roso."

Jeho ruka se pohnula.

Rose zalapala po dechu a ztuhla.

"Pšt," řekl, "neper se se mnou. Uvolni se, drahoušku."

"Co to -" začala. Nemohla popadnout dech. v

"Pořád se na mne dívej, Roso. Já tě miluji. Říkám ti, jak moc tě miluji."

298

Dělo se s ní něco zvláštního. Byla vyděšená. Carlova ruka se pomalu pohybovala, upřeně jí hleděl do očí.

"Ach!" vzdechla.

"Pojď ke mně, Roso," řekl. "Pojď ke mně."

Byla zjatcem jeho pohledu. Nemohla se pohnout. A}e něco se dělo. "Počkej," zašeptala. "Já jenom -"

"Co? Co jenom?"

Jeho ruka ji stále rytmicky hladila.

"Ano," zašeptala, "ach ano."

Pak se jí dotkl. Rose vykřikla, když jí projela ta nekonečná vlna. Zhroutila se mu do náruče.

Carlo ji vzal za bradu, zvedl jí hlavu a přitiskl své rty na její ústa.

"Carlo!" vydechla. "Ach, Carlo."

"Pověz mi, o čem sníš, má drahá. Vypravuj mi své sny."

Oči se jí naplnily slzami. Kdysi dávno, když před lety přijela do Keni, měla jeden sen. Snila o tom, že se z ní stane opravdová žena. Myslela, že východní Afrika z ní učiní úplnou bytost. Namísto toho vítr z vysočiny odnesl její duši. Ale dnes v noci, pod bušením deště začala Rose v Carlově náruči znovu snít.

Najednou vstala a došla ke dveřím. "Njeri," zavolala do deště. Dívka seděla v besídce a čekala na svou paní.

"Njeri, vrať se do domu. Já tu zůstanu. Kdyby někdo telefonoval nebo za mnou přišel, řekni, že mne bolí hlava a že ležím a nechci být vyrušována. Rozuměla jsi?"

Njeri pohlédla nejistě na svou paní stojící ve dveřích. Pak řekla: "Ano, memsaab."

Rose za sebou zavřela dveře, otočila se a pohlédla na Carla.

Díval se na ni s nekonečnou něhou. "A teď, má drahá," řekl, "budeš snít se mnou?"

"Ano."

"A nebudeš se už bát?"

"Ne," odpověděla, "nebudu se bát."

Našla ho stát na mýtině s pohledem upřeným na měsíc a hvězdy. Vlasy mu poletovaly v lehkém vánku, tvář měl soustředěnou. Vypadal tak vysoký, tak krásný, pomyslela si Rose. Stál tam bez košile, takže si měsíc svým perleťovým svitem mohl pohrávat s jeho šlachovitými pažemi a hrudi. Byl tak nádherný, že jí připadalo, jako by byl právě stvořen, jako Adam v ráji, nový, magický a osamocený.

Ale když přistoupila blíž, spatřila na jeho zádech ji/vy a srdce ji zabořilo. Za poslední dva měsíce, které zde spolu

299

prožili v lásce, Carlo tolikrát křičel v noci ze spaní. Rose ho utěšovala a on plakal, nakonec jí vyprávěl o táboře, o všech zvěrstvech, jinž byli podrobeni jeho muži. Na duši Carla No-biliho ležela těžká vina. Byl to ztrápený, hluboce stísněný člověk. Obviňoval se, že své muže opustil, když měl zahynout spolu s nimi.

Došla k němu a dotkla se jeho paže.

"Válka končí, u řekl do větru.

"Já vím."

Otočil se a zadíval na ni. "Přišel konec našeho společného života. Dál už takhle pokračovat nemůžeme."

Přikývla.

"Zůstaneš s ním?" zeptal se Carlo.

Bylo to téma, jemuž se v posledních osmi týdnech oba pečlivě vyhýbali. Ale otázka Rose nepřekvapila, věděla, že bude jednoho dne vyřešena. "Ne," řekla. "Nezůstanu s Valentinem. Nebudu s ním dál žít. Nechci tu být, až se vrátí domů."

"A co tvá dcera? Tvůj domov?"

"Mona mne nepotřebuje. A Bellatu byla pro mne vždy pouhým domem, nikdy domovem. Ty jsi můj domov, Carlo."

"Takže odejdeš se mnou?"

"Ano."

"Kamkoli řeknu? Kamkoli půjdu?"

"Ano."

"Nevím, co budu dělat, kam půjdu. Moje rodina žije v domnění, že jsem mrtvý. Nevím, co mne v Itálii čeká. Možná se ani domů nevrátím, ale začnu znovu někde úplně jinde. Neděsí tě to, Roso, že jsem muž bez domova?"

"Já se nebojím, Carlo."

Vzal ji do náruče a přitiskl tvář k jejím plavozlatým vlasům. "Co jsem v životě udělal, že jsem si zasloužil tebe, má drahá?"

Když si vzpomenu na ten smutek, když mi zemřela žena... a ty dlouhé osamělé roky v domě mých předků, kdy jsem si myslel, že už nikdy nebudu milovat. Byl jsem jen z poloviny naživu, Roso, než jsem tě potkal."

Políbil ji, velice něžně, a pak řekl: "Nemohu ti nic víc slíbit, má drahá. Jen tohle a svou věčnou lásku a oddanost."

"Víc nežádám. Víc jsem nikdy nechtěla. Všechno to hned opustím, pokud je to tvé přání."

Přikývl. "Pak odjedeme okamžitě."

Ve stejnou chvíli stál Valentin na nástupišti nairobského nádraží a v duchu se ptal, zda má předem zatelefonovat a dát Rose vědět o své neočekávané dovolené, anebo učinit ze svého návratu domů překvapení.

300

Chtěl to provést ve velkém stylu jako ohromné představení přesně jako kdysi, kdy všichni v kolonii o Valentinu

Tre-vertonovi tvrdili, že je v tomhle mistr.

Otvíralo se před ním šest požehnaných týdnů, které stráví ve vlastním domě, ve vlastní posteli a bude jíst opravdové

jídlo. Po třech letech mizerných bojů v poušti s Itálií měl Valentin v hlavě jedinou myšlenku: znovu vkročit do Bellatu.

Dokonce se těšil na Rose. Snad, doufal, k němu bude po čtyřech osamělých letech vstřícnější.

A tak Valentin našel chlapce, který by mu odnesl zavazadla, otočil se od telefonů a začal se rozhlížet po taxíku. Rozhodl se, že svým příjezdem všechny překvapí.

38

Ještě před chvílí Wanjiru tančila v dešti. Nyní ležela na svém novém lůžku z kozích kůží a její nahé, vlhké a lesknoucí se tělo bylo připraveno na Davidův příchod.

Tak dlouho čekala na tuto noc. Před pěti lety, když se David konečně vrátil do Keni ze svého ugandského exilu, nebyla příležitost, aby si jeden druhého užili. Zapsal se do armády a odjel skoro okamžitě do té otřesné Palestiny, kde téměř zemřel.

Právě zranění, která utrpěl, když najel džípem na minu, byla důvodem, proč se ocitl doma ještě před koncem války. Po dvanácti týdnech v nemocnici v Jeruzalémě a dalších čtyřech v Nairobi byl konečně tady a byl její.

Svatební obřady se konaly dva: jeden civilní, který vyžadovaly britské úřady, a jeden kikujský, který vyžadoval kmen.

Tuto mrholivou dubnovou noc slavili svou kikujskou svatbu. Z vesnice za řekou přišly všechny rodiny, aby se s Wa-cherou podělily o její štěstí. David zaplatil za Wanjiru třicet koz - pěknou cenu! Pak se svými přáteli vztyčil stěny nové hliněné chýše a poté dle starého zvyku Wanjiru s ostatními ženami celé dopoledne pokládala střechu. Před dvěma týdny provedla Davidova matka na Wanjiru obřadný řez, který umožnil sexuální styk a odstranil výsledek její vlastní práce před osmi lety při rituálu irua. Rána? se zacelila a Wanjiru nyní ležela připravena pro svého muže.

Davidovi připadalo, že se slavnost potáhne celou noc.

Byl zasmušilý. Kéž by se mohl veselit jako všichni jeho přátelé, kteří bujaře tančili a podávali si tykve s třtinovým pivem. Jenže oni díky své požehnané nevědomosti dokázali být šťastni, zatímco David, příliš vzdělaný a příliš zcestovalý, seděl v zachmuřeném stínu reality.

301

Za své zranění a službu impériu dostal od Britů vyznamenání a byl předčasně propuštěn ze služby. Nic víc. Vrátil se domů, aby zjistil, že tu pro něho není práce, že v Keni není místa pro "vzdělaného negra", jak ho jeden člověk nazval. Ačkoli v domorodých školách učili afričtí učitelé a v některých vládních úřadech pracovali afričtí úředníci a stále více Afričanů se zapojovalo do soukromého podnikání, zdálo se, že chytrého mladého muže ve věku sedmadvaceti let s univerzitním diplomem v zemědělství a ambiciózním pohledem v očích nikdo nepotřebuje.

Do rukou se mu dostala tykev s pivem a on se napil.

Věděl, že Wanjiru odešla do nové chýše, kterou jí s přáteli postavil vedle chýše své matky. Ale právě teď se nemohl se svou nevěstou setkat tváří v tvář. Byl příliš plný zloby a hořkosti, než aby k ní mohl přijít s láskou. Tak dopil zbytek piva a natáhl se pro další. Na druhé straně ohně, přes který tančili mladí, spatřil svou matku, která ho upřeně pozorovala.

David odhadoval, že jeho matce může být asi pětapadesát let. Kdyby si přestala holit hlavu, určitě by měla už šedé vlasy. Ale obličej měla stále hladký a krásný, její dlouhý krk byl ozdoben řadami náhrdelníků s korálky. Stále nosila

staro-módní šaty z měkké kůže a po obou stranách hlavy jí visely velké korálkové náušnice.

Wachera byla pro svůj lid symbolem mizejícího života, mizející Afriky. David ve své matce viděl zvláštní posvátnou ikonu, představující starý řád, jenž je z této země vyháněn. Bolelo ho kvůli ní srdce. Všechny ty osamělé roky! Bez manžela, bez dalších dětí, jen sama v chýši, kterou stále strhávali a kterou znovu a znovu stavěla, dokud ji bílý muž nakonec nenechal na pokoji. Davidova matka, Wachera Mathenge, byla nyní díky své vzpouře proti Evropanům po celé Keni legendou. Od svého návratu David trávil dlouhé hodiny v rozhovorech s matkou, ona mu tiše naslouchala. Vyprávěl jí o svém boji v Ugandě, o svém studentském životě a o tom, jak promoval s nejlepšími známkami ve své třídě, o těch rocích v Palestině plných stesku po domově, kdy mu jedinou útěchou byly myšlenky na návrat. A také o tom, jakým je pro něho návrat rozčarováním, když zjistil, že je stále jen druhořadým občanem.

"Chválí nás v novinách," říkával jí u ohniště v její chýši, "a v rozhlase. Vláda si pochvaluje 'barevné' jednotky, parlament zdraví své 'domorodé' hrdiny. Probouzejí v nás hrdost a sebeúctu, učí nás číst a psát a bojovat za jednu věc - Luové a Kikujové bok po boku. Ale když se vrátíme do Keni, říkají nám, že tu pro nás není místo ani práce, že se musíme vrátit domů do domorodých rezervací!"⁴

302

"Matko! Kolonie po celém Britském impériu získávají nezávislost. Ptám se tě: Proč ne Keňa?"

David věděl, že ve svém nářku není sám. I když vypuknutím války se rychle zastavilo posilování politického vědomí mezi Afričany, k němuž v roce 1937 sám přispíval, plamen se znovu pomalu rozhořoval. Vyprázdnil další tykev piva a myslel na tajné setkání, zasedání Svazu keňských Afričanů svolané do Nairobi, kde jeho hlavní vůdci - mladí, vzdělání a energičtí lidé - nastíní svůj plán keňské nezávislosti. Povídalo se, že i Jomo Kenyatta, známý agitátor plánuje po sedmácti letech návrat do Keni. S tímto silícím hnutím a s blížícím se návratem sedmdesáti tisíc afrických vojáků po skončení války si byl David jist, že tvář Keni se jednou provždy změní.

Znamenalo to, že se mu vrátí i jeho půda.

Vstal, už na vratkých nohou, a stočil pohled ke svahu nad řekou. Přes vrcholky stromů viděl světla Bellatu, obrovského kamenného domu, který byl postaven kikujskou krví a potem. David pomyslel na bělochy uvnitř toho domu - Tre-vertony - a v duchu si řekl: brzy...

Přistoupila k němu jeho matka a řekla: "Jdi teď za svou ženou, Davide Kabiru. Ceká na tebe."

Vešel do chýše a zůstal stát hned za dveřmi. Doutnající ohniště naplňovalo vzduch kouřem, v hliněných stěnách bylo teplo a útulno, vůně deště a piva mu stoupla do hlavy. Když spatřil Wanjiru, nataženou, dráždivě smyslnou a nahou, vyschlo mu v krku.

Připadal si jako vetřelec.

Žena má právo mít za manžela skutečného muže. Podle ki-kujských zákonů platilo, že pokud nebyla sexuálně uspokojena, pokud jí nedal děti nebo se nedokázal chovat jako muž, měla žena právo ho vyhnat a vrátit se ke své rodině. David chtěl Wanjiru zoufale dokázat, jak ji miluje, jak po ní touží, vzít si ji jako válečníka a poskytnout jí rozkoš. Ale cítil, že není k ničemu. Připadal si bezmocný.

Wanjiru zvedla ruce a on k ní došel. Svezl se k ní, přitiskl svou tvář mezi její velká ňadra a pokoušel se jí vypovědět, co měl na srdci. Jenomže vypil příliš mnoho piva. Jazyk ho neposlouchal. A neposlouchalo ho ani jeho tělo.

Wanjiru byla zpočátku trpělivá, věděla toho o mužích víc než většina novomanželek, protože prošla kursem pro ošetřovatelky. Hladila ho a laskala. Šeptala mu kikujské něžnosti. Pokušitelsky pohybovala svým tělem. Ale přes všechno úsilí se jí nepodařilo vyvolat v něm uspokojivou reakci. Zůstával ochablý v jejích rukou a ona cítila, jak se v ní hromadí starý vztek.

303

Před osmi lety - když stál na starém pařezu a házel do davu přísloví - musela Davida Mathenge postrčit, aby se choval jako muž. Nyní to musí udělat znovu - o svatební noci!

Posadila se. "Davide, co se děje?"

Byl zoufalý. Pivo, pocit ponížení, pocit, že mu ukradli mužnost...

"Thahu není na nich!" vykřikl a mávl rukou směrem k Bel-latu. "Je na mně!"

Wanjiru to šokovalo. A když viděla, jak se mu v očích hromadí slzy a v jeho pláči zaslechla tón sebelítosti, pocítila k němu odpor. Ničím nepohrdala tolik jako mužem, který se chová jako žena.

"Odejdi," řekla. "A vrať se na mé lože, až budeš mužem."

David vyvrávorál z chýše. Pohlédl na své bratrance a strýce oslavující kolem ohně, pak se od nich odvrátil a zmizel ve tmě.

"No tohle," řekl Tim Hopkins, když se k němu sir James přidal na terase, "dole u šamančiny chýše se zřejmě něco děje. Co myslíte, že to je?"

James vzhledl k tmavé obloze a v duchu se ptal, jak dlouho ještě potrvá, než se rozprší. Návrat na Kilima Simba uprostřed bouře by mohl být riskantní. Rozhodl se, že vezme Valentina za slovo a zůstane přes noc. "Val povídal, že se Wacheře žení syn. Postavili tam pro jeho ženu novou chýši."

"Tak to tam teď na konci hřiště budou tři."

"Ano. Val je pěkně navztekaný. Řekl, že hned ráno to tam nechá všechno strhnout. Tentokrát i chýši té stařeny."

Výborně, pomyslel si Tim. Doufám, že to ten parchant udělá. Kikujové si to nenechají líbit a budou se chtít pomstít.

Možná tentokrát lorda Trevertona konečně předhodí svým kozám!

Ve dveřích zimní zahrady se objevila Grace. Na okamžik zaváhala při pohledu na mladého Tima tiše hovořícího s Ja-mesem v té mlzné noci. Grace už nosila brýle, ale protože byla na pravé oko slepá, jednu čočku měla z normálního skla.

"Jamesi," řekla, docházejíc k nim.

Všiml si, že je utrápená. "Co se děje, Grace?"

"Rose mi právě sdělila pozoruhodnou věc!" Pohlédla zpět přes skleněné dveře do jídelny, kde sluhové prostírali stůl k večeři. "Ještě teď jsem z toho celá pryč. Před chvílí si mě zavolala do svého pokoje a vyprávěla mi naprosto neuvěřitelnou historku! Ted' je tam Mona a bezpochyby poslouchá totéž. Jamesi, Rose chce odejít."

"Co tím myslíš, odejít?"

"Odchází z Keni. Rose opouští Valentína!"

304

"Cože?" vyhrkl tak hlasitě, že ho musela Grace napomenout, aby byl potichu.

"Valentin o tom ještě neví. Rose mu to chce říct u večeře."

"To je absurdní. Není náhodou opilý?"

"Je naprosto střízlivá, Jamesi. Víš... je tu jiný muž."

James s Timem na Grace němě zírali.

"Rose má milence," zašeptala.

"Nesmysl," řekl James. "Povídá ti pohádky."

"Neřekla bych. Jestli si vzpomínáš, před časem jsem ti říkala, že se má švagrová v posledních měsících nějak změnila. Byla najednou plná života, průbojná. Začala rozdávat příkazy personálu. Dokonce vyhodila dvě služebné. A občas se postavila i mně, řekla mi, abych si hleděla svého. Tehdy jsme o tom mluvily s Monou a vzhledem k tomu, že Rose je šesta-čtyřicet, myslela jsem, že to souvisí s tímhle obdobím ženského života. Ale teď mi Rose pověděla, že celé ty měsíce měla milence a že spolu ráno utíkají."

James se zamračil. "Tomu nevěřím. Kdyby celou tu dobu měla Rose milence, určitě by se to rozneslo. Víš přece, jaké je Keňa malé městečko plné klepů."

"Zdá se, že se jim to podařilo udržet v tajnosti. Toho muže nikdo z nás nezná, ona ho skrývá."

"O čem to propánakrále mluvíš?"

"Rose povídala, že je to jeden z těch uprchlých italských zajatců, ten, kterého jste s Timem v září hledali."

"Ale to bylo před sedmi měsíci! Kdyby se ten chlap dostal až k Nyeri a pokoušel se schovat, určitě bychom ho byli našli."

"Ne tam, kde ho Rose ukryla."

"Kde?"

"Na své eukalyptové mýtině. Ve skleníku."

James s Timem na sebe pohlédli. "To ho ukryla tam?" zeptal se mladší z nich.

"Nejprve byl prý zraněn. Ošetřovala ho a vyléčila. A pak se ve skleníku tajně scházeli."

James potřásl hlavou. "To je nesmysl. To se k Rose vůbec nehodí." Na okamžik se zamyslel a pak dodal: "A tam má tenhle Carlo ještě teď být?"

"Ano, ve skleníku. Prý tam na ni čeká. Za svítání odjedou."

James na Grace chvíli hleděl, pak se otočil a popošel po blyštivých kamenech terasy. Znovu začínalo pršet. "Ty jí věříš, Grace?"

"Nejprve jsem nevěřila. Ale ona je tak klidná, chová se tak neuvěřitelně povzneseně. A ty podrobnosti. No tedy, ano, věřím jí."

"Měli bychom se pokusit ji zadržet?"

305

"Nevidím způsob, jak bychom to mohli udělat. Je rozhodnutá. A pak, máme vůbec právo se do toho plést?"

"Valentin bude zuřit."

Grace si přitáhla kabát k tělu. "Já vím," řekla a rychle odešla dovnitř schovat se před deštěm.

V domě, kde se vůně pečeného jehněčího slévala s pachem kouře plápolajícího ohně, odvrávorl Valentin od otevřeného okna, odkud vyslechl celý rozhovor. Opřel se o zeď a zíral do prázdna.

Mona se večeře téměř nedotkla a v duchu se ptala, jak její matka dokáže vzhledem k tomu, k čemu se za svítání chystá, vůbec jíst. A přesto tu Rose seděla, krájela svou porci jehněčího, přidávala si brambor a s okouzujícím úsměvem na rtech švitořila s Timem Hopkinsem.

Grace a sir James jedli tiše, často si přes stůl vyměňovali pohledy, zatímco Valentin hovořil.

"Já ti povím, co teď přijde," říkal právě Jamesovi a doléval si víno. "Podzemnice olejna. Vymýtím asi tři tisíce akrů a budu ji tam pěstovat."

Mona pohlédla na otce. "To nepůjde," řekla.

"Proč?"

"Na podzemnici olejnou jsme příliš vysoko nad mořem."

"A jak to víš?"

"Zkoušela jsem to před dvěma lety a všechno uvadlo."

"Tak to jsi udělala něco špatně."

Otec se znovu obrátil k siru Jamesovi a Mona cítila, jak jí horko stoupá do tváří. Toto ležerní odbytí všeho, co řekla, ji vztekalo. Očekávala hroznou hádku, jakmile se otec vrátí ze severu, a byla na ni připravena. Ale k jejímu údivu a zklamání Valentin projel plantáž, prohlédl si vše, co udělala a vágně řekl: "Měla jsi štěstí. Ale samozřejmě tohle všechno bude muset zmizet."

Žádná zlost, žádný křik. Jen prosté, ponižující přehlížení její práce a úspěchů. To bylo snad ještě horší než očekávaná tiráda, říkala si Mona.

"Ode dneška se přestaneš plést do mých věcí," řekl jí později. Já se o řízení farmy postarám."

Mona odpověděla: "A co mám dělat já?"

Valentin na to: "Pověš to na hřebík, děvče. Je ti sedmadvacet. Vdej se!"

To bylo před týdnem a v Moně dosud všechno vřelo. Vdej se, řekl a myslel tím: Dej mi konečně pokoj a pověš se na krk někomu jinému. Její otec ani nevěděl, kolik jí je přesně let.

Myslela na svou matku. Byl to pořádný šok, když poslouchala její vyprávění o milostném vztahu a plánech na útěk.

306

Nejprve se Mona rozčilila, pak se začala obávat o matčino duševní zdraví. Brzy však začala matce závidět její nový život, to, že našla lásku a vášeň, a její naprostou oddanost jednomu muži. Vybavila si výraz matčiny tváře, když mluvila o svém drahém Carlovi, a bodlo ji u srdce. Nakonec byla za svou matku šťastná. Ano, řekla jí. Udělej to.

Následuj muže, kterého miluješ. Odejdi od otce. Kéž bych to mohla udělat také.

Mona se nimrala v jídle na svém talíři a poslouchala, jak on mluví o plánech pro svou farmu. Vzpomněla si na Geoffrey-ho Donalda, který se měl brzy vrátit z Palestiny. Sňatek s ním skvěle zapadal do jejího plánu. Geoffrey nechtěl už pracovat na Kilima Simba, chtěl začít s cestovním ruchem. A to může stejně dobře v Bellatu jako kdekoli jinde, rozhodla Mona. Místo aby se ona po svatbě stěhovala, což otec bezpochyby předpokládal, Mona měla v úmyslu žít se svým mužem tady. Protože Mona Trevertonová se nikdy nevzdá plantáže. Ani kvůli svému otci, ani kvůli komukoli jinému.

"Věděl jsi, Jamesi," řekl Valentin, nalévaje si další víno, "že se mluví o novém plánu pro osídlující vojáky? Prý se tím má pozvednout poválečná ekonomika. Má to přivést víc bílých osadníků za nízké ceny půdy."

"Něco jsem slyšel. Ale zdá se mi, že tu teď není dost půdy."

"Ten plán počítá s tím, že se černí odstěhují zpátky do svých rezervací. Všichni Kikujové v okrese se budou muset vrátit na půdu, kterou jim vlada přidělila."

"To dobrovolně neudělají, ne tak, jako zastaral." James si vyměnil pohled s Grace. Nad stolem se vznášelo hmatatelné napětí. Valentinova rozverná nálada vypadala nuceně. Příliš mnoho pil.

Právě když se Valentin chystal dále mluvit k Jamesovi, Rose odstrčila svou židli a vstala. "Chci vám všem popřát dobrou noc. Ale než odejdu nahoru, musím vám něco říci."

Její hosté se k ní otočili plni očekávání. Všichni věděli, že muž na druhém konci stolu má silnou a ničivě temperamentní povahu.

Rose byla krásná. Pro tuto příležitost si oblékla jedny z nejhezčích večerních šatů; byly dlouhé, přiléhavé, černé a kolem hlubokého výstřihu zdobené napodobeninami drahokamů. Vlasy měla na temeni vyčesané a připevněné orchidejí.

"Valentine," oslovila ho, "musím ti něco říct."

Všichni čekali.

"Opouštím tě, Valentine. Ráno odjízďím a nikdy se už nevrátím."

Odmlčela se. Ti čtyři u stolu se na něho chtěli podívat, ale nikdo se neodvážil pohnout.

307

Rose byla vážná a skvěle se ovládala. "Našla jsem někoho, kdo mne miluje jen pro mne samou, Valentine, ne pro to, co dokážu vytvořit svým tělem. Muže, který mne má rád, který mi naslouchá, který se mnou zachází jako se sobě rovnou. Můj život s tebou skončil. Začnu znovu, daleko od Keni. Na tvé peníze ani na Bellatu si nečiním žádné nároky. A vracím ti tvůj titul. Nikdy jsem nebyla dobrou hraběnkou."

Zmlkla. Pohlédla na něho přes celou délku stolu. Ti, kteří seděli blízko Rose, viděli, jak jí v hrudi prudce bije srdce.

"Ne, Rose," řekl Valentin s povzdechem. "Nikam neje-deš."

Grace pohlédla na svého bratra. Viděla žár v jeho očích, chvění ve spáncích.

"Ano, Valentine. Opouštím tě a ty mne nemůžeš zastavit."

"Já to nedovolím."

"Ty už mě nemůžeš zastrašit, Valentine. Já už se tě nebojím. Carlo mě to naučil. A také mě naučil milovat. Vždycky jsem si myslela, že toho nejsem schopna, protože jsi to ve mně před lety zabil. Já jsem tě mohla milovat tak, jak jsi chtěl, Valentine, ale tvá netrpělivost a bezohlednost vůči mým citům mne od tebe odvrátily. I svou vlastní dceru jsem mohla milovat, kdybys při našem příjezdu udělal jediné gesto. Kdybys přijal mé dítě, vyslovil jediné slovo díky nebo náklonnosti, dovolila bych si ji milovat. Namísto toho jsi ve mně vzbudil vinu za to, že jsem ji porodila. A tak jsem za to potrestala sebe i ji."

A tvůj syn Arthur, jehož jedinou touhou v jeho krátkém životě bylo udělat ti radost - i jeho jsi odehnal. Zabili ho, protože se snažil být statečný, abys na něho mohl být pyšný. Já jsem znovu našla lásku a nenechám si tu příležitost uniknout. Necítím k tobě nenávisť, Valentine. Jen tě prostě nemiluji. A nechci s tebou už dál žít."

Rozhlédla se po ostatních, řekla: "Sbohem" a odešla z jídelny.

Pět osob u stolu sedělo bez hnutí, naslouchaje šepotu deště. Grace čekala na Valentinův výbuch, zaštit'ovala se před jeho zuřivostí.

Ale on řekl jen: "Je pozdě. A přší, takže bude lepší, když tu všichni zůstanete přes noc. Nemá cenu promoknout."

Pozorovali ho, jak vstává od stolu a kráčí ke stolku s whisky. Jeden po druhém se pomalu zvedali. Mona s Timem odešli první, každý do svého pokoje, pak Grace zašeptala Jame-sovi, že jde za Rose.

Když muži osaměli, James se pokoušel promluvit.

Ale Valentin se na něho široce usmál. "Neodejde, víš. Nemyslí to vážně. Rose na to nemá."

308

"Bojím se, že to myslí vážně, Vale."

Hodil do sebe whisky a nalil si další. "No, možná, že teď to myslí vážně, Jamesi, ale uvidíš. Příjd' ráno a Rose tu pořád

bude. Za to ti ručím."

James došel až k němu. "Valentine," řekl, "proč ji prostě nenecháš jít?"

Valentin se zasmál, jemně a bez jakékoli zahořklosti. "Ty to nechápeš, Jamesi," řekl a položil si svou těžkou hlavu na přítelovo rameno. "Já jsem ten dům postavil pro ni. Tohle všechno - pro svou milou Rose. Opravdu si myslíš, že to všechno opustí? Tak jdi na kutě, příteli. Zítřka mé kávovníky rozkvetou bílými květy. Jen na to pomysli! Tisíce akrů bílých květů!"

Usmál se. "Spi dobře, Jamesi. A o mě a o Rose neměj obavy."

Grace z ničeho nic procitla.

Zamrkala ve tmě a snažila se přijít na to, co ji probudilo.

Pak si uvědomila, že to je zvuk automobilového motoru.

Pokusila se na svém budíku u postele rozeznat, kolik je hodin. Bylo buď pět minut po čtvrté, nebo za deset minut půl druhé, nedokázala to poznat. Nebo se jí jen zdálo, že slyší motor? Skutečně takhle pozdě v noci někdo odjížděl z Bel-latu? Možná Tim, snad si dělal starosti o sestru, která je na farmě sama.

Grace pohlédla na spící tvář na vedlejším polštáři. Jamese ten zvuk nevzbudil.

Zaposlouchala se do ticha velkého domu a pomyslela si: déšť ustal.

Když Grace znovu upadala do spánku, měla pocit, že v hale zaskřípaly parkety, jako kdyby tam někdo chodil po špičkách.

39

Časně ráno, těsně před úsvitem 16. dubna 1945 jela evropská porodní asistentka z misie Grace Trevertonové svým autem po opuštěné silnici z města Kiganjo, kde celou noc pomáhala při porodu. Ve tmě před sebou spatřila automobil stojící na pravé straně silnice zády k ní s běžícím motorem a zapnutými zadními světly, které na zablácenou vozovku vrhaly dva dlouhé červené paprsky. Zpomalila, dojela blíž a všimla si, že v autě někdo sedí, napravo vpředu, na místě řidiče. Zajela až k vozu a našla v něm spícího muže. Pozнала hraběte Trevertona, mluvila na něho a ptala se, zda nepotřebuje pomoc. Když se neprobíral, vystoupila a podívala se okénkem.

309

Hrabě byl opřený o dvířka, v levém spánku měl díru a v ruce revolver.

Okamžitě jela na policejní stanici v Nyeri, kde vyburcovala strážníka Kamau. Ten pak probudil desátníka, který měl službu. Spolu se dvěma askarii následovali memsaab zpět na kiganjskou silnici, kde měli za odbočkou z hlavní silnice do Nyeri našli automobil lorda Trevertona.

V přítomí úsvitu policisté obešli auto a dohadovali se, co udělat. Mezitím si ošetřovatelka v blátě všimla čerstvých stop od pneumatik bicyklu, které vedly ke dvířkům spolujezdce zaparkovaného vozu a pak se zdvojovaly směrem, odkud patrně ten člověk přijel - k Nyeri. Ale než desátník zareagoval a vrátil se na stanici zavolat inspektora Mitchella a než se inspektor dostavil na místo, všechny stopy po jízdě kole už byly ušlapány.

"Prokristapána," řekl Mitchell, když se podíval do vozu, "hrabě se zastřelil."

Podat zprávu rodině byla vždy nepříjemná povinnost. A jakou tohle vyvolá senzaci! A proč měl hrabě na sobě uniformu? Musela ho k tomu dohnat nějaká deprese z války, pomyslel si inspektor, když přijížděl po točitém vjezdu k Bellatu. Mnoho bývalých vojáků spáchalo po návratu domů sebevraždu. Ale lord Treverton?

Bylo devět hodin ráno, když inspektor Mitchell z policie v Nyeri zaklepal na dveře Bellatu a řekl africkému sluhovi, že si přeje hovořit s lady Rose.

Namísto ní však do obývacího pokoje vešla doktorka Gra-ce Trevertonová. "Má švagrová není doma, inspektore," řekla. "Lady Rose odjela dnes ráno na výlet. Snad bych vám mohla pomoci já?"

"No, doktorko," řekl a v prstech vytrvale otáčel svůj klobouk. Nenáviděl tuhle práci. "Jde o Jeho lordstvo hraběte."

"Obávám se, že bratr ještě nevstal k snídani. Zatím jsem vzhůru jenom já a sir James Donald."

Inspektor přikývl. Sira Jamese dobře znal. "No, doktorko, jelikož jste sestrou hraběte, tak vám to mohu říci. Vy pak můžete po návratu informovat lady Rose."

"Říct mi co, inspektore?"

Dům byl zlověstně tichý. Někde tikaly hodiny, zvířecí hlavy s obrovskými rohy zíraly ze stěn. Inspektor Mitchell si přál, aby si hrabě byl pro svou sebevraždu vybral jiný okres.

"Obávám se, že váš bratr dnes k snídani nepřijde, doktorko Trevertonová, protože tu není."

"Není tady? Ale samozřejmě, že tu je."

"Našli ho v jeho voze dnes časně ráno na silnici ke Kigan-jo. Našla ho jedna z vašich porodních asistentek, sestra Bil-lingsová."

310

"Co tím myslíte - našla?"

"S lítostí vám musím oznámit, že Jeho lordstvo si dnes v noci vyjelo autem a spáchalo sebevraždu svou pistolí."

Grace seděla bez jediného pohybu. Upírala oči na policejního inspektora přes své brýle se zlatými obroučkami. Pak promluvila: "Chcete říct, že můj bratr je mrtev?"

"Velice mne to mrzí, doktorko."

"Jste si jist, že je to lord Treverton?"

"Naprosto jist."

Grace vstala. "Omluvte mne, prosím," řekla a odešla z obývacího pokoje.

Když se o chvíli později vrátila, byl s ní sir James. "Řekněte mi, co se stalo, inspektore," řekl a posadil se na pohovku vedle viditelně rozechvělé a rozrušené Grace.

Policista všechno zopakoval a dodal: "Motor stále běžel, když ho ta ošetřovatelka našla. Nemyslíme si, že by byl

dlouho mrtv. Tělo bude převezeno na policejní stanici. Můžete, hm, se tam na něho podívat."

"Ach, můj bože," ozvala se Grace a James ji vzal do náruče.

"Díky, že jste přišel, inspektore," řekl pevně, když policista povstal. "Později se zastavím na stanici a ověřím totožnost."

"To bychom velice uvítali, sire Jamesi."

Inspektor se otočil k odchodu, ale pak se zastavil, protože ve dveřích jídelny spatřil Rose Trevertonovou.

Nevěřicně na ni zíral. Levou tvář jí pokrývala velká modřina.

"Co se stalo?" zeptala se.

James i Grace zvedli hlavu. "Rose," zvolala Grace. "Ty jsi ještě tady?" Když uviděla modřinu, vstala a došla ke své švagrové. Těsně u ní zašeptala: "Co se ti to proboha stalo?"

Vztáhla ruku, aby se dotkla modročerné tváře, ale Rose se odtáhla. "Proč je tady ten policista?" zeptala se.

"Rose," řekla Grace pevně, "pojd' sem, prosím, a posad' se. Obávám se, že máme špatné zprávy."

Rose zůstávala stát ve dveřích. "Co se děje?"

Inspektor nejistě přeshlápl. Několikrát hraběnku Trevertonovou viděl - v její lóži na dostizích v Nairobi nebo v autě se šoférem. Byla vždy krásná a každým coulem aristokratická. Její vzhled ho nyní šokoval: rozčuchané vlasy, napolo sepnuté, napolo rozpuštěné, zmačkaná noční košile, kruhy pod očima a ta obrovská modřina.

Grace promluvila: "Rose, došlo k -" zarazila se. "K nehodě."

"Je někdo zraněn?"

Grace neschopná slova se otočila k siru Jamesovi, který řekl: "Valentin je mrtvý, Rose."

311

Rose se zatřásla, jako by dostala ránu.

"Zdá se, že se zastřelil -" pokračoval James.

Rose vypadala zmateně. "Valentin je mrtvý?" zašeptala. "On se zabil? A kde?u

"Ve svém autě, Vaše lordstvo," odpověděl inspektor. "Na silnici do Kiganjo. Někdy v noci. Chci vám vyjádřit svou upřímnou soustrast."

Toporně se otočila a došla k jedné ze židlí v jídelně. Vzala ji do ruky, jako by ji chtěla vytáhnout, ale zůstala stát s očima upřenými na naleštěnou desku stolu. "Valentin," zašeptala, "mrtvý..."

Pak si zakryla rukama tvář a zvolala: "To jsem nechtěla, ach, Carlo!"

Když inspektor odešel, James a Grace pomohli Rose do obývacího pokoje. "Rose," řekla Grace tiše, "co se večera v noci stalo? Jak sis poranila obličej? A proč jsi neodjela s Carlem?"

Rose upírala zrak do klína. "Valentin mě uhodil. Přišel nahoru a řekl, že mi zabráni, abych ho opustila. Pohádali jsme se. Uhodil mě do obličeje."

Grace čekala: "A co se stalo pak?"

"Já nevím. Bil mě, až jsem ztratila vědomí. Teprve před pár minutami jsem se probírala. Neslyšela jsem ho odcházet z domu -" Rose se rozvzlykala. "Musíte mi věřit! Já jsem nechtěla, aby umřel!"

"Tak," řekl inspektor Mitchell, vcházející do budovy malé, prosté policejní stanice, "z toho ale bude klepů."

Africký desátník vzhledl od svého psacího stroje Corona a zakřenil se.

Mitchell pokýval hlavou a pověsil kabát na háček. "Nic nerozhýbe jazyky tak jako sebevražda ve vyšší společnosti."

Už už si sedal za svůj psací stůl k rannímu čaji a toastu, když do místnosti vběhl druhý desátník: "Bwana! Pojďte rychle!"

S povzdechem a tázaje se sama sebe, proč kdy opouštěl svůj mírumilovný Cheshire a přistěhoval se do Keni, následoval desátníka na dvůr policejní stanice. Bylo tam auto lorda Trevertona s otevřeným kufrem, který právě prohlíželi dva policisté.

Mitchell došel k zadní části vozu, zastavil se a pohlédl do kufru. "Můj bože! Kdo je to?"

Desátník Kamau řekl: "To ještě nevíme, pane. Asi u sebe nemá žádné doklady. Ale ještě jsme ho důkladně neprohledali. Chtěl jsem, abyste ho viděl, než s ním budeme hýbat."

"Mrtvý, předpokládám."

312

II

"A řekl bych, že dost dlouho."

"Ať sem přijde fotograf."

Mitchell znovu pohlédl na tělo v kufru a naráz ztratil chuť k snídani. Oběť byla oblečena jen do kalhot a bílé hedvábné košile, byla bosá a svázána provazem na kotnících a zápěstích. Byl to muž a měl prostřelenou hlavu.

"Něco jako poprava?" řekl superintendant Lewis z kriminálního pátracího oddělení v Nairobi. Právě přijel do Nyeri, jelikož mu inspektor Mitchell telefonoval, a doprovázel inspektora ven na policejní dvůr.

"Vypadá to tak," řekl Mitchell. "Svázaný jako obětní kůzle. Jeden čistý průstřel hlavy."

"Máte představu, kdo to je?"

"Vůbec ne. Ptali jsme se kolem. Vypadá na cizince. Nikdo ho nezná a nikdo nepohřešuje."

Došli k vozu a nahlédli do prázdného kufru. U kola byly dobře viditelné stopy krve.

"Řekl bych, že byl donucen vlézt dovnitř," ozval se Mitchell. "Ruce a nohy měl svázané, pak byl zastřelen. Hrabě si ušetřil potíže, jak ho dostat do kufru."

Superintendant Lewis, malý podsaditý muž s brýlemi a mrožím knírem si zamyšleně hladil bradu. Byl povolán k Trevertonovu případu, protože nyní k němu patřila i vražda. "Už jsou hotové snímky?"

"Ještě ne, superintendante. Ale řekl jsem tomu fotografovi, ať si s nimi pospíší."

Lewis obešel vůz k levé straně a podíval se dovnitř. Přímou naproti, na dveřích u volantu si všiml malé krvavé skvrny, podle jeho odhadu zhruba ve výšce, kde měl hrabě hlavu, když seděl za volantem.

"Motor běžel, říkáte."

"Ano, superintendente. Jak já to vidím, lord Treverton naložil toho muže do kufru, zastřelil ho, pak odjel se záměrem vyhodit tělo někde, kde by se o ně postarala zvěř, anebo ho po-| hřbit. Ale někde po cestě na silnici ke Kiganjo ho přepadl pocit I viny a výčitky svědomí, zastavil a pistoli přiložil k vlastní hlavě.

"Přijel už patolog?"

"Je na cestě z Nairobi."

Superintendent Lewis prohlédl celý vnitřek automobilu, ' poznamenal si pár věcí, které tam byly poházené - pár pánských rukavic, starý časopis, úhledně složená přikrývka -a pak upřel svá malá inteligentní očka na sedadlo spolucestujícího. Byly na něm kousky zaschlého bláta. Ustoupil a pohlédl na přístrojovou desku, kde uviděl dvě velké skvrny od bláta, které mohly i nemusely nést otisky prstů.

313

"Víš už rodina o těchto nových skutečnostech?" zeptal se inspektora Mitchella.

"Ještě ne. Dnes ráno jsem je informoval o smrti hraběte. Myslel jsem, že se všim počkám, až situaci zhodnotíte vy."

Superintendent pohlédl na Mitchella přes obroučky svých brýlí a řekl: "Pokud vám to nebude vadit, inspektore, rád bych jim tuto zprávu oznámil sám."

V policejní kanceláři seděli nad čerstvě vyvolanými fotografiemi dva muži. Superintendent Lewis dlouho zkoumal snímky zastřeleného Trevertona, jeho hlavy, profilu opřené o okno, malou díрку s popálenými okraji na levém spánku. Byla tu i fotografie pistole v jeho ruce, kterou měl položenou na sedadle po své straně. Na fotografii byly vidět stopy bláta na vedlejším sedadle. A to bláto vypadalo čerstvé.

Seděli zrovna u snídaně nad šálky s vychladlým čajem, když vešla Rose a řekla: "On tam není!"

James vstal a pomohl jí k židli, zatímco Mona nalévala z konvice čerstvý čaj a vtiskla šálek, z něhož se kouřilo, do rukou své matky. Ale Rose se ani nenapila. "Carlo ve skleníku není!" řekla. "Kde by mohl být?"

Tim Hopkins se zvedl a došel k oknu. Vyhlédl ven na opuštěná kávovníková pole, naslouchal tichu u řeky, kde přístroje na zpracování kávy zahálely a zdaleka zaslechl smuteční písně v kikujské vesnici. Věděl, že hrabě bude všem chybět.

Jemu však ne.

"Kam by Carlo šel?" zeptala se Mona, sedící vedle své matky, a položila jí ruku na paži.

Rose zavrtěla hlavou a do očí se jí nahrnuly slzy.

"Možná si začal dělat starosti, když ses dnes ráno neobjevila podle plánu," řekl James. "Třeba je na nádraží."

Pak promluvil Tim: "Někdo sem jde. Ach, to je zase policejní inspektor. Tentokrát má s sebou ještě nějakého chlápka."

"Grace," vydechla Rose a chytila svou švagrovou za zápěstí, "já nevím, co jim mám povídat. Prosím, nepouštěj je ke mně."

"Neboj se, Rose," řekla Grace stísněným hlasem. Tvář měla bledou a napjatou. Svého čaje se ani netkla. "James a já se o všechno postaráme."

Ale superintendent Lewis chtěl položit několik otázek právě lady Rose. Jako první se zeptal, jak přišla ke své modřině. Složila ruce do klína a při odpovědi uhnula očima: "Upadla jsem."

"Upadla jste?"

314

"Včera v noci. Uklouzla jsem na koberci a uhodila jsem se do čelisti o noční stolek."

"Víte, kdy váš manžel odjel včera v noci z domu?"

"Ne. Já jsem - spala."

"Víte, proč odjížděl z domu uprostřed noci?"

"Superintendente," zasáhl sir James, "je to skutečně nutné? Lady Rose utrpěla velký šok. Určitě bych vám mohl vaše otázky zodpovědět já. Byl jsem včera v noci tady v domě."

Lewis zvedl husté obočí. "Skutečně? Pak byste mi snad mohl pomoci." Vytáhl z náprsní kapsy malý blok, otevřel jej a Jamesovi řekl: "Vy jste byli s hrabětem blízcí přátelé, že?"

"Znali jsme se léta."

"Byl lord Treverton pravák nebo levák?"

"Byl pravák. Ale co to má znamenat? A vůbec, proč byla k tomuto případu povolána kriminální policie?"

"Protože se od chvíle, kdy byl hrabě ráno nalezen, v tomto případě objevily další závažné skutečnosti, sire Jamesi."

"Jaké skutečnosti?"

Superintendent sáhl do kapsy a vyndal fotografii. "Vypadá to, že byla spáchána i vražda."

Hleděl jim do tváří, když mluvil o těle v kufru a o své teorii, že Valentin toho muže zastřelil a byl právě na cestě, aby se těla zbavil, když také přišel o život.

"Snažíme se identifikovat oběť. Možná ho znáte?"

Sklonili hlavy nad hrůzu nahánějící fotografií. Mona odvrátila hlavu a přitiskla si ruce k ústům. Tim řekl: "Ježíši Kriste." James a Grace jen udiveně zírali.

Když se však naklonila Rose a spatřila Carlovo tělo v kufru se svázanými rukama a nohama a kulkou v hlavě, zoufale vykřikla: "Valentine, ty zvíře!" a v mdlobách padla k zemi.

"Celkem zajímavá reakce," poznamenal superintendent Lewis už opět na policejní stanici. "Nemyslíte?"

Mitchell uskrával čaj s očima upřenými na prázdnou stěnu před sebou. "Řekl bych, že ho lady Rose znala."

"Měl jsem takový dojem. Ostatní reagovali tak, jak se dalo předpokládat. Podle výrazu jejich tváří si nemyslím, že by ho

poznali. Dívali se prostě jen na šokující fotografii mrtvého těla. Ale Její lordstvo... to tedy byla reakce."
"Superintendante?" Do místnosti vstoupil doktor Forsythe, mladý patolog, kterého poslali z Nairobi. "Začal jsem s pitvou hraběte, jak jste nařídil, ale musel jsem přestat, protože je tam něco, co musíte vidět."
"Co je to?"

"Nebudete tomu věřit. Raději se pojdte podívat sám."

315

Policejní "márnice44 byla v podstatě víceúčelovou místností hned vedle jedné ze zamřížovaných cel. Tělo Carla Nobiliho leželo pod prostěradlem na navršených bednách. Valentin Treverton ležel nahý na stole. Patolog ani nemusel superintendanta upozorňovat na to, co upoutalo jeho pozornost. Detektiv již bodné rány ve svém životě viděl.

Rána to byla čistá, vedla přímo k levé části hrudní kosti a téměř nekrvácela.

"Tohle ho zabilo," řekl doktor Forsythe, "ne tak kulka v hlavě. Vsadím na to svou pověst."

Mitchell hvízdal. Rána vypadala neškodně, jen jako škrábanec na kůži, asi čtyři centimetry dlouhý s kapkami tmavé krve. Ale Lewis věděl, že takto nedůležitě vypadající ranky mohou být smrtelné. Bodné rány, zejména ty, které proniknou do tělních dutin, jako je břicho nebo hrud', téměř nikdy moc nekrvácejí. Ublížíjí uvnitř. Neměl nejmenší pochyby, že nůž prořízl hlavní cévu, možná i samotné srdce, a že až se hraběti otevře hrud', bude plná krve.

"Tvrdíte tedy, že toto je pravá příčina smrti?" zeptal se lékaře.

"Naprosto jist si budu, až se podívám dovnitř, ale podle místa bodnutí bych řekl, že ano. A když tak prohlížím tu ránu na hlavě, zdá se mi, že k ní došlo až po smrti."

"Aby vražda vypadala jako sebevražda!" ozval se Mitchell.

Muž z kriminálky se otočil na patě a kráčet zpět do kanceláře, kde z Mitchellova stolu opět vyndal fotografie. Pečlivě si prohlížel snímky sedadla vedle řidiče se stopami bláta. Když k němu došel inspektor, Lewis řekl: "Ten automobil byl na téhle straně silnice, jako by tam hrabě z nějakého důvodu zajel a nechal motor běžet, asi tam nechtěl parkovat dlouho. Víte, co mě napadá? Mám dojem, že ho někdo dohonil a donutil zastavit. Ten, kdo měl u sebe nůž."

"Víte," odvětil Mitchell, když si přitáhl spis a začal v něm listovat, "když tak o tom přemýšlím, ta žena, která auto objevila, ta sestra Billingsová, ve své výpovědi uváděla cosi o stopách po jízdním kole, které prý byly kolem auta. Kde to jenom je? Tady."

Lewis si přečetl výpověď ošetřovatelky zmiňující se o stopách vedoucích k sedadlu vedle řidiče a pak se zdvojujících zpět k Nyeri. Odložil list papíru a řekl: "Mám pro vás ještě jiný scénář, inspektore. Povězte mi, co si o tom myslíte. Motiv zjistíme, jakmile budeme znát totožnost té oběti a pro tu si můžeme dojít k lady Rose. Balističtí odborníci v Nairobi nám řeknou, zda obě kulky vyšly ze stejné zbraně. Bezpo-

316

chyby hrabě zavraždil toho muže v kufru a byl, jak vy říkáte, na cestě, aby se těla zbavil. Jenže potom, řekněme...!"
Začal přecházet po malé místnosti, zastavil se a otočil k inspektoru Mitchellovi: "Řekněme, že někdo hraběte sledoval a dohnal ho na kiganjské silnici. Předjel ho a hrabě zastavil zřejmě proto, že osobu na kole znal. Ta osoba došla k autu, nastoupila vedle řidiče, kde nechala stopy bláta, protože právě přšelo, a bodla hraběte do hrudi. Pak zpanikařila, a když viděla pistoli, kterou Jeho lordstvo použilo proti muži v kufru, rozhodla se, že to narafí jako sebevraždu."

"Ale ten člověk musel vědět, že se na bodnou ránu přijde."

"Ne tak docela. Na šatech hraběte nebyla žádná krev. A kdyby nebyla provedena pitva, velmi snadno by se to dalo přehlédnout. A skoro to taky přehlédnuto bylo, protože já jsem nařídil pitvu teprve potom, co se našlo v kufru to tělo."

"To znamená," pokračoval pomalu Mitchell, "že ta osoba s nožem zřejmě nevěděla o muži v kufru."

Lewis zvedl obočí. "Možná," - pohládl si bradu - "možná, že si ta osoba myslela, že tím hraběti zabráni spáchat vraždu, aniž věděla, že už je pozdě."

Oba policisté na sebe chvíli upřeně hleděli. Ohavnost případu, který se stal v Mitchellově jinak mírumilovném a poklidném okrese, začala inspektora tížit. V několika minutách znatelně shrbil ramena.

"Chci všechny pravděpodobné svědky," řekl Lewis rychle, vytáhl svůj blok a začal psát. "Chci, abyste vystopovali každého, ať je sebestmíň významný. Chci, abyste našli to kolo. Chci ten nůž. Ale jedno vám povím, Mitchell. V tom velkém přepychovém domě na kopci něco nehraje."

Grace se zastavila na verandě Bellatu, aby si stáhla černý závojíček z klobouku přes obličej. Od doby, kdy před šestadvaceti lety sloužila u námořnictva, je to dnes podruhé, co se obléká do černého.

Pozorovala, jak všichni nastupují do automobilů čekajících před odjezdem k hrobce rodiny Trevertonů, kam bude Valentin uložen k poslednímu odpočinku vedle Arthura, svého jediného syna. Grace byla otřesena. Zoufale potřebovala Ja-mesovo rámě, o které by se opřela.

Morgan Acres, nejstarší bankéřův syn, byl rodinným právníkem Trevertonů a právě Grace sdělil něco ohromujícího. Ráno byla přečtena Valentinova závěť, která nepřinesla žádná překvapení: z Rose se stala bohatá vdova, dědička kávovníkové plantáže Bellatu i starého sídla Bella Hill v Ang-

317

lii. Ale když ostatní odešli, pan Acres si vzal Grace stranou a sdělil jí, že bohužel kvůli smrti Jeho lordstva každoroční příspěvek na konto její misie, který začal přicházet před mnoha lety, nyní skončí.

Grace byla tak ohromena, že se musela posadit. "Valentin?" dostala ze sebe. "Můj bratr byl tím anonymním dobrodincem? Vždycky jsem si myslela, že je to James..."

Po všech těch letech, Vale, řekla si v duchu smutně. A já jsem ti ani nemohla poděkovat.

Konečně vyšel na verandu James a vzal Grace pod paži. Nastoupili do limuzíny, v níž již seděly Rose s Monou, a průvod se pohnul. Na konci jel Tím Hopkins ve svém voze a myslel na hrob, který po osmi letech opět navštíví -

Arthurův hrob.

Řada automobilů se pomalu sunula po polní cestě vinoucí se kolem rozlehlé plantáže k osamělému oplocenému místu. Podél cesty stáli Afričané a smutně mávali na rozloučenou svému bwana. Byl tam i David Mathenge s matkou, tiše sledovali, jak ztrápení běloši ukládají do země dalšího ze svých.

Superintendent Lewis studoval fotografie přišpendlené k nástěnce - fotografie automobilu lorda Trevertona, tělo hraběte a mapku místa vraždy s vytečkovanou čarou trasy, po které podle sestry Billingsové jelo kolo, když se do kanceláře bez dechu vřítel inspektor Mitchell.

"Máme to!" volal a podával detektivovi velkou obálku.

Lewis si ji vzal a pečlivě potěžkal. Byl unavený. Oba policisté pracovali na pátrání již pět dní, využívali každého člověka, který byl k dispozici v malé posádce Nyeri, a půjčovali si soudní znalce z Nairobi. Moc toho nenaspali, vypili příliš mnoho kávy a oba měli zarudlé oči. Obsah této obálky byl vrcholem jejich pětidenního pátrání.

Včera našli jízdní kolo.

Leželo odhozené v buši asi na polovině cesty od automobilu hraběte k městu Nyeri s propíchnutou zadní pneumatikou. Detektivové se domnívali, že když pneumatika praskla, vrah odhodil kolo do buše a zbytek cesty došel pěšky. Kolo bylo identifikováno - patřilo k Trevertonově plantáži.

Výsledky byly podrobné a intenzivní. Oba vycházeli s párem askariů, hovořili s každým, třeba i jen vzdáleně spojeným s hrabětem, kdo mohl poskytnout jakékoli svědectví, sebemenší vodičko. Dokonce vyslýchali Afričany, kteří pracovali a žili na Trevertonově pozemku, včetně šamanky Wachery, která jen stále opakovala cosi o nějakém thahu. Ale nejvíce se dozvěděli z hovoru se členy rodiny.

318

Lady Rose vůbec nemluvila. Od chvíle, kdy se před pěti dny zhroutila poté, co spatřila fotografii mrtvého muže, nepromluvila ani slovo. Při výslechu seděla nehnutě a tiše, tvář měla nezvykle bledou, takže modřina na tváři tím víc vynikala. Detektivovy otázky zodpovídala doktorka Trevertonová.

Jak vysvětlila, muž v kufru byl uprchlý italský válečný zajatec jménem Nobili.

"Nikdo v okrese ho neznal," poznamenal superintendent Lewis. "Jak to, že ho znáte vy?"

"Rose mi o něm vyprávěla."

"Kde žil?" zeptal se Lewis s tužkou připravenou pro zapsání adresy.

Když se však zarazila a po chvíli mu vyprávěla o skleníku a o Rosině záměru odjet s Nobilim z Keni, Lewisův obrázek byl náhle jasnější.

A nyní, jak tvrdil inspektor Mitchell, tu byl jeho hlavní důkaz.

Na plantáž byli nasazeni tři z jeho mužů, aby sledovali příchody a odchody členů rodiny, vyslýchali personál a pátrali po všech možných stopách. Dnes ráno jeden z askariů ohlásil, že se na smetišti nedaleko domu spalovaly odpadky. Byla to běžná práce, zaměstnanci plantáže je pálili pravidelně, obvykle jednou týdně. Lewis poslal jednoho soudního znalce, aby se tam porozhlédl. A v této obálce se skrývalo to, co našel.

Otevřel ji, a když spatřil, co bylo uvnitř, spokojeně přikývl. Pokud šlo o superintendanta Lewise z kriminálního pátracího oddělení, tento případ byl uzavřen.

Stáli pod temně šedou oblohou, hrstka lidí se skloněnými hlavami kolem jámy vykopané v zemi. Reverend Michaelis, pastor z Graciny misie, vychvaloval mrtvého, zatímco rakev se spouštěla do země. Srdce pozůstalých naplňoval smutek, úžas a šok. Jedno z nich však bylo plné hořkosti a nenávisti, druhé děsivého uspokojení, že je hrabě mrtev.

James pronášel v duchu procítěnou modlitbu a poslední sbohem svému příteli, který mu před osmadvaceti lety zachránil život nedaleko hranic s Tanganikou. Z hrdosti si vymohl na Jamesovi přísahu mlčení. James věděl, že si Grace myslí, že on zachránil život Valentinovi, ale Valentin ho donutil k přísaze, že nikdy nikomu nepoví o jeho neobyčejně statečném činu, kdy při záchraně Jamese málem sám přišel o život.

Mona se loučila s cizím člověkem. Nyní je plantáž její.

Tim Hopkins, který stál stranou od ostatních, hleděl na náhrobní kámen jediné bytosti, kterou kdy miloval. Modlil

319

se, aby mohl Arthur z nebe shlédnout, jak se jeho otec smaží v pekle.

Nedaleko, na druhé straně drátěného plotu, stálo několik Afričanů: domovní služebnictvo, upřímně zarmoucené odchodem svého bwana; Njeri, která neplakala pro muže v hrobě, ale pro ubohou nešťastnou paní; a David Mathenge, který si s chladným srdcem říkal: Adhabu ua kaburi ajua maiti, svahilské přísloví, které znamená: "Jen mrtví znají hrůzu hrobu."

Když Grace vhodila hrst hlíny na bratrovu rakev, naplnil ji pocit, že jeho smrt znamená konec jedné éry. Změna byla ve vzduchu, cítila ji. Stará známa a milovaná Keňa odchází a na její místo přichází cosi nového a hrozivého.

Superintendent Lewis a inspektor Mitchell počkali, až skončí pohřeb a pozůstalí se vrátí ke svým automobilům.

Přistoupili k lady Rose, která kráčela mezi svou švagrovou a sirem Jamesem.

Detektiv z kriminálky se omluvil, že ruší, a podal jí nějaký předmět. "Můžete to identifikovat, Vaše lordstvo?"

Rose se na předmět ani nepodívala. Hleděla mu do tváře nezaostřenými očima jako žena, která za chůze spí.

Grace s Jamesem pohlédli na věc, kterou měl v ruce: kus plátna, ožehnutý a zakrvácený.

"Je to váš monogram, lady Rose?" zeptal se detektiv.

Hleděla skrze něj.

"Tento kapesník se našel na vašem smetišti dnes ráno, byla do něj zabalena zakrvácená dýka. Tak, lady Rose, chcete mi něco říct o té noci, kdy zemřel váš manžel?"

Hleděla skrze něj na akry a akry kvetoucích kávovníků.

Lewis se natáhl a vzal lady Rose z ruky kapesník. Podržel jej vedle ohořelého a porovnával je. Monogramy byly

totožné.

"Lady Rose Trevertonová," řekl tiše superintendant Lewis, "zatýkám vás jménem krále pro vraždu vašeho manžela Valentina, hraběte z Trevertonu."

40

Senzační proces s hraběnkou z Trevertonu začal 12. srpna 1945, čtyři měsíce po jejím zatčení. Tak dlouho trvala příprava obžaloby proti ní. Mezitím byla vězněna ve zvláštní cele nairobského vězení, kde po žádosti, kterou Rosiným jménem podal její obhájce, směla dále pracovat na svém gobelinu.

Rose měla pouze dvě přání.

320

První prosba přišla hned po nástupu do vězení. Od chvíle, kdy viděla fotografii Carlova těla, neproněsla Rose jediné slovo. Nyní si vyžádala návštěvu Morgana Acrese, rodinného právníka. Strávili spolu v její cele tři hodiny a Rose dala panu Acresovi přesné instrukce ohledně těla generála Nobili-ho. Požádala ho, aby o jejím přání s ostatními členy rodiny nehovořil, ale když o týden později Grace s Monou viděly na eukalyptovou mýtinu přijíždět řemeslníky z Nairobi, traktory a nákladáky plné materiálu, věděly, že je to z Rosina příkazu. Tělo jejího milovaného Carla mezitím dlelo v nairobské márnici.

Druhá prosba ohledně gobelinu přišla o týden později a tentokrát byla požádána Grace.

"Není hotový," řekla Rose, sedící na železné posteli s rukama složenýma v klíně a s pohledem upřeným přes mříže okna své cely na daleké pláně Athi.

"Rose," odvětila Grace, která seděla na židli v prosté cele, "poslouchej mě. Celá tahle věc je inscenovaná. Tomu detektivovi z kriminálky je jedno, jestli dostal pravého viníka, prostě chce jen uzavřít spis! Obvinění proti tobě zakládá čistě na indicích. Proč nepromluvíš? Řekni jim, že tě Valentin zmlátil do bezvědomí a že jsi nemohla jet na kole uprostřed noci po té zablácené cestě! Rose, tvoje mlčení vypadá jako doznání. Proboha, braň se!"

Rose nespouštěla své modré oči z africké vyhlídky daleko za stěnami kamenného vězení a tiše řekla: "Na gobelinu jsem přestala pracovat ten den, kdy jsem potkala Carla. Nyní ho musím dokončit."

Víc neřekla. A tak Grace spolu s Rosiným obhájcem, královským advokátem Barrowsem, který přijel až z Jižní Afriky, předložila žádost lady Rose hlavnímu dozorci a zdůraznila přitom neobvyklé okolnosti její situace - že v nairobském vězení je třináct set vězňů, z toho pouze osm žen a Rose je jedinou běloškou. Byla učiněna výjimka, jíž se lady Rose udělovalo právo pracovat na gobelinu, byla jí dovolena donáška jídla z hotelu Norfolk, kde je připravoval osobně šéfkuchař, směla dostávat čokoládu, ložní prádlo, na studenou kamennou podlahu dostala koberec, a jelikož vězni museli své cely udržovat v čistotě, denně ji navštěvovala Njeri, její osobní komorná, aby se o svou paní po celou dobu starala.

"Vaše švagrová mi velice ztěžuje práci, doktorko Trevertonová," řekl jí pan Barrows, advokát z Jižní Afriky. "Nechce se mnou mluvit. Ani se na mne nepodívá. A víte, to její mlčení ji odsoudí k zániku."

"Co se stane, když ji shledají vinnou?"

321

"Jako kolonie má Keňa anglický systém přeličení s porotou. A stejné tresty. Pokud lady Rose shledají vinnou z vraždy, bude viset." Advokát vstal z pohovky a vykročil k okraji verandy, kde se pohroužil do svých myšlenek.

Na celou dobu procesu přijeli Grace s Jamesem a Mona s Timem Hopkinsem do Nairobi a ubytovali se v klubu nedaleko od soudní budovy. V předvečer zahájení přeličení seděli v místnosti pro členy klubu zařízené v kůži a ratanu, jejíž stěny zdobily zebří kůže a zvířecí hlavy.

"Víte, doktorko," pokračoval Barrows mírně, "Koruna má proti vaší švagrově vážné obvinění. Za prvé, je tu motiv. Tyhle milostné trojúhelníky jsou vždycky špinavá záležitost. Lady Rose přiznala čtyřem lidem - vám - před služebnictvem, že opouští manžela kvůli jinému muži. Sympatie poroty získá Valentin, doktorko, nikoli vaše švagrová. Za druhé, je tu ten nůž, který patolog bez pochybností označil za smrtící zbraň. Je to nůž, který vaše švagrová léta používala ve svém skleníku na prořezávání rostlin a našel se v jejím kapesníku."

Mona ho přerušila: "Kdokoli mohl ten nůž ze skleníku vzít a kapesník ukrást z pokoje mé matky."

"Zcela s vámi souhlasím, lady Mono. Ale bohužel vaše matka tohle neprohlásí. Ona nepopírá, že by zabalila nůž do kapesníku a snažila se ho zbavit při pravidelném spalování odpadků. Vlastně, lady Mono, vaše matka dosud ani jednou nepopřela, že vraždu spáchala! Takže za třetí, nemůže prokázat, kde v době vraždy byla a nemá ani svědka, který by to mohl dosvědčit. Vy jste všichni tvrdě spali, jak říkáte."

Pan Barrows se vrátil k pohovce a složil na ni své štíhlé tělo. "Obávám se, že takové případy se rozhodují spíš na základě citů než podle faktů. Obžaloba se pokusí z lady Rose udělat tvrdou, krutou a necitelnou ženu. Vytáhnou celou tu mrzkou milostnou aféru ve skleníku a vykreslí Valentina jako manžela, kterému nasadila parohy. Nezapomínejte, slečno Trevertonová, že v porotě budou samí muži. A lady Rose za její cizoložství pověsí, o tom vás mohu ubezpečit."

"Ale to nesmíme dovolit!" řekl James.

"Ne, nesmíme. Ztraceně, já udělám všechno, aby porota sympatizovala s námi."

"A zatím," řekl tiše Tim, "si skutečný vrah chodí po svobodě."

"To není právě teď naše starost, pane Hopkinsi. My se musíme soustředit na to, aby verdikt zněl: nevinna."

Pan Barrows na ně pohlédl zpod zrzavého obočí. Tvrdé zelené oči prozrazující genialitu jihoafrického právníka, známého tím, že vyhrává těžké a senzační procesy, se upřely na každého z nich. A pak řekl: "Až zítra vstoupím do soudní si-

322

ně, chci si být jist, že znám všechna fakta tohoto případu. Nestojím o žádná překvapení. Pokud kdokoli z vás ví něco, co mi neřekl, nebo napadá-li někoho z vás něco, co mi dosud nesvěřil a co se případu týká, naprosto cokoli, tak mi to

řekněte nyní."

Následujícího rána byl proces zahájen téměř ve slavnostní atmosféře. Hlavní soud v Nairobi se stal cílem pouti válkou unavených kolonistů, kteří se v nedočkavosti po dobrém představení hrnuli do eduardovsly střízlivé síně, obestoupili stěny v trojstupu a namačkali se na balkony pro veřejnost. Skrze skleněný dóm nad jejich hlavami pronikalo rozptýlené světlo na osadníky, kteří přijeli až z Moyale, rančery a farmáře, muže v uniformách, ženy v nejlepších šatech, které si obvykle šetřily jen na dostihový týden. Nedočkavě vyčkávali počátku slibného představení a v síni nebylo slyšet vlastního slova. Všichni ti obyčejní, těžce pracující Keňané, kteří se v uplynulých čtyřech měsících bavili klepy, drby a spekulacemi vycházejícími z novinových zpráv o "hnízdečku lásky ve skleníku", vyčerpaní šestiletou válkou a odříkáním, přicházeli v naději, že nahlédnou pod pokličku nemravného intimního života aristokracie.

Těsně před tím, než přivedli vězněnou, se v síni objevila postava, jejíž příchod vyvolal nejprve vzrušení a pak šokované ticho. Samanka Wachera kráčela zaplněnou galerií pro Afričany a lidé jí ustupovali z cesty. Než došla k zábradlí, odkud shlédla dolů do soudní síně, všichni Evropané na okolních galeriích i v přízemí na ni hleděli s neskrývaným údivem.

V síni nebylo člověka, který by neslyšel o legendární ki-kujské ženě, která se vytrvale stavěla na odpor evropské nadvlády a byla duchovní silou největšího kmene v Keni. Stála u zábradlí jako císařovna zdravící své poddané. Za jiné situace by byl bělochům její podivný šat k smíchu, připadal by jim nevkusný a nevhodný, ale dnes ráno se tato vysoká žena s pevným tělem, oblečená do kůže a od hlavy k patě ověšená korálky a ulitami, s hlavou hladce vyholenou a rozdělenou křížem korálových šňůr, dotkla v myslích Evropanů citlivého místa. Wachera jim připomněla skutečnost, o které raději nepřemýšleli: že toto kdysi byla její země a že to jsou oni, kdo přišli později.

Do novinových sloupků si našly svou cestu i historiky o starém thahu vysloveném kdysi dávno o Štědrém večeru. Při pohledu na šamanku si je Evropané vybavili a v duchu se ptali, zda se přišla podívat, jaké plody nese její kletba.

Dva Trevertónové mrtvi, honilo se jim hlavou, brzy možná tři...

323

Do síně vstoupil vrchní soudce, sir Hugh Roper, v černém taláru a bílé paruce, a posadil se na své místo na lavici. Pak přivedli z cely lady Rose. Došla k lavici obžalovaných jako v tranzu, jako by vůbec nevnímala slova soudního úředníka předčítajícího obžalobu. Stála tam jako socha s nehybnými nepřítomnými očima. Soudní síň ztichla a všichni pozorovali tu bledou drobnou postavu. Mnozí byli poněkud zklamáni: vždyť vůbec nevypadá jako cizoložnice nebo vražedkyně...

Když povstal žalobce, aby pronesl svou zahajovací řeč, Rose se najednou otočila a vzhledla nahoru ke galerii pro Afričany.

Wacheřiny oči se střetly s jejíma.

Rose se najednou ocitla o šestadvacet let zpět, znovu stála na svahu, v náručí držela malou Monu a shlížela dolů na africkou dívku s dítětem na zádech.

I Wachera vzpomínala, hledíc dolů na mzunga, na ten den před dvaapadesáti sklizněmi, kdy se dívala nahoru na svah, viděla přelud v bílém a ptala se sama sebe, co by mohl znamenat.

A pak začal proces.

Trval nakonec deset týdnů, v nichž byl předvoláván jeden svědek po druhém, od těch nejobyčejnějších dělníků z Tre-vertonovy plantáže, kteří nikdy svého zaměstnavatele ani nespátřili, až po členy rodiny. Byli vyslýcháni soudní znalci. Patřil k nim i patolog doktor Forsythe, který dokázal porovnáním trhlíny ostří nože s rýhou na žebro lorda Trevertona, že jde skutečně o vražednou zbraň, a který také na základě pitvy doložil, že hrabě zemřel na vnitřní krvácení a byl mrtev ještě před tím, než mu kulka prorazila lebku.

Byli vyslýcháni i sluhové. "Jste askari na plantáži Trevertónů?"

"Ano, bwana."

"Víte, v kolik hodin jste byl na stráž v noci patnáctého dubna?"

"Ano, bwana."

"Dokážete rozeznat, kolik je hodin?"

"Ano, bwana."

"Podívejte se prosím na hodiny v soudní síni tam na té zdi a řekněte nám, kolik je hodin."

Askari mrkl na hodiny a řekl: "Je čas oběda, bwana."

Tolik výsledků na obou stranách nakonec působilo nudně a zbytečně:

"Vy jste švadlena lady Rose?"

"To jsem."

324

"Měla lady Rose ve zvyku jezdit na zkoušky do Nairobi, nebo jste vy jezdila k ní domů?"

"Pracovaly jsme oběma způsoby, záviselo to na deštích."

Ve dnech, kdy byli vyslýcháni zahradníci anebo kdy se do omrzení zkoumaly bezvýznamné důkazy - jako dopisy hraběte, které posílal své manželce od jednotky na severní hranici -, řady přihlížejících řídly a některá sedadla byla dokonce prázdná. Ale jak se obžaloba i obhajoba pomalu propracovávaly k jádru procesu - k milostnému vztahu a samotné vraždě - počet diváků znovu vzrostl.

Na svědeckou lavici byla předvolána i Njeri Mathenge, osobní komorná hraběnky. Při výslechu nervózně těkala očima z lady Rose na Wachera na galerii.

"Byla jste se svou paní, když ve skleníku našla uprchlého zajatce?"

"Ano."

"Mluvte prosím hlasitěji."

"Ano."

"Jak často navštěvovala memsaab toho muže ve skleníku?"

"Každý den."

"I v noci?"

"Ano."

"Pozorovala jste je někdy, když byli ve skleníku?"

Njeri pohlédla na lady Rose.

"Odpovězte prosím na otázku."

"Dívala jsem se oknem."

"A co jste viděla?"

Njeri obrátila oči k Wacheře na galerii. Pak pohlédla na Davida. A znovu na Rose.

"Co jste viděla, slečno Mathenge?"

"Oni spali."

"Spolu?"

"Ano."

"Ve stejné posteli?"

"Ano."

"Byli oblečení?"

Njeri se rozplakala.

"Odpovězte prosím na otázku, slečno Mathenge. Byli lady Rose a Carlo Nobili spolu v posteli nazí?"

"Ano."

"Viděla jste, že by dělali i něco jiného, než spali?"

"Večeřeli spolu."

"Viděla jste, že by mezi nimi probíhal akt sexuální povahy?"

Njeri sklonila hlavu a slzy jí padaly do dlaní.

325

"Slečno Mathenge, viděla jste někdy lady Rose a Carla Nobiliho při sexuálním styku?"

"Ano."

"Kolikrát?"

"Mnohokrát."

Po celou dobu seděla bledá Rose tiše na lavici obžalovaných, jako kdyby byla duchem někde úplně jinde.

Nepromluvila jediné slovo, nedívala se na svědky, jako by si vůbec neuvědomovala, co se děje. Jestli je nevinná, začali se lidé v duchu ptát, proč nepromluví?

"Nechce se mnou mluvit," řekla Mona, když dorazila k ostatním v malé místnosti pro členy soukromého klubu.

Uprostřed stolu stál talíř s netknutými sendviči, zato whisky a gin se těšily soustředěné pozornosti.

Tíha procesu začala na mladou ženu dopadat. Tmavé oči jí vystupovaly z bledého obličejce. "Řekla jsem jí: 'Matko, musíš promluvit a hájit se', ale ona jen pořád vyšívá ten svůj mizerný gobelín."

"Je možné," řekl James, "že by to udělala?"

Grace zavrtěla hlavou. "Nemyslím, že by Rose byla schopna vraždy. Zejména ne tímto způsobem - nůž, a tak odborně použitý."

"Byly doby, kdy bychom si ani nepomysleli, že by má matka byla schopna ujmout se uprchlého válečného zajatce a mít s ním tajný poměr!"

Grace pohlédla na svou neteř. "Nebud' na svou matku tak tvrdá, Mono. Mysli na to, jak musela trpět."

"Ona určitě nepomyslela na to, jak budeme trpět my kvůli její sobeckosti! Všichni ti otřesní lidé v síni s ušima našpico-vanýma, jak ten mizerný prokurátor promenuje naše soukromé záležitosti na veřejnosti! A vy!" otočila se k Barrowsovi, obhájci své matky. "Proč jste začínal s tou hroznou věcí o Mi-randě Westové?"

"Musel jsem, slečno Trevertonová," řekl tiše se svým jihoafrickým protahovaným přízvukem. "Koruna se pokouší postavit obžalobu na mravní zkaženosti vaší matky. Přesvědčuje porotu, že váš otec byl světec, který vlastně prokázal světu službu, když zabil toho Itala, a že jeho vlastní smrt je ta největší ztráta, kterou Keňa kdy utrpěla. Tím, že jsem začal o jeho poměru s paní Westovou, jsem připomněl porotě, že Valentin Treverton byl muž s mnoha slabostmi, a zdůraznil jsem, že dávno před tím, než se vaše matka zapletla do cizoložné aféry, měl jich váš otec už několik." Oči se Moně zalily slzami. Celým srdcem si přála, aby byl Geoffrey doma. Měl přijet každým dnem.

326

"Co myslíte, že staví na té mýtině?" zeptal se Tim Hopkins, aby změnil téma a prolomil napětí u stolu. "Připadá mi to jako nějaký pohanský chrám."

Grace nemohla svou misii nechat dlouho bez dozoru, jezdila často zpět na sever a za svého pobytu doma sledovala postup záhadné betonové stavby, kterou Rose přikázala vybudovat mezi svými eukalypty. Byla dosti velká - musel se pokácet hodně velký kus lesa - a připomínala kostel. Dělníci tam pracovali ve dne v noci, jako by závodili s časem. Grace nahlédla i dovnitř a zjistila, že budova je podivně prázdná. Mramorové sloupy podpíraly klenbový strop, stěny a podlaha byly holé. Ale minulý týden se začalo pracovat i uvnitř a stavba již nebyla záhadou.

Dělníci do ní umístili alabastrový sarkofág.

A nyní kamenotepci vytesávali nade dveřním překladem: SACRARIO DE DUCÁ D'ALESSANDRO.

"Je to místo posledního odpočinku Carla Nobiliho."

"Krypta?" řekla Mona. "Ona ho pochovává na své mýtině za mým domem? To je odporné."

"Mono -"

"Jdu trochu na vzduch, teto Grace. A myslím, že večer budu ve svém pokoji."

Grace se ji pokoušela zastavit, ale Mona již přecházela prostornou halou klubu. Všechny hlavy se za ní otáčely a ozýval se přidružený šepot.

Venku na ulici před klubem se Mona zastavila a opřela se o platan, s rukama v kapsách kalhot. Lidé v projíždějících automobilech na ni zírali, skupina žen na verandě si cosi špitala a házela po ní kradmé pohledy. Na ulici se povalovaly staré noviny. Nebyly to keňské noviny, ale New York Times s titulní stranou o pokračujícím procesu skandální Treverto-novy vraždy. Mona bojovala se slzami a vztekem, pocitem ponížení a zrady.

Na druhé straně ulice, zahaleni v prchavém kouřovém soumraku, tiše hovořili ve skupince Afričané v uniformách a podávali si jednu cigaretu. Když kolem prošel bílý pár, vojáci ustoupili z chodníku a předpisově smekli klobouky.

Mona si uvědomila, že jedním z nich je David Mathenge.

Seděl na galerii každý den od začátku přelíčení. Pozorují se svou matkou líčení jako supi, říkala si v duchu Mona, jako dva velcí ptáci čekající, až jejich kořist vydechne naposledy. Nenáviděla je, stejně jako nenáviděla bělochy, kteří sem chodili poslouchat, pozorovat a hlát neodvratitelný pád rodiny, kterou kdysi uctívali.

David se náhodou podíval jejím směrem. Jejich oči se střetly.

327

"Mono!" zavolal na ni zezadu čísi hlas.

Otočila se. Ve dveřích klubu stála Grace a mávala na neteř, aby šla dovnitř.

"Co se děje?" ptala se Mona na schodech.

"Mám pro tebe překvapení. Pojď rychle."

Zmatená Mona šla za svou tetou do haly a u obrovského krbu spatřila stát skupinku lidí. Když uviděla, kdo stojí uprostřed, vykřikla: "Geoffrey!" a rozeběhla se k němu.

Chytil ji do náruče a objal ji tak, až jí skoro vyrazil dech.

"Geoffrey!" zvolala znovu, "tak ráda tě vidím!"

"Mono, jsi krásná jako vždy. Doufal jsem, že se dostanu domů dřív, ale znáš vojenskou byrokracii." Odtáhl se a vážně si ji prohlížel. "Je mi líto, co se stalo se strýčkem Valem a tetičkou Rose."

Zvedla oči k Geoffreymu a napadlo ji, že je po pěti letech v Palestině ještě vyšší a hezčí. Vypadal i mnohem starší, jako kdyby ho ošlehal horký vítr a písek Středního východu. Ačkoli mu bylo teprve třiatřicet, Geoffrey Donald na skráních šedivěl, i knír měl prokvetlý stříbrem. Mona si všimla kolem jeho očí vrásek války a utrpení a vzpomněla si, jak blízko musel být, a jistě nejednou, smrti.

O manželství nemluvili od začátku války, kdy mu řekla, že potřebuje čas. V dopisech o tom nezačal, bezpochyby čekal, až ona udělá další krok. A Mona jej v každém případě udělá, teď, když je doma. Já dokážu tímhle peklem projít, pomyslela si, teď když i jsi tady...

"A tohle je Use," řekl, ustoupil a podal ruku mladé světlolové ženě.

"Use?" vydechla Mona.

"Moje manželka. Use, tohle je Mona, ta stará drahá přítelkyně, o které jsem ti tolik vyprávěl."

Paní Donaldova podala Moně ruku, ale ta jen bez dechu hleděla na její blond vlasy, modré oči, nesmělý úsměv.

"Obávám se, že Use ještě moc anglicky nemluví."

Mona pohlédla na Geoffreya. "Tvá žena? Nevěděla jsem, že ses oženil."

"Nikdo z nás to nevěděl," řekl James a položil synovi ruku na rameno. "Zdá se, že Geoff dorazil dříve než jeho dopisy!"

"Mám upřímnou radost," řekla Grace. "A vítejte v Keni, Use."

"Děkuji," řekla novomanželka měkce.

"Use patří k německým uprchlíkům," vysvětloval Geoffrey, aniž si uvědomoval, jak hluboce novinka Monu zasáhla.

Musela poodstoupit a opřít se o pohovku. "Z její rodiny všechny odvedli do hitlerovských táborů," pokračoval Geoffrey. "Dostala se ven díky několika sympatizujícím lidem,

328

kteří ji propašovali do Palestiny. Měli jsme strašné problémy, než jsme ji sehnali doklady. A skoro nás ani neodдали."

"To je otřesné," šeptala Grace. V jednom nairobském kině se promítal zpravodajský film, který teprve nedávno přišel do Keni - americký film o místech se jmény Dachau, Osvětim... "Samozřejmě uděláme vše, abychom tu Use jaksepatří přivítali, Geoffrey. Škoda, že ses dostal domů zrovna na ten hrozný proces."

"Psali o tom v jeruzalémských novinách celé měsíce. Nemohl jsem tomu věřit! Půjdu navštívit tetičku Rose, jestli budu smět. A pokud můžu nějak pomoci -"

"Pan Barrows je vynikající advokát."

"Slyšel jsem o něm"

"Setkáš se s ním u večere."

"Řekl bych," ozval se James, "že s ohledem na Geoffův návrat a novomanželku by nebylo od věci šampaňské."

Objednám ten stůl nejbližší voliéry, tam vždycky nejlépe obsluhují."

"Promiňte," ozval se diskrétní hlas, "mohl bych si s vámi na okamžik promluvit, kapitáne Donalde?"

Všichni se otočili a spatřili Anguse McClouda, jednoho z vedoucích klubu, jak stojí jen pár centimetrů za nimi.

"Ano?" řekl Geoffrey. "Oč jde?"

Muž vypadal nervózně. "Mohli bychom, hm, si promluvit o samotě, kapitáne?"

Geoffrey se naježil, jako by předem věděl, o čem chce McCloud hovořit.

"V čem je problém?" zeptal se James. "Přece je k večeri volný stůl, nebo snad ne?"

Skot zrudl. "Kdybychom mohli popojít -"

"Řekněte to zde, pane McCloud," přerušil ho Geoffrey, "před mou ženou a přáteli."

Grace se překvapeně podívala na Jamese. "Co se děje?"

"Obávám se, že jde o pravidla klubu, kapitáne Donalde," řekl Angus McCloud. "Já jsem je nevytvořil, jen je dodržuji."

Kdyby to bylo na mně, chápete..." Rozhodil ruce. "Ale jde o všechny ostatní členy."

"Dobrý bože," ozval se náhle James, "neříkáte snad to, co si myslím, že chcete říct!"

McCloudovy rozpaky se jen prohloubily.

"Geoffrey," obrátila se k němu Grace, "řekni mi, oč tu vlastně jde."

Když promluvil, ústa měl pevně sevřená. "Jde o Use. Je Židovka."

"No a?"

"A tady je klubové pravidlo, že Židé mají zakázán vstup do jídelny."

329

Grace pohlédla na Anguse. Vyhnul se jejím očím.

Pak promluvil James: "K čertu s pravidly. Dnes večer budeme večeřet u stolu vedle voliéry."

"Obávám se, že to nemohu dovolit, sire Jamesi, pokud mezi vámi bude paní Donaldova."

"Nechcete přece říct, že byste -!"

"To nevdá, otče," řekl Geoffrey a vzal Use za ruku. Ta na něho jen tázavě pohlédla. "Mně nezáleží, jestli budu jíst v tomhle zatraceném klubu. Nezáleží mi na tom být jeho členem, děkuji. Má žena a já půjdeme tam, kde budeme vítáni. A nebudeme-li vítáni nikde v Keni, půjdeme jinam."

"Geoffrey!" volal James za odcházejícím synem.

Mona, otřesená a stále sedící na opěradle pohovky, za nimi hleděla - za elegantním mužem v uniformě a hezkou ženou vedle něho. Pak se rychle otočila a vyběhla z haly po zahradní cestě až ke své chatičce, kde za sebou zamkla dveře.

Když Grace vešla, Rose tiše vyšívala. Venku za zamřížovaným oknem se až k obzoru, jenž se stýkal s křišťálovými hvězdami, rozprostírala noc.

Grace se rozhlédla po prosté cele, která se stala Rosiným domovem. Pak se posadila a řekla: "Rose, budeš se mnou dnes večer mluvit?"

"Je Carlova hrobka už skoro hotová?"

"Ano je, Rose."

Vzdychla a zapíchla jehlu, odsunula gobelín a poprvé za celé měsíce pohlédla své švagrové přímo do očí: "Až bude dokončená, dej prosím pohřebnímu ústavu instrukce, aby tam Carla uložili. A pak požádej otce Vittoria, ať za něho od-slouží mši."

"Udělám to."

"Viš, Grace," pokračovala Rose tiše, "Valentin nebyl zlý člověk. Jen nebyl schopen lásky. Carlo byl sladký a něžný muž, který nechtěl nikomu ublížit. V zajateckém táboře ho mučili. Viděla jsem jizvy na jeho ubohém těle. Valentin neměl právo ho zabít tak, jak ho zabil - svázaného a bezbranného jako zvíře. Doufám, že se Valentin bude navždy smažit v pekle."

41

Rosina situace se každým dnem procesu horšila, až dokonce i Barrows začal ztrácet naději. Zdálo se, že veškerá svědectví jsou obviněním namířeným proti hraběnce.

330

L

Právě předvolali superintendanta Lewise z kriminálního pátracího oddělení. "Superintendente," oslovil ho žalobce, kulatoučký muž nasoukaný do černého taláru, jemuž bílá paruka seděla na temeni holé hlavy, "tázal jste se lady Rose, jak přišla k té modřině na obličej?"

"Tázal."

"A co vám odpověděla?"

"Řekla, že upadla a uhodila se o prádelník."

"A přesto své rodině tvrdila, že ji manžel udeřil! Jinými slovy, lady Rose vykládala dvě rozdílné verze, z nichž jedna musí být lží. Anebo obě jsou lži. Budete se mnou souhlasit, superintendente, že je možné, že si lady Rose tu modřinu přivodila při jízdě na kole, jehož pneumatika praskla a ona proto spadla na zem?"

Inspektor Mitchell z policie v Nyeri byl předvolán několikrát

"Řekl jste, inspektore, že doktorka Trevertonová měla ten dojem, že lady Rose odjela toho rána na výlet?"

"Ano. Ale její lordstvo tam bylo v županu. Nepřipadalo mi, že by se chystala někam jet."

"Jaká byla reakce doktorky Trevertonové a sira Jamese, když uviděli ve dveřích Lady Rose?"

"Byli velmi překvapeni. Měli dojem, že už odjela."

"Odjela kam?"

"Nu, ona plánovala útěk se svým italským přítelem."

A později: "Inspektore Mitchell, řeknete nám prosím, jaká byla reakce lady Rose na zprávu o smrti jejího manžela?"

"Řekla: To jsem nechtěla."

"A co myslela tím 'to'?"

Obhájce povstal. "Ctihodnosti, to je nepatřičná otázka."

"Ano, pane Barrowsi."

"Řekla lady Rose ještě něco?"

"Ano, ještě jedno slovo."

"Jaké to bylo slovo?"

"No, bylo to vlastně jméno. Řekla 'Carlo'."

Grace pozorovala svou švagrovou po celou dobu líčení, studovala její výraz podobný masce a tvář, která stále více bledla a hubla. Co se probíhá děje za těma prázdnýma modrýma očima, ptala se v duchu.

Nakonec zástupce obžaloby předvolal na lavici svědků i doktorku Trevertonovou. Přehlédla bílé tváře čumilů, nacpanou síň, hladové oči nahoře na galeriích.

"Doktorko Trevertonová, prohlédla jste si modřinu na tváři lady Rose?"

"Ano."

331

"A lze se podle vašeho odborného úsudku domnívat, že by kvůli takové ráně nemohla v noci patnáctého dubna jet na jízdním kole?"

"Řekla mi, že byla zbita do bezvědomí."

"Odpovězte prosím na otázku, doktorko. Taková rána vždy přivede osobu do bezvědomí?"

"Ne vždy, ale -"

"Můžete jako lékařka nějak dokázat, zda byla lady Rose skutečně zbita do bezvědomí, či nikoli?"

"Ne."

"Doktorko Trevertonová, řekněte nám prosím, co řekla vaše švagrová, když ji inspektor Mitchell informoval o smrti Jeho lordstva?"

"Rose řekla, že nechtěla, aby zemřel."

Přinesli stojan s přispendleným půdorysem Bellatu. "Doktorko Trevertonová, je tohle půdorys vrchního patra Bellatu?"

"Ano."

"Ukažte prosím na místnost, v níž jste spala. Je tu označena červeným X? Děkuji vám, doktorko. Takže podle plánu vidíme, že váš pokoj je předposlední v tomto křídle. Můžete nám prosím říci, čí je ta poslední ložnice?"

"Je to ložnice lady Rose."

"Myslíte ložnice lady Rose a lorda Valentina?"

"Ne. Ložnice mého bratra je naproti mé."

"Znamená to, že hrabě a hraběnka nespali spolu?"

Grace pohlédla na pompézního právníka. "Měli oddělené ložnice. Nevím, zda spali nebo nespali spolu."

"Dobrá. Takže tato poslední ložnice patřila lady Rose. A s nikým ji nesdílela?"

"Ne."

"Takže když jste slyšela kroky za svými dveřmi uprostřed noci, mohly přicházet pouze od ložnice lady Rose?"

"Anebo k ní -"

"Takže, doktorko, řekla jste nám, že jste se podívala na hodinky. V kolik hodin jste slyšela motor?"

"Jak jsem řekla policii, bylo buď čtyři a pět minut, nebo za deset minut půl druhé. Neměla jsem brýle."

"Jelikož smrt hraběte byla stanovená asi na tři hodiny ráno, musíme předpokládat, že jste motor automobilu slyšela v jednu hodinu dvacet minut a že kroky, které jste slyšela, vedly z ložnice lady Rose ven / domu."

"To mohl být kdokoli v hale! Je tam koupelna -"

"Doktorko Trevertonová, byla jste ve své ložnici tu noc sama?"

Nevěřicně na něho pohlédla. "Prosím?"

332

"Byla jste ve své ložnici tu noc sama, doktorko?"

"Nechápu, jakou souvislost to má s tímto případem."

"Ale ano, má. Snažíme se objasnit, na kterém místě v domě se každý z vás nacházel v tu noc, kdy byl hrabě zavražděn."

Odpovězte prosím na otázku. Byla jste sama?"

Grace se podívala na Jamese, který seděl s Geoffreyem a Monou. Usmál se.

"Ne, nebyla jsem sama."

"Kdo tam byl s vámi?"

"Byl se mnou sir James."

"Ach tak. A spal zřejmě na zemi. Nebo snad v křesle?"

"Ne."

"Povězte nám prosím, kde byl sir James."

"Byl v posteli, se mnou."

V davu to zašumělo, až musel sir Hugh požádat o klid.

Barrowsův asistent si načmáral do bloku jakousi poznámku a posunul ji po stole. Stálo tam: "Pověsí celou tu zatracenou rodinu."

Nakonec žalobce zahájil svou závěrečnou řeč. "Vážení pánové, členové poroty." Jeho hlas vybuchl v přeplávané síni.

"Ukázali jsme vám, co se stalo ráno šestnáctého dubna tohoto roku na silnici ke Kiganjo, míli za odbočkou k Nyeri."

Vyslechli jste svědectví znalců, která nade vši pochybnost dokázala, že zbraň nalezená v kapesníku lady Rose a pálená na smetišti odpadků byla zbraní, jež zabila lorda Trevertona, a že tento nůž patřil lady Rose. Viděli jste výsledky laboratorního rozboru, který došel k závěru, že bláto na sedadle vedle řidiče a na desce automobilu hraběte odpovídá tomu, které se nachází na daném úseku kiganjské silnice. Vyslechli jste svědkyni, která vypověděla, že slyšela v noci odjíždět z Bellatu automobil a kroky vedoucí do haly od ložnice lady Rose nedlouho poté. A my jsme našli jízdní kolo, které bylo odhozeno, kolo, které patří na Trevertonovu plantáž."

Tudíž, vážení členové poroty," pokračoval žalobce, "vez-me-li toto vše v úvahu a připojíme-li motiv, který dohnal

lady Rose ke spáchání tohoto činu, můžeme si zrekonstruovat, co se oné noci stalo."

Popsal jim vše znovu tak přesvědčivě a v tak živých barvách, že ani jediná osoba v síni nemohla nevidět osamělou silnici, hraběte, jak zastavuje svůj vůz, nastupujícího cyklistu, zabodávající se nůž, výstřel do hlavy a panický úprk vraha.

"Je nepravděpodobné," pokračoval žalobce, "že s tělem v kufru svého vozu by lord Treverton zastavil na temné a opuštěné silnici cizímu člověku. Proto se můžeme domnívat,

333

že osoba, která ho sledovala na jízdním kole, byla hraběti dobře známá a že tuto osobu dobrovolně pustil do svého auta!

Já vám říkám, pánové, že touto osobou byla lady Rose, cizoložná manželka hrabete, která v obavě o život svého milence a poté, co ji do tváře uhodil spravedlivě rozhořčený manžel, hraběte sledovala naplněna strachem, touhou po pomstě a nadějí, že ho zastaví dříve, než bude moci ublížit Car-lu Nobilimu, nepříteli impéria!

Apeluji na vás, pánové, abyste se nedali zmást prvním dojmem. Tato žena na lavici obžalovaných není tak bezmocná, jak by se mohlo zdát. Je to žena, která vědomě ukryla nepřátelského vojáka, jeho pobyt držela v tajnosti, ačkoli věděla o rozsáhlém pátrání, které po něm bylo vyhlášeno, a zapletla se do nechutného a pokoutního sexuálního poměru s tímto mužem. Taková žena, říkám vám, je schopna spáchat chladnokrevnou vraždu!"

Při závěrečné řeči obžaloby si ode dveří prorážel cestu ke stolku obhajoby soudní sluha a podal panu Barrowsovi malý lísteček.

Ten si jej přečetl a okamžitě vstal. Sir Hugh Roper, hlavní soudce, zpozoroval přerušení a obrátil se k Barrowsovi, který požádal o možnost hovoru bez přítomnosti poroty. Soudní síň vybuchla překvapením a spekulacemi, když soudce oznámil odročení a pozval oba právníky do své kanceláře k soukromému pohovoru. Zastavit přeličení v tak pozdním stadiu - uprostřed závěrečné řeči zástupce Britského impéria!

Po dobu rozhovoru v soudcově kanceláři se nikdo nezdržoval daleko od soudní budovy. Zpráva o zvratu se roznesla, takže nyní se do síně při obnovení líčení tlačilo ještě více diváků. Všichni pak vzrušeně a udiveně přihlíželi, když pan Barrows vyvolal nového svědka.

"Mohl byste prosím soudu sdělit svoje jméno?"

"Hans Kloppman."

"Kde bydlíte, pane Kloppmane?"

"Mám farmu nedaleko Eldoret."

"Mohl byste nám říci, co vás dnes přivedlo k hlavnímu soudu v Nairobi?"

"Nu, víte, moje farma je na samotě..."

Zatímco hovořil, hleděli všichni přítomní, zejména členové poroty na tohoto muže, kterého sice osobně neznali, ale který jim byl přesto povědomý: keňský farmář. Všichni viděli tu opálenou tvář, zaprášený pracovní oblek, poctivé udřené ruce. Buď byl stejný jako oni, nebo jim připomínal dobrého přítele, souseda. Všichni naslouchali slovům Hanse Kloppmana a nikdo o nich nepochyboval.

334

"Moje farma je na samotě. Moc zpráv se ke mně nedostane. Poslední měsíce jsem nebyl s nikým ve styku a teprve když jsem jel do Eldoret pro zásoby, doslechl jsem se o tomhle procesu. A tehdy jsem pochopil, že musím přijet a říct, co vím."

"Proč, pane Kloppmane?"

"Protože to máte všechno špatně. Ta dáma žádnou vraždu nespáchala."

"Jak to víte?"

"Protože jsem v tu noc na kiganjské silnici byl a viděl jsem toho člověka na bicyklu."

V místnosti to zašumělo, soudce žádal o klid.

Když se všichni utišili, pan Barrows požádal burského farmáře, aby soudu přesně řekl, co se stalo na kiganjské silnici v noci 15. dubna.

"Byl jsem v Nyeri obchodně a na návštěvě u přátel. Jel jsem se svou dodávkou po kiganjské silnici. Pak jsem před sebou uviděl stojící auto, na pravé straně. Světla byla rozsvícená. Když jsem se přiblížil, viděl jsem ho, jak nasedá na bicykl, otáčí se a odjíždí dolů po cestě, jak jen nejrychleji může."

"On, pane Kloppmane?"

"To tedy ano, byl to muž. A šlapal na tom bicyklu, jako kdyby hořelo. Projel přímo kolem mě a přitom si mě snad ani nevšiml. Šlapal a kličkoval v tom bahně, jako by ho honil sám ďábel."

"A pak se stalo co, pane Kloppmane?"

"Dojel jsem k zaparkovanému autu a viděl, že motor ještě běží. Podíval jsem se dovnitř a viděl tam spícího muže. Pomyslel jsem si: Nu, i já jsem musel zastavit a chvíli si dáchnout, a tak jsem ho nechal v klidu."

"Říkáte, pane Kloppmane, že ten člověk na kole byl muž. Jste si tím jistý?"

"To tedy jsem. Neviděl jsem mu do tváře, měl naražený klobouk. Ale měl široká ramena a byl velmi vysoký. To kolo bylo pro něj malé. A musel mít sílu, aby se dostal tím čerstvým bahnem."

"Pane Kloppmane, podíval byste se laskavě na obviněnou, lady Rose, která sedí tady na lavici? A řekl byste nám prosím, zda je možné, aby tato žena byla tím jezdcem, kterého jste viděl?"

Farmář pohlédl na lady Rose. Na jeho tváři se objevilo překvapení. "Tahle maličká? Ach ne, pane!" řekl bez váhání. "Ta to nebyla. Povídám vám, že to byl chlap!"

V soudní síni nastal chaos.

335

"Matko?" volala Mona, když zaklepala na dveře ložnice. "Jsi už vzhůru?"

S podnosem se snídaní v jedné ruce otevřela dveře a nahlédla dovnitř. Ložnice byla prázdná, postel zastlaná.

Mona odložila podnos a seběhla ze schodů. Dobře věděla, kde matku hledat.

Od konce procesu uplynuly tři týdny. Pan Kloppman byl podroben intenzivnímu výslechu a zkoumání obžaloby, ale nakonec porota dospěla k verdiktu "nevinna". Tvrdili, že o vině lady Rose nejsou bezvýhradně přesvědčeni. Od propuštění trávila Rose své dny na mýtině, jako by se jí nedávné události vůbec nedotkly. Vyčistila, napjala a zarámovala svůj dokončený gobelín. Včera v noci Rose s Njeri odnesly ohromnou výšivku a pověsily ji v mauzeolu Carla Nobiliho.

Mona šla po cestě lesem za Bellatu. Než se dostala na místo, viděla mramorovou střechu svatyně, podobné starořeckým chrámům, ukryté v lesním ráji. Místo posledního odpočinku jejího milence stálo Rose spoustu peněz, navíc založila fond na jeho budoucí údržbu.

Besídka a skleník na mýtině zůstaly, ale les na severní straně byl vykácen. Mauzoleum jasně zářilo v ranním slunci. Byl to neuvěřitelný pomník, zvláště vzala-li se v úvahu ta krátká doba, za kterou byl postaven. Mona odhadovala, že je velký asi jako menší presbyteriánský kostel v Nyeri a že kdyby se zaplnil lidmi, vešlo by se jich tam asi padesát. Byla to však jen prázdná slupka, jejíž obsah tvořil prostý alabastrový sarkofág.

Mona se užasle zastavila a zírala na besídku.

Pak vykřikla: "Ach bože!" a rozběhla se k ní.

Africká dívka použila žebřík. Jeden konec hedvábné šály lady Rose si uvázala kolem krku, druhý přehodila přes prostřední nosník podírající střechu besídky, odkopla žebřík a oběhla se.

Mona i bez bližšího ohledání věděla, že je Njeri mrtvá.

"Matko?" volala. Rozhlédla se po tiché mýtině. Ptáci a opičky ševalili ve větvích. Sluneční paprsky si hrály na zemi.

Skleník stál jako klenot ve slunci, květy uvnitř se přes skleněnou střechu třpytily v mnohobarevných odstínech.

"Matko!"

Doběhla k mauzeolu. Vrata byla odemčená. Mona do nich strčila a před ní se rozestřel temný chlad smrti.

Věčný plamínek u hlavy sarkofágu generála Nobiliho vydával tajuplné světlo. Mona stála nehnutě ve dveřích, zírala na kamennou rakev vévody a na postavu, která vznešeně, tragicky ležela na ní.

336

Lady Rose vypadala, že spí. Oči měla zavřené, tvář bílou jako alabastrové víko, na němž spočívala. Od zápěstí jí stékaly slabé rudé střížky krve a na kamenné podlaze se slévaly v kaluž.

Později koroner uvedl, že zemřela před úsvitem, ale rány si musela způsobit těsně před půlnocí. Lady Rose pomalu umírala ve tmě a chladu, sama se svým milovaným Carlem.

42

David Mathenge stál na silnici a pozoroval kolemjedoucí nákladáky. Věděl, kdo je řídí a co znamenají: byli to bílí přistěhovalci přijíždějící do Keni, aby zakládali farmy, které jim nabízel nový britský osídlovací plán pro vojáky.

Takový plán byl již jednou použit - v roce 1919, kdy vláda nevěděla, co si počít s vysloužilci vracejícími se do Británie po první světové válce: byli bez práce a neměli kam jít. A tak se rozhodla vypakovat je do kolonií, říkal si David. A nyní znovu - v těchto prvních týdnech roku 1946 - navrátilci, kteří nacházeli finančně zruinovanou Británii a marně hledali zaměstnání, získávali dotace na farmářskou půdu na keňské "bílé vysočině". Aby měli nově příchozí osadníci prostor, afričtí černoši byli vystěhováváni z úrodné půdy a tlačeni do domorodých rezervací.

Bylo to šílenství.

Jak krátkozrací lidé řídí impérium, říkal si David, když si myslí, že Afričané budou podruhé tolerovat takovou urážku?

Semena vzpoury již klíčí. Mladí Kikujové se jeden druhého ptali: "Když je dost místa na nejbohatší půdě pro bílé osadníky, proč nelze najít místo i pro nás?" Odpověď, že přijde zlá ekonomická deprese, pokud se brzy něco neudělá, a že pouze Evropané, nikoli Afričané, mají kapitál a mezinárodní styky, aby rychle získali zisky, nepokojné mladé Kiku-je neuspokojovala. "Dejte nám šanci," říkali svým hluchým koloniálním pánům. A tak se zrodili "nairobiští divocí hoši". Téměř sto tisíc afrických vojáků, kteří se vrátili do východní Afriky po bojích v nejmizernějších britských taženích, doma v Nairobi našlo jen velké nové domy, automobily, hotely a obchody plné luxusního zboží. Byli to muži, kteří se naučili mnoha užitečným věcem a hledali poctivé zaměstnání. Patnáct tisíc z nich se naučilo řídit nákladáky. Vrátili se do vlasti, kde byly jen dva tisíce vozů. Jednoduše řečeno, nebyla pracovní místa, která by pohltila ten nenadálý příliv vzděla-

337

ných a šikovných mladíků, přesvědčených, že si zaslouží odměnu a uznání za svou službu ve válce. Ti, kteří práci našli, zjistili, že jejich platy jsou o hodně nižší než válečný zold. Za-hořklí, naplnění záští, neschopní své stížnosti řešit běžnými právními prostředky se tyto mladí muži bez domova a bez půdy - nairobiští divocí hoši - začínali scházet na tajných shromážděních po celé provincii. A David věděl, že tentokrát uspějí tam, kde jejich předchůdci, které v roce 1939 zastavila válka, neuspěli.

Mezi dnešní mládeží s horkou hlavou a mládeží z doby Davidových prvních politických zkušeností byl rozdíl: nairobiští divocí hoši se naučili bojovat - naučili je to jejich bílí důstojníci.

David se tím však nyní nemohl zatěžovat. Kvůli svým bezprostředním problémům si nemohl dovolit ten luxus lámat si hlavu s osudem svých spoluobčanů. Za prvé, i on byl nezaměstnaný, za druhé, Wanjiru byla konečně těhotná.

David Mathenge se otočil zády k silnici. Bylo mu dvacet osm let a hlavu měl plnou starostí o svou budoucnost. Vydal se zpět k řece, kde na dolním břehu stály kolem obdělávané samby tři chýše. Jeho matka a žena byly tam dole, dřeły na zahradě, obstarávaly kozy, nosily vodu, spravovaly střechu, vařily pivo a připravovaly mu večeři, zatímco jejich syn a manžel, jejich ochránce, jejich válečník nebyl k ničemu - jako děravá tykev.

Zoufalství mu naplnilo ústa hořkou příchutí.

Jistou útěchou by pro něho mohly být potíže Trevertono-vy plantáže, ale ani ty nepřinášely Davidovi radost. Když se mu donesly zvěsti o problémech Memsab Mony s polními dělníky, přistihl se, že namísto toho, aby si mmul ruce jako kdysi, ho tato zpráva zarmoutila. Konec konců, tohle je jeho půda a jednoho dne se mu dle slibu a předpovědi jeho matky vrátí. A tak nerad viděl, jak se půda zanedbává jen proto, že předák, který sice kdysi věrně sloužil hraběti, nyní odmítal přijímat rozkazy od jeho dcery, pouhé memsab.

David se zastavil na rudé cestě, stáječící se od svahu k plantáži, a na mysli mu vytanuly obě ženy, s nimiž žil: matka, nezkrotná šamanka, která pozorovala svého syna s nevyřčenou výčitkou, a jeho nespokojená manželka, která si stěžovala na to, jak dlouho mužům všechno trvá. Wanjiru se pokoušela Davida přesvědčit, aby vstoupil do Svazu keňských Afričanů, nové militantní politické organizace, která si získávala přívržence po celé zemi. Ale David si bojů užil dost v Palestině. Věděl také, že Kikujové beze zbraní, ať jich je sebevíc, se nemohou měřit s britskými tanky a letadly.

338

Věřil, že změny se dá v Keni dosáhnout jen díky racionálnímu myšlení a obezřetnosti. Ale jakou moc mají on a ostatní jemu podobní - vzdělání, ale bez práce -, aby rozhýbali kola přeměn?

To všechno se honilo Davidovi hlavou po celý minulý rok, od chvíle, kdy se vrátil ze Středního východu. Aby byl vyslyšen, aby přesvědčil ty mocné a zbytek světa, že nezávislost Keni je spravedlivým požadavkem, musel se on sám chovat jako zodpovědný, uvažující člověk. Věděl, že Britové nevěnují pozornost nairobským divokým hochům ani horkým hlavám v SKA. S africkými učiteli, obchodníky a vlivnými osobami však byli ochotni usednout k jednomu stolu a rozmlouvat.

Jako majiteli rozlehlého pozemku v srdci té nejúrodnější půdy nejúrodnější provincie by Davidovi Mathenge naslouchali. Byl by vůdcem.

Půda...

Hladověl po ní - jako kořen po vodě, napadlo ho, jako pták po obloze. Narodil se pro tuto půdu, tělem i duší s ní byl spjat a tohle všechno by bylo jeho, kdyby jeho otec před třiceti lety nenaletěl bílému muži. Přehlížel Trevertonovu farmu a Wacheřina slova mu zněla v uších: "Když ti někdo ukradne kozu, můj synu, opeče a sní ji, zapomeneš na to. Když ti někdo ukradne obilí, rozemele je na mouku a sní, zapomeneš na to. Ale když ti někdo ukradne půdu, ta nikdy nezmizí a ty na ni zapomenout nemůžeš."

David nikdy nezapomene, že tyto úrodné akry byly ukradeny jeho hloupému otci, že jsou jeho dědictvím a že by mu měly být po právu vráceny. Věděl však, že síla a vznětlivost -hlavní prostředky nairobských divokých hochů - mu tuto půdu nikdy nevrátí. Pečlivé plánování a opatrnost, říkal si, kdy se člověk pohybuje jako lev, pozoruje svou kořist, pronásleduje ji a ve střehu čeká na jediný okamžik slabosti - to budou zbraně Davida Mathenge.

Svou půdu získá zpět, legálně a čestně a ve stavu prosperity.

Rozhlédl se po pěti tisících akrech kávovníků a rozhodl se.

David našel Monu Trevertonovou v jihovýchodní části plantáže, nedaleko osudné odbočky z kiganjské silnice. Stála na korbě nákladáku, zacláněla si oči před sluncem a točila se dokola.

"Zatraceně!" mumlala a už už chtěla slézt z vozu, když uviděla Davida.

Podíval se na ni a najednou si vzpomněl, jak nehybně seděla při procesu své matky, jak jezdila na koni po hřišti, jak je v tu noc požár zastihl v operační chýši.

339

Mona hleděla na něho a najednou jí byla i v teplém slunečním svitu zima. Při procesu několikrát zvedla oči a zjistila, že ji David Mathenge pozoruje. Stejně ji pozoroval i nyní s tváří skrytou za neproniknutelnou maskou.

"Co hledáte, memsab?" zeptal se anglicky.

"Své polní dělníky. Zase utekli. To už je tenhle měsíc počtvrté." Slezla z vozu a odhodila si několik černých kadeří z tváře. "Káva už by se měla sklízet."

"Kde jsou ženy a děti?"

"Poslala jsem je do severní části, aby tam pletly. Já ty muže potřebuji!"

David si ji prohlížel. Memsab byla rozzlobená a nešťastná; žena, která je nyní na světě úplně sama, sama v tom velkém domě s pěti tisíci akry, bez manžela, bez muže.

Zastrčila ruce do kapes a poodešla několik kroků. Otočila se tváří k vlnícím se kopcům zelených kávovníků, šátek na hlavě jí povíval ve větru. Zhluboka se nadechla, aby se uklidnila. "Jak je donutím, aby pro mě pracovali?" řekla tiše.

"Já vím, kde ti muži jsou," řekl David.

Otočila se. "Opravdu?"

"Odešli na pivo do Mweigy. Budou pryč několik dní."

"Ale kávu je potřeba sklídit! Já nemohu čekat dny! Za týden přijdu o všechnu svou úrodu!"

Mou urodily pomyslel si v duchu a nahlas řekl: "Mohu vám je přivést zpět."

Mona si ho ostražitě prohlížela. "Proč byste to dělal?"

"Protože vy, memsab, potřebujete hospodáře a já potřebuji práci."

Oči se jí rozšířily údivem. "Vy pro mne chcete pracovat?"

David přikývl.

Nevěřicně na něho hleděla.

"Myslíte si, že byste to uměl? Myslím, tohle všechno -" rozpřáhla ruce.

Pověděl jí o svých studiích v Ugandě, o diplomu, který tam získal.

Mona o tom chvíli uvažovala. Nebyla si jistá. Může mu důvěřovat? "Snažila jsem se najít hospodáře, to je pravda,"

řekla pomalu. "Ale každý chce zakládat vlastní farmu. Nikdo nechce pracovat na cizím. Dobře vám zaplatím a můžete si postavit na plantáži dům."

"Budu potřebovat plnou moc nad dělníky. Budu potřebovat neomezenou volnost. Jen tak to půjde."

Mona o tom přemýšlela. Pak si vzpomněla na červená ztrátová čísla ve svých účetních knihách, na hromadící se dluhy, protože při procesu a v následujících měsících se o farmu nikdo nestaral, a řekla: "Dobrá. Ujednáno."

340

Když mu podala ruku, David na ni překvapeně pohlédl.

Nestáhla ji.

David Mathenge nejistě vztáhl svou pravou ruku a uchopil

její

"Můžete začít ihned," řekla tiše.

Díval se dolů na dvě sepnuté ruce - hnědou a bílou.

341

CAST SESTA

1952

43

Když Wanjiru začaly porodní bolesti, věděla, že něco není v pořádku.

S jednou rukou v zádech a druhou na břiše se narovнала a několikrát se zhluboka nadechla. Mama Wachera ji varovala, aby si s tímto těhotenstvím dávala pozor, ale tvrdohlavá Wanjiru, která nedokázala ani chvíli zahálet, nevěnovala pozornost radám své tchyně a šla do lesa nasbírat lantanové listy.

Je to Davidova vina, říkala si Wanjiru, když čekala, až přejdou stahy. Jeho matka už byla ve věku, kdy by potřebovala na sambě pomoc manželek svého syna a neměla se spokojo-vat jen s jednou. Jenže David se oženil pouze s Wanjiru a za celých sedm let se ani jednou nezmínil, že by si chtěl koupit další manželku. Proto dnes musela Wanjiru pro Mama Wa-cheru, která potřebovala léčivé listy na své léky, přejít řeku a jít hledat lantanu.

Wanjiru nenáviděla Davidovu sobeckost víc než Mama Wachera, která svému nezodpovědnému synovi snadněji odpouštěla. Tvrdila, že na koupi další ženy má David stále dost času a že má nyní příliš mnoho práce s řízením Trevertonovy plantáže, než aby zvládl své povinnosti s více ženami. Už tak, tvrdila Wachera, Wanjiru nevidá svého muže tak často, jak by chtěla. Oč horší by to bylo, kdyby se o něj musela dělit? Wanjiru s ní však nesouhlasila. I jen jediná další manželka by jí ulehčila práci na sambě a poskytla Davidově matce a její snaze čas odpočinout si na slunci. Bolest se znovu ozvala a Wanjiru položila obě ruce na břicho. O toto dítě nesmí přijít.

Za sedm let, co byla Davidovou ženou, byla Wanjiru Mat-henge šestkrát těhotná. Jednou potratila, jedno dítě se narodilo mrtvé a tři nepřežily kojenecký věk. Jen poslední, Hana, robustní holčička, která teď byla na sambě s babičkou, přežila. Wanjiru zoufale toužila po zdravém dítěti. A modlila se, aby to byl chlapec, v němž by mohl dále žít duch jejího otce.

Ohledně jména pro dítě se David a Wanjiru stále hádali. Ona ho chtěla, bude-li to chlapec, pojmenovat Kamau po svém otci. Ale David chtěl, aby děti měly jména mzungu -

342

říkal: "Jednoho dne budeme svobodným a nezávislým nioderním národem. Musíme držet krok s ostatním světem."

Bude-li to děvče, bude to Sára, rozhodl, a Christop-her, bude-li to chlapec. I přes svou tvrdou hlavu byla Wan-jiru podřízena svému muži a musela ho poslechnout. V jejím srdci však ten chlapec stejně bude Christopher Ka-mau Mathenge.

Přišel další ostrý a bolestivý stah a Wanjiru pohlédla na oblohu, aby zjistila, kolik je hodin. Před časem evropské úřady uvalily zákaz nočního vycházení v okrese Nyeri. Prý kvůli "jistým ilegálním aktivitám". Oblast prý je plná "živlů", kteří svolávají noční shromáždění. Wanjiru věděla, že tím myslí nepolapitelnou, mlhavou organizaci, která si z neznámých důvodů říkala Mau Mau. Její členové se skrývali v lesích, útočili znenadání a neočekávaně na náhodně vybrané bělošské farmy a pak mizeli v oparu hory Keňa. Byla to radikální okrajová organizace, jak tvrdily úřady, s malým počtem členů a bez vůdce - nic, s čím je třeba si dělat hlavu, snad jen s výjimkou těch několika bílých osadníků, kteří si stěžovali na krádeže dobytka. A tak byl zřízen zákaz nočního vycházení. Od setmění do rozbřesku nesměl být žádný Afričan venku ze své chýše.

Wanjiru podle klesajícího slunce a vodnatého kruhu na obloze s dešťovými mraky poznala, že na zpáteční cestu k sambě je ještě čas. Porozhlédla se po místě, kde by si sedla a ulevila svému unavenému tělu a ujistila se, zda bolesti nebyly jen falešný poplach.

Takové předčasné bolesti měla již s Hanou, měsíc před tím, než měla porodit. Wanjiru si tehdy jen pár dní odpočinula, bolesti polevily a Hana zůstala ve své matce, dokud ji Pán jasu nezavolal. Stejně to bude i tentokrát, uklidňovala &•• Wanjiru, usedajíc na kmen stromu.

Čekala na úlevu pod šednou temnou oblohou ve vlhkém chladném večeru, avšak poplašeně si uvědomila, že stahy ne-polevují, naopak jsou častější a silnější.

Rozhodla se raději vydat na zpáteční cestu, vstala a otočila se k řece.

Ztuhla.

Mezi stromy se pohybovalo cosi velkého a tmavého. Doprovázely to zvuky, které znala a které ji děsily: rachot a chrochtání, zvuk kůry servávané ze stromů.

Slon!

Jen stála, dívala se a naslouchala. Kolik jich je? Je to jen samotář, nebo stádo? Jsou to samice s mláďaty nebo mladí samci? Při pohledu na kývajících se koruny stromů, jimiž si obrovské zvíře prodíralo cestu, dostala Wanjiru strach.

Věděla, že

343

se sloni přesouvají počátkem období dešťů z bambusového lesa na řidší pastviny, kde nejsou svahy tak prudké. Ale tady, tak daleko od hor, slona nikdy předtím neviděla.

Wanjiru se snažila zjistit, odkud vane vítr. Jsou-li ve stádu mláďata nebo starý zuřivý samec, tak její pach způsobí poplach a útok.

Wanjiru se podívala napravo a nalevo. Slyšela pomalý, těžký krok po obou stranách, "hřmění břicha"⁴⁴, kterým se sloni dorozumívají, praskání větvíček a kůry. Byli kolem ní ze tří stran - velké stádo!

Ohlédla se přes rameno k houstnoucímu lesu a k úpatí horského svahu. Stromy za ní se nehýbaly, bylo ticho. Rozhodla se, že se pomalu vydá zpět, půjde od stáda a obejde je směrem k domovu.

Sotva zašla do lesa, zastavily ji urputné stahy. Wanjiru se ve snaze potlačit sten předklonila a zkroutila. Ohlédla se - sloni se blížili, mezi stromy již zahlédla bílý kel.

Strachy bez sebe Wanjiru zrychlila svůj únik do hlubokého lesa, pohybovala se tak rychle a tiše, jak jí stav dovozoval, zastavovala se pouze, když ji sevřela bolest, a často se ohlížela, aby odhadla vzdálenost slonů.

Jestli vůdčí samice stáda zachytí lidský pach...

Wanjiru se pohybovala co nejopatrněji, jak v soumraku šlo. Ačkoli den nyní rychle zhasínal, neodvážila se okruhem dojít domů, dokud si nebyla jistá, že je od slonů dost daleko.

Přes cestu ležela provazcovitá liána, zachytila o ni nohou a upadla. Vykřikla.

Ležela na místě a vyděšeně poslouchala. Hluboký brukot slonů, jímž se dorozumívali, byl všude kolem ní. Ležela téměř bez dechu na tvrdé vlhké zemi ve snášející se temnotě.

To stádo se hýbe hlemýžďím tempem, pomyslela si s rostoucí panikou. Jako by jen stáli na místě a okusovali stromy s ušima plácajícíma ve vzduchu a ohromným nohama podupávali vše, co se jim pod ně dostalo. V lese se stmívalo, zvuky se změnily z denních melodií na osamělé noční výkřiky.

Wanjiru se bála noci - nyní jí tu zůstane na pospas. Jen jediná věc by byla ještě horší, pomyslela si, když jako v agonii čekala, až se sloni pohnou - kdyby začalo pršet.

A ono začalo, právě ve chvíli, kdy se zvedala na cestu k domovu.

Byl to zatím drobný deštiček, ale Wanjiru viděla jen pár kroků před sebe - hrůzné obrysy stromů a ohromných keřů.

Klopýtala ke skryši pod kaštanem, když jí tělem projela ostrá bolest. Znovu vykřikla a klesla na kolena.

Tentokrát stahy trvaly déle než předtím a Wanjiru cítila, jak se jí rozestupují pánevní kosti.

344

Ne! pomyslela si v panické hrůze. Ne zde, kde mi ho divoká zvěř pralesa ukradnel

Wanjiru se s námahou postavila. Vytahovala se po kmenech stromů, dřela si dlaně, až jí krvácely, a pak, už ve stoje se pokusila překonat bolest a jít.

Zapomněla na slony, na listy v pohozeném koši, na zákaz vycházení. Podařilo se jí odstrčit se od stromu a udělat několik nejistých kroků. Mohla jít. Tiskla si břicho a slepě se vydala do deště, aniž si ve svém zoufalství uvědomovala, že jde špatným směrem.

Wanjiru neměla ani ponětí, jak dlouho jde. Noc se na les snesla již dávno a celé hodiny vytrvale pršelo. Její kanga, kus pestře zbarvené látky, kterou nosila na hlavě jako turban, byla promáčená a lepila se jí na oholenou hlavu. Sukně se jí motala do nohou, takže skoro nemohla jít. Ale dál se prodírala deštěm a temnotou, padala přes balvany a větve, rukama šmátrala mezi stromy, které byly stále hustší, a zoufale se pokoušela najít cestu domů.

Wanjiru věděla, kde je. Škobrtala po svahu hor, kterým běloši říkali Aberdary. Pro ně to byl národní park, ale pro Wanjiru to byla Nyandarua, "Schnoucí kůže", les jejich předků. Věděla také, že je bezmocná, samotná. A jestli co nevidět začne rodit na území smrtelně nebezpečných buvolů a černých levhartů...

Bolesti byly nyní již tak silné, že se zhroutila a dlouho ležela v blátě; mrazivý déšť ji omýval, kameny a větvičky ji řezaly do těla.

Nohy a ruce měla tak prokřehlé, že necítila odřeniny ani teplou krev vytékající z ran. Už si ani neuvědomovala vlhko a rezavý chlad, ostrou bolest z hladu. Všechno v ní se upínalo k jejímu břichu, odkud se dítě domáhalo na svět. Ale ona ho držela uvnitř, nesla mučivou bolest ve svém těle černým lesem do hrůzy nahánějící noci.

Dobrý bože, modlila se zoufale a klopýtala, padala a znovu vstávala z bláta, vrhala se do mrazivé prázdnoty. Pane jasu, pomoz mi!

Vlekla se dál. Vzlyky otřásaly jejím tělem, mokré větve ji bily do obličeje a drásaly paže. Její bosé nohy klouzaly po blátivé zemi lesa. Stále pršelo, těžký a tvrdý déšť jako by se jí dostával pod kůži a promáčel ji až na kost. Wanjiru myslela na suchou teplou chýši, lůžko z kozích kůží, dušené ugali bublající na ohništi a na uklidňující přítomnost Davidovy matky, trpělivě připravující své léčivé čaje. Ale věděla, že teplo a sucho je to poslední, co v tomto pekle najde.

Uhodil hroma země se otřásla. Wanjiru slyšela trubení překvapených slonů. V duchu se ptala, kde asi jsou, zda je to

345

totéž stádo a zda má namířeno k ní či od ní. Ledový vítr se jí dral pod promáčené šaty a zesiloval její porodní bolesti. Šla dál, dál do temné noci.

Konečně déšť ustal a ze země začala stoupat tajuplná mlha. Wanjiru se musela prodírat přes vodou ztěžklé větve, její mokré tělo ovíval studený vítr. Měla pocit, že se celý svět mění v led a že ji pohltnou mrazivá jezera a mlha hrozná hory. Dole mezi nohama jí kapalo cosi vlahého. Porodní bolesti se změnily v jediný nepřetržitý oheň. Nemohla dýchat. Opřela se o strom. Věděla, že je daleko od domova, že se ztratila a nyní již hodiny bloudí a že dítě se narodí v tomto chladném temném pekle. Všude kolem slyšela divokou zvěř, cítila, jak se na ni hladově upírají oči hyen, čekajících, až naposledy upadne. Wanjiru slyšela kdysi na trhu vyprávění o ženě, kterou na poli přepadly porodní bolesti, a o hyenách, které jí

odtáhly novorozeně pryč.

Nejprve zabiji svého syna, pomyslela si, tiskla se ke stromu, lapala po dechu a snažila se ještě chvíli dítě udržet v sobě, a pak zabiju sebe.

Wanjiru měla pocit, že se jí tělo trhá vpůli. Vykřikla. Křičela.

Svezla se k zemi, odírajíc si tvář o hrubou kůru, cítila chuť krve, viděla krev a slyšela v husté mlze vrčení těch ohavných, mrtvolý požírajících zvířat.

"Jděte pryč!" řvala.

Hmatala kolem sebe po mokré zemi po nějaké zbrani. Ruka se jí ovinula kolem kamene. Pokoušela se hodit, ale byla příliš slabá. Život z ní unikal, zatímco nový, houževnatý život se dral z jejího těla ven. Bolesti sílily, vlévaly se jí do kůže, odkud odlétaly ven k nízkým mrakům a mlhavým bambusovým lesům. Wanjiru byla na vrcholu hory a věděla, že dolů se již nikdy nedostane.

Vyčerpaná a zesláblá s již téměř narozeným dítětem začala chabě odhrabávat půdu. Hrob, právě tak velký...

Zdalo se jí, že spí a že je tu teplo a sucho. Polovina její mysli jí říkala, že je to jen halucinace, že je stále v chladu a vyhrabává hrob pro své dítě. Ale druhá polovina ji přesvědčovala, že je to skutečnost.

Byla v domorodé nemocnici v Nairobi, kde před tím, než se vrátila domů k Nyeri, aby se stala manželkou Davida Mat-henge, pět let pracovala jako ošetřovatelka.

S někým se hádala. "Proč máme jiné uniformy než vy? Proč máme o tolik nižší platy než vy? Proč vám říkají 'sestro', a my se musíme ozvat na 'hej ty'?"

346

Před očima se Wanjiru zhmotnila tvář její bílé nadřizené. Byla to upjatá vážná žena, která Wanjiru řekla, že africké ošetřovatelky nejsou natolik kvalifikované, aby měly stejné postavení jako bělošky.

A pak si Wanjiru ve svém podivném snu vzpomněla, že právě proto odešla z nemocnice. "Diskriminují nás," stěžovala si tehdy Davidovi. "Afričanky mají stejné kursy a dělají tutéž práci, ale nejsou považovány za rovné bílým sestrám.

Proč bych se měla obtěžovat?"

V té chvíli Wanjiru otevřela oči a po několika minutách si uvědomila, že hledí do stropu jeskyně.

Zamyslela se, pokoušela se přijít na to, zda je to skutečnost, či jen další sen. Lůžko ze suchého listí vypadalo dost skutečně stejně jako bolest, kterou cítila v rukou a nohou. Vzduch v této tajemné jeskyni byl teplý a suchý a jemně prosvětlený ohništěm na kamenné podlaze. Siluety několika lidí rozesazených kolem ohniště vypadaly, jako by něco jedly.

Wanjiru si je prohlížela. Pak prohlédla sama sebe, sáhla si na břicho a zjistila, že tam dítě již není.

Chtěla promluvit, ale vydala ze sebe jen sten. Jedna z postav u ohně vstala a došla k ní. Byla to žena a v náručí držela novorozeně.

"Tvůj syn," řekla tiše.

Zmatená Wanjiru vztáhla ruce a přiložila si svého syna Christophera k prsu; začal okamžitě sát. Prohlížela si ženu, která poklekla u jejího lůžka. Podle rysů Wanjiru odhadla, že by to mohla být žena z kmene Meru.

"Kde to jsem?" dostala ze sebe konečně Wanjiru.

"Jsi u nás, v bezpečí. Neboj se, sestro."

Wanjiru se rozhlédla po rozlehlé jeskyni, div si nevyvrátila hlavu. Spatřila další postavy, bylo jich mnoho; spaly podél stěn, v rozích, na kamenných lavicích. Uviděla bambu-sový nábytek, velké tabule s anglickými slovy, ve stínu stojící pušky. Bez ohledu na to velké množství lidí, kteří zde žili, naplňovalo jeskyni podivné ticho. Ale vůně byly povědomé a uklidňující a žena vedle Wanjiru se přesvědčivě usmívala.

"Kdo jste?" zeptala se Wanjiru.

"Našli jsme tě v lese a přinesli sem. Jsi mezi přáteli." Žena se odmlčela a pak řekla: "Ta země je naše." Podívala se na Wanjiru, jako by očekávala nějakou zvláštní odpověď.

Ale vyčerpaná a zmatená Wanjiru se zmohla jen na: "Já -já nerozumím. Kdo jste?"

Ženě zmizel úsměv z tváře a pak vážně, téměř smutně řekla: "Jsme uhuru, sestro. Jsme Mau Mau."

347

44

Mona si říkala, že ten vlak snad nikdy nedorazí.

Pak se konečně objevil: pískot, rachotící koleje, kouř valící se k modré obloze. Lidé pobíhali po nástupišti - ti, kteří jako Mona čekali na někoho, kdo přijížděl, a ti, kteří se chystali natlačit do vlaku a bojovat o dobré místo pro cestu do Nany-uki. Držela se u svého landroveru a netrpělivě pozorovala, jak vlak zpomaluje a zastavuje. Nevěnovala pozornost vozům prvních a druhých tříd, ve kterých jezdili běloši a Asiaté, ale upřela oči na vůz třetí třídy. Konečně - jako by to trvalo celou věčnost - ho uviděla na schůdcích.

"Davide!" zavolala a mávala na něj.

Zvedl hlavu, usmál se a zamával.

Mona se tlačila davem a sešla se s ním na půli cesty. "Už jsem si myslela, že nikdy nepřijedeš! Stýskalo se mi, Davide! Jak bylo v Ugandě?"

Odložili jeho zavazadla do kufru roveru, který pak s Mo-nou za volantem vyjel z hlučného nádraží.

"Nemohl jsem přivést žádné červcové parazity," řekl, jakmile se auto vydalo po dlážděné cestě. "Ale zastavil jsem se v Jacarandě ve výzkumné stanici a díval jsem se, jak jim jde výzkum. Pár parazitů objevili."

"A daří se jim hubit červce?"

"Zatím ne."

"V horním kiambuském okrese napadly kávové boby další dvě choroby."

"Ano, slyšel jsem o tom. Ale přišli jen o malou část úrody a dál se to nerozšířilo."

Jeli po úzké silnici, kterou jako mnoho jiných vydláždili za války italští váleční zajatci. Točila se po kopcích mezi Kigan-je a Trevertonovou plantáží, po úrodném zeleném farmářském kraji, kde mezi poli kukuřice, banánů a cukrové třtiny stály malé kulaté kikujské chýše. Na silnici se zastavovaly africké děti a volaly na projíždějící automobil. Ženy kráčející po souběžné stezce, skloněné pod nákladem vody a dřeva, připevněným pásem přes čelo, zvedaly ruce na pozdrav. Mona jim zamávala. Po dvou měsících, kdy vedla farmu bez Davida, se jí náraz vrátila dobrá nálada.

"A co ses ještě dozvěděl v Jacarandě?" zeptala se a pooč-ku pohlédla na muže vedle sebe. Sotva před několika dny zaslechla Mona říkat tetu Grace, že David Mathenge jako by z oka vypadl svému krásnému válečnickému otci.

"Za nejspolehlivější prostředek proti červcům ještě pořád pokládají vážící se tuky. Kávová rada doporučuje Synthorbit a Ostico. Jacarandská stanice experimentuje s dieldrinem,

348

novým insekticidem, který dodávají chemikové ze Shell." David se zavrtěl na sedadle, vystrčil loket z okna a pohlédl na Monu. "Jak to jde na farmě?"

"Povedlo se mi prodat poslední úrodu za čtyři sta dvacet pět za tunu."

"To je o poznání víc než vloni."

Zasmála se. "Ale náklady na provoz farmy jsou taky vyšší! Davide, jsem tak ráda, že jsi zpátky."

Chvilí ji mlčky pozoroval, pak odvrátil oči. Kolem nich ubíhaly červené cesty a zelené kopce, k modrému nebi se pnuly silné kmeny banánovníků. Z nespočetných jehlanových střeš z palmového listí stoupaly spirály kouře. I jemu se po Moně stýskalo.

"Zastavíš se a dáš si se mnou čaj?" zeptala se, když svým roverem zatočila k Bellatu. Zaparkovala mezi pomlácenou nákladní fordou, kterou se jezdilo každý den, a zaprášenou limuzínou, která se nehnula ze svého místa od pohřbu lady Rose před sedmi lety. "Anebo si chceš odpočinout?" v Vystoupil a sklepal si z kalhot prach. "Spal jsem ve vlaku. Čaj bych si moc rád dal."

"Výborně," řekla Mona a předešla ho na schody ke kuchyňským dveřím.

Když vešli, Mona řekla: "Musela jsem si znovu popovídat se Šalamounem. Načapala jsem ho dnes ráno, jak pečie topinku nad krbem."

"A co je na tom špatného?"

"Držel ji v prstech!"

David se rozesmál. Mona se také smála a právě chtěla něco říci, když ji překvapila postava ve dveřích jídelny.

"Geoffe!" řekla. "Neviděla jsem tvoje auto."

"Otec mě tu vysadil. Jel za tetou Grace na misi."

"Máš s sebou Use? Právě se chystáme na čaj."

Geoffrey hodil krátkým nespokojeným pohledem po Davidovi a řekl: "Obávám se, že tohle není společenská návštěva. Musíme si promluvit v soukromí, Mono. Mám pro tebe dost nepříjemné zprávy."

"Co se stalo?"

Znovu se významně podíval na Davida. Ten jen rychle řekl: "Ten čaj si dám později, Mono. Musím dolů za matkou a Wanjiru."

"Davide," vztáhla ruku a dotkla se jeho paže, "vrať se prosím a poobědvěj se mnou."

"Ano," řekl. "Musíme projít účetní knihy."

"Skutečně, Mono," řekl Geoffrey po Davidově odchodu, "nechápu, proč tomu chlápku dovolíš, aby tě oslovoval křestním jménem."

349

"Nebud' takový snobský otrava, Geoffrey," řekla a znovu se v duchu divila, že kdy mohla uvažovat o sňatku s tímhle omezeným chlapem! "Jak jsem ti už řekla, David Mathenge není žádný chlápek, je to můj hospodář. A je i můj přítel. Tak, co je to za špatné zprávy?"

"Pouštěla sis dnes ráno rádio?"

"Geoffrey, byla jsem vzhůru před svítáním a celé dopoledne jsem strávila u zpracovacích strojů. Pak jsem musela jet vyzvednout Davida na nádraží. Ne, neposlouchala jsem rádio. O co jde?"

Geoffrey by byl rád poznamenal, že Mona mohla klidně někoho pro Davida poslat, že vlastně vůbec není vhodné, aby pro něho jezdila sama, ale věděl, že by bylo zbytečné se s ní dohadovat, a tak se podržel důvodu své neočekávané návštěvy. "Guvernér vyhlásil v Keni výjimečný stav."

"Cože?"

"Včera pozdě v noci. Snaží se tím zastavit Mau Mau; zatkli Kenyattu a pár jeho kumpánů."

"Ale vždyť nemá žádný důkaz, že za Mau Mau stojí Keny-atta! Sám před dvěma měsíci veřejně tyhle teroristické akce odsoudil!"

"No, nějak je musíme zastavit a já se vsadím, o co chceš, že teď, když je starý Jomo za mřížemi a nemůže posílat ven vzkazy, násilí ustoupí."

Mona se otočila s rukama přitisknutými k čelu. "Co to znamená - výjimečný stav?"

"Znamená to, že dokud ti bídáci nevylezou z lesa a nevzdají se, budeme žít za zvláštních policejních podmínek."

Došla ke dlážděnému pultu, kde mezi kávovarem a elektrickým odšťavovačem pomerančů stálo žluté plastické rádio. Od roku 1918, kdy byla Bellatu postavena, prošla kuchyně několika rekonstrukcemi, z nichž poslední proběhla před dvěma lety. Tehdy konečně stará kamna na dřevo značky Dover nahradil moderní plynový sporák.

Mona zapnula rádio a kuchyni se rozezněla píseň "Tvě falešné srdce". Otočila knoflíkem a brzy našla vysílání ze vzdálené Káhiry. Pak se jí podařilo naladit stanici z Nairobi.

"Není pochyb, že se Keňa potýká s velkými potížemi," ozval se hlas guvernéra, sira Evelyn Baringa, "ale já apeluji na všechny občany, aby zachovali klid a pořádek a šířením nepodložených zvěstí nevytvářeli paniku. Podepsal jsem vyhlášení výjimečného stavu v celé kolonii. Je to závažný krok a vláda Keni jej přijala nerada a s velkým váháním. Bohužel, tváří v tvář rostoucím nezákonnostem, násilí a zmatku v části naší kolonie nebyla jiná možnost. Tento stav věci vznikl v důsledku činnosti hnutí Mau Mau. Aby byl

350

znovu nastolen zákon a pořádek, aby všichni mírumilovní a loajální občané všech ras mohli opět bezpečně pracovat, vytvořila vláda výjimečné předpisy. Podle těchto předpisů může uvalit vazbu na určité osoby, jež ohrožují dle jejího názoru veřejný pořádek."

Mona pohlédla na Geoffreyho. "Co tím myslíš, určité osoby?"

"Za tímto účelem," pokračoval sir Evelyn, "došlo k přesunu policejních a vojenských sil a kromě toho se do Nairo-bi letecky dopravují britské pluky. První jednotky přiletěly včera v noci. Do Mombasy dnes připluje loď Jeho Veličenstva Keňa."

"Jednotky!" zvolala a vypnula rádio. "Je tohle skutečně nutné? Neměla jsem ani zdání, že je to tak zlé."

"Nejdřív nebylo. Mau Mau, ať už to k čemu znamená, co chce, začalo, jak víš, jen jako hrstka šilenců. Říkali si nairo-bští divocí hoši, neměli práci a byli na mizině, a tak se schovali v lesích a příležitostně čas od času udeřili; většinou brali jen peníze a jídlo. Pak se ztratil jeden či dva afričtí policisté, kradl se dobytek, tu a tam podpálili chýši. Ale vypadá to, že se k nim přidává stále víc a víc nespokojených mladých domorodců a celé to nabývá na síle. Obávám se, že nás to trochu zaskočilo."

Moně byla najednou zima. Došla k plotně a postavila na ni čajník. Slovo Mau Mau slyšela poprvé asi před dvěma lety, kdy mu kromě tajné bezpečnosti věnovalo pozornost jen málo lidí. A pak začaly incidenty: vyloupené policejní velitelské a ukradená munice, čísi kukuřičné pole v plamenech, výhrůžné nápisy, které se tajemně objevovaly po celém Nai-robi. Minulý měsíc zaútočila skupina Afričanů na katolickou misi, zamkli misionáře v místnosti a utekli s penězi a puškami. O týden později našli na trhu v Majengo viset tělo za-rdoušeného psa jako varování Mau Mau všem bílým osadníkům. Nakonec byl před dvěma týdny zavražděn jeden kmenový náčelník - muž, jehož si vážili jak Afričané, tak běloši.

Geoffrey za ní došel do kuchyně a se založenými rukama se nahnul nad dřez. "Ta poslední kapka," řekl tiše, "přetekla dnes brzy ráno. Znáš Ábela Kamau, toho mlékaře z Mweigy?"

Mona přikývla. Ábel Kamau byl jedním z těch afrických vojáků, kteří se z války vrátili s evropskými manželkami. Kamauovi se usadili jen pár mil na sever od Bellatu, tam žili tichý, mírumilovný život. Byli jedním z mála smíšených párů v Keni. Všichni se jich stranili: vyhýbali se jim jak Afričané, tak běloši, obě rodiny se jich zlekly, neměli žádné přátele a žili osamoceně. Mona se s nimi setkala a připadali jí jako milí, příjemní lidé. Měli čtyřletého syna.

351

"Zaútočili na ně v noci, ve spánku," řekl Geoffrey. "Zmasakrovali je. Ábela a jeho ženu skoro nebylo poznat, říkala policie, tolik měli na sobě ran od mačet."

Mona se natáhla po židli. "Můj bože. A chlapec?"

"Je naživu, ale asi to nepřežije. Ti hrdlořezi mu vypíchali oči."

"Proboha proč?"

"Používají oči při svých přísedných obřadech." Geoffrey se posadil u stolu naproti Moně. "Stali se terčem Mau Mau, protože porušili rasová tabu. Jak víš, pro Afričany je stejně nepřístojné jako pro bělochy vzít si někoho z jiné rasy. Zločinem Ábela Kamau bylo, že se oženil s běloškou a také že byl loajální. Zdá se, že Mau Mau útočí s výjimkou těch několika bělochů právě na takové lidi, na Afričany podporující koloniální vládu."

Čajník začal hvízdát. Mona vzhledla, ale nepohnula se. "A jakého zločinu se, proboha, dopustil ten ubohý chlapec?" zamumlala.

"Jeho otec spal s běloškou."

Mona se nakonec zvedla od stolu a automaticky připravila čaj. Radost, kterou jí dnes ráno udělal Davidův návrat, zmizela. "Má policie tušení, kdo to udělal?"

"Vědí přesně, kdo to udělal. Kamauův sluha, Čege."

Mona se prudce otočila. "To není možné! Čege je moc milý a hodný starý člověk, který by neublížil ani mouše! Vždyt' byl nejlepším přítelem Ábelova otce!"

"Ano, to je na tom to nejobludnější. Mau Mau začínají zpracovávat lidi, kteří jsou blízko jejich terčům."

"Ale jak je to možné? Čege byl Ábelovi a jeho ženě oddán!"

"Láska a oddanost, Mono, nejsou nic v porovnání s mocí přísahy Mau Mau."

Věděla o těch přísahách, slýchala o nich celý život. Přísaha zavazovala Kikuje jeho slovem, byla nedílnou součástí kmenové sociální struktury a byla tak zakořeněná v předsudcích a tabu, že jen málokterý Kikuju dokázal jednat proti přísaze, kterou složil. "Ale jak mohou někoho donutit přísahat proti jeho vůli a pak ho nutit páchat odporné zločiny?"

"K přísaze je nutí násilím. Terorizují je tak dlouho, dokud nepřisahají. Čege byl asi unesen a odveden do lesa, prostřednictvím odporných rituálů donucen k přísaze a pak propuštěn."

"Ale jak si mohou být jisti, že jejich příkazy vykoná?"

"Mau Mau si mohou být jisti každým, koho donutí přísahat, Mono. Když toho chudáka neděsí sama přísaha a nedo-nutí ho vykonat, co od něj žádají, pak to dokáže jejich hrozba opravy."

352

Mona položila na podnos konvici, šálky, cukr a mléko a odnesla jej z kuchyně. V obývacím pokoji našla sedět Use, Geoffreyho ženu, jak si prohlíží katalog Sears inzerující "kabelky pro ty, co nosí copy a pijí coca-colu". Use za sedm let

manželství s Geoffreym hodné ztloustla a nyní byla díky těhotenství ještě silnější.

"Proboha," řekla a odložila katalog, "taková ohavnost! A když si člověk pomyslí, že se to stalo tak blízko nás!"

Mona viděla, jak bledá a otřesená Use je, a vzpomněla si, že Kamaův dům je od Kilima Simba vzdálen pouhou milí.

Mona si zamyšleně míchala čaj. Ačkoli nikdy neslyšela Ke-nyattu mluvit, četla výňatky z jeho proslavů v novinách. On byl vůdcem Svazu keňských Afričanů, mocné a rozrůstající se politické organizace, která, jak tvrdil Kenyatta, si kladla za cíl odstranit z Keni rasovou segregaci a získat pro Afričany více půdy, více vzdělání, více vedoucích míst s konečným cílem samosprávy. "Chceme jedinou věc," říkával uhrančivý Kenyatta, "a to je mír."

Bez ohledu na to, že opakovaně odmítal Mau Mau, vláda nicméně rozhodla, že Kenyatta a SKA stojí za terorismem, a proto ho zatkla. Nebezpečný krok, pomyslela si Mona, a patrně i velice hloupý.

"Nemusíš se ničeho bát, Mono," řekl Geoffrey. "Tihle Mau Mau se bez vůdců rozpadnou. Baring slíbil, že Kenyatta už na svobodu nevyjde. A abychom těm teroristům ukázali, že to myslíme vážně, jsou v provincii tři keňské pluky Královských afrických střelců, jeden ugandský pluk v Rift a dva tan-ganické pluky. Navíc sem posílají dalších šest pluků. Včera v noci se Lancashirští střelci přeplavili přes kanál. Přistáli u stanice Královského letectva v Eastleigh a usadili se v Nai-robi jako rezerva velení. Také se tvoří domobrana, využíváme bývalé africké vojáky, kteří bojovali ve válce a kteří jsou loajální. Řeknu ti, Mono, jsem moc rád, že konečně vidím, jak jim ukazujeme tvrdou ruku. Těm černým hubám i celému světu dokážeme, že si kolonii ubráníme ze vzduchu i z moře."

"Já nevím..." řekla Mona. Hleděla z velkého okna obývacího pokoje, kterým pronikal nádherný den rozhazující rovníkové slunce po černém elegantním starém nábytku Bella-tu. Jasně růžové a oranžové buganvilie rámovaly verandu, řady kávovníků se lehce vlnily na okolních kopcích a v dáli stála ve své bezmračné majestátnosti nachová hora Keňa se sněhovým vrcholem. "Já nevím, Geoffrey, jestli tenhle guvernérův krok není vlastně chybou. Tím, že sem dostane tak velkou vojenskou sílu, v podstatě světu i hnutí Mau Mau přiznává, že keňská vláda bílých osadníků není schopna sama kolonii ochránit."

353

"Proboha, Mono, mluviš, jako bys chtěla, aby téhle zemi vládly černé huby!"

"Nemyslím si, že by jejich touha po samosprávě byla tak nesmyslná."

"Dobře, částečně s tebou souhlasím. Já po samosprávě volám už roky, vždyť víš. Nemá smysl, abychom se dál museli zodpovídat britské vládě. Ale já tím myslím bílou samosprávu."

"Geoffrey, nás je v téhle zemi čtyřicet tisíc a Afričanů je šest milionů! Tobě i všem ostatním musí být dnes už jasné, že rhodeský model apartheidu tady v Keni nikdy nemůže uspět. My to právo nemáme."

"Mýlíš se, Mono. Máme to právo. Nezapomínej, jaké zázraky naše malá menšina ve východní Africe dokázala. Britský daňový poplatník nacpal do téhle kolonie obrovské peníze, peníze, které pomohly Afričanům! Když si člověk uvědomí, co jsme pro ně udělali! Vždyť jsme je vyvedli z doby kamenné a celá léta jsme se o ně starali - je do očí bijící, že tahle situace prostě musela vzniknout. Jestli chceš něco vědět, Mono, byli jsme blázni, že jsme nepřijali Montgome-ryho plán, když jsme tu možnost měli."

"Jaký to byl plán?"

"V osmačtyřicátém polní maršál Montgomery zavedl plán na zřízení vojenských základů tady v Keni, protože předvídal přesně ty rozbroje, které dnes máme. Ale jelikož my jsme ho neposlouchali, Afričané hrají přímo do rukou komunistů. Ano, přesně tomu dnes čelíme. Celé to Mau Mau je založeno na komunistických myšlenkách, to si piš."

"Ach, Geoffrey," řekla Mona netrpělivě. "Já jen říkám, že je to jejich země stejně jako naše a že bychom neměli přehlížet potřeby a pocity šesti milionů lidí."

Geoffrey se na Monu jízlivě usmál. "Opravdu si myslíš, že oni jsou schopni samosprávy?" Zasmál se. "Už ty černé huby slyším: Pusťte nás k tomu a my si už nějak poradíme!"

"Jsi nespravedlivý."

"A já zas říkám, že oni jsou zatraceně nevzděční! Ale co může člověk čekat? Kikujové ani nemají slovo pro 'děkuji'. Museli jsme je to naučit."

Geoffrey prudce vstal. Tyhle hádky s Monou nenáviděl. Vždy ho rozzuřila. Všechno na ní ho rozčilovalo: její politické názory, její způsob života - zejména její způsob života.

Mona je pohledná žena, říkal si v duchu, vlastně by mohla být velmi okouzující, kdyby se neproměňovala jako obyčejná farmářka. Zdědila podle jeho názoru celkem úchvatnou směsici krásy své matky a tmavého příjemného vzhledu svého otce - stačily by lepší šaty a občasná návštěva kadeř-

354

nika. Ale Mona si neustupně stahovala své dlouhé černé vlasy do prostého culíku a nosila pánské košile. Nemá ani špetku vkusu, pomyslel si - celé dny tráví na plantáži a pracuje společně se svými Afričany. Mona jako by ze vznešenosti svých rodičů nezdědila zřetelně nic. Dny šampaňského a večírků se zápasy póla jsou bohužel dávno pryč. Připadalo mu, že zemřely spolu s Valentinem. Geoffrey věděl, že pokoje pro hosty v poschodí jsou již dlouho zavřeny. K vjezdu již neza-jíždějí limuzíny, tmavé pokoje již neplní veselé oslavy. Jedinými návštěvníky, které Mona bavila, byli pánové z Kávové rady, pěstitelé jako ona, s nimiž kouřila cigarety, pila brandy a debatovala o cenách na světových trzích. Mona potřebuje muže, který by jí připomněl, že je ženou. A Geoffrey se rozhodl, že tím mužem bude on.

Náhla výčitka svědomí ho donutila pohlédnout na vlastní ženu, která zde seděla v bavlněných mateřských šatech, tlustá a spokojená, s jediným životním zájmem - jejich dětmi. Use o sebe přestala dbát. Po čtyřech dětech a nyní znovu těhotná s pátým ztratila veškerou sexuální přitažlivost. Je dobrou matkou, připouštěl si v duchu Geoffrey. Ale jako partnerka do postele ztratila své kouzlo již dávno. Co ho to jen napadlo - brát si ji, protože ji pronásledovali a protože mu jí bylo líto? Měl se místo toho vrátit domů k Moně!

Bylo pro něj stále obtížnější svou touhu po Moně zastírat. Svým životem v celibátu ho ohromovala. Není to přirozené. I

ona přece musí toužit po intimním vztahu s mužem. A přesto v jejím životě kupodivu kromě obchodních partnerů žádní muži nebyli. Někde se v ní však musí skrývat touha, říkal si, v noci si na svém osamělém lůžku přece musí uvědomovat, jak pustý život vede. Potřebuje jen toho pravého muže, rozhodl Geoffrey. Již brzy, sliboval si, se poddá své touze, přijede do Bellatu a najde ji samotnou. A ona na něho bude připravená stejně jako on na ni.

"Stejně," řekl, přistoupiv k oknu, kde jeho siluetu, i ve čtyřiceti stále štíhlou, vymalovalo říjnové slunce. "Já těm zloduchům z Mau Mau ukážu, že se jich nebojím. Budu dál podnikat i bez ohledu na ty špatné zprávy v tisku. Jakmile tenhle nesmysl s Mau Mau skončí, a že skončí, na to ti dám své slovo, zase budu mít své zákazníky."

Geoffrey hovořil o své rodici se cestovní kanceláři, kterou založil po propuštění z armády. Jeho proroctví, že válka zažehne jiskru nového věku cestovního ruchu, se splnilo. Po celém světě uchvacovali navrátilivší se vojáci své rodiny historkami o exotických místech, která viděli: Paříž, Řím, Egypt, Havaj, jižní Pacifik. Tyto objevy spolu s nedávným zavedením komerční dopravy tryskovými letadly, která výrazně zkrátila

355

dobu cestování, vzbudily po celém světě náhlý hlad po poznávání nových zemí. Donaldova cestovní kancelář, která fungovala v obývacím pokoji Geoffreyho Donalda na Kilima Sim-ba, byla stále ve stadiu, kdy bojovala o přežití. Keňa se ještě nedostala do povědomí potenciálních prázdninových cestovatelů. Geoffrey dosud pořádal jen lovecká safari, ale jeho záměrem bylo vytvořit něco zcela nového: fotografická safari.

"Pracuji na nové reklamní kampani," řekl, vracaje se ke svému čaji, aby až příliš horlivě změnil námět hovoru. "Nechal jsem si připravit brožuru s fotkami lvů, žiraf a domorodců a s přesvědčivým mottem, že i dělník z Manchesteru si může užít dva týdny afrických dobrodružství v zaručeném bezpečí a pohodlí. Nyní, když se tu díky pečlivé práci tety Grace chrání divoká zvěř, na ní můžeme i vydělat."

"Ale i s naší divokou zvěří," poznamenala Mona, "nevidím nic, co by mohla Keňa nabídnout průměrnému výletníkovi. Člověka unaví každý den si jenom fotit zvířata."

Jedním z Moniných problémů je, že jí chybí fantazie, říkal si Geoffrey. "To bude součástí mého nového programu. V té brožuře budou obrázky nairobských hotelů. Zdůrazním tam luxus, kuchyni, noční život. Teď, když Nairobi konečně dostalo statut města, dostanu je na mapu světa."

Mona se zasmála. "Tak to už potřebuješ jenom rýmovačku nebo slogan. Co takhle 'Vítejte v Nairobi, *zeleném městě plném slunce'?"

Když sbírala prázdné šálky, nevšimla si, že Geoffrey tahá z kapsy svého khaki saka malý zápisník a něco si píše.

"Takže se ničeho neboj," řekl Geoffrey za pár minut, když se s Use chystali v kuchyni k odchodu. Ruku měl položenou na Monině paži a pevně ji stiskl. "Mohu ti zaručit, že když je Kenyatta odříznut od svých černých hub v lese, stáhnou ocasy mezi nohy a celá ta aféra rychle splaskne."

Přistoupil k ní ještě blíž. Mona viděla opálené vrásky kolem jeho očí. "Ale kdybys přece jen měla strach," řekl tiše, "kdyby ses někdy probudila a měla pocit, že je někdo v domě, zavolej mi a já tu v budu v cuku letu. Slíbíš mi to?"

Mona ustoupila o krok od něho a podala Use košík. "Trochu medu pro děti," řekla.

Venku se Geoffrey zastavil na schodech: "No tohle, toho tvého chlapíka vyslychají?"

Mona zvedla oči. Tři askariové z keňské policejní rezervy v námořnicky modrých svetrech a s vysokými červenými fezy stáli nedaleko vjezdu a očividně kontrolovali Davidovy doklady.

Geoffrey se otočil k Moně. "Chci, aby sis na toho chlapa dávala pozor."

356

Nebylo žádným tajemstvím, že Geoffrey nemá Davida Ivlathege v lásce. Neustále Monu kritizoval za to, že se přátelí se svým hospodářem, a bývalo to zdrojem jejich slovních potyček. "Já Davidovi důvěřuji," řekla.

"Přesto bych si přál, aby sis na něj dávala pozor, aspoň těch pár týdnů, co bude výjimečný stav trvat."

Mona se rozloučila s Geoffreyem a jeho ženou, kteří se vydali po schodišti vedoucím dolů po svahu k misi, a pokračovala k vjezdu, kde stáli askariové s Davidem.

"V čem je problém?" zeptala se.

Vojáci byli zdvořilí a mluvili s úsečným britským přízvukem vzdělaných Afričanů. "Omluvte toto vniknutí, memsa-ab, ale dnes ráno vypálili farmu a my musíme každého vyslechnout."

"Farmu? Jakou?"

"Farmu Muhori Gatheru. Zničili mu dům a povraždili všechnu dobytek. Je to práce Mau Mau."

"Jak to víte?"

"Nechali tam vzkaz. Stojí tam: Ta země je naše."

"To je přísaha Mau Mau."

"Já se mohu za pana Mathenge zaručit. Dnes ráno byl ve vlaku z Nairobi."

"Promiňte, memsaab, ale ten vlak měl dnes ráno v Karati-ně určité zpoždění a farma Muhori Gatheru je právě v Kara-tině."

"Přesto za něho ručím. Na shledanou."

Na cestě k domu, kde s Davidem stráví odpoledne nad účetními knihami, účty a dopisy a hovorem o jeho cestě do Ugandy a kde, jak doufala, společně vyřeší problém zamoření červci, Mona řekla: "Nemohu uvěřit, že se skutečně dějí ty hrozné věci spojené s Mau Mau. Slyšel jsi o tom výjimečném stavu?"

"Ano."

Vešli do kuchyně a Mona řekla: "Povím Šalamounovi, aby udělal nějaké sendviče. Ach, kde ten starý lenoch může být?"

"Kvůli mně si nedělejte starosti, Mono. Nemám hlad. Jedl jsem ve vlaku."

"Proč se vlak v Karatině zpozdil? Víš to?"

Odmíchl se a pak odvětil: "Ne."

Již dávno přeměnila Mona otcovu pracovnu ve svou vlastní, odnesla všechny trofeje, vyznamenání a fotografie. Těžké závěsy nyní nahradily šintzové záclony a nevýrazný nábytek, přivezený před třiceti lety z Anglie a již notně opotřebovaný, nechala potáhnout pestrou květinovou látkou.

Mona se posadila u velkého dubového psacího stolu a David si k ní přitáhl židli.

357

"Jak se má miminko?" zeptala se a ze zásuvky vytahovala účetní knihy.

"Můj syn je v pořádku."

"A Wanjiru?"

"Zase jsme se hádali," vzdychl David. "Byl jsem dva měsíce pryč a má žena mě vítá nářky."

Mona věděla o těchto hádkách. Wanjiru chtěla, aby si David koupil další manželky, aby měla společnost a někdo jí pomohl s prací na sambě. Chtěla také, aby se David dal zvolit za vůdce místní odbočky SKA, chtěla, aby se vystěhoval ze svého hospodářského domku, který si postavil před šesti lety, a žil s ní a svou matkou u řeky.

Wanjiru opakovala své požadavky stále dokola a Mona věděla, že David přesto nikdy neustoupil ani o krok. A byla ráda. Na práci ve Svazu keňských Afričanů Mona neměla žádný názor, ale těšilo ji, že nechtěl druhou a třetí ženu a že dával přednost životu v malém domku dole u cesty. Těší ji to proto, že se tak David může soustředit na svou práci, přesvědčovala samu sebe.

Jedno však Mona nevěděla - a David jí to nepoví -, že dnešní hádka s Wanjiru byla o něčem novém. Byla o Mau Mau.

"Christopher je báječný chlapec," řekla Mona a podala Davidovi hromadu účtů. "Teprve sedm měsíců a už leze!"

David se na ni podíval a usmál se. "Vy byste měla mít děti," řekl tiše.

Odvrátila oči. "To už jsem prosvihla. Ve třiatřiceti můžu dost těžko pomýšlet na rodinu!"

"Každá žena by měla mít děti."

"Já mám farmu. Jsem spokojená." Monu zlobilo, když David začínal o jejím staropanenském životě. Jeho mužské předsudky, že žena bez dětí je nešťastná, ji rozčilovaly - Kdysi se mu snažila vysvětlit, že manželství a děti znamenají mnohem víc než koupit si ženu za pár koz. Jde i o lásku.

"Bála jsem se, že budu jako má matka," vyprávěla mu jedné deštivé dubnové noci, kdy se ohřívali u krbu po perném dni na plantáži, "protože jsem se mylně domnívala, že nebyla schopna milovat. A pak jsem zjistila, že má matka byla ženou, která mohla ve svém životě milovat jen jediného muže. Toho pak milovala tak plně a absolutně, že bez něho nedokázala žít."

V té chvíli se Mona zarazila, uvědomila si, že se dostala nebezpečně blízko pocitům, které jsou příliš soukromé, než aby mohly být vyřčeny. Nikdo, ani teta Grace, která byla Moni-nou nejbližší přítelkyní a důvěrnicí, nevěděl o jejím rozhodnutí prožít svůj život, bude-li to nutné, zcela sama a bez dětí v čekání na toho pravého muže. Spokojit se s kýmkoli jen

358

proto, aby se vdala, říkala si Mona, by jí přineslo jen neštěstí a jednou by toho litovala.

David měl rukávy košile vyhrnuté. Třídil účty do hromádek a jeho nahé paže se pohybovaly sem a tam ve slunečním paprsku dopadajícím na stůl. Mona se přistihla při pohledu na pohyb jeho svalů pod tmavohnědou kůží.

Vzala dopis z Bella Hill. "Vážená lady Mono," psal agent, "nerad vás obtěžuji těmito záležitostmi, ale něco musíme udělat, jinak ztratíme posledního z našich nájemců."

Mona dopis odložila. Neměla náladu číst o nekonečných problémech Bella Hill. Když se její teta Edith odstěhovala ke své sestřenci do Brightonu, Mona nechala suffolkské sídlo přestavět na byty s levným poválečným nájemným. Vracející se vojáci po nich chňapli a stěhovali si do nich své nevěsty. Ale jak se do Anglie vracela prosperita a zlepšovala se životní úroveň, manželky začaly rodit děti a čas si začal na Bella Hill vybírat svou daň, dávné sídlo po předcích, které kdysi sloužilo jako zdroj příjmů, když je Bellatu potřebovala, se nyní stalo požiráčem peněz. Nájemníci si stěžovali na špatné vodovody a nedostatečné topení, chtěli moderní vybavení a vystěhovali se rychleji, než je agent dokázal nahradit. Mona věděla, že by měla s tímhle prodávěčným podnikem něco udělat, a to co nejdříve.

Bella Hill...

Pohlédla na Davida. Se skloněnou hlavou sčítal čísla na počítačce, v hezké tváři se mu zračilo soustředění.

Najednou si vzpomněla na tři příhody. První z nich se před čtyřiatřiceti lety odehrála v ponuré hale Bella Hill, kdy se nešťastná malá Mona pokoušela donutit Davidovu sestru Njeri, aby s ní utekla. Druhá přišla nedlouho poté: Mona a David v pasti hořící operační chýše. Ale ta třetí epizoda, která se jí nyní při pohledu na Davida při práci vybavila, se odehrála před sedmi lety, brzy poté, co přijal práci hospodáře na její plantáži.

"Chci se ti omluvit, Davide," řekla mu tehdy Mona. "Byla jsem k tobě krutá, když jsme byli děti. Mrzí mě to. Skoro jsme kvůli tomu oba umřeli."

Na tváři se mu mihl výraz, který Mona nedokázala rozluštit, a pak řekl: "To je už dávno. Je to zapomenuté."

Jako kdyby vycítil její pohled, David zvedl oči od počítačky a usmál se. "Skoro jsem zapomněl," řekl a odstrčil židli.

"Něco jsem vám z Ugandy přivezl."

Pozorovala ho, jak sahá do kapsy kalhot a vytahuje jakýsi velký předmět zabalený do kapesníku. Podal jí ho.

Mona dárek překvapeně přijala. David jí ještě nikdy nic nedal. Když rozvázala kapesník a spatřila, co v něm je, její překvapení se změnilo v úžas.

359

"Propána," zašeptala, "to je nádhera!"

"Je to náhrdelník, jaký dělají v kmeni Tóro. Vidíte ty zelené korálky? Jsou to malachity z Belgického Konga. A tohle je rytý eben."

Mona zírala na náhrdelník třpytící se ve slunci. Bylo to okouzující dílo z leštěné mědi, kousků jantaru, růžic ze slonové kosti a železných spojnic - africký a primitivní, přesto podivně moderní, téměř nadčasový. Umělecké dílo, pomyslela si Mona, jehož účelem není viset někomu na krku.

"Počkejte," řekl David, "zapnu vám ho."

Postavil se za ni. Cítila jeho ruce ve svých vlasech. Viděla, jak jí náhrdelník před očima klesá, cítila, jak se těžce a pohodlně usazuje na její hrudi. David jí zapínal náhrdelník a svými prsty se dotýkal její šije.

"Běžte k zrcadlu, Mono. Podívejte se na sebe."

Nevěřila svým očím. Ze zrcadla se na ni dívala docela jiná žena, už ne tak všední. Náhrdelník se jí na bavlněné košili skvěl v takové nádheře, že všechno ostatní - místnost, nábytek, sluneční svit venku - bylo náhle obyčejné.

"Je nádherný, Davide," řekla.

"Nosí je ženy kmene Tóro."

"Ženy kmene Tóro jsou krásné. Na mně nevypadá dobře."

"Jakmile jsem ho uviděl, vzpomněl jsem si na vás, Mono."

Představila si ugandské ženy z kmene Tóro s tmavými štíhlými krky a hrdými hlavami. "Ke mně se nehodí," řekla.

"Mám k němu špatnou barvu kůže."

David promluvil velmi tiše: "Na vaši kůži není nic špatného, Mono."

Pohlédla na svůj obraz v zrcadle. Stál těsně za ní. Jejich oči se střetly.

Když se Mona otočila, aby mu poděkovala, ticho přerušil náhlý hlas z rádia.

Bylo to polední vysílání v jazyce Kikujů. Šalamoun v kuchyni je zapnul. Hlasatel hovořil o Mau Mau, kteří zavraždili Ábela Kamau a jeho evropskou manželku. Jejich čtyřletý syn, pokračoval, který utrpěl vážné zranění očí, právě zemřel v nemocnici Krále Jiřího.

45

Wanjiru si se svou tchyní zpívala při práci. Byla to prostá píseň, jejíž slova se opakovala stále dokola. Zpívaly ji v příjemném souzvuku, měnily ji, přidávaly nové sloky. Byl to hymnus bohu Ngai, který žil na hoře Keňa, byla to modlitba za uhuni, svobodu.

360

Srdce Mama Wachery bylo tohoto chladného, jasného dne před začátkem dešťů těžké smutkem. Vykopávala sladké brambory a loupala z nich listy, aby nakrmila kozy, a myslela přitom na blížící se odjezd své snachy. Nechtěla, aby žena jejího syna odjížděla, ale ona se nebude pokoušet ji zastavit. Davidova matka věděla, že v srdci mladé ženy zní volání, výzva, kterou slyší pouze Wanjiru, a že je nucena tomuto volání odpovědět. Mama Wachera již dříve snášela samotu, snese ji i nyní.

Kam se jen ten svět ubírá! Ani věštecký váček nedokázal Wacheře předpovědět bratrovražednou válku, která nyní trhala zemi Kikujů ve dví. Ani v těch nejprorockějších snech se jí nezjevil bratrovražedný boj Kikujů, jemuž ostatní keňské kmeny jen přihlížejí. Jak musí předkové lkát, pomyslela si, při pohledu na lesní bojovníky, kteří přicházejí z hor a vraždí své africké bratry, na přátele zavražděných, kteří se stí, chytají a mučí všechny, jež podezřívají ze spojenectví s lesními muži. Jak mohlo dojít k takovému šílenství?

Mama Wachera se narovнала a vzhledla k travnatému svahu nad řekou.

Začalo to příchodem bílého muže, řekla si. Oni jsou příčinou této hrozně války, která ničí její kmen. Oni přišli před mnoha sklizněmi se svými krytými vozy a ženami s kůží jako mléko a začali šířit svůj jed. Kdy to skončí? ptala se stará ša-manka v duchu. Kdy přestanou Kikujové zabíjet Kikuje a sjednotí se, aby vyhnali bílého muže z Keni? Kdy pochopí bláznovství a hanbu této marné války a spojí svou bojovou sílu proti svému skutečnému nepříteli?

Mama Wachera pomyslela na svého syna a napadlo ji, komu je David vlastně věrný.

Jako mnozí Kikujové i on zvolil práci pro bílého muže a život v kamenném domě blízko plantáže, zanechávaje svou ženu na sambě. Wanjiru měla víc štěstí než ostatní ženy, protože David nežil daleko od její chýše. Litost vzbuzovaly ty, jejichž manželé odešli za prací do Nairobi, kde bydleli v bytech, pili evropské pivo a spali s prostitutkami. Tyto ubohé manželky vidaly své muže jen zřídka, někdy jen jednou za několik let. David navštěvoval Wanjiru každý týden; zůstával přes noc ve své thingira chýši a jedl jídlo, které mu připravily jeho žena a matka. Při těchto návštěvách uctíval svou ženu dary američanů, cukru a oleje. Wachera připouštěla, že se její syn v mnoha ohledech chová jako pravý Kikuj.

Ale jak může pracovat pro ženu, jejíž otec mu ukradl půdu, podívovala se v duchu Wachera, pozorujíc nákladák přijíždějící po špinavé cestě mezi Trevertonovými kávovnými. Wachera to nedokázala pochopit. Ale byla respektující mat-

361

kou, cítila synovo soukromí a nikdy by ji ani nenapadlo se ho otázat.

Mama Wachera přešla na druhou stranu samby, kde Wanjiru sklízela dýňové listy, a zkontrolovala své banánovníky. Věděla, že snacha přijala přísahu Mau Mau. Před mnoha lety, v té noci hrozně bouře, kdy její babička umírala a čekala na hyeny, aby odtáhly její tělo, mladá Wachera přijala podobnou přísahu. Přísaha byla součástí kikujského života, byla tak stará jako opar na hoře Keňa. Bez přísah by Děti Mumbi zanikly. Ale přísaha, již složila Wanjiru, byla znepokojivě pozměněná. Z důvodů, které si Mama Wachera nedokázala vysvětlit, její snacha držela při přísaze Bibli mzungu, polkla hlínu a dávala své slovo Jehovovi.

Co to znamená? Proč se posvátný rituál tak zásadně změnil?

Mama Wachera se obávala, že tohle zlé Mau Mau zničí staré zvyky jednou provždy. Ti muži v lese, říkala si, nejsou praví, ctihodní Synové Mumbi, ale přesně to, jak je bílý muž nazývá - "hrdlořezové". Kmenová poslušnost se hroutila, kikujská společnost se rozpadala a mladí muži, zavedeni na scestí, si tropili posměšky ze starších.

Oni nebojují o půdu, pomyslela si Mama Wachera, když plnila svůj koš. Bojují, aby mohli žít zpustle a zapřít své

předky.

Píseň skončila a ženy se vydaly na zpáteční cestu ke svým chýším, odkud stoupaly dvě spirály kouře z domácích ohnišť. Wanjiru věděla, že tchyně neschvaluje její rozhodnutí odejít. Věděla také, že se v této věci nikdy neshodnou, protože Wachera je stará žena - vždyť je jí podle jejích vlastních slov přes sto dvacet sklizní, což v počtech Wanjiru znamenalo šedesát let - a žije v minulosti. Když spolu hovořily o Dětech Mumbi beroucích si zpět svou půdu, která jim právoplatně náleží, Mama Wacheja dokázala mluvit jen o thahu. "Jsou prokleti," opakovala. "Řekla jsem jim, že poznají jen neštěstí a bídu, dokud se půda nevrátí Afričanům. A vidíš? Už poznali neštěstí. Kromě dvou jsou všichni mrtví a nemají syny, kteří by zdědili jejich půdu."

Takové starosvětské myšlení a tvrdohlavost Wanjiru rozčilovaly, ale protože byla vychována, aby se v přítomnosti starších chovala uctivě a skromně, nehádala se. Boj -v ten Wanjiru věřila. Jen válka vrátí ukradenou půdu Afričanům. "Strom svobody se zalévá krví," říkala své tchyni.

Ale Wanjiru nebojovala jen za navrácení půdy. Jako jiné ženy, které se přidávaly k Mau Mau, i ona bojovala za práva své dcery. Představovala si budoucnost, v níž Hana bude moci svobodně chodit do školy, aniž by jí ubližovali krutí chlap-

362

ci, jak to Wanjiru zažila ve svém nešťastném dětství, kdy bude moci svobodně pracovat mimo domov mezi muži, kdy si bude moci svobodně zvolit a vykonávat poctivé povolání, kdy bude moci svobodně kráčet po boku svého manžela jako jemu rovná, nikoli jako jeho břímě. Kikujské matky podle Wanjiřina přesvědčení tento boj svým dcerám dluží. "Vezmi si kůru z trnovníku," nařizovala Mama Wachera snaše, když se Wanjiru chystala k odchodu. "Z těch nejmladších větví. Obal ji v soli a vycucej. Vyléčí nemoci žaludku a průjmý."

Wanjiru naslouchala své tchyni. Balily právě košík s léky a léčivými talismany. Nahoru přišly vařené maranty a studené sladké brambory, pár banánů a trocha kukuřičné mouky. Když byl koš plný, Wanjiru jej zabalila do pokrývky, kterou si pak zavěsí na záda, vedle něho pověsila velkou tykev vody a po stranách na dno nacípala náboje a tři pistole, které jí propašovali dnes ráno. Nakonec rychle přibalila písemné vzkazy od žen pro jejich manžele bojující v lese za svobodu.

Když bylo všechno připraveno, Wanjiru si na svůj oděv oblékla ještě dvojce šaty, kolem oholené hlavy si ovinula jasně rudou kanga a s pomocí své tchyně si přehodila těžký vak z příkrývky na záda. Pás kolem čela držel náklad, takže měla volné ruce, aby mohla nést Christophera, který byl v kanga přivázán k její hrudi, a Hanu posazenou na boku.

Před chýší se Mama Wachera zastavila, aby snaše požehnala. Možná ji už nikdy neuvidí. "Postarám se za tebe o Davida," řekla.

"David už není můj manžel," odpověděla Wanjiru a pak dodala slova, kterými podle kikujské tradice mohla žena zrušit svůj sňatek. Já se s ním rozvádím. Neboj se o mne, narodila jsem se jen jednou a jen jednou také zemřu."

Mama Wachera smutně hleděla, jak se mladá a silná Wanjiru, sehnutá pod vahou svého břemene, s chlapcem na prsou a holčičkou na boku, vydává na cestu přes řeku a mizí jí z dohledu.

Wanjiru kráčela v odpoledním slunci po cestě, která půlila nově osazená pole čekající na déšť. Byl teplý a líný den, mouchy kolem bzučely v horkém slunci a prach se jí zvedal pod nohama. Christopher, téměř roční a těžký chlapec, spal na uklidňujících prsou své matky, hlavička tříleté Hany se houpala na matčině rameni.

Před chvílí se k Wanjiru přidala žena mladší než ona, která měla na sobě čtyřerý šaty, žlutou kanga na hlavě a vak plný jídla a vody na zádech. Objevila se z buše a beze slova srovnala s Wanjiru krok. Později se setkaly s Mama Gachiku,

363

matkou Njeri, již přivedla na svět jedna bílá memsaab a jež se pak oběsila kvůli té druhé. Mama Gachiku stejně jako Mama Wachera byla vdovou legendárního náčelníka Mathenge a s sebou nesla kikujskou mačetu zvanou panga. Došly k potoku. Navzájem si pomohly shodit náklady, poklekly a pily. Zchladily si v pramenité vodě své vyholené hlavy a znovu si zavinuly turbany z kanga. Mama Gachiku se s mladší ženou podělila o studený sladký brambor, Wanjiru krmila obě děti mlékem ze svého prsu.

Znovu si naložily svá břemena a beze slova pokračovaly v cestě po mírném svahu hory, soustředěné na cíl své cesty. Jedna po druhé se na cestě objevovaly další ženy, a když splynuly s hlubokým lesem, bylo jich dvanáct.

Kráčely za Wanjiru, která touto cestou prošla již nesčetněkrát při tajných výpravách, kdy do lesa pašovala jídlo a pušky bojovníkům za svobodu. Když ženy došly k vodopádu, Mama Gachiku odřízla list maranty, složila ho, naplnila vodou a podala svým společnicím.

Pokračovaly v cestě, tiše a rozhodně, vedeny vizemi, jež je pobízely. Mama Gachiku před sebou viděla tělo své ubohé dcery visící na trámu besidky na eukalyptové mýtině -způsoby bílého muže Njeri pobláznily a dohnaly ji k ostudné a potupné smrti. Nduta viděla tvář svého manžela, kterého do bezvědomí zmlátili členové keňské policejní rezervy.

Njambi a Muthoni pohaněla myšlenka na vraždu jejich otce, již spáchaly ruce mladých keňských bělochů. A Nya-kio, nejmladší z nich, pobízela vzpomínka na čtyři opilé britské vojáky, kteří ji znásilnili. Dvanáct žen přijalo od Wanjiru přísahu, že se otočí zády ke svým životům a budou bojovat za svobodu. Všechny učinily ono ctí vázané rozhodnutí, že budou bojovat až do chvíle, kdy bude z Keni vyhnán poslední běloch, a bude-li to třeba, i zemřou. Každá z nich věděla, že jednou složená přísaha ji duší i tělem váže k jejímu slovu. Kdyby měla některá z nich zradit důvěru v ni vloženou, kdyby předala úřadům informace o tajném táboře v lese, kdyby neuposlechla rozkazu polního maršála, zemře hroznou smrtí.

Připozdívalo se, obloha šedla a les byl samý stín. Ženy se shlukly více k sobě a následovaly Wanjiřin rudý turban, jako by to byl maják.

Nakonec, než světlo z lesa docela zmizelo, Wanjiru svou skupinu zastavila u velkého starého fikovníku. Beze slova odložila náklad a děti, pomohla ostatním a poklekla u kmene stromu.

Ostatní ženy se k ní přidaly. Klečely v kruhu s čely přitisknutými ke kmeni a tiše odříkávaly modlitbu bohu Ngai, bo-
364

hu svých předků. Pak se Wanjiru posadila, nabrala do dlané úrodnou černou půdu, podívala se na ni a řekla: "Ta země je naše."

Její společnice učinily totéž a všech dvanáct jich pak společně prozpěvovalo: "Ta země je naše. Ta země je naše." Než na les padla opona noci, Wanjiru si vložila trochu hlíny do úst a vážně žvýkala. Její válečné sestry ji napodobily. Snědly hlínu, obnovující tak svou přísahu.

46

Nápis byl odhalen a Monu ani nepřekvapilo, že na něm stojí: VÍTEJTE V NAIROBI, ZELENÉM MĚSTĚ PLNÉM SLUNCE.

Tri sta lidí, kteří přišli na slavnostní odhalení u tiché silnice na kraji nairobské přírodní rezervace, stálo ve stínu nebo sedělo na skládacích židličkách. Tleskali a chválili Geoffreyho Donalda za jeho geniální nápad. Slogan vylepšil mezinárodní pověst jejich města, tvrdili všichni, a to nyní potřebují jako sůl - vždyť zahraniční tisk tolik píše o Mau Mau. Tohle určitě zlepší obchod s cestovními kanceláři v zámoří.

Mona se kradmo podívala na hodinky. Neměla tyto nacvičené ceremonie ráda, ale věděla, že kolonie čelící tolika potížím je potřebuje. V této pohnuté době dodávala účast na rodinné slavnosti bílým osadníkům pocit jednoty a stability. Navíc měly takové akce ukázat, že vztahy mezi rasami jsou v Keni bez ohledu na Mau Mau v podstatě dobré, že většina Afričanů je poslušná a zákonů dbalá. Téměř polovinu dnešního davu tvořili "domorodci"; seděli na zemi, opírali se o zábradlí, naslouchali projevu Geoffreyho Donalda. Bylo tu i několik prominentních náčelníků - hrdí kikujští starší v charakteristické směsici západních a afrických šatů. Jedním z nich byl starý Irungu, mocný a vlivný náčelník, který přesvědčil svůj lid, aby na tuto slavnost přišel a tím dokázal dobré vztahy s bělochy. Irungu měl na sobě khaki šortky, kostkovaný pléd kolem ramen a na nohou sandály vyrobené z pneumatik. V uších měl tradiční kruhy, na krku mu visel váček tabáku a pásek s nádobkou na šňupací tabák. Na obou rukou měl náramkové hodinky a seděl vedle guvernérova zástupce v námořnický modrém obleku a vázankou z Etonu. Zdálo se, že Mau Mau je myslím těchto ctihodných vůdců na hony vzdálené.

Mona se znovu podívala, kolik je hodin, aniž věnovala pozornost Geoffreyho projevu, a pátrala v davu po Davidovi. Ale viděla jen britské vojáky tvořící svými puškami kolem

365

přítomných velký ochranný kruh. Jakékoli shromáždění Evropanů s loajálními Afričany se mohlo stát prioritním terčem Mau Mau, i když za pět měsíců od vyhlášení výjimečného stavu k žádnému z takových předpovídaných incidentů nedošlo.

Bylo poledne. Mona se nepřestávala v duchu ptát, kde jen David může být.

Přála si, aby nemusela na tuto slavnost chodit, ale byla Tre-vertonová a keňští běloši byli spjati svými úzkostlivě dodržovanými tradicemi - neměla na vybranou. Před lety její rodiče naplnili touhu osadníků po aristokracii. Nyní bylo na Moně a Grace, aby hrály dál tuto úlohu. Nesnášela, když ji oslovovali lady Mono, ale farmářským ženám to dělalo radost. A navíc nemohla vystát svůj gabardénový kostým v berlínské modři se staromódním upnutým kabátkem a úzkými rukávy, se sedlovým pasem a širokou rozevlátou sukní, který si dnes musela vzít - v tom ohavném horku a suchém drása-vém větru. Aby se cítila ještě nepohodlněji, měla bílé rukavice a bílou nylonovou kabelku a nohy stěsnané do nepraktických bílých lodiček. Nemohla se dočkat, až se dostane domů a převlékne se do pohodlných tříčtvrtečních kalhot a pánské košile.

Diváci kolem ní se začínali vrtět. Tuhle pokašlání, tady plesknutí po mouše a četné, na místě připravené vějíře, které měly ochladit horké tváře. Deště nepřišly ani v listopadu, ani v únoru. Nyní byl březen a po deštích ani vidu, ani slechu. Není to nejvhodnější chvíle, pomyslela si Mona s hlavou plnou svých kávovníků, které vadly v horkém slunci, aby Geoffrey dával na odiv svůj talent k okřídleným nekonečným projevům. Jeho nudná řeč se točila kolem výnosů z turistických dolarů a šilinků, kterých se patrně chystal dosáhnout výhradně tím, že bude vozit výletníky středních vrstev po Africe na dobrodružná safari.

Mona přestala vnímat Geoffreyho protáhlý přízvuk, který jako by se každý rok stával nosovějším a zpěvnějším, a pomyslela na Davida.

Odvezl ji dnes ráno do Nairobi - cesta nyní trvala pouhé tři hodiny, protože silnici z Nyeri nově vydláždili. Museli zastavit jen dvakrát kvůli propíchnutým pneumatikám a jednou kvůli přehřátí chladiče. Pak mu na dobu, kdy bude na slavnostním odhalení s Geoffreyem a Use, půjčila svůj mercedes.

David ho potřeboval k pátrání po své ženě. Jelikož nebylo obvyklé vídat Afričany v tak drahých autech a on musel často zastavovat a vyptávat se, Mona mu dala písemné povolení. Měl být už dávno zpátky; snad se nedostal do potíží, doufala. O některých členech domobrany, bývalých afrických

366

[vojácích, dobrovolně bojujících s Mau Mau, se vědělo, že [zneužívají svých dočasných policejních privilegií s arogancí [a metodami gestapa - nejprve mlátí a pak teprve vyslýchají. JMona se v duchu přesvědčovala, že David se o sebe dokáže postarat.

[Přesto si dělala starosti. Vlastně, Mona se o Davida bála stále víc. Incidenty Mau Mau se množily. Místo "splasknutí", které předvídal Geoffrey v říjnu, nabýval terorismus na síle. Ja většinou se terči útoků stávali loajalisté - Afričané, kteří (pracovali pro bělochy nebo se s nimi přátelili.

David jel do Nairobi hledat Wanjiru, která před několika [dny záhadně zmizela i s oběma dětmi.

Od vyhlášení výjimečného stavu byly keňské silnice svěd-Iky neobvyklého a nevysvětlitelného hromadného stěhování žen a dětí. Mona je pozorovala, jak se plahočí po polních [cestách kolem její plantáže - tiché krácející ženy s

náklady na Izádech a dětmi u sukní. Kam jdou? ptali se všichni. Co ten-Ihle prapodivný exodus znamená? "Něco se chystá," speku-Ilovalo se. Ať to bylo cokoli, tisíce žen a dětí mířily k Nairobi, Ivětšina z nich v hrůze z Mau Mau a v naději, že se ve městě Ipridají ke svým manželům. Odjel tam i David se slabou nadějí, že se Wanjiru přidala k nim a že ji tam najde.

Když se lidé zasmáli jednomu z Geoffreyho žertů, Mona se vzpamatovala. Najednou si uvědomila, že strávila celé dopoledne myšlenkami na Davida. Zase.

Nedokázala přesně říci, kdy se jí David Mathenge začal vkrádat do myšlenek, kdy se jí před očima začal nezvaně objevovat jeho překrásný úsměv, kdy jí v uších začala zničehonic znít jeho slova. Četla knihu nebo upravovala ve váze květiny a najednou se přistihla, že na něho myslí. Teď, když o tom uvažovala, došlo jí, že to začalo již dávno.

Mona pátrala v paměti a Davida nacházela všude, již ve svém dětství. Jako malá holčička ho neměla ráda kvůli pozornosti, kterou jeho sestře věnovala její matka. V dospívání pozorovala, jak roste v arogantního politického agitátora, pak ho vinila ze smrti svého bratra a nakonec se doslýchala o jeho hrdinských činech v Palestině a jeho vyznamenáních. Při matčině procesu byl v síni každý den a pak přijal práci hospodáře na plantáži, kterou nyní vykonává již sedmý rok. Mona si šokované uvědomila, jak důležitou součástí jejího života Wacheřin syn byl; ke svému překvapení zjistila, že vlastně v jejím životě nebyla doba, kdy by tak či onak na Davida Mathenge nemyslela.

Jenže nyní ke svému rostoucímu údivu zjišťovala, že se tyto myšlenky mění v city. A když své city začala zkoumat, uvědomila si, že se jí do srdce vkradly již dávno.

367

Párek žiraf ohryzávajících nedaleké trní se zadíval na shromážděný dav. Mona pozorovala jejich klidně stojící vysoká nemotorná těla na pozadí žlutých plání, které se táhly k le-vandulovým kopcům, stáčely se a mizely za obzorem. Jako by je přítomnost lidí vůbec nezajímala. Možná se tihle dva ještě nenaučili lidí bát, říkala si Mona, protože žijí v chráněné rezervaci. Lov a pytláčení byly v této oblasti zakázány díky Grace Trevertonové a její neúnavné kampani za záchranu keňské divočiny. Právě do takových oblastí vozil Geoffrey Donald svou hrstku turistů, kde jim zaručoval krásné snímky lvů, žiraf, slonů a zeber.

Mona se znovu podívala na silnici a její obavy ještě vzrostly. David měl zpoždění.

Jel pomalu, očekával další zátaras na silnici, další výslech v rukou pologramotných, naparujících se členů domobrany, kteří rádi sekýrovali takové, jako byl on.

David tiskl volant, až se mu prsty zarývaly do dlaní. Dlouhé hodiny hledal a Wanjiru nenašel.

To, co viděl, ho ohromilo.

V domorodých čtvrtích Kariokor, Bahati a Shuari Moyo žily tisíce žen bez mužů a bez domova, nacpané v bezútěš-ných jednopokojových bytech bez instalace a sporáků, musely se obejít s vodou z obecních kohoutků na ulicích, žít ve špíně a bídě, protože ve strachu před útoky Mau Mau opustily své samby a odešly do města, které pro ně představovalo bezpečí. Při svém pátrání David zjistil, jak většina těchto bezmocných žen přežívá - připoutávaly se k mužům výměnou za sexuální služby. Při vyhlášení výjimečného stavu byl zaveden systém propustek. Měl napomoci úřadům sledovat pohyb osob a identifikovat a zatýkat povstalce. Každý obyvatel Nairobi musel dostat propustku; muž k tomu potřeboval doklad o zaměstnání, žena důkaz o tom, že ji někdo živí. Žena, která neměla manžela nebo muže za ni odpovědného - bratra či otce -, byla označena za prostitutku, zatčena a dopravena do vesnice, kde už dávno neměla domov. Jelikož se na sambu žádná nechtěla vrátit, buď se ženy skrývaly a žily ve strachu z odhalení, anebo se jim tak či onak podařilo získat "manžela".

Zhrozen špínou, pachem, ztroskotanou existencí těchto opuštěných žen bez ochrany procházel David domy a modlil se s každou další ustrašenou, zatrpklou tváří, kterou potkal, aby zde svou ženu a děti nenašel.

Nakonec je tam skutečně nenašel a nyní byl na cestě z města, aby se setkal s Monou u nového poutače Geoffreyho Donalda.

368

Je tohle vhodná doba na psaní sloganů lákajících turisty? I ptal se nyní sám sebe, obrátiv všechn svůj vztek a zoufalství I na muže, jehož nenáviděl. Právě když Jomo Kenyatta, dle I Davida nevinný a mírumilovný muž, je podroben nespraved-Ilivému procesu a krutě vězněn, když dvacet tisíc afrických I dětí nemůže chodit do školy, protože Britové zavřeli kikujské [nezávislé školy, když jsou lidé vražděni ve svých chýších, že-jny terorizovány a znásilňovány nedisciplinovanými vojáky I domobrany, když dávají svá těla cizím mužům výměnou za jochranu, když Kikuju zabíjí Kikuje a celá Keňa se rozpadá I a zostuzuje sama sebe v očích světa -je tohle vhodná doba na (projevy a odhalování nápisů? Můj bože, pomyslel si David, I ten chlap musí být stejně pitomý, jak vypadá.

Jenomže David věděl, že Geoffrey Donald pitomý není, I naopak, je velice chytrý, a proto je třeba si na něho dávat veliký pozor. To byl jeden z důvodů, proč David Geoffreyho ne-I náviděl. Dalším důvodem bylo Geoffreyho důvěrné přátel-iství s Monou. Ten člověk se snaží řídit její život, stále jí dává I zbytečné rady, kritizuje to, co ona dělá. A Mona to z důvodů, I kterým David nerozuměl, snášela. Nelíbilo se mu ani to, že I Geoffrey byl pořád v Bellatu a že s Monou trávil víc času než jse svou vlastní ženou. Ale co David na Geoffreyovi Donaldovi nenáviděl nejvíce, byl pohled, kterým se na Monu občas díval. David si nyní vybavil, jak Geoffrey a Mona kdysi jezdili na koních na hřišti póla. Vzpomínal si na ten den, kdy ona spadla z koně, Geoffrey ji zvedl a líbal. Sevřel volant ještě pevněji.

Nemálo afrických vojáků, kteří byli za války posádkou za mořem, mělo intimní vztahy s bílými ženami - hlavně s prostitutkami, ale i s Evropankami, které byly zvědavé na africké muže a které nevyrůstaly s rasovými predsudky, jako většina bělošek v Keni. Tito vojáci se tím patřičně chlubil. Svým přátelům v oddělených kasárnách vykládali, že Evropanky jsou vnímavější a snadněji se uspokojují, protože neprošly obřadem irua. A co víc, chvástali se tito vojáci, evropské ženy dokáží ocenit milostné umění afrického válečníka.

David, jehož srdce i tělo tehdy hořelo pro Wanjiru, z toho býval znechucen. A po válce pohrdal muži, kteří si přivezli z

Evropy bílé manželky. Urážejí tím své africké sestry, říkával.

Když konečně spatřil u silnice sroven lidu, zpomalil auto a nechal je dojet, až zastavilo. Rozhlédl se mezi lidmi po Mo-ně a rozmrzele zaznamenal, že dav je jasně rozdělen na Afričany, sedící na zemi pod horkým sluncem, a bělochy na židlích pod stříškami. Řekli mu, že později bude v hotelu Norfolk občerstvení, kde bílí budou zase uvnitř, v chladné

369

elegantní jídelně, a "domorodci" venku na trávníku. To je rasová integrace, pomyslel si hořce.

Spatřil Monu sedící nedaleko pódia.

David na ni hleděl a vzpomněl si znovu na ráno před šestnácti lety, kdy viděl Monu a Geoffreya na koních na hřišti - jak tam stáli v objetí, s ústy přitisknutými k sobě. Kikujští muži, kteří objevili líbání při svých dobrodružstvích s evropskými ženami, tvrdili, že to je největší dar, jaký civilizace přinesla do Afriky.

David pozoroval Monu, jak nenápadně jezdí očima po okraji davu. Když se jejich oči střetly, koutky úst se jí zvedly v krátkém úsměvu. Měl pocit, že se jí po tváři mihl výraz úlevy, jako kdyby se o něho bála.

Proklínal své city k ní, pokládal je za zradu svého lidu.

Naslouchal potlesku po nudném projevu Geoffreya Donalda a znovu, jako již tolikrát, se pokoušel pochopit svou rostoucí touhu po Moně Trevertonové a hledal způsob, jak se této žádosti zbavit.

Jako uvažující, vzdělaný muž David Mathenge věřil, že jakékoli potíže lze překonat a vyřešit racionálním, vědomým procesem. Hovořil o tom na schůzích SKA, apeloval na své soudruhy, aby nevolili cestu terorismu, vysvětloval, že sám viděl na vlastní oči v Palestině, že takové akce jen vyprovokují protiakci a vyústí v nekonečnou válku. "Musíme mít úctu ke všem národům světa," opakoval stále, "pokud máme stát na vlastních nohou a vládnout si sami, jak je tomu v ostatních zemích, pak musíme být čestní lidé. Mau Mau není čestné. Já nestojím o uhuru dosaženou takovými prostředky. Mau Mau nesmí zvítězit." Věřil, že jedinou cestou je Keňu zbavit nechtěného zla. A stejně tak doufal, že i on se zbaví svých nechtěných citů k Moně.

Kdy se ta touha zrodila? Nevěděl. Možná, že ho tento druhý, nechtěný hlad zaplavil před šesti lety, v době, kdy zemřela jeho láska k Wanjiru. Tehdy mu svým ostrým hlasem, štiplavými slovy, otevřeným pohrdáním nad jeho vírou v mírovou změnu vyhnala lásku ze srdce. Snad právě tehdy, kdy měl srdce znenadání prosté touhy a náklonnosti ke své ženě, kdy mu zbylo jen chladné chtění, snad právě tehdy byl zranitelný. Ale proč Mona Trevertonová? ptal se sám sebe. Žena, která byla vlastně jeho nepřítelem. Proč svou náklonnost neobrátil k některé z těch nesčetných neprovdaných žen ve vesnici, které by ho do jedné rády potěšily a z nichž některé byly mladé a hezké? Proč tahle bělošica, která je na africké poměry příliš bledá a hubená, kterou kdysi nenáviděl, která žila životem jemu zcela cizím a která ve skutečnosti neznala ani nechápala kikujský způsob života?

370

Mohl bych ji učit, našeptávalo mu jeho zrádné srdce.

Ale tak jednoduché to nebylo. Neskutečné představy, kterým se David oddával, narážely na nepřekonatelné překážky. Kikujští muži, kteří se oženili s běloškami, byli vyhnáni z kmene a vydědění, protože ulehnout s neobřezanou ženou je tabu. Takový muž uvrhl do hanby sebe i svou rodinu, pošlapal čest jména svého otce a předků. David věděl, že jeho matku by zničilo, kdyby jen tušila jeho city k bílé ženě - a stokrát víc právě proto, že tuto ženu spolu s ostatními tehdy na Štědrý večer před čtyřiařiceti lety proklela.

David uhodil pěstí do volantů.

Všechno je to tak složité! Respektoval matčino thahu, bál se ho a věřil v ně. Věřil, že Mona je skutečně prokleta stejně jako její bratr a rodiče. A chtěl ji před kletbou své matky ochránit. Ale postavit se Wacheře by znamenalo znectit sám sebe a vysmát se předkům. Nebyl by o nic lepší než Mau Mau, stal by se mužem, který si nezaslouží žít.

Ještě větší překážkou a také důvodem jeho znepokojení však byla otázka, jaké city chová Mona k němu.

Ten den, kdy ho zaměstnala jako hospodáře plantáže, se mu Mona omlouvala za svou krutost v dětství. Hlas jí zněl tak upřímně, úsměv měla tak vřelý. Podala mu ruku - gesto, které by Afričana uvrhlo do vězení, kdyby je někdo viděl - a David si náraz už nebyl tak jistý svou nenávistí a touhou po pomstě. Celých sedm let se k němu chovala jako k sobě rovnému příteli. Chvil, kdy si uvědomoval jejich rasovou různost, bylo málo a přicházely vždy po dlouhé době. Ale bezpochyby, říkal si při pohledu na dav rozcházející se po Geoffreya projevu, bezpochyby jen za to ho Mona pokládá: za přítele!

A konečně, byla tu rasová segregace.

Právě tou se z jeho šílené touhy po ní stával výsměch a právě ta ho přesvědčovala, že Mona jej vždy bude považovat jen za přítele, protože jednoduše keňští Afričané a keňští běloši nikdy neučiní ten rozhodující krok.

David nastartoval a zajel blíž. Zaparkoval, vystoupil a čekal, až Mona domluví s Geoffreym. Běloši si potřásali rukama, navzájem si blahopřáli, zatímco Afričané se pomalu rozcházeli a vydali se na dlouhou horkou cestu k hotelu Norfolk, kde na ně čekalo občerstvení zadarmo.

Geoffrey doprovodil Monu k vozu s rukou na její paži, oba se smáli. Když spatřil Davida, řekl Geoffrey nepříliš tiše: "Skutečně, Mono, nemyslíš, že je trochu neobvyklé, abys ho nechala řídit svoje auto?"

Zastavila se a odtáhla ruku. "Tohle jsi neměl říkat, Geof-fe. A budu ti vděčná, když v mé přítomnosti již nikdy nic takového nevyslovíš."

371

Díval se za ní, jak odchází, na tváři měl chladný, nenávidný pohled.

"Mrzí mě to, Davide," řekla Mona tiše. "Mrzí mě, že jsi to slyšel."

"Má právo na svůj názor, pokud i já mám právo na svůj."

Usmála se. Pak si vzpomněla na důvod, proč auto potřeboval, a zeptala se, jak dopadl v Nairobi.

Odvrátil pohled a zahleděl se na pláň. Mona zase voněla levandulí. "Spatně. Po Wanjiru ani stopy a nikdo mi nedokáže

nic říct. Bojím se, že už snad ani není v Nairobi." Ne že by David o návrat své ženy tolik stál - ona se s ním rozvedla a byla volná -, ale děti byly jeho a právě kvůli nim - Chris-topherovi a Haně - dál hledal.

Už už chtěl ještě něco říci, když je z oblohy znenadání ohlušilo mocné burácení. Všichni zvedli hlavy a spatřili na obloze čtyři novozélandské tryskové stíhačky. Mířily k Aber-darskému lesu na severu.

"Oni jim ukážou, že to myslíme vážně!" ozvalo se z davu. "Naučí ty parchanty z Mau Mau bát se Boha!"

Na silnici se objevilo policejní auto jedoucí zběsilou rychlostí. Zpomalilo teprve u guvernérova zástupce. Ještě než vůz zastavil, vyskočil bílý policista v khaki uniformě a rozběhl se k nim s kusem papíru v ruce. Všichni se upřeně dívali, jak zástupce guvernéra čte zprávu. Řekl jen: "Ach bože," a Geoff-rey si od něho vzal lístek a přečetl jej.

"Co je to?" zeptala se Mona.

"Ve vesnici v Lari došlo k masakru! Mau Mau zamkli chýše a podpálili střechy! Sto sedmdesát lidí buď uhořelo, nebo je na útěku umlátili svými pangami."

"Kdy?"

"Dnes ráno. Nikdo nezná totožnost útočníků."

Geoffrey pohlédl na Davida.

47

Čtrnáctého června 1953 vešly čtyři africké ženy do jídelny luxusního a elegantního hotelu Královna Viktorie na třídě Lorda Trevertona a usedly ke stolu prostřenému irským ubrusem, porcelánem a stříbrem.

Běloši v jídelně ohromeně ztichli, když si tyto čtyři ženy klidně objednávaly u afrického číšníka. Měly na sobě bavlněné potištěné šaty a kanga turbany a požádaly o irio a pošo, tradiční keňská jídla, která se samozřejmě v Královně Viktorii nepodávala.

Když se pobouření bílí zákazníci vzpamatovali ze šoku

372

a uvědomili si, oč tu vlastně jde, vstali a odešli. O několik minut později přijela policie. Ženy se pustily s policisty do zuřivé bitky, která skončila uprostřed hromady rozbitého porcelánu a křišťálu, váz a vozíků se zákusky. Tri z nich byly zatčeny, čtvrté se podařilo uniknout. Proběhla kuchyní s dítětem na zádech. Než zmizela v ulici a dál v bludišti domorodých čtvrtí Nairobi, otočila se a hodila kamenem do jednoho z hotelových oken. Kámen byl zabalen v papíru, na němž stálo: "Ta země je naše" a podpis "Polní maršál Wanjiru Mat-henge".

"Jamesi, už jsem ti to říkala a myslím to vážně! Já nebudu nosit pistoli!" Grace mu položila revolver do rukou a odkráčela.

"Zatraceně, Grace! Poslouchej mě! Jsme tu v zoufale zlé situaci! Na všechny misie útočí. Slyšela jsi, co se stalo minulý týden na skotské misii."

Grace zatvrzele stiskla rty. Ano, slyšela o tom, udělalo se jí z toho zle a od té doby nespala. Co ti teroristé z Mau Mau provedli těm ubohým, nevinným lidem! Bylo to dokonce horší než březnový masakr v Lari. A tentokrát se to udalo za denního světla! Mau Mau byli stále odvážnější, jejich taktika ohavnější.

Vláda podle Gracina názoru udělala nenapravitelnou chybu, když shledala Jomo Kenyattu vinným a odsoudila ho na sedm let nucených prací. Za prvé neměl být vůbec uvězněn, protože neexistoval důkaz, že právě on stojí za Mau Mau, myslela si Grace. A tak, namísto aby se hnutí "za svobodu" zastavilo, nespravedlivé odsouzení Kenyatty jen rozdmýcha-lo požár. Do lesů každý den utíkaly další tisíce zpustlých mladých zoufalců bez práce, kteří neměli proč žít a kteří se nestarali o nic kromě zabíjení a loupení.

Nejvydatněji Mau Mau operovalo právě v oblasti kolem Bellatu a Graciny misie. Královské letectvo neúnavně a systematicky bombardovalo nedaleké aberdarské lesy, všude byli k vidění britští vojáci, jak stavějí silniční zátarasy a každého vyslýchají. Všechny telefony přejímala vláda, všechny rozhovory se prověřovaly a smělo se mluvit jen anglicky.

Mau Mau se rozrůstalo nejen co do počtu bojovníků za svobodu v lese, ale i co do sympatií Kikujů. Africké děti se učily zpívat oslavné písně, v nichž bylo slovo Bůh nahrazováno jménem Jomo, služebnictvo, kdysi loajální a důvěryhodné, se stávalo chtěně či nechťěně agenty Mau Mau, bílí osadníci byli vyzýváni, aby po odchodu svého personálu večer v šest hodin zamykali domy a sluhy pouštěli dovnitř až ráno. Nikdo nevěděl, čemu věřit, koho podezírat.

373

A zvěrstev přibývalo - na obou stranách. Vůdci lojalistů byli vražděni každý den, na misie se útočilo, dobytek osadníků byl mrzačen, domobrana týrala podezřelé propalováním ušních bubínků hořícími cigaretami. Obřad skládání přísahy, který kdysi popisovali v novinách, se stával pohanštějším a drastičtější - začali používat děti a zvířata -, takže se jeho popisy již nedaly otisknout.

Jako by celý svět zešlél.

"Prosím tě, Grace, kvůli mně," říkal James, vcházeje za ní do obývacího pokoje. "Nebudu mít klid, dokud nebudu vědět, že jsi chráněna."

"Kdybych nosila pistoli, Jamesi, znamenalo by to, že mám v úmyslu někoho zabít. A já zabíjet nebudu."

"Ani v sebeobraně?"

"Dokážu se o sebe postarat."

Podrážděně zasunul pistoli do pouzdra a položil na stůl. Všichni osadníci v provincii se uchýlili k nošení zbraně. Až na tuhle tvrdohlavou umíněnou ženskou. Ve svých čtyřiašede-sáti letech si Grace stále vykračovala s dávnou rozhodností, s příznačnou vůlí zvednutých ramen a stisknutého horního rtu, která byla jedním z důvodů, proč se do ní zamiloval. Ale měla již šedé vlasy a nosila brýle. V očích Mau Mau je to jen křehká, bezbranná bílá žena!

Vešel Mario, poněkud schýlený a po letech u Memsab Daktari úplně šedivý. Přinesl podnos s čajem a sendviči, a

právě když se chystal prostřít stůl, všiml si pistole.

"Je to zlá doba, bwana," povzdechl si, "moc zlá."

"Mario," řekl James, když sebral pistoli, aby udělal místo na podnos, "máme podezření, že v naší oblasti je někdo, kdo přijímá přísahy. Nevíš o tom něco?"

"Ne, bwana. Já na přísahy nevěřím. Já jsem dobrý křesťan."

Ano, pomyslel si James smutně. A další prioritní cíl pro Mau Mau. Cožpak tohle je pro Grace nějaká ochrana?

Stárnoucí sluha, jehož oddanost k bílé paní mu může vynést rozsudek smrti?

"Mensaab," ozval se Mario, "Daktari Nathan vzkazuje, že bude potřebovat vaši pomoc dnes odpoledne při operacích. Musí obřezat dalších dvanáct chlapců."

"Děkuji, Mario. Vyříd' mu, že přijdu." Grace se posadila vedle rádia. "Chudák doktor Nathan. Dělá teď dvacet obřezek denně. A slyšela jsem, že nemocnice v Nairobi jsou doslova zaplavené."

Všechno to bylo proto, že kmenové šamany provádějící obřizku zatkli a uvěznili jako podezřelé Mau Mau. Kikujští rodiče, zoufale se snažíce zachovat tradici, se obmceli na místní nemocnice, kde chirurgové operace prováděli za po-

374

k

někud netradičních okolností. Jen dívky byly stále obřezávány starým způsobem - prováděla to Mama Wachera.

Grace zapnula rádio. Ozvala se píseň "Pes v okně". ^Všechno je dnes americké," zamumlala.

Otočila knoflíkem: Nairobský hlasatel nejdříve přečetl zahraniční zprávy - ve Spojených státech se konala poprava Rosenbergových, které obvinili ze špionáže, SSSR provedl výbuch své první vodíkové pumy - a pak se rozezněl hlas generála Erskina, nového šéfa východoafrického velitelství.

Nejprve ohlásil vládní zákaz SKA a zakládání jakýchkoli afrických politických skupin. Pak pokračoval: "Z hořké osobní zkušenosti víte o Mau Mau více než já. Já pouze vím, že tato víra vedla k těm nejdivočejším a nejnásilnějším zločinům a že musíme bezodkladně znovu nastolit zákon a pořádek. Vyslalo mne ministerstvo války a já se okamžitě ujmu svého úkolu. Nebudu mít klid, dokud každý loajální občan Keni nebude moci v míru a bezpečně pracovat."

"Tak," řekl tiše sir James. "Je tu generál Erskin. Řekl bych, že sem poslali kanóny."

Po zprávách odešli James a Grace z domu a vydali se po vydlážděné cestičce, která se klikatila po třiceti akrech Gra-ciny misie. Právě toto místo bylo zvoleno za nejlepší pro nouzová setkání osadníků. Misie byla od všech farem skoro stejně daleko a do třídy se vešlo velké množství lidí. Když dorazili na místo, našli Tima Hopkinse stát na krabici před tabulí a žádat o pozornost.

Ve třídě bylo nepříjemně horko, ačkoli byla všechna okna otevřená. Téměř stovka rozhněvaných a vystrašených osadníků, pouzdra s pistolemi u boků a pušky v rukou, se potila v parnu, které zachvátilo kolonii již v březnu. Napětí ve vzduchu neměli na svědomí pouze Mau Mau, ale i nekonečné sucho, které bylo předzvěstí ztráty devadesáti pěti procent úrody.

"Můžeme se utížit, prosím!" zvolal Tim, ale bez výsledku.

Jako by všichni mluvili naráz. Hugo Kempler, rančer z Na-nyuki vykládal Alici Hopkinsové o svých dvaatřiceti krávách, které Mau Mau otrávil. "Pitva objevila arzén."

Alice mu pak vyprávěla o tom, jak jí zmizeli všichni dělníci. "Šedesát, a všichni utekli jednu noc. Bylo to minulý týden a ani jeden se nevrátil. Můj sisal a vrtič nemá kdo sklídit. Jestli co nejdřív nesezenu dělníky, farma přijde na buben."

Nakonec její bratr, kterého nebylo v tom ruchu slyšet, vytáhl pistoli a vystřelil do vzduchu. Dav okamžitě ztichl.

"Poslouchejte!" křičel a kapesníkem si otíral potem zkrupený obličej. "Musíme něco udělat! V naší oblasti je člověk, který přijímá přísahy, a my ho musíme najít! A to rychle!"

375

Místností se rozeznělo souhlasné mručení. Paní Langleyová, která přijela do Keni se svým manželem v roce 1947 po vyhlášení nezávislosti Indie, povstala ve svých naškrobených bavlněných šatech přepásaných pouzdrem na pistoli a řekla: "Snažili jsme se promluvit s našimi lidmi, ale nikam jsme se nedostali. Zkoušeli jsme všechno, úplatky i hrozby, ale oni prostě nic neřeknou."

Všichni přikyvovali, šeptali. Věděli, že je nemožné Kikuje donutit, aby mluvili o Mau Mau. Ačkoli mnoho Afričanů s Mau Mau sympatizovalo, zůstávalo i mnoho těch, kteří tyto sympatie nesdíleli; i ti však ze strachu mlčeli. Minulý měsíc byl člověk, který podal svědectví v Nairobi ve zvláštním soudním procesu s Mau Mau, později viděn se čtyřmi muži, kteří ho nakládali do auta, a od té doby ho nikdo nespátlil. Přestože někteří svědčili u policejního výslechu a svou výpověď i podepsali, nikdy nepřišli k soudu a jen stěží se dalo předpokládat, že o sobě dají ještě někdy vědět.

Pan Langley povstal vedle své ženy. Malý opálený muž, který stejně jako stovky ostatních opustil Indii, protože nedokázal žít pod vládou "domorodců", a přijel do Keni. "Předevčírem jsem přišel o svého nejlepšího předáka," řekl.

"Zamkli ho v chýši a se ženou a dvěma dětmi upálili. A otrávil mi všechny psy." Odmlčel se. V očích měl slzy. "Do té doby se u nás nic nedělo. A jsem si jistý, že to udělali naši chlapi. Byli loajální, dokud je nedonutili přísahat."

Na tváři každého osadníka se odrážel strach. Moc jednou složené přísahy byla jejich největší, nejzákeřnější hrozbou. Z oddaných sluhů, kteří po dlouhá léta patřili téměř do rodiny, se mohli přes noc stát vrazi. I když byli k přísaze donuceni, platilo, že jakmile Kikuju snědl syrové psí maso a vypil miskou krve, nemohl se protivit příkazům Mau Mau.

"Potíž je v tom," řekl Tim, "že musíme najít lepší způsob, jak s těmi zrůdami bojovat. Jak se dá bojovat s nepřítelem, který se nikdy neukáže? Všichni víme, jak to u Mau Mau chodí. Žijí ve skrytých lesních táborech, jídlo, šaty a léky jim tam pašují ženy. Mají informace o pohybech bezpečnostních jednotek. Mají neuvěřitelnou komunikační síť - jako schránky používají duté kmeny stromů. Minulý týden se jim podařilo bojkotovat autobusy v Nairobi a dosáhli toho, že si Afričané přestali kupovat evropské pivo a cigarety. Na ty černé huby platí strach z Mau Mau mnohem víc než jakákoli touha nastolit právo a pořádek!"

Znovu se všichni rozhovořili a Tim musel ještě jednou vystřelit z pistole. "Musíme zjistit, kdo přijímá přísahy," křičel. "To je náš hlavní cíl! Pak musíme objevit celou tu tajnou organizaci. Zjistit, kdo k Mau Mau pašuje pušky a munici. Jak-376

mile to budeme vědět, přeřizneme jim tu zatracenou cestu a v tom jejich mizerném lese je vyhladovíme!"

Mona, která stála vzadu ve třídě s Geoffreyem, nespouštěla z Tima Hopkinse oči. Takhle ho ještě nikdy neviděla. Tvář měl zrudlou, oči mu hořely. Vybuchoval vztekem a touhou po krvi. V posledních měsících se z Tima stalo to, čemu lidé říkali "keňský kovboj" - samozvaný mstitel se skupinou jezdců, jakousi farmářskou kavalerií, která měla pomáhat izolovaným farmám. I jiní bílí chlapi narození v Keni takto bojovali o svou půdu, která jim podle nich patřila stejně jako Afričanům. Mladíci jako Tim odmítali slovo domorodý, když se mluvilo o černošských kmenech, a argumentovali tím, že jsou také "domorodí" a mají na vlastnictví této země stejná práva. Některé z těchto kovbojů vedla ušlechtilá víra a chovali se civilizovaně, mnozí však byli stejně sadističtí a barbarští jako Mau Mau. Byli proslulí tím, že zastavují Afričany a mlátí je zcela bez příčiny. Mona se modlila, aby se Tim nestal jedním z nich.

"Nechápu, proč jim vláda prostě nedá, co chtějí," ozval se mírný hlas otce Vittoria.

"A proč by měla?" zeptal se pan Kempler.

"Vždyť Afričané nežádají tak moc. Lepší platy, odbory, svobodu pěstovat kávu, zrušení rasové segregace -"

"Když to těm negrům dáme," křičel další, "budou chtít všechno."

"Ale Mau Mau by skončilo, kdyby vláda dala Afričanům ekonomickou a politickou rovnost s bělochy."

"Tak proč jim to všechno nedáme, nezabalíme se a neodjedeme?"

"Pánové," zvolal Tim. "Prosím! Přece se nebudeme hádat mezi sebou. Musíme se rozhodnout, co podnikneme s tím skládáním přísah."

Moně docházela trpělivost. Nic nového se tu neřeklo, horko se nedalo snést, na bocích ji tížilo nepohodlné pouzdro s pistolí. Ustoupila o několik kroků k otevřenému oknu a rozhlédla se po misi. Bylo zde dnes neobvyklé ticho.

Pomyslela na Davida. Právě teď pracuje v tom parném slunci někde na plantáži a snaží se zachránit její úrodu. Věděla, že by měla být s ním.

Moně se vybavil rozhovor před dvěma dny. Udělali si přestávku v práci a usadili se pod stromem s termoskou chladné limonády. David mluvil mírně, hlasem, který nebyl o nic hlasitější než bzukot kolem létajících včel. "Násilí věci Afričanů škodí. Při řešení našich problémů není nic důležitějšího než pravda a nenásilí. Já jsem viděl, co terorismus udělal v Palestině, a vidím, co nyní dělá v novém Izraeli. Pochybují, že bo-377

je mezi Araby a Židy skončí do třiceti let. My všichni bychom si měli vzít příklad z Mahátmy Gándhiho.

Víte, Mono, kdyby Británie dala Keňanům ekonomickou a politickou svobodu, bylo by Mau Mau to tam. Ale namísto toho se dopouští té chyby, že zakazuje SKA. Moje politická strana nemá s Mau Mau nic společného. My jsme se scházeli mírumilovně a snažili jsme se naše rozdíly vyřešit právními nástroji. Vláda však postavila SKA mimo zákon, a to byla velká chyba."

David k ní vždy mluvil tímto způsobem - otevřeně, přímo a s cílem vyjádřit se jasně. Ne jako Geoffrey, který jí dával přednášky jako malému dítěti. Toho dusného odpoledne, kdy seděli o samotě daleko od zvědavých očí a popíjeli limonádu, David řekl: "Z této poslední války vzešel nový svět. Británie již není jeho pánem. Musí pochopit, že Asie a Afrika ji odmítají. Jakmile se lidé jednou uchýlí k násilí, budou v něm pokračovat a nakonec vládě nezbude nic jiného, než ty ústupky učinit - to víme. Tak proč je neudělat hned!"

Otočil se k ní, hlas měl upřímný. "Britská politika posledních padesáti let Afričany donutila, aby sáhli k násilí a kousek po kousek se prali o lidskou svobodu. Podívejte se na ty tragické příklady v Irsku, Izraeli, Malajsku a na Kypru. Rád bych věděl, kdy Británie konečně pochopí nesmyslnost represí potlačujících lidskou důstojnost!"

Zvedl se horký vánek. Mona vyšla ven, kde toužila nalézt úlevu. Vzduch byl těžký. Mouchy a včely plnily parno svým bzukotem. Zkroucené plechové střechy četných budov misie se leskly ve slunci a vysílaly k obloze průhledné horké vlny. Ticho bylo zlověstné. Moně připadalo, že celý svět usnul. Gracina misie-jindy centrum neutuchající činnosti-jako by v tomto úmorném odpoledni dřímala. Najednou si Mona překvapeně uvědomila, že tu vůbec nikdo nechodí. Jako by v uplynulých pěti minutách všichni zmizeli, ošetřovatelky, lékaři v bílých pláštích, návštěvníci přinášející jídlo a květiny.

Ve třídě se James snažil zmatené osadníky přesvědčit, aby neztráceli hlavu. Znenadání se před Monou na jedné z vydlážděných cest objevil automobil. Řítil se ohromnou rychlostí, řidič zběsile mačkal klakson. Když viděla, že z auta vyskakuje David a běží k ní, vyšla mu vstříc.

"Co se děje, Davide?"

Popadl ji za ruku. "Musíte pryč! Hned!"

"Co-"

Začal ji postrkovat.

Ostatní, kteří slyšeli klakson a úpění brzd, se seběhli u dveří a oken a vyhlíželi ven. "Utíkejte!" křičel na ně David. "Mau Mau!"

378

A pak to začalo.

Objevili se znenadání, všichni najednou a obklopili třídu. Z buše a stromů se zjevili muži s pangami, oštěpy a puškami, dlouhé vlasy spleteny do okázalých copánků příznačných pro Mau Mau.

David utíkal s Monou a všude kolem se rozléhala střelba. Vzduchem létaly hořící pochodně, padaly do rozbitých oken třídy. Zevnitř se ozval křik.

Moně prolétl těsně kolem hlavy kámen. Kulky jí svištěly u uší. David ji pevně držel za ruku. Dostali se k malé kůlně.

Mona klopýtla a upadla. Zvedl ji a přitáhl k sobě. V těsné kůlně za policemi ji pevně svíral v náručí a ona se k němu tiskla. Slyšeli hrůzostrašné pokřiky lesních bojovníků útočících na budovu školy. Lomozila střelba z pušek, sklo se tříštilo. Všude se ozýval křik a pláč. V dáli se rozječely poplašné sirény.

Mona se k Davidovi na okamžik přitiskla. Pak se David odtáhl a řekl: "Jděte do chýše mé matky! Tam budete v bezpečí!"

"Ne."

"Zatraceně, Mono! Dělejte, co říkám! Jdou po nás! Cožpak to nechápete?"

"Já tě tu nenechám."

Vytáhl z jejího pouzdra pistoli. "Utíkejte k autu, jak nejrychleji můžete. Já je tímhle zastavím."

"Ne!"

Na plechovou střechu kůlny dopadl oštěp. Do zdi u Moni-ny paže se zaryla kulka. David ji znovu vzal za ruku. Vyběhli z kůlny a padli do velkého křoví. Mona šokované zírala na obraz, který se před ní otevřel.

Třída byla v plamenech, po zemi se válela roztroušená těla bojovníků Mau Mau i osadníků. Viděla, jak David zvedá pistoli, míří a střílí. Terorista chystající se právě hodit bombu ztuhl a padl. David vystřelil podruhé. Další Mau Mau klesl k zemi. Ve třídě zahlédla Geoffreya a jeho otce střílet rozbitými okny na běžící Afričany. Ze dveří vyběhla nějaká žena - paní Langleyová. Břicho jí proklál oštěp.

Zdálo se, že jich jsou stovky; divocí muži mávajících pangami a oštěpy, oblečení do hadrů, s tvářemi zkřivenými touhou po krvi. Mona viděla, jak se jeden z nich pokouší vlézt zadním oknem do třídy. "Davide," vykřikla. Vystřelil. Muž padl mrtev k zemi.

Blížili se. Padali pod kulkami osadníků. Ale i Mau Mau stříleli z pušek, jejich kulky létaly do oken a hledaly své cíle uvnitř. Všechno kolem bylo v plamenech. K poklidné obloze se valil kouř. Další dva běloši vyběhli ze třídy, klopýtali a kašlali. Oba padli pod pangami Mau Mau, který na ně vleže čekal.

379

Mona viděla, jak pan Kempter padá pod mačetami šesti Afričanů na kolena.

Vyšel otec Vittorio a mával bílým šátkem. Okamžitě na něj dopadla hořící pochodeň a černá sutana se vznášela.

Mona slyšela, jak Davidovi v rukou cvakla pistole. "Potřebuji náboje," řekl a ona na něho pohlédla.

"Já žádné nemám!"

Jeden Mau Mau si všiml těch dvou za živým plotem. Vydal válečný pokřik a za ním se rozběhli další. David s Monou vyskočili a dali se do běhu. Kličkovali po zahradních pěšinkách mezi budovami misie. Přeskakovali křoví, hnali se za rohy. Mau Mau je pronásledovali, řvali jako honící psi, metali oštěpy a kameny, stříleli z pušek.

Objevil se před nimi vchod do misie, široká lomená brána z pletiva. Za ní bylo hřiště, zarostlé plevelem a zažloutlé od úmorného sucha. Na vzdálenějším konci stály na druhé straně zrezivělého plotu chýše Mama Wachery a ženy, která kdysi byla Davidovou manželkou.

"Běžte k mé matce!" opakoval David. "Ona vás ochrání! Já poběžím tudy a oni půjdou za mnou."

"Ne, Davide. Já tě neopustím."

Pohlédl na ni.

Pak řekl: "Tudy!"

Zjistili, že dveře garáže jsou otevřené. Uvnitř byl chlad a tma, všude stála rozebraná auta a nákladáky. Stejně jako zbytek misie byla i tato dílna opuštěná. David vzal Monu za ruku. Vběhli dovnitř.

Pohybovali se rychle a tiše mezi auty, překračovali sudy s olejem, skláněli se pod zavěšenými pneumatikami. Pak světlo ve dveřích zastínilo siluety jejich pronásledovatelů. Teroristé zaváhali.

David vedl Monu do nejtemnějšího kouta, kde se skrčili za pracovním stolem. Hledal nějakou zbraň a uchopil řetěz od jízdního kola. Mona se k němu přitiskla. Skoro nedýchala, v ústech jí strachy vyschlo.

Pozorovali postavy přešlapující ve dveřích, slyšeli, jak se muži tiše dohadují.

Mona cítila, jak se Davidovi napínají svaly. Tělo měl pevné a pružné. Trásla se. Objal ji a přitáhl k sobě.

Najednou se vedle nich vynořil stín a ze tmy vystřelila ruka. Mona vykřikla. Così ji vytáhlo Davidovi z náruče a zemí pod nohama zmizela.

David spatřil tu ohromnou ruku, která ji uchvátla za vlasy. Viděl, jak se zvedá i druhá, jak se panga potřísněná krví blíží k jejímu hrdlu.

Vyskočil na muže a uhodil ho řetězem do hlavy.

380

Ruka povolila. Mona upadla mezi nářadí a hevery. Omá-meně sledovala boj dvou mužů. Pak si všimla, že se k nim ženou ostatní. Zoufale šmátrala ve tmě. Rukou se dotkla železného klíče na pneumatiky.

První Mau Mau, který k ní doběhl, dostal ránu do holeně. Vykřikl a upustil oštěp.

Mona vstala a znovu udeřila. Železo mu dopadlo na rameno a ona uslyšela uspokojivý zvuk lámající se kosti.

Ale bylo jich stále víc. Vrhali se na Davida, který padal pod jejich ranami a kopanci. Cítila na svém těle ruce trahající její šaty. Snažila se s nimi bojovat. Slepě kolem sebe mlátila železem. Ale věděla, že není naděje.

David...

Náhle se teroristé stáhli a rozběhli se ven z garáže. Mona ohromeně zamrkala. Pak zaslechla policejní sirény a hřmot letadlových motorů.

Klesla na kolena a natáhla ruku k Davidovi. Ležel na boku a sténal. "Jsou pryč..." řekla. "Přijeli vojáci."

Po chvíli si vzájemně pomohli na nohy. Stáli ve tmě, podpírali se a pak vyklopýtali ven na slunce.

Došli do třídy, kde vědry hasili oheň a kde vojáci nasazovali pouta zajatým Mau Mau, a Mona se rozběhla ke své tetě, která ovazovala hlavu panu Langleyovi.

"Osm našich je mrtvých," řekla Grace. Ona sama zraněna nebyla, ale obličej měla ušpiněný, šedé vlasy se jí uvolnily z drdolu a splývaly jí po ramenou. "Osm našich zabili..."

Mona se rozhlédla. Viděla sira Jamese, Geoffreyho a Tima v hovoru s velícím důstojníkem. Viděla paní Kemplerovou, plačící nad stěží rozpoznatelným tělem jejího muže, kterou utěšovala jedna z ošetřovatelek. Se zajatými Mau Mau se nakládalo hrubě, pár z nich dostalo obuškem po hlavě. Na okraji té brutální scény stálo několik Afričanů s prázdným pohledem v očích. Mona je znala - pracovali na misi. Kam předtím zmizeli? divila se. Jak to, že o útoku věděli?

A pak z domu přiběhl chudák uplakaný a třesoucí se starý Mario, postavil se nad Grace a lomil rukama.

Mona se ohlédla přes rameno. Čtyři britští vojáci obestou-pili Davida. Jeden z nich ho znenadání udeřil pěstí do žaludku. David padl v předklonu na kolena.

"Přestaňte!" vykřikla Mona a rozběhla se k nim. Zaslechl ji Geoffrey a spěchal za ní.

"Přestaňte!" ječela a prodírala se mezi vojáky. Klekla si vedle Davida a objala ho. "Co si k čertu myslíte, že děláte?" řvala na vojáky.

"Je podezřelý, slečno Trevertonová. Chceme od něho informace."

381

"Tenhle člověk není žádný podezřelý, vy pitomče! Je to hospodář mé plantáže!"

"Mně připadá jako Mau Mau," ozval se další.

"Co se tu děje?" zeptal se Geoffrey, který sem právě doběhl.

"Tenhle chlápek se bránil zatčení, pane. Odvádíme ho k výslechu."

"To tedy ne!" řekla Mona. "A není to žádný chlápek!"

Geoffrey se na ni podíval. Klečela ve špině u Davida Mat-henge. "Musejí ho odvést, Mono. Musejí vyslechnout každého."

"Neopovažujte se ho dotknout. David mi zachránil život!"

Vojáci se podívali jeden na druhého.

"Přišel nás varovat," řekla Mona. "To přece víš, Geoffrey."

"Ano. A přišel trochu pozdě, aby pomohl, nemyslíš? Zajímalo by mě, jak o tom útoku věděl."

Mona k němu zvedla oči, ruce sevřela v ochranném gestu kolem Davida.

Geoffrey jí na okamžik hleděl do očí, přečetl si v nich jasnou výzvu, viděl rozhodný výraz jejích úst - na vteřinu měl pocit, že se dívá do tváře Valentina Trevertona -, pak se plácl do stehů a řekl vojákům: "Slyšeli jste to. Tenhle nám pomáhal bojovat s Mau Mau. Nepatří k nim. Můžete ho nechat jít."

Když Geoffrey s vojáky odešel, Mona promluvila: "Jsi v pořádku, Davide?"

Přikývl. Ale na čele měl ošklivou ránu, na tváři modřinu a z koutku úst mu vytékal pramínek krve.

"Pojd'. Teta Grace se na tebe podívá."

Ale David odpověděl: "Ne." Vymanil se z Monina objetí a vstal. "Půjdu ke své matce. Je přece šamanka."

Mona ho pozorovala, jak kulhá pryč. Pak došla k paní Kemplerové, která neovladatelně vzlykala s krví svého manžela na rukou.

Toho dne si nemálo lidí, zahořklých a rozezlených, naplněných touhou po pomstě - Afričanů i bělochů -, všimlo, jak Mona Trevertonová objala Davida Mathenge.

48

Nakonec přišly deště.

Mírný deštík ševalil za těžkými závěsy na oknech Bellatu a svažoval rudé i levandulové buganvilie, které rostly podél pilířů a okapů verandy. Uvnitř v obývacím pokoji příjemně praskal krb, oheň házel žlutý třpyt na nábytelce zebří kůže i sloní kly zavěšené na stěnách.

382

David zavřel účetní knihu a řekl: "Je pozdě. Musím jít."

Mona neodpověděla. Potichu uklízela svůj psací stůl, u něhož celé odpoledne pracovali a snažili se najít způsob, jak se vypořádat s dluhy, které se od neúspěšné sklizně vršily. Nyní smačely mladé semenáčky prudké deště, ale výnos z příští sklizně nepříjde včas. Jediným řešením, jak farmu zachránit, bylo prodat Bella Hill.

"Napíšu panu Treadwellovi hned zítra ráno," řekla, když vstávala spolu s Davidem a zhasínala lampu na stole. "Napíšu mu, že přijímám jeho nabídku. Myslím, že je to slušná cena. A z Bella Hill bude dobrá internátní škola. Je mi jedno, že o ni přijdu. Na ten dům mám jen samé špatné vzpomínky."

Na okamžik se na sebe s Davidem zahleděli v příšeří pracovny. Pak se Mona prudce otočila a zamířila ke světlu a teplu obývacího pokoje.

Byla vystrašená. Celý den váhala, zda má Davidovi ukázat dopis, který našla ve své schránce. Za jiné situace by mu o něm řekla okamžitě. Ale v těch dvou týdnech od útoku Mau Mau na Gracinu misi se jejich vztah dramaticky změnil.

Mona si uvědomovala, že mezi nimi leží něco temného, beztvareho a hrůzostrašného. Bylo to jako obrovský spící lev - neškodný, dokud není probuzen, ale smrtelně nebezpečný, pokud ho někdo vyruší. Byla to smrtonosná vášeň zrozená z jejich vzájemné touhy, která je přivedla na hrozný práh rasových tabu.

Mona nepřestávala myslet na den útoku. Soustředovala se na vzpomínku, jaké to bylo, když ji David držel za ruku, když ji k sobě přitáhl, na jeho pevné tělo a sevření jeho paží. Když tehdy stáli v té malé kůlně, podívala se mu do očí a viděla v nich zrcadlový obraz vlastní zoufalé touhy. Na jeden prchavý moment ji sevřel pevněji, jejich těla se spojila, pak se oddělili a znovu se dali do běhu.

Stále znovu a znovu si tuto chvíli přehrávala, byla jí posedlá, ale neradovala se z toho, naopak, nahánělo ji to hrůzu.

Mona se bála toho nebezpečného břehu, na který s Davidem došli. Dříve by je pouze odsoudila společností a vyřadila je ze středu jejich rodin a přátel. Ale nyní kvůli Mau Mau, kvůli rasové nenávisti, která dosáhla oblundných rozměrů,

kvůli tomu, že zemi vládla panika, teror a podezřívavost, Mona věděla, že jejich vzájemná láska znamená sebevraždu. Musí s ní bojovat. Kvůli vlastnímu životu musí. A kvůli Davidovu.

Toho rána ve vesnici poblíž Meru skupina domobrany pod záminkou vykořenění sympatizérů Mau Mau vpadla do domu afrického obchodníka, který se oženil s Evropankou. Muže mučili, jeho ženu znásilnili, oba nakonec zabili.

383

"Pomohu vám zavřít dům," řekl David, když vešli do obývacího pokoje. "Je na čase poslat služebnictvo domů."

Byl to ponižující způsob života. Po celé Centrální provincii - na Donaldově ranči, v Gracine domě na misi, v Bellatu - zamykali běloši za svými africkými sluhami dům při západu slunce a vpouštěli je zpět teprve ráno. "Šalamoun pracuje pro naši rodinu už roky," protestovala Mona, když obvodní komisař trval na tom, aby dodržovala předpisy. "Neublížil by mi!"

"Odpusťte, lady Mono, ale pokud by ho donutili přísahat, pak s ním nejste bezpečná. A než najdeme toho, kdo v naší oblasti přísahy přijímá, musíte veškeré své služebnictvo považovat za nebezpečné."

Geoffrey jí na verandě namontoval sirénu a dvě rakety - jednu ke kuchyňskému, druhou k hlavním dveřím. Když se odpálily, vystřelily vysoko k obloze a vybuchly, takže je bylo vidět i v pozorovatelně na kopci Allsop v Nyeri, na věži, kterou dal postavit Sikh jménem Vir Singh a kterou střežily asijské jednotky.

Ačkoli mnoho Evropanů opouštělo své farmy a stěhovalo se do relativně bezpečného Nairobi, nebo se dokonce vzdávalo zcela svého domova a prchalo do Anglie, někteří zůstávali na svých pozemcích rozhodnutí nevzdat se jich. S pomocí sirén a raket, pravidelných přeletů dozorčích letadel a helikoptér si osadníci hájili svou půdu.

Šalamoun jí prostřel k večeri na kuchyňském stole. Mona popřála dobrou noc svým služebným a sluhám a zamkla za nimi dveře. David vzal svítilnu, došel nahoru, prošel celý dům, aby se přesvědčil, že jsou zamčena všechna okna i dveře, že se nikdo nevloupal na balkony ani verandy. Pak se vrátil do kuchyně a chystal se k odchodu.

U dveří se zastavil a pohlédl na Monu.

"Já se bojím," řekla tiše.

"Já vím."

"Venku je tma. A k tvé chýši je to daleko. Mohou tam být Mau Mau -"

"Nemám na vybranou, Mono. Musím jít. Už je po zákazu vycházení. Půjdu rychle."

"Davide, počkej." Sáhla do kapsy sukně. "Tohle jsem dnes ráno našla ve schránce."

Přečetl si dopis. Byla to jen dvě slova: "negerská milenka".

"Kdo to mohl udělat?" řekla s očima upřenými na zatažené záclony na kuchyňském okně a cítila temnou nohu a druhý hýbeč straně. Do konce svého života Mona nezapomene na tvář paní Langleyové, již protal břicho oštěp Mau Mau, na otce Vittoria běžícího a křičícího se sutanou v plamenech a na Davida v garáži, padajícího pod kopanci a ranami.

384

"Obávám se, že jsme ve výjimečném postavení, Mono," řekl temně. "Nemáme jen jednoho nepřítele, nenávidí nás obě strany. Jsme v pasti uprostřed něčeho, co jsme nezpůsobili a co nedokážeme ovlivnit."

Mona zadržela dech. David se nebezpečně blížil k tomu nevyřčenému, co mezi nimi spalo. V uplynulých dvou týdnech spolu pracovali na plantáži, vykopávali mrtvé kávovníky, sázeli nové semenáčky, mluvili jen málo a pouze o farmě a pak se za soumraku rozcházel do svých domovů. Existovali v podivném hermeticky uzavřeném světě, sterilním místě, kam neproniklo Mau Mau, kam nesměla láska ani nenávisť. Ale dnes odpoledne se museli zabývat vážnými finančními ztrátami Bellatu. A pracovali i po zákazu vycházení...

Ted' byli v pasti. Noc je přistihla.

Mona si domýšlela, kdo dopis napsal. Podezřívala horkokrevného osadníka jménem Brian, kterého kdysi zatkli za špatné zacházení s jedním z jeho afrických honáků. Brian tehdy protáhl provaz jeho propíchnutými ušními lalůčky a pak cválal na koni s druhým koncem provazu v ruce, takže ubohý chlapec musel běžet za ním.

"Proč to došlo tak daleko, Davide?" zašeptala. "Co jsme udělali, že jsme si tohle zasloužili?"

Dlouho na ni hleděl smutnými očima a se zasmušilým výrazem ve tváři. Pak se natáhl po klice.

"Nechod," řekla.

"Musím."

"Venku mohou být Mau Mau, možná tam na tebe čekají. Anebo nějaký mstivý běloch."

"Tady nemohu zůstat."

"Proč ne? Tady budeš v bezpečí."

Zavrtěl hlavou. "Víte, proč nemohu zůstat, Mono." Hlas měl mírný a přes šumění deště jej téměř nebylo slyšet. "Jedna věc je, když jsme spolu ve dne, když pracujeme na farmě a kolem jsou ostatní lidé. Ale kdybych tu s vámi zůstal sám v noci, bylo by to něco jiného."

Přes místnost na něho upírala zrak. Srdce jí bilo jako o závod.

"Mono," řekl pevným hlasem, "vy a já, to nikdy nepůjde. Snad někde jinde, v jiné době, mezi tolerantními lidmi. Ale my jsme zde, v Keni, uprostřed ostudné rasové války. My nesmíme učinit ten poslední, nezvratný krok, protože jakmile bude učiněn, už se nebudeme moci vrátit zpět na stranu nevinny a bezpečí."

"Je to, co cítíme, tak špatné?"

"Pro vás a pro mne ano."

Odemkl dveře a už tiskl kliku, když se z obývacího pokoje ozvala rána.

385

Mona vytřeštila hrůzou oči.

"Dejte mi svou pistoli!" zašeptal David. Pak řekl: "Zůstaňte tady." Ale ona šla pomalu za ním z kuchyně do temného obývacího pokoje. Ve dveřích se David s Monou za zády zastavil a rozhlížel se kolem.

Lampy byly zhasnuté. Jediné světlo sem dopadalo od ohně v krbu a ozařovalo mosazný uhlák, spleť zdivo, sloní nohu, v níž stál pohrabáč, a tři kožená křesla před krbem. Pak se světlo rozplývalo. Tříštilo se mezi mahagonovými stoly, poskakovalo na těžko definovatelné periférii. Zdálo se, že se věci hýbou spolu se světlem: časopisy, popelníky, antilopí noha, z níž byl zhotoven zapalovač. Na stěnách se slévaly inkoustové stíny a zakrývaly knihovny a dveře. Občas se v mihotavém světle vynořila zvířecí hlava či lesklé upřené skleněné oči přimorožce a gazely.

David se plížil podél zdi kupředu. Když došel k sametovým závěsům zakrývajícím velká okna s výhledem na horu Keňa, zastavil se, zvedl pistoli a roztáhl závěs. Mona mu vyhlížela přes rameno.

Veranda byla temná a bubnoval do ní déšť. Jediná žárovka nad schody vrhala mlžný kruh žlutého světla na proutěný nábytek, palmy v květináčích a rudé i levandulové okvětní lístky buganvilií.

David s Monou uviděli střepy rozbitých květináčů, rozházenou hlínu, strom azalky ležící na verandě. O pár kroků dál spatřili toho, kdo jej převrhl: malé neohrabané stvoření zvědavě dupající mezi květináči.

"Ježek!" řekla Mona.

"Určitě se tu schovává před deštěm."

David se otočil se smíchem k Moně. I ona se smála, nervózně, úlevně.

Pak jim úsměvy zmrzly ve tvářích, hleděli jeden na druhého v intimním polosvětle na místě, kam plamen z krbu již nedosáhl.

"Chci, abyste mi slíbila," ozval se po chvíli tiše David, "že se zítra odstěhujete z tohoto domu a budete bydlet u své tety Grace. Je tam s ní Tim Hopkins a pro vás to tam bude bezpečnější. Slibujete mi to, Mono?"

"Ano."

Znovu zmlkl, prohlížel si její obličej, sledoval křivku jejích vlasů, krku, ramen. "Sama nejste v bezpečí," řekl nakonec a myslel na ten dopis. "Právě vás vystrčil obyčejný ježek."

"I tebe."

"Ano..."

David zvedl ruku a něžně ji pohladil po tváři. "Tolikrát

386

jsem se sám sebe ptal," řekl, "jaké to asi je dotknout se vaší kůže. Je tak hebká..."

Zavřela oči. Jeho ruka byla tvrdá a mozolnatá. Z jeho doteku se jí podlamovala kolena. Cítila, jak ztrácí dech, jak ji najednou bije srdce.

"Mono," vydechl.

Zvedla ruku a dotkla se jeho tváře konečky svých prstů. Sledovala linie jeho obličeje, od nosu dolů ke koutkům úst, prohlubeň mezi obočím, vrásky kolem očí.

Davidova ruka se jí přesunula za hlavu. Prsty jí vpletl do vlasů. Sklonil se k ní, aby ji políbil, ale zaváhal. Když se jejich rty střetly, bylo to jakoby zkusmo, jako první nejistý krok. Pak ji objal kolem ramen a ona ho vyzvala k dalšímu polibku, vedla ho, ukazovala mu, jak se to dělá. Jejich těla se spojila v třepotavém světle z krbu.

Po chvíli se David odtáhl a rozepjal knoflíčky její blůzky. Obdivoval Monina malá bílá ňadra, která jeho ruce zcela zakryly. Rozhrnula mu košili a položila mu dlaně na hrud'. Když byl David nahý, spatřila Mona dědictví po jeho masajských předcích - jemně tvarované hýždě a pevná štíhlá stehna.

David ji zvedl a položil na zem před krbem. Poznával její tělo. Dotýkal se jí. A Mona mu odpovídala, protože nikdy nepoznala nůž irua.

Znovu jí zakryl ústa svými rty a ona vzepjala své tělo, aby ho přijala. Leželi tam v tančícím světle krbu, bílá kůže se odrážela od černé.

Mona se náhle vzbudila a snažila se uvědomit si, co ji probudilo. Otočila se na posteli k muži po svém boku - tvrdě spícímu Davidovi. Jak dlouho spala? Protáhla se. Ještě nikdy jí nebylo tak dobře. Ještě nikdy nebyla tak šťastná. Milovali se několikrát, pokaždé lépe než předtím. David znal umění svých válečnických předků, Mona ho těšila svou silnou, neočekávanou vstřícností.

"Mono!" ozval se hlas z přízemí.

Posadila se. Tohle ji probudilo! Někdo vchází do domu!

Byl to Geoffrey. Chodil po přízemí a volal ji jménem.

Mona vyskočila z postele a natáhla si župan. Mrkla na Davida, aby se ujistila, že spí, a vyšla do haly, zavírajíc za sebou dveře.

Geoffreyho našla v obývacím pokoji, kde v krbu ještě doutnalo pár rudých uhlíků. "Co tady proboha děláš, Geoffrey?"

"Pro Kristovy rány, Mono! Tohle mě stálo deset let života! Když jsem našel tvé kuchyňské dveře odemčené, nevěděl jsem, co si o tom mám myslet!"

387

Rukou si vylekaně zakryla ústa. Nechali s Davidem ode-mčený dům!

"Co tady děláš?" zeptala se znovu a všimla si, že Geoffrey-ho plášť je promočený a z krempy klobouku mu kape voda. V ruce měl pušku a ve dveřích jídelny přešlapovali dva vojáci Keňské policejní rezervy.

"Pravidelná hlídka našla v noci na bráně Bellatu viset mrtvou černou kočku. Víš, co to znamená."

Mona věděla, co to znamená. Byl to signál Mau Mau, že obyvatelé tohoto domu budou další obětí.

"Takže provádíme zátah na všechny černé huby v okolí. Ale v chýši Davida Mathenge jsem zjistil, že není doma.

Rozhodl jsem se, že půjdu sem nahoru, abych se tě zeptal, jestli nevíš, kde je."

Mona si přitáhla župan k hrudi. V domě byla odporná zima.

"Kdy odsud včera večer odešel, Mono?"

Včera večer? "Kolik je hodin, Geoffrey?"

"Brzy bude svítat. Poslal jsem pár hlídek ven, aby ho začali hledat. Vždycky jsem toho chlapa podezřívával, že sympatizuje s Mau Mau. Možná je dokonce tím, koho hledáme kvůli přijímání přísah."

"Nebud' směšný. A mohl bys laskavě ty askarie poslat ven? Nejsem oblečená."

Geoffrey jim dal svahilský rozkaz a když odešli, řekl: "Viš, kde je David Mathenge?"

"S tou mrtvou kočkou nemá nic společného."

"Jak to můžeš vědět?"

"Prostě to vím, a bašta."

"Nechápu, jak mu můžeš tak slepě důvěřovat. A vůbec, jakou moc nad tebou ten David Mathenge má?"

"Já vím, že je nevinný."

"Dobře. Já ho chci odvést k výsledku. Je na čase, aby byl zajištěn. Už jsi za ním stála dost dlouho. Teď mi řekni, kdy odsud včera odešel."

Mona neodpověděla.

"Viš, kam šel? Viš, kde je právě teď?"

Mona se hryzala do rtu.

"Jestli mi to neřekneš, stejně ho najdeme a u výsledku to pro něj moc dobré nebude. Za to ti ručím. Porušil zákaz vycházení."

"To není Davidova vina. Můžu za to já."

"Co tím myslíš?"

Mona se snažila uvažovat. Jestli je David podezřelý z toho, že má prsty v té mrtvé kočce, pak ho budou u výsledku mučit. Ale když promluví a dokáže, že to udělat nemohl,

388

X

J

protože strávil celou noc s ní, pak se přizná k tomu, co udělali.

Než se Mona dokázala rozhodnout, Geoffrey řekl: "Co to má k čertu znamenat!" Otočila se a spatřila ve dveřích Davida. Měl na sobě pouze kalhoty a v ruce držel pistoli. "Slyšel jsem nějaké hlasy, Mono," řekl. "Myslel jsem, že máš nějaké potíže."

Geoffrey nemohl úžasem vydat ani hlásku.

Mona došla k Davidovi a položila mu ruku na paži. "Nechali jsme otevřené kuchyňské dveře, Davide. Geoffrey mi přišel říct, že v noci mi na bránu někdo pověsil kočku. Myslel si, že jsi to udělal ty."

Podívala se na Geoffreyho. "Jenže David to nemohl udělat," řekla, "protože byl celou noc tady se mnou."

Geoffreyho tvář několikrát změnila výraz, než byl schopen promluvit. "Tak," řekl a přistoupil k Moně. "Měl jsem podezření. Ale nebyl jsem si jistý. Koneckonců, říkal jsem si, Mona by přece tak hluboko neklesla."

"Asi bys měl jít, Geoffrey. Nic ti do toho není."

"To bych řekl, že není! Já s tímhle nechci mít nic společného. Proboha, Mono!" křičel. "Spát s negrem!"

Prudce ho udeřila do tváře.

"Vypadni," řekla smrtelným tónem. "Vypadni, nebo ti pomůžu touhle pistolí. A do mého domu se už nikdy nevracej!"

Otevřel ústa, aby něco řekl. Pak uštědřil Davidovi nenávidný, výhružný pohled, otočil se na podpatku a vypochoďoval ven.

Když bouchly kuchyňské dveře, Mona si zakryla tvář dlaněmi a vrhla se Davidovi do náruče. "Tolik mě to mrzí,"

vzlykala. "On je tak odporný. Všechno je to moje vina, Davide!"

"Ne," řekl tiše a hladil ji po vlasech. Upřel oči na šterbinky mléčného světla procházejícího závěsy. Svítalo. "Není to ničí vina, Mono. Jsme jen obětí sil, které nedokážeme pochopit." Ustoupil a držel ji za paže. "Mono, podívej se na mě a poslouchej, co ti říkám. Tohle není svět, ve kterém bychom mohli žít, naše láska by nepřežila. Jednoho dne tě donutí, abys na mne pohlédla a pomyslela si negr, anebo se já podívám na tebe a budu si myslet bílá čubka. A naše krásná láska bude zničena."

Mluvil vášnivě. "Musí existovat budoucnost, v níž spolu budeme moci svobodně žít a beze strachu milovat jeden druhého. Musíme mít právo žít jako manželé, Mono, ne se plížit pod pláštěm noci. Já tě miluji celým svým srdcem, víc, než jsem kdy koho miloval, a přesto, když tě ten člověk urážel,

389

nedokázal jsem tě bránit! Nemohu dovolit, aby mě zbavili mé mužnosti, Mono, protože to by bylo totéž jako být mrtvý! Nyní vidím, že jsem se celou dobu mýlil, že jedinou cestou, jak stvořit budoucnost k našemu obrazu, je o ni bojovat! Já už nemohu být jen sluhou bílého muže!"

Mona k němu udiveně zvedla oči plné hrůzy.

"Nyní udělám to, co jsem měl udělat už dávno, Mono. A dělám to pro nás. Nezapomeň, že tě miluji. Může trvat dlouho, než se znovu uvidíme, ale ty budeš se mnou, v mém srdci. A kdyby ses někdy bála nebo byla v nebezpečí, jdi k mé matce. Ta bude vědět, co dělat."

"Kam jdeš, Davide?" zašeptala.

"Odcházím do lesa, Mono. Přidám se k Mau Mau."

49

Bude to dosud největší úder Mau Mau. A povede ho polní maršál Wanjiru Mathenge.

Počítala poslední dynamitové nálože, které jí propašovali, cítila, jak jí mozem pulsuje krev, vychutnávala pocit strachu a vzrušení. Tuto rozjařenost pocítovala pokaždé, když šla do lesa, pašovala bojovníkům za svobodu pušky, schovávala jim jídlo a vzkazy v dutinách stromů. Třásla se nedočkavostí; povede velký úder: bombardování hotelu Norfolk.

Dnes odpoledne tam mělo být shromáždění. Guvernér a generál Erskin svolali generální radu bílých osadníků v úsílí naplánovat novou velkou ofenzívu proti Mau Mau. Jedna z jejích pobočnic, krásná mladá žena z kmene Meru jménem Sibyla, spala s guvernérovým poradcem. Aniž měl jakékoli podezření, řekl jí o této tajné schůzi.

Všechno se teď dělo tak rychle! Mau Mau zesílilo svůj boj. Válka se rozrůstala do neuvěřitelných rozměrů. Wanjiru věděla, že důvodem je nový vůdce v lese, muž, který se znenadání objevil jednoho červencového dne. Nikdy ho neviděla - příkazy dostávala od jeho podřízených - a jeho totožnost znali jen nejvyšší velitelé Mau Mau. Wanjiru a ostatním bojovníkům za svobodu stejně jako Evropanům byl znám pod jménem Leopard. Ať už to byl kdokoli, ať přicházel odkudkoli, Wanjiru ho obdivovala. Od chvíle, kdy se přidal k lesní armádě, podnikali Mau Mau masivní zátahy na bělochy. Leopard přinesl do Mau Mau novou taktiku, nové způsoby boje, měl vojenské zkušenosti, byl mazaný a zdálo se, že ví, jak to v britské armádě chodí. Všechny úspěšné úder proti osadníkům v posledních několika měsících byly jeho prací stejně jako dnešní útok, který se plánoval celé týdny. Jakmi-

390

le vypukne, bude bombardování nejdůležitějšího hotelu v Nairobi s vůdci Keni uvnitř tím úderem, který bělochy zmrzačí.

Bylo to poprvé od incidentu v hotelu Královna Viktorie, co byla Wanjiru v Nairobi. Poté, co hodila kámen do hotelového okna, utekla do lesa a zapojila se do organizování nových táborů, výroby zbraní z trubek, dohlížela na ženy a vytvářela tajnou ilegální zpravodajskou síť. Polní maršál Wanjiru stoupala v hodnostech Mau Mau a byla nyní považována za nejmočnější ženskou bojovnici za svobodu. Britové po ní vyhlásili rozsáhlé pátrání, na její hlavu byla vypsána odměna pět tisíc liber.

Do Nairobi dorazila před týdnem; šla pěšky v přestrojení až z Aberdar. Přátelé jí udělali muslimské buibui, černý závoj, který jí zakrýval celé tělo a nechával jen škvírku pro oči. Z tajného lesního tábora s sebou přivedla i Christophera a Hanu, plahočila se v horkém slunci, žebra ve vesnicích o jídlo, pila z potůčků. Když se blížila k městu a zastavovali ji u zátarasů, předstírala, že nemluví anglicky, svahilsky ani kikujsky, ale somálským nářečím, kterému žádný voják nerozuměl. Vypadala dost neškodně - uprchlice ze severního hraničního okresu, putující se dvěma dětmi - takže ji vojáci nechávali projít. Jakmile se dostala do města, bylo však všechno jinak. Musela mít doklady. Zařídili, že se stala "manželkou" jednoho muže sympatizujícího s Mau Mau, muslima, který pracoval pro Ugandské železnice, a byl proto většinu času pryč. Tento člověk dovedl Wanjiru na pracovní úřad na třídě Lorda Trevertona, kde jí sňali otisky prstů, vyfotografovali ji a vydali jí propustku na jméno Fatma Hammadová.

Horko říjnového poledne ji spalovalo a hodina bombardování se blížila. Wanjiru poklepala Sibyle na břicho, kde se skrýval zbytek dynamitu.

Pracovala na tom celé dopoledne. Za úsvitu odešla Wanjiru na trh nedaleko bloku činžáků Shauri Moyo, kde měli sympatizující muslimové jednu špinavou místnost. Na trhu se podle plánu setkala s několika ženami, prošla kolem nich, podala jim mezi kukuřicí a tykvenmi dynamitové nálože a rychle zašeptala, že se v jednu hodinu setkají u hotelu Norfolk. Ačkoli byl útok na hotel nápadem Leoparda, jeho provedení záviselo na Wanjiru. Muži se nemohli po Nairobi svobodně pohybovat. Britští vojáci a domobrana každého zastavovali, prohlíželi a svévolně zatýkali. Ale Wanjiru vyzorovala, že ženy tolik neobtěžují. Přestože se stávalo, že ženu zastavili, vyslýchali a dokonce odvezli v nákladním voze, většinu nechávali jejich nekonečným nákupům, praní,

391

prodeji zeleniny a výchově dětí- neměnnému kolotoči africké ženy.

Košiky a tykve se dají prohledat, to Wanjiru věděla, stejně jako popruhy, v nichž ženy nosí na zádech své děti. Ale vojáci jen zřídka podrobně zkoumali břicha těhotných žen. Právě proto Wanjiru nařídila svým spolubojovnicím, aby si vycpaly břicha a dynamit připevnily k tělu, a právě proto nyní na poslední chvíli upravovala smotané hadry na Sibylině břiše.

Každá žena měla přiděleno své místo. Před třemi dny Wanjiru prozkoumala půdorys hotelu, namalovala si náčrtek a tužkou vyznačila místa, kde budou její sabotérky. Zatímco se spolu se Sibylou potila v rozpálené místnosti v Shauri Mo-yo, ostatní se již shromažďovaly. Bylo jich osmnáct. Bez povšimnutí se procházely na přeplněných chodnících, jedna se zastavila, aby si z chodidla vytáhla třísku, druhá, aby nakoji-la své dítě, a tak dále, dokud neobklopiley pozemek v nepo-dezřelém a zcela nenápadném kruhu. Wanjiru měla přijít poslední. V jednu hodinu zakřičí "Matky Keni!" a její sestry zapálí své nálože a hodí je okny do hotelu Norfolk.

Plán, který Leopard vysoce ocenil.

Když byla Sibyla hotová, omotala si kolem vyholené hlavy jasně žlutou kanga, přehodila si na záda těžký pytel cibule -vyloží ji na kus hadru před hotelem, jako by ji chtěla prodávat -, řekla Wanjiru: "Ta země je naše a odešla.

Wanjiru osaměla a začala s vlastními konečnými přípravami. Z posledního polštáře si vytvořila břicho, zastavila se a pohlédla na své dvě děti spící v železné posteli. Z Hany už bylo velké děvče a osmnáctiměsíční Christopher vyrostl v silného, hezkého chlapce. Vypadal přesně jako jeho otec, David.

Při této myšlence se Wanjiru zachmuřila. Pohrdala mužem, s nímž se rozvedla a vytýkala sama sobě, že ho kdy mohla milovat. David Mathenge byl zbabělec, říkala si v duchu, muž, který uvalil na Děti Mumbi hanbu. Doufala, že pracuje na farmě té bílé čubky a že je mu z toho mizerně.

Když si Wanjiru vzpomněla na Monu Trevertonovou, zlepšila se jí nálada. Sibylina zpráva o dnešním shromáždění osadníků obsahovala i jednu nádhernou informaci: bude tam i doktorka Grace Trevertonová se svou neteří Monou.

Co si pak počneš, Davide? Bez své memsaab?

Vzbudila děti. "Pojďte, mi malí. Jdeme na procházku."

Děti byly malátné a v horku se pohybovaly jen velmi pomalu. Hana si oblékla své špinavé potřhané šaty, z nichž už dávno vyrostla. Christopher měl na sobě jen krátké kalhoty. Obě děti byly hladové a bosé. Při přípravách k odchodu z

čin-
392

žovního domu vzala Wanjiru Mathenge košík s třtinovou ma-rantou, kterou bude na oko prodávat na chodníku před hotelem Norfolk. Rozhodně si připomněla své předsevzetí. Dělán to pro své děti, pro jejich budoucnost, aby již nikdy nepoznaly ponížení, kterým trpěli jejich rodiče.

Po červencových deštích se město zazelenalo. Kráčela ve slunci s Christopherem na boku a s Hanou, která šla vedle ní a držela se jí za ruku, s marantou na zádech a s výbušninami přivázanými k břichu a vzpomínala, jak Nairobi vypadalo, když sem před šestnácti lety poprvé přišla jako mladé děvče, aby se stala první studentkou - ošetřovatelkou v domorodé nemocnici. Tehdy bylo město o tolik klidnější a menší. Hranice byly přesně narýsovány, rasová a společenská pravidla byla jednoduchá. Afričané zůstávali ve svých zchátralých příbytcích, bílí měli všechno ostatní. Nyní Wanjiru připadalo, že tehdy naplňoval Nairobi podivný nevinný klid, lidé nevěnovali moc pozornosti projevům dospívající mládeže, ke které patřila ona i David. Tehdy "Afričan věděl, kde je jeho místo".

Když procházela místem, kde tenkrát při průvodu proběhla ta velká a nezdařená protestní akce, při níž byl zabit Tre-vertonův syn a David uprchl do Ugandy, uvědomila si, jak se všechno změnilo. Dnes tu jsou větší budovy, vydlážděné sil-

, nice, mnohem více aut i lidí a Wanjiru najednou pocítila no-
(stalgii po starých časech.

Ale byla to zlá doba, připomínala si, když zahrula k ulici
| vedoucí k hotelu Norfolk. Byla to špatná doba a my nyní bo-
\jujeme za lepší.

Zastavila se na rohu a rozhlédla se. Nairobi se změnilo ve

^vojenský tábor. Od konce války nebylo nikdy na ulicích le-movaných stromy k vidění tolik uniform. Britští vojáci hlíd-

, kovali všude, nevěnujice pozornost zatvrzelým pohledům Afričanů. Domobrana tvořená z Kikujů, kteří byli podle Wanjiru stejně ničemní jako běloši, si pyšně vykračovala se svými policejními odznaky a obušky. Wanjiru snad ani nevěděla, koho z nich se bojí víc.

Bližila se k Norfolku a mezi chodci spatřila své sestry. Byla tam Ruth, bezmyšlenkovitě plnící svou tykev z pouličního kohoutku, Damaris, která si sundala popruh ze zad a upravovala si jej, Sibyla s cibulí rozloženou na kusu hadru, Mut-honi sedící na obrubníku a kojící svou dceru, a také stará Mama Josephine, která kdysi psala dopis královně Alžbětě a žádala propuštění Kenyatty, apelujíc na mateřský cit královny. Splýnuly s davem na chodnicích - jen pár náhodných Afričanek v každodenním shonu. Vojáci zkontrolovali jejich doklady a propustili je jako neškodné ženy, se kterými si ne-

393

musejí dělat starosti. Wanjiru věděla, že i ostatní ženy jsou na svých místech, ženy, které jako by na nic nemyslely, ale které byly ve skutečnosti v pozoru a čekaly na signál k útoku.

S uspokojením si prohlížela automobily zaparkované u chodníků. Patřily bílým osadníkům a hlídali je znudění vojáci. Poznala vůz Mony Trevertonové; byl to stejný automobil, ve kterém byl před osmi lety zavražděn hrabě.

Takže všichni jsou uvnitř, jako ovce v chlívků čekající na řezníka. Wanjiru pohlédla na hodiny kostelní věže. Za deset minut jedna.

"Zůstaňte stát, mama!" ozvalo se přímo za ní.

Otočila se a usmála se na dva vojáky domobrany, kteří k ní přicházeli. Protože si dnes nemohla dovolit zdržení, neměla na sobě ochranné buibui

"Vaši propustku, mama."

Podala mu ji.

Zatímco jeden askari pečlivě zkoumal fotografii a údaje na propustce, druhý, mladý muž z kmene Embu, si měřil Wanjiru od hlavy až k patě.

"Co tady děláte, mama?" zeptal se první, vrací se propustku.

Obrátila se, aby si mohli prohlédnout její koš s marantou. "Jdu prodávat."

"A proč tady? Proč ne na trhu?"

"Cha! Na trhu je velká konkurence! A já potřebuju peníze! Ten můj lenošskej manžel všechno utratí za pivo."

"Pro tak hezkou ženskou, jako jste vy, jsou i jednodušší způsoby, jak vydělat peníze," řekl druhý s úsměvem.

"Pane, já jsem zbožná muslimka. Vaše řeči mě urážejí!"

Zamyšleně si ji prohlédli. Wanjiru se chtěla podívat na hodiny, ale neodvážila se.

"Odkud jste?" zeptal se ten první.

"Přesně odtamtud, co se píše v propustce."

"Povězte mi odkud."

Stále se usmívala a snažila se chovat nenucené. Wanjiru již prošla mnoha podobnými výslechy, musí se dostat i přes tento. "Ze severu," řekla. "Blízko hranic."

"Dnes je pátek, mama," řekl druhý voják, který se už neusmíval, "jak to, že nejste v měsitě?"

Wanjiru se zastavilo srdce. Zapomněla! "Můj muž chodí za nás za oba. Alláh to chápe."

Druhý askari si ji dlouho pozorně měřil. Přivřel oči a Wanjiru na krátký okamžik, kdy propadla panice, připadal povědomý. Ale nedokázala si vzpomenout, kdy a kde ho už viděla. Pak něco zašeptal svému společníkovi. Wanjiru cítila, jak jí po zádech stéká pramínek potu, myslela na ženy kolem ho-

394

tělu Norfolk. Znervózní a začnou s útokem, i když neuslyší její signál?
Zoufale se chtěla pohnout a dostat na své místo. Přesto nemohla dát před askarii najevo, že spěchá a má problémy.
Nakonec k její nezměrné úlevě řekli: "Můžete jít, mama. A dávejte si pozor."
"Inšallah," odvětila, zamávala a otočila se.
Pohlédla na hodiny. Za čtyři minuty jedna. Viděla Sibylu, jak na ni pokradmu hledí; i ostatní se začínaly netrpělivě ošívát.

Počkejte, říkala si v duchu Wanjiru. Ještě nic nedělejte...

Taktice překvapivých útoků lesní bojovníky naučil Leo-pard. Ukázal jim, jak ho cvičila britská armáda, a řekl jim, co dělají teroristé v jiných zemích. Wanjiru věděla, že ze všeho nejdůležitější je, aby ženy zapálily a hodily své nálože zároveň. Musí se to stát v jediném rychlém okamžiku, než vojáci stihnou zareagovat. Jinak jsou všechny ztraceny. Na obrubníku ji zastavila zácpa aut. Wanjiru pohlédla přes ulici na Sibylu, která již vstávala a rukou zalovila ve svých šatech. Bylo za dvě minuty jedna a všechny ženy již pokradmu vytahovaly zápalky. Až se ručička pohne o minutu, mají vyndat svůj dynamit, pak zaslechnou její výkřik...

Provoz na silnici se zastavil. Klaksony houkaly, výfukové plyny ji dusily. Wanjiru byla v časové tísní, přitiskla k sobě děti a začala se proplétat mezi auty a nákladáky, čímž způsobila další kakofonii klaksonů a brzd. Když se dostala na druhou stranu, skočila na chodník právě ve chvíli, kdy kolem ní pro-svířel vojenský motocykl, a očima se střetla se Sibylou.

Wanjiru zastrčila ruku do kapsy, kde si předtím udělala díru. Pod rukou ucítila dynamit.

Podívala se na hodiny.

Ženy čekaly na její signál.

Hodinová ručička se pomalu sunula ke dvanáctce. Wanjiru dunělo v uších. Zvuky aut a lidí jako by ustupovaly. Zbyly jen hodinové ručičky a dynamitová nálož v její sevřené dlaní. Ještě pár vteřin... Až bude ručička stát přesně na dvanáctce, zakřičí "Matky Keni" a osmáct dynamitových náloží proletí vzduchem do jídelny, kde se shromáždili bílí osadníci.

Ještě pár sekund...

"Mama!" ozvalo se za ní.

Prudce se otočila.

Přes ulici k ní běželi ti dva z domobrany.

Wanjiru ztuhla. Má zakřičet signál, nebo utéct?

"Co se -" začala. Ale oni už měli v rukou pistole a vystřelili do vzduchu.

395

Lidé na chodníku se okamžitě rozprchli. Ze schodů hotelu Norfolk sbíhali britští vojáci, pušky namířené na Wanjiru.

Zaznamenala, že za jejími zády Sibyla vyskakuje a utíká. I ostatní ženy prchaly.

"Vy jste Wanjiru Mathenge!" ozval se askari z kmene Em-bu. "Já věděl, že vás odněkud znám."

"Vy se pletete!" volala a srdce se jí rozbušilo - už si vybavila, odkud jí je povědomý: před lety býval zřízencem v domorodé nemocnici.

"Na to se podíváme," řekl britský kaprál, který ji popadl za ruku. "Jdete se mnou k výsledku."

Hana se rozplakala. Wanjiru ji zvedla a se dvěma dětmi v náručí následovala vojáka k armádnímu nákladáku.

50

Mona psala:

Můj nejdražší Davide,

už jsou to čtyři měsíce, co jsi odjel. Stýská se mi víc, než se dá vůbec vyslovit. Jak jsi mě žádal, žiji nyní s tetou Grace a Bellatu je zamčená. Nerada to píšu, ale farma upadá. Když jsi zmizel, opustili mě i mnozí polní dělníci. Zůstalo jen pár nejvěrnějších, ale i tak se bojím, že většina úrody zajde. Dostala jsem peníze za prodej Bella HUL. Na chvíli to pomůže, pak ale nevím.

V rádiu jsem včera slyšela, že v Nairobi zatkli Wanjiru. Prý ji odvezli do ženského internačního tábora v Kamiti a vaše dvě děti jsou s ní.

Doufala jsem, že tě v těch uplynulých čtyřech měsících uvidím, můj nejdražší, a budu ti moci tyto dopisy dát sama. Ale nyní si uvědomuji, že se nesejdeme, dokud tahle hrozná válka neskončí. Udělám to tak, jak jsi mi říkal: odnesu tyhle dopisy tvé matce. Říkal jsi, že ona už bude vědět, jak se s tebou spojit.

Stále věříš, Davide, má lásko, že v nové Keni pro nás bude místo? Modlím se, abys měl pravdu.

Mona zaslechla na verandě kroky, zvedla oči a uviděla vcházet Grace v jejím sněhobílém laboratorním plášti-a se stetoskopem kolem krku. "Přišla jsem se zeptat, jestli nevíš něco o té dodávce, co na ni čekám. Nějaké zprávy?"

"Nic, teto Grace."

Grace se zamračila. Zoufale potřebovala nové vakcíny proti obrně z Ameriky a modlila se, aby zásilku nezadrželo Mau Mau.

396

"Dala bych si čaj," řekla Grace. "A co ty?"

Mona se nikdy nepřestávala podívat nevyčerpatelné energii své tety. V téměř pětadesáti letech Grace stále řídila svou ohromnou misi s účelností a vervou mnohem mladších žen.

Mona odložila pero a následovala tetu do kuchyně, kde jim Mario krájel šunku k večeři. Po západu slunce již do domu nesmí.

"Díky bohu, že Mau Mau nechávají čajové plantáže na pokoji," řekla Grace, sypaníc do konvice čaj Hraběnky Treverta-nové. "Britové by se vzdali, kdyby byl v nebezpečí jejich čaj!"

Sluha se s úsměvem ohlédl.

Mona mu úsměv oplátila a potrásala hlavou. Gracina neo-hroženost tváří v tvář nebezpečí byla právě tím, co drželo její misi na nohou, když z ostatních všichni utíkali. Mau Mau zaútočili ještě dvakrát, a přesto Grace nepovolila. Dokázala si udržet svou rovnováhu a optimismus: Bez ohledu na to, že nedaleko byla umístěna vojenská posádka, bez ohledu na každodenní zprávy o mrzačených tělech Afričanů, zchromeném dobytku, o kočkách nabodnutých na plotech, bez ohledu na neustálý lomoz letadel přelétávajících nad lesem a vyzývajících teroristy, aby vyšli a vzdali se.

"Nemá smysl pouštět zprávy," řekla Mona a usedla ke stolu. Posedí si v teplém slunečním svitu u okna orámovaného květinami. "Stále hledají toho, kdo v naší oblasti přijímá přísahy. Právě na to se teď úřady zaměřily. Tvrdí, že jakmile ho najdou, bude nebezpečí mnohem menší."

Grace stála u sporáku a čekala, až se začne voda vařit. Prohlížela si svou neteř, která měla na sobě své obvyklé přiléhavé kalhoty a obrovskou pánskou košili. "Nechci být hrubá, Mono," řekla, "ale zdá se mi, že tloustneš. To určitě nemůže být z Mariova vaření."

"Ano, tloustnu," řekla Mona a otočila se ke své tetě zády. "Ale s Mariovým vařením to opravdu nemá nic společného. Jsem těhotná."

Grace pohlédla na svou neteř přes zlaté obroučky brýlí. Zamrkala a vyhrkla: "Cože?"

Mario, který znal Monu odmalička, se otočil.

Mona seděla u stolu a prostírala na malé talířky ubrousky. "Budu mít dítě, teto Grace. Dítě Davida Mathenge."

Mario upustil nůž. Ten zazvonil o podlahu a přerušil odpolední klid.

"Mono!" zašeptala Grace. "Co tě to pro boha živého napadlo?"

"Byla jsem zamilovaná, teto Grace. Pořád jsem. Máme se s Davidem moc rádi."

397

"Ale... on zmizel!"

"Ano. Řekl mi, že musí jít, a já ho nechala."

"Ty víš, kde David Mathenge je?"

Mona se zarazila. V krku jí vyschlo, do očí se jí draly slzy. Nedokázala se donutit komukoli říct, že David se stal jedním z nich.

Grace chvíli pozorovala svou neteř, pak se významně podívala na Maria. Chápavě a diskrétně odešel z kuchyně. Grace a Mona se posadily. Hleděly si navzájem do tváře.

"Ty má malá chudinko," řekla Grace, "co si počneš?"

"Počnu? Budu mít Davidovo dítě."

"A pak co? Jak budeš žít?"

"Tak jako jsem žila celých čtyřiatřicet let. Jako žije každý, den po dni. Budu čekat, až se ke mně David vrátí."

"Takže víš, kde je?"

"Ano."

Grace pohlédla neteři do očí a přečetla si v nich odpověď, kterou by raději neznala. "A co to dítě? Jaký to pro ně bude život?"

"Bude milováno, teto Grace. Bylo počato v lásce a v lásce bude vychováno."

"A co když se David nikdy nevrátí?"

"Vrátí -" hlas se Moně zadrhl. "Pak to dítě vychovám sama a naučím je, aby bylo pyšné na svého otce, na své dvě rasy."

Grace sklonila hlavu a upřela oči na své ruce. Naslouchala ptačím písním venku za oknem. Podle nich svůj první dům, který na tomto místě před mnoha lety shořel, pojmenovala Domek ptačích písní. Vzpomínala na tu noc, kdy byla operační chýše v plamenech a kdy zevnitř slyšela volat dětské hlasy.

"Mono," řekla pomalu, "musíš vědět, že i když se David vrátí, už to nebude tentýž člověk. Změní se."

"Tomu nevěřím."

"Jestli se přidal k Mau Mau, pak přísahal a nedá se mu již důvěřovat."

"Davidovi ano."

"Mono, ty přece znáš sílu přísahy! Z rozumného, inteligentního člověka dokáže udělat zrůdu. Je to jako duševní nemoc. Oni věří v závaznost přísahy. David je Kikuju, Mono!"

"On je jiný."

"Ano? Slyšela jsi o těch věznicích v internačním táboře? Afričané, kteří kdysi byli loajálními předáky a kteří se obrátili proti svým bílým přátelům, procházejí tvrdým ozdravným programem. Vláda má v táboře skutečné čarodějné šamany, kteří tam chodí a přijímají přísahy proti Mau Mau! Mono,

398

cožpak to nechápeš? David je jedním z nich! A dal se k nim dobrovolně, ne proti své vůli. I když člověk přísahá loajalitu vládě, nedá se mu věřit, tím spíš, pokud se z vlastní vůle přidal k Mau Mau."

Mona prudce vstala. "David by mi nikdy neublížil. Já to vím."

"Mono, poslouchej -"

"Teto Grace, potřebuji tvou pomoc. Chci tě požádat o laskavost."

Grace stiskla rty do úzké linky. "Oč jde?"

"Píšu Davidovi dopisy. Chci mu je doručit."

"No vždyť víš, kde je."

"Já nevím, kde přesně je, a nevím, jak mu ty dopisy předat. Řekl, že když se s ním budu chtít spojit, mám jít za jeho matkou. Říkal, že ona už bude vědět, co dělat."

"Ano," řekla Grace smutně a poprvé od počátku bojů pocítila skutečnou zločinnost této odporné války. "Existuje podzemní síť. Vzkazy se jim nechávají v dutých stromech."

"Mama Wachera bude vědět, jak Davidovi doručit moje dopisy."

"A co mám udělat já?"

"Ona nemluví anglicky a já znám kikujsky jen pár slov. Šla bys se mnou a vysvětlila jí to?"

Grace zvedla oči. "Do Wacheřiny chýše?"

Mona přikývla.

"S tou ženou jsem nemluvila celé roky. Vlastně naposledy při tom obřadu irua... když jsem se pokoušela zachránit Njeri."

"Prosím," řekla Mona.

Hřiště na pólo nebylo používáno od sebevraždy lady Rose. Mona stále mluvila o tom, jak ho otevře nebo přemění ve velikou zahradu, ale nikdy se k tomu nedostala. Nyní bylo hřiště zarostlé plevely, plot rezivěl. Grace nedávno uvažovala o tom, že by se dalo docela dobře připojit k misii jako hřiště pro tři stovky afrických studentů její školy. Mona s Grace vyšly pod železným obloukem misijní brány a nyní kráčely po prošlapané stezce kolem travnatého břehu. Dva britští vojáci jim nabídli doprovod, ale ženy je ujistily, že z Mama Wachery nemusí mít strach. Afričané v obou táborech respektovali legendární šamanku a nechávali ji v klidu.

Jak se blížily ke skupince skromných chýší, Grace přepadly vzpomínky: na deštivý den v roce 1919, kdy přijely s Rose ve volských povozech a Rose měla malou Monu v náručí; na první stisk Jamesovy ruky; na den, kdy dal Va-

399

lentin pokácet fíkovník za jižním brankovištěm na hřišti; na noc požáru a následující dny zotavování ve Wacheřině chýši. Nyní kráčela podél hranice Wacheřiny samby, kde na deště čekaly fazole a kukuřice, a učitela, jak její misie s elektřinou a nejmodernějším lékařským vybavením pomalu mizí, jak ona sama vstupuje do jiného světa - do Keni dávných let.

Mama Wachera seděla na slunci a loupala listy z nějaké rostliny, v níž Grace rozpoznala léčivou bylinu. Šamanka si pobrukovala a připravovala své léky, které pak ukládala do tykví označených magickými talismany. Měla na sobě šat, kterým proslula: náhrdelníky z korálků, měděné náramky, ohromné náušnice, které jí protahovaly ušní lalůčky až k ramenům. Její vyholená hlava se leskla ve slunci, na zápěstích jí visely rituální posvátné talismany.

Vzhlédla k stříbrolesé memsaab v bílém plášti s kovovým a gumovým talismanem na krku. Nehovořily spolu již po mnoho sklizní.

Mona byla v přítomnosti staré Afričanky nesvá. Tolik toho o Wacheře slyšela; její chýše tu stála snad odedávna. A patřila k ní těkavá, snová vzpomínka: oheň, déšť, koží kožky a jemné ruce ochlazující její horké tělo. Mona věděla, že jí Mama Wachera kdysi zachránila život.

Grace oslovila Davidovu matku velmi zdvořile a uctivě; mluvila vynikající kikujštinou, kterou za celá ta léta dokonale zvládla. Mama Wachera byla také nesmírně zdvořilá a skromná, ale Grace si povšimla, že jim nenabídla tykev piva.

"Tyto dopisy, Mama Wachero," řekla Grace a podala jí svazek převázaný stužkou, "jsou pro tvého syna Davida."

Myslely jsme si, že bys mu je mohla doručit."

Mama Wachera upřela oči na Grace.

Vyčkávaly. V horké chýši bzučely mouchy, zbloudilý mrak zakryl slunce. Ale šamanka mlčela.

Promluvila Mona. "Prosím," řekla anglicky a snažila se svou chabou kikujštinou vysvětlit, jak mnoho by ty dopisy pro Davida znamenaly.

Wachera sjela očima Moně k pasu, pak zpět ke tváři. V jejím pohledu se skrývalo opovržení, jako by ta Afričanka znala tajemství pod Moninou košilí.

"Mama Wachero," řekla Grace, "tvůj syn by měl z těch dopisů určitě velkou radost. My nevíme, kde je. Víme jen, že odešel do lesa. Ale když odcházel, řekl mé neteři, že se s ním může přes tebe spojit. Řekl, že jí pomůžeš."

Mama Wachera pohlédla na ženu, která si kdysi postavila podivnou chýši z pouhých čtyř sloupů a palmové střechy

400

a které nyní patřilo mnoho kamenných budov s vydlážděnými cestami a automobily. Pak řekla: "Já nevím, kde je můj syn."

Grace přesto položila svazek na zem vedle šamanky a řekla: "Mwaiga", což znamená: "Vše je dobré, odejdi v pokoji", a otočila se.

Když kráčely po pěšině k misii, Grace řekla Moně: "Ona ví, kde David je. A bude chtít splnit jeho přání. Předá mu ty dopisy."

51

Simon Mwacharo, jeden z dozorců tábora, Wan-jiru Mathenge nenáviděl a zároveň po ní toužil. Dával si ji stále znovu a znovu vodit do své kanceláře, ve dne i v noci, odváděl ji od jídla a budil ze spánku, aby ji vyslyšel, aby zlomil jejího ducha.

"Kdo je váš bezprostřední nadřízený v Mau Mau?" ptal se jí snad stokrát. "Jaké máte spojení? Jak dostáváte příkazy? Kdo je Leopard? Kde je váš tábor?"

Mwacharo vedl tyto namátkové výslechy ve své kanceláři, narychlo postavené boudě se stěnami a střechou z vlnité-10 plechu, kde byl jen stůl, židle a radiotelefon. Vždy vyslyšel Wanjiru v přítomnosti bílého důstojníka a čtyř askariů [vydržel to celé hodiny. Nechával ji stát na kamenné podlaze v parném dni, kdy se bouda měnila ve výheň, i v dešti, kdy bylo uvnitř vlhké chladno. Wanjiru se buď třásla, nebo potila, byla slabá a vyčerpaná, ale stále mlčela. Od chvíle, kdy přišla do tábora s nejvyšší ostrahou v Kamiti, neřekla úřadům ani slovo.

Nakonec ji po jedné či dvou hodinách palebného výslechu Simon Mwacharo propouštěl, aniž se cokoli dozvěděl.

Byl to však cílevědomý muž. Wanjiru Mathenge získala u Mau Mau hodnost polního maršála, úřady ji označily za "tvrdý oříšek" a daly jí černou kartu, což znamenalo, že patří k nejnebezpečnějším vězňům. Mwacharo věděl, že pokud se mu z ní podaří něco vymátlit, vyslouží si tak uznání svých nadřízených a možná i povýšení.

Vyslýchá Wanjiru už pět měsíců. Věděl, že ji nakonec musí zlomit.

"Dívej se, Hano," říkala Wanjiru své čtyřleté dceři. "Dávej pozor, co dělám, protože jednoho dne budeš šamankou jako tvá babička."

Historiky o Mama Wacheře, matce jejího otce, měla malá Hana nejraději, ještě raději než povídání o hoře Keňa. Kéž

401 by jí je matka teď vypravovala místo toho, aby jí ukazovala, jak z prstu odstranit ošklivý starý trn.

"Tak," řekla Wanjiru starší ženě z kmene Embu, která seděla na zemi, zády opřená o zeď. "Dobře si to vymyjte, mama, a dávejte si pozor, kam šlapete."

Očistila jehlu, jednu z nejcennějších věcí, které měla u sebe, zapíchla si ji do límce a obrátila svou pozornost k další ženě.

Tri tisíce žen vězněných v internačním táboře v Kamiti zabíraly pouze čtvrtinu jedenácti tisíc akrů rozlehlé věznice. Byly odděleny od mužské části vysokým drátěným plotem, strážními věžemi a rolemi ostnatého drátu. Obyvatelé Kamiti byli považováni za nebezpečné politické vězně, proto se jednalo o tábor s nejvyšší ostrahou. Podmínky byly stejně tvrdé pro muže i ženy s dětmi, jídlo bylo ohavné, celý přelidněný a lékařská pomoc tak chabá, že se jí tak snad ani nedalo říkat. Proto se Wanjiru, vyškolená zdravotní sestra, stala snad jedinou osobou, která v bloku D poskytovala nějakou zdravotnickou péči.

Prohlédla paži další ženy, která měla po mučení hnisavé rány a tiše řekla: "Pořád si je čistíte, mama. A slunce Matky Afriky vám je vyléčí."

Wanjiru se cítila tak bezmocná! Bez léků, obvazů, bez pořádného jídla nedokázala pro tyto trpící, vyvržené žehy udělat téměř nic. Přesto se snažila. Čerpala ze svých znalostí moderní medicíny a hygieny i z tradičního léčitelství, kterému se učila u Mama Wachery. Občas i pouhý pohled Wanjiru Mathenge na jejich rány či trpělivé naslouchání jejich nářkům jejím spoluvězenkyním pomáhaly. Měly štěstí, že ji mají, na tom se shodly všechny.

Když prohlédla poslední ženu, Wanjiru vstala a vzala svou dceru za ruku. Byl čas dojít k táborové studni pro vodu. Kráčela s Christopherem přivázaným k zádům. Byly mu už dva roky a byl den ode dne těžší. Wanjiru by mohla své děti nechat v péči jiných žen v táboře, jako to dělaly mnohé matky, ale nikdy, od chvíle, co je porodila, je nespustila z očí. Nenechá se od nich oddělit ani teď.

Plahočila se pod šedou nízkou oblohou, bedlivě sledována zraky bělošských i afrických dozorců na věži, na níž ve větru vlála britská vlajka. Prošla kolem velké skupiny žen; posedávaly či poléhávaly tu venku kolem stěn i teď v zimě na zemi a mnohé z nich měly jen lehké oblečení. Znovu se sama sebe ptala, jakých zločinů se tatQjibohá stvoření dopustila. Určitě z těch tří tisíc žen v táboře patří k Mau Mau sotva padesát. Co udělaly ty ostatní, že si zasloužily takové zacházení?

402

Nemají manžely, pomyslela si. Nikdo je nechce. Povazují je za zbytečné. A to je jejich největší zločin.

Voda byla nechutná a špinavá, ale stále lepší než žádná. Wanjiru nepřestávala na ostatní naléhat, aby sebe i své děti udržovaly v čistotě. Choroba byla v táboře Kamiti jejich největším nepřítelem a Wanjiru bez ustání vykládala, jak s ní bojovat.

Zastavila se s nádobami z tykvi, aby pohlédla přes ohromné role ostnatého drátu, který se vinul kolem tábora. Bylo to skličující místo. Viděla daleko, až tam, kde na horách padal hustý déšť. Ve zvedajícím se větru zaslechla znovu svůj rozsudek při soudním procesu: Obvinění: teroristická činnost proti Koruně. Trest: k počtu guvernéra - nejvyšší ostraha, doživotí.

Doživotí...

Opravdu jí to udělají? Budou ji i její děti držet za tímhle drátem do konce života? Wanjiru bylo teprve šestatřicet let, doživotí znamenalo velmi dlouhou dobu.

Na zádech ucítila Christopherovo teplo a tíhu, v ruce tiskla Haninu maličkou dlaň a najednou ji přepadla panika a zuřivost. Jakých zločinů se dopustili tihle malíci s výjimkou toho, že se narodili s právem na svobodu?

Kolem prošla ženská dozorčí. Byla to vysoká žena z kmene Wakambů, vedla dva vzteklé psy, kteří popoháněli Wanjiru na cestě k jejímu baráku. Wanjiru myslela na Davida. Kde asi je? Co s ním dělá tahle válka?

"Kdysi dávno," vyprávěla Wanjiru tiše za zvuku deště, ^žila v chýši na břehu řeky jedna velmi moudrá šamanka. Žila se svou babičkou a svým synem a tam na břehu řeky, která jim dávala vodu a zavlažovala jejich kukuřici, proso a fazole, byli velice šťastní. Jednoho dne přišel k řece podivný člověk. Šamanka nikdy nikoho takového neviděla. Jeho kůže měla barvu bledězelené žáby a mluvil jazykem, který Děti Mum-bi neznaly. Šamanka ho pojmenovala Mzungu právě proto, že byl tak divný."

Ženy v cele se k sobě přitiskly, aby se trochu zahřály, a pozorně naslouchaly jejímu vyprávění. Tenhle příběh nikdy neslyšely.

"A Mzungu řekl šamance, že se mu líbí toto místo u řeky a že by tam rád žil. Ona mu odpověděla, že je vítán, protože jídla, vody i slunce je pro všechny dost. A tak si na jiném místě u řeky postavil svůj dům.

Šamanka žila se svou babičkou a synem u řeky v míru. Byli šťastní a měli se rádi. A nevadilo jim, že mají Mzungu za souseda. Ale pak jednoho dne posedla Mzungu nenasytnost."

403

Christopher se zavrtěl v matčině klíně. Tuhle pohádku již vyprávěla, on chtěl slyšet jinou - jak divoký krocan přišel ke svým skvrnám. Hana se stočila po matčině boku a se třemi prsty v ústech usnula.

V této cele, jež byla postavena pro deset lidí, se u chladných vlhkých stěn a na podlaze tísnilo šestadvacet žen, některé dokonce s malými dětmi. Všechny naslouchaly jejímu vyprávění. Nevadilo, že to není povědomý tradiční příběh - ačkoli takové měly nejraději - stačilo, že je zabavila a pomohla zapomenout na únavu z celodenního vláčení kamene, pohřbívání mrtvých a dřiny na polích, kde pěstovaly obilí pro své spoluvězeňkyně. Všechny měly hlad, ale Wanjiru alespoň na chvíli odvedla jejich myšlenky od suché a neslané kukuřičné kaše.

"Mzungu řekl šamance, že chce víc půdy, že to, co má, mu nestačí. A ona odpověděla: 'Vezmi si, co potřebuješ, je tu dost pro všechny.' A tak si Mzungu vzal další půdu a svou sambu rozšířil."

Děšť bušil do jediného okna cely a do střechy z vlnitého plechu. Přestože byl stále den, v baráku bylo šero. V celách nebyly ani svítlny, ani žárovky a ženy nemohly dělat nic než spát a ráno se probouzet do dalšího dne utrpení a nejistoty: kde jsou jejich muži, kdy budou propuštěni, proč jsou vlastně ve vězení?

Všechny věděly, že to má cosi společného s Mau Mau. Ale většina se v duchu ptala: cožpak si vláda opravdu myslí, že všechny tyto ženy patří k bojovníkům za svobodu? Třeba bezzubá Mama Margaret nebo chromá Mumbi? Dnes odpoledne přišli do bloku D "nápravní čarodějové", kteří přijímali protipřísahy. Pro mnohé z nich to byl zbytečný rituál, protože žádnou přísahu nikdy nesložily.

"Mzungu znovu přišel do šamančiny chýše a řekl jí, že potřebuje ještě více půdy. A ona odpověděla: 'Vezmi si, co potřebuješ, je tu dost pro všechny.' Mzungu to dělal den po dni, až to k jeho sambě nebylo daleko. Byla hned vedle její! A pak řekl: 'Potřebuji další půdu.' A ona odpověděla: 'Vezmi si, co potřebuješ, je tu dost pro všechny.' Jenomže Mzungu chtěl půdu, na které stál posvátný fikovník, a tehdy šamanka zdvořile řekla: 'Ne, můj příteli. Tuto půdu nemůžeš mít, protože ta, jak vidíš, patří Ngai, Pánu jasu.'"

Posluchačky nad šamančinou odpovědí potěšené zamručely. Když však slyšely, že Mzungu strom stejně vykopal, všechny vykřikly/

"Šamanka uvalila na Mzungu a veškerá pokolení, která od něho vzejdou, tahu a řekla, že ho proklíná až do chvíle, kdy se svatá půda navrátí Dětem Mumbi."

404

li

Ženy tleskaly a všechny souhlasily, že to byl hezký příběh. Pak se začaly ukládat k dlouhému hladovému spánku, pokoušely se najít nejlepší polohu na přikrývkách, které jim byly rozdány, některé se snažily z vyschlých prsou nakojit své děti, jiné vzlykaly ve vzpomínkách na domov, odkud byly odvečeny. Většinu z nich odváděli při nenadálých překvapivých zátažích, naložili je do nákladňáků odděleně od mužů a odváželi pryč. Ještě po cestě mnohé z nich viděly, jak jim do chýší lezou vojáci a vycházejí s plnými náručemi.

"Mama Wanjiru!" ozval se naléhavě hlas ve dveřích cely. "Pojďte rychle! Mama Njoki je moc nemocná!"

Wanjiru šla s tou ženou do vedlejší cely, kde seděla Njoki opřená o zeď. V chabém světle pronikajícím oknem si Wanjiru všimla opuchlého a zarudlého jazyka. Njoki měla na těle hnisavé rány a kůže tu a tam podivně povislou. "Jak se cítíte, mama?" zeptala se Wanjiru mírně. "Zvracíte?" Žena přikývla. "A máte průjem?" Další přikývnutí. "Pálí vás v krku?" Njoki několikrát za sebou v nekontrolovatelném reflexu otevřela a zavřela dlaň. Wanjiru poznala, že delirium přijde každou chvíli - a po něm smrt.

"Jsou tu ještě další?" zeptala se Wanjiru ženy, která ji sem přivedla.

Ano, byly tu i další, ale nebyly na tom tak špatně jako Mama Njoki.

"Musím mluvit se Simonem Mwacharo," řekla Wanjiru dozorkyni, která měla jejich budovu na starost. "Je to naléhavé!"

V Mwacharově kanceláři byl bílý britský důstojník Dwyer. Hráli karty pod hromovými zvuky deště bušícího do plechové střechy. Oba překvapilo, když uviděli vcházet na kost promáčenou Wanjiru. Mwacharou projel kratičký záblesk naděje, že mu přišla podat informace, které po ní chtěl, ale tato naděje zmizela, když Wanjiru promluvila: "V bloku D vypukla pelagra."

"Jak to víte?"

"Viděla jsem oběti. Některé jsou na tom moc špatně. Zemrou, pokud nezlepšíte kvalitu jídla. Potřebujeme i něco jiného než kukuřici!"

"O čem to mluvíte?" zeptal se důstojník Dwyer. "Nic jiného vaši lidi nejedí."

"Potřebujeme zelené fazole! Samotná kukuřice nemá vitamín B."

Povytláhl obočí. "Jak to, že tohle víte?"

Opovržlivě se na bělošského důstojníka podívala. "Mám ošetřovatelský kurs v Nairobi. Zním souvislosti mezi výži-

405

vou a zdravím. A říkám vám, že jídlo v tomhle táboře zdravé není!"

Na důstojníka Dwayera to na okamžik udělalo dojem. Nikdy se ještě nesetkal se vzdělanou Afričankou. "Proč bychom vás měli kmit? Abyste měly sílu a mohly se vrátit do lesů a dál s námi bojovat?"

"Tak," řekl Mwacharo a došel až k ní, "vy chcete, abych vám každý večer uspořádal banket?"

"Jen nám dovolte pěstovat fazole. Anebo ať daktari rozdává vitamínové tablety. Pelagra se rozšíří, jestli ji teď nezastavíte."

Mwacharo se zakřenil a Wanjiru ztuhla.

"A co uděláš ty na oplátku?" zeptal se.

"Prosím, dejte nám lepší jídlo," řekla mírně.

Dozorci ji chytil za řadro a zmáčkl. Wanjiru zavřela oči.

"Až mi řekneš, co chceš," odpověděl, "o tajemství Mau Mau a o Leopardovi, pak se postarám o tvoje vitamíny."

Mama Njoki zemřela následujícího dne stejně jako další dvě ženy a tři děti. Wanjiru odvolali z kamenolomu, kde

nekonečné hodiny rozbíjela skálu, ke zvláštnímu pohřebnímu úkolu. Večer prošla všechny cely bloku D a zjistila, že s pe-lagrou je to horší.

Svůj protest začala mezi ženami ve vlastní cele, odkud se rozletěl po celém táboře. "Matky Keni!" volala. "Zabíjejí nás tím mizerným jídlem! Musíme se sjednotit a postavit se jim! Nesmíme jim dovolit, aby nás takhle zákeřně vraždili! I když jsme z různých kmenů, musíme vytvořit společnou frontu! Neměli bychom být jen Kikujové, Luové nebo Wakambové, musíme si pamatovat, že jsme všechny keňské matky a bojujeme za budoucnost svých dětí!"

Jako trest za své buřičské řeči musela Wanjiru spolu s Mama Nginou, Kenyattovou manželkou, vynášet kbelíky s výkaly vězeňkyň.

I nadále však kázala svým sestrám, rozněcovala je, takže ji nakonec zavřeli bez dětí na jedenadvacet dní na samotku. I odtud však Wanjiru organizovala stávku za lepší jídlo. Jelikož věděla, že její strážní nejsou Kikujové, zpívala v noci kik-ujské písně, které se rozléhaly nad táborem. Nabádala v nich matky Keni, aby odmítaly ovesnou kaši, již ráno dostanou, aby odkládaly své motyky a odpíraly nosit kámen, dokud se jídlo nezlepší.

Když ji o tři týdny později propustili ze samotky a ona bolavýma očima mrkala na slunci, zjistila ke své radosti, že její plán fungoval. Ženy naslouchaly jejím písním a dělaly to, k čemu je nabádala. Bojkot jídla jim vynesl ústupek ve formě

406

L

políček zelených fazolových lusků a rozdávání vitamínových tablet jednou týdně.

Dozvěděla se však, že pro malou Hanu je již pozdě.

"Dělaly jsme, co jsme mohly," řekla jí jedna z žen v cele. "Ale pomoc přišla příliš pozdě. Teď už nemůže jíst."

Wanjiru si posadila ochablé dítě na klín a kolébala je v náručí. Zpívala Haně kikujské ukolébavky, zatímco Christop-her ji pozoroval velkýma, vážnýma očima. V noci se Hana zavrtěla, řekla: "Mami" a zemřela.

Druhý den ráno Wanjiru sama vykopala hrob, jeden z mnoha pro oběti pelagry, a navrátila svou dceru do země Matky Afriky.

Trvalo to hodiny, Wanjiru už sotva stála na nohou. Simon Mwacharo ne a ne přestat s nekonečnými otázkami: "Od koho jsi dostávala rozkazy? Kde jste měli v lese tábor? Kdo je Leopard?"

I pro důstojníka Dwyera to byl příliš dlouhý výslech, takže se nakonec zvedl a odešel.

"Nechtě mne spát," řekla Wanjiru. "Prosím..."

"Až mi řekneš, co chceš slyšet. Dej mi informace o Mau Mau a dostaneš, co budeš chtít. Slibuji."

Wanjiru se točila hlava. Nejedla víc než den a Simon Mwacharo ji tu nechával stát už celé hodiny.

"Blbá ženská," řekl, "ta tvoje paličatost bude tvůj rozsudek smrti, cožpak to nevíš? A jestli se nestaráš o sebe, měla bys myslet alespoň na svého syna!"

Vzpomněla si na Christophera, o něhož se v cele staraly ostatní ženy. Jestli musí zemřít pro uhuru, ať se tak stane, říkala si Wanjiru v duchu. Já nezhadím svou věc jen proto, abych zachránila život sobě nebo svému synovi.

"Řekni mi, co chceš vědět," ozval se Mwacharo, "nebo to z tebe vymlátím."

Došel ke dveřím a zamkl je. Když dal signál čtyřem aska-riům, Wanjiru najednou zpozorněla.

"Koleduješ si o to už dlouho," řekl a začal si rozepínat opasek. "S těmi svými vitamíny a bojkoty a povýšenými způsoby. Já ti ukážu, co opravdu jsi. Ukážu ti, co si zasloužíš. A křič si, jak chceš, i kdyby tě někdo slyšel, neudělá vůbec nic."

Stráže shodily Wanjiru na podlahu. Dva ji chytili za ruce, druhí dva jí drželi nohy.

Simon Mwacharo si rozepjal kalhoty a řekl: "Až s tebou skončím, vystřídají se na tobě všichni čtyři."

Wanjiru upřela v hrůze oči do stropu. Soustředila se na kopce a údolí šedého plechu a představovala si v nich zelené kopce a údolí svého domova kolem Nyeri. Myslela na slad-

407

kou vůni borových lesů, na vířivé potoky a vodopády, na obrovská hejna ptáků a nesčetné květiny, na děti zpívající ve vesnici, na ženy radostně pracující ve slunci, na manžela, kterého kdysi milovala -Wanjiru trhla hlavou a vykřikla:

"Davide!"

52

Mona seděla u okna a bez přestání hleděla ven už skoro dvě hodiny. Nakonec bylo její čekání odměněno. "Strýčku Jamesi!" zvolala a vyskočila.

Pospíchala mu naproti na verandu Gracina domu, své tříměsíční dítě v náručí. Jakmile však vystoupil z auta a ona spatřila výraz na jeho tváři, věděla, že jel do Nairobi nadarmo.

"Je mi to líto, Mono," řekl a kulhal do schodů. Jamesovi bylo již šestašedesát a staré zranění nohy z první světové války se bolestivě ozývalo. "Všude jsem hledal, ptal jsem se, ale David Mathenge mezi zatčenými není."

"To znamená, že je stále v lese."

"Anebo je mrtvý," řekl James a položil jí ruku na rameno. "Musíš přijmout i tuto možnost, Mono. Hodně jich zabili."

James Donald hovořil o operaci Kovadlina, která se uskutečnila před třemi měsíci - v dubnu. Šlo o masivní zátah Britů proti Mau Mau, který vyústil v zatčení a uvěznění pětaticeti tisíc Afričanů. Jelikož Mona nedostala od Davida za celý ten rok ode dne jeho odchodu žádnou odpověď na své dopisy, jež neustále dávala Mama Wacheře, došla k názoru, že je určitě v internačním táboře, a proto jí nemůže psát.

James jí tudíž nabídl, že využije svého vlivu a pokusí se něco zjistit. On, Geoffrey, Grace a sluha Mario byli jediní, kdo věděli, že se David přidal k Mau Mau a že dítě v Monině náručí je jeho.

Kolonie byla plná spekulací o nemanželském dítěti Mony Trevertónové. Či to může být? Vždy bývala tak milá, tak slušná, povídalo se. Ale jen si vzpomeňte, jak dopadla její matka. Nakonec se všichni shodli, že dítě je Geoffreyho Donalda. Vždyť byl pořád v Bellatu.

Mona si z klepů nic nedělala. Děťátko nemělo moc vlasů a pleť mělo jako smetana. Vypadalo jako každé jiné dítě. Ale Mona věděla, že přijde čas, kdy se na dceři projeví její polo-africký původ, a pak se obočí lidí určitě pozvedne. Doufala, že do té doby si Keňa vyřeší své rozpory a její dcera nebude muset trpět sociálním a rasovým stigmatem.

408

Určitě pro nás existuje budoucnost, říkal jí David té červnové noci před rokem, kdy se milovali a přísahali si věčnou oddanost, v níž budeme moci kráčet bok po boku ve slunci jako muž a žena.

Čeká nás taková budoucnost? ptala se v duchu Mona, kráčeje se sirem Jamesem do kuchyně, kde Mario připravoval oběd. Budoucnost, v níž se budeme moci s Davidem vzít, aniž by nás všichni zavrhlí, v níž budeme moci jet ve vlaku ve stejném vagónu, vejít společně do hotelové jídelny, sednout si ke stolu a objednat si večeři? Pozdě v noci, když ležela v posteli a svírala své dítě v náručí, jí její toužebná láska k Davidovi dávala víru, že taková budoucnost je nejen možná, ale dokonce velmi blízká. Ale v denním světle, když si kolem pasu připínala revolver a poslouchala zprávy o dalším zabíjení, dalších zvěrstvích na obou stranách, ztrácela se jí krásná budoucnost před očima jako čajová růže vystavená horkému slunci. V Keni jezdili běloši ve vlaku vždy ve vozech první třídy, Afričané ve třetí a nikdy spolu nesedali u jídla. Její představy byly z jiného světa; stejně tak mohla toužit po modrém z nebe.

"Jambo, bwana," řekl Mario, když naléval Jamesovi čaj. "Habari gani?"

"Mzuri sana, Mario. A ty?"

"Jsou to zlé časy, bwana. Moc zlé."

Ano, zlé, souhlasil James, ale každým dnem se to lepší. Za tři měsíce od operace Kovadlina byli Britové svědky poklesu síly Mau Mau. Ačkoli ne všech pětaticet tisíc zatčených bylo Mau Mau, zatažením tak velké sítě Britové náhodou chytili pár velkých ryb. Kdyby tak dostali toho, kdo v této oblasti přijímá přísahy, a nejvyšší velitele Mau Mau, ke kterým patřil i Dedan Kimathi a ten, jemuž říkají Leo-pard, pak by toto povstání zhaslo jako plamen, tím si byl James jist. A pak co?

James zamyšleně míchal čaj. Za oknem se na Gracinych měsíčkách a maceškách rojily včely, vydlážděné cesty misie žily obvyklým ruchem, britští vojáci hlídali s nabitými puškami kolem celého pozemku.

James Donald neměl nejmenších pochyb, že Mau Mau jednou provždy Keňu změní. Věděl, že až tato občanská válka skončí, země zažije drastickou obnovu. Již nyní se dějí věci, o kterých se bílým osadníkům nikdy ani nesnilo: do vlády byl jmenován první africký ministr.

Ale pokud Afričané očekávají samosprávu, pomyslel si James, koho si zvolí do čela?

"Viděla jsi Geoffreyho?" zeptal se.

409

"Dnes se tu zastavil," odpověděla Mona a začala Mumbi krmit z láhve. "Přidali se s Timem Hopkinsem k oblastnímu komisaři při dalším pátrání po tom, kdo u nás přijímá přísahy. Plánují nějakou překvapivou akci."

James si vzal krajíc chleba a namazal jej máslem. Nevěděl, co se stalo mezi Monou a jeho synem. Muselo to však být hodně zlé, protože nyní mezi nimi zela propast, kterou ani jeden nedokázal překročit. Ti dva spolu už nemluví skoro rok, říkal si James. A kdykoli přijel Geoffrey s Use a svými pěti dětmi na návštěvu, Mona se vždy omluvila a odešla z pokoje. James měl podezření, že to má něco společného s Davidem Mathenge.

"Mario," řekl James, "vypadá to, že jsem spotřeboval všechnu džem. Nebyl by tam náhodou -"

Ale k jeho překvapení tam sluha již nebyl.

Z hory Keňa se snášel opar. Obemykal kmemy stromů, polykal trávu i keře, zatěžoval každý list a lístek těžkými kapkami rosy. Do půlnoci se les změnil v mlžné království plné stínů, jakési podsvětí, podobné tomu, ve kterém podle kikuj-ské víry žijí předkové.

Mlhou kráčeli osamoceně dvamuži, vlasy měli mokré rosou, potřhané šaty promočené. Šli zdaleka, z mokřin na vrcholcích Aberdar pokrytých mraky, kde bambusový prales a vřezné bažiny ukrývaly jejich tajný svobodný tábor. Kráčeli opatrně a smysly měli po tak dlouhé době života v lesích vycvičeny jako divá zvíř. Slyšeli jako leopard, cítili jako antilopa a kráčeli jako na tlapkách, neslyšně, hrozivě. Věděli, že všude kolem číhá nebezpečí, nejen od divoké zvěře, ale i od britských vojáků, kteří svou novou partyzánskou taktikou začali pronikat do horských lesů.

Ti dva patřili k Mau Mau. Byli zoufalí, měli své poslání.

Najednou se zastavili a naslouchali. Nedaleko byl tábor. Slyšeli na ohništích praskat bambusové dřevo. Jeden z nich -vůdce - se plížil s nabitou pistolí vpřed. Kráčet s palcem na pojistce a s ukazovákem na spoušti. Kdyby vojáci spustili poplach, mohl okamžitě vystřelit.

Britští vojáci, jak viděl se svým souputníkem skrz stromy, jedli hovězí z konzervy a pod plátěnými plachtami se pokoušeli zahřát. Byli bledí a vypadali uboze, sem, do tiché džungle mlhy a lián se vůbec nehodili.

Oba Mau Mau vykročili znovu na cestu. Jejich cíl byl příliš důležitý, než aby se zdržovali vražděním několika vojáků. Příkaz přišel z těch nejvyšších kruhů, od samotného De-dana Kimathi, vrchního velitele Mau Mau. Podzemní roz-

410

vědka přinesla zprávu o bílém novorozenci v domě Mem-saab Daktari, Grace Trevertonové. Kimathi to dítě chtěl a chtěl je živé.

Po operaci Kovadlina, která ochromila Mau Mail do té míry, že mnozí bojovníci za svobodu byli zcela odříznuti od dodávek zásob, hladověli, byli nemocní a neměli se do čeho obléci, Kimathi rozhodl, že uspořádá masové verbování nových lidí. Právě teď jeho muži pořádali nájezdy na kikuj-ské domy, odváděli odtamtud jejich obyvatele a nutili je skládat přísahy. Byl to jediný způsob, jak bylo možné rozmnožit armádu. Tito Kikujové však byli zapřísáhlí loajalisté a odolávali Mau Mau po dva roky. Kimathi věděl, že jejich přísaha bude muset být velice mocná a silná. Tentokrát při obřadu nepoužijí psy ani panny, ale dítě bílé memsaab. Jakmile bude pozřeno tabu lidské maso, nikdo z těch, které k přísaze donutí, nebude moci neuposlechnout Kimathiho rozkazů.

Nakonec se oba muži - vůdce zvaný Leopard a jeho společník, člověk přijímající přísahy - vynořili z lesa a ocitli se v lázni měsíčního svitu. Úhledné malé samby byly rozesety na travnatých horských svazích a sahaly až k řece. Z kuželo-vitých střech se zvedaly sloupy kouře. Rozlehlá Gracina misie, podobná městečku, spala za zamčenými dveřmi a okny. Oba Mau Mau viděli vojáky na obchůzce. Jeden z lesních mužů, ten, který přijímal přísahy, ukázal svému společníkovi velký dům mezi stromy uprostřed zahrady, kde žila Memsab Daktari. To dítě je tam, řekl, v tom pokoji, u jehož okna je obrovský platan. A to okno, ujišťoval svého přítele, je odemčené.

Než se vydal dolů po cestě vedoucí k řece, Leopard na chvíli zaváhal. Přímě před ním se v měsíčním světle tajemně rozprostíral obdélník hřiště, na jehož jižní straně stály tři malé kikujské chýše. Okem bloudil po protilehlém svahu, kde stál na kopci v měsíčním svitu velkolepý dvoupatrový dům jako drahokam na temně zeleném sametu. V domě byla tma. Pomyslel na jeho obyvatele, vzpomněl si i na postel, v níž spala ona. A na krátký okamžik jej přemohl smutek. To všechno - klidná řeka, tři malé chýše, dům na kopci - to všechno je pryč, navždy...

Mona se ve spánku neklidně obracela z boku na bok. Pronásledovaly ji zlé sny, budila se každou chvílí a srdce jí prudce bušilo.

Zase se probírala, rychle otevřela oči a upřela je do tmavého stropu a zaposlouchala se do ticha v domě. V ložnici dole

u haly spala teta Grace a sir James. Tim Hopkins si roztáhl matraci ve velké komoře u kuchyně. Osadníci, které z Keni nevyhnal ani výjimečný stav, se nyní pro vlastní bezpečnost zdržovali pospolu.

Mona naslouchala. Srdce jí prudce bilo. Opravdu slyšela nějaký zvuk?

Dům však byl pevně zamčen, James a Mario se o to postarali. A všude kolem jsou přece vojáci.

Zvedla hlavu z polštáře a pohlédla na tělíčko v kolébce u nohou své postele. Její dcera, radost Monina života, klidně snila v dětské nevinosti.

A pak najednou měsíční svit pronikající oknem zaclonil stín. Mona vyjekla a posadila se. Natáhla se po své pistoli, vyskočila z postele a rozsvítila.

Vykřikla.

Dva Mau Mau v cárech, jeden s bradkou a dlouhými vlasy, druhý se známou tváří, které všichni věřili, vpadli do pokojíku. Zvedla pistoli a začala střílet. A pak se její oči střetly se zrakem muže s bradkou.

"Davide?u zašeptala.

Zíral na ni jako uhranutý. Po tváři mu přešel zmatený výraz.

Pohlédla na druhého muže, na Maria. Tvář měl nezměněnou, ale jeho oči! Byly divoké, kruté a budily v ní hrůzu. A pak zničehonic Mona pochopila. Přišli si pro její dítě.

"Ne," zašeptala. "Davide, nedělej to! Je to tvoje dítě! Je to tvá dcera!"

Pohlédl do kolébky. Připomínal člověka, který se probral z hlubokého transu. Vypadal zmateně, jako by sám nevěděl, kde se tu vůbec vzal.

"Davide!" křičela. "Ty jsi nedostal mé dopisy!"

Jediným náhlým prudkým pohybem sáhl Mario do kolébky a uchopil dítě. "Ne!" ječela Mona. Vystřelila. Kulka se zabořila do zdi.

Mario zvedl svou pangu a chtěl ji hodit na Monu. David ho chytil za paži, ale Mario ho odstrčil a David omráčeně upadl na stěnu.

Dveře se rozletěly. Dovnitř vpadl James s holí v ruce. Vrhle se na Maria. Ale panga si ho našla o vteřinu dříve. James se chytil za krk a klesl na kolena.

Mona se hnala vpřed a snažila se vyrvat dítě Mariovi z rukou. Vykroutil jí pistoli a vystřelil na ni. Minul.

Pak byl David znovu na nohou a pral se s Mariem. Sevření dítěte povolilo, holčička spadla na podlahu k nohám zápasících mužů.

412

Mona klesla na všechny čtyři a snažila se na dítě dosáhnout.

Mariova pistole vystřelila. David odlétl, ruce si tiskl k hrudi.

Mona se k němu rozběhla. Upadl jí do náručí.

A pak se ozval další výstřel. Grace Trevertonová stála najednou ve dveřích, oběma rukama držela pistoli. Vystřelila podruhé a Mario padl mrtvý k zemi.

Doktor Nathan zavřel tiše dveře Graciny ložnice a řekl: "Bude teď spát. Dal jsem jí prášek pro uklidnění."

"Ano," řekl Geoffrey. Byl tak otřesen, že ani nic necítil. Z Kilima Simba jel po tom telefonátu, jak nejrychleji mohl. Přijel však pár minut poté, co jeho otec podlehl zranění, které mu zasadila panga.

Tim Hopkins, který dorazil na scénu po posledním osudovém výstřelu, se nyní probral z omámení a rozhlédl se po zalidněné kuchyni. Byla plná vojáků bombardujících Kikuje s ospalými očima otázkami. Zjistilo se, že člověkem přijímajícím přísahy byl Mario. Ale co měl s Mau Mau společného David Mathenge, to nikdo nevěděl. "Poslyšte," řekl Tim, "kde je Mona?"

"Nevím a je mi to úplně fuk." Geoffrey ji teď opravdu nenáviděl. Tohle všechno byla její vina. Byl rád, že její černý milenec je mrtvý stejně jako jejich míšené dítě. Podle Geoffreyho to byl zasloužený trest.

"Promiňte, pane," řekl jeden z vojáků. "Pokud mluvíte o slečně Trevertonové, tak ta před chvílí odešla z domu a vydala se po cestě tam nahoru."

Tim vyhlédl otevřenými dveřmi. Voják ukazoval na Bella-tu. "A vy jste ji nechal! Vy idiote!"

Vyběhl z Gracina domu a spěchal po dřevěných schodech do travnatého svahu.

Nahoře se zastavil a rozhlédl. Byla jasná noc, měsíc byl v úplňku a hvězdy zářily. Povadlé nesklizené kávovníky stály po tisících v měsícem osvětlených řadách a vlály k stříbřitě, zamlžené hoře Keňa. Otočil se k domu. Všude byla tma. Ale

zadní dveře byly otevřeny.

Vešel dovnitř a zaposlouchal se. Nad sebou zaslechl nějaké zvuky. Proběhl temnou jídelnou i obývacím pokojem, schody bral po dvou, dokud se neoctl ve druhém patře. Zastavil se a shlédl dolů do šeré haly. Vzduch páchl zatuchlinou. Z jednoho pokoje vycházelo slabé světlo.

Tim vstoupil a našel Monu v pokoji plném pavučin, který vypadal jako by ho již léta nikdo nepoužíval. Vévodila mu obrovská stará pohovka, jejíž potahy a kanýrky časem ze-

413

žloutly. Byl tam i toaletní stůl plný lahviček s vyschlými parfémy. Mona klečela a zběsile prohrabávala zásuvku prádelníku.

"Mono?" řekl, když vešel. "Co to děláš?"

V jedné ruce se jí chvěla svítilna, druhou šileně hrabala mezi krajkami, hedvábím a saténem.

Tim poklekl vedle ní a tiše zopakoval: "Mono? Co to děláš?"

"Já to nemohu najít," řekla.

"Co nemůžeš najít?"

"Já - já nevím." Ze zásuvky létalo negližé, průhledné růžové noční košile a prádlo jemné jako pavučina. "Ale musí to tu být."

Rozhlédl se kolem sebe. Mona už prohledala všechny zásuvky v místnosti, jejich obsah ležel na podlaze - oblečení, papíry, fotografie. Se zamračením v zádech si uvědomil, že tohle bývala ložnice lady Rose, do níž roky nikdo nevstoupil. A najednou si vzpomněl na tu noc, kdy byl hrabě zabit, na tu zoufalou jízdu na kole.

"Mono," řekl mírně, "co hledáš?"

"Já nevím. Ale musí to tu být. Kdysi to tu bylo..." Rozplakala se.

Tim ji objal a snažil se ji ukonejšit. Mona se k němu otočila a plakala mu na hrudi. Zvedl ji na nohy a pevně ji objímal, zatímco ona vzlykala a vyplakávala se ze svého žalu a úzkosti.

"Cítím takovou bolest! Ach, Time, ta bolest!"

Nevěděl, co na to říci. Ale chápal, co Mona cítí, protože i on to cítil - kdysi dávno, v aleji, kde mu řekli, že Arthur zemřel, když se mu snažil zachránit život.

"Time! Time!" vzlykala mu na rameni. "Objímej mě! Prosím, drž mě! Nenechávej mě samotnou!"

Objal ji pevněji. Přitiskla se k němu. V očích se mu nahromadily slzy vzpomínek i soucitu.

"Cítím takovou bolest! Všeptala. "Nevydržím to."

Zvedla k němu rty. Dovolil jí, aby ho políbila. -

"Neopouštěj mě," řekla. "Já to nevydržím."

Plakal spolu s ní, cítil znovu svou starou bolest a prázdné roky bez lásky, které přišly po Arthurově smrti. Opřela se o něho, jako by už sama nemohla stát, a on ji dovedl k zaprášené posteli, přivezené v roce 1919 až z Bella Hill.

Položil ji a objímal ve snaze uchlácholit ji. Plakala mu v náruči. Tiskla se k němu. Líbala ho na tvář. Říkala věci, které nechtěl slyšet. A šeptala: "Ta bolest, Time. Vyžeň tu bolest. Já to nevydržím..."

A tak Tim Hopkins, který nikdy nemiloval ženu a který ny-

414

ní myslel na Monina bratra - jediného člověka, kterého kdy miloval -, z pohybu jejích rukou poznal, co od něho chce, a upokojil ji svým vlastním, nemotorným, úzkostným způsobem.

415

II

CAST SEDMA

1963

53

Deboru fascinovalo, jak slunce vytváří na vodní hladině skvrny. Jako jantarová žluť na diamantech, napadlo ji. Klečela na břehu řeky, zahalená do paprsků zlatého slunce - bosá malá dívka s dlouhými černými vlasy, které se uvolnily z copu a vlnily se jí na zádech a přes ramena. Ani se nehýbala a vypadala, jako by vyrůstala z hlíny jako bambus, kapradí a tráva, které ji obklopovaly. Na jejích bílých bavlněných šatech se zachytilo tlumené ranní slunce, čerstvé zelené listoví se jemně odráželo od jejích oříškově opálených nohou. Obklopovala ji dřevěná aura, jako by byla lesní vílou.

Debora byla potichu jako myška, protože právě pozorovala párek vyder plavoucích v rybníčku mezi říčními kameny. Jejich rezavohnědá hladká těla se ve slunci leskla, malé kulaté hlavičky s krátkými ušima a třepetavými vousy se co chvíli vynořovaly a zase klouzaly pod hladinu. Zdálo se, že při své hře přítomnost holčičky vnímají, a Debora byla přesvědčena, že toto představení uspořádaly jenom pro ni.

Sluneční teplo pronikalo látkou jejích šatů a ukoľévalo osmiletou dívku do ospalého uspokojení. Velkýma černýma očima pozorovala plynoucí řeku, hypnotizovaly ji žluté, hnědé a šedé oblázky třpytící se na dně jako vejce lenošivých ptáků nebo jako odhozené drahokamy z pokladu starého krále. Ponořila ruku. Voda byla ledová. Debora věděla, že se nestačí ohřát, protože sem teče ze samých vrcholů hor, z místa, kterému se říká Aberdary, jak ji poučila vychovatelka. Tahle voda pramenila až na mlhavých, mokřinových vrcholech, proudila přes lesy tak hluboké, že do nich nikdy nevzkročila lidská noha, bublala tajnými potůčky a padala přes vodopády, aby nakonec šplouchla do této řeky, které se říkalo Chania.

Debora řeku milovala. Byl to jediný svět, který znala.

Švitoření nad hlavou ji probralo ze sna. Zaclonila si oči a zahleděla se na rodinku opic prodávající se větvemi kaštanů.

Zasmála se. Zavolala na ně. Vypadaly na stromech pokrytých lišejníkem jako krásné ozdoby a dlouhými bílými plášti a

naježenými ocasy ovtjely větve jako bledý mech. Hvízdaly na sebe a chytrými očima dívenku pozorovaly. Byly na ni zvyklé, vždyť tady u řeky byla každou chvíli.

416

Debora se otočila na záda a zahleděla se na oblohu mezi stromy. Byla nekonečně modrá. Ani známka po dešti, ve který doufala její matka.

Zavřela oči, zhluboka se nadechla těžké vůně břehu řeky: vlhké půdy, trávy, stromů a květin, křišťálového horského vzduchu, který sem vál od Aberdar. Cítila pod svými rukama tep, slyšela vítr dýchat. Afrika je živá.

Debora rychle otevřela oči.

Pár kroků od ní stál chlapec a pozoroval ji.

Debora se postavila a řekla: "Ahoj. Kdo jsi?"

Neodpověděl.

Pozorně si ho prohlížela. Nikdy ho ještě neviděla, zajímalo ji, odkud je. "Mluvíš anglicky?" zeptala se.

Ostražitě ji pozoroval. Deboře připadalo, že se každou chvíli otočí a uteče. Tak se zeptala svahilsky: "Mluvíš anglicky?"

Zavrtěl hlavou.

"Svahilsky?"

Pomalu přikývl.

"Prima. Já taky umím svahilsky. Jak se jmenuješ?"

Zaváhal, a když promluvil, hlas měl tichý, plachý. "Chri-stopher Mathenge."

"Já jsem Debora Trevertonová a bydlím v tom velkém do-; mě nahoře."

Ukázala rukou na vrchol travnatého kopce. Christopher se otočil a pohlédl nahoru. Odsud od řeky dům nebyl vidět - jen řady mrtvých kávovníků. "Odkud jsi?" ptala se Debora.

"Z Nairobi."

"Ach, Nairobi! Nikdy jsem tam nebyla! Musí být veliké a krásné! Jak ti závidím!" Sáhla do kapsy a pak k němu natáhla ruku. "Chceš bonbon?"

Chlapec se zadíval na sladkost v její dlani. Vypadal nejistě. Je tak vážný, říkala si v duchu Debora.

Když si Christopher nakonec vzal, řekla: "Vezmi si dva, jsou šíleně dobré!"

Jedli spolu bonbony, a když byl pryč i ten poslední, Chris-topherovi se na tváři objevil náznak úsměvu.

"To už je lepší!" řekla Debora. "Jsi tu nový. Kde bydlíš?"

Ukázal na hliněné chýše na konci opuštěného hřiště póla. "Ach!" řekla Debora a tělem jí projelo nádherné zachvění.

"Ty bydlíš se šamankou! To musí být strašně vzrušující!"

Christopher tak nadšeně nevypadal. "Je to moje babička."

"Já nemám babičku. Ale mám tetu. Patří jí tamhle ta misie. Máš otce?"

Zavrtěl hlavou.

"Já taky ne. Můj otec umřel, ještě než jsem se narodila. Bydlím jenom s maminkou."

417

Hleděli na sebe v rozptýleném slunečním světle přerušovaném stromy. Najednou Deboře připadalo nesmírně důležité, že tento chlapec také nemá otce. Vycítila z něho určitý smutek. Byl starší než ona - vypadal tak na jedenáct nebo dvanáct -, ale spojovalo je něco důležitého.

"Chtěl bys být můj nejlepší kamarád?" zeptala se.

Zamračil se, protože nerozuměl.

"Anebo už nejlepšího kamaráda máš?"

Christopher přemýšlel o chlapcích, které v Nairobi sotva znal. Jelikož se s matkou tak často stěhovali a od té doby, co je propustili z internačního tábora, žili na tolika různých místech, Christopher ani jeho malá sestřička Sára si nikdy nemohli najít trvalé přátele. "Ne," řekl tiše.

"To nemáš žádné kamarády?"

Sklonil hlavu a palcem u nohy kopal do země. "Ne."

"Ani já ne! Víš co? My budeme nejlepší kamarádi. Co říkáš?"

Přikývl.

"Výborně! Ukážu ti svoje tajné místo. Bojíš se duchů?"

Podezřívavě se na ni podíval.

"Moje tajné místo je prý začarované. Ale já si to nemyslím. Pojd' se mnou, Christophere."

Sli podél řeky a Debora bez ustání švitořila. "Měla bych se teď učit, ale paní Waddellová spí. Je to moje vychovatelka a není moc dobrá. Chodila jsem do bělošské školy v Nyeri, ale zavřeli ji, protože z Keni teď odjíždí tolik bělochů, že už neměli dost žáků, aby mohli ve škole dál učit. Proč myslíš, že to tak je? Proč z Keni odjíždějí všichni běloši?"

Christopher si nebyl jist, ale věděl, že to má něco společného s mužem, který se jmenuje Jomo Kenyatta. Matka mu o něm vyprávěla; že stejně jako ona strávila dlouhou dobu ve vězení a že je propustili najednou, před dvěma lety. Běloši se Joma bojí, slýchal Christopher. Myslí si, že se jim bude mstít za to, že ho tak dlouho drželi pod zámek.

"Vlastně, já mám kamaráda," řekla Debora, když došli na hřiště. Při chůzi mávala rukama a bosýma nohama kopala do kamenů. "Jmenuje se Terry Donald a chodíval do školy pro bílé chlapce v Nyeri, ale i tu mu zavřeli. Má dva bratry a dvě sestry a všichni jsou v internátní škole v Nairobi. Ale Terry je ještě malý, aby tam mohl chodit. Je mu teprve deset. Má doma učitele. Bydlí v Nyeri. Jeho otec tu mívá velký dobytčí ranč, jmenoval se Kilima Simba, ale loni ho prodal.

Koupili ho Afričané. Dokážeš si to představit? Terry sem jezdí a hraje si se mnou. Až vyroste, bude lovcem, dokonce už má vlastní pušku!"

Zastavili se u rušného vchodu do Graciny misie. Dlážděná cesta pod nápadným obloukem z tepaného železa se rozšiřo-

418

vála v ulici lemovanou stromy, na jejímž konci byla značka stop a policejní budka. Mezi starými kaštany stály velké kamenné budovy a všude bylo plno lidí. Z jedné ze tří školních budov se ozývaly hlasy zpívajících dětí.

"Je to největší křesťanská misie v Keni," řekla Debora hrdě. "A moje teta Grace ji postavila moc dávno. Je doktorka, víš. Já budu taky doktorka, až vyrostu. Budu stejná jako ona."

Christopher se snažil nedávat před touhle podivnou, upovídanou bílou holkou najevo svůj údiv, ale byl zvědavý. A záviděl jí. Byla si tak jistá sama sebou i okolním světem, věděla, čím chce být. Christopherovi byla taková sebedůvěra cizí. V internačním táboře žili ze dne na den, vyrůstal jen v samé nejistotě. Lidé, které znal a miloval, byli najednou dalšího rána ti tam. A měl ještě jednu sestřičku, už dávno, která zemřela mamince v náručí. Když je nakonec propustili z tábora, bylo Christopherovi devět a Sáře šest - znali jen kočovnou existenci a nikde neměli své kořeny. V Nairobi se pod stálým policejním dohledem věčně stěhovali a matka dělala podřadné práce za pár šilinků, aby je nakrmila a oblékla. Ale teď bude všechno lepší, ujistila Christophera jeho matka. Konečně získala stálou práci v nemocnici v Nairobi jako "ayah", pomocnice, i když byla ošetřovatelka. Právě proto přivezla jeho a malou Sáru sem k matce jejich otce.

Christopherova matka v Nairobi bydlela v bytě se dvěma dalšími ošetřovatelkami, nemohla si dovolit nechat děti u sebe. Ale brzy, slibovala jim, se všechno změní. Jomo Kenyatta je nyní ministerským předsedou Keni, Afričané budou rovnoprávní s bělochy, Christopherově matce budou říkat "sestřičko" a bude brát stejný plat jako bílé ošetřovatelky. Děti obešly celou misi až k dřevěným schodům. Vyšplhaly se do kopce a Christopher konečně uviděl velký dům.

"Jmenuje se Bellatu," řekla Debora. "Je strašně veliký a smutný. Maminka skoro není doma. Pracuje venku na polích. Povídá, že to dělá, aby zachránila farmu."

Africký chlapec hleděl na dům, který mu připomínal ta nádherná místa, jež vídal v Nairobi. Tahle bílá holka musí být strašně bohatá, říkal si, aniž si jeho dětské oči všimaly oprýskané barvy, neopravených okapů, povadlé květinové zahrady či vyschlé fontány. Bellatu byla pouhým stínem své bývalé slávy, upadající a smutná, ale Christopherovi Mathenge připadala jako palác.

Kráčel za tou podivnou dívenkou po úzké lesní stezce, která se kroutila mezi stromy a hustým podrostem. Poznal, že je to stará stezka, kudy se však již dlouho nechodilo. Právě došli k podivné mýtině uprostřed kruhu eukalyptů. Mezi nimi

419

stál chátrající domek beze stěn. Na vzdálenějším konci bylo malé kamenné stavení se skleněnou střechou. Přímě naproti se odkrýval pozoruhodný výhled. Christopherovi připomněl kostely v Nairobi.

"Je tam starý správce," ztišila Debora hlas, "ale je hluchý. Chceš jít dovnitř?"

Pomalů přistupovali ke kamenné fasádě, na které byl vytesán nápis, jež ani jedno z dětí neumělo přečíst, a vyšli po schodech. Christopher očekával, že uvnitř budou nějaká lidé, takže ho překvapilo, když zjistil, že až na velký kus kamene uprostřed je budova prázdná. Na jednom konci balvanu plápolal malý pláminek.

"Podívej," zašeptala Debora. Vzala Christophera za ruku a vedla ho ke stěně. V šeru spatřili velký gobelín v dřevěném rámu.

Christophera naplnila posvátná úcta. Neměl ani ponětí, co by to mohlo být. Vypadalo to jako obraz, ale nebyl to obraz. Stromy, tráva i obloha vypadaly tak skutečně. Před zlatavýma očima leoparda číhajícího v kapradí se zachvěl. A byla tam hora Keňa!

Deboru přitahoval na gobelínu jiný výjev, vlastně se tam ani nehodil, jako kdyby to byl dodatečný nápad.

Byla to postava muže. Stál zahalený oparem hor a vypadal, jako by se snažil ukrýt za lianu a mech. Ze svého líného světa shlížel tmavýma vážnýma očima. Deboře připadal velmi hezký, měl vysoké čelo a velký rovný nos. Jako princ z pohádky. A měl tmavou pleť, ale ne jako Afričané. Neměla představu, kdo to je ani co tam dělá chycen do pasti džungle nití a hedvábí.

Pohlédla na chlapce po svém boku. Viděla, že to na něho udělalo dojem, že se nebojí tohoto místa "duchů" a byla ráda.

"Jsi ohromně statečný," zašeptala. "Určitě musíš být válečník!"

Christopher se na ni podíval. Pak trochu vypjal hrud' a řekl: "To jsem."

Odešli z mauzolea s tajemným, tichým kvádrem kamene a záhadnými, neznatelnými rezavými skvrnami na podlaze a vešli do budovy se skleněnou střechou. Byla v troskách, sklo bylo rozbité a uvnitř nebylo nic než uvadlé rostliny.

Debora a Christopher nešli až dovnitř, ale ze dveří spatřili cosi jako lůžko, celé potřhané a zarostlé plevelem a popínavými rostlinami.

"Co bys chtěl dělat teď?" zeptala se Debora, když se znovu vynořili na sluncem osvětlené cestě. "Máš hlad?"

Christopher si nedokázal vzpomenout na chvíli, kdy by neměl hlad. Takže když Debora navrhla, že půjdou do velkého

420

domu a podívají se, co je v kuchyni, ústa se mu naplnila slinami. Najednou byl moc rád, že vstal a šel se na tu bílou holku ležící na břehu řeky podívat.

Našli sladké bochánky, ještě teplé z trouby, a džbán studeného mléka. Jedli rukama a utírali si je do šatů. Pak Debora zase promluvila: "Chtěl bys vidět moje úplně nejmilejší místo? Je hrozně tajné. Nikdo o něm neví. Dokonce ani Terry Donald!"

"Ano," odpověděl Christopher s pocitem vlastní důležitosti a radosti z dobrodružství s tou bílou holkou. Cítil velký dům všude kolem sebe a v duchu se ptal, jaké to asi je bydlet v něčem tak obrovském a mít kuchyň, kde je stále dost jídla.

Takže Debora opět vzala Christophera Mathenge za ruku a vedla ho přes nepoužívanou jídelnu, přes obývací pokoj, do schodů k děsivým a hrůzu nahánějícím zamčeným pokojům nahoře.

Mona si sklepla z kalhot prach a odložila svůj slaměný sluneční klobouk. Když jej vřela na hák kuchyňských dveří, zjistila, že Šalamoun nepřipravuje oběd, jak by měl. Vlastně tu kromě tácu teplých bochánků nebyl jediný důkaz, že by

se sluha postaral o svou každodenní dopolední práci. Monu to nepřekvapilo. Od červnového/volení Jomo Kenyatty za ministerského předsedu se starý Šalamoun o své povinnosti staral čím dál tím méně.

Nebyl to ovšem jen Šalamoun, to Mona věděla. Celou domorodou populaci Keni zachvátila neobvyklá choroba: choroba nadutosti a nenasytnosti.

Při listování ranní poštou, skládající se z upomínek věřitelů a bank a z nabídek na odkoupení Bellatu, přemýšlela o nešťastné cestě, již kolonie nastoupila.

Přestože bylo v roce 1956 hnutí Mau Mau poraženo a přišel dlouho očekávaný konec násilí, bylo to pro Brity Pyrrho-vo vítězství. Mau Mau možná prohráli bitvu, ale nyní se Mo-ně tváří v tvář hrozivě keňské nezávislosti zdálo, že vyhráli válku. V roce 1957 se Afričané poprvé zúčastnili voleb a mnoho křesel zákonodárných orgánů obsadili vlastními lidmi. Pak začali usilovat o samosprávu. Vláda Jejicho Veličenstva připravila plán, jímž zaručovala postupné předávání moci Afričanům a jenž obsahoval i datum konečné nezávislosti - někdy za dvacet let. Avšak další události donutily Londýn neočekávaně změnit rozhodnutí, což vyvolalo v bílých osadnících ohromení a zklamání, pocit, že byli zrazeni a "prodáni".

Nejprve vypukla v roce 1960 zuřivá občanská válka v Belgickém Kongu, která donutila bělochy k útěku v autech i vlacích. Mnozí z nich se uchýlili do Keni a vyplašili místní osad-

421

I

niky perspektivou rozšíření podobného povstání do celé Afriky. Právě tehdy, před třemi lety, započal smutný exodus keňských bělochů.

Pak přišlo neočekávané propuštění Jomo Kenyatty z vězení, ačkoli Londýn vždy tvrdil, že se to nikdy nestane. Jenomže v Keni znovu začalo propukat násilí a ve vzduchu bylo opět cítit Mau Mau. Vláda Jejicho Veličenstva s politováním informovala osadníky, že podruhé již nemohou počítat s podporou britských vojenských jednotek a že nejlepším řešením bude nechat záležitostem v kolonii volný průběh.

A tak se ten "děbel" -jak se mu kdysi říkalo -, ten "vůdce k temnotě a smrti" ocitl naráz na svobodě a byl velmi populární. Afričtí voliči okamžitě postavili Jomo Kenyattu, který se stal symbolem ufiuru, do čela KANU, nové mocné politické africké strany. A po jeho prohlášení, že Keňa bude brzy rasově integrována - ve školách, hotelích a restauracích - exodus bělochů ještě zesílil.

Další výbuchy činnosti Mau Mau a zvýšený tlak africké delegace, která se zúčastnila Lancasterské konference, nakonec donutily vládu Jejicho Veličenstva změnit politiku multirasové ústavy v Keni a zaručit Afričanům většinu založenou na systému jeden člověk - jeden hlas. Výsledkem bylo, že v posledních volbách se Jomo Kenyatta dostal do čela koaliční vlády jako první ministerský předseda Keni.

Pod takovou vládou většina bělochů odmítala žít.

"Promiňte, paní Trevertonová."

Mona zvedla hlavu a spatřila vcházet vychovatelku, paní Waddellovou. Kulatý obličej měla zčervenalý a supěla, jako by šla zdaleka. "Zase je pryč," řekla vychovatelka a myslela tím éterickou, nespoutanou Deboru.

Mona odložila poštu a vstala, aby připravila čaj. Právě tak to fungovalo v "nové Keni": sluhové požadovali více peněz za méně práce, odcházeli uprostřed dne, kdy se jim zachtělo, a jejich zaměstnavatelům nezbylo, než aby si čaj vařili sami. Nyní, když byl Jomo Kenyatta ministerským předsedou, Šalamoun a mnozí jemu podobní již od Mony nepřijímali příkazy a často z rozmaru neplnili své povinnosti. "Za dva měsíce si budeme rovní, memsaab," říkával, oblečen v dlouhé bílé kanzu a rudou vestu. "Odted' mi musíte dávat kalhoty." Nebylo pochyb, že si dnes ráno zajel do Nyeri na pivo. Tak to nyní v Keni vypadalo.

"Hledala jste dole u řeky?" zeptala se vychovatelky.

"Ano, paní Trevertonová. Vaše dcera není nikde k nalezení."

Mona se při sypaní čaje zamračila. Do začátku tohoto roku si s Deborou nemusela dělat velkou hlavu. Dítě žilo téměř nepřetržitě v dívčí internátní škole. Ale nyní byly bělošské

422

školy v ohrožení rasové integrace a osadníci své děti kvapně odhlašovali. Školy se zavíraly a Debora se musela učít doma.

A Mona svou dceru doma nechtěla.

"Máte nějakou představu, kde bych měla hledat, paní Trevertonová?"

Vychovatelka sama začala Monu oslovovat paní. Asi se tak cítí lépe, říkala si Mona, protože to její práci dodává trochu účtyhodnosti. Určitě ví, že Mona není vdaná a že její dítě je parchant. Ví to přece celá kolonie.

Mona si z noci Davidovy smrti pamatovala jen málo. Později jí řekli, že nakrátko ztratila vědomí a že ji v domě našel Tim, jak prohrabává věci své matky a cosi hledá. Mona si nevzpomínala na milování s Timem, on o něm nikdy nemluvil a nikdy nenaznačil, že by to rád zkusil podruhé. Když o tři měsíce později zjistila, že je těhotná, nemohla tomu uvěřit.

Tima ta zpráva rozrušila. Galantně vymumlal návrh k sňatku. K jeho nekonečné úlevě Mona odmítla se slovy, že se nemilují a že ani jeden není stvořen pro manželství, že je to tudíž zbytečný a nepraktický nápad. Dalších šest měsíců nosila dítě lhostejně a pak je pojmenovala, jako její matka pojmenovala ji, podle postavy v knize. Od okamžiku, kdy ji teta Grace položila Moně do náručí, necítila ke své dceři žádnou lásku.

"Nemohla jsem věřit svým očím!" povídala paní Waddellová.

Mona na ni pohlédla. Vychovatelka již chvíli hovořila, ale Mona neposlouchala. Bezpochyby to byl jen další výlev stížností. Paní Waddellová zřejmě považovala za svou povinnost podávat Moně zprávy o nejnovějších "incidentech".

"Tak jsme tam stály," pokračovala, "Gladys Ormsbyová a já s propíchnutou pneumatikou, opuštěné na silnici, když kolem projel nákladák plný Afričanů. Namísto aby nám pomohli, jako by to kdysi udělali, křičeli: 'Uhněte z cesty, vy

bílý mrchy!"

Mona postavila konvici na stůl, z plechovky vylovila sušenky a posadila se vedle vychovatelky.

"Představte si," říkala právě paní Waddellová a nalila si čaj. "Přes čtvrt milionu liber dávají na rozšíření budovy legislativního výboru. Žádají to afričtí členové. Nu, horký vzduch asi skutečně zabere hodně místa."

Mona nepřítomně zírala z okna do slunce na zaprášených květech, zežloutlé trávě a plevelu. Měla dost potíží s tím, aby udržela polní dělníky na plantáži, na zahradníka prostě už v rozpočtu nezbylo.

"Slyšela jste, že Tom Westfall prodal? A Kikujovi! To je konec té farmy!"

423

Mona věděla, o čem paní Waddellová mluví. Díky rychlým změnám Afričané shrabovali půdu, z níž Evropané narychlo utíkali, a tato změna majitele se pro farmy ukazovala být katastrofální.

Když Jomo vyhlásil, že s cílem odvrátit další povstání Mau Mau, které vře v zemi, se má třicet tisíc Afričanů usadit na půdě bělochů ještě před získáním nezávislosti, která bude vyhlášena za tři měsíce, dostalo dvě stě bílých rodin po celém Rift Valley od britské vlády zaplacená a opustilo farmy, které postavili vlastníma rukama před mnoha lety.

Afričané se do nich stěhovali s rychlostí kobylek.

"Slyšela jsem, že je prostě v troskách," pokračovala paní Waddellová. "Mají kuřata na římse nad krbem a kozy v ložnici! A všechno je rozbité, samozřejmě. Minulý týden jsem jela kolem stavení Collierových. Byla jsem šokována.

Ubohé Trudiny růže, všechny jsou podupané. Její zeleninovou zahradu dočista vyplenili. Okna rozbitá, dveře visí v pantech. A uprostřed obývacího pokoje ohniště z dřevěného uhlí. Srdce by jí puklo, kdyby to viděla. Ale Trudy je teď v Rhodesii a má se tam dobře. Víte, paní Trevertonová, říkám si, jestli je to už dnes tak zlé, jaké to bude po vyhlášení nezávislosti?"

Mona neměla tušení, ale stejná otázka zneklidňovala všechny bělošské osadníky, kteří v Keni ještě zůstávali. Každým dnem byli kdysi úslužní a poslušní Afričané odvážnější a drzejší. Doslechla se již o případech, kdy bělochy vytlačovali z chodníků a nadávali jim, za bílého dne jim kradli zvířata. Afričané jako rasa naráz přišli o rozum. Jako kdyby nezávislost byla nějakým silným alkoholem. "Tohle je nyní náš domov," byl obecný pocit. "A vy bílí můžete klidně vypadnout, protože my vás dál tolerovat nebudeme."

Byla tohle ta krásná budoucnost, kterou jim David předpovídal?

"V prosinci," pokračovala vychovatelka, "britská policie předá svůj úřad Afričanům. Koho se pak dovoláme, až budou potíže?"

Právě proto Alice Hopkinsová prodala svůj velký ranč v Rift - ten, který zachránila, když jí bylo sotva šestnáct - a odstěhovala se do Austrálie. Měla přitom před očima strašlivé dny, kdy Afričané bez ruky britského zákona vytáhnou k protibělošskému tažení vzteklé msty a odplaty.

Na ovčí farmu se nyní za sestrou chystal odjet i Tim.

"Prodej, Mono," říkal jí. "Nepřežiješ. Bellatu už roky nevydělává. Nech ji těm černým hubám. Pojeď do Tasmanie, budeš tam žít se mnou a s Alicí."

Ale Mona se prodat nechystala. I kdyby byla posledním bělochem v Keni, nikdy neprodá.

424

"Nu, paní Trevertonová," ozvala se vychovatelka, dopíjejíc čaj. V duchu si říkala: kdyby tak k němu byly opravdové sendviče. "Myslím, že vám svou novinku povím hned. Rozhodli jsme se s panem Waddellem, že odjedeme do Jižní Afriky a usadíme se tam u dcery. Jsme v Keni třicet let, víte. Narodily se tu naše děti. Přetvořili jsme divočinu v ráj. Vypěstovali jsme obilí tan, kde byly dřív jen kameny. Přinesli jsme do této kolonie peníze a průmysl. Ale nyní již nejsme vítáni. Prodali jsme farmy Afričanům. A já chci být pryč dřív, než uvidím, co s ní provedou."

Monu to nepřekvapilo. Paní Waddellová byla již třetí vychovatelkou, kterou pro Deboru v posledních pár měsících najala. Keňa byla potápě ící se lodí a všichni ji opouštěli.

"Kdy odjíždíte?"

"Za dva týdny. Chtěla sem vám to oznámit předem, kvůli vaší dceři."

Když zaměstnavatelka reagovala mlčením, paní Waddellová si vzala další sušenku a v duchu pokrčila rameny. Tahle paní Trevertonová je podivná ženská, říkala si. Žije tu na téhle chátrající staré plantáži a bojuje, aby ji udržela v chodu, zatímco každý, kdo má oči, vidí, jak beznadějný boj to je. Paní Trevertonová nemůže sehnat dost Afričanů na práci, protože všichni žádají vyšší platy. Kvalita její kávy se v důsledku toho snížila, takže nemůže prodávat za světové ceny. Pro paní Waddellovou bylo zábadou, proč se Mona Trevertonová tak zarputile drží upadající farmy, bydlí sama v tomhle ohromném a peníze požírajícím domě, zcela opuštěná, bez manžela jen s divokou nemanželskou dcerou, když za dvěma čekají spousty naivních Afričanů a chtějí to od ní koupit.

Kdyby Mona chtěla s/ě důvody vysvětlit, řekla by paní Waddellové, že tu zůstává, protože Bellatu je to jediné, co jí zbylo - spravedlivá a nesoudící půda. V Monině osamělém životě nebylo lidí, neměla žádné přátele, nikoho, o koho by stála. Veškerá láska, soucit, oddanost, co kdy cítila, zemřely spolu s Davidem a jejím dítětem.

Když se Mona přišťhorána vzbudila a dozvěděla se o svém podivném útěku do ložnice rodičů - o tom chvilkovém šílenství -, pocítila ve své hrudi mrazivou bolest. Věděla, že ta bolest tam již zůstane navždy.

Nevzpamatovala se ze svého žalu jako Grace po šesti měsících smutku za Jamese Donalda. Monina nezdolná teta si povolila půl roku hlubokého zármutku, pak se sebrala, narovнала ramena a znovu začala řídit svou misii a potřebné lidi. Grace měla tu záviděníhodnou vlastnost obnovit v sobě lásku, myslívala si Mona jako ještěrka dokáže obnovit vlastní ocas. Ale Monina schopnost milovat, jednou zahnána, se

425

Jk

již nevrátí. A bez lásky nemohou být v jejím životě žádní lidé. Jen farma.

Najednou pochopila, proč její matka po smrti Carla Nobiliho zvolila sebevraždu.

K tomu, aby si vzala život, Mona neměla odvahy, přesto se k jisté formě sebevraždy uchýlila. Občas se vídala se svou tetou, čas od času s Geoffreyem a Timem, jinak se však stáhla do samotářského života, oddávajíc se pěti tisícům akrům půdy a zpustošenému kávovníku, který jí zbyl. Své dítě Deboru dala na starost pečovatelce hned v den, kdy se narodila, a nikdy se jí znovu nedotkla. Byla přesvědčena, že dceru zplodila sterilním, téměř perverzním aktem, a že tudíž nemá právo na život.

Jenže teď byla Debora v domě, protože školu zavřeli, a vychovatelka už dlouho nezůstane. Mona se najednou ocitla ve velice nepříjemné situaci.

"Jestli dovolíte," řekla paní Waddellová, "nejlépe byste udělala, kdybyste prodala a odjela s ostatními, paní

Trever-tonová. Přejde prosinec a tady už pro lidi s bílou kůží nebude dvakrát zdrávo."

Ale Mona jí odporovala: "Já nikdy neprodám," a sklízela čajové šálky. "Narodila jsem se v Keni, je to můj domov. Můj otec udělal pro tuhle zemi víc než milion Afričanů. On Keňu vybudoval, paní Waddellová. Já mám mnohem větší právo žít v této zemi než všichni ti lidé, co celý život neměli nic než hliněnou chýši."

Mona se odmlčela a pak se u dřezu otočila. "Vlastně," řekla tiše, ale v očích jí plálo, "odjet by měli Afričané. Nezaslouží si tuhle bohatou a krásnou zemi. Neudělali nic, aby si Keňu vydobyli. Jen ji zničí a přivedou na mizinu. Když sem můj otec přijel, žili v chýších z kravského trusu a nosili zvířecí kůže. Bojovali o holé přežití a celá staletí neměli žádné vyšší cíle kromě zítřejšího piva. A žili by tak stále, kdyby do Keni nepřišli běloši. My jsme založili farmy a postavili přehrady, vydláždili silnice a dali jim léky a knihy! My jsme dostali Keňu na tu ztracenou mapu světa a oni nám teď říkají, že máme jít!"

Paní Waddellová němě zírala na svou zaměstnavatelku. Nikdy ještě neslyšela z úst paní Trevertonové tolik slov najednou. A s takovým zanícením! Kdo by si jen pomyslel, že se najde v ženě, kterou celá kolonie považuje za tvrdou a bezcitnou?

Naráz si vychovatelka vybavila, co před lety zaslechla: šuškal se tehdy o Moně Trevertonové a jednom Afričanovi.

Ale ani paní Waddellová, která si v podobných nechutných pikantnostech čas od času libovala, nedokázala spolknout 426

tak ohavnou historku. Bylo nemyslitelné, aby to dcera hrabete táhla se svým kikujským hospodářem!

Ale nyní, když slyšela hořkost v hlase paní Trevertonové a viděla vášeň v jejích očích, uvědomila si, že se v její zaměstnavatelce skrývá hluboká, neobyčejně silná nenávist k Afričanům, až se sama v duchu ptala, jestli přece jen nemůže být ta hrozná pomluva pravdou.

Nakonec vychovatelka odešla a Mona zůstala opět sama. Stála u dřezu, tiskla se k jeho hraně, jako by ji měl zachránit před utonutím. Ta mrazivá bolest v hrudi se vrátila. Rostla a naplňovala jí hrdlo. Nemohla dýchat, měla pocit, že se uduší.

Přemohla to a po chvíli se opět ovládala. Před devíti lety po Davidově smrti tyto záchvaty Grace vystrašily, a tak podrobila svou neteř vyšetření na elektrokardiogramu. Ale Mo-nino srdce - její fyzické srdce - bylo ve vynikajícím stavu. Neustálá bolest a chvilky, kdy nemohla dýchat, měly původ v duši, již se Grace se svou moderní medicínou nemohla dotknout.

"Musíš se vyplakat, Mono," říkala jí Grace. "Hromadíš to v sobě a to není dobré."

Jenomže Mona ztratila schopnost plakat. Když David zemřel v jejím náručí, ocitla se v podivném šedém šoku, který ji zahaloval ještě dlouho poté, co byli mrtví pohřbeni a Mau Mau poraženo. Od té noci s Timem neuronila kvůli Davidově smrti a smrti jejich dítěte jedinou slzu.

Zaslechla nad hlavou nějaké zvuky.

Zvedla oči ke stropu a naslouchala.

Ozvalo se to znovu, znělo to jako něčí hlasy.

V ložnici jejich rodičů!

Mona vyběhla z kuchyně a řítila se do schodů.

Debora se o zámčích a klíčích učila ve škole. Byla to součást hodiny o zavazování tkaniček u bot, nalévání sklenice mléka a o bezpečném zacházení s nůžkami. Před pár měsíci, když byla v domě sama, se Debora vydala na průzkum a narazila na starý zaslý svazek klíčů schovaný za příborníkem. Snažila se klíče napasovat do různých zámků, jak ji učila slečna Naismithová, a podařilo se jí tehdy otevřít dveře té nádherné pohádkové ložnice.

Když Debora poprvé upřela zrak na postel s nebesy a ka-nýry, křeslo u okna plné saténových polštářů, zaprášený toaletní stůl posetý krásnými starými lahvičkami od parfémů, pomyslela si, že zabloudila do tajné věže pohádkové princezny. Ale pak si uvědomila, že tu nikdo nebydlí, takže může svobodně prozkoumat báječné poklady této komnaty. 427

Našla staré krajkové i gázové šaty s flitry, členky z drahokamů a péřová boa. Hrála si s vyschlými kousky maskary a růží na rty, které se pod jejím dotykem rozpadaly. Otevírala lahvičky a pokaždé přivoněla k pozůstatkům vybraných parfémů. A v duchu se ptala, se svou dětskou představivostí upřenou na Šípkovou Růženku a Zlatovlásku, jaká princezna tu asi žila.

Nyní se o svou tajnou komnatu podělila s Christopherem Mathenge, svým novým nejlepším kamarádem.

Seděli na podlaze a prohlíželi si to, čemu Debora říkala "krabice na papíry". Byla malá a dřevěná a obsahovala hromádky starých zažloutlých fotografií, dopisy, blahopřání, vzpomínky na události, o kterých Debora nevěděla zhora nic. Jelikož neznala žádné z osob na fotografiích, vymýšlela si pro ně jména i příběhy.

"Tohle jsem já," říkala a ukazovala jeden obrázek Christopherovi. Debora se ztotožnila s malou dívenkou ve sta-romódní sluneční helmě a legračních šatech, aniž si uvědomovala, že je jí skutečně velmi podobná. Dívka seděla mezi stromy vedle světlovlasé ženy se smutnými očima, která chovala na klíně malou opičku. V jejich tvářích bylo cosi,

nač Debora vydržela zírat celé hodiny; obě vypadaly tak nešťastně. Na zadní straně fotografie bylo napsáno "Rose s dcerou, 1927".

"Ach," vzdychla Debora, vytahujíc z krabice malou knížečku. "Tady to bys mohl být ty! Vidiš? Dokonce vypadáš jako on!"

Christopher překvapeně hleděl na propustku, kterou mu Debora podávala. Tolik se podobala té, jakou celá léta nosila jeho matka. Zíral na tvář na fotografii.

"Kdo je to?" zeptala se Debora. "Přečteš to jméno?"

Christopher byl zmaten. Ten muž se jmenoval David Mathenge.

"Ale to je přece tvoje příjmení!" zvolala Debora. Nevěděla toho o příjmeních mnoho, neměla ani tušení, že by se měla jmenovat jinak než rodiče její matky. Debora nevěděla nic o šátcích a otcích ani o tom, jak se příjmení ženám mění, když se z nich stanou manželky. Měla za to, že tak, jak je to u ní, je to u všech matek a dcer.

Christopher nedokázal od fotografie odtrhnout oči. Ano, byla tu jistá podobnost, ale to nebylo všechno. Na propustce byl uveden jako místo bydliště okres Nyeri a jména rodičů náčelník Kabiru Mathenge a Wachera Mathenge.

Christopher nevěděl o svém vlastním otci vůbec nic - ani jak se jmenoval, ani čím byl, ani kdy a proč zemřel. Jeho matka o něm nikdy nechtěla mluvit. Když vyprávěla Christop-

428

herovi a Sáře příběhy, nejprve v táboře Kamiti, na který si Christopher sotva vzpomínal, pak v táboře Holá, kde žili pět let, vždy mluvila jen o jeho babičce, té šamance, a o náčelníkovi, který žil před mnoha lety, o prvním Mathenge.

Ale tenhle člověk, David...

"Můžeš si ji nechat, jestli chceš," řekla Mona, když viděla, jak propustka Christopherovi učarovala.

Opatrně ji zastrčil za pásek svých šortek.

Když se Debora natáhla, aby ze zásuvky vyndala další poklad, ve světle otevřených dveří se náhle objevil stín.

Mona jen nevěřícně zírala.

Dveře pokoje, který zamkla před devíti lety, byly nyní dokořán otevřeny do haly. Povědomé předměty, které na tak dlouho vyhnala ze své mysli, se před ní zjevily jako bodavé přívaly vzpomínek. Toaletní stolec její matky, kde Rose sedávala celé hodiny a své dceři nevěnovala ani špetku pozornosti, zatímco jí Njeri rozčesávala dlouhé platinové vlasy. Valentinův nosorožčí bič visící na zdi, symbol jeho despotické moci nad ní i Bellatu. A velká postel s nebesy, kde byla počata celá pokolení Trevertonů - Mona sama, v Anglii před pětačtyřiceti lety, a Debora, její dcera, v tu noc, kdy zemřel David.

Mona sklopila zrak a ohromeně hleděla na bosou dívku s opálenými nohama a záplavou černých vlasů, která právě zvedala obličejíček ke světlému jako oříškově hnědému slunečnímu. "Ahoj, mami," řekla.

Mona nedokázala ani promluvit. Před devíti lety zavřela tyto dveře a otočila klíčem v zámku, aby uvnitř zapečetila všechny nesnesitelné vzpomínky a soukromé demony. Odešla z toho hrozného pokoje s jeho zaprášeným tajemstvím jako žena osvobozená od minulosti, která se bude cítit bezpečně, dokud nebudou ďáblové zase na svobodě.

Ale nyní se před ní tento pokoj hrozivě rozevíral. Její bezpečí rozbila malá holka, která tu byla jen proto, že David zemřel.

"Jak ses opovázila?" zasyčela Mona.

Po Debořině tváři přeběhl zmatený výraz. "Já jsem jen ukazovala svému novému kamarádovi -" To bylo všechno, co stihla říct, než se k ní matka vrhla na podlahu, popadla ji v bolestivém sevření a vytáhla na nohy. Vyděšená Debora vykřikla. Když ji matka začala políckovat, snažila se chránit volnou rukou.

"Nel!" zakřičel Christopher svahilsky. "Přestaňte!"

Mona zvedla oči. Světlo z haly padlo na malého afrického chlapce. Hleděla na něho. Její sevření na Debořině těle povolilo.

429

Zvedla obočí. "Davide?" zašeptala.

A pak ji zaplavily vzpomínky - ty starší, hlouběji uložené: hořící operační chýše, náhrdelník z Ugandy...

Pokoj jako by se nahnul. V hrudi se jí ozvala opět ta mrazivá bolest, pronikala jí do krku, dusila ji. Zatápala po rámu dveří.

Debora, která si mnula předloktí a vši silou se snažila neplakat, promluvila. "To je můj nejlepší kamarád, mami. Jmenuje se Christopher Mathenge a bydlí se šamankou. Je to jeho babička."

Mona lapala po dechu. Ruku si přitiskla k hrudi. Davidův syn!

Christopherovy vykulené, hrůzy plné oči pozorovaly tu ženu ve dveřích. Dívala se na něho velmi zvláště, oči se jí plnily slzami. Když vykročila směrem k němu, ustoupil.

"Davide," mumlala.

Vzpomněl si na propustku za pasem.

Mona natáhla ruku a Christopher před ní klopýtavě uhýbal, až narazil do jednoho sloupku postele.

Přišla blíž. Obě děti ji fascinovaně pozorovaly se strachem v očích, když k němu vztáhla ruce a po tvářích jí začaly stékat slzy. Když byla od chlapce jen pár centimetrů, Debora i Christopher zadrželi dech.

A pak Debora užasle spatřila na tváři své matky, tváři, kterou znala vždy jen jako tvrdou a neměnnou, něžný úsměv.

"Davidův syn," řekla tiše Mona a v hlase se jí ozýval údiv.

Christopher, přitisknutý k posteli, si dodal odvahy, když k němu natáhla ruce a jemně se dotkla jeho obličeje.

V Moniných usazených očích se při pohledu na ty sladce známé rysy objevil údiv; důlek mezi obočím, mandlové oči, vystouplé čelisti, dědictví po masajských válečnících. Christopher byl ještě chlapec, ale již nyní v něm byl k rozeznání muž, v něhož jednou vyroste. A Mona viděla, že to bude celý David.

"Davidův syn," opakovala se smutným úsměvem. "On žije v tobě. Není mrtvý..."

Christopherovi zběsile bilo srdce, když se ta žena ještě přiblížila a vzala jeho tvář do svých chladných dlaní.

Pak se sklonila a velice jemně ho políbila na rty.

Když se vztyčila, tvář měla zkřivenou bolestí a z hrdla se jí vydral vzlyk.

Ještě jednou ho pohládila, naposledy mu přejela konečky prstů po nose až ke koutku úst, pak se otočila a vyběhla z pokoje.

430

54

I po všech těch letech Geoffrey Donald stále toužil po Moně Trevertonové.

Při rychlé jízdě po dálnici v úchvatném rovníkovém slunci jeho landrover plašil stáda zeber a antilop u silnice a Geoffrey každou chvíli pohlížel na ženu vedle sebe. Mona seděla vpředu mezi ním a Grace, za velkými slunečními brýlemi skrývala strnulý pohled. Za posledních pár týdnů zhubla a zbledla z důvodů, které Geoffrey neznal, ale jemu se líbila. Ve čtyřiačtyřiceti je stejně přitažlivá jako kdysi, pomyslel si.

Vzteky a hořkost, které k ní cítil od noci, kdy zemřel jeho otec, již vyprchaly. Roky zahojily smutek a uvolnily cestu pro návrat dávné touhy tím spíš, že jeho žena pořád tloustla a od narození Terryho, jejich posledního dítěte, byla stále pohodlnější. Mona ho přitom nijak nepovzbuzovala, naopak, jeho přítomnost si uvědomovala jen v ryze povrchním, až nevšímavém vztahu. I tím ho však fascinovala - svou rezervovaností a nedostupností. Geoffrey Donald byl v jednapadesáti letech stále štíhlý a opálený, vlasy se mu třpytily stříbrem a svým šarmem přitahoval mnohé ze svých dámských klientek. Dobil jich příliš mnoho a příliš snadno, milostných dobrodružství byl nabažen a začínala ho nudit. Jenže Monin zřejmý nezájem a devět let, která prožila v celibátu, dodaly jeho nadbíhání náraz příchutí novosti a vzrušení. Když souhlasila, že pojede na tohle safari do masajské divočiny, v Geoffreyem se vařila krev obnovenou touhou a nadějí.

Na konci cesty pro ni uchystal překvapení.

Mířili k safari táboru Kilima Simba, osamocenému místu na skále asi dvacet mil od paty Kilimandžára. Tábor ležel v srdci masajské přírodní rezervace Amboseli, v rozlehlé divočině, která patřila kmeni Masajů. Silnice, po níž nyní Geoffrey v horkém dni jel s Deborou a Terryem, natrásajícími se vzadu ve voze jako pytle obilí, byla vlastně jen polní cestou ve žluté savaně. V dáli se k obloze zvedala nafialovělá, sněhem pokrytá hora Kilimandžáro. Kam oko dohlédlo, nebyly žádné známky civilizace: jen krajina posetá trnovníky s plochými korunami, antilopy a lesoni pasoucí se na trávě, žirafy skloněné ve vznešené bezstarostnosti, lví rodinka vyhřívající se pod stromem. Byla to jedna z nejbohatších oblastí na zvěř v Africe a Geoffrey Donald na ní hodlal vydělat.

"Hotel v divočině," vysvětloval Moně. "Stane se každému nelíbí. Tábor se mým klientům většinou zamlouvá tak den dva. Pak zjistí, co znamenají polní lůžka, moskyti a nedokonalá toaletní zařízení. Snažil jsem se vymyslet, jak to zlepšit,

431

lil

jak sem dostat víc turistů, a pak mě to napadlo. Výletní středisko uprostřed afrického buše!"

Jen hrstka Geoffreyho přátel považovala tento nápad za dobrý. Většina mu předpovídala neúspěch, připomínala mu, že po vyhlášení nezávislosti cestovní ruch v Keni zanikne. "Tady nebude pro bělochy bezpečno," říkali. "Celý svět ví, v jakou divošskou zemi to tu zpusťne, jakmile vláda Jéjého Veličenstva vyklidí pole."

Ale Geoffrey viděl věci jinak. "Starý Jomo není blázen ani hlupák," odpovídal jim. "Víš, že nás potřebuje. Evropané mají stále monopol ve všech velkých korporacích, bankách i hotelích v Keni. On ví, že nás tu musí udržet a zavděčit se nám, pokud si chce zachovat stabilní ekonomiku. Bez nás a našich konexí, znalostí a kapitálu se Keňa zhroutí jako domeček z karet, a ty černé huby to vědí!"

A jak se začínalo ukazovat, měl pravdu. V pěti měsících od chvíle, kdy Kenyatta nastoupil do úřadu ministerského předsedy, se nekonaly žádné mstivé represe, jichž se bílí osadníci obávali. Naopak, k údivu všech Kenyatta volal po umírněné politice a mírovému soužití mezi rasami a prokázal upřímnost svých slov tím, že navázal partnerské styky s Asociací evropských farmářů.

Nicméně, argumentovali Geoffreyho přátelé, Keňa ještě není úplně nezávislá. Stále jsou tu britské vojenské jednotky.

Jen počkejte, říkali, až příští měsíc vláda oficiálně přejde do rukou Afričanů, pak uvidíte, co se stane.

Ale Geoffrey byl pevně rozhodnut. Vycítil "změnu větru", prodal Donaldův dobytčí ranč u Nanyuki a usadil se v Nai-robi jako provozovatel cestovní kanceláře. Když zrovna necestoval mezi svou luxusní rezidencí v Parklands a svým domem v Nyeri, kde žila Use s malým Terryem, čekával na svých pár neohrožených výletníků na letišti a doprovázel je po celé Keni v karavaně landroverů.

Bez ohledu na Mau Mau a strach osadníků z nezávislosti cestovní ruch opravdu začínal do východní Afriky pronikat, i když zatím pouze po kapkách. Geoffrey chtěl tyto kapky přeměnit v povodeň, a proto sám pracoval na tom, jak představit svá safari v ještě lepším světle. Tábory nebyly dvakrát pohodlné, ať zaměstnával na stavění stanů, vaření vybraných jídel, stlaní postelí či praní prádla turistů kolik chtěl Afričanů. Romantika vyprchala rychle a jen málo návštěvníků se vracelo domů s pocitem, že za své peníze dostali to, co chtěli.

Právě proto přišel na myšlenku výletního hotelu v buši, říkal mu "safari hotel". Byl by první svého druhu - s opravdovými ložnicemi, jídelnou, slušným a milým personálem, kok-

432

tejlovým barem, odkud by se mohli líni dobrodruzi kochat pohledem na divočinu.

"Místo, kde se turista neušpiní, může se opít a bude v bezpečí," tvrdil, "kde se může cítit jako Allan Quatermain, aniž by ho ohrožovala zvěř či domorodci. Něco jako pohled zevnitř ven. Hotel, který bude stát dost daleko od Nairobi a míst, kde bylo Mau Mau, daleko od politiky a nepřátelství. Mí klienti ochutnají Keňu, jaká byla před padesáti lety.

Zažijí to, co zažívali naši rodiče, když tahle země byla ještě primitivní a nezkažená a kdy si tu běloši užívali velkolepý a elegantní život. A za tuhle možnost zaplatí spoustu peněz, za to ti ručím."

Geoffrey se pak vydával na průzkumná safari, při nichž objevoval zapadlé kouty Keni, pozoroval každou stezku očima turisty, stavěl se větru, sledoval zvěř a hovořil s domorodými vůdci. Rozhodl se pro krásnou Amboseli s hojností zvěře a od Masajů si pronajal pozemek, na němž nyní stál jeho stanový tábor. Hned začátkem příštího roku začne stavba hotelu.

Nemohl se dočkat, až budou v táboře. Chystal se Monu ubytovat ve stanu hned vedle svého a později dnes večer, až všichni usnou, zajde k ní na zvláštní návštěvu.

S každým nadskočením a nárazem roveru o díry a balvany všiskaly děti vzadu nadšením. Debora a Terry jeli na sedadlech po stranách, tvářemi k sobě. Plátěná střecha byla srolována, takže když Terryho otec rozjel vůz nejvyšší rychlostí, seděly pod plnou silou větru. Debořiny neposlušné černé vlasy unikly z gumíčky a nyní jí vlály v pramenech kolem hlavy.

Bylo to její první safari, téměř nedokázala ovládat své vzrušení. Když se rover proplétal mezi stády zeber, rozháněl tato stvoření podobná koním a přiměl je rzát, Debora se smála a tleskala rukama. Otáčela se na sedadle sem a tam se zrakem upřeným na žirafy běžící podél auta, na vyplašené nosorožce, kteří se rychle obraceli a klusali na druhou stranu.

Nemohla se toho nabažít: jestřábi v oblacích, supi plachtící ve vzdušných proudech, dřímající lvi, snovači stavějící hnízda v trnovnících. Ještě nikdy neviděla tolik divoké zvěře, tak nekonečné prostranství země a oblohy. Vyráželo jí to dech. Ani ve snu ji nenapadlo, že je Afrika tak velká.

Míjeli i stáda domácího dobytka a masajské muže s těly rudě pomalovanými, stojící na jedné noze. Opírali se o své oštěpy - vysocí, kostnatí muži s dlouhými vlasy spletenými do copánků, oblečení do větrem rozevlátých karmínových šuká zavázaných přes jedno rameno. Když se kolem nich řítíl rover, zvedali ruce ve velkodušném pozdravu. Debora s Terryem jim mávali a v porovnání s civilizovanými Kikui, mezi nimiž

433

žili, jim tito lidé připadali hrozně exotičtí a vzrušující. Pak zamávali i na strýčka Tima a strýčka Ralpha, kteří jeli ve voze se zásobami za nimi.

Debora záviděla svému desetiletému příteli tak, že ji to téměř bolelo. Terry měl takové štěstí. Jeho otec vedl ten nejúžasnější život ze všech! A svého syna bral na safari s sebou, protože školu pro bílé chlapce v Nyeri zavřeli a na internátní školu v Nairobi, kam chodili všichni jeho sourozenci, byl ještě malý. Terry již v safari táboře Kilima Simba byl, a dokonce jel se svým otcem na lov leoparda. Debora si přála, aby s nimi mohli jet i Christopher a Sára Mathenge, ale když se ptala matky, zda je smí pozvat, dočkala se jen zamítavého mlčení.

Debora se rozhodla, že jakmile se vrátí do Bellatu, bude svým dvěma novým kamarádům o tomto nádherném dobrodružství všechno vyprávět a dá jim některé z fotografií, které udělá svým Box Brownie.

Než dojeli do tábora, utahaní, hladoví a pokrytí rudým prachem, slunce bylo již na obzoru. Geoffreyho personál - mladí Masajové v khaki šortkách a čistých bílých košilích - přivítal příchozí klopýtající z vozů a protahující si bolavé údy. Pak začalo rychlé vykládání zavazadel a zásob.

Debora rozpráhla ruce a zatočila se dokolečka. Bylo to skvělé! Svěží vzduch, dlouhé stíny, nepředstavitelné ticho, které se táhlo až k obzoru. Byl to svět bez zdí, země bez pravidelných řad stromů, divočina slibující překvapení a dobrodružství. A Kilimandžáro, říkala si, je tisíckrát krásnější než její stará hora Keňa! Znovu si přála, ještě zoufaleji než kdy jindy, aby tu byl Christopher Mathenge a mohla se s ním o všechno podělit.

"Víte," vysvětloval Geoffrey dospělým cestou po hrbolatém terénu ke stanům, "součástí mé reklamní kampaně bude, že tady kdysi tábořil Hemingway. A navíc se tu točil film Sněhy na Kilimandjáru a části Studnic krále Šalamouna. Chýše té domorodé vesnice, kolem níž jsme jeli, byly v tom filmu. Tak a tady, jak jsou ty ohromné balvany, tady chci umístit hlavní budovu hotelu..."

Večere byla vynikající, to říkali všichni - obsluhovali je číšníci v kanzu a bílých rukavicích a servírovali na porcelánu a stříbře v romantickém světle západu slunce. Protože v rovníkové Africe neexistuje soumrak, okamžitě byly zažehnuty lucerny a naplnily tábor příjemným světlem. Jídelní stan byl ohromný a tři postranice měl vyrobené z gázy, takže všichni uvnitř se mohli do sytosti vynadívat na panoramatický výhled, aniž museli svádět bitvu s moskyty. Potýkali se s vývarem, gazelími kotletami s novými bramborami a citrónovým

434

sorbetem a Geoffrey pokračoval v seznamování svých společníků s vlastními plány.

"Mám několik investorů," říkal a pohybem ruky objednal \ další láhev vína. "Jeden z nich je slavný diskžokej."

Grace zvedla oči od talíře. "Co je to diskžokej?"

"Jeden Američan," odpověděl Ralph a všichni se rozesmáli.

Smála se i Mona, která protrpěla celou osmihodinovou cestu z Nyeri beze slova. Při krátké prohlídce tábora mlčela, ; umyla se a osvěžila ve svém stanu a do jídelny přišla na skleničku při západu slunce s ostražitým výrazem ve tváři, který všichni již dobře znali. Ale nyní po několika sklenkách vína a ve skupině blízkých lidí i ona pocítila rozměrnost plání odlehlé savany, která jako by patřila do jiného světa, a pomalu , odkládala své obranné štíty.

Geoffrey si toho všiml první.

"Budeme tu mít to, čemu říkám běh za divokou," pokračoval Geoffrey, zapálil si cigaretu a pohodlně se opřel.

Naslouchal zvukům noci - neustávajícímu bzučení cvrčků a řvu lvů - a znovu si v duchu gratuloval ke svému neobyčejně moudrému kroku. Díky prodeji otceva dobytčího ranče Afričanům, kteří byli na koupi celí žhaví, mohl investovat do podniku, který mu určitě zajistí obrovské zisky. Pokud má být bělochem v Keni, říkával si, pak chce být bohatým bělochem.

"Vzbudíme turisty za svítání a v roverech je budeme vozit kolem, aby se mohli podívat na zvěř, která je brzy po ránu

nejčilejší a nejlépe k vidění. Až si nadělají spoustu hezkých fotek, vrátí se do hotelu, kde je bude čekat bohatá snídaně a celý den pak stráví u bazénu. K večeru, kdy se zvířecí probouzí a loví, je znovu vyženeme ven, na další běh za divokou, a přibalíme i sendviče a brandy. Večer budeme v jídelně vyžadovat společenské oblečení a pořádat pěkná představení s místními masajskými tanečníky."

"To zní moc lákavě," poznamenal jeho bratr Ralph. "Pokud starý Jomo udrží v zemi stabilitu, není důvod, proč by ti to nemohlo vyjít."

Ralph se vrátil do Keni před rokem, když Uganda dosáhla své nezávislosti. Prezident Obote rozhodl, že britský systém provincií jeho země již nepotřebuje, takže propustil všechny bílé státní úředníky. Ralph Donald, v osmačtyřiceti stále starý mládenec, býval komisařem provincie a dostal za svá léta služby impériu odměnu, již se v místním slangu říkalo "zlatá buřinka". Krátce pak pracoval na kontrolním místě pro příjem konvojů s uprchlíky z Belgického Konga, kteří Ugandou projížděli, a pak se vrátil do Keni, aby se svým bratrem podnikal v cestovním ruchu.

435

Ralph Donald, šedovlasý a podsaditý muž, který si vydobyl pověst prvotřídního lovce slonů, byl druhým člověkem u stolu, který z Mony nespouštěl oči.

"Já to vidím tak," říkal právě, když si nacípával a zapaloval dýmku, "že teď, když z Keni utíká tolik bělochů, bude těch pár, kteří zůstanou, vládnout. Bude to zlatý důl. Černé huby se rozhlédnou kolem sebe, uvědomí si, že nemají nejmenší ponětí o tom, jak svou zemi řídit, a poběží k nám o pomoc."

Grace, která se sotva dotkla večere, pohlédla na Ralpha. Nedokázala pochopit, jak jen tenhle samolibý člověk s afektovaným hlasem může být Jamesův syn. "Mně jen není jasné," řekla, "odkud Afričané berou peníze, aby si mohli kupovat bělošské farmy. Slyšela jsem, že Norich-Hastingsovu plantáž prodali za astronomickou cenu!"

"To není žádné tajemství, teto Grace," odpovídal Geoff-ey. "Ty peníze nejsou africké, jsou britské. Vláda Jejeho Veličenstva nás nechala v bryndě, když oznámila, že nepošle armádu, jestliže podruhé propukne Mau Mau, a pak souhlasila s předáním veškeré vlády černochům, takže musela najít způsob, jak si uchláholit pocit viny a pomoci lidem, které zradila. Funguje to takhle: peníze jdou z Británie přes Světovou banku a africké prostředníky do rukou osadníků. Osadník, který se zbaví farmy, si zabalí věci a odjede zpátky do Anglie s penězi v kapse. Slyšel jsem, že v některých případech ty peníze dokonce nikdy neopustí Anglii!"

Ralph pokračoval: "Vsadím se, že ty černé huby nemají ani páru, co se děje." Pohlédl na Monu. Vzpomněl si na ten den před mnoha lety, kdy se svou tetou přijela do Entebbe, aby odvezly jeho otce domů.

"Omluvte mne, prosím," řekla Grace a vstala. "Jsem velmi unavená, na takové cestování nejsem zvyklá."

Geoffrey také povstal a napadlo ho, že na svých třiasedm-desát Grace cestu zvládla obdivuhodně dobře. "Zavolám jednoho askarie, aby tě doprovodil ke stanu. Nikdy nechod' po táboře v noci bez doprovodu. Opravdu sem chodí zvířata a některá jsou dost agresivní."

"Nestane se dětem nic, když budou samy ve stanu?"

"Terry už tady tábořil. Postará se o Deboru."

Když byla Grace o několik minut později sama, vzdychla a posadila se na postel. Musela být k Geoffreymu spravedlivá, ty stany byly vskutku luxusní. Připomněly jí jiné stany, ty, které Valentin připravil v roce 1919, když přijela spolu s Rose a zjistila, že dům ještě nestojí.

Tak dávno, pomyslela si, tak strašně dávno...

Grace myslela na to, že zítra by měl James narozeniny, bylo by mu pětasedmdesát.

436

Plátěnými stěnami svištěl vítr a rozhoupával lucerny. Gra-ce se chystala ke spánku. Ani nevěděla, proč se vlastně vydala na tenhle výlet. Snad proto, že Geoffrey chtěl, aby viděla a schválila jeho nový nápad. A také ji napadlo, že jí kratičký únik z misie jen prospěje. Celé roky už neměla opravdovou dovolenou, tady snad bude mít čas přemýšlet, zvážít návrh řádu afrických jeptišek, které chtějí převzít misijní školu. S Jamesem vždy mluvili o tom, že se jednou spolu vydají na skutečné safári, ale nějak si nikdy nenašli čas. Nyní tu je s jeho dvěma syny.

Vzala knihu, již si s sebou přivezla - Loď bláznů, americkou novinku. Pak ji odložila, nedokázala se soustředit. Hlavu měla plnou Jamese. Naplňoval její každíčkou myšlenku, žil v její duši.

Došla k plátěným stanovým dveřím a skrz moskytiéru pohlédla na poklidnou, v měsíčním světle se koupající krajinu, která sice na první pohled vypadala pustě a bez života, ale která až příliš dýchala zabíjením a smrtí, množením a životem. Grace myslela na svého milovaného Jamese a znovu se v duchu postě ptala, proč vlastně zemřel.

Tenhle nový svět, ve kterém nyní žila, byl podivný a ona si nebyla jistá, zda by se v něm Jamesovi líbilo. Ani ona sama mu nerozuměla.

V Nairobi promítali americký film Doktor Strangelove, na který ji vzal Geoffrey s Use. Grace připadalo, že je náhle celý svět posedlý jaderným ničením. V rádiu hráli jen samé americké písně, které zpívala úplně nová generace - třeba jakási Joan Baezová, která protestovala proti rasové nenávisti a volala po lásce a míru. Zprávy byly plné demonstrací za občanská práva v Alabamě, nepokojů a rvaček, dvousettisícových pochodů za svobodu ve Washingtonu. Mladí lidé tančili jakési watusi, rozčarovaná dospívající mládež v Británii si nechávala růst dlouhé vlasy a říkala si frajeři a rokeři. Svět se hnul tempem, které bralo dech - americký astronaut Gordon Cooper právě dvaadvacetkrát obletěl Zemi, doktor Michael De Bakey z Texasu poprvé v historii otevřel hrudník a operoval přímo lidské srdce.

A před třemi dny zavraždili prezidenta Kennedyho.

Co to má všechno, říkala si v duchu Grace, hledíc na tiché, nedotčené africké pláň, společného s tímhle?

Keňa se dala do vlastního krkolomného závodu, aby se stala součástí zmateného moderního světa. Sotva před šedesáti lety, přemítala Grace, tihle lidé žili v době kamenné, neměli abecedu, neznali kolo a neměli ani ponětí o mocných národech na druhé straně hory. Nyní Afričané řídí automobily a létají v letadlech, afričtí právníci u

nairobských soudů

437

nosí bílé paruky a mluví anglicky jako sama královna, keňské ženy objevují antikoncepci a sekretářská místa. Jejich jazyk koření nová slova jako uhuru "svoboda" a wananchi "lid".

Jak to Grace připadalo v roce 1957 podivné volit poprvé spolu s Afričany. A jakým šokem bylo potkat Mama Wachera ve volební místnosti letos v červnu. Podívaly se jedna na druhou a Grace ztuhla až do morku kostí. Náhodné setkání se šamankou vrátilo bolestnou vzpomínku na den po Jamesově smrti. Mama Wachera přišla ke Grace domů, aby si odnesla tělo svého syna a beze slova hodila Grace k nohám balíček. Omráčená z hrozného tragédie předešlé noci - James umírající v jejím náručí, Monino dítě mrtvé, Mario, její sluha, z něhož se stal ten, co přijímal přísahy - zvedla Grace balíček a zjistila, že to jsou všechny Moniny dopisy Davidovi.

Grace je pevně tiskla v ruku. Nevěděla, co s nimi udělat, tak je odložila až do dne, kdy je předá Moně. To bylo před devíti lety. Zpočátku byla Mona tak zničená žalem, že se Grace rozhodla s předáním dopisů počkat. Později došla k názoru, že by jen otvíraly Moniny rány. Snad, říkala si nyní v duchu Grace, bych je měla zničit a nechat tuto temnou kapitolu spát.

Zaslechla kroky mřící k jejímu stanu a pak tiše volající hlas: "Paní doktorko?"

Byl to Tim. Vždycky jí říkal paní doktorko. Vešel do světla unikajícího ze stanu, omluvil se za vyrušení a požádal ji o rozhovor.

"Vlastně jsem se přišel rozloučit," řekl a posadil se. "Odjíždíme příští týden."

"Ano," řekla mírně, "já vím."

"Teď, když je všechno zabaleno, nemá cenu se tu poflakovat až do Dne svobody. Myslím, že moc nestojím o to vidět, jak jednou provždy stahují britskou vlajku."

"Třeba to nebude tak smutné."

Tim se na chvíli zamyslel, v rukou mačkal klobouk. Pak řekl: "Moc bychom si přáli, abyste jela s námi, paní doktorko. Alicina ovčí farma si vede výborně a Tasmánie je krásné místo. Čisté a tiché, jestli víte, co myslím."

Grace se usmála a potřásla hlavou. "Keňa je můj domov. Patřím sem. A zde také zůstanu."

"Myslím, že se už nikdy nevrátím. Narodil jsem se tu, vždyť víte, ale cítím se tu jakou outsider. 'Keňa pro Keňany' říkají. Co jsem, když ne Keňan? Doufám, že budete v pořádku, paní doktorko."

"To víš, že budu, Time. Kromě toho, nebudu sama. Budu tu mít Deboru."

438

Tim se vyhnul Gracině pohledu. Nebylo to pro něho příjemné téma hovoru - Debora. Možná, kdyby před osmi lety Mona souhlasila, aby se vzali...

Ale ne. Tim nebyl na ženění. Potřeboval svou svobodu, potreboval svá zvláštní přátelství, kam ženy nepatřily. A pokud šlo o to dítě, nu, vždyť Mona cítila totéž: Debora byla omylem a trapnou připomínkou noci, na kterou by oba raději zapomněli.

"Než odjedu," řekl tiše s pohledem upřeným na plátěnou podlahu, "chci vám něco říct. Já nevím, prostě mám pocit, že nemohu odjet do Austrálie, aniž bych tenhle kámen nese-trásl. Jde o tu noc, kdy byl zabit hrabě."

Grace čekala.

Nakonec zvedl oči. "Já jsem byl ten člověk na kole."

Hleděla na něho beze slova.

"Ale já jsem hraběte nezabil! To nechci říct. Stalo se to takhle: nemohl jsem v noci spát, tak jsem se šel dolů napít. Viděl jsem hraběte u vjezdu sedat do auta. Zajímalo mě, co má za lubem. Když odjel, šel jsem ven a uviděl kolo. Rozhodl jsem se ho sledovat. Viděl jsem jeho auto na kiganjské silnici. Jel mnohem rychleji, než jsem dokázal šlapat, takže chvíli trvalo, než jsem ho dohnal. Uviděl jsem jeho auto zaparkované po straně, motor stále běžel. Když jsem dojel blíž, myslím, že hrabě usnul. Hodně toho vypil, víte."

"Ano, vím."

"Dojel jsem až k němu a nakoukl dovnitř. Pak mě napadlo, že mu třeba není dobře. Tak jsem sesedl z kola, ale zabořil jsem se do bláta. Proto bylo na sedadle vedle řidiče bahno. Když jsem uviděl v jeho ruce pistoli a v hlavě ránu po kulce, věděl jsem, co se stalo. Ať už to udělal kdokoli, musel odjet dřív, než jsem já dorazil. Nikoho jsem neviděl ani jsem nic neslyšel. A pak, protože jsem měl strach, odhodil jsem kolo do buše a běžel celou cestu zpátky k Bellatu."

"Proč jsi to neřekl policii?"

"A k čemu by to bylo? Nemohl jsem jim říct, kdo to udělal. A oni by mě zatkli pro podezření z vraždy hraběte. Všichni věděli, že jsme se neměli rádi."

Pohlédl na Grace a tiše řekl: "Asi se nikdy nedozvíme, kdo to udělal, vidíte?"

"Ne, myslím, že ne. Možná na tom už ani nezáleží. Skoro všichni, kterých se to týkalo, jsou mrtvi. Nejlépe bude na všechno zapomenout."

"Už vám popřeju dobrou noc, paní doktorko. Geoffrey nás ráno vezme na tu svou vyjížďku."

Grace mu podala ruku a on ji přijal. "Dávej na sebe pozor, Time," řekla. "A hodně štěstí."

439

Geoffrey ze zkušenosti věděl, že i ty nejvzdorovitější ženy nakonec podlehnou kouzlu a půvabu afrického buše. Měl nespočet klientek, které by to mohly dosvědčit. Kráčeje nocí k Moninu stanu, vybavoval si, jak byla u večere plná života, jak jí planuly tváře, a srdce mu bušilo očekáváním. A to nesl ještě vychlazenou láhev šampaňského.

Mona jako by ani nebyla překvapena, když ho spatřila ve dveřích svého stanu, což jeho naděje ještě zvýšilo. Pak promluvila. "Jsem ráda, že jsi přišel, Geoffe. Musím ti něco říct." Tón jejího hlasu ho vyvedl z míry.

"Oč jde?" zeptal se a začal otevírat šampaňské. Mona však nabídnutou skleničku odmítla.

"Prodala jsem farmu, Geoffe."

Pohlédl na ni. Pak se ohromeně posadil. "To nemyslíš vážně! Celou?"

"Všech pět tisíc akrů."

"Proboha! Myslel jsem, že ty nikdy neprodáš. Proč sis to, propánakrále, rozmyslela?"

Odvrátila se. Odkládala tento rozhovor až do této chvíle, protože věděla, že skončí hádkou. Jenže už neměla moc času, musela mu to říct.

Ale celou pravdu mu říct nemohla. Že se rozhodla prodat kávovníkovou plantáž kvůli malému chlapci.

Toho dne, kdy našla Deboru s Christopherem Mathenge v ložnici svých rodičů, plakala Mona jako nikdy předtím. Padla do své postele a konečně povolila hráz slz a bolesti, kterou v sobě střežila od Davidovy smrti. A pak, když se znovu dokázala ovládnout, když vyplakala všechny slzy, pohlédla do tváře mrazivé skutečnosti - nemůže dál žít na Bellatu a dívat se, jak z toho chlapce vyrůstá druhý David.

Pochopila, že musí Keňu opustit, otočit se zády k zemi, kde se narodila, k jediné zemi, kterou kdy znala, a najít si někde nový domov.

"Víš, že farma se jen tak tak drží, Geoffe. Ve třiapadesátém byla špatná úroda, při Mau Mau jsem přišla skoro o všechny polní dělníky a pak ten mokřý rok v šestapadesátém, kdy přšelo moc dlouho a boby na stromech shnily - no, prostě jsem se z toho nevzpamatovala. Tak jsem to prodala jednomu Asiatovi. Jmenuje se Singh. Určitě si povede dobře, jsem si tím jista."

"Já tomu nemohu uvěřit! V Bellatu budou bydlet Asiati!"

"Dům jsem neprodala. Ten jsem si nechala. Koneckonců, je to Debořino dědictví."

"To byl moudrý tah. A povím ti ještě něco, Mono. Jsem rád, že jsi tu farmu prodala. Teď můžeš pracovat pro mě. V Nairobi budu otevírat nóbl kancelář a chci, aby ji pro mě řídil někdo skutečně schopný."

440

"Ale, Geoffrey!" 4 řekla a obrátila se k němu. "To je šílenství! Turisté! V Keni! Byl jsi moc dlouho na sluníčku? Opravdu si myslíš, že sem lidé budou chtít jezdit na dovolenou? Cožpak nevidíš, kam Keňa spěje? Zpátky do džungle a hliněných chýší! V okamžiku, kdy vyhlásí nezávislost, se tahle země rozpadne v anarchii a tvoje bílá kůže nebude stát za zlámanou grešlí!"

Její výbuch ho nejprve zarazil a pak si konečně uvědomil, co vlastně říká. "Co tím myslíš?" řekl pomalu, "že moje bílá kůže nebude stát za zlámanou grešlí? A kde budeš ty?"

Usedla na kraj postele a zadívala se na své ruce. "Já odjízďím s Timem do Austrálie."

"Cože?" Geoffrey vyskočil na nohy. "To nemůžeš myslet vážně!"

"Myslím to vážně, Geoffe. Alice mě žádala, abych přijela a žila s ní na její farmě. Tim se sám rozhodl už před pár měsíci. Nechceme už v Keni dál žít."

"Já tomu nevěřím!" křičel. "Utíkáš pryč s tím - tím buzi-kem!"

"Geoffe, to není fér!"

"Je to kvůli Deboře? Koneckonců všichni vědí, že je to jeho dítě."

"Ne, není to kvůli Deboře. My se nebudeme brát nebo tak něco. My tři tam prostě budeme společně žít a pracovat na ovčí farmě. Já jsem s muži a manžely a vším tím trápením jednou provždy skončila. Budeme prostě v klidu žít jako rodina. Chce to tak Tim i já. Já vím, že se tomu dá těžko uvěřit, Geoffrey, ale Debora pro mě nic neznamena. Vlastně, ani ji s sebou neberu. Dohodla jsem se s tetou Grace, bude žít s ní."

Geoffrey šokované mlčel. Najednou hleděl na ženu, kterou neznal, ženu, kterou ani nechtěl znát. Nakonec tiše řekl:

"Myslím, že je to obłudné."

"Mysli si, co chceš, Geoffe -"

"Krucinál, Mono. Jak ji můžeš jen tak opustit? Svoje vlastní dítě? Co jsi to za matku?"

"Nedělej mi tady přednášky o povinnosti a odpovědnosti, Geoffrey Donalde. Přestaň a na minutu se zamysli, co ty jsi za manžela. Celá kolonie ví o tvých eskapádách s klientkami a manželkami tvých klientů! Býval jsi čestný muž, Geoffrey. Co se stalo?"

"Já nevím," řekl tiše. "Já nevím, co se s námi stalo. Všichni jsme se změnili."

Došel ke dveřím stanu s lahví šampaňského v rukou a zastavil se, aby na Monu pohlédl. Vyrůstli spolu, on jí dal první pus. Její dopisy ho držely při životě u posádky v Palestině. Kde se to zkazilo? Jaká obrovská zatáčka na jejich

441

společné cestě je dovedla až sem? "Dobrou noc," řekl Geoffrey nešťastně a odešel.

Mona se za ním dívala. Stála u moskytiéry a viděla, jak se jeho silueta slévá s temnou nocí, ještě chvíli se ozývaly jeho kroky, pak i ty umlkly.

Přitiskla se ke sloupku podpírajícímu stan a naslouchala řevu lvů v nedalekém buši. Zněli tak osaměle, tak smutně, jako kdyby se pokoušeli jeden druhého najít. Mona se zadívala ven, na Keňu, svůj domov, a pomyslela na malý vláček, nyní již kuriozitu do muzea, který kdysi supěl stejnou nocí, jako je tato, a na vyděšenou hraběnku, která právě v jednom z vagónů rodila.

Nakonec zavřela oči a zašeptala Keni: "Kwa heri" "Na shledanou."

55

Mama Wachera ostrážitě pozorovala tu příšeru.

Ačkoli obluda teď neškodně předla, sotva před chvilkou řvala v oblaku prachu a hluku. Byla obrovská a hrozivá a ona ji nedůvěřovala.

"Tak pojďte, Mama," řekl doktor Mwai a držel jí otevřená dvířka auta. "Budete mít tu čest jet na předním sedadle."

Christopher a Sára už seděli vzadu vedle své matky.

Mama Wachera hleděla do usměvavé tváře Afričana oblečeného do evropského obleku, který měl na rukou zlaté hodinky a zlaté prsteny. Věděla, že se k němu musí chovat uctivě. Byl léčitel jakoona, ale říkalo se mu lékař a vůbec se nepodobal léčitelům starých dob. Kde má svou magickou tykev, svůj prorocký vak, svůj posvěcený oděv ozdobený kozím uchem? Proč nemá na hlavě slavnostní turban? Jak to, že nemá tvář apaže obřadně pomalované, zná vůbec svaté písně a tance? Šamanka si nemohla pomoci, ale vůči tomuto muži cítila mírné pohrdání.

"Neboj se, Mama!" volala z vozu vesele Wanjiru. "Neublíží ti to."

Bát se? Wachera se nikdy v životě ničeho nebála.

Vznešeně se narovnala a přistoupila k bručícímu vozu. Na okamžik se minulost setkala s přítomností: tmavé tělo oděné do tradičních kůží a korálků stálo v otevřených dveřích automobilu. Pak nastoupila a stoicky upřela pohled skrz přední sklo.

Byla to velkolepá událost - Mama Wachera jede do Nai-robi v autě! Přišli ji vyprovodit vesničané zpoza řeky i lidé z misie. Dnes byl den vyhlášení nezávislosti a rodina Mat-

442

henge jede na slavnost, pořádanou na stadionu Uhuru. Význam toho, že jejich milovaná a ctěná stará šamanka bude u zrození Keni, byl zřejmý všem, kteří se tu shromáždili při jejím odjezdu. Auto se pohnulo, mnozí se rozesmáli a běželi za ním s křikem a máváním rukou.

Auto se rozjelo a Wachera se instinktivně chtěla chytit okraje sedadla. Projevit před ostatními strach by však bylo nedůstojné, a tak jen tiše seděla s rukama složenými v klíně. Tvářila se vážně, když kolem ní ubíhaly chýše a stromy, ale srdce jí bilo při pomýšlení, že svět se kolem ní hýbá, a ona přitom sedí!

"Všechno bude v pořádku, Mama," přesvědčovala ji Wan-jiru. "Doktor Mwai má mercedes a je velice dobrý řidič."

Pro Wacheru, která před časem oznámila, že se do Nairo-bi vydá pěšky, to však byla jen prázdná slova.

"Ale to ti bude trvat několik dní!" zvolala tehdy Wanjiru. "Autem jsou to jen tři hodiny."

Stejně si však Wachera nebyla jista, zda je to vůbec vhodné. Chůze byla ctnostná, protože tak se pohybovali předkové. Ježdění na čtyřech kolech byl zvyk mzungu, a proto nemohl být ani africký, ani úctyhodný.

Jenže neměla na vybranou. Pokud chtěla jet na stadion a přihlížet stahování britské vlajky, musela jet autem doktora Mwai.

Pomyslela na svá vnoučata na zadním sedadle, která byla bez sebe vzrušením. I když Christopher i Sára zažili cestu v armádních nákladácích, nebylo to nic ve srovnání s jízdou v "benzi". Osmiletá Sára v nových šatech a střevíčkách nedokázala chvilku klidně posedět. Christopher byl u okna a každému mával, úsměv měl tak zářivý jako bílou košili, kterou mu matka oblékla k dlouhým kalhotům. Jen kvůli nim Mama Wachera souhlasila, že pojedje v "benzi" doktora Mwai. A nyní ji hrálo u srdce, když za sebou slyšela jejich štěbetání av chichot, které jí pomáhaly překonat strach / jízdy autem. Šamanka pro svá dvě vnoučata žila. Ty děti byly jediné, co měla, a udělala by pro ně cokoli.

Projeli kolem velkého oploceného pole, kde před mnoha sklizněmi stával posvátný fíkovník a kde si starší Wachera postavila svůj nový příbytek - dávno před tím, než přišel bílý muž. Bwana to pole vymýtil pro svou hru na koních, ale nyní se o ně již celou řadu let nikdo nestaral. Mama Wachera s uspokojením pohlížela na plevel, popínavé rostliny a uvadlou travu - dílo mstivého boha Ngai.

"Benzi" přešel za železná vrata misie a mrknutím oka jako by zmizela celá desetiletí. Wachera znovu viděla les, jaký tu byl za jejího dětství, viděla první malou chýši Memsaab

443

Daktari, jen čtyři sloupky a palmovou střechu. Nyní tu byly velké kamenné budovy a vydlážděné cesty a les zmizel již dávno.

Mama Wachera nejprve nechtěla, aby její vnoučata chodila do misijní školy - vždyť ji vlastnil a řídil jeden z Trevertu-nů -, ale Wanjiru měla pro zapsání Sáry a Christophera do této školy přesvědčivé argumenty. Cožpak tam ona sama jako dítě nechodila, ptala se Wanjiru své tchyně. I David tam přece studoval, a proto se z něho stal vzdělaný člověk. Kromě toho, dodala Wanjiru, všichni učitelé i žáci jsou Afričané.

A tak Christopher i Sára chodili do Graciny misijní školy

- každé ráno vstávali, nasnídali se s babičkou kukuřičné kaše a pak se v modrých uniformách a s knihami v plátěném vaku vydávali na cestu.

"V nové Keni," ubezpečovala Wanjiru svou tchyni, "budou naše děti vzdělané a budou si moci svobodně vybrat povolání, jaké budou chtít. Z Christophera by byl dobrý doktor. Má dobrou hlavu a logické myšlení po svém otci. A Sáru čeká budoucnost, o které se mi ani nesnilo. Když já jsem chodila do školy, děvčata se učila jen domácí práce, učili nás, jak být manželkami. Ale moje malá Sára může být, čímkoli si zamane!"

Nová Keňa, pomyslela si Mama Wachera přezíravě. Ke staré Keni se musíme vrátit! Afričané se musí upamatovat na zvyky svých předků a obnovit staré tradice, protože v nich spočívá čest a hrdost, jen tak mohou být Děti Mumbi opět spravedlivé a ctnostné.

Jenomže o těchto věcech nemělo smysl se s tvrdohlavou Wanjiru dohadovat. Sedm let ve vězení její snachu zatvrdilo, to šamanka věděla; v srdci se jí usadila posedlost a zapomněla, jak se starším prokazuje úcta.

Wachera věděla, co si Wanjiru od svého zatčení před devíti lety prožila. Věděla, že Sára byla počata při znásilnění a že tedy není opravdovou Mathenge. Věděla také, jakým dalším nevýslovným příkořím musela Wanjiru projít v internačních táborech a že právě tyto zkušenosti z ní udělaly zarputilou a nepoddajnou ženu. A pak, když ji nakonec náhle propustili do hostejného světa, bez peněz, bez manžela, se dvěma dětmi, musela se ponížít, žebrat o jídlo, dělat pro Evropany podřadné práce, jen aby uživila své děti. Wanjiru byla KRO

- Keňská registrovaná ošetřovatelka, zkušená a zručná žena, ale nemohla najít žádné pořádné zaměstnání, protože nemocnice řídili bílí a ti se báli najímat bývalé Mau Mau. Dva roky žila Wanjiru v Nairobi s tisíci podobných

opuštěných žen, uchovávala si svou ctnost a chránila své děti, dokud nakonec Domorodá nemocnice nenajala afrického správce,

444

který se nebál bývalých Mau Mau a který naopak obdivoval Wanjiru za její aktivitu v boji za svobodu. Konečně dostala slušnou práci.

Právě tehdy přivezla Christophera a Sáru nastálo k babičce. Wanjiru jim posílala každý týden peníze, jídlo a šaty, a protože nyní povýšila na vrchní sestru, poznala se blíže i s nově se rodícími mocnými muži, jako je doktor Mwai. Přestože Mama Wachera byla bez sebe radostí, že děti žijí s ní a její samota je u konce, a přestože byla vděčná za jídlo, které Wanjiru posílala, i když šilinky jí nebyly k ničemu, trápilo ji, jak málo souznění panuje v jejich životě. Se svou snachou se šamanka nikdy neshodla a Wanjiru se vždy přela až do hořkého konce. Za starých časů by tomu tak nebylo, tehdy bylo slovo staršího zákonem!

"Benzi" se šplhal po silnici vedoucí nahoru na svah a tam Wachera spatřila velký dům, postavený před osmaosmdesáti sklizněmi. Nyní byl v žalostném stavu, temný a vyklizený.

Mama Wachera věděla, že memsaab jménem Mona prodala zruinovanou kávovníkovou farmu nějakému Asiatovi a odjela z Keni nadobro. To byla pro šamanku náramná zpráva, viděla, jak se její thahu po částech naplňuje - bílí opouštějí zemi Kikujů. Bude jen otázkou času, než se ten Asiat vzdá zpusťované plantáže a země se konečně navrátí Dětem Mumbi, tím si byla jista. Ale pak se Wachera ke svému zklamání dozvěděla, že memsaab tu nechala v péči Memsaaab Daktari svou dceru, vnučku prokletého Bwana Lordy.

Velký dům ustupoval mezi stromy a Mama Wachera si vzpomněla, jak poprvé a naposledy ve svém životě navštívila dům Memsaaab Daktari na misi. Bylo to toho rána, kdy jí pověděli o smrti jejího syna. Wachera vzala dopisy, které jí nosila Memsaaab Mona a hodila je Memsaaab Daktari k nohám. Wachera nevěděla, co je v těch dopisech, neuměla číst, a ani to nechtěla vědět. S Davidovou smrtí její zahořklost a nenávisť k bílým ještě vzrostla. Zatímco se wazungu sešli, aby lkali nad smrtí jednoho z nich - toho, kterému říkali Bwana James -, Wachera se stáhla do své osamělé chýše, aby sama plakala nad vraždou svého jediného dítěte.

Pak, když Christopher přišel domů s Davidovou propustkou a Wachera spatřila jeho fotografii, bylo to, jako by znovu viděla Davida živého, viděla i svého milovaného Kabiru Mathenge, který zemřel před mnoha lety.

Právě tehdy řekla své zatvrzelé snaše o Davidově činnosti v Mau Mau, odhalila tak, že nebyl, jak si Wanjiru myslela, zbabělec, ale vlastně hrdinou uhuru.

A je to na jejich památku, říkala si Mama Wachera, blížíci se v mercedesu po hlavní silnici směrem k Nairobi, je to

445

k počtě duše a památky Davida Kabiru Mathenge a jeho otce náčelníka Kabiru Mathenge, že se dnes celá Keňa schází na stadionu Uhuru.

Nedávno přejmenovaná Kenyattova třída, dříve třída Lorda Delamere, byla vyzdobena vlajkami všech národů. Již několik dní přijížděli do Nairobi ministerští předsedové a hlavy států z celého světa, aby se zúčastnili oslav. Vzduch jako by byl nabit elektřinou, cesty byly plné Keňanů všech kmenů, kteří kráčeli celé dny ze svých starodávných domovů, aby byli svědky zrození svého nového státu. Dvě stě padesát tisíc lidí se valilo na stadion Uhuru, se ženami a dětmi i kozami, a jejich nejrůznější dialekty a kmenové jazyky se slévaly do ohlušujícího bábelu. Prezident Ugandy Obote zůstal uvězněn v blátě a musel dojít od svého rolls-royce k lóži pěšky. Vévoda z Edinburghu přijel o padesát minut později a musel si klestit cestu divoce vzrušeným davem, který se převalil přes policejní bariéry. Jemný déšťik vytrvale padal na dámy ve večerních toaletách i na Masaje v rudých šuká. Stojící davy konzumovaly pivo a pomeranče a halekaly na kmenové tanečníky dole na ploše, kteří předváděli své umění s bubny, oštěpy a kůžemi. Byly tu zastoupeny všechny národy Keni a v davu to vřelo šovinistickým šílenstvím. Když se objevila skupinka bojovníků za svobodu - posledních Mau Mau, kteří se skrývali v lese -, Jomo Kenyatta je objal a snažil se je představit vévodovi z Edinburghu, který sice zdvořile, přesto však odmítavě potřásl hlavou.

Nakonec přišla ta dlouho očekávaná chvíle. Těsně před půlnocí 11. prosince 1963 byla tiše stažena britská vlajka, zatímco vojenský orchestr hrál britskou hymnu, a nová, červe-no-černo-zelená vlajka Keni vylétla nahoru. Třepotala se ve světle reflektorů a hrdě nesla keňský erb - štít se dvěma zkříženými oštěpy - a dav vybuchl v divoké veselí. Hned poté přišel pozdrav vévodovi z Edinburghu a následovalo oficiální předání zástav Královských afrických střelců Keňským střelcům. Starý hnědý fez nahradila černá špičatá čapka - Keňa nyní měla vlastní moderní armádu.

Pak Jomo Kenyatta na pódiu povstal a stadion ztichl. Ve svém tmavém evropském obleku a tradiční kikujské čapce s korálky působil tento starší muž dobrým dojmem. Ostrýma pronikavými očima přelétl po tisících Afričanů na ochozech a nocí se rozlehl jeho hlas: "Spoluobčané, všichni musíme přiložit ruku k dílu, abychom nepodlehli chudobě, nevědomosti a chorobám. V minulosti jsme vše špatné kladli za vinu Evropanům. Nyní je vláda naše... Vy i já musíme společně pracovat, abychom zvelebili tuto zemi, dali vzdělání našim

446

dětem, vychovali lékaře, postavili silnice, zlepšili každodenní život. Toto je teď naše práce a v tomto duchu vás nyní požádám, abyste mi byli ozvěnou, abyste nahlas zakřičeli tak, až se otřesou základy minulosti silou našeho nového poslání..."

Odmlčel se, pozoroval dav, pak vztáhl ruce a zvolal: "Ha-rambee! Harambee!"

"Harambee!" křičeli diváci. "Harambee!" volali lidé jedním hlasem. "Spojte se!"

Kenyatta se s úsměvem obrátil k vévodovi a řekl: "Až se vrátíte do Anglie, pozdravujte od nás královnu a řekněte jí, že jsme stále přátelé. Naše přátelství bude nyní mnohem srdečnější než kdy dříve."

Dav šlelel. Do vzduchu létaly klobouky, lidé se navzájem objímali. Byl to řev, říkali si s neotřesitelnou jistotou, řev lva, řev, který musí být slyšet po celém světě.

A pak nakonec s nevýslovnou vážností a důstojností Keňský vojenský orchestr zahrál první tóny nové národní hymny a dvě stě padesát tisíc lidí povstalo jako jeden muž.

Smutné sladké verše se nesly deštivou nocí, naplňující každého jakousi melancholickou hrdostí a pocitem skutečné africké jednoty, a Keňa, poslední pevnost britského imperialismu, poslední koloniální kout, který se odtrhl od kdysi mocného Britského impéria, vkročila do moderní doby.

Z čestné lóže, kde stál Geoffrey Donald a ostatní prominentní bílí nairobští obchodníci, se Grace Trevertonová rozhlédla po přeplněném stadionu a uvědomila si, že ještě nikdy neviděla tolik Afričanů pohromadě na jednom místě. Ohromilo ji to. Zamrazilo ji to mnohem více než chladný déšť. Poprvé opravdu pochopila, o čem boj Afričanů byl.

Dívala se na černé, pýchou naplněné tváře a myslela na zamračenou, nejistou budoucnost. Věděla, že je v těchto afrických srdcích stále ještě mnoho zlosti a nenávisti. Budou kdy schopni zapomenout na svou potupnou minulost a ponížení, jímž trpěli v rukou kolonistů? Tato srdce dělilo pouhých padesát let od divošských srdcí jejich válečnických otců. Změní se znovu v krvežíznivé barbary, jakmile z Keni odejde britské právo? Grace věděla, že tito lidé jsou opilí svou novou mocí a že lační po přepychu, který jim, jak se naivně domnívají, samospráva přinese. Vzpomněla si na Mau Mau a v duchu se ptala, jak by se zbylým keňským bělochům vedlo, kdyby byl podruhé vyhlášen výjimečný stav. Pak už by tu na jejich ochranu nebyly žádné britské jednotky.

Pohlédla na Kenyattu stojícího dole na pódiu. K ohromnému překvapení všech přiletěla i jeho evropská manželka, se kterou se oženil před mnoha lety v Anglii, a nyní mu stála v gestu mezirasové dobré vůle po boku spolu s jeho dvěma

447
keňskými ženami. Kenyatta velkolepě řečnil o sebekázni a toleranci. Ale bude schopen ovládnout svůj prchlivý šesti-milionový národ, vypukne-li druhá revoluce?

Grace se s úzkostí v srdci sama sebe ptala, jaká je čeká budoucnost, jaké to od zítřka bude.

Skončila hymna, davy se opět rozjásaly a osmiletá Debora tleskala ručičkami a smála se. To je lepší než vánoce! Trásla se v chladné noci mezi tetou Grace a strýčkem Geoffreyem a přes stadion uviděla Christophera Mathenge, jak tam stojí se svou sestrou, matkou a babičkou v jiné čestné lóži.

Debora se střetla s jeho pohledem. Usmála se na něho.

A on se usmál na ni.

448

CAST OSMA

1973

56

"Těšíš se do Kalifornie?" ptala se Sára a míchala v hrnci roztavený vosk.

Debora sedící u paty kaštanu s koleny pod bradou a opřená o kmen stromu si prohlížela módní časopis - školní vydání Mademoiselle, v němž bylo oblečení, které se nosí na univerzitě. Zastavila se nad stránkou, kde byly manekýny v dlouhých sukních a botách na vysokých podešvích, pak vzhledla na svou přítelkyni. "Trochu mě to děsí, Sáro.

Kalifornie je tak cizí a tak daleko!"

Sára se sklonila, aby zkusila složení vosku. Přičichla k němu a přidala do hrnce malý kousek včelího vosku. Když začal tát, řekla: "Nemůžu uvěřit, že ti trvá tak dlouho, než se rozmyslíš! Kdyby to stipendium nabídli mě, chňapla bych po něm hned."

Debora se vrátila očima k manekýnkám s úsměvem mladých sebevědomých Američanek na tváři a cítila, jak v ní strach roste. Jak by mohla mezi ta skvělá děvčata zapadnout?

Nebylo pro ni snadné se rozhodovat a stipendium Uhuru přijmout. Znamenalo to odjet z Keni na tři roky - pryč od přátel, od tety Grace a jejich domova v misii a ze všeho nejvíce: pryč od Sáry, kterou měla ráda jako vlastní sestru. A navíc se dnes po čtyřech letech studií v Anglii vracel Christop-her. Debora bude mít sotva čas se s ním přivítat a už aby se loučila.

Debora Sáře záviděla. Byla tak sebejistá, tak suverénní, přesně jako ty manekýny v časopise. Sára byla vždy odvážná, snad proto, že se narodila v internačním táboře, říkávala sama. Ničeho se nebála a vždy byla ochotna se pustit i do těch nejriskantnějších podniků. Také Sářin odchod ze školy byl jejím typickým kouskem a její matku Wanjiru rozzlobil tak, že spolu dodnes nemluvily. I Deboru šokovalo, že Sára odešla z univerzity po prvním roce. Ale přítelkyně jí to se svou charakteristickou sebejistotou vysvětlila: "Egerton mi už nemá co nabídnout. Nemám čas sedět na zbytečných přednáškách. Já vím, co chci. Egerton mi to dát nemůže, takže s pomocí boží za tím půjdu sama."

Sára tím myslela své ambice stát se módní návrhářkou. Už od malička věděla, že bude dělat právě tohle. Na střední ško-

449
le chodila na všechny hodiny umění, návrhářství a šití, které se nabízely. Pak odešla na Egertonskou univerzitu v Njoro, kde v rámci svého studia domácí ekonomiky, vysokoškolského oboru, který byl jako jeden z mála otevřen i pro keňské ženy, studovala typy látek a péči o ně, šití v ruce i na stroji, navrhování vzorů, šití šatů a jejich konečné úpravy. Když však zjistila, že druhý ročník je zaměřen na výživu a výchovu dětí, odešla ze školy a vrátila se domů, aby šla za svým snem po jiné cestě.

Pracovala nyní pro Asiátku, jistou paní Darovou, jako pomocná švadlena v Nyeri. Plat brala velice nízký, pracovala dlouho a pracovní podmínky byly tvrdé, ale paní Darová šila vybrané šaty pro manželky bohatých obchodníků v okrese a Sára se od ní učila, co mohla. Ale to nestačilo. Ačkoli její touhou bylo mít jednou vlastní šicí stroje a obchod s pomocnicemi, snila Sára o něčem větším: navrhnout úplně nový styl.

Proto teď seděla dole u řeky s Deborou a míchala nad ohništěm v hrnci horký vosk. Sára nedávno objevila batiku, umění barvení tkanin za použití vosku, a celé dny s tímto postupem experimentovala.

"Budu se v Kalifornii cítit tak cizí," řekla Debora a odložila módní časopis. "Nic nebudu znát. A určitě budou všichni

chytřejší než já."

Sára se narovnala a založila ruce v bok. "Co to meleš, Deb! A jak jsi asi přišla k tomu stipendiu? Tím, že jsi hloupá? Z patnácti set uchazečů jsi ho dostala ty! A cožpak ti profesor Muriuki neřekl, že to bude zisk pro Kalifornii a ztráta pro univerzitu v Nairobi?"

Profesor Muriuki, říkala si v duchu Debora, byl prostě jen hodný. Měla s ním loni na Nairobské univerzitě čtyři předměty a on ji měl rád.

I on však nakonec musel uznat, že "úroveň výuky v Kalifornii je vyšší než u nás. Je moudré tam jet, slečno Treverto-nová. Až se vrátíte do Keni a nastoupíte tady na lékařskou fakultu, budete o jednu délku před svými kolegy." Obě osmnáctileté dívky si nyní užívaly teplého srpnového slunce a klidu řeky. Skrz stromy slyšely křik dětí hrajících rag-by na hřišti, které Debořina matka při svém odjezdu z Keni před deseti lety věnovala Gracině misii. Nedaleko, asi padesát metrů od místa, kde seděly, stála v bukolickém prostředí mezi vysokou kukuřicí a fazolemi, zdravým stádem koz a plnou sýpkou /námá skupinka chýší. Tam žila Sára se svou starou babičkou, Mama Wacherou, ale ve vlastní chýši, kterou si vylepšila kobercem a židlemi. Byla tu i chýše pro Wanjiru, kde přespávala, když přijížděla z Nairobi na návštěvu. Čtvrtá chý-

450

se byla Christopherova. Kdysi to bývala thingira, staromláde-necká chýše jeho otce. Christopher v ní bydlel pokaždé, když se vracel na prázdniny z lékařské fakulty.

S myšlenkami na Christophera se Debora podívala na hodinky. Z Londýna měl přiletět dnes ráno, jeho matka ho měla vyzvednout na letišti a společně pak měli přijet jejím autem.

Deboře připadalo, že už tu měli dávno být. Kde jsou?

Celou noc nespala, vlastně v očekávání Christopherova návratu špatně spala celý týden. Jaké to asi bude po těch čtyřech letech? I teď jí srdce prudce bilo při pomýšlení, že Christopher bude zase doma, při představě dlouhých hovorů, které povedou. Změnil se hodně? Ptala se v duchu.

Sára nechala hrnec hrncem a začala prohlížet čtverce látky rozložené na velkých balvanech. Každý byl nějak obarven, každý jinak. Pečlivě je zkoumala. "Myslím, že jsem konečně vyřešila problém praskání," řekla a zvedla jeden kus látky.

"Co myslíš, Deb?"

Debora si prohlédla velký čtverec mušelínu v Sářiných rukou. Byla na něm žena s dítětem - ve velmi základních a primitivních tvarech - a zářil barvami země. Líbilo se jí, jak byl prozářen sluncem a odhaloval černé nitky barvy tam, kde vosk praskl. "Je to krásné."

Sára odložila látku a ustoupila. "Nejsem si tak jistá."

"Zvládla jsi vosk. Ty barvy ti skoro nestékají."

Sára našpulila rty a upřeně hleděla na své dílo.

Batiku se učila zdoluhavým procesem pokusu a omylu, experimentovala se zbytky hadříků, které si kupovala od paní Darové skoro za polovinu své mzdy. Vosk a barvy kupovala v asijské duka v Nyeri a zbytek platu projedla, takže byla stále bez peněz. Ale stálo to za to. Zvládla batiku a její tkaniny byly krásné.

Přesto to pořád nebylo ono.

"Já nevím, Deb," řekla, usedajíc na trávu vedle své přítelkyně. Zabořila bosé nohy do rudého jílu a pozorovala ryby v průzračné vodě. "Něco tomu chybí."

Debora neměla umělecké nadání, a proto na ni výsledky její přítelkyně udělaly dojem. "Z té látky dokážeš ušít nádherné šaty, Sáro. Vím, že kdybych měla peníze, koupila bych šije."

Sára se usmála. Ačkoli se Debora jmenovala Trevertonová a patřil jí velký dům nahoře na kopci uprostřed kávovníkové plantáže pana Singha a přestože její teta vlastnila misii, neměla peníze. Dům byl prakticky bezcenný, stál příliš mnoho peněz, aby se v něm dalo žít a aby se udržel v přijatelném stavu, a nikdo ho nechtěl koupit, protože ho obklopovaly stromy kávovníků pana Singha. A všichni věděli, že misie

451

funguje se ztrátou takřka od svého založení. Škola i nemocnice byly pro ty, kteří si nemohli dovolit platit, zadarmo, a veškeré peníze, které doktorka Trevertonová vydělala, vkládala zpět do misie, aniž si nechávala něco pro sebe.

Povídalo se, že kdyby katolické jeptišky před pár lety nepomohly, misie by dospěla k bankrotu. Takže Debora Trevertonová byla stejně bez peněz jako Sára Mathenge, a to byla jen jedna z mnoha věcí, které měly společné.

"Dovedeš si to představit?" zvolala Debora a podala přítelkyni časopis. "V Americe pořád nosí minisukně!"

Sára závistivě pohlédla na manekýny. Nošení minisukní bylo v Keni zakázáno. Podle vlády se to "pro dámy nehodí" a "v mužích provokuje chtíč".

"Já se tam nehodím," bědovala Debora. "A takhle oblečená už vůbec ne!" Měla na sobě jednoduché bavlněné šaty a sandály. Dobře pro keňský venkov, pomyslela si, ale naprosto nevhodné pro vybranou kalifornskou univerzitu.

"Dneska můžeš v Americe nosit, co chceš," ujišťovala ji Sára. "Podívej - minišaty, babičkovské šaty, farmářské šaty, sametové kalhotové kostýmy, džíny s duhovými záplatami. Dokonce minišortky! Hlavně si musíš pamatovat," řekla a významně se na Deboru podívala, "že budeš ze všech nejlepší a domů se vrátíš s vyznamenáním. Přesně jak říkal profesor Muriuki."

Debora se modlila, aby tomu tak bylo. Jejím největším snem bylo stát se co možná nejlepší lékařkou. Být jako teta Grace, kráčet v jejích stopách.

"Kdybych tak měla peníze!" řekla Sára a házela obálky do vody. "Já vím, že bych to zvládla lip než paní Darová! Ona je tak konzervativní. Nemá žádnou fantazii. A nechce slyšet můj názor. Minulý týden přišla manželka doktora Čandry a paní Darová ji navlíkla do zelené, která jí vůbec nesluší. Hned jsem viděla, že potřebuje něco světle hnědého, možná se zlatým lemováním. A jak na ní ta sukně visela! Deb, kdybych já měla peníze, mohla bych si koupit šicí stroj a začít sama

podnikat. Mohla bych pracovat přímo tady, doma. A až bych měla pár svých platících zákaznic, mohla bych si kupovat nebarvený mušelin v rolích a barvit ho pro každou zákaznici zvlášť..."

"Tohle je moc hezké," řekla Debora a hlavou kývla k batikám schnoucím na balvanech.

Sára vzala do ruky pás obarvený v nejrůznějších odstínech červené a oranžové. "Podíváme se, jak by ti to slušelo."

Debora se zasmála a řekla: "Kanga mi nesluší, Sáro." Ale poslušně stála a nechala svou přítelkyni, aby kolem ní omotala pevnou látku.

452

Ačkoli byla Debora mzunga, nebyla skoro o nic světlejší než Sára, protože celý svůj život strávila pod úporným rovníkovým sluncem. Zatímco se většina bělochů v Keni pokoušela pečlivě chránit před silnými rovníkovými paprsky, Debora milovala dotyk slunce na tváři a holých pažích. Jinak si však podobné nebyly. Přestože Debora měla krátké kudrnaté černé vlasy a tmavé oči, byla velice evropská, zatímco Sára až nápadně africká. Nosila vlasy podle nové módy spletené do pevně utažených copánků, které se spojovaly na temeni hlavy. Tento účes jí ještě prodloužil už tak dlouhý krk a korunoval velkolepost jejich pružných paží a štíhlého těla. Sára Mathenge je výjimečně krásná, myslela si Debora, a záviděla své přítelkyni její přirozenou eleganci a styl.

"To ti moc sluší, Deb," řekla Sára, povstala a prohlížela si svůj výtvar.

Debora se pomalu otáčela ve slunci a snažila se zachytit svůj odraz v řece. Sára jí upevnila látku kolem těla jako kanga - překřížila ji přes řadra a zavázala za krkem.

Sára se znovu zamračila.

"Co se děje?" zeptala se Debora. "Nelíbí se ti to?"

"To není to, čeho chci dosáhnout, Deb. Vypadá to tak zatraceně obyčejně." Výraz na její tváři byl zamyšlený.

"Vzpomínáš si před pár lety na ten liverpoolský styl/? A pak na styl Carnaby Street? Keňa nic takového nemá. Žádný styl není ryze východoafrický."

"A co kanga? Řekla bych, že ta je ryze východoafrická."

A to byla pravda. Velké obdélníky jasně vzorované bavlněné látky známé jako kanga vznikly na pobřeží Keni v devatenáctém století a nosily je po celé východní Africe ženy na poli i na trhu. Kanga tvořila jednoduchý oděv, uvazovala se kolem těla pod paží a konce se zastrkávaly dovnitř, někdy se uvazovala na jedno rameno nebo za krkem. Používala se jako sukně, šál, popruh na dítě, dokonce i kolem hlavy jako tur-ban. Kanga byla levná, jednoduchá a nenáročná na údržbu a sloužila potřebám venkovských afrických žen. Ale Sára přece nebude navrhovat oblečení pro wananchi.

"Já myslím na ženy, které stále více pracují ve městech, Deb. Tolik žen dnes dostává práci v kancelářích, stávají se z nich sekretářky, recepční. Ženy začínají pracovat v bankách a v obchodě. Dokonce jsou už i právníčkami! Ty přece nemůžou nosit kanga. Tak co nosí?" Ukázala na Mademoiselle. "Kupují si levné imitace amerického a britského stylu."

"No dobrá," řekla Debora, "mohla bys navrhovat konfekci z látky na kanga. To by byl určitě nový styl a v každém případě keňský."

453

Sára odmítavě potřásla hlavou, až se jí velké zlaté náušnice rozhouply ve slunci. "Já nechci používat látku na kanga. Nemůžu vystát ty strašlivé průpovídky, co jsou na ní natištěny."

Z důvodů, jež nikdo neznal, před mnoha lety vznikla mezi výrobci kanga látky tradice tisknout po délce svahilské aforismy. Mnohé z nich byly příliš staré a velice podivného původu, takže ani nedávaly smysl: Vidole vitano, kipi ni bóra, Který z pěti prstů je ten nejlepší? A většina z nich byla otřepaná: Akili ni malí, Důvtip znamená zdraví.

Sára vzala od Debory batiku a rozložila ji na balvan. "Já nechci používat hotovou látku. Já chci vytvářet nové tkaniny. Nechápeš, Deb?" Sára se dostávala do varu. "Já chci vytvořit úplně nový styl. Ne jenom látku, ne jenom nové šaty, ale úplně nový styl. Něco, co bude volat - Keňa, styl, který zachová a prohloubí africké tradice! A něco, co budou chtít nosit i ženy v Evropě a v Americe."

"Jak to bude vypadat?"

"To ještě nevím." Sára zírala na batikovanou látku schnoucí na slunci. Experimentovala s barvami a vzory, ale jako by nemohla přijít s ničím jiným než s imitací kanga. "Co je keň-skč?" řekla. "Kromě kanga, myslím."

Debora pokrčila rameny. "Nemám poněti."

"Víš, co já udělám, Deb? Já se pojedu porozhlédnout po naší zemi a uvidím, co lidé nosí."

"To je báječný nápad!"

"Jen si pomysli, kolik je kmenů, které ještě nebyly civilizovány, Deb. Luové, Kipsigisové, Turkanové! Určitě pořád nosí tradiční oblečení. Já je budu studovat. Budu si je malovat. Oni budou mou inspirací, Deb. Svůj keňský styl najdu mezi lidmi."

"To zní krásně, Sáro. A ty to dokážeš."

"Ach, tolik bych toho mohla dokázat, kdybych měla peníze!"

"Sáro!" vykřikla Debora. "Já mám skvělý nápad! Můžu prodat nějaké věci v Bellatu. Pak budeš mít peníze, co budeš potřebovat."

Ale Sára se jen usmála a řekla: "Ne, Deb. To nemůžeš udělat. Budeš se do Bellatu stěhovat, až dokončíš medicínu. Nechceš přece žít v prázdném domě!" Otočila se a kráčela dolů k vodě. "Já peníze nějak seženu. Vím, že seženu. A začnu podnikat."

"Určitě začneš," řekla Debora. "A až já budu doktorka, budu si k tobě chodit pro šaty."

Sára se prudce otočila a rozpráhla ruce. "A budeš ke mně posílat všechny své bohaté známé! Budu mít tolik práce, že

454

pro mě bude pracovat padesát lidí a všichni budou nosit moje šaty."

"Budeš Rudy Gernreich východní Afriky!"

Sára se rozesmála. "To bych radši byla Mary Quantová."

"Kdo je Mary Quantová?" ozval se mužský hlas.

Obě dívky se otočily a spatřily mladého muže, kráčejícího po travnatém břehu směrem k nim. Měl na sobě tmavé kalhoty, bílou košili s vyhrnutými rukávy a sluneční brýle. "Christophere!" vykřikly obě naráz.

Nesměla Debora se držela zpět, ale Sára se rozběhla k bratrovi a padla mu do náruče. On ji zvedl a zatočil se s ní dokola.

"Vrátil ses!" volala.

"A ty jsi vyrostla!" Postavil ji na zem a oba se bez dechu smáli. Pak se Christopher otočil k Deboře. "Ahoj," řekl.

"Ahoj, Christophere. Vítám tě doma."

Stáli tam v kropenatém slunci, procházejícím listy kaštanu, hleděli jeden na druhého a oba mysleli na to, jak se ty čtyři roky vlekly jako věčnost, přestože jim nyní připadalo, že uběhly mrknutím oka. Christopher se nemohl vynadít, jak se Debora změnila z divoké čtrnáctileté žabky v hezkou mladou dívku, zatímco Debora se v duchu ptala, kam zmizel ten nemotorný sedmnáctiletý čahoun a kde se tu vzal tenhle pohledný mladý muž.

"Vyrostla jsi," řekl tiše.

"Ty taky."

Chvilí bylo ticho, pak promluvila Sára: "Kde je matka?"

"Je v tvé chýši, stěžuje si, že tu pro nás není žádné ugalí a že máš příšerné způsoby."

Sára se zadívala na oblohu v útrpném gestu a řekla: "Půjdu najít babičku. Myslím, že je ve vesnici. Ach, Christophere!"

Znovu ho objala. "Jsem tak ráda, že jsi doma! Řekni mi, že je to nadobro, že už tu zůstaneš."

Zasmál se. "Zůstanu."

Sára odběhla mezi stromy a zanechala Christophera s Deborou o samotě.

Debora nemohla uvěřit, že tu opravdu stojí před ní, konečně - po čtyřech letech dopisů a vánočních telefonátů, stesku po drahém příteli a dětském kamarádovi, po čtyřech letech, kdy dospěla a zjistila, že její náklonnost se změnila v lásku ženy, po čtyřech letech podivných, znepokojujících snů o něm, po čtyřech letech toužení, kdy ležela ve své posteli a už si nepřehrávala jejich stará dobrodružství jako kdysi, ale představovala si romantické setkání. Za jeho nepřítomnosti se Debora do Christophera Mathenge zamilovala, a nyní proto byla neočekávaně plachá.

"Stýskalo se mi," řekla.

455

I

"I mně se stýskalo, Deb. Nedokážu ani vypovědět, co pro mě tvé dopisy znamenaly." Udělal pár kroků směrem k ní, pak se zastavil a upřel pohled někam za řeku. "Ten les už tam není."

Debora se podívala na roztroušené samby, které pokrývaly svah kopce až k vrcholu na druhém břehu řeky. Když byli s Christopherem ještě malí, les sahal až dolů k řece. Pak nová africká vláda přidělila tuto půdu přesídleným Kikujům, kteří vykáceli les, aby měli místo pro pole. Nyní tam bylo mnoho chýší - ne už kulatých, ale čtvercových, podle zvyku mzungu - postavených z hlíny a zastřešených orobincem. Na polních cestách mezi nimi stálo několik omláčených automobilů.

Pohlédla na Christophera a pomyslela si, že i on se změnil. Odkud se vzaly ty pevné svaly, ta široká ramena, která se ukrývala pod látkou košile? Jeho pružný postoj připomínal Deboře masajské morany, neuvěřitelně hezké, mrštné a kostnaté mladíky, kteří bloumali po amboselských pláních a domýšlivě sami sebe považovali za nejkrásnější rasu na zemi. Christopher působil stejným dojmem až na to, že mu chyběla jejich arogance. Otočil se a usmál se na ni tak, jak by to moran nikdy nedokázal.

"Jak bylo v Anglii?" zeptala se.

"Zima a mokro. Jsem rád, že jsem zpátky."

Dokonce jinak mluvil. Kikujský přízvuk, který vždy přibarvoval jeho mluvu, byl tentam. Už si nepletl / a r jako většina Kikujů, v jejichž jazyce r nebylo. Mluvil jako oxfordský učenec a také jím nyní byl.

"Jak se má tvá teta?" zeptal se.

"Dobře. Pořád tvrdě pracuje. Já jí sice připomínám, že je jí už třiaosmdesát a že by to neměla brát tak vážně, ale tetička Grace si myslí, že misie by se rozpadla, kdyby šla do penze."

"Možná, že ano."

Debora upírala oči na jeho sluneční brýle. Pocítila určitou úlevu, že je má, chránily ji před jeho očima.

"A tvá matka?" ptal se dál. "Máš od ní nějaké zprávy?"

Debora v sobě chovala vzpomínku. Bylo jí tehdy osm a stalo se to v safari táboře Kilima Simba. Musela jít v noci na záchod, a když procházela kolem stanu své matky, zaslechla zevnitř její hlas: "Debora pro mě nic neznamená, Geoffrey. Dohodla jsem se s tetou Grace, že bude žít s ní."

"Matka nám už skoro nepíše," řekla Debora a vzpomněla si na poslední formální, neosobní dopis. "Ale prý se jim na ovčí farmě vede dobře a v Austrálii se jí pořád líbí. Každé vánoce od ní s tetou Grace dostáváme vlněné svetry."

Opět zmlkli, Christopher za svými brýlemi, Debora s očima upřenými na řeku řinoucí se přes oblázky a mech.

456

nové horko bylo neobvyklé, jako by vycházelo ze země a obalovalo je. Kikujská ohniště naplňovala vzduch štiplavým kouřem. Z ragbyového hřiště se ozýval křik, od kávovníků pana Singha bylo slyšet vrčení motorů. Deboře na ruku usedla včela; odehnala ji.

Christopher se znovu rozhlédl, pomalu se otáčel a prohlížel si nespočetné malé farmy, které nyní pokrývaly krajinu.

Tady býval kdysi hustý les. Před mnoha generacemi se tu válčilo s Masaji, jeho předkové zde uctívali stromy a divou zvěř a své útočiště tu nedávno našli i bojovníci za svobodu Mau Mau. Nyní viděl Christopher jen zelené skvrny

úhledně rozházené po rudé zemi. Nahé děti pásly kozy a krávy, ženy se skláněly na polích, vytrhávaly plevel, sklízely zeleninu. Byl to klidný, uhrančivý výjev a Christopher jej celé čtyři roky studií v Anglii bolestně postrádal. Nakonec se podíval na Deboru, která stála ve slunečních paprscích s očima upřenými do vody přesně jako v den, kdy ji před deseti lety poprvé spatřil.

Pomyslel na dopisy, které mu posílala - jednou týdně celé čtyři roky. Všechny je měl schované.

Nejprve, když se mu sice stýskalo po domově v Keni, ale zároveň byl plný vzrušení ze svého oxfordského dobrodružství, si na svou veselou společnost z dětství, tu potrhlou malou holku, která učinila jeho nový život s babičkou snesitelným, sotva vzpomněl. Stýskalo se mu po Deboře stejně jako po Sáře a po matce, stejně jako po spoluhráčích z ragbyového týmu.

Ale pak, jak plynul první školní rok a Debořiny dopisy přicházely věrně každý týden, zjistil, že se těší, až bude číst její slova, až se s jejím dopisem někde zavře a mávnutím kouzelného proutku s ní stráví pár ukradených okamžiků doma v Keni. Jeho city k ní se začaly měnit v době, kdy se začaly měnit i její dopisy. Dětskost z nich postupně vyprchala a pomalu se v nich objevovala zralost. Psala mu o všem důležitém - o vládě, událostech ve světě, o svých snech, jak se stane lékařkou - a pokládala mu tisíce otázek o něm, o studiích, o jeho budoucích plánech. Debořiny dopisy byly přímým spojením s Keňou, s nimi se nikdy necítil odříznut od domova. A nikdy se necítil odříznut od ní, naopak, byl jí blíž s každou došlou obálkou. Začala pro něho znamenat mnohem víc než dřív.

Ze Sářiny chýše se ozvaly hádající se hlasy.

"Ach bože," vzdychla Debora, "už zase. Tvá matka se na Sárku hrozně zlobí. Pověděla ti o tom?"

"Ano. Já jsem byl nejprve proti, když mi Sára napsala, že odešla z Egertonské univerzity. Jenomže já svou sestru znám

457

i

Ona si už najde způsob, jak dostat, co chce. Matka by už mohla vědět, že se Sárkou nemá cenu se hádat."

"Jsou si hodně podobné, víš?"

"Zajímalo by mě, kde je babička."

"Šla k porodu." Debora se cítila zaraženě, měla pocit, že musí mluvit, aby překonala prostor mezi sebou a Christop-herem. "Mama Wachera si od vyhlášení nezávislosti vede velice dobře. Lidé se navracejí k tradičnímu léčitelství a starým šamanům, kteří se již nemusejí skrývat, se teď daří. I tvé babičce."

Christopher se zamyslel. Za čtyři roky bude lékařem a chce, aby se i jemu dařilo.

"Christophere, chci ti něco povědět," řekla rychle. "Nepsala jsem ti o tom. Chtěla jsem ti to říct osobně. Dostala jsem Uhuru stipendium na studium v Kalifornii."

Nevšimla si na něm žádné reakce, v jeho slunečních brýlích viděla jen svůj odraz. Chvilí mlčel a pak řekl: "Kalifornie. Na jak dlouho?"

"Tri roky."

Znovu ztichl, oči schované za temnými skly. Svět jako by zadržel dech. Řeka se ztišila, ptáci v korunách stromů přestali zpívat. Pak Christopher přistoupil k Deboře a položil jí ruce na holé paže. Oba cítili, jak je vzduch mezi nimi naráz nabitý. Christopher zesílil svůj stisk a pohlédl na ni.

Debora byla jeho nejstarší a nejdražší přítel. Zachránila ho před chlapeckou osamělostí a vtáhla ho do kruhu slunce.

Její dopisy ho utěšovaly, nemohl se dočkat, až ji zase uvidí. Teď bylo ale všechno jinak. Něco se změnilo.

Debora vypadala najednou tak malá a zranitelná.

"Musíš na sebe dávat pozor," řekl naléhavě. "Svět je mnohem, mnohem větší, než si dokážeš představit. Ty znáš jen Keňu, Deboro, a to ještě jen její malý kousek -" Zarazil se. Chtěl říct víc, chtěl vyslovit ten podivný nový cit, který ho náhle zaplavil. Díval se na ni, cítil pod rukama její vlhkou kůži a pomyslel si: Je tak nevinná.

Ovládla ho potřeba ji chránit, chtěl ji k sobě přitáhnout a zaštitit ji před vším, co sám ve světě objevil. Keňa je tak malá, tak izolovaná země. A Debora je dítě ze zaostalé venkovské provincie. Co může vědět o životě?

"Nic se mi nestane," řekla překvapeně, ohromená silou jeho doteku, vášní v jeho hlase. Co se s ním stalo? Kde se v něm ta síla vzala?

Debora natáhla ruku a sundala mu sluneční brýle. Díval se na ni pohledem, kterým před mnoha generacemi jeho předkové měřili postup lva ve vysoké žlutohnědé trávě. Topila se v tom pohledu, cítila, jak jí do těla z jeho rukou proudí

458

Ji

dí energie. Christopher ji ohromil. Najednou nemohla popadnout dech.

"Deboro," řekl tiše, aniž uvolnil své sevření, "nebudu ti říkat, abys nejezdila. Nemám na to právo. Musíš jet. Musíš se stát tím nejlepším, čím můžeš. Ale... slib mi, Deboro, že -"

Čekala. Nad hlavou jim v koruně stromu šustil jemný vánek. Sluneční paprsky si hrály na jeho hezké tváři. v "Co ti mám slíbit?" zašeptala a srdce jí bilo jako o závod. Řekni to, Christophere. Prosím tě, řekni to.

Jemu se však najednou nedostávalo slov. Stalo se to tak rychle. V jediné chvíli přestal mít Deboru Trevertonovou rád jako přítelkyni a začal ji milovat jako ženu. Christopherovi připadalo, že v jediném okamžiku překročil hrozivý práh - netušil, že ho čeká, a neuvědomoval si, že jej přechází. Nebyl připraven na ten náhlý záblesk touhy, ten neočekávaný, ohromující impuls vzít ji do náruče a políbit ji. A ještě víc.

Nevěděl, co říct. Myslel na Kalifornii, na muže, které tam Debora pozná, na muže, kteří budou jako ona - bílí. Odjede z Keni, uvědomil si se strachem Christopher, a nikdy se nevrátí.

"Deboro," řekl nakonec, "slib mi, že nikdy nezapomeneš, že Keňa je tvůj domov. Sem patříš. Tady jsou tví přátelé. Tam ve světě budeš cizí. Budeš zvláštnost a nikdo ti nebude rozumět. Svět nás nezná, Deboro, neznají náš způsob života, naše sny. V Anglii se mnou jednali jako s kuriozitou. Byl jsem zavalen lidmi, kteří se chtěli seznámit, ale neměl jsem tam

jediného přítele. Oni si nedokáží představit, jaké to je být Ke-ňan, jak jsme jedineční. Mohou ti ublížit, Deboro. A já nechci, aby ti někdo ubližoval."

Byla ztracená - v jeho očích, v jeho stisku. Ten podivný, strach nahánějící svět, o kterém mluvil, nyní neexistoval, byla tu jen řeka, ona a Christopher.

"Slib mi," řekl pevně, "že se vrátíš."

Skoro nemohla promluvit. "Slibuji," zašeptala. Když ji jeho ruce pustily a on se prudce otočil, cítila, jak z jejího života mizí slunce.

57

Sára byla rozzlobená.

Po dvou týdnech na cestách po Keni, kdy hledala svůj nový "styl", se dostala na konec silnice sem na pobřeží a nebyla blíže svému cíli, než když začala.

Kráčela po starodávných ulicích Malindi, exotického chátrajícího města, které kdysi bývalo arabským otrokářským

459 přístavem, ukládala si do paměti oslňující bílé zdi, zahalené ženy, trhy plné lidí a kvetoucí mangovníky s pocitem, že kráčí dávnými staletími a její podrážděnost dosáhla vrcholu.

Zahájila své pátrání u Viktoriina jezera, kde navštívila lidi z kmene Luo. Studovala je a kreslila si je - při práci, na trhu, u ohnišť - a zjistila, že většina mužů nosí kalhoty a šortky a ženy mají kolem sebe omotané kanga. Dále jela k Masajům a Samburům a našla tam prosté rudé šuká, buď zavázané na rameni, nebo omotané pod paží, a to jak na mužích, tak na ženách. Ženy z kmene Kambů a Taitů také nosily kanga, někdy dokonce přes evropské šaty i blůzky a na hlavách jako šátky. Červená se zdála být dominující barvou spolu s hnědou, která převažovala zejména mezi lidmi, již stále ještě nosili bederní roušky a peleríny z měkké kůže. Zde na pobřeží vystaveném silnému arabskému vlivu Sára nacházela muslimské ženy oblečené celé v černém a tak dokonale zahalené, že jim byly vidět jen oči, a asijské ženy v pestrobarevných sári dovozených z Indie. Procestovala Keňu křížem krážem, skicář měla plný, ale inspirace, ve kterou doufala, nepřišla.

Přála si, aby byla Debora mohla jet s ní. Mohly si udělat v "benzi" doktora Mwai prázdniny na cestách po venkově. Bylo by to hezké rozloučení před Debořiným odjezdem do Ameriky. Debora by jí určitě poradila, naslouchala by jejím nápadům. Jenomže v safari hotelu Kilima Simba v Ambose-li pro ni pořádali rozlučkový večírek a Debora tam musela být. Takže odjela s Terry Donaldem, zatímco Sára vysvětlovala svůj problém doktoru Mwai, který měl naštěstí pochopení a svůj vůz jí půjčil.

Nyní byly dva týdny u konce, musí "benzi" vrátit. Sára byla snad všude, viděla všechno a neměla nic, co by mohla ukázat, jen stovky neinspirativních obrázků.

Seděla ve stínu palmy na lavičce nad širokým zakřiveným svahem bílé písečné pláže a žlutavými korálovými útesy a pozorovala, jak si skupinka Evropanů váhavě prohlíží starobylé rozbořené mešity.

Turisté, přesvědčení o stabilitě Kenyattovy vlády a uklidnění, že k nové revoluci nedojde, se začínali do Keni valit. V Nairobi rostly nové hotely a tady na pobřeží se začaly rodit luxusní hotýlky v buši. Na keňských silnicích se začínaly objevovat volkswagenovské minibusy, pronásledovaly zvěř a zastavovaly ve vesnicích, aby si turisté mohli udělat pár obrázků. Na své cestě k hotelu Treetops se dostaly až na sever k Nyeri; jednou Sára dokonce přistihla nějaké Američany, jak si chtěli vyfotografovat Mama Wacheru před její chýší.

460

Sára pozorovala skupinku pomalu kráčející mezi opuštěnými muslimskými hroby a hledající vchod do prázdné mešity, všimla si jejich polyesterových kalhotových kostýmů, modrých džín a triček. A pomyslela si: Proč bychom měli jenom napodobovat? Proč bychom měli vypadat jako Američane? Proč by oni nemohli napodobovat nás?

Znovu si vybavila mladé ženy v Nairobi, čerstvé absolventky škol pro sekretářky, elegantně kráčející po chodnících ve skupinkách, sebevědomé a rozesmáté, vlasy pyšně spletené do copánků, jako by chtěly celému světu dokázat, že stejně jako jejich země jsou i ony nyní svobodné a nezávislé. Ale na sobě měly šaty evropského stylu - jen ubohé kopie.

Paříž kdysi na poli módy vedla, říkala si Sára. Vstala z lavičky a přidala do kroku. Před deseti lety to byla Anglie. A nyní je to Amerika. Kdy bude řada na Africe?

Tohle byla její první návštěva pobřeží a cítila se zde skoro stejně cizí, jako si museli připadat ti turisté. Malindi téměř vůbec nepřipomínalo zbytek Keni. Bylo příliš staré; založili je před několika sty let Portugalci a největšího rozkvětu dosáhlo pod vládou zanzibarského sultána. Malindi - se starými arabskými bazary, dómy a minarety, úzkými uličkami a dvoukolkami - je skoro jako z Pohádek tisíce a jedné noci, pomyslela si Sára. Muži tu klidně posedávali v dlouhých bílých rouchách, kouřili vodní dýmky a z malíčkových šálků popíjeli kávu. Ženy nosily nenápadné černé hávy, které se ostře odrážely od bělostných stěn. Na plážích se ve větru komihaly palmy, jejich velké zelené listy kývaly ke starobylému městu. Na vodě mezi korálovými útesy rybáři rozjížděli své malebné plachetnice a trojúhelníkové bílé plachty se tyčily k tmavomodré obloze.

Malindi je krásné a okouzlující město plné mystiky, říkala si Sára. Ale pro Keňu typické není.

Kráčela mezi ibišky, rudými jasmíny a buganviliemi po tržišti s dřevěným uhlím a rybami, mezi zchátralými luxusními vilami dávných boháčů se svým skicářem v ruce a přemítala o lidech z kmene Turkanů, žijícího na severu země. Sáře připadali muži v podivných čapkách vyrobených z jílů a vlasů svých předků, s těly pokrytými ornamenty, s drahocennými velboudy, které používali ne jako nosná zvířata, ale pouze na mléko, tak cizí, že ani je nepokládala za typicky keňské.

Dorazila do Birdland, obrovské ornitologické zoo, zastavila se a pozorovala asijskou rodinu, která si rozložila svůj piknik na trávě mezi tamaryšky. Otec měl na sobě evropskou košili a kalhoty, na hlavě turban, matka i babička byly

oblečeny do sáří jasně tyrkysové a citrónově žluté barvy, dě-

461

ti měly obyčejné šaty a krátké kalhoty. Sára věděla, že jsou to patrně potomci původních asijských dělníků, přivezených z Indie na stavbu železnice před více než sedmdesáti lety. Bezpochyby se tato rodina tří generací, pochutnávající si na obědě v trávě, narodila a vyrostla v Keni. A přesto Sára paradoxně - jako většina Afričanů i bělochů - nepovažovala Asiaty za Keňany.

Zklamaně kráčela dál. Mířila k pláži, kde odpolední vítr začínal bořit krémové duny a na zelené hladině vytvářel sluneční kola. Cítila, jak se její podráždění pomalu mění v zoufalost. Cožpak tu není nikdo, říkala si, mezi všemi kmeny a národy této země, kdo by byl opravdu keňský? Dokonce i její lid - Kikujové - opustil své tradice. Muži vyměnili šuká za kalhoty a ženy nosily kanga.

Kde pakye keňský styl?

Posadila se na nízkou zidku pokrytou mechem a pozorovala rybáře v dlouhých bílých suknicích, jak vytahují dnešní úlovky. Vdechovala slanou vůni Indického oceánu, naslouchala křiku mořských racků, cítila, jak se jí do holých paží opírá slunce. Keňské slunce, pomyslela si, které svítí stejně na nás na všechny.

Otevřela skicář a prohlížela si náčrtky: poskakující masajští válečníci, kisijský tesač masťku, samburský pastevec opírající se o hůl. Sára si nakreslila plaché oči muslimských žen v černých závojích, zachytila šťastnou tharackou nevěstu, která na sobě neměla nic víc než dvě stě pásů z lastur. Na další stránce tančily pokotské ženy s odhalenými nadry a velkými náušnicemi, které jim odstávaly od hlav. Nakreslila si i afrického obchodníka pospíchajícího s kufříkem v ruce po nairobské ulici. A tady byl usmívající se portýr z hotelu Hilton. Nakonec se dostala k poslednímu obrázku ve skicáři - mladé nairobské ženy v šatech napodobujících americký styl, který ostře kontrastoval s jejich hrdými africkými účesy.

Sára zvedla oči od skicáře a v duchu se sama sebe ptala, kde se v těchto obrázcích skrývá Keňa.

Teplý vítr silil. Obracel stránky skicáře. Po dunách se hnál jemný závoj písku. Palmové listy šustily a plácaly o sebe.

Sára si zaclonila oči a mžourala na zelenomodrou hladinu. Připozdívalo se. Věděla, že by se měla vydat na zpáteční cestu do Nairobi. A přesto se nemohla pohnout.

Cosí ji najednou, zcela nevysvětlitelně přikovalo na místě.

Jako by ji uvěznil zvedající se tropický vítr, jako by jípal-my naléhavě šeptaly: zůstaň, zůstaň... Dívala se na oblohu, na příboj valící se přes vzdálené útesy, na přesýpavé duny a zničehonic se jí zachtělo kreslit.

462

Spěšně našla volnou stránku, vytáhla z kabelky tužku a začala črtat.

Téměř si neuvědomovala, co dělá, tužka se pohybovala sama. Její ruka jezdila po papíře a tvořila na něm linky, křivky, tvary. Načrtla a stínovala. Její oči létaly od bloku k výhledu, který se před ní otvíral, a zase rychle zpět k papíru. Na bílém listě se pomalu začala vynořovat scéna.

A když byla o několik minut později hotová, ohromeně zamrkala.

Na papíře zachytila starodávnou pláž. Nejen její podobu, to dokáže každý fotoaparát, ale jejího ducha. V těch linkách a obloucích byl život, člověk skoro slyšel nárazy vln, křik racků. Voda na papíře se čeřila. A i když byl obrázek jen ocelově šedý, zářil barvami. Sára je viděla, cítila. A srdce se jí prudce rozbušilo.

Otočila na další volný list, přesedla si na nízké zídce a začala načrtávat malebné linie malé městy skryté pod tama-ryšky asi padesát metrů od ní. Když byla hotová, nakreslila si úzkou uličku s arabskými balkony jako z kraje. A když na papír přenesla duši Malindi, zavřela oči a představila si pláně Amboseli, kde řvou lvi a ploché trnovníky se tyčí k obloze.

Ruce jí po papíře jen létaly. Stránka následovala stránku. Vytáhla novou tužku. Odpoledne se krátilo, africké setmění, které mění den v noc mrknutím oka, bylo na dosah. Sára však nemohla s kreslením přestat.

Zachytila pobřeží rozsáhlého Viktoriina jezera a vrcholky hor Keňa a Kilimandžáro. V představách jasně viděla kulaté chýše, masajské manyaty a turkanské stany a její ruka je přenášela na papír. Kreslila ptáky a zvířata, vdechovala život květům. A pak mraky obklopující zářivé slunce. Nakonec se ve skicáři objevil východ i západ slunce, Chania valící se po svém dně, kouř vinoucí se z ohniště její babičky, autobus z Karatiny, kterým jezdí ženy z trhu na své farmy.

Skicář byl náhle plný a Sára si uvědomila, že se předtím dívala na špatná místa. Zde, v tomto levném bloku, který nyní svírala v ruce, byla Keňa. Jasně ji osvítilo vzrušené poznání, že východoafrický "styl" nespočívá v tom, jak se lidé oblékají, ale v Africe samotné. Keňská duše se neskrývá v šuká či kanga, ale ve slunci, trávě, rudé půdě, ve smíchu dětí, ve dřině žen, v křiku jestřába, klusu žirafy, v plachtách rybářských loděk za soumraku.

Zachvěla se. Vyskočila ze zidky a rozběhla se k autu doktora Mwai s drahocenným blokem přitisknutým k hrudi.

Neviděla malé temné uličky, kudy jela, ani zachmuřené ženy, které zvědavě vykukovaly z oken. Měla před očima jen žluté savany a stáda slonů, opuštěné pouště severu s karavanami

463

velbloudů, sklo a beton mrakodrapů, které začínaly růst na místech nairobských slumů. A viděla to všechno v barvách a tvarech nové tkaniny, kterou vytvoří. Sára Mathenge nakonec keňský styl světa dá.

"Tak já ti povím, co ten chlapík dělá," řekl Terry Donald, otevíraje si třetí pivo.

Debora ho neposlouchala. Seděla vedle něho ve vyhlídkovém salonu safari hotelu Kilima Simba a pozorovala osamělého slona, který se přišel k vodě napít. Salon byl nyní tichý, všichni hosté odešli do svých pokojů, aby se převlékli do plavek či koktejlových šatů. Při západu slunce se u vody, kam chodila zvířata pít, otevírala skvělá podívaná a stovky turistických fotoaparátů budou cvakat jako o závod.

"Povídal jsem ti o Roddym McArthurovi, víd?" snažil se Terry upoutat její pozornost. Chápal její rozrušení. Za dva týdny odjíždí do Ameriky. "Takže," pokračoval, "když Rod-dy nemá žádné klienty, které by bral na lov, vydá se sám a na-střílá ty nejlepší trofeje, které najde. Pak je prodá Swan-sonovi, tomu vycpávači v Nairobi, ten je zpracuje a schová.

No, a když se pak Roddyho zákazníkům podaří zastřelit jen samé malé trofeje a jsou z toho zklamání, Swanson ty hlavy vymění, samozřejmě tajně, chápeš, a klienti se domů vracejí s velkými trofejemi a navýsost spokojeni, protože se mohou doma vychloubat, že je skolili sami. Ale nemysli si, Deboro, tohle já nedělám. Já si myslím, že lov by měl být stále poctivým sportem." Naklonil se k ní a zaťukal jí na rameno. "Deboro?"

Pohlédla na něho. "Promiň, Terry. Trochu jsem se zamyslela."

"Vsadím se, že už jsi sbalená a připravená k odjezdu."

Ne, nebyla. S každým dnem se Deboře chtělo odjíždět méně a méně.

Bylo to kvůli Christopherovi.

Nedokázala se zbavit myšlenek na chvíli, kdy se pět třemi týdny znovu setkali dole u řeky. Znovu a znovu ji prožívala, hlavu měla stále plnou vzpomínek, jak tam Christopher stál ve slunečním svitu. Pokaždé, když si ho představila, zaplavila ji vlna zoufalé sexuální touhy, která rostla každým dnem.

"Víš, Deboro," ozval se Terry, "byl bych rád, kdyby sis se mnou ještě jednou vyjela, než zmizíš na ty tři roky."

Pohlédla na Terryho Donalda. Bylo mu dvacet, byl štíhlý a opálený a drsně hezký jako jeho otec Geoffrey a dědeček, sir James. A byl vášnivým lovcem. Když před třemi lety získal licenci, vzal Terry Deboru na její první lovecké safari.

464

Jeli tenkrát landroverem dolů k Serengeti v Tanganice. Terryho licence byla omezená a nesměl lovit žádné zvíře z takzvané velké pětky: slon, nosorožec, buvol, lev a leopard. Ale narazili na starého lva, který měl ve tváři vražený dikobrazí osten až do hlavy, bolestí téměř šlel a napadal nevinné vesničany. Terry to nebezpečné zvíře skolil jedinou milosrdnou ranou a za tuto službu si mohl ponechat jeho kůži.

Jejich druhé safari se konalo před rokem, těsně před tím, než Debora nastoupila na Nairobskou univerzitu do lékařské přípravky. Tehdy jeli s Terryem do Ugandy na slona. Po dlouhých horkých dnech stopování v metr a půl vysoké trávě s těžkými puškami na ramenou, vaky s náboji a láhevmi s vodou za pasem, kdy se nořili do hlubokého pralesa a všude kolem sebe cítili nebezpečí, našli malou skupinku samců s nádhernými kly.

Terry dopřál Deboře čest první rány, ale ona se tenkrát nedokázala pohnout z místa, takže sám zabil největšího slona ze stáda a dohlížel na následné odřezávání klů. Když v gestu krajní velkorysosti nabídl slonovinu Deboře, odvrátila se.

Od té doby ho marně přesvědčovala, že se jí lov nelíbí a že s jeho legalizací v Keni nesouhlasí. A Terry jí naopak marně vysvětloval své vlastní stanovisko: Lovci konají záslužnou práci, snižují počty zvěře v nebezpečně velkých stádech, zachraňují úrodu a vesničany před pustošivými útoky a postihují pytláky, kteří zvěř nemilosrdně vyvražďují.

Debora zavrtěla hlavou a usrkla zázvorového piva. "Ne, Terry. Já už nikdy na safari nepojedu, a když, tak se budu na zvířata jenom dívat."

Nebyla si však jista, zda se jí nepříčí i to; vždyť panenskou divočinu křižovaly stále nové cesty, po Keni se potloukalo stále více turistů hledajících zvěř. Tahle invaze lidí a benzínu může přece jemnou rovnováhu přírody narušit, říkala si. Vidala auta plná ječících a hulákajících turistů, jak se honí za zvěří a nutí zebry a antilopy k bezhlavému úprku. Výletníci jezdili půjčenými auty mezi stády, rozháněli je a hloupě oddělovali mláďata od matek; vyháněli skupinky zvěře z jejich území a oslabovali je tváří v tvář číhajícím dravcům. Co je na tom tak vzrušujícího, říkala si Debora, hnát ubohou zvěř, dokud skoro nepadne, jen pro kousek natočeného filmu?

A co bylo ještě horší, turisté si fotografovali lidi. Viděla autobusy přijíždějící do vesnic plné lidí s fotoaparáty v rukou. Uražení masajští pastevcí si přetahovali pláště přes hlavu a odvraceli se. Ženy se snažily vetřelce odehnat zlostným křikem. Taková neslušnost, myslely si. Takový nedostatek úcty. Afričané věděli, že wazungu sem přijíždějí fotografovat zvířata. Znamená to, že vesničany také považují za zvěř?

465

Debora se rozhlédla po luxusním hotelu. Byl první svého druhu v Keni a nyní už měl mnoho napodobenin od ugand-ských hranic až k pobřeží. Geoffrey Donald vlastnil tři hotely a rozrůstající se park minibusů - těch, které vozily výletníky po masajské půdě. Safari hotel Kilima Simba byl poklidný, vkusný a elegantní. Hosté přijížděli ve skupinách, vystupovali z minibusů s utahanými africkými řidiči a den dva si tu užívali domorodých tanečníků, lenošení u bazénu, vynikajícího jídla a staré vodní nádrže - tady přímo pod balkonem vyhlídkového salonu -, k níž chodí zvěř pít již celá staletí. Nápis rozvěšený všude kolem na bambusových zdech upozorňovaly hosty, aby byli potichu a zvěř nevyplašili.

Turisté se začínali trousit do baru. V nepoddajných nových khaki oblecích, které si koupili v Nairobi, vypadali nervózně a nejistě. Ale byla to součást jejich keňského dobrodružství. Objednávali si koktejly, o jakých barman v životě neslyšel - Margarita, Long Island, ledový čaj -, a procházeli se drahým butikem, kde hezká Afričanka prodávala oblečení dovážené z Ameriky.

Debora se zadívala ven na africkou krajinu. Slyšela, jak země dýchá, cítila, jak se tropické ruce natahují, aby ji objaly. Znovu jako by všechno ostatní - ten cizí svět, to strach nahánějící místo, před kterým ji Christopher varoval - zmizelo a ona zůstala sama s touto rudou půdou, zvěří a vzdálenými horami.

Christopherův hlas se jako ozvěna rozezněl nad širokými pláněmi. Keňa je tvůj domov. Sem patříš.

Debora si najednou připadala ztracená. Tri roky se zdály jako věčnost. Jak to jen vydrží, odříznuta od země, která jí dává sílu? Bude se cítit jako pták v kleci, kterému vzali oblohu.

Miluješ mě, Christopher? ptala se ticha, které k ní přilétalo od Kilimandžára se zasněženým vrcholem. Miluješ mě tolik jako já tebe? S tou hroznou bolestnou touhou obejmout, dotknout se, políbit? Anebo mě považuješ za sestru? Miluješ mě tak, jako miluješ Sárú? Objímal bys ji stejně, jako bys objal mě, a mluvil s ní tak, jak jsi mluvil ke mně, kdyby ona odjížděla do Ameriky? Zahyneš steskem, až budu pryč, Christopher, jako určitě zahynu já?

"Dáš si ještě skleničku, Deboro?" zeptal se Terry.

Kéž by tu byla Sára, pomyslela si Debora. Zoufale si potřebovala se svou nejlepší přítelkyní promluvit, možná by Sára

dokázala vyluštit hádanku, kterou byl její bratr. Ale Sára by sem nepřišla, ani kdyby ji Debora pozvala; jezdí teď po Keni v autě doktora Mwai.

"Ne, díky, Terry," řekla a vstala. "Na chvíli půjdu k sobě do pokoje."

"Není ti nic, Debora?"

466

"Ne, není. Uvidíme se na večírku."

Debora rychle prošla po visutém mostě, který spojoval pokoje "domorodého stylu" na sloupech s hlavním salonek. Ve svém pokoji se opřela o zavřené dveře, zadívala se do divočiny, která se rozléhala za jejím balkonem, a tiše zvolala: "Christopher!"

"Asante sána," řekla Sára příteli, který ji svezl z Nairobi. Zamávala mu a vydala se po cestě ze svahu k chýši své babičky na břehu řeky. S přítelem se rozloučila s úsměvem na rtech, ale byl to úsměv nucený. Sára byla ve skutečnosti vztekla, a jak se blížila k Mama Wachere, která pracovala na své zahrádce léčivých bylin, proklínala všechny bankéře v Nairobi.

Její žádost o malou obchodní půjčku odmítli - všichni do jednoho!

Když šamanka zvedla hlavu a spatřila vnučku, odložila motyku a dívku objala. "Vítej doma, dcero," řekla, "stýskalo se mi."

Stařena v Sárině náruči vypadala malá a křehká. Nikdo přesně nevěděl, kolik je Wachere let, ale z jejích vzpomínek z mládí - Wachera již měla Davida, Christopherova otce, když Trever-tonovi před čtyřiapadesáti lety přijeli - se odhadovalo, že ša-mance bude něco kolem osmdesáti. Přesto byla Mama Wachera bez ohledu na svůj věk a drobnou postavu stále silnou ženou.

"Je tu Christopher, babičko?" zeptala se Sára, ještě než vešla do chýše, aby odložila kufr a popadla dvě tykve s třtinovým pivem.

"Od chvíle, co přijel přes velkou vodu, se tvůj bratr ještě nevrátil."

Sára se svlékla z pěkných šatů, které měla na cestu, a omotala si kolem těla kanga. Vynesla si pivo ven na slunce a v duchu se ptala, proč se Christopher zdržuje v Nairobi.

"Nemá kouska úcty, Sáro," řekla Mama Wachera a vzala si nabízené pivo. "Můj vnuk by tu měl být se mnou."

Koneckonců, brzy nastoupí do školy léčení a já už ho nikdy neuvidím."

"Jsem si jistá, že Christopher nechtěl být neuctivý, babičko. Určitě má hodně práce s přípravou na medicínu."

Seděly na zemi před Wacherinou chýší, dvě Afričanky, které dělily generace, a popíjely pivo ve starodávném rituálu ženské spolčenosti a intimity.

"Pověz mi," řekla Mama Wachera, "našla jsi, co jsi hledala?"

Sára babičce vyprávěla o nádherném odhalení, které zažila v Malindi a svých velkolepých plánech do budoucna. Ale když ve vyprávění dospěla ke svému pokusu získat peníze v Nairobi, vkradla se jí do hlasu hořkost.

"Bylo to ponižující, babičko. Cítila jsem se jako žebrák. Záruka, říkají! Aby člověk dostal půjčku, musí vlastně do-
467

kázat, že ji nepotřebuje! Ukázala jsem jim svůj skicář a batiku, kterou jsem udělala. Povídám: 'Tady máte mou záruku! Má budoucnost je mou zárukou!' A oni se pak zeptali, jestli mám manžela nebo otce, který by mohl půjčku podepsat. Pak mě poslali pryč. Babičko, jak se může žena pustit do podnikání?"

Mama Wachera zavrtěla hlavou. Ničemu nerozuměla. Ženy mají přece vychovávat děti a pracovat na sambě. Věci, o nichž mluvila její vnučka, jí byly cizí.

"Proč máš takové sny, mé dítě? Musíš si nejdřív najít manžela. Jsi dost stará, abys měla děti, a nemáš ani jedno."

Sára si cosi kreslila do prachu. Zkušenost z Nairobi byla krutá a otevřela jí oči. Někteří z těch bankéřů s ní dokonce odmítli i jen mluvit, dva její plány dobře pobavily a tři jí dělali nemravné návrhy. Za určitou službičku, naznačovali, by se snad ta půjčka dala zařídit...

Sára byla zoufalá.

Po celé východní Africe se ženy začínají emancipovat. Nastupují na vysoké školy a vycházejí z nich jako lékařky a právnický, dokonce architektky a chemičky. Jenomže muži si přitom stále udržují kontrolu, říkala si. Vodí ženy svými mužskými cestami a ani na chvíli je nepropustí z vlivu své autority. Ženy, které si navlékají paruky a usedávají v soudní síni, si myslí, bůhvíjak jsou osvobozené, ale přitom hrají stále jen druhé housle. Ale ženy, které chtějí začít podnikat samostatně, to je docela něco jiného. Ty totiž žádají naprostou nezávislost a v tom je zakopaný pes.

"Jsme pro ně hrozbou," snažila se Sára vysvětlit v Nairobi své matce. "Žena, která má svůj podnik, je opravdu ženou, která stojí na vlastních nohách. Nad ní už totiž není žádný muž, aby činil konečné rozhodnutí. A to muže děsí. A navíc jsme konkurencí pro jejich vlastní firmy. Ale já se nedám zastavit. Najdu si způsob, jak začít."

Sára zašla za svou matkou s chabou nadějí, že od ní získá podporu, ale Wanjiru nebyla plánum své dcery o nic víc nakloněna než bankéři. "Nejdřív dokonči školu," opakovala pořád dokola. "Proč si myslíš, že jsem kvůli tobě tolik obětovala? Rozvedla se s tvým otcem, žila v lese a strávila celé ty roky v internačním táboře? Bylo to proto, abys ty mohla studovat a něčím se stát."

"Já ale nechci žít tvůj sen, matko. Já chci žít svůj vlastní. Není svoboda právě tohle?"

Sára se tajně obrátila i na doktora Mwai, s nímž její matka žila v Karenském obvodu. Přestože ji chápal, řekl: "Kdybych ti dal peníze, Sáro, tvá matka by se mnou už nikdy nepromluvila. V tomhle případě musím držet s ní."

468

"Babičko," volala Sára, "co jenom budu dělat?"

Mama Wachera pohlédla na vnučku, která sice nebyla pravá Mathenge, ale kterou stará žena bez ohledu na to milovala. "Proč je to pro tebe tak důležité, dítě?"

"Není to důležité jenom pro mě, babičko. Je to důležité pro Keňu!"

Když viděla, že babička nechápe, vešla Sára do své chýše, z kufru vytáhla skicář a vrátila se s ním ven.

"Podívej," řekla a pomalu obracela stránky. "Vidíš, jak jsem zachytila duši našeho lidu?"

Mama Wachera ještě nikdy obrázky neviděla. Její oči nebyly cvičené, aby pochopily obraz. Ale poznala určité kousky šperků - masajský náhrdelník, embuské náušnice. Dívala se na podivné linky na papíře a pokoušela se pochopit city mladé dívky. Ačkoli Sárina slova zněla stařeně cize, tohle byl jazyk, kterému Wachera rozuměla - jazyk ducha.

A nyní to ucítila, když seděla ve slunci a Sára otáčela stránky a vzrušeně mluvila o tkaninách, které vytvoří, o šatech, které navrhne, o "stylu", který dá svým africkým sestrám. Mama Wachera cítila ze Sárý sálát mladistvou energií, která vstupovala do jejího starého těla.

"A na tohle potřebuješ peníze?" zeptala se Wachera nakonec.

"Paní Darová mi slíbila, že mi prodá jeden svůj starý šicí stroj. Pak si budu muset najmout nějaký malý pokojík ve městě, nic velkého, ale potřebuji elektřinu a prostor, abych tam mohla rozložit a stříhat látku."

Wachera potřásla hlavou. "Já penězům nerozumím. Proč to nemůžeš s paní Darovou vyměnit? Vezmi si z mé zahrady, co chceš. Moje kukuřičné pole u řeky rodí víc než kdy jindy. Anebo by chtěla raději kozy? Já jsem bohatá žena, Sáro. Mám skoro stovku koz!"

Dívka zoufale vstala. Babička žije minulostí. Kupovat si šicí stroj za kozy! "Já potřebuju opravdové peníze, babičko.

Libry a šilinky. Kdybych měla pracovat a našetřit je, trvalo by mi to celé roky. Já je potřebuju hned!"

Mama Wachera vypadala zamyšleně. Pak řekla: "Možná je hledáš na nesprávném místě, dítě. Měla bys o odpověď požádat zemi."

Sára se musela ovládat, aby zakryla svou netrpělivost. Pokoušet se hovořit s babičkou bylo skoro stejně nesnadné jako mluvit s matkou. Starší lidé prostě nechápou. Žijí v minulosti! Kéž by už Debora byla zpět z Kilima Simba - ta by pochopila.

Wachera pomalu vstala, sebrala motyčku a řekla: "Pojď se mnou."

469

Sára chtěla protestovat, ale to by bylo neúčtivé. Tak šla za svou babičkou dolů ke kukuřičnému poli u řeky.

"Děti Mumbi žijí na této půdě od dob Prvního muže a První ženy," vysvětlovala Mama Wachera, když vedla svou vnučku mezi klasy. "Vzešli jsme z této země. Když přísaháme, jíme tuto půdu, abychom spojili svá slova se svým duchem. Půda je cenná, dcero, na to nesmíš nikdy zapomenout."

Došly k okraji pole, Wachera se shýbla a odkopla kus hlíny ve stínu vysokého banánovníku. "Když člověk zapomene na staré zvyky," řekla a kopala přitom dál, "všechno je ztraceno. V půdě leží odpovědi na všechny naše otázky."

Sára se dívala na řeku a cítila, jak její podráždění roste. Neměla náladu na přednášky o sázení rostlin.

Ale pak motyka udeřila o cosi, co ji upoutalo.

Wachera, ohnutá v pase s rovnýma nohama, jako by plela nebo sklízela, kopala do země. Když vytáhla kožený vak, Sára ohromeně zírala.

"Tu máš," řekla Mama Wachera a podala vak vnučce.

Překvapená Sára rychle rozvázala šňůrku a zírala na spoustu stříbrných mincí uvnitř. Muselo to být nejméně sto liber!

"Babičko," řekla, "jak jsi k tomu přišla?"

"Říkala jsem ti, dcero, že mně nejsou peníze k ničemu. Po dvacet sklizní posílala tvá matka každý týden peníze. Já jsem je nepotřebovala, krmila jsem tebe a tvého bratra jídlem ze své samby. Nepotřebovala jsem si kupovat léky, protože si je vyrábím sama. A když škola trvala na tom, abych zaplatila za vaše uniformy a knihy, poslala jsem jim kozy a oni je přijali. Já mincím nerozumím. Ale schovávala jsem je, protože vím, že se v nich skrývá moc."

Sára zírala na stařenu o chvíli déle. Pak vykřikla: "Babičko!"

"Tohle potřebuješ? Tohle tě udělá šťastnou, dítě?"

"Velmi šťastnou, babičko!"

"Pak je to tvoje."

Sára objala stařenu a bláznivě se zatočila dokola.

Wachera se smála a řekla: "Co teď budeš dělat, dcero?"

Sára se zastavila, oči jí zářily. Věděla přesně, co s těmi penězi udělá. Ale bude si muset pospíšet. Není moc času.

Debora odjíždí za dva týdny.

58

Grace sňala stetoskop a zastrčila jej do kapsy svého bílého pláště. Sestře u lůžka, africké jeptišce ve světle modrém řádovém hábitu, řekla: "Dávejte na něho dobrý pozor, a kdyby se cokoli změnilo, hned mi dejte vědět."

470

"Ano, Memsab Daktari."

Grace se ještě jednou podívala na lékařský záznam toho chlapce, pak vyšla z dětského oddělení a nepřítomně si přitom třela levou paži. Cestou po ulici lemované stromy od nemocnice k jejímu domu, ji zdravila celá řada lidí: kněz spěchající ke křtu, studentky - ošetřovatelky tisknoucí si k hrudi knihy, katolické jeptišky v modrých šatech, pacienti na vozíčkách, návštěvníci s květinami. Gracina misie byla jako malé městečko, soběstačná obec zaplňující každický centimetr třiceti akrů. A říkalo se, že je to největší misie v Africe.

Grace Trevertonová byla stále její ředitelkou, ale většinu starostí s každodenní správou přenechávala těm, kterým již léta postupně předávala vedení. Ve svých třiaosmdesáti už všechnu práci sama nezastala, i když by ráda.

Snesla se noc a rozsvítila se světla. Lidé pospíchali k jídelnám, na večerní kursy, na mši do kostela. Grace pomalu kráčela do schodů své pohodlné a známé verandy a s radostí shledala, že Debora se vrátila z Amboseli.

"Ahoj, tetičko Grace," řekla Debora, když se objaly. "Jdeš právě včas. Uvařila jsem čaj."

Vnitřek domu se za ta léta změnil jen málo. Nábytek, nyní již považovaný za starožitnost, chránily potahy a dečky. Gra-cin obrovský psací stůl s výsuvným víkem byl poset jako vždy účty, příkazy, lékařskými časopisy a zprávami z celého světa.

"Jaká byla Kilima Simba?" zeptala se Grace, doprovázejíc neteř do kuchyně.

"Luxusní jako vždy! A tak přecpaná, že měli ve všech pokojích přistýlky a stejně ještě museli hosty odmítat. Strýček Geoffrey říkal, že postaví ještě jeden takový hotel, přímo tady v Aberdarech, a bude konkurovat Treetops."

Grace se smála a kroutila hlavou. "Alespoň jeden člověk, který dokáže předpovídat budoucnost. Před deseti lety jsme si všichni mysleli, že je blázen. Teď je to jeden z největších boháčů v Africe."

Ačkoli v prvních dnech po vyhlášení nezávislosti nastaly určité potíže - keňská armáda se vzbouřila, pár lidí se pokoušelo terorizovat bělochy -, k žádným vážným problémům typu druhého Mau Mau, čehož se všichni obávali, však nedošlo. Díky tvrdé dřině, spolupráci a duchu harambee, "jednoty", pod silným vedením Jomo Kenyatty se tvořila Keňa sjednocená a prosperující a získávala si titul "klenot černé Afriky". Jen čas ukáže, zda se tato stabilita udrží i po dalších deset let iihuru.

Debora mazala vdolečky marmeládou a tvarohovým krémem a kladla je na stůl. Grace si svou neteř bedlivě prohlížela. Debora byla dnes večer nějak posmutnělá.

471

"Je všechno v pořádku?" zeptala se, když usedala ke stolu. "Cítíš se dobře, Deboro?"

Úsměv, který se jí objevil na tváři, byl bez života. "Jsem v pořádku, teto Grace."

"Ale něco tě trápí. Tvá cesta do Kalifornie?"

Debora se upřeně dívala do šálku s čajem.

"Rozmýšlíš se, zda máš jet, vid'?" řekla Grace mírně.

"Ach, teto Grace! Jsem tak zmatená! Já vím, že je to báječná příležitost a vůbec, ale -"

"Máš z toho strach, je to tak?"

Debora se kousla do rtu.

"Nebo je v tom ještě něco jiného? Neděláš si starosti kvůli mně, že ne? To už jsme přece probraly. Já chci, abys jela. Nebude mi smutno. A tři roky utečou jako voda."

Osmnáctileté Deboře připadaly tři roky jako tři staletí.

Grace vyčkávala. Za ta léta, která spolu strávily spíše jako matka s dcerou než jako teta s neteří, Debora vždy dokázala přijít za Grace se svým strachem, otázkami, sny. Mnohokrát proseděly u krbu celou noc a povídaly si. Grace vyprávěla Deboře o Trevertonech a dívka zaujatě naslouchala. Nikdy před sebou neměly žádná tajemství - s výjimkou totožnosti Debořina otce; Grace musela přísahat Moně, že jeho jméno zachová v tajnosti. Když Mona odjela z Keni a posílala jen sporadické neosobní dopisy, neměla Debora kromě své tety žádnou rodinu. Byly si tak blízké, jak si dva lidé jen mohou být - žily jedna pro druhou.

Nakonec Debora tiše řekla: "Je to kvůli Christopherovi."

"Co je s ním?"

Debora si míchala čaj a na tváři měla výraz člověka hledajícího ta správná slova.

"Nepohádali jste se, že ne?" zeptala se Grace. "Kvůli tomu odjel do Nairobi hned ten den, kdy se vrátil z Anglie?"

Vzpomínala si na toho malého chlapce, kterého jednoho dne Debora přivedla domů na čaj, chlapce, ve kterém Grace okamžitě poznala převtěleného Davida Mathenge. Od toho dne až do chvíle, kdy Christopher odjel do Oxfordu, byli s Debo-rou nerozluční.

"Já nevím, proč odjel do Nairobi, teto Grace. Já nevím, proč je ještě pryč..."

"Už ne. Zítra musíš tu hádku urovnat."

Debora zvedla hlavu. "Co tím myslíš, že už ne? Christopher je doma?"

"Dnes odpoledne jsem ho viděla. Měl kufr a vcházel do své chýše."

"Vrátil se!"

Když Grace spatřila výraz v očích své neteře a slyšela vzrušení v jejím hlase, najednou pochopila.

472

"Musím ho vidět," řekla Debora a vstala. "Musím s ním mluvit."

"Teď ne, Deboro. Počkej do zítřka."

"Nemůžu čekat, teto Grace. Musím něco vědět. A musím to vědět hned."

Grace potřásla hlavou. Ta nedočkavost mládí! "Co je tak důležité, že tam musíš utíkat teď hned?"

"Protože," řekla Debora tiše, "já ho miluji. A potřebuji vědět, co on cítí ke mně."

Grace to nepřekvapilo. Před dvaceti lety, pomyslela si smutně, šla tvá matka po stejné cestě. Ale ty máš štěstí. Dnes již neexistuje rasová přehrada. Mona a David se narodili příliš brzy - Jejich láska byla předem odsouzena k záhubě.

"Neměla bys teď k němu chodit, Deboro. Měla bys počkat do zítřka."

"Proč?"

"Protože když jde neprovdaná dívka do chýše svobodného muže, jde tam z jediného důvodu. Kikujové tomu říkají ng-weko. Je to starý zvyk, který se misionáři snaží vykořenit, ale já jsem si jistá, že přetrvává na mnoha místech."

"Co je ngweko?"

"Je to forma dvoření, má svá pravidla a tabu. Kdybys dnes večer šla do Christopherovy chýše, Deboro, znamenalo by to pro každého, kdo by tě viděl, jen jedinou věc."

"Je mi jedno, co si lidé myslí."

"Tak považ, co by si mohl myslet Christopher. Cítí k tobě totéž, co ty k němu?"

"Já nevím," řekla nešťastně Debora.

Grace ji pohladila po ruce a mírně řekla: "Já vím, co si prožíváš. I já jsem byla před lety zamilovaná a trápilo mě to stejně jako nyní tebe. Ale musíš na to jít pomalu a opatrně, Deboro. Musíme žít podle určitých pravidel. Christopher se řídí kikujskými tradicemi stejně jako my naši evropskou morálkou. Když ho navštívíš v jeho chýši, riskuješ, že si zkažíš pověst. A on si tě kvůli tomu může přestat vážit. Počkej do zítřka. Pozvi ho na čaj."

Grace vstala od stolu, masírovala si paži a řekla: "Měla bych se vrátit na dětské oddělení. Mám tam chlapce a bojím se, že má meningitidu."

"Nemůže se o něj postarat někdo jiný, teto Grace? Tolik pracuješ. Vypadáš unaveně."

Grace se přesvědčivě usmála. "Za čtyřiapadesát let, Deboro, jsem s výjimkou těch několika málo příležitostí, kdy jsem byla pryč z misie, nikdy nevynechala večerní obchůzku. Nedělej si o mě starosti, drahoušku. Odpočiň si a myslí na svou vzrušující cestu do Kalifornie."

473

Když teta odešla, Debora seděla zachmuřeně u vyhaslého krbu ve víru nerozhodnosti: čekat, nebo k němu jít hned? Rozhlédla se po obývacím pokoji. Jedna stěna byla plná knih, mnohé byly velice staré, pocházely z doby krátce poté, co Grace přijela do východní Afriky. Debora k nim došla a prohlížela si názvy. Našla to, co hledala: Tváří k hoře Keni od Jomo Kenyatty.

Popis ngweko byl na straně 155.

Ležela s očima dokořán a naslouchala noci. Misie spala, kávovníková plantáž na kopci byla opuštěná a tichá. Debora ležela v posteli, do níž poprvé ulehla před deseti lety, v níž spala i její matka v době výjimečného stavu, v té samé ložnici, kde zemřeli David Mathenge a sir James - to však Debora nevěděla. Vál vítr a měsíc byl v úplňku. Na bělostných stěnách pokoje se pohybovaly podivné tvary, polámané palisandrové větve, proutky olše a topolu. Vítr rozechvíval stromy a stíny na zdi u Debořiny postele připomínaly scénu pod hladinou. Měla pocit, že pluje mezi mořskými řasami a podvodními rostlinami, které se v hlubokých proudech oceánů vlní a houpají. I ticho bylo tichem moře.

Naslouchala neměnnému rytmu vlastního srdce. Cítila jeho tep na krku, v konečcích prstů, ve stehnech. Byla chladná noc, ale jí bylo horko. Odkopla přikrývku. Ležela natažená na lůžku na zádech a zrak upírala do stropu. Vítr skučel. Měsíc zakryl mrak a seslal na ni temnotu. Pak znovu vyšel a svět se zabělel v tajuplném světle.

Debora nemohla spát, protože myslela na to, co se dočetla v Kenyattově knize o ngweko. "Kikujové nelíbají dívky na rty jako Evropané. Místo líbání existuje ngweko, mazlení. Dívka přinese svému chlapci jako důkaz své náklonnosti jeho oblíbené jídlo. Chlapec odloží všechny své šaty. Dívka se svlékne do půl těla, sukni si ponechá. Milenci ulehnou tváří k sobě s nohama propletenými. Mazlí se spolu a něžně si povídají. Je to vychutnávání tepla prsou."

Debora vzdychla spolu s větrem.

Z obývacího pokoje se ozval tichý úder hodin. Byla půlnoc.

Už nemohla déle ležet, vstala a rychle si oblékla sukni a blůzku. Propířila se kolem tetiny ložnice do kuchyně, kde do košíku naskládala jídlo - dvě láhve piva, kus sýra, koláč, který měl Christopher rád. U zadních dveří zaváhala jen na okamžik - přesto stačil k tomu, aby uvážila to, že čemu se chystala. Dospěla k závěru, že než odjede do Ameriky, ráda dá v sázku vše, aby se dozvěděla, co k ní Christopher cítí.

474

Věděla, že na cestě k řece na ni nečihá žádné nebezpečí, divá zvěř se odsud již dávno stáhla a byla k vidění jen hluboko v horských lesích.

Rozechvěle kráčela větrem v objetí měsíčního světla. Prošla kolem temné a tiché chýše Mama Wachery, kolem Sářiny chýše, až se ocitla ve dveřích Christopherova příbytku.

Upírala zrak do vnitřní tmy se strachem a narůstajícím vzrušením v duši. Měla pocit, jako by její tělo bylo součástí větru, jako by se zjevila z těch šeptajících stromů, jako by ji stvořila řeka a donesla ji sem na svých vlnách. Pohybovala se v horečce, kterou nedokázala ovládnout, kterou ani netoužila ovládnout. Když ho zavolala jménem, vítr jí je odnesl od rtů do noci. Chvilí čekala. Pak promluvila: "Christophere? Mohu jít dál?"

Jako by uplynulo tisíc let, než se objevil v temnotě - vysoký štíhlý válečník, oblečený jen ve sportovních krátkých kalhotách.

"Deboro!" řekl.

"Mohu jít dál? Je tu zima."

Chvilí si ji prohlížel a pak ustoupil stranou.

Deboře byl vnitřek chýše povědomý, hrávali si tu s Christopherem jako děti. Stěny byly z bahna sušeného na slunci, střecha z palmových listů. Jediným kusem nábytku tu byla postel vyrobená z dřevěného rámu a kožené vystýlky, pokrytá přikrývkou.

"Deboro," oslovil ji znovu, "je pozdě. Co tady děláš?"

Obrátila se tváří k němu. Do chýše pronikl měsíční svit a odhalil obrysy Christopherových dlouhých svalnatých paží. Debora měla pocit, že se dívá na ducha z dávných dob. Ještě mu dát oštěp a štít, pomyslela si.

"Co tady děláš, Deb?" řekl o poznání tišeji.

"Proč jsi odjel do Nairobi, Christophere? Proč jsi byl tak dlouho pryč?"

Na tváři se mu rozhostil ztrápený výraz. Uhnul očima.

"Ty se na mě zlobíš?" zašeptala.

"Ne, Deb! Ne..."

"Tak proč?"

"Protože -"

Srdce ji bušilo. Stáli tak blízko u sebe. Věděla, že stačí jen vztáhnout ruku a dotkne se ho.

"Byl to takový šok, Deb," řekl pevným hlasem. "Vrátit se po čtyřech letech a zjistit, že odjíždíš do Ameriky. Myslel jsem, že bude nejlepší, když zůstanu pryč, dokud neodjedeš. Tím by se stal tvůj odjezd snesitelnějším."

"Ale vrátil ses příliš brzy. Odjíždím až příští týden."

Podíval se na ni a udiveně si prohlížel její měsíčním světlem zbledlou pleť. "Já vím," řekl. "Už jsem to déle nevydržel." 475

Naslouchali svištění větru v listí nad svými hlavami, cítili, jak se jim kolem kotníků prohání studený průvan. Nakonec Christopher tiše řekl: "Proč jsi sem přišla, Deb?"

Podala mu košík.

"Co je to?"

"Vezmi si to," řekla.

Vzal si od ní košík, a když jej otevřel a spatřil, co v něm je, pochopil, proč přišla.

mlčel a Debora se otočila. Zády k němu si svlékla blůzku a pomalu ji odložila. Pak došla k lůžku a ulehla na bok tváří k němu. Ruce měla stydlivě zkřížené na hrudi. "Takhle to má být?" zašeptala.

Christopher tam stál s košíkem v ruce a nespouštěl z ní oči. Pak jej odložil, svlékl si kalhoty a uleh vedle ní.

Leželi tam tváří v tvář v temnotě. Pohnul rukou a dotkl se jejího hradla.

"Když mi řekneš," šeptala, "abych do Ameriky nejezdila, nepojedu."

Pohládl ji po tváři, prsty jí vpletl do vlasů. "To ti nemohu říct, Deb. Ale jen bůh ví, jak moc bych chtěl!" Vzal ji do náruče a přitiskl jí svou tvář na rameno. "Chci, aby sis mě vzala, Deb! Miluji tě."

"Pak zůstanu. Nepojedu do Ameriky."

Odtáhl se a jemně jí zakryl rukou ústa. Pozoroval její bledou pleť ve stříbrném měsíčním světle a měl pocit, že se mu to všechno jen zdá. To přece není možné, aby opravdu svíral Deboru ve svém náručí, aby ji objímal a miloval se s ní, tak jako to ve svých snech dělal snad tisíckrát. Ale ona byla skutečná, její pevné tělo se k němu tisklo, její hradla ho hřála na hrudi, její rty se zvedaly a hledaly jeho ústa.

Políbil ji. Položil jí ruku na stehno a jemně jí vyhrnul sukni.

"Ano," zašeptala.

Grace otevřela oči a zahleděla se do stropu. Vítr a stromy vytvořily na stěnách její ložnice podivné obrazce. Dlouho tak ležela bez hnutí a přemýšlela.

Slyšela Deboru vycházet ven a věděla, kam jde. Grace se ji nepokoušela zastavit, věděla, že je marné snažit se ji od Christophera odloučit. Deboru od něho nic neodtrhne stejně jako její matku od Davida nebo její babičku od italského vévody. Trevertonské ženy, říkala si Grace, bývají velice umanuté, když dojde na lásku.

Grace, která vždy spala dobře, nedokázala pochopit, jak to, že je teď zcela vzhůru. Snad je to kvůli Deboře, snad jen kvůli větru. Vstala a došla do kuchyně, aby si ohřála trochu mléka. Přitom neustále myslela na svou neteř a překvapeně 476

zjistila, že to, co Debora dělá, ji vůbec neznepokojuje. Christopher je hodný muž, to Grace věděla, a Deboře by neublížil. Jestli ji miluje tak, jak Grace doufala, budou spolu v této nové Keni bez rasových predsudků velice šťastni. Co tomu řekne Mona, až se to dozví? ptala se Grace sama sebe, když si nalévala mléko.

Měla podezření, že Moně to bude jedno. Nad tímto svým "omylem" si s Timem umyli ruce již dávno.

Grace si uvědomila, že jí mléko moc nepomáhá a že se jí z nějakých nepochopitelných důvodů spánek dnes v noci vyhýbá. Rozhodla se, že se dojde podívat na dětské oddělení za chlapcem, u něhož měla podezření na meningitidu.

Navlékla si svetr a pospíchala po tmavé opuštěné cestě. Připadalo jí neskutečné, že kdysi tu býval hustý les a v noci nemohla vyjít bez pušky a doprovodu askarie. Když stoupala po schodech nemocničního bungalovu, pohlédla na noční oblohu. Měsíc zčásti zakrytý mrakem měl tvar srdce.

Oddělení bylo matně osvětleno, na chodbě u stolu byla služba a u chlapcovy postýlky seděla sestra Perpetua.

Nepřekvapilo ji, že se tu Memsab Daktari znenadání objevila. Doktorka Trevertonová byla proslulá svou oddaností pacientům a u jejich postelí často trávila celé noci. Grace vyslechla zprávu o chlapcově stavu a poslala sestru, aby si vypila šálek čaje - na chlapce chvíli dohlédne sama.

Uvelebila se v křesle, které uvolnila sestra, a uvědomila si, že má podrážděný žaludek. Proto jsem nemohla spát.

Vzpomínala, co měly s Deborou k večeři: telecí kotlety s bramborovou kaší.

Na ženu svého věku toho snědla až příliš, pomyslela si Grace a připomněla si, že by měla být střidmější.

Pohlédla na spící obličejíček a vzpomněla si na všechny ty spící tváře, na něž po celá ta léta shlížela. Zdálo se to jako včera, když dohlížela na stavbu svých čtyř sloupů a palmové střechy. A pak malý Domek ptačích písní.

Grace si masírovala žaludek. Bylo to stále horší.

Vítr jako by dnes v noci zvedal listí a prach, svým bičem přinášel staré, dávno zapomenuté vzpomínky. Grace se vybavily obrazy a tváře lidí, jejichž jména už ani neznala. Viděla i Alberta Schweitzera, kterého před lety navštívila na jeho klinice v džungli.

Žaludek se jí zvedal čím dál víc a najednou se začala v obličejí a na rukou potit. Začala pátrat v paměti, zda to jídlo nemělo nějakou divnou chuť. Phoebe, její merská kuchařka, dbala v kuchyni úzkostlivě na čistotu; Grace si nemusela s jídlem dělat starosti od dob Mariových, jehož laxní přístup znala až moc dobře. 477

Pak se jí zkrátil dech a obava se změnila v poplach.

Tohle nebyl jen obyčejný zkažený žaludek.

Nakonec, když jí hrudi projela ostrá bolest a zasáhla ji v levé paži, pochopila.

Ještě ne! Ještě musím udělat tolik věcí -

Pokusila se vstát, ale upadla zpět do křesla s rukama přitisknutýma k hrudi. Snažila se vykřiknout, ale nedostávalo se jí

dechu. Podívala se na druhý konec chodby s psacím stolem. Sestra tam nebyla.

"Pomoc," zašeptala.

Grace se pokusila postavit, ale bolest ji srazila nazpět. Přibila ji ke křeslu jako oštěp, který jí proklál srdce. Všechno se s ní zatočilo. Lapala po vzduchu. Prostoupila ji neuvěřitelná slabost, jako by se jí v těle rozpustily všechny kosti. A bolest rostla.

Slyšela hlasy - vzdálené tiché hlasy jako ze starého gramofonu.

"Če Če, nemohou jet ty vozy rychleji?"

"To mi chceš říct, Valentine, že ten dům ještě nestojí?"

"Grace, dovol, abych ti představil sira Jamese Donalda."

"Thahu! Proklínám tebe i tvé potomky do doby, než se tato půda vrátí Dětem Mumbi!"

Srdcervoucí křik mladé Njeri při obřadu irua.

"Pomozte mi," zašeptala znovu Grace.

Stiskla opěradla křesla. Bolest jako by ji rozřezávala vpůli. Představila si, jak jí puká srdce. Ještě ne. Musím dokončit svou práci...

Ale jediným společníkem jí byly hlasy z minulosti.

"S lítostí vám musím oznámit, že Jeho lordstvo si dnes v noci vyjelo ve svém autě a spáchalo sebevraždu svou pistolí."

"Budu mít dítě, teto Grace. Dítě Davida Mathenge."

"Všichni se musíme spojit v naší nové Keni. Harambee! Ha-rambee!"

Grace cítila, jak světlo kolem ní slábne, okraje jejího vidění zachvátila tma. Rázem z ní kromě koronární bolesti vyprchaly všechny pocity. Nedokázala se pohnout, nedokázala vykřiknout. Zalil ji podivný houpavý pocit. A pak Grace pocítila, jak kolem ní jako teplé mrholení prolétá starostlivá, milující přítomnost.

Sklopila hlavu. "Jamesi," bylo to poslední, co řekla.

59

Pohřeb se konal v kapli, kde před jedenapadesáti lety Grace Trevertonová přistoupila k reverendovi Thomasi Mastersovi, jehož sem poslala misijní společnost, aby

478

převzal vedení její misie, a řekla mu: "Chci, abyste odjel, pane, a nepřeji si, abyste se někdy vracel. Jste nepříjemný, omezený, nekřesťanský člověk a mým lidem víc škodíte, než abyste jim prospíval. Můžete svým nadřízeným v Suffolku podat zprávu, že jejich podporu již nepotřebuji."

Nikdo z těch, kdo se dnes pohřbu účastnili, neměl o této záležitosti ani ponětí; tehdy u toho nikdo nebyl, až na pár Ki-kujů, kteří nemluvili anglicky. Ale v Gracině životě to byla obrovská chvíle.

Starosta Nairobi nyní řečnil k ohromnému davu o životě doktorky Grace Trevertonové, a přestože se ve výčtu jejich skutků o propuštění upjatého reverenda nezmínil, i tak jich byla celá řádka.

Debora s rudýma napučenýma očima seděla v první řadě spolu s Geoffreym a Ralphem Donaldovými. V prosté rakvi tu ležela žena, kterou Debora považovala za svou matku, která jí dávala lásku, ochranu a porozumění od doby, kam jen sahala její paměť. I když ji to bolelo, nebránila se vzpomínkám na to, jak se jí teta Grace láskyplně ujala, když její matka opustila Keňu. Ložnici tehdy přestavěla na dětský pokoj, nakoupila panenky a hračky, nešťastné a opuštěné Deboře čítávala po večerech pohádky, hrála si s ní na princezny a trpělivě naslouchala strachu a snům malého děvčátka.

Debora vzpomínala na tetinu něhu, její chladné a jemné ruce na svém čele, když ležela s příušnicemi, její trpělivé učení, prostá vysvětlení v době, kdy Debora zmateně dospívala, její smích, při kterém jí občas tekly po tvářích slzy. A pak celé dny strávené v misijní nemocnici. Teta Grace jí ukazovala, jak používat stetoskop, brala ji na ranní vizity, poprvé jí vložila do ruky injekční stříkačku, vysvětlovala životní funkce, pokojně zasvěcovala Deboru do tajů léčení a medicíny. Teta Grace tu byla vždy, když ji Debora potřebovala. Svět bez ní si nebylo možné ani představit. Debora v sobě cítila hroznou prázdnotu, náhlou, otupující ztrátu rodiny.

Všichni musíme jednou umřít, opakovala si v duchu. A bylo téměř příznačné, že Grace skonala v křesle u lůžka svého pacienta. Takhle by to bývala chtěla.

Pro Deboru to však byla jen chabá útěcha.

Grace pohřbili na zvláštním pozemku vedle kaple, kde jednoho dne vyrostl bronzový pomník. Debora hodila první hrst rudé keňské země na rakev. Zaznělo to opuštěně a hlouše.

Debora odložila deník a řekla si, že jednou, až ji přejde smutek, jej otevře. Ale právě teď neměla sílu začít se do soukromých záznamů své tety.

479

Znovu si otřela oči kapesníkem a v duchu se ptala, kdy ten pláč konečně ustane. Kdy se konečně rozplyne ta hrozná bolest ze ztráty, kdy konečně přijme neměnnost smrti? Měly jsme spolu pracovat, tetičko Grace. Ted ale budu já Mensaab Dakтари.

Seděla na podlaze uprostřed obývacího pokoje, hrálo ji slunce, které sem vnikalo otevřenými okny a dveřmi. Debora zotvírala celý dům, aby do něj vpustila světlo a vzduch, jako to vždycky dělávala teta. Probírala se krabicemi s Gracinými věcmi, které se tu za ta léta nashromáždily. Ukázalo se, že Grace Trevertonová nedokázala nic vyhodit.

Debora nacházela fotografie, stvrzenky, vybledlé pohledy, dopisy od sira Jamese.

Bylo tu Gracino vojenské vyznamenání, válečný kříž v sametovém pouzdře, který dostala za udatnost v první světové válce. Debora našla i malý prsten, který ji mátl, vypadal jako dětský prstýnek a nikdy jej na tetičce neviděla. A pak tu byla tyrkysová brož, kterou si Grace tak vysoce cenila a kterou tak pečlivě opatrovala. "Kámen štěstí", říkávala jí, prý zbledne, jakmile se štěstí vybere. Debora si připíchla brož na šaty, po chvíli jí však vrátila k ostatním cenným památkám do Graciny klenotnice.

Byla tu spousta podivných věcí; starý zažloutlý novinový výstřížek oznamující Gracinu přítomnost v Britské východní Africe muži jménem Jeremy Manning, jídelní lístek z hotelu Norfolk, vyliovaný květ. Byly tu dopisy od slavných lidí - Eleanor Rooseveltové, prezidenta Néhrú - a malované obrázky podepsané dětskou rukou.

Grace si schovávala všechno. Deboře se zdálo, že v těchto krabicích je pečlivě uchováván každický dech Gracina života. A nyní to vše patří Deboře.

Gracin dům jí také připadl, měla v něm žít tak dlouho, jak bude chtít. Misii však teta již dávno odkázala řádu katolických jeptišek s tím, že tam Debora bude moci praktikovat, jakmile skončí medicínu. Ale Debora nechtěla v tomto domě bydlet. Chtěla znovu otevřít Bellatu, sejmut z oken prkna, strhnout povlaky z nábytku a vdechnout jí život s Christop-herem, s dětmi. Gracin dům nechá jeptiškám.

Ve dveřích se náhle objevil stín.

Debora zvedla hlavu a spatřila Sáro s balíčkem v rukou.

"Je mi to líto, Deb," řekla tiše. "Právě jsem se doslechla o tvé tetě. Pracovala jsem v Nairobi a nečetla žádné noviny."

Debora vstala a vrhla se Sáře do náruče. Chvilí se objímaly. Pak Sára řekla: "Christopher mi to pověděl. Musí to pro tebe být hrozný šok. Také říkal, že do Kalifornie nejedeš a že vy dva se budete brát. Je toho na mě moc, Deb. Tak dobré a smutné zprávy naráz."

480

"Jsem ráda, že jsi tady, Sáro. Všechno je tak divné, když tu teta Grace není. Pořád čekám, že vejde do dveří a zavolá mě na čaj. Nedovedu si představit, jaké to bude - žít tady v tom domě úplně sama. Myslíš, že si na to někdy zvyknu?"

"My ti pomůžeme, Deb."

"Cítím se jako sirotek. Teď nemám žádnou rodinu. Cítím se na světě tak opuštěná."

"Já a Christopher budeme tvá rodina."

"Jsem tak ráda, že jsi tady, Sáro."

"Přišla jsem ti něco ukázat. Ale, myslím, že raději přijdu jindy."

"Jen pojď dál. Dáš si se mnou čaj."

Usedly u kuchyňského stolu a popíjely čaj Hraběnky Tre-vertonové. Sára s otevřením svého balíčku vyčkávala. "Viš, Deb, že má babička se za tvou tetu pomodlila kikujskou modlitbu bohu Ngai?"

Deboru to překvapilo. "Vždycky jsem si myslela, že byly spíš sokyně. Tvá babička neměla nikoho z nás ráda. Dokonce jednou proklela mého otce. Anebo se to tak aspoň povídalo."

"I tak si tvé tety vážila. Obě léčily lidi."

"Co jsi mi to přinesla ukázat, Sáro?" zeptala se Debora, protože už nechtěla mluvit o smrti. "A co jsi dělala v Nairo-bi?"

Christopher povídal, že jsi v Malindi objevila nějaké nové návrhy."

Sára položila balíček na kuchyňský stůl a otevřela jej. Otočila se, roztáhla látku jako prapor a držela ji v roztažených rukou.

Debora od ní nemohla odtrhnout oči. "Sáro," zašeptala.

"Co ty na to?"

Debora byla unesena. Tahle látka nebyla jako batiky, které Sára dělávala u řeky. Bylo to zcela nové dílo, něco, co svět ještě neviděl, tím si byla Debora jistá.

Cestovala pohledem po uchvacujících barvách, jezdila očima po tvarech, křivkách a liniích a začínala rozeznávat rozvířené, splývající motivy: západ slunce slévající se s azurovým mořem, které se vlnilo až k zeleným palmám, tyčícím se za zády africké matky, která kráčela po rudé stuze cesty vedoucí ke vzdáleným fialovým horám pokrytým stříbrným sněhem.

"Je to krásné, Sáro! Jak jsi to propána udělala?"

"Dělám se s tím už skoro tři týdny. Nemáš ani ponětí, co všechno v tom je."

Debora se roztřásla. Vzor ji hypnotizoval. Ti lidé byli jako krajina a krajina připomínala lidi. Bylo to tak africké. Tak keňské.

481

"Chci ti z toho ušít šaty, Deb. Dokonce jsem přišla na nový střih. Ukážu ti to."

Sára si omotala látku kolem sebe, ta jí splývala v mohutných záhybech tak, aby motiv všude navazoval. Šaty budou mít široké rukávy a budou se rozšiřovat směrem dolů až na zem. Byl to prostý střih, ale elegantní. Zdůrazňoval Sárinu lesklou černou kůži, její korunu z malých copánků. "Myslíš, že to ženské budou kupovat?"

"Ano; Sáro. Je to ohromné."

Sára pečlivě složila látku, zabalila ji do hnědého papíru a řekla: "Byla jsem v Maridadiho textilce v Nairobi, Deb. Ukázala jsem jim tuhle látku a oni říkali, že by ji pro mě mohli vyrábět, když zaručím, že půjde na odbyt. Viš, sama bych to nikdy nezvládla. Jedny šaty by mi trvaly týdny. A musela bych za ně chtít tolik, že by si je mohlo dovolit jen velice málo žen. Maridadi by mohl tu látku vyrábět ve velkém a já bych mohla šít šaty. Jenže musím zaručit odbyt, Deb. Zašla jsem do obchodů v Nairobi, ale ty žádné záruky nedají. Nemáš nějaký nápad?"

Debora se pokoušela přemýšlet. Ale napadlo ji jen jediné: Kdyby tu tak byla tetička Grace. Ta by poradila.

"Myslela jsem," řekla Sára, "že by třeba tvůj strýc mohl prodávat mé šaty ve svých hotelech. To víš, turisté."

"Strýček Geoffrey?" Debora si vybavila safari hotel Kili-ma Simba s malými butiky, kde se prodávaly šaty dovážené z Evropy. Najednou si vzpomněla, jak si strýček nedávno stěžoval na současné vládní omezení dovozu, které mělo povzbudit domácí výrobu a ekonomiku. Vlastně, uvědomovala si, mluvil o tom, že buď butiky zavře, protože na nich nic nevydělá, nebo že je přemění na obchody s domácími řemeslnými výrobky.

"Samozřejmě," řekla Sáře, "tvé šaty by se do strýčkových hotelů báječně hodily. Turisté by z nich byli celí pryč."

"To doufám, Deb," řekla Sára tiše.

"Zítra musím zajet do Nairobi a říct profesoru Muriukimu, že to stipendium odmítám. Uvidím se se strýčkem Geoffrey-em v jeho kanceláři. Ukážu mu tvoji látku."

"Děkuji, Deb. Já vím, že je to teď pro tebe všechno těžké."

"Musím pořád něco dělat. Tak by to dělala i teta Grace. Zapišu se na univerzitu a dám si život do pořádku."

Došly k hlavním dveřím, kde šarlatové a lososové bugan-vílie rozhazovaly v odpoledním slunci duhu barev.

"Jsem ráda, že nejedeš do Ameriky, Deb. Kdybys mě potřebovala, jsem doma."

"Z Nairobi se vrátím pozítří. Zastav se prosím, ať mám nějakou společnost. A co kdyby ses vůbec ke mně na chvíli pře-

482 stěhovala? V jedné ložnici si můžeš zařídit všechno, co potřebuješ k šití."

"To by se mi líbilo, Deb. Děkuju." Znovu se objaly.

"Jsem tak ráda, že se budete s Christopherem brát. Budeme sestry."

Debora ji vyprovázela pohledem a obdivovala, jak Sára kráčí lehce a sebevědomě, jako by se ani nedotýkala země. Pak se Debora vrátila do pokoje, kde na ni čekaly krabice.

Do dalšího probírání se jí moc nechtělo, nejraději by to odložila. Hned po pohřbu jí Christopher řekl, že na ni počká dole u řeky na jejich oblíbeném místě. Měla však pocit, že tuhle poslední službu tetě dluží; nic nesmí nechat nedokončeného.

V poslední krabici našla dopisy.

Obálky byly kupodivu čisté. Když jednu otevřela, překvapilo ji, že nenašla žádné datum, jen oslovení: "Můj milovaný Davide..."

Debora otočila stránku a přečetla si podpis.

Mona.

Její matka.

Debora strnule seděla ve slunci s milostným dopisem v ruce. Vzpomínala si na den před deseti lety, kdy se s Christopherem vplížili do ložnice jejich prarodičů v Bel-latu a hrabali se v zásuvce plné tajemných věcí. Našli tehdy propustku Davida Mathenge, kterou si Christopher dodnes schovával.

Pohlédla na dopis, na zbylou hromádku a znovu se v duchu ptala, jak to, že tu propustku našla mezi věcmi své matky.

David Mathenge a má matka - milenci?

Debora se ohromeně začetla do dopisů. Nebyla na nich žádná data. "Dám tyto dopisy tvé matce," psala Mona, "jak jsi říkal. A ona ti je předá. Jsou v této hrozné době naším jediným spojením a mou jedinou útěchou."

Debora byla zmatena. Jak se tyhle dopisy dostaly k její tetě?

Četla dál. Tato slova na vybledlém růžovomodrém papíře s trevertonovským znakem nahoře přece nemohla napsat ta tvrdá necitelná žena, která byla její matkou! Tato slova lásky a oddanosti psala mladá žena plná života a vášně, vyjadřovala jimi přesně to, co cítila Debora k Christopherovi.

Oči se jí zalily slzami. Jak strašné to musí být, když ženu odloučí od muže, kterého miluje, když ji společnost zavrhne za lásku k muži jiné rasy.

Najednou si přála být se svou matkou zde v obývacím pokoji, hovořit s ní, spolu s ní se vrátit o všechny ty roky zpět a začít znovu. Jak to mohlo být všechno jiné!

483

Debora věděla, že Davida Mathenge zabili v době výjimečného stavu. Ale kdy a kde, to nevěděla. Nikdy jí také nikdo nevysvětlil smrt jejího otce. "Zemřel, ještě než ses narodila," řekla jí tehdy matka.

/ mého otce zabili tenkrát při povstání? ptala se nyní zmateně Debora. Zнала ho má matka ještě před tím, než se zamilovala do Davida Mathenge, nebo až potom?

Poprvé v životě pocítila Debora zájem o svého otce. Vždy si ho představovala jako usměvavou stínovou postavu, která rychle proletěla životem její matky. Nikdy se s Monou neoženil, miloval ji vůbec?

Znovu se začetla do dopisů. Někde v půli se dobrala té ohromující zprávy, že její matka čeká dítě. Debora teď četla velmi rychle. Narodila se holčička, Mona ji pojmenovala Mumbi po První ženě. Psala Davidovi o jejich krásném "dítěti lásky".

A pak dopisy tajemně skončily.

Tehdy asi Davida zabili.

Debora dopisy složila a svařila čelo. Co se stalo s tím dítětem? Kde je Mumbi nyní?

Debořina matka se nikdy o jiném dítěti nezmínila, ani tetička Grace. Dali Mumbi k adopci? Anebo také zemřela?

Debora to musí vědět. Vstala a rozhlédla se po pokoji, jako by se odpověď skrývala právě tam. Mohla by napsat matce. Jenomže na odpověď by určitě musela čekat celé týdny. A možná, že by si matka ani nepřála, aby se jí tato bolestná epizoda z minulosti připomínala, a nechtěla by o ní mluvit.

Kdo by to ještě mohl vědět? Snad strýček Geoffrey. Ale co když neví nic a Debora tak jen nechtěně odhalí tajemství své matky?

Tetička Grace by věděla ale ta tu není.

Debora došla na verandu a vyhlédla ven. Je tu ještě jeden člověk, který by mohl vědět, co se s tím dítětem stalo.

Koneckonců, byla Davidovou matkou a Mona jí své dopisy předávala.

Představa návštěvy u šamanky však Deboru děsila. Vždycky měla z Mama Wachery podivný strach, vždy se před ní trochu třásla. Ale Wachera je koneckonců i Christopherovou babičkou a brzy, říkala si Debora, budou i spolu sňatkem spřízněny.

A ona se dozví, co se stalo s tím dítětem.

Kráčela po staré vyšlapané cestě mezi zoraným polem a řekou s pocitem, že smutek v její duši střídá vzrušení. Tak

nakonec přece jen není sama! To dítě možná přežilo. Mumbi -její nevlastní sestra!

484

Mama Wachera byla na zahradě, balila sladké brambory do listů a na venkovním ohništi bublalo proso. Debora k ní nesměle přistoupila, odkašlala si a pak zamumlala tradiční uctivý kikujský pozdrav. Kikujsky mluvila dobře, Christoph-her ji to naučil.

Stařena na ni hleděla s kamenným výrazem ve tváři. Na pozdrav neodpověděla, nenabídla jí ani jídlo, ani pivo. Debora poznala, že se jí dostalo toho nejhrubšího kikujského přijetí, a tak rychle promluvila.

"Prosím, já jsem našla ve věcech své tety tyhle dopisy. Musím se o nich něco dozvědět. A vy jste jediný člověk, kdo mi to může říct."

Šamanka pohlédla na dopisy v Debořině ruce. "Co chceš vědět?"

"Psala je má matka vašemu synu Davidovi. Píše mu tam o dítěti, dceři jménem Mumbi. Byla by to má sestra a já chci vědět, co se s ní stalo. Víte to, Mama Wachero? Je Mumbi stále naživu?"

Stařena na ni klidně hleděla a pak řekla: "Já o žádném dítěti nevím."

"Ale je to tady v těch dopisech! Má matka píše Davidovi, že Mumbi je jeho dcera. Nikdo mi o tomv dítěti nikdy nic ne-řekl. Vy musíte vědět, co se s ní stalo. Řekněte mi to, prosím."

"O žádném dítěti nevím," opakovala Wachera. "Jediné dítě z těla své matky jsi ty."

Debora se snažila vymyslet, jak to lépe navléknout. Možná s Christopherovou pomocí -

"Jediné dítě z těla své matky jsi ty," opakovala Wachera.

"Ale bylo tu ještě jedno," přela se Debora. "Ta, co jí říkali -"

Zarazila se. Hleděla do šamančiných záhadných očí.

Pak se podívala na dopisy ve své ruce.

Nebyla na nich žádná data. Ale věděla, že jsou psány v době výjimečného stavu.

I já jsem se narodila při povstání...

Znovu pohlédla na šamanku. "Co to říkáte?" zašeptala Debora a naráz pocítila zimu a strach. "Co to říkáte?"

Mama Wachera mlčela.

"Řekněte mi to!" křičela Debora.

"Jdi ode mě pryč," promluvila nakonec šamanka. "Jsi tha-hu. Jsi prokletá."

Debora na ni upírala své vystrašené oči. "Jsem já-" zašeptala. "Jsem já to dítě?"

"Jdi ode mě pryč. Odejdi z této země, kam nepatříš. Jsi tha-hu. Jsi tabu."

485

"To není možné!"

"Thahu!" křičela šamanka. "Jsi dítě hříchu! A spala jsi se synem svého otce!" "Ne!" ječela Debora. "Vy se mýlíte!"

Ustupovala. Klopýtala. Pak se otočila a rozeběhla se pryč.

60

Čtyři mladé černošky stály nenučené a sebevědomě jako někdo, kdo zná svou cenu a ví, kam se ubírá. Vlasy měly upravené v novém stylu afro, natupírovaných pevných kudrlinkách. Šaty měly vyrobené z jasně vzorované nigerijské látky a bohatě vyšíváné bílým hedvábím na rukávech a u výstřihu. V uších se jim houpaly obrovské kruhy, na rukou a na krku řady měděných korálkových náramků a náhrdelníků z kovu a dřeva. Říkal si jmény jako Dara, Fatma a Rašída. Byly elegantní, rychle mluvily, vyznaly se v politice a byly krásné. A před několika týdny vyloučily Deboru Tre-vertonovou ze svého kruhu.

Debora je nyní pozorovala přes ohromnou klubovnu plnou lidí na vánočním večírku. V očích se jí zračily pocity zmatku, závisť a osamělosti. Nikoho nechtěla urazit, když se pokoušela s nimi spřátelit, ale brzy zjistila, že mezi ní a těmito Afroameričankami zeje nezměrná propast, kterou nikdy nedokáže překlenout. Její původní naděje, že v nich najde cosi ze Sáry, se rozplynula již v září, sotva dva týdny poté, co na Kalifornské univerzitě začal nový semestr a Debora se přihlásila do jejich skupiny.

"Ženy proti útlu je skupina černošek," řekla jí tehdy ta, která si říkala Rašída, i když se ve skutečnosti jmenovala La Donna. "Proč se k nám chceš přidat?"

Debora nedokázala slovy vyjádřit svůj pocit ztráty, potřebu někam patřit, nedokázala jim vypovědět, jak jí připomínají Sáru a jak je v této podivné nové zemi opuštěná.

Amerika připadala Deboře cizí; představovala si, že stejně cizí musela Keňa připadat prvním bělošským osadníkům. Nerozuměla jazyku, i když to byla angličtina, protože v něm převládal slang - slova jako propadák nebo nakouřený, "špatný", když člověk myslel "dobrý". Nedokázala se vypořádat se souborem sociálních pravidel, která se tak lišila od způsobů v Keni. A přiváděly ji do rozpaků ty nesčetné vrstvy kultur, mezi nimiž Američané tak snadno proplouvali. Debora hledala útočiště v této podivné nové zemi, v níž mělo být místo pro každého, a tak prostě řekla: "Protože já jsem černoška."

486

K jejímu překvapení to přijaly. I jediná kapka černé krve, vysvětlovaly, řadila člověka mezi utlačované. A uvítaly ji - na chvíli - jako svou sestru.

Ale černá kůže, zjistila brzy Debora, z nich ještě nedělala Afričanky. Ačkoli se za ně neochvějně považovaly, Debora v těchto agresivních, světažných, muže nenávidějících ženách, které svobodně, a podle Debory šokujícím způsobem, řečnily o potratech, sexu a vykastrování amerických černochů, neviděla nic ze svých kikujských přátel. Nebyl v nich ani zlomek africké naivity, bážlivé úcty ke starším, ženské skromnosti, na které byla zvyklá u Sáry a jejich přítelkyň.

Toto byly rozezlené ženy a bojovaly se společným nepřítelem, který Deboře tak nebezpečný, jak ony hlasitě tvrdily, nepřipadal - s bílým mužem.

Přesto se ze všech sil pokoušela u nich zůstat, udržet si mezi nimi své místo, protože potřebovala nějaké místo, stejně jako se potřebovala obklopit bariérou, která by odehnala ty ničivé vlny bolesti, které na ni číhaly na samé hraně hrozivého pobřeží.

Odjela z Keni, aniž se rozloučila s Christopherem a Sárrou.

Někdo se kolem ní prodíral a strčil jí do ruky, až se jí vylila cola. Opřela se o stěnu, aby co nejvíce uhnula z cesty, a přesto zůstala součástí davu. Vánoční hudba se linula z reproduktorů nad hlavou, dlouhé stoly se prohýbaly pod talíři s jídlem, krby v obou místnostech plápolaly, i když byl teplý, příjemný kalifornský večer a všichni měli na sobě letní šaty.

Debora se přitiskla ke zdi a pozorovala bouřlivě veselý, šťastný různorodý dav. Hlava se jí zatočila, jako by jela na kolotoči, který se točí stále rychleji a rychleji.

Nebyla na tolik lidí zvyklá. Posluchárny v nairobské univerzitě byly malé, schůzky studentů vždy intimní. Ale tento rušný vysokoškolský komplex s výhledem na Pacifik se pyšnil dvaceti tisíci obyvateli a Deboře se zdálo, že na dnešním vánočním večírku jsou všichni do jednoho.

Tolik lidí a rychlost života v Kalifornii byly jen jedním z mnoha kulturních šoků, které utrpěla od chvíle, kdy utekla z Keni, aby zde hledala útočiště. Tolika věcem nerozuměla a bála se, že je nikdy nepochopí - dvojsmyslné vtipy a narážky; na které všichni kromě ní dovedli reagovat. Jednou se zeptala, kde ta oblast soumraku vlastně je, a všichni se jí smáli. Od té doby se již na nic neptala. Nakonec přišla na to, že kalifornský způsob života řídí televize, kterou Debora předtím nikdy neviděla. Měla pocit, jako by zmeškala kus historie, jako Rip van Winkle, který zaspal revoluci. Většina z toho, co odpozorovala a odposlouchala, jí připadala tak či onak odvozená od televize - jazyk, manýry, reklamní rýmovačky, do-

487

konce i móda a jídlo. Ale ještě více ji mátl, když titíž lidé, je-Jlchž kultura byla s televizí tak hluboce spojená, veřejně odsunovali pouhé její sledování.

Čtyři Afroameričanky se náhle zasmály. Byly středem polnosti, nenucené a s pocitem nadřazenosti dávaly na odiv svou černou kůži. A právě ta, která si říkala Fatma - ve sku-tečnosti Frances Washingtonová - vyloučila Deboru z jejich kruhu.

Fatma byla nejmilitantnější z celé skupiny. Patřila k Čer-Qýni panterům a byla blízkou přítelkyní Angely Davisové. Řečnila proti třem stoletím rasového útaku. "Proč o nás bě-l°Si mluví, jako bychom byli k snědku?" křičela jednou na shromáždění sester. "Přečtěte si jejich romány! Poslouchejte, Jak mluví! Černošky popisují jako kakao, bílou kávu, čokoládu, lékořici, hnědý cukr. My jsme černé! Nejsme kus jídla!" Právě Fatma toho říjnového dne přistoupila k Deboře - tehdy byla Debora členkou skupiny ještě velmi krátce - a ze-P^la se jí, jak to, že si sama může platit tak drahou školu. Fat-mK která jako všichni ostatní měla za to, že Debora pochází z Anglie, překvapilo, když se doslechla, že je z Keni a že do Ameriky přijela na univerzitní stipendium Uhuru.

>,Ale," pokračovala Fatma, "tohle stipendium je pro Afri-čarty."

>Já jsem Afričanka. Narodila jsem se v Keni."

>,Ale ty peníze mají být pro černošské studenty."

»Já jsem napůl černoška."

„ ^e dost, říkaly Fatminy oči. "Víš, co myslím. Ty peníze mají být pro naše utlačované bratry a sestry. Pro studenty, kteří P°třebují pomoc."

Jápotřebuji pomoc. Já nemám žádné peníze, nemám ro-. A to stipendium jsem poctivě získala. Soutěžila jsem flě s dalšími pěti stovkami studentů."

>>Měla jsi je dát nějaké své černé sestře."

»Proč?"

^Protože ty máš výhodu, kterou ona nemá."

'Jakou mám výhodu?"

'Jsi bílá."

té době Debořino keňské opálení zjemnělo do tmavě é barvy a její krátké kudrnaté vlasy se při dorůstání rov-nały.

Uvědomila si, že tyhle Afroameričanky ji vlastně nepo-va^ují za svou sestru, protože nemá potřebný vzhled. Ale sy°u duši jsem Afričanka/ chtělo se jí křičet. Jsem více Afri-c<*nkou nez vy všechny! Můj otec byl David Matlienge, velký bojovník Mau Man za svobodu!

dozorovala je, jak se pohybují v hloučkích s tou arogantní sebejistotou, která působila až vyzývavě. Před deseti lety by 488

je nejspíš na tuto exkluzivní školu vůbec nepřijali a dnes, říkala si Debora, ve věku náhlé svobodomyslnosti se všichni rvou o jejich přátelství.

Jednou šla na malý večírek k Daře, kde se sestry, Debora a pár nahodilých bělochů smísilo v jakémsi mezirasovém ostentativním spojení. Tehdy Debora poprvé ochutnala kalifornské víno, vypila ho přespříliš a oba tábory v závěru urazila jednou z veselých historek tety Grace o Mariovi. "Jednou ho načapala v kuchyni, jak válí masové noky na své nahé hrudi a hází je na pánev."

Debořin smích rychle ustal, když postřehla, jak na ni všichni upírají pohled v náhlém tichu, do kterého se z gramofonu ozývaly písničky z Vlasů.

Dara promluvila: "Proč mu říkáš sluha?"

A Debora nevěděla, co odpovědět.

"Zdá se mi," ozval se něčí hlas, "že keňští imperialisté se v ničem neliší od rhodeských nebo jihoafrických. Všichni jsou to rasističtí parchanti."

Debora chtěla vysvětlit, že to špatně pochopili, že Keňa taková není. Ano, její strýček Geoffrey je rasista, ale teta Grace a spousta dalších přece vůbec takoví nejsou! Deboře připadalo, že v Keni je mnohem méně rasistické bigotnosti než v téhle zemi plné přetvářky, kde si lidé mění jména a oblékají kostýmy a předstírají přátelství na jeden večer, protože je to právě v módě. Dostala na Američany vztek. Chtěla říct "sestrám", že vůbec nejsou Afričanky, ale jen jejich směšná parodie a že Sára by se k nim styděla přihlásit. Kdyby měly jen trochu rozumu, nesnažily by se tak horlivě o to být "Afričankami", protože to znamená být pod palcem svého muže a otce, pracovat na poli a rodit jedno dítě za druhým, nosit na zádech náklad jako zvěř. Pak si vzpomněla na Sárů a její nádherné látky, na to, jak nemůže získat žádnou pomoc, aby je mohla vyrábět, pomyslela na Christophera a jejich domov u řeky Chania a rozplakala se. To byl konec jejího přátelství s hnutím černošských žen.

Ale v koleji byly i další skupiny, kde mohla najít domov -sdružení s nejrůznějšími zkratkami jako SNCC a CORE, koalice mladých pokrokových bělochů, kteří hlásali, že nesoudí lidi podle barvy pleti, šatů ani způsobu mluvy. Debora usilovala o jejich společnost jako o všelék na rostoucí osamělost a pocit, že je všude cizí. I u nich se však dočkala jen zklamání.

"Ahoj," ozval se hlas těsně vedle ní.

Debora se otočila a spatřila usměvavý obličej s bradkou. Už ho viděla ve škole, byly jich tam tisíce. Pochodoval v demonstracích proti válce, vyhýbal se odvodu a divil se, jak se

489

!

JĚ

mohl Nixon dostat k úřadu prezidenta, když on a miliony ostatních ho zaručeně nevolili.

"Pěkně večírek, co?"

Debora se přinutila k úsměvu. Stál příliš blízko. Cítila se jako v pasti. A ta bolest, kterou s sebou nosila všude jako malý černý klenot, začala znovu růst.

"Hm," řekl. "Ty tu studuješ?"

"Ano."

"Jaký obor?"

"Lékařskou přípravku."

"Fakt? Já dělám filozofii, i když nevím, co si s tím zatraceně počnu. Tak přípravku? Kam budeš chodit na medicínu?"

"Ještě nevím." Žiju ze dne na den.

"Máš prima přízvuk. Jsi z Anglie?"

"Ne, z Keni."

"Fakt? Mám bratrance, co tam jel s mírovými sbory. Moc dlouho tam ale nevydržel. Prý hrozná špína. Nevěděl jsem, že jsou v Keni ještě nějaké běloši. Nebylo tam tak před dvaceti lety nějaké povstání Zuluů?"

"Mau Mau," řekla.

Pokrčil rameny. "To je fuk. Hej, nechceš přinést něco k jídlu? Mají tu báječný kari, něco takového jsi ještě nejedla. Hej! Kam jdeš?"

Debora se prodírala davem, našla dvojité dveře vedoucí do patia a poddala se teplé kalifornské noci.

Utíkala přes trávník, až našla opuštěnou lavičku. Usedla na ni s očima plnými slz a cítila, jak se v ní zvětšuje temný drahokam bolesti, až naplnil její tělo a začal řezat svými ostrými hranami. Spojenecká noc ji obklopila, duše země, která nebyla její, se pod ní nepozorovaně hýbala, jako by ji odhadovala, jako by se rozhodovala, zda ji má přijmout, nebo vyhnat.

Já tě nesmím milovat, Christopher. Nesmím na tebe takhle už nikdy ani pomyslet...

Nakonec dala Debora slzám volný průchod. Plakala, jako téměř každý den od chvíle, kdy odjela z Keni, od chvíle, kdy našla matčiny dopisy. Vzpomínala si jen na málo z toho, co následovalo. Slova Mama Wachery jí zněla v uších, když klo-pýtala zpět k misi, odkud zatelefonovala právníkovi své tetičky. "Chci nechat přepsat dům na jeptišky," řekla mu.

"A chci, abyste co nejdříve prodal Bellatu. Je mi jedno, co za to dostanete. Prodejte to se vším, co je uvnitř. Já odjízďím z Keni a nikdy se nevrátím."

Na misi nestrávila ani noc, všechno tam na ni padalo. Spěšně se zabalila a odjela do Nairobi, kde po strašné noci v hotelu Norfolk nasedla na první letadlo do Los Angeles.

490

Univerzita ji předčasně zapsala na kolej. Tady strávila týden v naprosté samotě a s bouří v duši. Pak začala škola a Debo-ra se ponořila do stravujícího rozvrhu nových studií.

Pokoušela se psát Christopherovi a Sáře. Ale nedokázala to. Christopher se nikdy nesmí dozvědět pravdu. Incest byl jedním z nejhorších a nejdůležitějších kikujských tabu. Pravda by ho pronásledovala po celý zbytek života a přinesla by mu jen neštěstí.

Nedokázala napsat ani Sáře. Debora nechala látku u sestry Perpetui a požádala ji, aby ji vrátila Sáře Mathenge. Svou přítelkyni již neviděla.

Po trávníku před Deborou někdo krácel. Věděla, kdo to je. Pam Westonová. Debora doufala, že si jí dívka nevšimne, a s ulehčením sledovala, jak se Pam přidává k davu v klubovně.

Pam Westonová patřila ke skupince liberálů, se kterými se Debora nedávno pokoušela spřátelit. "Můj bože," hlásala jednou večer na shromáždění, "panenství je jen stav mysli. Dívky se prostě dnes již nešetří pro manželství. A každá, která to dělá, samu sebe klame. Nechává sebou manipulovat mužskou šovinistickou tyranii."

Tahle slova pronesla před třemi týdny, když Debora seděla u večerní kávy se svými novými přáteli. Přijali ji mnohem nenuceněji než militantní černošské ženy, ale i tak měli pro členství své požadavky. "Dívka, která si ještě holí nohy,

není osvobozená," tvrdila Pam a všichni s ní souhlasili.

Pro Deboru to byla podivná sorta žen; o emancipaci nikdy neslyšela. Do Keni chodily novinky ze světa pozdě, a to ještě ve vládou cenzurované formě. Tyhle mladé ženy, které ji podle přízvuku považovaly za Angličanku, překvapilo, když zjistily, jak je neznalá světa. Debora nikdy neslyšela jména jako Gloria Steinemová nebo Betty Friedanová a neměla ani ponětí, co je to mužský šovinismus. Nemohli se v ní vyznat: na jedné straně bílá, pohotová, vzdělaná a inteligentní, na druhé straně však beznadějně naivní a provinční.

"Když se podíváš, jak se ženy v minulosti oblékaly," tvrdila Pam Westonová, "pochopíš, jak jsme byly zotročené. Korzety, velrybí kostice, pas pětáctýřicet centimetrů! Ale dnes se už ženy konečně oblékají, jak chtějí. Už nejsme vydány na milost a nemilost mužským šovinistickým módním návrhářům!"

"Moje nejlepší přítelkyně," vmísila se tiše Debora, "navrhuje moc krásné šaty. Dokonce si batikuje vlastní látky."

"Já zbožňuju batiku," zvolala studentka obchodu v obarvené blůzce. "Jednou jsem to zkoušela, ale barvy se mi pořád rozmazávaly."

491

"Sára se to naučila sama. Je strašně šikovná. Její látky jsou skutečná umělecká díla. Nepřekvapilo by mě, kdyby byla jednou slavná."

"Ušila by mi šaty?" zeptala se ta studentka obchodu. "Samozřejmě bych jí zaplatila."

"No, Sára tady totiž není. Je v Keni."

"Ach, africká batika, ještě lepší!"

"Co dělá tvoje přítelkyně v Keni?" zeptala se Pam Westonová. "Ona je tam v mírových sborech?"

"Žije tam."

"Běloši vykořisťovali východní Afriku už dost dlouho," ozvala se studentka politologie. "Tvá přítelkyně by měla Keňu nechat jejím vlastním lidem."

"Totiž," odpověděla Debora, "Sára není bílá."

Všichni na ni pohlédli. "Tvá nejlepší přítelkyně je černoška?" řekla Pam Westonová. "Proč jsi to neřekla hned? Nebo se snad za to stydíš?"

Debora se nakonec uzavřela do sebe. Oni to prostě nechápou. Ve své horlivosti dát najevo rasovou tolerantnost tyhle liberální ženy naopak barevně chápání světa jen utvrzují. De-boru nikdy ani nenapadlo pomyslet na Sárku nebo Christop-hera jinak než jako na své přátele, jako na lidi.

Právě tehdy si uvědomila, že sem nazapadne. Černoši ji nepřijmou, běloši ji nerozumí a všichni ji odsoudili do jakéhosi rasového limba. Americké způsoby nebyly jejími způsoby, historie a dialekty této země ji byly cizí. Byla ženou bez rasy, bez země, a nyní nakonec i bez rodiny.

Nemohu se vrátit do Keni. Nesmím Christophera už nikdy vidět. Tetička Grace je pryč. Jsem sama. Musím si tu pro sebe zařídit život, mezi cizinci, ve světě, do kterého jsem se nenarodila.

"Ahoj, nebude ti vadit, když si přisednu?"

Debora zvedla oči a spatřila mladou ženu v roláku a džínách. Zdála se jí povědomá.

"Chodíme spolu na fyziologii," vysvětlovala. "Viděla jsem tě na hodinách. Jsem Ann Parkerová. Můžu si tu sednout?"

Debora se posunula.

"Nevím, proč jsem na ten večírek vůbec šla," řekla Ann. "Snad proto, že je kolej tak prázdná a opuštěná. Všichni odjeli domů na vánoce. Nejsem na tolik lidí zvyklá."

Debora se usmála. "Ani já ne."

"Pocházím z malého města ze středozápadu, tak víš, co myslím."

"Kde je středozápad?"

"Dobrá otázka!" Ann se zasmála. "Někdy si říkám, jestli jsem neudělala chybu, že jsem šla do téhle školy. Tenhle kom-
492

plex je větší než město, ve kterém jsem vyrostla. Občas mi nahání hrůzu."

"Vím, co myslíš."

"Někdy si tu připadám jako ve cvokhausu."

"Kde?"

Ann se usmála. "Máš hezký přízvuk. Jsi z Anglie?"

Debora před sebou spatřila zlaté savany Amboseli a siluety masajských pastevců na pozadí modré oblohy. Učila vůni rudé půdy, kouře a květin u řeky Chania. Slyšela cinkot kozích zvonců a pronikavou, rychlou řeč kikujských žen na jejich sambách. Cítila pevné paže a válečnické tělo muže, kterého měla zakázáno milovat.

"Ano, jsem z Anglie," řekla Debora, podívala se na hodinky a naposledy si dopřála pomyšlení, že právě v tuto chvíli na druhém konci světa vychází nad horou Keňa slunce.

493

CAST DEVATA Po patnácti letech

61

Debora zírала na poslední zápis v Gracině deníku ze 16. srpna 1973.

"Debora miluje Christophera Mathenge," psala teta. "A já věřím, že i on miluje ji. Nikoho lepšího bych Deboře za muže nevybrala a modlím se, abych se dožila jejich svatby a mohla jim požehnat dlouhou a šťastnou společnou budoucnost/4

To byla poslední slova, která Grace napsala do své knihy. Tu noc zemřela.

Debora zavřela deník a odložila jej na postel. Protáhla si bolavé nohy a došla k oknu. Když roztáhla závěsy, zářivé, neočekávané slunce ji bodlo do očí. Udiveně zjistila, že je den a rychle zatáhla záclony. Uvědomila si, že četla celou noc

i ráno, aniž si uvědomovala čas.

Odvrátila se od okna a sesula se na nepohodlnou malou pohovku, která doplňovala její hotelový pokoj. Nohy si položila na malý stolek, opřela se a zadívala do stropu. Za dveřmi se chodbou rozezněly nějaké zvuky: projížděly kolem vozíky se snídaní, nosiči na sebe svahilsky pokřikovali, pravidelně duněl výtah. Za okny se zataženými závěsy se rozprostíralo Nairobi v každodenní kakofonii aut, klaksonů a lidí povykujících na ulicích.

Debora se schoulila do klubička. V očích se jí leskly slzy.

Bylo toho na ni moc - příběh její rodiny. Jako by ji zaplavila potopa, jako by plavala v rozbouřeném moři.

Odpověď na otázku, jak to bylo s tím druhým dítětem - dítětem lásky Mony a Davida, měla na dosah ruky. Byla v deníku po celá ta léta, vymalovaná úhledným Gracíným rukopisem: "Té noci nás Mau Mau připravilo o čtyři životy - mého milovaného Jamese, Maria, který byl u mne od samého počátku, Davida Mathenge a to dítě, které chudinku ušlapali..."

A pak, o dvě strany dál: "Mona je znovu těhotná. Říká, že je to dítě Tima Hopkinse - pouhý omyl; prý byla bez sebe žalem a nevěděla, co dělá."

Oči se Deboře zalily slzami, když ji pravda bodla do duše. Takže jsem nakonec nebyla dítě lásky. Jenom omyl.

Přitáhla nohy k sobě a objala je. Sklonila hlavu ke kolenům a tiše se rozplakala.

Na dveře někdo zaklepal.

494

Zvedla hlavu. Uslyšela klíč v zámku, vyskočila a šla otevřít.

V hale stála pokojská s vozíkem a náručí čistých ručníků. Omluvně se usmála a naznačila, že chce uklidit její pokoj.

"Ne, děkuji," řekla Debora anglicky, a když na její tváři spatřila nechápavý výraz, zopakovala to svahilsky. Pokojská se znovu usmála, uklonila se a vydala se s vozíkem k dalšímu pokoji. Debora se začala ohlížet po visačce Nerušit; našla jednu s nápisem USISUMBUE a pověsila ji zvenku na kliku.

Opřela se o dveře a zavřela oči.

Proč jsem tady? Proč jsem přijela?

Okny do pokoje pronikal v náhlých přívalech ruch ulice. Slyšela, jak na ni Nairobi volá, ale nechtěla to vnímat.

Najednou dostala strach.

"Ty se něčeho bojíš," šeptal jí v paměti mužský hlas. Před půl rokem se jí Jonathan ptal: "Proč přede mnou utíkáš? Mě se bojíš, Debbie, nebo máš jen strach ze závazků?"

Vybavila si Jonathana Hayese, pokoušela se ho přivolat a oživit jeho tělo i duši zde v tomto pokoji. Snažila se představit si, jak by v tuto chvíli vypadal, jak by ji nutil mluvit, tahal z ní její pocity, pomáhal jí dostat se z té spletné mlhy, ve které se ztrácela. V myšlenkách na Jonathana byla útěcha, jeho vysněná přítomnost ji uklidňovala. Ale jako vidina byl příliš mlhavý. Při zvuku hlasů z chodby zmizel.

Debora měla pocit, že se roztržila na malé kousky a rozletěla po celém světě; polovina jich byla zde ve východní Africe, druhá polovina se bezúčelně točila kolem Jonathana v San Francisku. Od chvíle, kdy před patnácti lety slepě utekla do Kalifornie, protože byla příliš mladá a bezbranná, aby mohla čelit tak zlé skutečnosti, vedla život ze dne na den a svou identitu tvořila na každém kroku. "Odkud z Cheshire přesně jste, doktorko Trevertonová?" zeptal se Jonathan toho odpoledne, kdy se poznali. Debora právě nastoupila do nemocnice a měla mu asistovat při operaci. Ke svému vlastnímu překvapení se Debora přistihla, jak se přiznává, že vlastně není z Anglie, ale z Keni.

Když se podívala zpět, pochopila, co ji tehdy přimělo k té neočekávané pravdomluvnosti. Byl to sám Jonathan. Měl v sobě cosi ze soucitného kněze, hnědýma očima jako by jí viděl přímo do duše, a když poprvé promluvil, jeho hlas zněl jako u zpovědi. Doktor Jonathan Hayes tak působil na všechny. Lidé se mu svěřovali se svými láskami a obavami a on jim s nezměrnou trpělivostí naslouchal.

Za dva roky, co byli spolu, však Debora zjistila, že on sám není člověk, který nosí srdce na dlani. Jonathan nedával své city najevo. Pokud něco cítil, pečlivě to skrýval pod vyrovnaným, nenuceným exteriérem. Právě proto ji tak ohromil

495

jeho náhlý impulsivní polibek na letišti - kdy? včera? předevčírem?

Zachvěla se a uvědomila si, že je jí zima.

Vlasy jí už dávno uschly, ale stále měla na sobě jen koupa-cí plášť. Jenomže rozhodnutí, má-li se obléci či nikoli, bylo nad její síly.

Christopher, pomyslela si nakonec.

Takže není její bratr.

Vzpomínám na něho se vší silou bránila; ve chvíli, kdy zavřela deník, zabouchla i dveře před skutečností, která se jí vynořila před očima. Nyní měla pocit, jako by se podlaha pod ní náhle rozestoupila. Stiskla kliku, aby neupadla. To, co si patnáct let tak usilovně zapírala, najednou neexistovalo.

Není dcerou Davida Mathenge. Nepatří ke keňské černé rase.

Vyrazilo jí to dech. Debora se nakonec odpoutala ode dveří a došla do koupelny. Zírala na svůj odraz v zrcadle, na tvář, ve které snad tisíckrát hledala stopy po předcích, jež tam, jak celá léta věřila, musí být. Jak často se prohlížela! Pečlivě studovala kašdickou řasu, každou linku a každý záhyb svého obličejce, pátrala po afrických rysech a zároveň se modlila, aby se nikdy neobjevily, aby nikdo neměl nejmenší podezření.

Zašmátrala po okraji umyvadla.

Utekla jsem pro nic. Žádný zločin spáchaný nebyl. Mohla jsem Christophera milovat, mohla jsem zůstat.

Znovu jí vyhrkly slzy. Připadala si jako v pasti. Kdyby tu byl Jonathan, pomohl by jí ovládnout se, poradil by, jak zvládnout ten zmatek. Ale Jonathan tu nebyl. Jen rozmazaný obraz bělošky v zrcadle.

Došla k posteli a vzala do ruky fotografie: Valentin na po-níkovi, lady Rose ohlížející se přes rameno, tetička Grace ještě

zamlada, čtyři bosé děti stojící ve slunci. Debora si prohlížela tri poslední fotografie.

Při svém rychlém útěku z Keni si vzala jen pár věcí - Gra-cin deník, milostné dopisy, pár obrázků. Zabalila to všechno do papíru, převázala provázkem a tak to zůstalo patnáct let. Nevěděla, co je na zbylých třech fotografiích ani proč je vybrala, ale když je nyní vzala do ruky, cítila, jak jí tělem projíždí podivná touha. Touha po minulosti.

Byl tam Terry Donald, pravou nohu na těle skoleného nosorožce a v pravé ruce pušku. Byl přesnou kopií všech mužů Donaldova rodu: přitažlivý, mužný, vyzařující sebedůvěru a odvalu, opálený v safari obleku - třetí generace narozená v Keni.

Debora pohlédla na fotografii Sáry. Byla tu ještě mladá s rozpuštěnými vlasy a s nejistým dívčím úsměvem ve tváři.

496

Měla na sobě školní uniformu a kolem sebe dojemnou auru nevinnosti. Fotografie připomněla Deboře ty dávné prosté dny, ty lepší dny.

Na posledním obrázku byl Christopher, stál na břehu řeky ve slunečním svitu, na sobě tmavé kalhoty a bílou košili s rozhalenkou a vyhrnutými rukávy. Měl sluneční brýle. Usmíval se. A byl tak hezký...

Debora na něho udiveně hleděla. Tabu zmizelo. Může ho znovu milovat.

A pak si pomyslela: Co si jen počnu?

Pohled jí sjel na telefon na nočním stolku. Vzpomněla si na misi, na jeptišky, které ji očekávají. Měla bych jim zavolat a říct, že jsem tady.

Když však uviděla modrý telefonní seznam, ztuhla.

Hleděla na něj v podivném strachu, který nedokázala pojmenovat. Jako by do bezpečí hotelového pokoje pronikl vetřelec. Zatažené závěsy a zamčené dveře měly zabránit ve vstupu všemu, co jí nahánělo hrůzu. Ale ono to tu stejně bylo, tady v pokoji, s ní. V tom seznamu s oslíma ušima.

Natáhla se pro něj. Pomyslela na všechny, které kniha může skrývat, na všechny, kteří jsou její cestou k minulosti, a pocítila neobvyklý nával vzrušení. Bylo to, jako když brala do rukou deník.

Našla si Donaldovu cestovní kancelář.

Debora po svém odjezdu z Keni zpřetrhala všechna pouta. Patnáct let si pečlivě budovala nový život, novou osobnost a ze svého srdce vymazala všechna ta známá, milovaná jména. Ve své nevyzrálosti se tehdy rozhodla, že když nemůže mít Christophera, zřekne se i jeho země a všech, kdo v ní žijí. Spolu s rodinou Mathenge vypudila ze svého života i Donaldovy.

Při hledání v seznamu zjistila, že kromě safari hotelu Kili-ma Simba v Amboseli jsou v Keni ještě čtyři další Donaldovy hotely. Pročetla si inzerát. Byl na něm obrázek volkswa-genského minibusu vesele natřeného do zebřích pruhů a nápis "Donald Tours s největším parkem bezpečných autobusů a řidičů ve východní Africe".

Tak. Stále tu jsou, a jak se zdá, vedou si dobře. Donaldovi. Potomci sira Jamese, muže, kterého milovala její teta, muže, kterého Debora nikdy nepoznala.

Najednou ji zachvátila touha znovu spatřit Terryho. A strýčka Geoffreyho a strýčka Ralpha. Zničehonic znamenali pro Deboru mnohem víc než jen staré přátele, byli její rodinou.

Rodina! pomyslela si vzrušeně. Po tak dlouhé době je tu někdo, s kým si může popovídat o starých časech, někdo, kdo ji zná, kdo pochopí!

497

V tu chvíli ji přepadl strach a nemohla se donutit, aby otočila stránku. Děsilo ji pomyšlení, že tam najde

Christophero-vo jméno s telefonním číslem. Byl by najednou tak blízko. Musela by zvednout telefon a vytočit...

Pak stránku otočila. Ruce se jí trásly. Hleděla na sloupce jmen Mathenge - bylo jich tam mnoho, snad třicet. Jela prstem po sloupci. Mathenge Barnabáš, Mathenge Ezechiél.

Četla znovu, pozorněji. Došla až na konec stránky a znovu se vrátila na začátek. Ale Christopher mezi nimi nebyl.

Znamená to, že není v Keni?

V seznamu bylo třikrát uvedeno jméno Sára Mathenge. Ale možná, že se Sára vdala. Možná se jmenuje jinak.

Deboru přepadla únava. Změna časového pásma, dva dny bez spánku a osmnáct hodin od chvíle, kdy naposledy něco jedla, si začaly vybírat svou daň. K fyzickému vyčerpání se přidaly obnažené city a Debora jim podlehl. Odložila telefonní seznam a složila hlavu do dlaní.

Byla chycená na půli cesty od ničeho k něčemu, jako když ji vyhodí z vlaku na opuštěném nádraží. Cítila, že musí jít dál, protože zašla až příliš daleko, ale za jakým cílem? Proč mě jenom Mama Wachera volala?

Náhle zazvonil telefon. Vykřikla.

Zmateně se na něj dívala a v mysli polomrtvé únavou se jí zrodila nesmyslná myšlenka, že ti, které právě našla v telefonním seznamu, se nějakým způsobem zhmotnili a nyní ji pronásledují.

Pak vydechla a zvedla sluchátko. "Haló?"

"Debbie? Ahoj. Slyšíš mě?"

"Jonathane?" Slyšela jen šumění a hučení mezistátního hovoru. "Jonathane! Jsi to ty?"

"Bože, Debbie! Tolik jsem se bál. Kdy jsi dorazila? Proč jsi mi nezavolala?"

Pohlédla na budík na nočním stolku. Je možné, že její letadlo přistálo před čtrnácti hodinami? "Promiň, Jonathane. Byla jsem tak unavená. Usnula jsem..."

"Jsi v pořádku? Máš divný hlas."

"Je špatné spojení. A ten velký časový rozdíl. A ty jsi v pořádku, Jonathane?"

"Stýská se mi."

"Mně taky."

Pak bylo na okamžik ticho naplněné přílivem a odlivem zámořských linek. "Debbie? Určitě ti nic není?" zeptal se znovu.

Stiskla sluchátko. "Já nevím, Jonathane. Jsem tak popletená."

"Popletená! Kvůli čemu? Debbie, co se děje? Už jsi viděla tu stařenu? Kdy se vrátíš domů?"

498

I přes spontánní upřímnost, kterou Jonathan Hayes v lidech vyvolával, mu Debora nikdy neprozradila své pohřbené tajemství - o muži, kterého považovala za svého bratra, o Christopherovi, za němž té noci přišla do chýše. Nikdy mu nesvěřila své hrozné tajemství a vinu, které na ni uvalilo. Jak mu to má vypovědět nyní, jak mu má vysvětlit své pocity a zmatek, které v ní návrat do Keni vyvolal?

"Debbie?"

"Promiň, Jonathane. Já vím, že jsem přecitlivělá. Ale čekal mě tu takový menší šok. Něco jsem zjistila..."

"O čem to mluvíš?"

Hlas mu zněl tak ostře, jako by to ani nebyl Jonathan. Debora se ho snažila uchlácholit. "Zítřka jedu do Nyeri," řekla klidným hlasem. "Najmu si auto a pojedu na misi. Pokusím se zajistit pokoj v hotelu Outspan."

"Takže z Keni odjedeš pozítří?"

Nedokázala mu odpovědět.

"Debbie? Kdy se vrátíš domů?"

"Já -já nevím, Jonathane. Nedokážu to teď ještě říct. Rozhodla jsem se tu najít pár lidí. Přátele -"

Mlčel. Pokusila se vybavit si ho. V San Francisku sotva svítá, uvědomila si. Jonathan určitě právě vstal, aby se přichystal k ranní operaci. Na sobě má jistě tepláky, na půl hodiny si půjde zaběhat do parku Golden Gate, pak si dá horkou sprchu, oblékne mikinu a džíny a půjde do nemocnice. V bistru vypije kávu a sní koláč, pak dojde k sálu a převlékne se do zeleného operačního mundúru. Debora najednou zoufale zatoužila po každodenní rutině, na kterou si za dobu jejich společného života zvykla. Kéž by byla zpět v mlžném San Francisku a ve známém, uklidňujícím každodenním rituálu.

Ale ona je v Keni a musí dokončit to, co začala.

"Miluji tě, Debbie," řekl po chvíli.

Rozplakala se. "I já tě miluji."

"Zavolej mi, až budeš vědět, kdy přiletíš."

"Zavolám."

Znovu se odmlčel, jako by čekal, až něco řekne. "Hezky si zaběhej," dostala ze sebe.

A on odpověděl: "Ano. Ahoj, Debbie," a zavěsil.

Debora si nechala koupací plášť a vklouzla pod příkrývkou. Děsilo ji i uklidňovalo zároveň, když se po zhasnutí světla pokoj ponořil do téměř absolutní tmy. Těžké závěsy odváděly dobrou práci; rovníkové slunce sem takřka nepronikalo. Nedokázaly však zadržet nekonečné zvuky, které sem doléhaly přes sklo - neutuchající, naléhavý puls východní Afriky.

Ležela a upírala oči do temnoty. Cítila, jak jí z těla uniká poslední špetka síly. Víčka jí ztěžkla. Myšlenky se odpoutaly

499

od kotviště a vypluly na povrchu její mysli, kde líně a nesouvisle vířily. Zpola snila, zpola vzpomínala.

Vrátila se o dva roky zpět, ke dni, kdy nastoupila do nemocnice svatého Bartoloměje v San Francisku. Bylo jí jednatřicet a právě dokončila šestiletou praxi na chirurgii. První den v novém zaměstnání. Konečně z ní byla opravdová, samostatná lékařka. V šatně sester se převlékla do zeleného obleku a vešla do sálu 8, kde měla asistovat doktoru Jonat-hanu Hayesovi při operaci žlučníku.

"Vítejte u svatého B, doktorko Trevertonová," pozdravila ji sestra. "Jakou máte velikost rukavic?"

"Šest."

Sestra sáhla do skříňky s rukavicemi a pak řekla: "Ach jo, šestky nám došly," a vyšla z místnosti.

Debora si prohlížela sál, který na ni působil známě i neznámě - sály jsou přece všude stejné, a tu vešel vysoký muž s hnědýma očima a za hlavou si zavazoval roušku.

"Ahoj," řekl. "Kdepak máme našeho uspávače?"

"Já nevím."

Přes brýle s kostěnou obroučkou se na Deboru usmál. Zbytek tváře mu zakrývala rouška. "Vy tu musíte být nová," řekl přátelsky. "Já jsem doktor Hayes. Prý se se mnou dobře pracuje, takže spolu určitě budeme výborně vycházet. Mám pár osobních zvláštností, o kterých byste měla vědět. Pro stažení cysty používám dvě hedvábné nitě a chci je obě na ton-zilární sorce. Připravte mi je, prosím. A také houbičky čtyři na osm. Ty mňavé nemůžu vystát. Mějte jich, prosím, hodně po ruce."

Hleděla na něho: "Ano, doktore."

Jonathan přešel k zadnímu stolu, na kterém již byly vyloženy nástroje a materiál. Přejel je pohledem a přikývl. "Dobře, dobře. Vidím, že mi čtete myšlenky. Kde je bacitracin? Nezapomeňte si ho sem dát."

Došel ke dveřím, podíval se do rušné chodby a řekl: "Mimochodem, dnes mi bude asistovat nový lékař. Jakýsi doktor Treverton. Takže se na vaši pomoc spolehnu více než obvykle, ano?" Mrkl na ni. "Zavolejte na mě, až přivezou pacienta. Budu v lékařském pokoji."

Debora za ním stále hleděla, když se do místnosti přitíhla mladší žena, rychle si uvazovala roušku a byl z ní na hony cítit cigaretový kouř. "Byl to doktor Hayes, koho jsem viděla? Fajn, tak se do toho můžeme dát. Vy jste určitě doktorka Trevertonová. Já jsem Carla. Jakou máte velikost rukavic?"

O čtvrt hodiny později si Jonathan Hayes myl ruce u umývadla. Debora stála u vedlejšího kohoutku a také už končila.

Loktem zavřel vodu a vešel chodbou do sálu 8 s rukama vzty-

500

čenýma, z loktů mu kapala voda. Debora vešla do místnosti, právě když si sušil ruce. Když k němu přistoupila sestra s pláštěm, rychle a zmateně na ni pohlédl. A když se otočil, aby mu jej mohla vzadu zavázat, podíval se na Deboru. "Znáte doktorku Trevertonovou, pane doktore?" zeptala se sestra a podala Deboře sterilní ručník. "Doktorku Trevertonovou?" řekl. Pak si najednou uvědomil svůj omyl a zrudl. "Ne," řekla Debora a tiše se zasmála, "ještě nás nepředstavili."

Jonathan se také rozesmál a operace začala.

62

Debora se přistihla, že zírá na každého muže, který vkročí do restaurace. Kdokoli z nich by mohl být Christopher. Právě jedla ohromnou snídani. Před dvěma hodinami se probudila a zjistila, že spala čtrnáct hodin. Byla překvapivě osvěžená a odpočatá a také vyhladovělá. Horká koupel jí navrátila vitalitu a nyní seděla v restauraci Mara hotelu Hilton, kde servírky v zelených uniformách s vlasy spletenými do copánků uváděly africké obchodníky ke stolům. Debora s chutí jedla rohlíky s anglickým džemem, plátky papaje a ananasu, omeletu s houbami, cibulí, olivami, šunkou a sýrem a po očku pozorovala každého vcházejícího muže.

Většina z nich byli Afričané v oblecích nebo na míru šitých tropických šatech ze světle zelené a modré bavlny. Nosili kufříky, zlaté prsteny a náramkové hodinky, a než usedli k jídlu, potřásali si rukama. Mluvili nejrůznějšími dialekty, a když se Debora zaposlouchala, zjistila, že většinu jejich svahilštiny a kikujštiny rozumí.

Christopher určitě není v Keni, pomyslela si, usrkávajíc kávu, vždyť není ani v telefonním seznamu. Kde však je? Proč odjel?

Odjel mě hledat, před patnácti lety, napadlo ji.

Ale pak si Debora uvědomila, že kdyby tomu tak bylo, jel by do školy, která jí udělila stipendium, a byl by ji našel. Ať už Christopher udělal cokoli, odjel kamkoli, Debora věděla, že nemůže Keňu opustit, aniž by zjistila, co se s ním stalo.

Po snídani došla k recepci, vyrovnala hotelový účet, požádala o rezervaci v hotelu Outspan a objednala si vůz s řidičem. Když jí řekli, že bude chvíli trvat, než automobil dorazí, rozhlédla se, kde by počkala.

501

Hotelová hala byla velice rušná. Vypadalo to, že několik velkých skupin turistů přijíždí a odjíždí ve stejnou dobu, vznikal tak nával u recepcie, zavazadla se vršila u dvojítych skleněných dveří a před hotelem se tvořila zácpa safari dodávek. Usouzení průvodci vykřikovali své pokyny anglicky a svahilsky, zatímco uondaní cestovatelé hledali volná místa na pohovkách rozestavěných po prostorné hale. Debora slyšela, že cestovní ruch je pro Keňu dobrým obchodem, je prý třetím největším zdrojem příjmů, hned za kávou a čajem. Díky lidem, jako je strýček Geoffrey, pomyslela si a razila si cestu ke skleněným dveřím.

Zastavila se na schodech, aby se nadechla.

To světlo!

Debora již zapomněla, jak lehké a pronikavé je světlo v Keni. Jako kdyby vzduch nebyl složen z kyslíku, ale z něčeho nepopsatelně lehkého jako helium. Všechno bylo tak jasné, tak zřetelné. Nikde jinde barvy tak nezářily, nikde jinde obrysy a detaily tak nebyly do očí. Ačkoli vzduch byl cítit kouřem a výpary, byl nádherně průzračný a čerstvý. I to byl jeden z důvodů, jak psala Grace ve svém deníku, proč se její dědeček, hrabě Treverton, tak zamiloval do východní Afriky.

Deboru napadlo, že má cosi společného s tímto mužem, který mohl za to, že se narodila v Keni, a ta myšlenka se jí zalíbila. Dávalo jí to pocit dědictví, rodinného pouta.

Vydala se směrem k ulici Josepha Gicheru, která kdysi nesla jméno lorda Trevertona, a/o několik minut později došla na třídu Jomo Kenyatty, kde se najednou ocitla před hlavní kanceláří Donald Tours.

Debora váhala, má-li jít dovnitř.

Stáhla se pod strom, rostoucí z popraskaného a zprohýbaného chodníku, který jí poskytoval stín před bodavým sluncem. Dveře do kanceláře jí připadaly jako brána k minulosti. Možná je tam strýček Geoffrey, sice už sedmdesátiletý, ale stále určitě temperamentní a statný jako vždy, o tom neměla Debora nejmenších pochyb. Anebo snad Terry uvnitř právě zajišťuje lovecké safari? Je ženatý? ptala se v duchu. Usadil se, má děti? Anebo ho ovládl neklidný, dobrodružný duch, který zdědil po svých předcích? Debora si vybavila slova, která její teta zapsala do deníku v roce 1919: "Sir James mi říkal, že jeho otec byl jedním z prvních, kdo objevovali srdce Britské východní Afriky. Doufal, že dosáhne nekonečné slávy a nesmrtelnosti tím, že po něm něco pojmenují jako po Stanleyem nebo Thompsonovi. Bohužel, dřív, než stačil svůj sen uskutečnit, stal se obětí rozzuřeného slona."

502

Nesmrtelnost, pomyslela si Debora před moderním nápisem nad velkou skleněnou výlohou. Sen toho prvního, neohroženého Donalda se nakonec přece jen splnil.

Vstoupila.

Dveře se otevřely do vkusně vyzdobené kanceláře s přepážkou, plyšovým kobercem a křesly s držáky na časopisy. Zavřely se za ní, ruch Nairobi utichl a Debora zaslechla tichou Jiudbu. Mladá dívka zvedla hlavu od počítače a usmála se. "Čím posloužím?"

Debora se rozhlédla. Tri stěny pokrývaly panoramatické výjevy elegantních Donaldových hotelů a jejich podmanivé vyhlídky. Nad přepážkou byly vystaveny lesklé barevné brožury každého hotelu a spousta letáků popisujících nejrůznější zájezdy. Mladá Afričanka byla hezká a dobře oblečená a na hlavě měla složitý účes. Z celého Donaldova podniku dýchá prosperita a bohatství, řekla si Debora.

"Ráda bych mluvila s panem Donaldem, prosím. Řekněte mu, že je tu Debora Trevertonová."

Dívka vypadala poněkud zmateně. "Prosím?"

"Pan Donald tady není?"

"Je mi líto, madam. Není žádný pan Donald."

"Ale tohle přece je Donaldova cestovní kancelář, že ano? Ta, které patří hotel Kilima Simba?"

"Ano, ale tady žádný pan Donald není."

"Chcete říct, že je někde na safari."

"My nemáme žádného pana Donalda."

"Ale -"

V tom okamžiku zpoza nízké stěny oddělující přední část kanceláře od místnosti pro personál vyšla jiná žena. Byla to nádherně oblečená Asiatka v rudém sáří s hustými černými vlasy sepjatými do drdolu. "Vy hledáte pana Donalda, madam?"

"Ano. Jsme staří přátelé."

"Je mi moc líto," řekla ta žena s pohledem, který svědčil o tom, že svá slova myslí upřímně. "Pan Donald zemřel před pěti lety."

"Ach, to jsem nevěděla. A co jeho bratr Ralph?"

"Druhý pan Donald je také mrtvý. Zabili se při autonehodě na cestě do Nanyuki."

„Zabili se! To byli spolu, když se to stalo?"

Zena smutně přikývla. "Byla tam celá rodina, madam. Paní Donaldova, její vnoučata -"

Debora se chytla pultu. "Nemohu tomu uvěřit."

"Mohu vám nabídnout šálek čaje? Možná byste si chtěla pohovořit s panem Mugambi."

Debora nic necítila. Slyšela vlastní hlas, jak říká: "Kdo je pan Mugambi?"

503

"Majitel kanceláře. Možná on -"

"Ne," přerušila ji Debora. "Ne, děkuji vám." Spěchala ke dveřím. "Neobtěžujte ho s tím. Já jsem byla přítelkyní rodiny. Děkuji vám. Moc vám děkuji."

Vpadla do rušného provozu ulice a nechala se unášet davem. Zachvátila ji nevolnost - zabili se spolu. Cítila jen prázdnotu. Jako by umřel i kousek z ní.

Šla dlouho, přecházela rušné ulice, neslyšela klaksony, které na ni troubily, protože vstupovala do vozovky, aniž by se rozhlédla, smísila se s africkými ženami, které si elegantně vykračovaly na vysokých podpatcích ve svých módních šatech, míjela mrzáky a žebráky v hadrech, nevnímala dotěrné mladíky, kteří se jí pokoušeli prodat náramky ze sloních chlupů a kikujské košíky, vrážela do turistů, kteří chodili nervózně ve skupinkách s propletenými pažemi. Kráčela kolem stráží v uniformách stojících ve dveřích drahých obchodů, míjela vysoké prostitutky s obrovskými zlatými kruhy v uších a policisty ve špatně padnoucích stejnokrojích, ženy sedící na chodníku s hladovějícími dětmi v náručí. Na přečpané silnici kolem ní projížděly limuzíny, kouřová skla mercedesů ukrývala cestující elitu, omlácené taxíky bojující o prostor, safari dodávky naplněné turisty sunoucí se k výjezdům z města, autobusy tak přeplněné, že lidé viseli i po stranách, na nichž stálo NÁSILÍ PROTI ŽENÁM... PROTI ZÁKONU!

Debora si uvědomovala jen málo z toho. Vzpomínala na svou první noc v safari hotelu Kilima Simba, ještě v době, kdy to byl stanový tábor uprostřed divočiny a kdy vyslechla rozhovor své matky se strýčkem Geoffreyem. Tehdy mu Mona oznamovala, že odjíždí s Timem Hopkinsem a že svou dceru s sebou nechce brát. Debora tehdy proplakala celou noc ve stanu, který obývala spolu s Terryem. A Terry, sotva desetiletý, se jí snažil svým chlapeckým způsobem utěšit. Nakonec se Debora zastavila, když shledala, že zabloudila k Nairobské univerzitě. Před šestnácti lety sem chodila na přednášky lidí, jako byl profesor Muriuki. Prošla dolů ulicí a spatřila před sebou hotel Norfolk. Překvapeně si uvědomila, že musela projít kolem místa, kde stávalo staré vězení a kde zřejmě zabili Arthura Trevertona. Ta organizovaná protestní demonstrace, popsaná v Gracině deníku, měla vyjádřit přání lidu volajícího mimo jiné i po africké vysoké škole. Ironií osudu právě toto místo nyní patřilo k pozemku Nairobské univerzity.

Debora se vrátila k Hiltonu.

Najaté auto ještě nedorazilo, proto poodešla ke stánku a koupila si noviny.

504

Nakoukla do výkladů obchodů, které lemovaly podloubí hotelu. Za sklem byly vystaveny cenné starožitnosti: středověké etiopské bible, staletí stará arabská velbloudí sedla, železné svícny z Konga, náhrdelníky vyrobené v Ugandě. Obchody se suvenýry nabízely "opravdové domorodé řemeslné umění", pohlednice, průvodce a trička se lvy, hrochy a trnovníky při západu slunce. Obchody s oděvy byly elegantní a nákladné a nabízely nejrůznější druhy safari obleků, které před patnácti lety vůbec neexistovaly.

Debora se před jednou výlohou zastavila. Stála v ní figurína oblečená do nádherných šatů, navržených v jedinečném africkém stylu. Deboře připadaly povědomé.

V náhlém návalu vzrušení vešla.

Cena na visačce byla v šilincích. Debora si ji přepočítala na více než čtyři sta dolarů. Vztáhla ruku, aby se podívala na značku u výstřihu.

Našla ji. Stálo na ní Sára Mathenge.

"Mohu vám pomoci, madam?"

Debora se otočila a uviděla snobský úsměv africké prodavačky. Měla na sobě levandulové sáří a černé vlasy stočené do dlouhého copu na zádech.

"Tyhle šaty," řekla Debora, "vyrobila Sára Mathenge?"

"Ano, madam."

"Kde jsou vyrobeny, víte to? V Nyeri?"

"Ne, madam. Vyrábějí se tady v Nairobi."

"Jak často sem Sára Mathenge jezdí?"

Mladá žena zvedla obočí.

"Myslím tím, jestli víte, kdy ji zase uvidíte?"

"Je mi líto, madam. Já jsem se nikdy nesetkala se slečnou Mathenge."

"Já jsem její stará přítelkyně. Ráda bych se s ní spojila."

Zamračení se rozplynulo v úsměvu. "Možná byste ji našla v Domě Mathenge. Tam má její firma hlavní sídlo."

"Hlavní sídlo!"

"Ano prosím, v Domě Mathenge. Vyjdete tady z hotelu a zahnete doprava, madam. Je to přímo přes ulici, vedle archivu."

"Děkuji vám! Moc vám děkuji!"

Debora spěchala a nyní si dobře uvědomovala dav na chodníku, protože jí překážel.

Dům Mathenge!

Debora si představovala, že Sára vyrábí své šaty doma v Nyeri a rozváží je po obchodech. Ale hlavní sídlo firmy...!

Zastavila se na chodníku a dívala se přes ulici na budovu vedle Národního archivu. Byla vysoká a moderní, nejméně sedmi-patrová a ohromný nápis nahoře hlásal: DŮM MATHENGE.

505

Debora si razila cestu mezi auty, rychle kráčela kolem obchodů a malých kanceláří, které byly v přízemí budovy, našla vchod, hlídáný jedním askariem, a vešla. Malá hala vonící po čisticích prostředcích obsahovala velkou tabuli a dva výtahy. Debora četla tabuli a ohromilo ji zjištění, že celý dům zabírá Společnost Sára Mathenge, Ltd.

Vstoupila do výtahu a stiskla tlačítko nejvyššího patra. Zdálo se jí, že tam snad nikdy nedojede. Ale dveře se v mžiku otevřely před malou recepcí, kde mladá Afričanka psala na stroji a zároveň mluvila do telefonu.

"Ráda bych se sešla se Sárrou Mathenge, prosím," řekla jí Debora.

"Myslím, že slečna Mathenge již pro dnešek skončila."

"Ale vždyť je sotva dopoledne. Ověřte to, prosím."

Recepční zvedla telefon, namačkala několik čísel a spustila svahilskou kanonádu. Pohlédla na Deboru. "Jak se jmenujete, prosím?"

"Debora Trevertonová."

Recepční to zopakovala do telefonu, okamžik čekala, pak zavěsila a řekla: "Slečna Mathenge hned přijde."

Debora si uvědomila, že tiskne popruh své kabelky. Jaká Sára po těch letech asi bude? Jak Deboru přijme? Zlobila se na mě, že jsem zmizela, opustila ji potom, co jsem jí slíbila, že dostanu její šaty do hotelu strýčka Geoffreyho? Ještě se na mě zlobí?

"Deboro!"

Otočila se. Vedle recepcce, v nenápadných dveřích bez vizitky stála krásná žena, zjevení barev a elegance.

Sára jí šla vstříc s otevřenou náručí. Objaly se tak přirozeně a samozřejmě, jako by se rozešly teprve včera.

"Deboro!" opakovala Sára a ustoupila. "Doufala jsem, že za mnou přijdeš. Volala jsem dnes ráno na misii. Řekli mi, že jsi především nepříletěla, jak čekali."

Debora skoro nemohla mluvit. Ano, tohle je její dávná přítelkyně. Sára se téměř nezměnila; až na šaty - umělecké dílo v odstínech mědi zdůrazněných černou a fialovou - které by v osmnácti sotva mohla nosit. Na hlavě měla turban ze stejné látky, v uších obrovské měděné náušnice, které jí sahaly až k ramenům, na obou štíhlých zápěstích měděné náramky. Debora měla pocit, jako by vstoupila zpět do jejich šťastné minulosti.

"Ty jsi věděla, že přijedu do Keni?"

"Z misie mě kontaktovali před třemi týdny, když tam přijali babičku do nemocnice. Matka představená říkala, že tě babička chce vidět. Mysleli si, že vím, kde jsi. Řekla jsem jim jméno té univerzity v Kalifornii, která ti udělila stipendium."

506

"Jak jsi věděla, že jsem tam odjela?"

"Řekl nám to profesor Muriuki. Ale jsem tak ráda, že tě vidím! Vůbec ses nezměnila, Deb! No, možná trochu. Vypadáš dospělejší, moudřejší. Chytila jsi mě právě včas. Za chvíli mám schůzku v prezidentském paláci."

"V prezidentském paláci! Prezidenta Keni?"

"Oblékám paní Moi." Sára se smála a vzala Deboru za paži. "Pojeď se mnou domů, Deb. Musím tam něco zařídit ještě před tou schůzkou. A paní Moi mě může zdržet celé hodiny! Můžeme si promluvit po cestě."

U chodníku čekal mercedes a usměvavý africký řidič držel otevřená zadní dvířka. Nasedly a Sára se smíchem řekla:

"Jsem teď wabenzi, Deb. Co bys tomu řekla?"

Debora to slovo nikdy neslyšela, ale svahilsky uměla dost na to, aby věděla, že wa znamená "lidé z".

"Jsme úplně nová vrstva, Deb," řekla Sára, když se mercedes vydal do dopravní vřavy. "Tem, kteří řídí Keňu, se říká členové rasy "benzi". Je to urážka, kterou pro nás vymysleli obyčejní lidé. Ale nenech se mýlit, Deb. I oni si přejí být wabenzi"

Chvilí jely potichu, usazené v bohatém interiéru automobilu, obklopené vůní jemné kůže a hudbou z rádia, která přehlušila nairobský ruch. Debora si nemohla pomoci: "Nemůžu ti ani říct, jaký jsi na mě udělala dojem, Sáro. Dostala ses tak daleko."

"Raději nemyslím na to, jak daleko jsem se dostala!" řekla Sára a tvrdě se zasmála. "Minulost nechávám minulosti. A dávám si dobrý pozor na to, aby co nejméně lidí vědělo o těch ubohých chýších u řeky Chania. Ale povídej mi o sobě, Deb. Proč jsi tenkrát utekla? Proč jsi nám nikdy nenapsala?"

Debora zpočátku mluvila přerývaně, ale když začala Sáře vyprávět, jak našla milostné dopisy své matky Davidovi, zjistila, že nachází slova rychle a neuvěřitelně snadno. Jakmile se dostala k místu, jak šla za Wacherou a k tomu, co jí stařena řekla, Sára se prudce otočila.

Ale Debora rychle dodala: "Ne, Sáro. Christopher není můj bratr. Wachera chtěla, abych tomu z nějakého důvodu uvěřila. Ale já jsem si myslela, že je, víš. A tenkrát jsme se v jeho chýši milovali. S tím jsem nemohla žít. Byla jsem příliš nedospělá. Chtěla jsem jen utéct a skrýt se. Nemohla bych žít dál v Keni. Milovala jsem svého vlastního bratra! Anebo jsem si to aspoň myslela!" Dopověděla pak Sáře, jak všechny odpovědi našla v deníku své tety, po patnácti letech - příliš pozdě.

"Má babička," řekla Sára a zrak upírala na nairobské slumy, kde se silnice měnila v polní cestu a budovy jako by se 507

prohýbaly pod tíhou chudoby. "Ta bláznivá stará ženská. Vždycky nenáviděla bělochy, vždycky chtěla, aby odjeli z Keni. Měla nějaký šílený sen, že se vrátíme k minulosti, jakmile bílí odejdou. Myslím, že se tě snažila zbavit, aby dokonala svou pitomou kletbu."

Mercedes zpomalil kolem dětí hrajících si na silnici. Sára se naklonila dopředu, otevřela okénko dělicí ji od řidiče a svahilsky mu řekla: "Pospěš si, ano?"

Dosedla, otočila se k Deboře a řekla: "Takže se z tebe nakonec stala doktorka."

"Ano."

"Jsi vdaná? Máš děti?"

"Ne a ne."

Sára zvedla obočí. "Ty nemáš děti, Deb? Ženská musí mít děti."

Vyjely ze středu města a mercedes se sunul po silnici lemované stromy v jedné z těch bohatších čtvrtí. Za vysokými ploty a bránami Debora viděla dlaždicové střechy vznešených starých domů. Tohle bylo Parklands, jedno z nejhonosnějších předměstí Nairobi.

"A ty, Sáro? Jsi vdaná?"

"Jediná věc, kterou jsem se naučila od své matky, je nebýt otrokyní manžela. Já vím, co si od mužů vytrpěla v internačním táboře. Já vím, jak mě zplodili. Naučila jsem se od ní, jak využívat muže stejně, jako oni vždycky využívali ženy. Prohodila jsem karty, abych tak řekla, a zjistila jsem, že je to docela příjemné. Ale mám zvláštní přátele. Jako třeba generál Mazrui. Právě teď je to jeden z nejmočnějších mužů ve východní Africe a udržovat s ním důvěrný vztah se mi hodí."

Sára se podívala na hodinky a znovu netrpělivě promluvila s řidičem. "Ráda bych tě s generálem Mazrui seznámila, Deb. Myslím, že by na tebe udělal velký dojem. Dnes večer pořádám večeři pro francouzského velvyslance, proto se musím stavět doma. Když nedávám na personál pozor, nikdy není nic hotové. Přijdeš, Deb?"

"Za chvíli odjízďím do Nyeri. Mám tam rezervovaný pokoj v Outspan. A nevím, kolik času tvé babičce ještě zbývá."

Sára pokrčila rameny. "Nemluvila jsem s ní už celé roky. Ale můžeš ji pozdravovat, jestli budeš chtít."

Řidič zatočil ke krátkému vjezdu. Dojel k drátěnému plotu a zastavil. Velkými písmeny tam stál varovný nápis: KALÍ PSI! NEVYSTUPUJTE Z VOZU! A pak se z malé budky vynořil askari s puškou. Když poznal vůz, odemkl bránu, otevřel a zasalutoval své zaměstnavatele.

Vjezd se stáčil kolem velkého zeleného trávníku a květinové zahrady a Deboře se údivem rozšířily oči. I tady byly 508

strážce, na dlouhých vodítcích držely psy. "Sáro!" zvolala. "Říkala jsi, že jedeme k tobě domů, ne do prezidentského paláce."

"Tohle je můj dům!" řekla Sára, když je mercedes dovezl k hlavnímu vchodu.

"Vypadá jako pevnost!" Debora si prohlížela plot s ostnatým drátem. Zdálo se, že obklopuje celý pozemek.

"Nedělej, že vy takhle nebydlíte taky, Deb."

Debora se na Sáru udiveně podívala a starší Afričan ve sta-romódním dlouhém bílém kanzu otevřel hlavní dveře. Byl velmi zdvořilý a formální a k Debořině údivu měl na rukou bílé rukavice.

Interiér Sářina domu vyrazil Deboře dech.

Bylo to jedno z těch starých koloniálních sídel, která se kdysi používala jako místa odpočinku aristokratických osadníků, k nimž patřili i její prarodiče, když přijížděli do Nairo-bi na dostihový týden. Nebyly zde však portréty královny Viktorie ani krále Jiřího, na zdech se neblyštěly plukovnícké meče, nevisely na nich žádné britské vlajky ani vycpané zvířecí hlavy. Jako by Sára vzala koště a vymetla veškeré vzpomínky na koloniální imperialismus a vnesla sem... Afriku.

Tkané koberce pokrývaly naleštěné podlahy z červených parket, kožené pohovky chránily indické přehozy, na rata-nových židlích ležely batikované polštáře. Každý centimetr stěn byl zaplněn nejrůznějšími vyřezávanými a malovanými africkými maskami; některé byly velice staré a pocházely od nejrůznějších kmenů a národů kontinentu. Debora poznávala mnohé z uměleckých předmětů vystavených v pokoji: samburské nádoby, masajská čepice ze lví hřívy, turkanské panenky, pokotské tykve, oštěpy, štíty a koše. Bylo to tu jako v muzeu.

"Asi před deseti lety jsem si uvědomila," vysvětlovala Sára, vyzývající Deboru, aby si sedla, "že africká kultura překotně mizí. Na tolik věcí se začínalo zapomínat, stará řemesla se nepředávala na další generace, upouštělo se od starobylých obřadů. A tak jsem začala sbírat některé věci, o nichž jsem věděla, že jednoho dne budou mít velkou cenu."

Sára řekla cosi staršímu sluhovi, pak usedla na koženou pohovku a zkřížila nohy. Tělo však držela rovně jako pravítko, byla to žena plná energie, jež z ní vyzařovala, i když klidně seděla.

"Je to krásná sbírka, Sáro."

"Dala jsem si ji ocenit. Má cenu skoro milionu šilinků."

"Proto tu máš strážce a psy?"

"Proboha ne! Potřebovala bych je, i kdyby byl můj dům dočista prázdný. Strážce a psi jsou tu kvůli lupičům. Ale díky mé-

509

mu zvláštnímu přátelství s generálem Mazruiem jsem tu celkem v bezpečí. Přesto pro jistotu každý měsíc platím místní policii magendo."

Debora nerozuměla. "Lupiči?"

"Přece je máte v Americe také!" řekla Sára s tvrdým smíchem. Mrkla na hodinky a pak směrem ke kuchyni. "Zločin je všude na světě, Deb. To přece víš. V Keni máme taky gangy lupičů. Důvodem je vysoká nezaměstnanost, podle oficiálních statistik je to až devadesát procent obyvatel. Nairobi je plné nepokojných mladíků bez práce. Viděla jsi je?" Ano, Debora je viděla. Chodili po dvou nebo ve skupinách, celkem slušně oblečení mladí vzdělaní lidé plní energie, kteří nemají kam jít, nemají práci, která by je uživila.

"Útočí na soukromá sídla," vysvětlovala Sára. "Chodí po dvaceti i třiceti s holemi a berany. Vytipují si dům a v noci jej vyloupí. Zrovna minulý týden vzbudil mého souseda útok. Jen tak tak stačil ukrýt svou ženu a děti do šatny v patře, kde pak čekali a poslouchali, jak jim ten gang dole bílí dům."

"To nemohl zavolat policii?"

"A k čemu by to bylo? Ten člověk jednoduše nechce platit magendo."

"Magendo?"

Sára si třela dlaně. "Úplatek. Peníze jsou jediný jazyk, kterému tady lidé rozumějí. A peníze jsou jediný způsob, jak můžeš přežít."

Ostře tleskla a řekla: "Co tomu starému bláznovi tak dlouho trvá? Simoně! Haraka!"

Starší sluha v kanzu se v tu chvíli objevil s čajovým vozíkem. Pod přísným Sáriným pohledem naléval čaj ze stříbrného samovaru se vši pečlivostí a grácií dává čaje. Debora se v duchu ptala, zda dříve pracoval pro britské pány. Také ji překvapilo, že Sára tento systém přejala.

Sára vyzvala Deboru, aby si vzala sendviče a sušenky, ovoce nebo sýr, a pak se zeptala: "Jak dlouho zůstaneš v Keni, Deb?"

"Ještě nevím. Před čtyřmi dny jsem ještě ani nevěděla, že sem pojedu!"

"Jak se ti v Kalifornii žije? Prosperuje ti lékařská praxe?"

Právě v tu chvíli vešla do pokoje mladá dívka v uniformě služebné a čekala, až si jí všimnou. Když ji Sára uviděla, mávla na ni a řekla Deboře: "Omluv mě na okamžik," a pohlédla na list papíru, který jí služebná podala. "Ne, ne," řekla se známkou netrpělivosti. "Řekni kuchaři, že chci studenou okurkovou polévku, ne pórkovou. A namísto Chardonay chci Cabernet Sauvignon."

Sára mluvila svahilsky a Debora poslouchala. "Zasedací pořádek je dobrý, až na..." Sára vzala služebné z ruky tužku

510

a začala na papír psát. "Biskupa Musumbi dej po velvyslancově pravici. Generála Mazruie sem, vedle zahraničního sekretáře. A řekni Šimonovi, ať se tanečníci seřadí k vystoupení přesně v devět hodin."

Když služebná odešla, Sára se omluvně obrátila na Debořinu: "Kdybych na ně nedávala pozor, nic by se tu neudělalo. Tahle venkovská děvčata jsou tak pomalá!"

Debora se přistihla, že na svou dávnou přítelkyni nevěřicně zírá. Je tahle energická příslušnice nairobské smetánky toutéž Sárkou, která kdysi sedávala s bosýma nohama na břehu Chanii a toužila po minisukni? Koloniální sídlo jako by se kolem Debory zatočilo a najednou se v něm necítila dobře.

"Nikdy ti není smutno, Sáro? Sama v tak velkém domě?"

"Smutno! Deb, já nemám na smutek čas. V mém domě se pořád něco děje - skoro každý večer. Každý víkend mívám hosty. A o prázdninách sem za mnou samozřejmě jezdí mé děti."

"Děti!"

"Mám dva chlapce a tři děvčátka. Chlapci jsou ve škole v Anglii a holčičky ve Švýcarsku."

"Ale říkala jsi, že nejsi vdaná."

"Nebud' maloměřácká, Deb! Myslela jsem, že jsi liberální ženská. K dětem žena přece nepotřebuje manželství. Chtěla jsem děti, ne manžela. Víš, Deb, keňští chlapi jsou hrozní macho, panovační a musí být hlavou rodiny. Kdybych si nějakého vzala, byla bych mu podrobená. Možná by mi i sebral firmu! Mé děti mají každé jiného otce. Tak jsem to chtěla. A nyní se jim dostává evropského vzdělání. Až se vrátí do Keni, budou mít zajištěná místa ve slušné společnosti."

Debora se zadívala do svého šálku s čajem. Něco tu nehrálo. Sára byla tak tvrdá, tak ambiciózní. Mluvila o emancipaci a používala slova jako macho, uchýlila se k systému pánů a sluhů, který kdysi odsuzovala. Když Sára vyšla z těch jednoduchých dveří v Domě Mathenge, Debora byla bez sebe radostí a úlevou, že se její stará přítelkyně nezměnila. Ale nyní si bolestně uvědomovala, že se Sára změnila. Každíčkou minutou se z této ženy sedící proti ní stával cizí člověk.

Ve vedlejší pokoji zazvonil telefon. O chvíli později vešel Simon a něco zašeptal své p^aně. Odpověděla mu svahilsky, čemuž Debora rozuměla: "Řekni, že už jedu."

Jenomže Debora se musela před jejím odchodem ještě něco dozvědět. "Co se stalo po mém odjezdu?" zeptala se. "Co jsi dělala?"

"Co jsem mohla dělat, Deb? Přežila jsem. Nejprve jsem za peníze od babičky koupila starý šicí stroj paní Darové. Ušila jsem pár šatů a vozila je po nairobských obchodech. Když ale

511

peníze došly," odmlčela se a vznešeně a odměřeně položila šálek na talířek, "nezbylo mi nic jiného než jít znovu za nai-robskými bankéři. Byli ochotni se mnou za jisté 'službičky' jednat. A po nějaké době jsem přišla na to, Deb, že to vlastně nic není. Hrdost je zatraceně hloupá vlastnost!"

Sára se odmlčela. Pohlédla na hodinky a pak pokračovala: "Nakonec jsem byla docela úspěšná. Skoupila jsem menší firmy a snížila si konkurenci. Když jsem viděla, že z výroby šatů pro nairobské sekretářky moc zisku není, vzdala jsem to a začala navrhovat originály, které mi přinesly mnohem víc peněz. Bylo to ode mě moc chytré." Sára točila svým náramkem na zápěstí pořád dokola. "Dnes se mě šaty prodávají po celém světě. Mám obchody v Beverly Hills i na Champs-Élysées v Paříži."

"To jsem moc ráda," řekla Debora tiše.

"A co ty, Deb, máš úspěch? Vzpomínám si, že jsi chtěla řídit misií své tety po její smrti. Doufám, že to tě už přešlo."

"Mám praxi ještě s jedním chirurgem. Vede se nám dobře."

Obě umlkly a v trapném tichu se jedna druhé vyhýbala pohledem. Nakonec se Debora zeptala na Christophera. "Má se dobře," řekla Sára skoro bez zájmu a ihned se zeptala na De-bořinu matku.

Debora jí neřekla pravdu: že se před patnácti lety cítila tak hrozne, když si pomyslela, že se milovala se svým bratrem -měla vztek na svou matku za to, že jí nikdy neřekla pravdu -, že jí napsala hrozný, odporný dopis, v němž si vylila všechnu svou hořkost. O dva týdny později dostala odpověď, ale roztrhala ji, aniž ji četla. Po několika dalších dopisech z Austrálie, jež všechny vyhodila nerozlepené, pošta přestala chodit.

"Sáro," zeptala se Debora, "nevíš, proč mě tvá babička chtěla vidět?"

"Nemám ponětí. Asi na tebe chce pohrozit nějakou kuří nohou nebo tak něco." Sára vstala, vznešená a graciézní jako královna propouštějící své poddané. "Nezlob se, Deb, ale už musím opravdu jít. Vážně dnes večer nechceš přijít?"

"Ne, opravdu ne. Musím do Nyeri." U dveří se Debora zastavila a ještě jednou pohlédla na tuto cizí osobu, která ji kdysi byla sestrou. "Kde je Christopher, Sáro? Máš od něho nějaké zprávy?"

"Kde je? Počkej. Co je dnes za den? Řekla bych, že bude v Ongata Rongai."

"Chceš říct, že je tady, v Keni?"

"Samozřejmě. Kde by měl být?"

"Hledala jsem ho v telefonním seznamu -"

"Je uveden pod svou klinikou, Wangari. Můj bláznivý bratříček našel před pár lety Ježíše, když mu zemřela žena. Teď

512

je z něj laický kazatel a doktor v jedné osobě. Dělá dobročinnou práci mezi Masaji. Jako by ti byli kdy za něco vděční! Říkala jsem mu, že jenom ztrácí čas."

Sneslo se ticho, vyvalilo se zpod afrických masek, zpod starých kmenových bubnů, z tykví a irua sukýnek ze sloní trávy. Debora měla pocit, že se dům zatřásl, jako by byl stejně zmatený a ztracený jako ona, a kroky neviditelných Sářiných sluhů šeptaly: Minulost je mrtvá, minulost je mrtvá...

63

Debořin řidič byl přátelský mladý Somálec jménem Abdi, nosil kalhoty a tričko s Beach Boys a na hlavě měl bílou pletenou čapku naznačující, že je muslim, který podnikl pouť do Mekky.

"Kam prosím jedeme, slečno?" zeptal se, když uložil její zavazadla do kufru malého bílého peugeotu.

"Do Nyeri. Hotel Outspan." Debora se odmlčela. Pak dodala: "Nejprve bych se ale chtěla zastavit v Ongata Rongai. Je to masajská vesnice. Víte, kde to je?"

"Ano, prosím, slečno."

Chvilí jim trvalo, než se prodrali metr po metru zácpami ve městě a dojeli na jednu z hlavních výpadovek. Debora seděla vzadu a z okénka pozorovala mizející Nairobi.

V duchu přemítala, kolik tu dnes může žít lidí, město se zdálo mnohem rušnější, než když tu byla naposledy. V nekonečném toku chodců však napočítala tak málo bílých tváří, až ji překvapilo, jakou jsou zde nyní běloši menšinou. Kvůli dopravní nehodě museli na pár minut zastavit na třídě Harambee před Kenyattovým konferenčním centrem.

Debora si tak mohla zblízka prohlédnout tuto krásnou novou stavbu; všimla si i toho, co na pohlednicích nebývá - zanedbanosti, nedostatku oprav a údržby, celkové sešlosti jinak nádherného architektonického skvostu. Zde, jako všude jinde ve městě viděla lidi žijící na ulici: žebráky, mrzáky, malá děvčátka s hladovějícími novorozenci v náručí. A na druhé straně plotu na parkovišti před centrem stály řady nablýskaných limuzín.

Abdi odbočil na třídu Haile Selassie a pokračoval po ulici Ngong, která je nakonec vyvedla z hustě zalidněného města na méně rozvinutý, zemědělský venkov. Brzy vjeli do Karen, okresu zelených farem, lesů a domů bohatých. Uháněli po popraskané a vymleté asfaltové silnici a Debora se dívala na staré koloniální domy, které míjeli, ukryté za ochranným valem stromů, vysokými ploty a se strážemi v uniformách.

513

Pak se objevily prosté samby, kde se dřely ženy ohnuté v pase. Kdysi tato půda patřila evropským farmářům, nyní byla rozparcelována na maličké africké pozemky.

Když dojeli skupinu turistických minibusů zaparkovaných u samby na první pohled se ničím nelišící, Debora se Abdiho zeptala, co je to.

Zpomalil peugeot a řekl: "Hrob Finche Hattona. Vzpomínky na Afriku, víte, slečno. Chcete zastavit?"

"Ne. Jeďte prosím dál."

Ohlédla se na turisty pobíhající kolem s fotoaparáty. Ta potřeba putovat je asi všeobecným rysem lidské povahy, pomyslela si Debora.

Cesta se zvedala, protínala les, míjela akry a akry maličkých farem, zbídačelé vesnice a hostince u cesty, krabicovitě

stavby z plechu a lepenky, kde v zahálce seděly hloučky mužů s láhvemi v rukou.

Debora se v duchu podívovala nad svými nevysvětlitelnými pocity; tato země jí připadala zcela cizí, jako by tu nikdy předtím nebyla. Mohla opravdu za patnáct let zapomenout na keňskou bídu, její brutálně stanovené společenské třídy, na ohromné množství žen a dětí žijících na hranici přežití? Cožpak patnáctiletá nepřítomnost opravdu pokryla klamnou patinou ošklivou realitu východní Afriky, jako to dělají turističtí průvodci?

Nakonec dojeli do Ongata Rongai, masajské vesnice domků na spadnutí a blátivých cest. Hned u silnice bylo "městské centrum" typické pro keňské vesnice: hrubé škvárové stavby s plechovými střechami, natřené ofěsnou růžovou a tyrkysovou barvou s nápisy MATHARI SALON A HOTEL, ŘEZNÍK A KRMIVO PRO ZVÍŘATA. Staří muži v hadrech postávali v tmavých dveřích a posedávali kolem na zemi. Vesnice sama byla nahodilým uskupením hrubých staveb, mnohých bez oken a dveří, rozestavěných kolem nádrže, kde stály krávy a odkud masajské ženy nabíraly do tykví vodu na pití. Všude kolem se vznášela atmosféra porážky a zoufalství.

Abdi popojížděl peugeotem kolem kamenných chýší a rezavějících vraků opuštěných aut; běžely za nimi nahé děti, tváře pokryté mouchami, ruce a nohy jako hůlčičky, bříška nafouknutá hladem. Zíraly na bílou ženu ve voze očima, které byly pro jejich obličejíčky příliš velké.

Když Debora našla, co hledala, požádala: "Tady zastavte, prosím."

Abdi vypnul motor, vystoupil a obešel vůz, aby jí otevřel dveře. Ale ona zavrtěla hlavou. Zmateně se vrátil k volantů a čekal.

514

Debora se upřeně dívala na obyčejnou kamennou budovu s dřevěným křížem na kovové střeše. Před domem byl zaparkován landrover s nápisy KLINIKA WANGARI, DÍLO BOHA na bocích. Sára jí řekla, že Wangari bylo jméno Christopherovy ženy.

Došla k názoru, že Christopher bude asi uvnitř, protože lidé čekající venku stáli před zavřenými dveřmi. Debora dveře pozorovala. Bála se i mrknout, jako by všechno mělo jediným mrknutím oka zmizet.

Nakonec se dveře otevřely. Když spatřila muže, který z nich vyšel, srdce se jí sevřelo.

Vůbec se nezměnil. Christopher kráčet se stejnou houpavou vznešeností jako zamlada, byl stále štíhlý a jeho pohyby prozrazovaly skrytou mužnou sílu. Na sobě měl modré džíny a košili, kolem krku se mu houpal stetoskop. Když se otočil, Debora spatřila odlesk slunce na zlatých obroučkách jeho brýlí.

Lidé se k němu začali prodírat. Právě v tu chvíli si Debora všimla, že všechny děti mají cosi v ruce. Pár jich drželo ve svých malých ručkách misky, mnohé svíraly prázdné láhve a ke svému překvapení si všimla, že některé drží cosi připomínajícího poklice na kola. Důvod měla pochopit po chvíli: z budovy vyvalili ohromné kuchyňské hrnce a postavili je na dlouhé dřevěné stoly před vchodem. Děti se až neuvěřitelně klidně a spořádaně seřadily, jejich matky, téměř všechny s nemluvnaty v náručí, ustoupily zdvořile k jedné straně.

A pak, když mladý Afričan sedící se zkříženými nohama na zemi zahrál akord na své kytáře a začal zpívat, začalo krmení dětí.

Všechno bylo téměř neskutečné. Nikdo se nestrkal, nepral, nehádal. Beze slova probíhalo nalévání jakési kukuřičné kaše do všemožných nádob, které si děti přinesly. Přitom všichni zpívali spolu s kytaristou - Debora poznala svahilskou náboženskou píseň - a Christopher se sestrou začali prohlídku pacientů.

Ošetřovatelka byla Afričanka, mladá a hezká a i ona zpívala při práci hymnus.

Abdi po očku mrkl do zpětného zrcátka na svou pasažérku. "Chcete teď jet?"

Debora na něho pohlédla. "Prosím?"

Abdi si zaťukal na hodinky. "Jedeme teď do Nyeri, prosím, slečno?"

Znovu vyhlédla z okna. Pomýšlela na to, že vystoupí z auta, dojde ke klinice a řekne: "Ahoj, Christophere." Ale něco ji zdrželo. Na toto setkání ještě není připravená.

"Ano," řekla. "Pojedeme teď do Nyeri."

515

Thická cesta se vinula pláněmi rozparcelované půdy. Debora si v jednu chvíli všimla skromné malé mešity mezi akáciemi. Za ní ležely malé továrničky: Keňský pivovar, Firesto-novy pneumatiky, papírný a konzervárny. Některé z nich kupodivu vypadaly zcela opuštěně.

Kolem dálnice se táhlo elektrické a telefonní vedení, stály tu benzinky Shell a reklamní tabule s nápisy COCA COLA TO JE ONO! Další reklama na cigarety Embassy Kings říkala SAFIRI KWA USAMALA, "Jedte opatrně". Po dálnici se valila automobilová řeka - audi, mercedesy i peugeoty. Mnohé měly na nárazníku napsáno MILUJI KEŇU. Kolem supěly i matatu, vozy pro devět osob nacpané dvaceti i více lidmi. Další nápis varoval: JEĎTE BEZPEČNĚ: V KVĚTNU 1985 ZDE ZAHYNULO PĚTADVACET LIDÍ.

Když Abdi neočekávaně stočil auto z dálnice a zajel na parkoviště před hotelem Blue Posts, Debora se zeptala: "Proč tu stojíme?"

"Moc historické místo, slečno. Všichni turisti tu zastaví."

Vyhlédla ven na starou polozbořenou budovu, která byla jen pouhým stínem svého dávného koloniálního lesku. Blue Posts býval kdysi komplexem pro bílé osadníky. Nyní tu inzerovali smažené kuřecí krky a grilovaná kozi žebírka.

"Já tu nechci zastavit," řekla Debora. "Jedme do Nyeri."

Abdi se na ni udiveně podíval, pak pokrčil rameny a vyjel zpět k dálnici. Co chvíli se díval na svou pasažérku do zpětného zrcátka.

Pustil rádio. Ozvala se krátká reklama na zesvětlovač pleti Mona Lisa a pak začaly zprávy: "Náš milovaný prezident, ctihodný Daniel Arap Moi, dnes řekl, že vláda usiluje o zpřístupnění zdravotní péče pro všechny obyvatele Keni do roku 2000."

Debora si představila vesnici Ongata Rongai, vyhladovělé, nemocné děti, tu špinu, mouchy a Christophera, jak se pokouší dát těm ubohým lidem nějakou naději, ulevit bídě jejich mizerného života. Pomyslela na Sáru, jedoucí rozeštvá-nými nairobskými ulicemi svým mercedesem s placeným řidičem, a na žebráky sedící ve stínu okázalého a špatně udržovaného konferenčního centra. Jako by to byly v jednom prostoru dva zcela oddělené světy, pomyslela si. Zaklepala Abdimu na rameno a řekla: "Kdyby vám to nevadilo," a ukázala na rádio. "Promiňte, prosím, slečno." Vypnul ho, z kapsy své košile vytáhl list miraa a zastrčil si jej do úst. Ačkoli byla miraa považována za stimulant, Debora věděla, že ve skutečnosti jen zlepšuje náladu a že ji Keňané žvýkají, aby dokázali nést své problémy.

516

Peugeot ujížděl míli za míli venkovskou krajinou. Debora viděla všude jen samé ženy - těhotné nebo s dětmi na zádech. Pracovaly na polích a s náklady na zádech kráčely po okraji silnice. Stály na křižovatkách s dětmi věšícími se jim na sukni, plahočily se tam a sem mezi stánky se zeleninou u cesty. Skláněly se nad špinavými rybníky, u nichž stály krávy, a nabíraly vodu do tykví anebo čekaly na autobusových zastávkách na již tak nebezpečně přečpané matatu. Za hranicemi Nairobi, říkala si Debora, je Keňa národem žen a dětí.

"Brzy přijdou deště," přerušil tok jejích myšlenek Abdi.

Pohlédla na modrou oblohu. "Jak to víte?"

"Matky na poli kopou."

Nyní si vzpomněla, jak spolehlivou předpověď počasí jsou ženy na sambách. I kdyby nebyl na obloze jediný mráček a ve vzduchu nebyl žádný déšť cítit, jakmile se ženy začaly zaobírat půdou, mohl si být člověk jistý, že začne každou chvíli pršet.

Brzy přijdou deště. Jak na to mohla zapomenout? Jako dítě byla zvyklá na rytmus období sucha a deště a vyrůstala tak, že dokázala změnu vycítit stejně jako Afričanky. Jenomže tuto intuici v Kalifornii ztratila, když tam zažila své první opravdové léto následované hnědozlatým podzimem, zimním lednem a květnatým jarem.

Co ještě jsem ztratila? ptala se sama sebe s pohledem upřeným na kukuřičná pole a čajové plantáže.

Scéna se začínala měnit a v jejím srdci narůstala úzkost. Rovná plochá dálnice se zužovala a začínala se kroutit mezi kopci pokrytými zeleným kobercem. Blížili se k hoře Keňa a Debora spatřila černé dešťové mraky valící se po obloze.

"Brzy my ve městě Nyeri, slečno," řekl Abdi a zařadil vyšší rychlost, aby mohl předjet kamion s nákladem piva.

Zdržela je nehoda na dálnici. Peugeot se prodíral metr po metru chaotickou scénou, Debora si prohlížela policisty a nezúčastněné sanitáře, zatímco kolem se shromažďoval obrovský dav žen a dětí, které se chtěly podívat na vraky čtyř vozů. Vzpomněla si na strýčka Geoffreyho a strýčka Ralpha. Celá rodina se zabila...

Najednou si Debora připomněla jinou nehodu-, před rokem v San Francisku.

Byl to večer baletní premiéry. Tančil Baryšnikov a představení bylo vyprodáno již celé měsíce. Jonathan využil svých známostí a podařilo se mu získat místa do lóže i pozvání na slavnostní banket po představení. Těšili se na to celé týdny. Jonathan ji vyzvedl v jejím bytě. Když dojeli na roh ulic Mason a Powell, uviděli tu nehodu. Auto se na mokré a kluzké silnici stalo neovladatelným a narazilo do vozu tramvaje.

517

Klidně, jako by organizoval piknik, Jonathan vystoupil, prohlédl mrtvé a raněné, začal dávat instrukce první pomoci těm, kteří byli kolem, uklidňoval oběti, špinil si smoking, svou bílou šálu použil jako obvaz, v chaosu a panice dělal cestu policistům a sanitkám a v jedné z nich odjel do nemocnice. Debora pracovala s ním, společně zachraňovali životy a tišili hysterii. Propásli balet i banket a Debora si zničila večerní šaty. Ale měla pocit, že odměna, které se jí dostalo, byla více než velkorysá, protože tehdy v noci se do Jonathana zamilovala.

Na předměstí Nyeri projeli kolem dívčí školy. Debora do ní chodila jako dítě. Napadlo ji, zda tam slečna Tomlinsonová stále vládne svou pevnou rukou, ale pak jí došlo, že škola bude dnes již afrikanizována. Ředitelkou bude určitě černoška. Debora se ještě ohlédla, když jejich auto školu minulo. Budova i pozemek vypadaly zanedbané a mezi studenty na prašném hřišti nezahlédla ani jedinou bílou tvář.

Nakonec se nad špinavou cestou objevil vybledlý nápis: AFRICKÉ KÁVOVÉ DRUŽSTVO, OKRES NYERI.

Stará trevertonovská plantáž.

"Prosím vás, zajedte sem dolů," řekla. Stezka se táhla podél řeky Chania, k níž se po levé straně svažovala známá strž.

Když dojeli na hranici farmy, Debora požádala: "Zastavte tu, prosím." Abdi zajel autem ke straně a vypnul motor.

Pohltilo je velkolepé ticho.

Debora upřeně vyhlížela z okénka. Plantáž vypadala přesně tak, jak si ji pamatovala. Úhledné řady kávovníkových keřů, nyní obtěžkaných zelenými plody, pokrývaly pět tisíc akrů rozvlněné krajiny. Napravo na obzoru se z roviny do dokonalého vrcholu vypínala hora Keňa, "jako čínský klobouk", napsala si Grace do svého deníku. Nalevo stála Bel-latu, vypadala opraveně a pozoruhodně živě.

Debora vystoupila z auta a popošla o pár kroků po rudé prašné cestě. Otočila se tváří od vetru, z něhož byl cítit déšť, a zadívala se na velký dům.

Kdo ho koupil? Kdo tam teď žije?

Pak uviděla někoho vycházet z hlavních dveří a na chvíli se zastavit na verandě. Byla to katolická jeptiška v modrém oděvu řádu, který převzal Gracinu misi.

Je nyní Bellatu sídlem sester? Snad klášter?

Debora se otočila a kráčela po cestě. Zastavila se na travnatém svahu a rozhlédla se po široké strži, na jejímž dně proudila Chania. Les úplně zmizel, země byla oholená, zjizvená a pokrytá ubohými sambami. Spatřila čtvercové hliněné chýše a ženy lopotící se na poli.

Stočila oči dolů na ragbyové hřiště, kde se kdysi hrávalo pólo. Nyní se tam dva týmy Afričanů honily za míčem. Po-

518

kousela se představit si svého dědečka, okouzujícího hraběte, jak na svém poníkově ujíždí tryskem proti větru. Za drátěným plotem stály čtyři čtvercové hliněné chýše s plechovou střechou, kolem nichž se rozprostírala maličká zeleninová zahrada a ohrada pro kozy. Na zahradě pracovaly nějaké ženy s dětmi. Kdopak to asi je, ptala se v duchu Debora.

Nakonec se zadívala na pomalu plynoucí Chanu. Na břehu se jí zjevil duch: mladý Christopher s očima ukrytými za skly slunečních brýlí. Nad vodou se rozezněl smích - smích mladé, nevinné Sáry.

Deboře se chtělo otočit zády k tomu bolestnému obrazu.

Ale stála tam jako vrostlá do rudé země, kterou její dětské bosé nohy znaly tak dobře. Zachvěla se. Vlasy, sepjaté na krku a splývající po zádech, nadzvedl vítr. Uhodily ji do tváře. Zakryly jí oči. Odhrnula je a dál stála na travnatém svahu.

Tato zem byla stále tak krásná, vzduch tak průzračný a čistý, tak plný kouzla, které ji opájelo, když byla malá. Debora se opět cítila jako malá holčička, která svobodně běhala ve své milované Africe kolem řeky a jejíž jedinou společností bývala rodinka opiček a párek vyder. V tom světě nebyla žádná chudoba ani ošklivost: tato Keňa jiskřila fantazií. A do takové země se Debora toužila vrátit, najít znovu počátek té cesty, na které, jak doufala, nalezne i samu sebe.

Jenomže tato Keňa se kamsi poděla a Debora se začala v duchu ptát, zda vůbec někdy existovala. Nemůže se vrátit na začátek, ale jak potom najde své kořeny, svou minulost, která jí vnese do duše konečně mír a pokoj?

Nakonec se podívala na misi. Tam nyní leží umírající ša-manka.

64

K Debořinu překvapení ji vedení hotelu Outspan ubytovalo v domku Paxtu, posledním příbytku Lorda Baden-Powella, zakladatele skautu.

V tomto bungalovu sestávajícím z ložnice, obývacího pokoje, dvou krbů a dvou koupelen prožil skautský náčelník svá poslední léta a zde také zemřel. Byl pohřben v Nyeri, v hrobu obráceném k hoře Keni, na stejném hřbitově, kam byl k odpočinku uložen i sir James. Hotel byl zcela zaplněn, vysvětloval ředitel. Jindy nechávali Baden-Powellův domek prázdný, protože to byl milovaný národní památník. Ale žádný jiný pokoj nebyl k dispozici. Ředitel se jmenoval Če Če

519

a Debora se v duchu ptala, zda je potomkem toho Če Če, který vedl dobytčí povozy její tety z Nairobi před devětašedesáti lety.

Paxtu stál mezi svažujícími se trávníky a hranicí lesa. Byl izolovaný a tichý a Debora byla ráda, že ho má. Když jí nosič přinesl kufr a roztáhl závěsy, odhaluje tak prostornou terasu s výhledem na horu Keňa, povšimla si na stěnách pečlivě zarámovaných historických fotografií a dopisů. Baden-Powell pojmenoval svůj domek podle Pax, domu svých předků v Anglii a Debora si říkala, zda si při výběru jména vzal příklad z nedaleko stojící Bellatu.

Bylo už po obědě a velké autobusy již dávno vyložily turisty, kteří se najedli a vyrazili do hor na dvoudenní výlet do Treetops, jídelna a vyhlídková terasa byly tiché a téměř opuštěné. Debora usedla ke stolu. Načernalé vrcholky hory Keňa jako by se na pozadí kovově modrých mraků vysmívaly jejímu návratu do východní Afriky. Příjemný číšník v černých kalhotách a bílém saku jí přinesl konvičku s čajem a ukázal na stůl prostřený pečivem a sendviči.

Bez ohledu na "afrikanizaci" a "pokeňšťování", oficiální vládní pokusy vymazat koloniální stopy ze země, byly tyto tradice hluboce zakořeněné. V Hiltonu si všimla, že se zde stále podává odpolední čaj, a neměla pochyb, že stejně jako mnohé další britské zvyky, přežívající z časů kolonie, se ani odpolední čaj s číšníky v bílých rukavičkách nikdy nezmění.

"Ať se propadnu, jestli to není Debora Trevertonová!"

Ohromeně zvedla hlavu. Na trávníku stál nějaký muž a upřeně si ji prohlížel.

I ona na něho udiveně zírala. Pak promluvila: "Terry?"

Došel k ní a natáhl ruku.

"Terry?" opakovala nevěřícně. Debora měla pocit, že vidí ducha. Ale ruka, která jí stiskla dlaň, patřila muži, který byl vskutku naživu.

Vytáhl si židli a posadil se. "Tomu říkám šok! Viděl jsem tě tu sedět a pomyslel jsem si: Ať do mě blesk uhodí, jestli tahle ženská nevypadá přesně jako Debora Trevertonová! A pak si povídám: Je to ona!"

Beze slova na něho hleděla. Vypadal tak, jak si ho pamatovala - snad až na to, že nyní se opálenou tváří a do světa volající sebejistotou ještě více podobal strýčku Geoffreymu. Debora se přistihla při myšlence, že Terry Donald je ve své běžové košili, olivové vestě a šortkách, podkolenkách a vysokých botách velice přitažlivý muž. Tmavohnědé vlasy jí připadaly světlejší, než si je pamatovala, bezpochyby je tak vyšísovalo slunce, oči měl modřejší.

"Bože, Deb! Nemohu uvěřit, že jsi to ty! Jak je to dlouho?"

520

Přišel číšník. Terry si objednal pivo: "Nataka tembo baridi, tafadhali."

"Proč jsi vůbec nenapsala, Deb? Právě jsi přijela, anebo jsi už v Keni dlouho?"

"Myslela jsem, že jsi mrtvý," bylo jediné, co ze sebe dostala.

Zasmál se. "Ani náhodou. Ne, vážně, Deb. Vzpomínám si, že na tetině pohřbu jsi říkala něco o tom, že nakonec do Ameriky nepojedeš. A druhý den jsi byla pryč. Co se stalo?"

Pokusila se vybavit si Gracin pohřeb. Tenkrát se Debora rozhodla, že stipendium nepřijme, a určitě to všem řekla.

Vynutila na tváři úsměv: "Žena je předurčena ke změně názoru. Nakonec jsem do Kalifornie odjela."

"Tohle je tvůj první návrat do Keni?"

"Ano." Dívala se na něho a stále se nemohla probrat ze šoku. Vzpomínky se valily jedna za druhou. "Terry, já tomu nerozumím. Opravdu jsem si myslela, že jsi mrtvý. V agentuře mi řekli, že se celá vaše rodina zabila při autonehodě."

Hezký úsměv na jeho tváři zmizel. "Ano, zabili se."

Přinesli pivo. Otevřel láhev a nalil si do vysoké sklenice. Pak vytáhl cigaretu a připálil si zapalovačem, který mu visel v koženém pouzdře na krku. Hluboce natáhl a pak ohleduplně otočil hlavu, aby vyfoukl dým. "Táta, máma, strýček Ralph a mě dvě sestry," řekl, "všichni naráz. Stalo se to na té zatracené nanyucké silnici. Jeli do Safari klubu. Jeden z těch mizerných matatu to napálil přímo do nich, když se snažil předjet dalšího matatu. V tom druhém autě bylo dvanáct mrtvých." Krátce, hořce se zasmál. "Co mě žere, je, že jsem tam měl být s nimi, ale na cestě z Nairobi jsem píchl, takže jeli beze mě. Jel jsem do klubu za nimi a dojel k té nehodě. Právě je nakládali do sanitky."

"Ach, Terry, je mi to tak líto."

"Tyhle zatracené silnice," řekl a kroužil svou sklenkou na stole, "nikdo je neudrží, víš. Jsou horší každým rokem. Brzy z nich nic nezbude."

"Takže jsi kancelář prodal?"

"Prodal! Ani za nic! Donald Tours jsou jedním z nejziskovějších podniků ve východní Africe. Proč bych je měl prodávat?"

"Byla jsem dnes ráno ve vaší kanceláři a řekli mi, že patří panu Mugambimu."

"Ach tak." Terry zrudl a pousmál se. Já jsem pan Mu-gambi. Změnil jsem si jméno. Už se nejmenuji Donald."

"Proč jsi to udělal?"

Zvedl oči od sklenice a nenápadně se porozhlédl po terase. "Něco ti povím, Deb," začal tiše. "Máš teď něco na práci?"

521

Co kdybychom zašli ke mně domů? Rád bych tě seznámil se svou ženou. Bydlím tady v Nyeri, není to daleko."

Debora sledovala směr jeho pohledu, ohlédl se přes rameno a spatřila dva Afričany ve lněných oblecích, jak si tiše povídají a popíjejí čaj u rohového stolku. "Kdo je to?" zeptala se.

Terry hodil na stůl šilink a odstrčil svou židli. "Pojď, zlato. Před vchodem mám rover."

Když byli sami na cestě před hotelem, Terry řekl: "Ti chlapi jsou ze Zvláštního oddělení. Dneska si v Keni musí člověk dávat pozor na jazyk."

Rover vyjel na hlavní silnici a Terry promluvil: "Tak, jak ses sem dostala? Doufám, že neřídíš sama?"

"Najala jsem si auto s řidičem. Pro zbytek dne jsem mu dala volno."

"Co tohle vlastně pro tebe je? Dovolená? Návrat na stará známá místa? Uvidíš, že je všechno jiné. No, navenek to tak možná nevypadá, ale uvnitř se Keňa opravdu změnila."

Debora se zamyslela. Projížděli kolem kostela, na jehož hřbitově byl pochován Terryho dědeček, sir James. Terryho babička Lucille, kterou ani jeden z nich nepoznal, byla pohřbena v Ugandě stejně jako jeho teta Gretchen. Byl tedy Terry posledním z Donaldů?

"Máš děti?" zeptala se, jako by to musela vědět hned.

"Kluka a holku. Ale ty jsi mi neodpověděla. Co tě přivedlo do Keni?"

"Vzpomínáš na Mama Wacheru, tu šamanku, co žila v té chýši u hřiště na pólo?"

"Na tu podivnou starou bábu? Ano, vzpomínám si na ni. Ještě je naživu? Propána, přísahal bych, že je poslední ze své generace."

Debora mu pověděla o dopisu od jeptišek.

"Co myslíš, že po tobě chce?" zeptal se Terry. Rover nadskočil na silnici.

"Nemám zdání. Ráno chci jít na misi a zjistit to."

"Jsi v Keni natrvalo, Deb?" zeptal se a opatrně se na ni podíval.

Jeho otázka ji překvapila. A pak si najednou v duchu řekla: Jsem tady natrvalo? "Myslím, že ne, Terry," odpověděla po pravdě.

Zajeli k drátěnému plotu, na němž stál nápis: HATARI! NEBEZPEČÍ! PSI KALÍ! ZŮSTAŇTE V AUTĚ A ZAHOUKEJTE.

"I tady?" divila se Debora, když jim jeden askari otevřel bránu.

522

"S kriminalitou je to v Keni všude zlé, Deb. A pořád to roste. Je to populační problém, víš. Keňa má nejvyšší porodnost na světě. Věděla jsi to?"

"Ne, nevěděla."

"Není dost půdy, aby všechny uživila, ani dost práce. A tohle je národ mladých lidí. Určitě jsi je viděla v Nairobi -mladí Afričané bez práce. Nevěřila bys, jaké boudy šijí na nevinné turisty! Já pořád varuju lidi, aby si s nikým, koho tu potkají, nic nezačínali. Tolika mým klientkám už ukradli kabelku."

"A to je policie tak neschopná?"

"Neschopná! Jen když jim neplatíš dostatečné magendo. Ale já mám lepší systém, jak donutit svoje zaměstnance k poctivosti. Když se někomu z mých zákazníků něco ztratí, jednoduše rozhlásím, že jsem zavolal šamana. Vždycky to funguje. Druhý den ráno je všechno na svém místě."

"To ty předsudky stále ještě přežívají?"

"Víc než kdy jindy, řekl bych."

Zajeli na zaprášený pozemek, kde rozzuřené psy obklopila hrstka Afričanů. Dům byl velice starý, Debora rozpoznala původní pionýrskou stavbu bíle natřených hliněných stěn a palmové střechy. Byl velký, dlouhý, nízký, vypadal dobře a udržovaně.

"Mám tři domy," vysvětloval Terry, když vešli dovnitř. "Jeden v Nairobi a jeden na pobřeží. Ale tady s rodinou bydlíme. Je to tu nejbezpečnější. Zatím."

Uvnitř byl chládek a přítomí, nízké trámové stropy, naleštěná dřevěná podlaha, kožené pohovky a všude zvířecí trofeje.

Afričan v khaki kalhotách a svetru připravoval stůl pro podávání čaje.

"Vypijeme si ho tady, Auguste," zavolal Terry na muže a pak uvedl Deboru k sedačce kolem největšího krbu, jaký kdy viděla.

Když se usadili, Terry si zapálil další cigaretu a řekl: "Kdy že jsi to odjela, Deb? Před čtrnácti, patnácti lety? Víš, nevrátila ses do té staré Keni, kterou jsi znávala. Za prvé, vláda je jen špatný vtíp! Jen se podívej, jak se snaží zavřít populační explozi pod pokličku. Ženy bez manžela, což znamená skoro všechny ženy v téhle zatracené zemi, dostávají jakousi finanční podporu na každé dítě, které mají. V rámci snížení porodnosti Moiiova vláda vyhlásila, že tuhle podporu dostanou jen na první čtyři děti, pak je musí uživit samy. Bezva, co?"

Na stolek před nimi byl servírován podnos s čajem. "Asan-te sána, Auguste," řekl Terry. Pak pokračoval: "Zahraniční lékařské organizace a lékařští misionáři se snaží prosazovat antikoncepci, ale afričtí chlapi na to nejsou. Takže, když o to

523

žena stojí, musí si to zařídit sama a tajně. Jakmile muž zjistí, že jeho žena bere prášky nebo používá pesar, zbije ji do bezvědomí. A co je nehorší, má na to právo."

Terry uhasil cigaretu a mile se na Deboru usmál. "Pro Kristovy rány! Tohle je tedy setkání, to ti povím! Ani ti nedokážu říct, jak tě rád vidím, Deb! Jaké to je, žít v Kalifornii?"

Povídala mu o sobě, o svém životě, ale jen povrchně.

"Ten chlapík, co si ho budeš brát, chce přijet sem a žít tady?"

"Nikdy tu nebyl. Nevím, jestli by se mu tu líbilo."

Jakmile to vyslovila, uvědomila si něco, co ji nikdy předtím nenapadlo: jak málo Jonathan ví o Keni. Tak jak vlastně může znát mě? ptala se sama sebe.

"Miriam šla na chvíli ven, za sestrou. Ale brzy se vrátí. Chci tě s ní seznámit."

"A děti?"

"Obě jsou ve škole. Počkej chvíli," řekl a vstal. Z krbové římsy vzal dvě fotografie a podal je Deboře. "Tohle je Richard. Je mu čtrnáct."

"Moc hezký chlapec," řekla Debora při pohledu na mladší verzi Terryho.

"A tohle je Lucy. Té je osm."

Debora nevěřila vlastním očím. Lucy byla Afričanka.

Jako kdyby ji Terry četl myšlenky, usadil se, zapálil si další cigaretu a řekl: "Richardova matka byla má první žena. Rozvedli jsme se, když byl ještě malý. Právě jsem začínal v tátově firmě. Anně nedokázala snést mé dlouhé pobyty na safari. A žárčila na mě dámské klientky. A tak mě opustila a vzala si obchodníka z Mombasy. Richard žije půl roku u mně, půl roku u Anně."

"A Lucy?"

"To je dcera mé druhé ženy, Miriam."

"Kikujka?"

Terry přikývl a vyfoukl kouř. "Vlastně je to její jméno, co jsem přijal. Mugambi."

Debora odložila fotografie na stůl. "Proč?"

Pokrčil rameny. "Nejspíš asi kvůli přežití. Hodně na bělochy tlačí, aby z Keni vypadli. Proti evropským podnikům tu jsou obrovské předsudky. Nepůjdu do podrobností, ale zjistil jsem, že v nejlepším zájmu mé firmy je, abych ji provozoval pod africkým jménem."

"Myslela jsem, že tohle je už dávno pryč."

"Od Jomovy smrti v roce 1978 to v Keni dvakrát neklape. Samozřejmě, jsou tu lidé, kteří by se mnou nesouhlasili. Ale já mluvím z vlastní zkušenosti. Jen si vezmi vzdělání mého syna, jako příklad."

524

Než začal dál vysvětlovat, Terry zavolal na Augusta a sva-hilsky ho požádal o láhev vína. "Zvláštní příležitost," řekl pak Deboře s úsměvem. "Je to keňské papájové víno a nepochybuji, že má do vašich slavných kalifornských odrůd hodně daleko, ale nic lepšího tu nemáme."

"Mluvil jsi o Richardovi?"

"Teď je v internátní škole v Naivasha. Ale je mu čtrnáct, čas, aby postoupil na vyšší stupeň. Pech je v tom, že škola, kam ho chci dát, byla úplně afrikanizována. Krále Jiřího v Nairobi, pamatuješ? Teď je to akademie Uhuru. Mají nového ředitele, Afričana, který ani za nic nepřijme jediného bělocha. A víš, co mě štvě? Můj otec chodil do úplně prvního ročníku, když tu školu v roce 1926 otevřeli. U vchodu je pamětní deska se jmény všech zakládajících studentů. Jméno Donald je na prvním místě toho seznamu. Pak jsem tam chodil i já, v roce 1967. Ale dneska je škola pro bělochy zavřená. A co je ještě horší, v Keni není žádná jiná střední škola, která by brala bílé žáky."

"Co budeš dělat?"

"Nemám na vybranou, musím ho poslat do internátní školy v Anglii. Já si to můžu dovolit, o to nejde, jde o princip."

Richard nikdy v Anglii nebyl. K čertu s tím, Deb. Jeho pradědeček se narodil v Keni!"

August přinesl víno a postavil je na stůl spolu se sklenicemi, pak odnesl čajovou soupravu. Terry nalil víno a podal Deboře sklenku. Ustrkla. Chutnalo hořce.

"Co teď děláš, Terry?" zeptala se mírně, aby utišila jeho očividně rostoucí zlost. "Ještě jezdíš s výpravami, nebo jsi jenom úředník?"

Rozesmál se, zapálil další cigaretu a pohodlně se usadil s vínem v ruce. "Jezdím na lovecká safari."

"Myslela jsem, že lov je tady zakázaný."

"Do Tanzanie. Tam je to legální. Vozím hlavně Američany."

Zdrženlivě se zeptala: "Vyplácí se to?"

"Nevěřila bys, jak moc! Všechny termíny mám plné až do roku 1991! Když tu před deseti lety zakázali lov, my lovci jsme se vydali za hranice a hledali práci. Dlouho jsem dělal u stád v Súdánu. Hlavně probírání stád, na sever od Juby u Nilu. Hrozně se tam přemnožili sloni a začali ničit úrodu. Táhle ty kly -" ukázal na pár vyšší než člověk stojící vedle dveří - "jsou ze starého samce, kterého zranil náboj z muškety. Úplně zešilel. Zabil asi třicet lidí z kmene Dinka. Dostal jsem ho jednou ranou a vzal jsem si za to ty kly místo súdánských liber, které nemají žádnou cenu."

Terry ochutnal víno. "No nic. Teď mám v Tanzanii dobré obchody. A platí mi v amerických dolarech!"

525

"A není nelegální dovážet do Států lovecké trofeje?"

"Bývalo to nelegální. Jimmy Carter zakázal dovoz leopardů, jaguárů a slonoviny. Ale Reaganova vláda povoluje trofeje, které byly získány v zemích, kde není lov zakázaný. Mí klienti mají zaručeného jednoho lva, jednoho leoparda, dva bizony a dvě Grantovy gazely. Vozím je ven na tři neděle, zajistím jim tábory a vozy a oni mi za to platí třicet tisíc dolarů."

Debora mlčela.

"Já vím, že ty s lovem nesouhlasíš," řekl Terry tiše. "Nikdy jsi to neměla ráda. Ale my lovci sloužíme dobré věci. Díky nám nebyli v Keni pytláci. Byli jsme tu neoficiální policejní silou. Když v roce 1977 zakázali lov, lovci se přesunuli za hranice a sem se nahrnuli pytláci. Těm je jedno, kolik zvířat zabijí a jak. Důsledkem je jen nepředstavitelné utrpení zvířat a jejich vyvražďování jako na jatcích. Víš, že dnes v Keni zbylo jen asi pět set nosorožců?"

Debora se podívala na fotografie Terryho dětí. "Jsem ráda, že se ti tak dobře vede," řekla mírně. "Tolikrát jsem si říkala..."

"Ano, vede se mi dobře," přerušil ji Terry, dolil si sklenku a zapálil cigaretu. "Ale na jak dlouho? Keňa je zatraceně nestabilní země, Deb. Přece nejsi slepá. Viděla jsi, jak to tu vypadá. Afričani jako by nevěděli, jak věci řídit. A na vrchu máš pár nechutně bohatých vyvolenců, kteří sladce kašlou na celých dvacet milionů umírajících hladu. Podívej se, co vyvádějí s horou Keňa. Kácejí všechny stromy a vůbec nic neplánují. Nestudují ekologii, nové stromy nesázejí, nemyslí na to, co se stane, až všechny lesy zničí. Řeky tady kolem začínají vysychat, protože z hor se stává pustá krajina."

Terry zavrtěl hlavou. "Afričani nemyslí na budoucnost. Nikdy na ni nemysleli, ani za časů mého dědečka. Využijí do poslední mrtvé všechny zdroje, které mají, a rodí další a další děti. Vůbec jim nedochází, že by se měli starat i o zítřek. Podívej se na Kilima Simba, starý ranč mého otce. Můj dědeček tam zavedl systém potrubí, kterým se voda vedla ze studen. Ale Afričani, kteří tam dnes žijí na stovce malých samb, to potrubí neudržují, takže nemají vodu a jejich farmy se mění v prach."

Terry hleděl na Deboru upřeným pohledem svých modrých očí. "Keňa je sud se střelným prachem, Deb. Tikající časovaná bomba. S tak neuvěřitelně vysokou porodností to bude s hladem jen horší."

"Myslela jsem, že ostatní země pomáhají."

Uhasil zpola vykouřenou Embassy King a nalil si víno. "Myslíš tu kampaň USA pro Afriku? Kolik z těch peněz se podle tebe dostane až k lidem, kteří je potřebují, Deb?"

526

Z dobrého zdroje vím, že na jídlo pro lidi jde méně než deset procent z těch milionů dolarů, které Američané tak velkoryse věnují. A zbytek? Jen si spočítej "benziu na vládních parkovištích. Jednoho dne tu bude nová revoluce, Deb. Dej na moje slova. A Mau Mau bylo ve srovnání s tím jen pitomý piknik!"

"Proč tu tedy zůstáváš, Terry?"

"A kam mám jít? Tohle je moje země, můj domov. Starej Moi se může jít vycpat, jestli si myslí, že nás zastraší a vyžene!"

Terry najednou zmlkl. Ohlédl se přes rameno směrem ke kuchyni, pak tišším hlasem pokračoval: "Povídám ti, Deb, jestli přijde ta další revoluce, budu v jejich očích zatracený kolonialista - obětní beránek. I když jsem udělal všechno, co jsem mohl - vzal jsem si Kikujuk, změnil jméno - jsem připraven utéct bez mrknutí oka. A všichni běloši, co mají trochu rozumu, jsou připraveni na totéž. V tichosti si posílám nějaké peníze do Anglie. Koupil jsem dům v Cotswolds. Až se to tu podělá, vezmu děti, pár šatů a začnu v Anglii. Přežít, Deb, tohle mě Keňa naučila. A jestli máš všech pět pohromadě, ani tě nesmí napadnout, že by ses sem stěhovala zpátky."

Na dvoře se rozštěkali psi. Debora vyhlédla z okna a ke svému překvapení zjistila, že padla noc a že začíná pršet.

"To bude Miriam," řekl Terry a vstal. "Deb, zůstaň, prosím, na večeři. Slibuji, že nebudu tak nudný patron. Máme tolik co dohánět."

O několik hodin později ji zavezl zpět k hotelu Outspan. Protože v San Francisku právě byly tři hodiny odpoledne, Debora se rozhodla zavolat Jonathanovi.

Nejprve to zkusila do jejich bytu.

Zatímco čekala, až jí hotelová spojovatelka ohlásí hovor, napustila si horkou koupel. Ponořila se a přemýšlela o svém večeru s Terryem, který ji zároveň potěšil i naplnil hrůzou. Svými slovy o konci světa ji chtěl Terry zřejmě vystrašit, jenomže účinek byl právě opačný. Čím více toho slyšela o potížích v Keni, tím větší cítila odpovědnost, povinnost něco s tím udělat.

Právě se balila do koupacího pláště, když vešla pokojská, aby zapálila oheň v krbu. Debora zatím stála ve skleněných dveřích na verandu svého domku a pozorovala, jak se za okny snáší deštík lehký jako stříbrný prach. Mrholení ji v myšlenkách přeneslo do jiné takové studené a vlhké noci, kdy v krbu praskal oheň a venkovní svět byl bezpečně uzavřen za okny. Tehdy se poprvé milovala s Jonathanem.

527

"Vyhybal jsem se vážným vztahům," říkal jí tehdy Jonathan mírným hlasem, "až dosud."

Debora, ležící mu v náručí a pozorující plápolající oheň, se poprvé cítila s mužem naprosto uvolněně a nenuceně a naslouchala, jak se jí Jonathan po roce přátelství kousek po kousku otevírá.

"Proč sis ji nevzal?" zeptala se, když jí vyprávěl o ženě, která ho před lety zranila. "Co se stalo?"

Nebylo pro něho lehké o tom hovořit, Debora cítila tu váhavost, cítila, jak je mu to nepříjemné, jak pečlivě volí slova jako muž, který se možná poprvé zpovídá z tajné bolesti. Debora rozuměla jeho pocitům. Její vlastní minulost ležela bezpečně zapečetěná za podobnou nevyřčenou zpovědí. Ani tento muž, kterého začínala milovat, nevěděl o zločinu, který byl spáchán v Christopherově chýši, nikdy mu neřekla o svém původu dvou ras. Byla přesvědčená, že vytahování démonů na světlo by nebylo k ničemu. Svou minulost jednou provždy pohřbila, dokonce si vymýšlela, aby dokázala vysvětlit nejrůznější situace. Jako třeba ten problém s dětmi. Nikdy je nebude kvůli svým předkům mít. Děsilo ji pomyšlení, co by mohlo nepředvídatelné seskupení genů způsobit. Jak mohla vedet, že její dítě nebude mít stejnou barvu pleti jako její otec? Kdy se projeví ta její skrytá africká stránka a za jakých nejhůře načasovaných okolností? A tak si vyrobila lékařský posudek: "Nemůžu mít děti. Endometrióza..." Říkala to v životě tolikrát - i Jonathanovi -, že tomu téměř sama uvěřila.

Dnes, po měsících společné práce na operačním sále, kdy se jeden na druhého usmívali nad okrajem svých zelených roušek, kdy se smáli svým vtipům, společně bojovali za záchranu životů, hovořili o vzájemných výhodách společné lékařské praxe, dnes, po tom promeškaném baletním představení a dvou pohádkových hodinách před jeho krbem učinili s Jonathanem ten další rozhodující krok. Svými těly se oddali jeden druhému a Jonathan nyní dláždil cestu duševnímu závazku - svou zpovědí o tajné a skryté minulosti.

"Proč sis ji nevzal?" zeptala se Debora té deštivé noci v San Francisku. "Byli jste tak blízko. Vždyť vám do svatby zbýval jen týden. Co se stalo?"

A on odpovídal hlasem tak napjatým, že i po všech těch letech cítila Debora jeho bolest. "Protože jsem zjistil, že udělala něco neodpuštělného. Udělala něco, co nedokážu snést od ženy, která tvrdí, že miluje muže. Lhala mi."

Zvonění telefonu ji vylekalo. Otočila se od skleněných dveří a zjistila, že je sama. Pokojská zapálila oheň a diskretně odešla. A telefon zvonil.

528

Jonathan!

Zvedla ho s náhlou touhou po Jonathanovi, ale slyšela jen hlas spojovatelky: "Je mi líto, madam. Ale na tom čísle to nikdo nebere. Mám to zkusit později?"

Debora se na chvíli zamyslela. Ve středu odpoledne mívali ordinaci zavřenou, ale možná je na sále. Udalá číslo jejich centrály. Může mu tam nechat vzkaz, aby ji zavolal.

Nemělo smysl stát u telefonu, spojení do Kalifornie trvalo půl hodiny. Takže se usadila na pohovku, zkřížila nohy pod sebe a zahleděla se do ohně.

V té deštivé noci před rokem hleděla do ohně Jonathano-va krbu a užasle naslouchala jeho vyprávění.

"Je to ve mně," vysvětloval jí, hlas měl už klidnější, s De-borou se cítil bezpečně a příjemně. "Celý svůj život, už od malička nenávidím lež. Možná je to mým přísným katolickým vychováním. Dokážu odpustit téměř cokoli, ale jen tehdy, když mi to ten člověk čestně poví. Jenomže ona mi tvrdila, že mě miluje. Nechala mě uvěřit lži, lži, kterou, jak později připustila, neměla nikdy v úmyslu napravit. Byl jsem tenkrát bez sebe vzteky a bolestí."

"Co to bylo za lež?" zeptala se Debora.

"To není důležité. Důležité je, že věděla, že jsem té nepravdě uvěřil, a přesto se mnou chtěla jít k oltáři. Věděla, že jsme se zapletli do klamu, a přesto se mnou chtěla žít jako má žena. Nezáleží na tom, co to bylo za lež, Debbie, ona prostě lhala a já jsem se to musel dozvědět od někoho úplně jiného."

Debora zavřela oči a pevně se k němu přitiskla. Ale ano, záleží na tom, co to bylo za lei, pomyslela si. Musím vědět, zda byla tak velká jako ta moje.

Její vlastní lži ji od té doby děsily. Toho večera Debora už už chtěla Jonathanovi všechno říct. Ale jejich vztah se právě přesunul z nenuceného světa přátelství do křehké důvěrnosti milenců, která byla tak nová, tak snadno zranitelná.

Počkám, říkala si. Povím mu to, až to bude bezpečné.

Jenže to nikdy nebylo bezpečné. Debora ke svému úleku zjistila, že jak jejich vztah sílil, jejich vzájemná láska se prohlubovala a on se najednou stal tím nejdůležitějším v jejím životě, příležitost ke zpovědi jí proplouvá mezi prsty.

Nakonec se dohodli na datu svatby a ona teď bude stát před oltářem se lží na duši.

Když telefon znovu zazvonil, podívala se na hodinky. Trvalo to jen pět minut.

"Tady doktorka Trevertonová," řekla do telefonu. "Mohla byste mi vyvolat doktora Hayese?"

"Je mi líto, paní doktorko. Doktor Hayes není k zastížení. Jeho hovory bere doktor Simonson."

529

"A nevíte, kde doktor Hayes je?"

"Bohužel, to nevím. Mám vám vyvolat doktora Simonsona?" Debora se na chvíli zamyslela. "Ne, děkuji." Zavěsila s rozhodnutím zavolat Jonathanovi ještě jednou ráno, až bude v San Francisku noc a on bude určitě doma. Na recepci nechala vzkaz, aby ji ráno vzbudili telefonem, a upadla do neklidného spánku.

65

"Jestlipak si na mě ještě pamatujete, doktorko Tre-vertonová?" zeptala se matka představená, kráčeje vedle De-bory ke Gracinu domu. "Tenkrát jsem byla sestra Perpetua. A myslím, že jsem byla poslední, kdo viděl vaši tetu naživu."

"Vzpomínám si na vás," odpověděla Debora a žasla nad vzpomínkami, které v ní vyvolávala tahle krátká procházka od hlavní brány. Gracina misie byla jejím prvním domovem, jediným domovem, který v dětství poznala. A nějak ji teď připadalo nepatřičné, že na známé verandě místo bělovlasé ženy v bílém plášti a s nepostradatelným stetoskopem kolem krku stojí jeptiška v modrém hábitu.

U hlavních dveří byla připevněna bronzová pamětní deska: GRACIN DŮM, ZALOŽEN 1919. Deboru překvapilo, když zjistila, že v domě už nikdo nebydlí.

"Máme tu kanceláře," řekla matka představená, "a malé středisko pro návštěvníky. Určitě budete mít radost, když vám řeknu, kolik lidí sem jezdí z celého světa, aby navštívilo dům doktorky Grace Trevertonové."

Obývací pokoj byl přeměněn na malé muzeum se skleněnými vitrínami a zarámovanými fotografiemi a dopisy na stěnách. V zamčené skřínce bylo vystaveno Gracino válečné vyznamenání, vedle pak Řád britského impéria, který v roce 1960 Grace spolu s příslušným titulem udělila královna Alžběta. Stála tam i starožitná skříňka plná starých lékařských nástrojů, lahví s léky a vybledlých diagnostických poznámek.

Debora se zastavila před fotografií tetičky Grace stojící u Treetops s princeznou Alžbětou a oči se jí zamlžily. Bylo to, jako by Grace nikdy nezemřela, jako by žila dál.

"Tohle všechno vlastně patří vám, doktorko Trevertonová," řekla matka představená. "Když jste odjela do Ameriky, našla jsem krabice plné starých věcí. Myslela jsem, že si pro ně přijedete. Dokonce jsem vám do Kalifornie psala. Dostala jste vůbec moje dopisy?"

Debora beze slova zavrtěla hlavou. Ty dopisy vyhazovala - všechny, které měly keňskou známku -, aniž je otevřela.

530

"A pak jsme se rozhodly, že se o ty věci podělíme se světem. Samozřejmě, pokud byste si přála cokoli odvézt, máte na to právo, paní doktorko."

Před patnácti lety Debora opustila Keňu jen s několika drobnostmi, které si chtěla vzít s sebou. Byla mezi nimi i tyr-kysová brož její tety. Bohužel kámen Deboře ukradla hned první rok na medicíně spolužačka, jedna z těch mála dalších dívek ve třídě. Ten kámen obdivovala tak, že se Debora dokonce ptala, zda by jí ho neprodala. Když se ztratil, Debora věděla, kdo jej vzal, ale neměla žádný důkaz. O pár týdnů později ta dívka ze školy odešla a vrátila se domů na sever do Washingtonu. Tehdy Deboru ztráta kamene mrzela, ale jak přešly roky, naučila se přijímat pomíjivost věcí - majetku i vztahů - a řekla si, že tyrkysová brož stejně měla být předána dál.

Debora se otočila k vlídné jeptišce, jejíž černá tvář ostře kontrastovala s bílým čepcem jejího hábitu, a řekla: "Tyto věci opravdu patří světu, přesně, jak říkáte. Já je nepotřebuji. Mohla bych teď vidět Mama Wachera?"

Na cestě přes trávník se Debora zeptala: "Víte, proč mě chtěla vidět, matko představená?"

Jeptiška povzddechla. "Nebylo pro mě snadné se rozhodnout, zda pro vás mám poslat, doktorko Trevertonová. Víte, nejsem si jistá, zda se ptala po vás. Ta ubohá žena je velice zmatená. Přišla sem sama, víte. Jednoho dne se objevila, ve liceunavená a nemocná - odhadujeme, že jí bude už hodně přes devadesát -, a tvrdila, že jí předkové dali znamení, aby k nám přišla zemřít. Chvillemi je při sobě, ale většinou blouzní. Její mysl přeskakuje z jedné doby do druhé. Někdy se probouzí a chce vidět Kabiru Mathenge, svého manžela! Ale jméno Treverton volala tolikrát a je přítom vždy tak neústupná a rozrušená, až potřebuje lékaře, takže jsem si myslela, že by mohlo pomoci, kdybych vám napsala. Modlím se, aby jí vaše návštěva pomohla a ona mohla v klidu skonat."

Uvnitř bungalovu je přivítala mladá ošetřovatelka v modré uniformě a modrém závoji a uvedla je k posteli na konci sluncem zalitého oddělení. Wachera spala, její tmavá hlava klidně odpočívala na bílém polštáři.

Debora na ni hleděla, připravena cítit k této ženě zlobu a hořkost za to, že k ní byla tak krutá. Namísto toho však před sebou viděla jen starou křehkou ženu, která už nemůže nikomu ublížit. Nevzpomínala si, že by Wachera byla tak malá...

"Obvykle se probouzí později odpoledne," řekla mladá africká ošetřovatelka. "Můžeme vám někam zatelefonovat?"

"Ano, prosím. Budu v hotelu Outspan."

531

"Dovolte, abych vám nabídla šálek čaje, paní doktorko," řekla matka představená. "Je nám velikou ctí, že jste nás přijela navštívit."

Debora chvíli poseděla s matkou představenou, pila čaj Hraběnky Trevertonové a hovořila o Mama Wacheře.

"Její vnuk sem za ní často chodí," řekla Perpetua. "Doktor Mathenge je hodný člověk. Před pár lety mu zemřela žena. Věděla jste to?"

"Ano. Ale nevím, jak zemřela."

"Byla to malárie. Zrovna když jsme si mysleli, že jsme nad ní zvítězili, objevil se nový druh, který odolává chlorokinu. Doktor Mathenge pokračuje v práci, kterou dělal se svou ženou. Každý den se za něho modlíme. Léčí lid Keni a přináší mu Pána."

Pak Debora zašla na eukalyptovou mýtinu, kde starý správce pečoval o hrobku vévody d'Alessandra, v níž stále hořelo světlo. Najednou ji napadlo, že její babička a italský vévoda tu dlí ve věčném duchovním milování, a ta myšlenka se jí zalíbila.

Než se vrátila do hotelu Outspan, silně se rozpršelo. Šla přímo ke svému domku, obešla přítom jídelnu, kde se právě podával oběd. Když za sebou zavřela dveře před větrem a deštěm a začala svlékat promočený svetr, překvapením málem omdlela.

"Jonathane!"

v Vstal z pohovky. "Ahoj, Debbie. Doufám, že ti to nevádí. Řekl jsem jim, že jsem tvůj manžel. Stačil malý úplatek a dali mi klíč od tvého pokoje."

"Jonathane," opakovala, "co tady děláš?"

"Tvůj hlas v telefonu zněl tak divně, že jsem dostal strach. Rozhodl jsem se přijet a zjistit, co v tom vězí."

66

Jonathan rozevřel náruč, aby ji objal.

Ale Debora stála váhavě u dveří. Nechtěla mu to říkat tak brzy. Potřebovala čas, potrebovala si to promyslet a připravit se. Šla tedy k telefonu a objednala na pokoj salát, ovoce, sendviče a čaj. Z Jonathana přitom nespouštěla oči. Vypadal

unaveně.

Než zavěsila a svlékla si svetr, Jonathan už klečel u krbu a zapaloval oheň.

Zнала tento obrázek z jejich bytu v Nob Hill. Přicházeli z venku, z mlhy a deště, setřásli mokré oblečení, Jonathan 532

zapálil oheň, Debora uvařila čaj a pak zůstalo jen útulné teplo a oni dva v hodinách tichého rozhovoru, kdy probírali den

- pacienty, operace, plány na vlastní ordinaci. Právě v těchto zlatých kruzích krbového světla jejich láska rostla a sílila, pojila je dohromady.

Tento oheň však voněl jinak, dřevo bylo cizí a Jonathan měl stále na sobě koženou bundu. A čaj přinášel africký číšník, který ho servíroval beze slova, zatímco Debora zůstávala stát s pětišilinkovým spopitným v ruce. Pak, když s Jonathanem znovu osaměli, nesedla si k němu na pohovku, nevklouzla mu do náruče, nezkřížila pod sebe nohy a neopřela se o něho. Stála u krbu, dívala se na něho a najednou dostala strach.

"Co se stalo, Debbie?" zeptal se nakonec.

Debora se snažila vši silou ovládnout. "Jonathane, já jsem ti lhala."

Výraz na jeho tváři se nezměnil.

"Ptal ses, čím mi ta stará umírající africká šamanka je. Já jsem ti řekla, že nevím. To byla lež. Je to moje babička."

Zachoval klid a upřeně na ni hleděl.

"Nebo," dodala, "jsem si to tenkrát alespoň myslela."

Oheň hlasitě praskal a rudé spršky jisker létaly do komína. Den byl temný jako noc a venku duněl silný déšť. Bušil do střechy verandy, prosakoval lesem pod travnatým svahem. Debora došla k nízkému stolku před pohovkou a nalila dva šálky čaje. Zůstaly ležet nedotčeny.

"Tvá babička?" řekl Jonathan. "Afričanka?"

Debora se vyhnula pohledu jeho očí. Bylo jednodušší dívat se do ohně. Usedla na druhý konec pohovky, zachovávajíc tak mezi nimi dostatečnou vzdálenost, a řekla: "Já jsem si myslela, že je to moje babička. Ona chtěla, abych tomu věřila. Ona byla ten důvod, proč jsem utekla z Keni."

K Debořinu tichému hlasu se přidal šepot ohně a deště. Mluvila potichu, bez emocí, nic nevynechávala. Jonathan poslouchal. Nehýbal se. Pozoroval její napjatý profil, prameny černých vlasů na jejích zádech rozcuchané větrem a deštěm. Naslouchal neuvěřitelnému vyprávění o bojovnících za svobodu Mau Mau a zakázané lásce dvou lidí různé barvy pleti, o dvou dětech, africkém a bílém, o mládenecké chýši, o pohřbu, o milostných dopisech a o kletbě staré ženy. Nemohl od ní odtrhnout oči.

"Celé ty roky jsem měla deník své tety," řekla Debora, na konci příběhu, "ale nikdy jsem si ho nepřečetla. Otevřela jsem ho až v Nairobi, v hotelu. A teprve tehdy jsem zjistila,"

- konečně se otočila k Jonathanovi, v jehož nezvykle tmavých zorníčkách se odrážela zář z krbu - "že Christopher není vůbec můj bratr."

533

Na okamžik si hleděli zpřímá do očí, pak bylo na něm, aby odvrátil zrak.

Při vyprávění se z krbu odvalilo polínko a leželo na pokraji ohně. Jonathan vstal, vzal pohrabáč a strčil je zpátky do plamenů. Pak se narovnal a zadíval se na portrét nad krbovou římsou - portrét staršího muže ve skautské uniformě s bílým knírkem. Lord Baden-Powell, který opustil svůj pohodlný život v Anglii, aby žil v keňské divočině.

Jonathan byl naprosto zmaten. Co to v téhle zemi motá lidem hlavy? Jaké zvláštní kouzlo nutí lidi, aby se vzdávali pohodlného života?

Otočil se a podíval se na Deboru. Seděla na kraji pohovky, napjatá, jako by připravená k útěku. Ruce měla pevně sevřené před sebou, tvář soustředěnou. Tenhle pohled znal. Vždycky se takhle dívala, když stála u pacienta na jednotce intenzivní péče a upřeně sledovala monitory.

"Proč jsi mi tohle všechno nikdy neřekla, Debbie?"

Zvedla hlavu a oči měla plné bolesti. "Nemohla jsem, Jo-nathane. Tolik jsem se styděla. Cítila jsem se tak... pošpině-ná. Chtěla jsem prostě na svou minulost zapomenout a začít znova. Neviděla jsem důvod, proč to vytahovat na světlo.

Nikdy jsem se nechtěla do Keni vracet."

"Ty jsi mi nelhala," řekl tiše. "Prostě sis jen nechala nepříjemné vzpomínky pro sebe."

"Ale to není všechno. Myslela jsem, že jsem napolo černoška, Jonathane. A nikdy jsem ti to neřekla. Tvrdila jsem, že nemůžu mít děti. To není pravda. Já jsem nechtěla mít děti. Měla jsem strach, že se ukáže můj původ."

"Tohle jsi mi všechno mohla říct, Debbie. Víš, že na rase nebo barvě mi vůbec nesejde."

"Ano, teď to vím. Ale nebyla jsem si jistá, když jsme spolu začali chodit. A tak jsem ti řekla stejnou lež jako všem ostatním, že mám endometriózu."

"Ale později, Debbie! Když jsme si uvědomili, že se máme rádi, když jsme se rozhodli vzít se. Tehdy jsi mi to mohla říct."

Svraštila čelo. "Chtěla jsem. A pak jsi mi řekl o Sharon, o té ženě, se kterou ses chtěl oženit. Že ti lhala."

Do Jonathana jako když uhoď blesk. "Ty dáváš vinu mně? Říkáš, že je moje vina, že jsi spřádala ty svoje lži?"

"Ne, Jonathane!"

"Proboha, Debbie!" Otočil se od krbu a došel ke skleněným dveřím. Zastrčil ruce do kapes a díval se ven do šedého deště.

"Bála jsem se," řekla, "bála jsem se, že když se ti přiznám ke lži, tak tě ztratím."

"To sis myslela, že je náš vztah tak slabý?" zeptal se a po-

534

zoroval její odraz v okenní tabulce. "To jsi o mně měla tak špatné mínění? Myslela sis, že bych byl tak povrchní?"
"Ale Sharon -"

Rychle se obrátil. "Debbie, to bylo před sedmnácti lety! Bylo mi tenkrát dvacet! Byl jsem mladý, netolerantní a arogantní hajzl! Prokristapána, snad jsem se od té doby změnil. Alespoň jsem si to myslel. Myslel jsem, že jsem rozumný chlap a že i ty mě za něj považuješ."

"Ale když jsi mi o ní vyprávěl -"

"Debbie," řekl, přešel pokoj a usedl vedle ní, "Sharon a já jsme byli dva mladí sobečtí lidé. Ty lži, co mi říkala, byly nestydaté. Jejich účelem bylo podvádět, dokonce mě zranit. Ale tvoje lež, Debbie, měla jen chránit tebe a chránit mě. Cožpak nevidíš ten rozdíl?"

Mlčky zavrtěla hlavou.

"Proboha," řekl tišeji, "snad mě znáš o něco lip, Debbie. Měla bys vědět, že tě příliš miluji, než abych tě soudil kvůli tvé minulosti. Kéž bys mi to už dávno řekla. Mohl jsem ti pomoci se s tím vyrovnat."

"Přesně o to se teď snažím, Jonathane. Do Keni jsem se nevracela ani tak kvůli Mama Wacheře, spíš jsem chtěla zjistit, kdo vlastně jsem. Trochu mi pomohlo, že jsem si přečetla deník tety Grace. Alespoň teď znám historii své rodiny. Ale přesto mám pořád ten pocit... že nemám kořeny. Já nevím, kam patřím."

Pečlivě si prohlížel její obličej a v očích spatřil upřímnost. Vzal ji za ruku a řekl: "Já tě miluji, Debbie. Chci ti pomoci."

Poznal jsem to po telefonu. Nebyla jsi to ty. Dostal jsem strach. Tak jsem zrušil operace a požádal Simonsona, aby se postaral o naléhavé případy. Celou cestu jsem si v tom zpropadeném tryskáči lámal hlavu, co se vlastně děje. Bůh ví, že tohle jsem nečekal. Ale aspoň to není tak zlé, jak jsem si představoval."

Když Debora stále mlčela, zeptal se: "Je tu ještě něco?"

Přikývla.

"Co je to?"

"Je to Keňa, Jonathane. Já mám strašně silný pocit, že tu musím zůstat a pomáhat. V těch několika dnech jsem viděla tolik bídy, tolik nemocí, lidí žijících v nelidských podmínkách. Jen s výjimkou pár starostlivců, jako jsou jeptišky na misi, - a Christopher, dodala v duchu a vybavila si, jak marně vypadal se svou brašnou léků mezi těmi zoufalými lidmi - "je každému utrpení v téhle zemi úplně fuk. Já v sobě cítím nevysvětlitelné nutkání, Jonathane, nutkání zůstat, využít tady své lékařské vědomosti, jako to udělala teta Grace."

"Naši pomoc potřebují lidé na celém světě, Debbie. Nejenom Keňa. Co naši pacienti v San Francisku? Ti tě potřebují méně jen proto, že jsou bílí a žijí v Americe?"

535

"Ano," řekla zaníceně. "Protože mají více lékařů a lepší vybavení."

"A co tohle všechno znamená pro Bobbyho Delaneye?"

Debora odvrátila oči.

Bobby Delaney byl devítiletý chlapec, který zápasil se smrtí v jejich nemocnici na oddělení popálenin. Jeho mentálně postižená matka ho úmyslně zapálila a Debora patřila k týmu lékařů, kteří se o něho starali. Bobby utrpěl popáleniny třetího stupně na devadesáti procentech povrchu těla a nyní byl vystaven neuvěřitelným bolestem a utrpení, vážnému duševnímu i fyzickému traumatu. Žil ve sterilní bublině, lidské ruce cítil pouze přes gumové rukavice, lidské tváře vídal ukryté za sterilními rouškami. Z důvodů, které nikdo neznal, si Bobby oblíbil právě doktorku Debbie. Pokaždé, když vešla, se mu oči v tom ubohém znetvořeném obličejíčku rozzářily...

"Viš, že s nikým jiným nebude mluvit," řekl Jonathan. "Viš, že žije pro tvé návštěvy. Ale není to jen on. Všichni tví pacienti si zaslouží tvou péči, Debbie."

"Já nevím," řekla pomalu. "Cítím se tak divně, tak nerozhodně. Kam jenom patřím?"

"Ke mně."

"Já tomu věřím, Jonathane. Ale zároveň..." Vyhlédla ven do keňského deště. "Já jsem se tu narodila. Cožpak téhle zemi nic nedlužím?"

"Poslouchej, Debbie. Všichni máme dva životy, jeden, do kterého se rodíme, a druhý, který hledáme, který si pro sebe vytváříme. Já si myslím, že ty jsi mezi nimi teď uvázla. Musíš najít svou cestu ven."

"Kéž by tu byla tetička Grace. Mohla bych si s ní promluvit. Pomohla by mi."

"Dovol mně, abych ti pomohl, Debbie. Můžeme tu cestu najít spolu."

"Jak?"

"Co kdybychom začali tím, že mi dáš přečíst ten deník?"

Pohodlně se usadili na pohovce, Jonathan s deníkem pod lampou na jednom konci a Debora schoulená do klubička s polštáři pod zády na druhém. Když Jonathan otevřel tu starou knihu na první zažloutlé stránce, Debora cítila, jak ji cosi ukolébává do podivného pocitu spokojenosti. Jonathan četl slova její tety a Deboru to svým neurčitým způsobem uklidňovalo. Naslouchala tlukotu deště a zavřela oči.

Zvonění telefonu ji vytrhlo z hlubokého bezesného spánku.

Jonathan byl první na nohou a zvedl sluchátko. Pak zavěsil a řekl: "Volali z misie. Mama Wachera se probudila a ptá se po tobě, Debbie."

536

Protáhla se a třela si ztuhlý krk. "Kolik je hodin?"

"Je pozdě. Už jsem za polovinou." Jonathan zamával deníkem. "Právě našli v autě mrtvého hraběte. Ty tedy ale máš rodinku, Debbie!"

Natáhla se pro svetr, který zatím u krbu proschnul, a řekla: "Nerada tě tu nechávám samotného, Jonathane."

"Nedělej si starosti. Jen tam jdi a vyříd' to s tou stařenou. Až se vrátíš, budu tady."

"Nevím, jak dlouho se zdržím."

Usmál se a zvedl knihu. "Mám společnosti až až."

U dveří ji objal a tiše řekl: "Chci, abys se mnou odjela domů, Debbie. Chci, abys tu našla, co hledáš, vyrovnala se s tím a pak nechala minulost v klidu spočinout. Budoucnost patří nám, Debbie."

"Ano," zašeptala a políbila ho.

Debora si uvědomila, že je najednou velice nervózní. Kráčela za noční sestrou po šerém oddělení a cítila, jak jí rychle buší srdce a úzkostí podklesávají kolena.

Wachera ležela opřená o polštář v pohodlné polovzlyče-né pozici. Debora si všimla, že se jí těžko dýchá. Tmavohnědé oči se na ni upíraly a sledovaly každický její krok. Přistoupila k lůžku, obešla je a usedla na židli stojící u postele.

"Ty..." řekla Wachera slaboučkým hlasem. "Memsaab. Ty jsi přišla."

Debora byla překvapená. Neslyšela to slovo celá léta, po vyhlášení nezávislosti bylo zakázané. Zároveň si však všimla, že je stařena nepoužívá jako výraz úcty. Která memsaab? ptala se Debora v duchu. Považuje mě snad za mou matku?

"Ty jsi přišla," pokračoval staříčkový hlas. "Před tolika sklizněmi. Se svými vozy a podivnými zvyky."

Má babička!

"Byla jsi jediná mezi wazungu, kdo rozuměl Dětem Mum-bi. Přinesla jsi medicínu."

A v tu chvíli Debora pochopila: Ona si myslí, že jsem teta Grace.

"Poslala jste pro mě, Mama Wachero," řekla mírně a sklonila se blíž. "Proč?"

"Předkové..."

Wachera hovořila kikujsky a Deboru ohromilo, jak snadno rozumí jejím slovům a s jakou lehkostí stejným jazykem odpovídá. "Co je s předky, Mama Wachero?"

"Již brzy budu s nimi. Vráťím se k prsu První matky. Ale odcházím se lži, s thahu na duši."

Debořino napětí stoupalo. Pozorovala vrásčitou černou tvář, v níž se téměř po jednom století stále zračila důstojnost, 537

přestože vypadala nyní bez obvyklých korálkových ozdob a ^lihových náušnic podivně nahá a zranitelná. Wachera le-ia d bílý

ý pd a zratná. Wacra e

pod bílými prosteradly v obyčejné nemocniční košili, hé, šlachovité paži natažené na bledě modré pokrývce. ora se v duchu ptařa, zda šamanka ví, jak bezmocně vy-Paaa. Jako kdyby jí vzan všechnu moc a sílu.

"%lo tu to posledrf děvče," řekla Wachera přerývaně, "áchala jsem ji uvěřit že můj vnuk je její bratr. Byla to lež." »JS vím," řekla Deb^a jemně.

"Tolik hříchů..." řekla stařena tak vzdáleně, až si Debora P%slala, zda si vůbet uvědomuje její přítomnost.

v>;Ucera mého muže nabila bwanu. Já jsem ji donutila, aby Prisahala, že bude mlču, když bwanova žena stála před sou-ae^, který měl rozhodnOut, zda zemře, nebo bude žít."

uebora nejprve necľpala, pak jí došlo, že Wachera mluví o vr^dě hraběte. Vzp3mněla si na slova v deníku své tety.

Njeri. Rosina komorný

-Jak?" zeptala se. "Mama Wachero, jak Njeri zabila bwanu?" "Myšela ho odcházet z velkého domu. Nechala spící mem-saab v pokoji a následovala ho. Jel na tom zvířeti, které se to-C1 ?a kolech, do skleněného domu v lese a Njeri viděla, co uelal tomu cizímu muži. Chytila se té příšery na kolech a je-if na ní noci. Okno bylo otevřené. Bodla ho. Byl to jen trest. A lLona dostala strach Zastřelila ho jeho vlastní zbraní." , uebora viděla tu scénu před očima. Mladá Afričanka drží-C1 s^ Valentinova vozu možná stočená na stupátku, čekající na svou příležitost. Zabila ho, protože se bála o život své mer*isaab.

»řro ženu je velmi 2^é zemřít s hřichy na duši," řekla Wa-e^a "Její duch nedojde pokoje, nikdy neusne. A ona musí v lese a žít s divokou zvěří. Já, Wachera, zasluhuji klid." ^a dlouhou dobu umlkla, její dech byl stále přerývanější, Pul\$ na krku sotva viditelný. Pak řekla: "Hlasy předků sláb-n^o S příchodem bílého muže začali předkové ze země Ki- odcházet. Abych je usmřila, bojovala jsem s bílým mu- Ale nyní kdy se Kiků í Dě Mbi

y je usm, bojovaa jsem s ý

^ Ale nyní, kdy se zem Kikujů navrací Dětem Mumbi, PreQkové se vrátí."

^achera se zhluboka, trhaně nadechla. Když vydechla, j-^bora uslyšela znám^ chrčení smrti. "Thahu skončilo,"

řek-laosamanka, "jak jsem slíbila. Země dnes patří znovu Afriča-nurU, bílý muž je pryč."

Wachera pohlédla na Deboru a poprvé se zdálo, že ji opravdu vidí. Moudré staré oči zlaskavěly a její ústa se roz-ta^a do krátkého, triumfálního úsměvu. "Memsaab Dakta-n> Zašeptala, "já jse^ zvítězila."

A pak zemřela.

538

Debora zůstala ještě chvíli sedět u lůžka. Přijela do Keni plná nenávisti k této ženě, která ji odsud vyhnala, nyní však viděla jen klidnou tvář staré ženy, jejíž smrt jako by symbolizovala konec historie.

Debora vstala a všimla si krucifixu nad Wacherinou postelí. Byl to Ježíš na svém kříži. Ale postava byla černá. Debora z ní nemohla spustit oči. Nikdy nic takového neviděla. Když byla ještě naživu její teta, všechny náboženské sošky na misií se dovážely z Evropy a byly bílé. Ježíš přece nemůže být černý, říkala si Debora, je to kacířské.

Ale pak, když znovu pohlédla na černou tvář na bílém nemocničním polštáři a na řady dalších černých tváří v postelích spícího oddělení, když pomyslela na africké jeptišky v modrých hábitech, uvědomila si, že za celou dobu na misií nespátřila jedinou bílou tvář.

A pochopila, že černý Ježíš sem koneckonců patří.

Než se vrátila do svého pokoje v hotelu Outspan, děšť uстал. K jejímu překvapení se Jonathan chystal k odchodu.

"Volal Simonson," řekl. "Musím jet. Tělo Bobbyho Dela-neye odmítá poslední sérii transplantované kůže. Dostal zlou

infekci a je v kritickém stavu. Jedu do Nairobi rezervovat místo v prvním letadle, které odsud poletí. Chci, abys odjela se mnou, Debbie. Počkám na tebe na letišti."

Políbil ji a řekl: "Říkala jsi, že by sis přála hovořit se svou tetou. Otevři si deník tam, kde jsem ho založil. Možná ti to pomůže. Miluju tě, Debbie. A budu čekat."

Když odešel, usadila se na pohovku a zvedla deník. Připadalo jí, že Jonathan založil celkem bezvýznamnou pasáž. Byl to zápis z roku 1920 a Grace psala o dopise, který dostala od svého bratra Harolda z Bella Hill. Pak se však Debora znovu začetla, pečlivěji a novými očima a začala chápat, co měl Jonathan na mysli. Gracíným elegantním rukopisem tu stálo:

Další dopis od Harolda. Neustále trvá na tom, že zde v Britské východní Africe nemůžeme být šťastni a že se musíme brzy vrátit do Suffolku. Jeho argumenty jsou stále únavně stejné. Poprvé je použily když se mne snažil přesvědčit, abych nikam nejezdila. "Suffolk je tvůj domov opakuje jako papoušek. "Sem patříš. Tady jsou tvoji lidé, nejsi mezi cizími, kteří tě vidy budou považovat za vetřelce. Nikdy nepochopí tvoje zvyky. Nikdy ti nebudou rozumět. u Debora zvedla hlavu od deníku a upřela pohled do mlžného modrého jitra, které se rodilo nad lesem. Tahle slova jí zněla tak povědomě! Kde je jenom slyšela?

539

A pak si vzpomněla: Christopher, před patnácti lety - stojí na břehu řeky a říká: "...nikdy nezapomeň, že Keňa je tvůj domov. Sem patříš. Tam ve světě... budeš zvláštnost, nikdo ti nebude rozumět... Slib mi, že se vrátíš."

Znovu se začetla do deníku.

Okamžitě jsem Haroldovi odepsala, aby s tím už jednou provždy přestal. Vybrala jsem si Britskou východní Afriku jako svůj domov a zde také zůstanu. To jsem se rozhodla udělat. Kdyby dějiny byly plné lidí, jako je Harold, kde bychom dnes byli? Kdyby nikdo nikdy nenásledoval volání svého ducha a nevydal se k novým břehům, jak únavný by byl svět? Člověk má v povaze stále se hýbat, experimentovat, hledět k obzoru a ptát se, co za ním leží. Až přijde můj čas, modlím se, abych nebyla tak zkosnatělá jako můj bratr, abych měla odvahu říct budoucím Trevertonům: hledej svůj osud tam, kam tě vede tvé srdce. Nikdy nezapomeň na místo, kde ses narodil, vždy je miluj, ale jdi svou vlastní cestou tak, jako dítě musí opustit svou matku.

Debora požádala Abdiho, aby na ni počkal u vchodu. Nejprve šla k bronzovému pomníku, který stál vedle misijního kostela a hned za ním byl hrob Grace Trevertonové. Debora zde spatřila důkazy láskyplné péče - jeptišky se pečlivě staraly o trávu i květiny. Nápis byl prostý - DR. GRACE TRE-VERTONOVÁ, Řád britského impéria, 1890-1973, zato pomník byl holdem jak umělci, který jej odlil, tak ženě, kterou tak živě vypodobnil.

Debora hleděla na postavu na podstavci. Měla na sobě dlouhou staromódní sukni, vysoké šněrovací boty a blůzku s dlouhými rukávy a broží pod límečkem, hlavu bez klobouku. V jedné ruce držela sluneční helmu, ve druhé stetoskop. A navěky tu bude stát s tváří obrácenou k hoře Keňa.

Debora chvíli postála na tichém kostelním dvoře, pak se vydala ke Gracinu domu.

"Doufala jsem, že vás ještě uvidím," přivítala ji matka představená v malém muzeu. "Chtěla jsem vám poděkovat, že jste byla u Wachery v její poslední hodině. Informovala jsem doktora Mathenge o skonu jeho babičky."

Debora jí vysvětlila důvod své dnešní návštěvy. "Rozhodla jsem se využít vaší velkorysé nabídky, matko představená, a vzít si něco z věcí mé tety."

"Samozřejmě. Co byste ráda?"

Debora došla k vitríně. "Tento náhrdelník. Víte, nepatřil mé tetě. Byl mé matky. Před mnoha lety jí ho dal někdo, kdo jí byl velice drahý."

540

"Nádherný kus," poznamenala jeptiška, odemkla skříňku a vyndala náhrdelník. "Z Etiopie, vidíte?"

"Z Ugandy. Napíšu matce, aby věděla, že ho mám."

U dveří, když se loučily, jeptiška na okamžik zaváhala, jako by chtěla ještě něco říci. "Ráda bych se vás na něco zeptala, paní doktorko."

"Ovšem. Ptejte se, na co chcete."

"Víte, nebyla jsem si jistá, jestli jsem udělala správně, že jsem vám psala, odvedla vás od vaší práce a nutila vás sem jet takovou dálku. Byla jste to vy, po kom se Wachera ptala?"

Debora se na okamžik zamyslela, pak se usmála a řekla tiše: "Ano, byla."

Debora požádala Abdiho, aby zajel do Ongata Rongai. Parkovali na stejném místě jako předtím, v bezpečné vzdálenosti od škvárové budovy, která sloužila lékařské faře kliniky Wangari. Ohromný dav lidí trpělivě čekal, až se na ně dostane řada a jednoho po druhém je s pomocí sestry a mladíka, který hrál na svou kytaru svahilské písně Bohu, prohlédne lékař.

Debora vystoupila z auta, ale zůstala u něho stát a pozorovala Christopfera při práci.

Vzduch byl chladný a vlhký. Barevné kanga, visící v řadě na malém tržišti, vlály ve větru jako zářivé vlajky. Vůně kouře se mísila s pachem koz, vařeného jídla a zvířecích výkalů. Takhle voní Keňa, pomyslela si Debora.

Pozorovala Christopfera, jak bere do náruče děti, prohlíží je a vrací jejich matkám s přísnými instrukcemi. Viděla ho, jak prohlíží ústa a uši starých mužů a naslouchá skromným nářkům žen. Viděla ho, jak bere nástroje, přikládá obvazy, píchá injekce a tiskne stetoskop na vyhublé hrudníky. Viděla, jak se občas usmívá, jindy mračí, ale stále zůstává tím důstojným, autoritativním lékařem, kterého se pacienti bojí. A viděla i hezkou sestřičku po jeho boku, jak jsou dobře seštráně, jak se společně s dětmi smějí. Modlili se s ostatními a každou chvíli se na sebe významně podívali.

Debora si vzpomněla na zkázonosnou předpověď Terryho Donalda o konci bělochů v Keni, vzpomněla si na slova umírající Mama Wachery, vybavila si černého Ježíše na kříži. Přes to prese všechno však věděla, že stopy prvních osadníků - jako byl její dědeček - z východní Afriky nikdy zcela nezmizí, ruka bílého muže zde zanechala nesmazatelnou

stopu.

Protože právě tady, uprostřed lidí hledajících naději, stál

541

doktor Christopher Mathenge. On je skutečným, trvalým odkazem Grace Trevertonové.

Kwa heri, zašeptaly Debořiny rty v tichém sbohem.

Pak nasedla do vozu a řekla Abdimu: "Odvezte mě na letiště Jomo Kenyatty, prosím. Jedu domů."

542

i autorce

Barbara Woodová pracovala deset let jako chirurgická
istentka specializující se na neurochirurgii v nemocnici
inta Monica v Kalifornii. Pak se začala plně věnovat svému
oníčku, psaní. Je autorkou úspěšných románů *Domina*, *Vi-*
ct Sigma a *Soul Fláme*. Žije v Riverside v Kalifornii.

543

BARBARA WOODOVÁ

POD AFRICKÝM SLUNCEM

Z anglického originálu *Green City in the Sun*

přeložila Kristýna Kučerová.

Obálku navrhla Lucie Kopernická.

Redigoval Luboš Merhaut.

Vydal Knižní klub, k. s.,

ve spolupráci

s nakladatelstvím Alpress, spol. s r. o.,

v Praze roku 1996

jako svou 301. publikaci.

Odpovědná redaktorka Alena Jakoubková.

Technická redaktorka Jana Maryšková.

Počet stran 544.

Sazba Sdružení MAC, spol. s r. o., Praha.

Tisk Tlačiarne BB, spol. s r. o., Banská Bystrica.

Vydání první.